

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2003. GODINA

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2003. ГОДИНА

Godina VI / Broj 9 / Sarajevo, 2004.

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
BROJ 9

IZDAVAČ
USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica Reisa Džemaludina Čauševića 8

ZA IZDAVAČA
MATO TADIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR:
Prof. dr. ĆAZIM SADIKOVIĆ
JOVO ROSIĆ
DUŠAN KALEMBER
FAVZIJA MUFTIĆ

UREDNIK - LEKTOR:
Mr. MARIJA KOVAČIĆ

IZVRŠNI UREDNIK
DRAGAN S. MARKOVIĆ

IZRADA REGISTARA
AZEM KRAJINIĆ

IZDAVAČKE USLUGE, GRAFIČKA OBRADA
“MAGISTRAT”, Sarajevo, Ulica Hamdije Kreševljakovića 33

ŠTAMPA

“BEMUST”, SARAJEVO

ISSN 1512-6366

Na osnovu Mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 02-15-714/00 od 17. 02. 2000. godine na ovaj se proizvod na osnovu člana 19. tačka 13. stav 2. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH" br. 6/95 i 25/97) ne plaća porez na promet i usluge.

SADRŽAJ / KAZALO / САДРЖАЈ

UVODNA RIJEČ	VII
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE	
LIPANJ 2003. GODINE	9
Odluka U 35/00	od 26. 6. 2003. g 11
Odluka U 14/01	od 26. 6. 2003. g 20
Odluka U 23/01	od 26. 6. 2003. g 28
Odluka U 33/01	od 26. 6. 2003. g 35
Odluka U 63/01	od 26. 6. 2003. g 41
Odluka U 2/02	od 26. 6. 2003. g 45
Odluka U 9/02	od 26. 6. 2003. g 53
Odluka U 11/02	od 26. 6. 2003. g 63
Odluka U 22/02	od 26. 6. 2003. g 71
Odluka U 26/02	od 26. 6. 2003. g 74
Odluka U 29/02	od 26. 6. 2003. g 77
Odluka U 39/02	od 26. 6. 2003. g 83
Odluka U 41/02	od 26. 6. 2003. g 88
Odluka U 58/02	od 26. 6. 2003. g 91
Odluka U 60/02	od 26. 6. 2003. g 95
Odluka U 67/02	od 26. 6. 2003. g 99
Odluka U 70/02	od 26. 6. 2003. g 101
Odluka U 71/02	od 26. 6. 2003. g 105
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE	
LIPANJ 2003. GODINE	107
Rješenje U 23/02	od 26. 6. 2003. g 109

Rješenje U 24/02	od 26.6.2003. g.....	112
Rješenje U 54/02	od 26.6.2003. g.....	116
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE		
JULI 2003. GODINE		119
Odluka U 53/01	od 25.7.2003. g.....	121
Odluka U 56/01	od 25.7.2003. g.....	123
Odluka U 65/01	od 25.7.2003. g.....	132
Odluka U 44/02	od 25.7.2003. g.....	145
Odluka U 48/02	od 25.7.2003. g.....	158
Odluka U 53/02	od 25.7.2003. g.....	165
Odluka U 59/02	od 25.7.2003. g.....	170
Odluka U 69/02	od 25.7.2003. g.....	173
Odluka U 1/03	od 25.7.2003. g.....	176
Odluka U 5/03	od 25.7.2003. g.....	179
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE		
JULI 2003. GODINE		183
Rješenje U 17/02	od 25.7.2003. g.....	185
Rješenje AP 73/02	od 25.7.2003. g.....	191
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE		
SEPTEMBAR 2003. GODINE		195
Odluka U 4/01	od 26. 9. 2003. g.....	197
Odluka U 25/01	od 26. 9. 2003. g.....	202
Odluka U 64/01	od 26. 9. 2003. g.....	209
Odluka U 1/02	od 26. 9. 2003. g.....	223
Odluka U 35/02	od 26. 9. 2003. g.....	234
Odluka U 52/02	od 26. 9. 2003. g.....	246
Odluka U 55/02	od 26. 9. 2003. g.....	249
Odluka U 65/02	od 26. 9. 2003. g.....	259
Odluka U 2/03	od 26. 9. 2003. g.....	271
Odluka U 3/03	od 26. 9. 2003. g.....	274
Odluka U 41/03	od 26. 9. 2003. g.....	277

RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

SEPTEMBAR 2003. GODINE	281
Rješenje U 29/01	od 26. 9. 2003. g..... 283
Rješenje AP 14/02	od 26. 9. 2003. g..... 291
Rješenje AP 23/02	od 26. 9. 2003. g..... 295
Rješenje U 44/03	od 26. 9. 2003. g..... 297
Rješenje AP 108/03	od 26. 9. 2003. g..... 302
Rješenje AP 165/03	od 26. 9. 2003. g..... 300
Rješenje AP 188/03	od 26. 9. 2003. g..... 309

ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

LISTOPAD 2003. GODINE	313
Odluka U 2/01	od 24.10.2003. g..... 315
Odluka U 5/01	od 24.10.2003. g..... 325
Odluka U 47/01	od 24.10.2003. g..... 332
Odluka U 58/01	od 24.10.2003. g..... 347
Odluka U 8/02	od 24.10.2003. g..... 354
Odluka U 32/02	od 24.10.2003. g..... 365
Odluka U 57/02	od 24.10.2003. g..... 374
Odluka U 64/02	od 24.10.2003. g..... 377
Odluka U 4/03	od 24.10.2003. g..... 391
Odluka U 6/03	od 24.10.2003. g..... 394
Odluka U 13/03	od 24.10.2003. g..... 397
Odluka U 23/03	od 24.10.2003. g..... 406
Odluka U 40/03	od 24.10.2003. g..... 415
Odluka U 74/03	od 24.10.2003. g..... 418
Odluka U 82/03	od 24.10.2003. g..... 427

RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

LISTOPAD 2003. GODINE	431
Rješenje U 33/02	od 24.10.2003. g..... 433
Rješenje U 62/02	od 24.10.2003. g..... 439

ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

NOVEMBAR 2003. GODINE	441
Odluka U 28/00 od 28. 11. 2003. g	443
Odluka U 15/02, U16/02 i U 25/02 od 28. 11. 2003. g	451
Izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana	455
Odluka U 49/02 od 28. 11. 2003. g	459
Odluka U 15/03 od 28. 11. 2003. g	483
Odluka U 33/03 od 28. 11. 2003. g	496
Odluka U 79/03 od 28. 11. 2003. g	504
Odluka U 148/03 od 28. 11. 2003.g	509
Odluka U 149/03 od 28. 11. 2003.g	523

ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

DECEMBAR 2003. GODINE	543
Odluka U 12/02 od 20.12.2003.g.....	545
Odluka U 38/02 od 20.12.2003.g.....	555
Odluka U 89/03 od 20.12.2003.g.....	579
Odluka U 90/03 od 20.12.2003.g.....	585
Odluka U 91/03 od 20.12.2003.g.....	591
Odluka U 96/03 od 20.12.2003.g.....	598
Odluka U 97/03 od 20.12.2003.g.....	601
Odluka U 98/03 od 20.12.2003.g.....	604
Odluka U 99/03 od 20.12.2003.g.....	607

RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

DECEMBAR 2003. GODINE	611
Rješenje AP 78/02 od 20. 12. 2003. g.....	613
Rješenje AP 187/02 od 20. 12. 2003.g	617
Rješenje AP 51/03 od 20. 12. 2003.g	620
Rješenje AP 71/03 od 20. 12. 2003.g	623
Rješenje AP 86/03 od 20. 12. 2003.g	628
Rješenje AP 306/03 od 20. 12. 2003.g	630

LISTA SLUČAJEVA

REGISTAR PREDMETA

UVODNA RIJEČ

Ustavni sud Bosne i Hercegovine nastavlja započetu praksu da tiska biltene s odlukama Ustavnog suda donesnim u prethodnoj godini. Mislimo da, s obzirom da pored klasične apstraktne nadležnosti Ustavni sud ima i specifičnu nadležnost (apelaciona nadležnost), konačnost i obvezujući karakter odluka, ovakav vid dostupnosti naših odluka može pomoći u radu svim drugim sudovima u Bosni i Hercegovini, ali i tijelima uprave na svim razinama radi uspostave jedinstvene prakse i izgradnje jedinstvenih standarda u zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, zatim pravnim osobama i, u konačnici, samim građanima u orijentaciji, odnosno procjeni, jesu li u konkretnim situacijama možda povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode koje štite Ustav Bosne i Hercegovine i međunarodni dokumenti koji obvezuju Bosnu i Hercegovinu, na prvom mjestu Europska konvencija o temeljnim ljudskim pravima i slobodama.

Dostupnost ovih odluka će sigurno djelovati u dva pravca: prvo, proučavanjem već donesne odluke Ustavnog suda i usporedbi s činjenicama i pravnim problemom u odluci koju zainteresirana strana ima, a koju je donio neki drugi sud, lakše će se orijentirati ima li šansi da se, eventualno, podnesenom apelacijom uspije kod Ustavnog suda, i drugo, da tijela uprave i sudovi sami, u postupcima koji se kod njih vode, primijene standarde iz odluka Ustavnog suda i tako “spriječe” dolazak predmeta o apelaciji pred Ustavni sud.

Treba istaknuti da je u 2003. godini Ustavni sud počeo sa svojim zasjedanjima tek 25. lipnja 2003. godine zbog toga što nisu naimenovani svi suci do konca svibnja 2003. godine, tako da od svibnja 2002. godine do lipnja 2003. godine Sud nije donosio odluke. Međutim, neovisno o tome Sud je do konca godine riješio 298 predmeta (bez privremenih mjera i tzv. Su predmeta).

U ovom su biltenu tiskane sve odluke koje su razmatrane i usvojene u meritumu u 2003. godini, ijedan dio odluka o dopustivosti u kojima je Sud zaključio da ih treba objaviti u službenim glasilima, tako da je ukupno tiskano 90 odluka.

Tijekom rada na predmetima pojavljuju se nove činjenične i pravne situacije, tako da se sve više razvija i sudska praksa. Ovdje posebice ukazujemo na tri odluke, i to U 148/03 u kojoj je Sud našao povredu članka II/3.(e) Ustava i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na javnost suđenja i omogućavanje stranci iznošenje svoje obrane i pred orgnima uprave i pred sudovima. Zatim, u Odluci broj U 28/00 Sud je našao povredu prava zaštićenog člankom II/3.(e) Ustava i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pristup sudu, jer apelantici nije omogućeno da se razmotri i jučuje da, u konkretnom slučaju, pravo na javno suđenje nije ispoštovano.

b) Pravo na imovinu u vezi sa pravom na zabranu diskriminacije - č su sudovi odbili razmatrati ovaj slučaj, a Sud je obvezao državu na nadoknadu štete. U predmetu U 64/01 Sud je našao povredu Ustavom garantiranog prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi povrede prava iz članka 6. stavak 1. i članka 7. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, i članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Do sada je bila praksa da tiskamo sve odluke na sva tri službena jezika u Bosni i Hercegovini. Međutim, sada se znatno povećao broj odluka koje donosi Ustavni sud i takva praksa bi iziskivala nekoliko primjeraka jednog te istog sadržaja biltena, što u značajnoj mjeri poskupljuje cijeli projekt i ne bismo ga mogli pratiti, pa se Ustavni sud opredijelio za kombinaciju, tako da će po jednu trećinu Biltena tiskati na svakom od službenih jezika. Nadamo se da to neće stvoriti veće teškoće prilikom korištenja ovog biltena.

Ukazujemo na to da se sve odluke Ustavnog suda (uključujući i odluke o dopustivosti) objavljuju i na web stranici www.ustavnisud.ba, na sva tri službena jezika i na engleskom jeziku i da se onaj tko je zainteresiran može i na taj način upoznati s našim odlukama.

Uvjereni smo da će ovakav vid objavljivanja naših odluka dodatno pomoći u izgradnji vladavine prava te boljem funkcioniranju pravne države, a time i većoj zaštiti Ustavom garantiranih prava, kao i prava garantiranih međunarodnim dokumentima koji obvezuju Bosnu i Hercegovinu.

3. rujna 2004.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Lipanj 2003. godine

(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. stavak 1. točka 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija E. i D. S. iz Banjaluke.

Utvrđuje se povreda članka II/2. u svezi članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-7/98 od 17. lipnja 1999. godine.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da osigura izvršenje ove odluke sukladno presudi Okružnog suda u Banjaluci, broj GŽ-600/97 od 30. rujna 1997. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Podnositelji apelacije, E. i D. S. (u daljnjem tekstu: apelanti), iz Banjaluke, podnijeli su 18. rujna 2000. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-7/98 od 17. lipnja 1999. godine. Apelanti su zatražili da Ustavni sud preispita presudu sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, da ukine navedenu presudu i potvrdi presudu prvostupanjskog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Apelanti su, 18. rujna 2000. godine, podnijeli apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-7/98 od 17. lipnja 1999. godine.
3. Ustavni je sud, 23. siječnja 2001. godine, zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske da dostavi dostavnicu presude Vrhovnog suda Republike Srpske.
4. Vrhovni je sud Republike Srpske, 6. ožujka 2001. godine, preko Općinskog suda u Banjaluci, dostavio dostavnicu.
5. Ustavni je sud, 6. travnja 2001. godine, zatražio da apelanti dopune apelaciju sukladno članku 19. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
6. Apelanti su, 26. travnja 2001. godine, dostavili dopunu apelacije kojom je izmijenjena apelacija sukladno zahtjevu Ustavnog suda od 6. travnja 2001. godine.
7. Ustavni je sud, 13. prosinca 2001. godine, zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske i Osiguravajućeg društva “Krajina-osiguranje” da dostave odgovor na apelaciju. Osiguravajuće društvo “Krajina-osiguranje” nije dostavilo odgovor.
8. Vrhovni je sud Republike Srpske, 24. veljače 2003. godine, dostavio odgovor na dopunu apelacije.
9. Ministarstvo financija Republike Srpske je, 28. travnja 2003. godine, također, dostavilo odgovor na dopunu apelacije.

III. Činjenično stanje

10. Činjenice se predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu sumirati na sljedeći način.
11. Apelanti su, kao vlasnici samostalne trgovinske radnje, kioska “Marija” (u daljnjem tekstu: STR “Marija”) u Bosanskom Grahovu, 6. travnja 1992. godine zaključili ugovor sa tadašnjim Dioničkim društvom za osiguranje “Dunav” iz Beograda, poslovna jedinica u Bihaću, podružnica u Bosanskom Grahovu, za osiguranje imovine od provalne krađe i razbojništva, koje je registrirano pod policom osiguranja broj 002093140 i broj 002093151. Prema ugovoru, apelanti su osigurali robu koja se nalazi u kiosku STR “Marija”.
12. Između 14. i 15. svibnja 1992. godine je izvršena provalna krađa u STR “Marija”, prilikom koje je ukradena roba iz narečene radnje, što je Osnovni sud u Bosanskom Grahovu ustvrdio Zapisnikom o očevidu s lica mjesta.
13. Vlada je Republike Srpske, 2. listopada 1992. godine, donijela Odluku o pripajanju Srpskom osiguravajućem društvu dijelova osiguravajućih društava (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 17/92) kojom su, *inter alia*, podružnice Osiguravajućeg društva

“Dunav”, smještene na teritoriju Republike Srpske, bile pripojene Osiguravajućem društvu “Jahorina”, d.d. Sokolac. Ova je odluka izmijenjena Odlukom o izmjeni Odluke o pripajanju Srpskom osiguravajućem društvu dijelova osiguravajućih društava, koju je Vlada donijela na sjednici održanoj 4. i 6. svibnja 1993. godine (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 6/93 i 8/93), tako što se u članku 1. Odluke o pripajanju Srpskom osiguravajućem društvu dijelova osiguravajućih društava riječi “DD za osiguranje “Dunav”, brišu.

14. Nakon što je Vlada Republike Srpske izmijenila svoju odluku, Upravni je odbor Osiguravajućeg društva “Dunav”, Odlukom broj 89-93 od 28. lipnja 1993. godine, unio određena sredstva koja je društvo posjedovalo u Republici Srpskoj, kao suosnivač, u Osiguravajuće društvo “KOSIG” iz Banjaluke. Prema dokumentaciji kojaje prezentirana Ustavnom sudu, može se zaključiti da ova odluka Osiguravajućeg društva “Dunav”, međutim, nikada nije provedena.

15. Sud je dalje ustvrdio da je imovina Osiguravajućeg društva “Dunav” na teritoriju Republike Srpske, u kolovožu 1993. godine, pripojena Osiguravajućem društvu “Krajina-osiguranje”. Sukladno članku 4. Odluke “Krajina-osiguranja”, broj 02-311/93 od 31. kolovoza 1993. godine, glavna podružnica Petrovac, kojaje, između ostalih, uključila i podružnicu u Bosanskom Grahovu, nema svojstvo pravne osobe, a u pravnom prometu istupa u okviru utvrđene djelatnosti u ime i za račun Osiguravajućeg društva “Krajina-osiguranje”. Prema članku 5. ove odluke, Osiguravajuće društvo “Krajina-osiguranje” preuzima uposlene i cjelokupnu pokretnu i nepokretnu imovinu glavne podružnice Petrovac. Prema tekstu ove odluke, Osiguravajuće društvo “Krajina-osiguranje” stupa u prava i obveze koje je glavna podružnica Petrovac stvorila nakon 1. rujna 1993. godine u ime i za račun Osiguravajućeg društava “Krajina-osiguranje”. Pripajanje nije nikada pravno registrirano. Činjenica da se pripajanje odnosi na glavno zastupništvo Petrovac, a ne na radnu jedinicu Bihać, a obje uključuju podružnicu u Bosanskom Grahovu, može se objasniti činjenicom da je Osiguravajuće društvo “Dunav” u razdoblju od 1992. do 1993. godine reorganiziralo svoju internu strukturu. Prema tomu, radi se o istoj radnoj jedinici.

16. U kontekstu relevantno utvrđenog činjeničnog stanja, od važnosti je i činjenica da je Osiguravajuće društvo “Krajina-osiguranje” 27. svibnja 1996. godine informiralo javnost u glasilu “Glas srpski” da je ono, kao najveće osiguravajuće društvo u Republici Srpskoj, jedini pravni slijednik, *inter alia*, glavne filijale Osiguravajućeg društva “Dunav”.

17. Apelanti su zatražio od “Krajina-osiguranja” da im plati odštetu za događaj koji se desio 14. i 15. svibnja 1992. godine. “Krajina-osiguranje” je odbacilo zahtjev apelanata s obrazloženjem da “Krajina-osiguranje” nije pasivno legitimirano za predmetni slučaj.

18. Nakon toga, apelanti su 12. svibnja 1995. godine podnijeli tužbu Osnovnom sudu u Banjaluci protiv “Krajina-osiguranja”.

19. Osnovni je sud u Banjaluci donio presudu broj P532/95 od 5. svibnja 1997. godine, kojom je “Krajina-osiguranje” obvezao da plati apellantima iznos od 30.520,40 dinara na

ime odštete sa zateznom kamatom, počevši od 2. prosinca 1996. godine do konačne isplate.

20. Protiv prvostupanjske je presude “Krajina-osiguranje podnijelo priziv Okružnom sudu u Banjaluci. Okružni je sud u Banjaluci, 30. rujna 1997. godine, donio presudu broj Gž-600/97 kojom je odbio priziv i potvrdio prvostupanjsku presudu.

21. Nakon toga, “Krajina-osiguranje” je izjavilo reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske. Vrhovni je sud Republike Srpske donio presudu broj Rev-7/98 od 17. lipnja 1999. godine, kojom je usvojio reviziju, poništio prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu i odbio tužbu apelanata.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

22. Apelanti navode da je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske povrijedila njihovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelanti se pozivaju na pravno i činjenično stanje dano u presudama prvostupanjskog i drugostupanjskog suda.

b) Odgovor na apelaciju i dopunu apelacije

23. U odgovorima na apelaciju i dopunu apelacije, Vrhovni sud Republike Srpske i Ministarstvo financija Republike Srpske nisu prihvatili navode apelanata glede članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

V Dopustivost

24. Prema članku VI/3.(b) Ustava BiH, *Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava, koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.*

25. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, *Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*

a) Nadležnost Ustavnog suda *ratione temporis*

26. Prema članku XII Ustava Bosne i Hercegovine i članku 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni će sud odbiti apelaciju kad utvrdi da se ne radi o pitanju iz Ustava. Prema tome, Ustavni sud treba, prije svega, ispitati do kojeg je stupnja Ustavni sud mjerodavan *ratione temporis* razmatrati ovaj predmet obzirom da su neke od narečenih povreda nastupile prije nego što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu (14. prosinac 1995. godine).

27. Ustavni je sud istaknuo da je, sukladno općeprihvaćenim principima međunarodnog prava, izvan nadležnosti Ustavnog suda *ratione temporis* odlučivati jesu li događaji koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine 14. prosinca 1995. godine povrijedili ljudska prava. Zbog toga se Ustav Bosne i Hercegovine ne može primjenjivati retroaktivno. Međutim, dokazi koji se odnose na ovakve događaje mogu biti relevantni kao pozadina događaja koji su se desili nakon stoji Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu. Pored toga, ako neki podnositelj zahtjeva navede kontinuiranu povredu prava nakon 14. prosinca 1995. godine, predmet može biti u nadležnosti Ustavnog suda *ratione temporis*. Prema tome, Ustavni je sud nadležan *ratione temporis* ispitati narečene povrede ljudskih prava ako su se pojavile ili nastavile nakon 14. prosinca 1995. godine. U tom smislu, Ustavni sud, također, može uzeti u obzir, *kao pozadinu*, događaje koji su se desili prije narečenog nadnevka.

28. Nije prijeporno da su se u konkretnom slučaju događaj koji je prouzročio štetu, kao i jedan dio prvostupanjskog postupka, desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Međutim, apelanti su naveli kontinuiranu povredu prava na imovinu. Nadalje, nije prijeporno da su apelanti podnijeli tužbu prije 14. prosinca 1995. godine iznoseći tužbeni zahtjev protiv Osiguravajućeg društva "Krajina-osiguranje". Međutim, ovaj zahtjev postoji i do danas. Konačno, presuda je Vrhovnog suda Republike Srpske donesena nakon 14. prosinca 1995. godine.

29. Prema tome, Ustavni je sud nadležan *ratione temporis* ispitati prizivne navode apelanata.

b) Iscrpljivanje pravnih lijekova i rok

30. Konačna je odluka u ovom predmetu presuda Vrhovnog suda Republike Srpske protiv koje se ne može uložiti priziv. Prema tome, apelanti su zadovoljili uvjet glede iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

31. Vrhovni je sud Republike Srpske donio presudu 17. lipnja 1999. godine, a apelanti su primili presudu 27. srpnja 2002. godine. Apelacija je Ustavnom sudu podnesena 18. rujna 2002. godine, dakle, u roku od 60 dana predviđenom člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

32. Ustavni sud zaključuje da je apelacija dopustiva.

VI. Meritum

33. Apelanti se žale da je povrijeđen članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

34. Članak 1. Protokola broj 1 glasi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

35. Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju sadržava tri različita pravila. Prvo je pravilo općeg karaktera i izražava princip mirnog uživanja posjeda. Drugo je pravilo sadržano u drugoj rečenici prvog stavka i obuhvaća lišavanje posjeda i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće pravilo, koje je sadržano u drugom stavku, dopušta ugovornim stranama nadziranje korištenja imovine sukladno općem interesu provođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu. Međutim, ova tri pravila nisu neovisna u smislu da su nepovezana; drugo i treće pravilo se bave konkretnim slučajevima miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i ova dva pravila bi se trebala tumačiti u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu.

36. Riječ “imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi Odluku Ustavnog suda, broj *U14/00* od 4. travnja 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 33/01). Međutim, riječ imovina uključuje samo stečena prava na određenu ekonomsku vrijednost. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ne štiti pravo na stjecanje imovine. Nadalje, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju jamči *u biti (in substance)* pravo na imovinu (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Mazcxk protiv Belgije*, serija A, broj 31, stavak 63., 1979).

37. Ustavni sud posebice naglašava da ideja zaštite ljudskih prava obuhvaća samo pravne odnose između države i privatnih pravnih i fizičkih osoba. Prema tome, nema zaštite ljudskih prava glede odnosa među privatnim osobama. Međutim, postoji obveza za državu da odredi pravnu poziciju privatnih pravnih i fizičkih osoba, a u isto vrijeme zaštititi djelotvorno uživanje prava koja iz toga proizlaze. To je tako zbog prirode ljudskih prava koja treba smatrati ne samo vrijednostima, koja stvaraju barijere državi u miješanju sa ovim pravima, nego i obvezama za državu da djeluje pozitivnom akcijom kako bi se zaštitilo djelotvorno uživanje ovih prava. Ovu obvezu država ispunjava usvajanjem potrebnih zakona i njihovom interpretacijom, među ostalim, sukladno relevantnim ljudskim pravima (teorija neizravnog *Drittwirkung*).

38. U ovom slučaju, apelanti su imali uvjetni zahtjev čije je ostvarenje ovisilo o nastupanju osiguranog slučaja. Nije prijeporno da su apelanti i Osiguravajuće društvo “Dunav” zaključili ugovor o osiguranju imovine i da je ovaj ugovor pokrивao događaj koji se desio u svibnju 1992. godine. Dakle, neprijeporno je za Ustavni sud da se ovaj slučaj tiče građanske tužbe za plaćanjem novčanih potraživanja, na koja apelanti imaju pravo nakon što se osigurani događaj desio. Potraživanja koja apelanti navode kao stečena mogu se smatrati imovinom (vidi, *mutatis mutandis* E 7775/77, DR 15, 143).

39. Apelanti navode da je Vrhovni sud Republike Srpske povrijedio njihovo pravo na imovinu odlukom da "Krajina-osiguranje" nije obvezno platiti novčanu štetu, nego da je to obveza Osiguravajućeg društva "Dunav".

40. Osiguravajuće društvo "Dunav", također, osporava odgovornost za isplatu nastale štete, što se pokazuje očevitim iz njegovog pisma upućenog apelantima 24. lipnja 1996. godine. U ovom pismu apelanti su informirani da su "neposredno odlukom Vlade Republike Srpske sva prava i obaveze prenijete na novoformirane osiguravajuće organizacije sa sjedištem u toj Republici, o čemu je DD za osiguranje "Dunav" samo obaviješten".

41. Moglo bi se zaključiti da apelanti smatraju da su žrtve nadziranja korištenja imovine oprečno članku 1. stavak 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, budući da, prema presudi Vrhovnog suda Republike Srpske, nemaju pravo tražiti od Podružnice "Petrovac" da ispuni obveze u svezi osiguranog događaja (unatoč činjenici da su apelanti zaključili ugovor o osiguranju sa ovom podružnicom), nego od Osiguravajućeg društva "Dunav". S druge strane, Ustavni sud smatra da negiranje odgovornosti Osiguravajućeg društva "Dunav" ne treba uzeti u obzir kada se određuje pravna priroda povrede članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, budući da u ovom pogledu nije donesena nikakva sudska presuda. Prema tome, Ustavni sud ne može znati bi li DD "Dunav" apelantima negirao njihov zahtjev. Ustavni sud smatra da se cjelokupna pravna situacija u kojoj se nalaze apelanti može podvesti pod pojam nadziranja korištenja, u smislu članka

1. stavak 2. Protokola broj 1, a ne lišavanja njihove imovine, u smislu članka 1. stavak 1. druge rečenice Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, jer su se apelanti, prema presudi Vrhovnog suda Republike Srpske, morali obratiti Osiguravajućem društvu "Dunav" izvan Republike Srpske i, dakle, nisu imali pristup svojoj imovini preko Podružnice "Petrovac". Ustvrdivši da se u konkretnom slučaju radi o nadziranju korištenja imovine apelanata, za Ustavni se sud postavlja pitanje je li negiranje odgovornosti Podružnice "Petrovac" uslijed faktičnih statusnih promjena opravdano u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

42. Kao što je narečeno, pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju je pravo na "mirno uživanje" imovine: pravo na posjedovanje, korištenje, raspolaganje i druge vidove uživanja, pa čak i pravo da se uništi vlastita imovina. Prema tome, Ustavni sud ističe da ovaj članak *u biti (in substance) jamci* pravo na imovinu. Ovo, dalje, znači da članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju uključuje i pravo na pristup imovini, u oprečnom bi pravo na imovinu bilo iluzorno. Ako je nečiji pristup imovini ograničen u smislu da on nema pravo podnijeti imovinski zahtjev podružnici s kojom je zaključio ugovor o osiguranju, nego mora putovati u drugu državu, što uključuje dodatne poteškoće (kao što je očekivani pravni postupak u smislu negiranja odgovornosti Osiguravajućeg društva "Dunav"), onda je takav slučaj vezan s problemom nadziranja korištenja imovine.

43. U kontekstu Europske konvencije, u principu, opravdana kontrola mirnog uživanja imovine postoji samo tamo gdje se apelantova imovina kontrolira na temelju zakona, koji treba biti dostupan i dovoljno razvidan s pravne točke motrišta. Nadalje, kontrola korištenja mora biti izrazom općeg interesa.

44. Vrhovni je sud Republike Srpske u obrazloženju svoje presude naveo da osiguravajuća društva “Dunav” i “Krajina-osiguranje” nisu nikada zaključili ugovor koji regulira reorganizaciju njihove strukture i statusne promjene. Pored toga, pripajanje Glavne podružnice Osiguravajućeg društva “Dunav” Podružnica “Petrovac” “Krajina-osiguranju” DD Banjaluka nigdje nije bilo registrirano. Vrhovni je sud Republike Srpske, nadalje, istaknuo da se “Krajina-osiguranje” ne može smatrati odgovornim za slučaj apelanata bez formalnog registriranja pripajanja Podružnice “Petrovac” “Krajina-osiguranju”.

45. Ustavni je sud prihvatio kao neprijepornu činjenicu da statusne promjene Osiguravajućeg društva “Dunav” i Osiguravajućeg društva “Krajina-osiguranje” nikada nisu bile upisane u sudski registar. Pored toga, “Krajina-osiguranje” nikada nije ni pokušalo zatražiti upis svojih statusnih promjena. Unatoč činjenici da je došlo do takvih promjena, Ustavni je sud zaključio iz raspoloživih dokumenata da je Osiguravajuće društvo “Dunav” prihvatilo faktične promjene glede pripajanja Podružnice Petrovac.

46. Ustavni sud ističe da je faktično pripajanje ova dva osiguravajuća društva utjecalo na pravnu poziciju apelanata, budući da podružnica kod koje su bili osigurani neće da ispuni obvezu, što je potvrđeno presudom Vrhovnog suda Republike Srpske.

47. Kao što je Ustavni sud naveo u točki 43. ove odluke, kontrola korištenja prava na mirno uživanje imovine mora, prije svega, biti predviđena zakonom ili bilo kojim drugim pojedinačnim pravnim aktom donesenim sukladno zakonu, što omogućuje državi da regulira pravno relevantnu poziciju privatnih pravnih ili fizičkih osoba kojih se takav pravni akt tiče. U konkretnom je slučaju razvidno da su apelanti podnijeli utemeljen zahtjev protiv Podružnice “Petrovac”. Unatoč narečenim faktičnim statusnim promjenama, pravni se odnos apelanata prema Podružnici nije promijenio budući da faktične promjene, u svezi Podružnice “Petrovac”, nisu popraćene adekvatnim pravnim radnjama. Prema shvaćanju Ustavnog suda, formalno-pravni je odnos između apelanata i Podružnice “Petrovac” još uvijek isti.

48. Uz to, faktične promjene nisu relevantne u smislu Europske konvencije, budući je prvi uvjet kontrole korištenja prava na mirno uživanje imovine i ono mora biti predviđeno zakonom. Konkretno, očevidno je da faktično spajanje ova dva društva u jedno nije zajednički ugovorni izraz njihove volje, a pored toga, činjenica nije pravno *pokrivena* sukladno relevantnom Zakonu o poduzećima Republike Srpske (“Službeni list SFRJ”, broj 77/88, 40/90 i 61/90), koji je tada primjenjivan.

49. Iz svega narečenog, Ustavni sud zaključuje da se Podružnica "Petrovac", zbog činjenice što faktične statusne promjene nisu popraćene adekvatnim pravnim radnjama sukladno važećem zakonu kojim se uređuje ta materija, ne može osloboditi obveze plaćanja osiguravajućeg iznosa apelantima. Ustavni sud zaključuje da takav zakon mora biti sukladan standardima članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Drugim riječima, nitko se ne može osloboditi svojih obveza samo zbog toga što faktične promjene za koje je odgovoran nisu pravno regulirane, a što je bilo obvezno, između ostalog, radi sigurnosti zainteresiranih trećih osoba. Takvo bi stanje, strogo formalnim tumačenjem i primjenom prava, kako je u konkretnom slučaju postupio Vrhovni sud Republike Srpske, dovelo do izbjegavanja zakonskih obveza, a što nije sukladno članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

50. Pošto je Vrhovni sud Republike Srpske donio drukčiju odluku, došlo je do povrede apelantovih prava na imovinu koje štiti članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Sukladno članku 54. i članku 61. stavak 1. točka 1. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Sukladno članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof. Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 35/00
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija M. Ć. iz Trebinja, podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-141/2000 od 7. lipnja 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. Ć. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Trebinja, kojeg zastupa punomoćnik R. R., odvjetnik iz Trebinja, podnio je apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-141/2000.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Apelacija je podnesena Ustavnom sudu 7. prosinca 2000. godine.
3. Od sudionika u postupku, Vrhovnog suda Republike Srpske i tužene MDP "Industrija alata" u Trebinju (u daljnjem tekstu: "Industrija alata"), u smislu članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, zatraženi su odgovori na apelaciju.
4. Vrhovni sud nije dostavio odgovor, a "Industrija alata" je dostavila odgovor 12. studenoga 2001. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda podnositelja zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je djelatnik kod tužene "Industrije alata". Sredinom 1993. godine "Industrija alata" je oglasila prijavljivanje za raspodjelu stanova na koji se prijavio i apelant. Nakon toga, 10. listopada 1995. godine, na oglasnoj ploči "Industrije alata" objavljena je rang-lista i Odluka o utvrđivanju konačnog redoslijeda prvenstva za raspodjelu slobodnih stanova "Industrije alata". Apelant se nalazio na 173. mjestu rang-liste. Obzirom da Povjerenstvo, koje je utvrđivalo rang-listu, nije uzelo u obzir apelantovo sudjelovanje u ratu, apelant je uložio prigovor drugostupanjskom organu.

7. Konačna je rang-lista stavljena na oglasnu ploču 28. veljače 1996. godine. Apelant se nalazio na 173. mjestu, jer mu, prema navodima iz tužbe, nije uvažen prigovor.

8. Apelant, nezadovoljan konačnom rang-listom, odnosno brojem bodova na listi, podnio je 20. ožujka 1996. godine Osnovnom sudu u Trebinju tužbu protiv "Industrije alata" tražeći da sud poništi rang-listu i Odluku od 28. veljače 1996. godine, te da se naloži tuženoj da apelanta stavi na mjesto na rang-listi koje ispunjava prema uvjetima i bodovima iz općeg akta.

9. Nakon provedenih postupaka, Osnovni je sud u Trebinju 3. ožujka 1998. godine donio Rješenje broj P-70/97 kojim se tužba odbacuje. Sud navodi da, prema članku 3. Odluke, djelatnik koji je nezadovoljan konačnom rang-listom može u roku od 15 dana od objave odluke tražiti zaštitu svojih prava kod Osnovnog suda u Trebinju. Odluka sa rang-listom je objavljena na oglasnoj ploči 28. veljače 1996. godine, te je rok od 15 dana, u kojem se mogla tražiti sudska zaštita, istekao 14. ožujka 1996. godine. Obzirom da je tužba podnesena 20. ožujka 1996. godine, proizlazi da je podnesena nepravodobno.

10. Okružni sud u Trebinju, razmatrajući priziv apelanta na Rješenje Osnovnog suda u Trebinju broj P-70/79, donio je 22. veljače 1999. godine Rješenje broj Gž-54/98 kojim se priziv apelanta odbija kao neutemeljen i pobijano rješenje Osnovnog suda u Trebinju potvrđuje. Okružni sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je odlučio kao u izreci, zato što, prema odredbi članka 3. Odluke o utvrđivanju konačnog redoslijeda prvenstva za raspodjelu slobodnih stanova, nezadovoljni djelatnik može u roku od 15 dana od objave odluke tražiti zaštitu svojih prava kod Osnovnog suda u Trebinju. Među strankama je neprijeporno da je rang-lista objavljena isticanjem na oglasnu ploču 28. veljače 1996. godine, a da je apelant podnio tužbu 20. ožujka 1996. godine, što znači izvan zakonskog roka od 15 dana od dana objave na oglasnoj ploči tužene.

11. Vrhovni je sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji apelanta protiv Rješenja Okružnog suda u Trebinju broj Gž-54/98 od 22. veljače 1999. godine, donio 7. lipnja 2000. godine rješenje kojim se revizija odbija. U rješenju suda se navodi da su nižestupanjski sudovi pravilno sudili kada su tužbu odbacili bez obzira što je materijalno

pravo iziskivalo odbacivanje tužbe kao nedopuštene, a ne kao nepravodobno podnesene. Sud dalje navodi da Zakon o stambenim odnosima ne sadržava posebnu odredbu o sudskoj zaštiti u sporu povodom raspodjele stanova, pa se procesna pretpostavka glede mogućnosti ostvarivanja sudske zaštite ima ocjenjivati prema općim propisima o zaštiti prava djelatnika sadržanim u Zakonu o radnim odnosima koji je bio na snazi u vrijeme donošenja rang-liste i odluke tužene od 28. veljače 1996. godine, čiji se poništenje traži. Pravo na tužbu mjerodavnom sudu radi zaštite ovog prava ima djelatnik koji nije zadovoljan konačnom odlukom mjerodavnog organa. Pod konačnom odlukom, povodom raspodjele stanova, smatra se samo ona odluka kojom je stan dat određenoj osobi. Zato odluke čije se poništenje traži ne mogu biti predmetom posebne sudske zaštite jer su one u suštini akti pravne tehnike koji prethode donošenju odluke o dodjeli stana i kojima je iskazan samo redosljed prvenstva u ostvarivanju prava na stan u određenom trenutku i podliježu promjenama sve do donošenja prvostupanjske odluke o dodjeli stana na korištenje. Sud zaključuje da pravilnost utvrđenog redosljeda i utvrđen broj bodova na rang-listi kandidata za rješavanje stambenih potreba čini prethodno pitanje u smislu članka 12. Zakona o parničnom postupku u prijeporu o ocjeni zakonitosti konačne odluke kojom se stan dodjeljuje određenoj osobi. Sud zaključuje da odsustvo konačne odluke tužene o dodjeli stana isključuje uvjete za sudskom zaštitom, pa se iz ovog razloga tužba ima odbaciti. Stoga je bez utjecaja za odluku o sporu navod da je tužba za poništenjem narečenih pismena pravodobno podnesena. Zato je reviziju trebalo odbaciti kao neutemeljenu na temelju članka 393. Zakona o parničnom postupku.

IV Relevantni propisi

12. Zakon o parničnom postupku

(“Službeni list SFRJ”, broj 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 59/91 i “Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 17/93, 14/94 i 32/94)

Članak 16. stavak 1.

“Sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi spada li rješavanje spora u sudsku nadležnost.”

Članak 354.

“Bitna povreda odredbi parničnog postupka postoji ako sud tijekom postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili moglo biti od utjecaja za donošenje zakonite i pravilne presude.

Bitna povreda odredbi parničnog postupka uvijek postoji:

1)

2)

3) *ako je odlučeno o zahtjevu u sporu koji ne spada u sudsku nadležnost (članak 16);*

... “

Članak 386.

“Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, i u granicama razloga naređenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 10. ovog zakona i na pravilnu primjenu materijalnog zakona. ”

13. Zakon o radnim odnosima

(“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98) koji je bio na snazi u vrijeme donošenja rang-liste i odluke tužene od 28. veljače 1996. godine.

Članak 55.

“Djelatnik ima pravo obratiti se, radi zaštite svojih prava, nadležnom organu u poduzeću, sindikatu, inspekciji rada i nadležnom sudu ”.

Članak 56.

“Djelatnik, koji nije zadovoljan rješenjem nadležnog organa u poduzeću može, u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, podnijeti prigovor upravnom odboru poduzeća ili njemu po funkciji nadležnom organu određenom kolektivnim ugovorom.

Rješenje drugostupanjskog organa iz stavka 1. ovog članka konačno je u poduzeću. ”

Članak 57.

“Djelatnik ima pravo u roku od 15 dana od dana dostave rješenja drugostupanjskog organa iz članka 56. stavak 1. ovog zakona, odnosno od isteka roka za odlučivanje o prigovoru ako o prigovoru nije odlučeno, podnijeti tužbu nadležnom sudu, radi zaštite svojih prava, sukladno zakonu ”,

14. Zakon o stambenim odnosima

(“Službeni list SRBiH”, broj 14/84 - Prečišćeni tekst, br. 12/87 i 36/89 i “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 19/93, 22/93, 12/99 i 31/99)

Članak 10.

*“Sporove u stambenim odnosima rješava nadležni sud, a općinski organ uprave nadležan za stambene poslove (u daljnjem tekstu: stambeni organ) kada je to određeno ovim zakonom.
Postupak po sporovima u primjeni ovog zakona smatra se žurnim. ”*

Članak 24.

“Davatelj stana na korištenje dodjeljuje stan na korištenje sukladno općem aktu. Općim aktom utvrđuju se kriteriji za dodjelu stana na korištenje kao i druga pitanja koja se odnose na rješavanje stambenih potreba djelatnika.

Prilikom utvrđivanja kriterija i mjerila iz prethodnog stavka uzima se u obzir učešće u oružanim akcijama počevši od 17. kolovoza 1990. godine, stambena situacija djelatnika i obitelji poginulog borca, odnosno ratnog vojnog invalida sa tjelesnim oštećenjem od I do V kategorije, radni staž, radni doprinos, broj članova obiteljskog kućanstva, kao i druge okolnosti koje su od značaja za rješavanje stambenih potreba djelatnika. "

15. Drugi akti

Prema točki III Odluke, odluka o utvrđivanju konačnog redoslijeda prvenstva za raspodjelu slobodnih stanova "Industrije alata" od 28. veljače 1996. godine je konačna u postupku zaštite prava djelatnika, a djelatnik koji je nezadovoljan može u roku od 15 dana od objave ove odluke zatražiti zaštitu svojih prava kod Osnovnog suda u Trebinju. Sastavni dio ove odluke su konačne rang-liste za raspodjelu stanova prema raspisanom natječaju za raspodjelu slobodnih stanova, za rješavanje stambenog pitanja djelatnika u posebnim socijalnim uvjetima i preko zamjene. Uz Odluku se nalazi rang-lista za raspodjelu stanova na kojoj se nalazi 523 djelatnika.

V Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. U apelaciji se ističe stav Vrhovnog suda Republike Srpske izražen u pobijanom rješenju, prema kojem pravo na tužbu sudu, radi zaštite prava, ima djelatnik koji nije zadovoljan konačnom odlukom mjerodavnog organa, a konačna je odluka ona kojom je stan dat određenoj osobi. Kako odluka tužene od 28. veljače 1996. godine, čije se poništenje traži, nema karakter konačne odluke o dodjeli stana određenoj osobi, ne može biti predmetom sudske zaštite.

17. U apelaciji se dalje navodi da je Osnovni sud u Trebinju odbacio tužbu kao nepravodobnu, a Okružni je sud u Trebinju odlučujući o prizivu, odbio priziv i potvrdio prvostupanjsko rješenje. Dakle, zaključuje apelant, iz rješenja Osnovnog, odnosno Okružnog suda u Trebinju, proizlazi da se Odluka sa rang-listom smatra konstitutivnim aktom, i da je, kao konačni akt, s poukom o sudskoj zaštiti, objavljena na oglasnoj ploči tužene. Prema tome, apelant zaključuje da je neutemeljen stav Vrhovnog suda Republike Srpske da u konkretnom slučaju postoji odsustvo konačne odluke o dodjeli stanova, te zato predlaže da Ustavni sud pobijano rješenje ukine.

18. Prema članku 14. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija treba sadržavati presudu suda u Bosni i Hercegovini, odredbe Ustava Bosne i Hercegovine za koje se smatra da su povrijeđene, te navode, činjenice i dokaze na kojima se apelacija temelji.

19. Obzirom da u apelaciji nisu narečene odredbe Ustava Bosne i Hercegovine za koje se smatra da su povrijeđene, od apelanta, odnosno njegovog punomoćnika R. R., odvjetnika iz Trebinja, zatražena je 19. veljače 2001. godine dopuna apelacije.

Dopuna apelacije nije dostavljena.

b) Odgovor na apelaciju

20. "Industrija alata" Trebinje u svom odgovoru od 12. studenoga 2001. godine navodi da je točno da je tuženi raspisao oglas za dodjelu stanova i prema njemu donio konačnu odluku 28. veljače 1996. godine. Sto se tiče te raspodjele, kako su u pitanju stanovi koji su predstavljali karakter napuštene imovine, Odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu te su odluke stavljene izvan snage. Dalje navodi da je u 1993. i 1994. godini "Industrija alata" pred Osnovnim sudom u Trebinju raskinula ugovore o korištenju stana sa nositeljima stanarskog prava koji su sa svojim članovima obiteljskog kućanstva napustili svoje stanove i nisu ih koristili u trajanju duljem od šest mjeseci. Ti stanovi su potom stavljeni u raspodjelu, a apelant je, između ostalih, konkurirao na te stanove. U postupku pred Stambenim povjerenstvom, apelant nije ostvario redoslijed mjesta na listi kandidata koji bi mu davao mogućnost za dodjelu adekvatnog stana, pa je na taj način u prijepornoj raspodjeli ostao bez stana. U međuvremenu, apelant je podnio tužbu Osnovnom sudu, a zatim priziv Okružnom sudu na rješenje Osnovnog suda. Obzirom da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o korištenju napuštene imovine (koji je proglasio Visoki predstavnik) ovakva raspodjela postala bespredmetna, i apelacija je bespredmetna.

VI. Dopustivost

a) Nadležnost suda *ratione materiae* i *ratio ne temporis*

21. Nadležnost Ustavnog suda *ratione temporis* je ograničena na vrijeme nakon 14. prosinca 1995. godine, kada je potpisan Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

Oglas "Industrije alata" za raspodjelu stanova je objavljen 1993. godine. Međutim, osnovni je predmet razmatranja pred redovitim sudom Odluka sa rang-listom tužene, koja je objavljena u veljači 1996. godine, a predmet apelacije je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, donesena 2000. godine.

Ustavni je sud mjerodavan, sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, odlučivati o apelaciji protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske koja predstavlja presudu suda u Bosni i Hercegovini.

b) Iscrpljivanje pravnih lijekova i rok

Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom je slučaju rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske konačna odluka u revizijskom postupku.

23. Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske je dostavljeno apelantu, odnosno njegovom punomoćniku, 20. studenoga 2000. godine. Apelacija je Ustavnom sudu dostavljena 7. prosinca 2000. godine, znači u roku od 60 dana, kako je to predviđeno Poslovníkom Ustavnog suda (članak 11. stavak 3).

Apelacija je dopustiva.

VII. Meritum

24. Podnositelj apelacije pobija Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-141/2000 od 7. lipnja 2000. godine. Smatra da je neutemeljen stav Vrhovnog suda u pobijanom rješenju da u konkretnom slučaju ne postoji konačna odluka o dodjeli stanova.

25. Prema članku 26. Poslovníka Ustavnog suda, Ustavni sud ispituje postoje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

26. I pored traženja Ustavnog suda apelant, odnosno njegov punomoćnik, nije naveo koja je odredba Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) povrijeđena (vidi točku 19. ove odluke).

27. Međutim, Ustavni sud smatra da, iako se apelant nije pozvao ni na jednu odredbu Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Europske konvencije, da bi se iz konteksta navoda iz apelacije moglo zaključiti da je moguća povreda apelantovih prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

28. Postupci pred Osnovnim sudom u Trebinju i Okružnim sudom u Trebinju, a zatim i pred Vrhovnim sudom Republike Srpske su bili vezani za apelantovo pravo da mu se dodijeli stan, odnosno da se stavi na rang-listu za dodjelu stana sukladno aktima "Industrije alata".

29. Ustavni sud konstatira da je u konkretnom slučaju postupak utvrđivanja konačne rang-liste u potpunosti ispoštovan, odnosno da je postupak počevši od utvrđivanja konačne rang-liste do konačne odluke suda u ovom postupku ispoštovan.

30. Zakonom o stambenim odnosima Republike Srpske uređuju se prava i obveze davatelja stana na korištenje i građana u korištenju stana u društvenom vlasništvu i stana na kojem postoji pravo vlasništva (članak 1). Prema odredbama ovog zakona građanin koji je uselio u stan u društvenom vlasništvu na temelju akta koji predstavlja pravomoćnu osnovu za useljenje u stan (nositelj stanarskog prava) ima pravo taj stan, pod uvjetima koji su propisani ovim zakonom, trajno i neometano koristiti (stanarsko pravo).

31. Ustavni je sud uočio da je Vrhovni sud Republike Srpske pravilno ocijenio da djelatnik koji nije zadovoljan konačnom odlukom mjerodavnog organa ima pravo na tužbu mjerodavnom sudu. U konkretnom slučaju to bi bila odluka o dodjeli stana određenoj osobi, a ne rang-lista. Polazeći od iznesenog, Ustavni sud zaključuje da je apelant imao pristup sudovima sve tri instancije i da su sudovi ispitivali njegove zahtjeve u okviru svoje mjerodavnosti utvrđene zakonom. U ovim okolnostima, Ustavni sud ne nalazi da je postupak vođen na nepravičan način, oprečno zahtjevima članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka 6. stavak 1. Europske konvencije, niti odgovarajućeg članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, pa je zato odlučio apelaciju odbiti kao neutemeljenu.

33. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 14/01
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 61. stavak 2. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija M. J.

Utvrđuje se povreda članka II/2. u svezi članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-151/99 od 16. lipnja 2000., Rješenje Okružnog suda u Bijeljini, broj Gž-217/98 od 5. svibnja 1999. i Rješenje Osnovnog suda u Zvorniku, broj P-167/97 od 24. travnja 1998. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na novi postupak sukladno članku 61. st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. J. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Zvornika, podnio je 19. listopada 2000. godine apelaciju protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev-151/99 od 16. lipnja 2000. godine, Rješenja Okružnog suda u Bijeljini, broj Gž-217/98 od 5. svibnja 1999. godine i Rješenja Osnovnog suda u Zvorniku, broj P-167/97 od 24. travnja 1998. godine. Apelant zahtijeva od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u

daljnjem tekstu: Ustavni sud) da preispita ova rješenja sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i da ih nakon toga ukine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud, 19. listopada 2000. godine, primio apelaciju M. J. na Rješenje Vrhovnog suda broj Rev-151/99 od 16. juna 2000. godine.
3. Ustavni je sud, na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda), 10. lipnja 2001. godine dostavio apelaciju Vrhovnom sudu i Tvornici "Birač" i zatražio od njih da dostave odgovore na apelaciju.
4. Ustavni je sud, 31. srpnja 2001. godine, primio odgovor Tvornice "Birač".
5. Ustavni sud nije primio odgovor Vrhovnog suda.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice se predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu sumirati na sljedeći način.
7. Apelant je uposlenik Tvornice "Birač" iz Zvornika. U razdoblju od 1988. do 1992. godine apelant je bio uvršten na listu za čekanje na stan u društvenom vlasništvu.
8. Poduzeće "Jadar" iz Zvornika, u kojem je radila apelantova supruga je, svojom Odlukom broj 1541-2/H od 11. svibnja 1989. godine, ponudilo tvornici u kojoj je radio apelant da se prenese pravo trajnog raspolaganja nad jednosobnim stanom u kojem su stanovali apelant i njegova supruga i na koji su imali stanarsko pravo pod uvjetom da im tvornica u kojoj radi apelant dodijeli veći stan.
9. Stambeno je povjerenstvo Tvornice "Birač", 1. listopada 1992. godine, donijelo Odluku broj 1710 kojom je apelantu dodijeljen dvosoban stan u društvenom vlasništvu. Odluka je postala obvezujuća na temelju Rješenja ravnatelja ove tvornice, broj 1883/93 od 27. ožujka 1993. godine. Prema ovom rješenju, apelant je bio obvezan u roku od 30 dana zaključiti ugovor o korištenju stana sa mjerodavnim tijelom. Nadalje, apelantova je supruga, nakon zaključivanja narečenog ugovora, bila obvezna prenijeti pravo trajnog raspolaganja nad jednosobnim stanom na Tvornicu "Birač".
10. Apelant je, 20. travnja 1995. godine, zaključio ugovor o korištenju dvosobnog stana sa mjerodavnim tijelom. Poduzeće "Jadar" je, 18. svibnja 1995. godine, zaključilo ugovor o prijenosu prava trajnog raspolaganja nad svojim jednosobnim stanom.
11. Tvornica "Birač" je, 5. svibnja 1995. godine, donijela Odluku broj 512/A kojom je stavila izvan snage rješenje od 27. ožujka 1993. godine, jer Poduzeće "Jadar" nije prenijelo narečeno pravo nad jednosobnim stanom. Rok za pokretanjem postupka po prigovoru je bio 15 dana od dana kad je apelant primio odluku Tvornice "Birač", a on je tu odluku primio 17. svibnja 1995. godine.

12. Apelant je, 28. lipnja 1995. godine, podnio tužbu Osnovnom sudu u Zvorniku, kojom je tražio da sud naloži tuženom da prenese posjed nad predmetnim stanom, obzirom da su se za to ispunili svi zakonom predviđeni uvjeti.

13. Osnovni je sud u Zvorniku donio Rješenje broj P-86/95 od 5. srpnja 1996. godine, kojim je odbacio apelantovu tužbu, uz obrazloženje da je podnio tužbu nakon isteka roka od 15 dana od iscrpljivanja svih pravnih lijekova pred tijelima Tvornice.

14. Apelant je podnio priziv na ovo rješenje Okružnom sudu u Bijeljini. Okružni je sud u Bijeljini donio Rješenje broj Gž-186/96 od 21. svibnja 1997. godine, kojim je uvažio priziv i vratio predmet na ponovni postupak. U obrazloženju svog rješenja Okružni je sud naveo da prvostupanjski sud treba ustanoviti relevantno činjenično stanje glede podnošenja priziva.

15. Osnovni je sud u Zvorniku, svojim rješenjem broj P-165/97 od 24. travnja 1998. godine, ponovno odbacio tužbu. U obrazloženju rješenja je narečeno da nije bilo moguće ustanoviti činjenično stanje u smislu je li zastupnik apelanta uložio priziv Tvornici "Birač". Sud je, nadalje, naveo da je bilo očevidno, iz djelovodnog protokola Tvornice, da ona nije primila nikakvu preporučenu poštu u razdoblju između 17. svibnja i 2. lipnja 1995. godine i da, prema tome, nije bilo moguće utvrditi sadržaj preporučene pošte (na temelju knjige dostava zastupnika apelanta) koja je poslana tuženom 22. i 25. svibnja 1995. godine.

16. Apelant je ponovno uložio priziv protiv ovog rješenja. Okružni je sud u Bijeljini donio novo rješenje, broj Gž-217/87 od 5. svibnja 1999. godine, kojim je odbacio apelantov priziv i potvrdio rješenje prvostupanjskog suda. Okružni je sud potvrdio činjenicu da je apelant podnio tužbu nakon isteka roka od 15 dana, jer nije bilo moguće ustanoviti je li apelant prethodno podnio prizive protiv odluke ravnatelja Tvornice. Stoga se dan dostave ove odluke može smatrati kao početak računanja roka za podnošenje tužbe pred Okružni sud u Bijeljini. Na tvrdnju apelanta da je on već stekao stanarsko pravo na prijemnom stanu, Okružni je sud u Bijeljini naveo da se apelant trebao žaliti tijelima Tvornice, pa pošto on to nije učinio, nije mu se mogla pružiti sudska zaštita.

17. Nakon toga, apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je 16. lipnja 2000. godine donio Rješenje broj Rev-151/99, kojim je odbio reviziju i potvrdio rješenje drugostupanjskog suda. U obrazloženju svog rješenja, Vrhovni je sud naveo da apelant nije podnio priziv u zakonom predviđenom roku.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelant se žali da su mu rješenja Vrhovnog suda, Okružnog suda u Bijeljini i Osnovnog suda u Zvorniku povrijedila pravo na pravični postupak na temelju članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu:

Europska konvencija), kao i pravo na imovinu prema članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

19. U odgovoru Tvornice “Birač”, od 31. lipnja 2001. godine, navodi se da je stavljanje izvan snage odluke iz 1993. godine bilo nužno, jer apelant nije ispunio preduvjete za njezino izvršenje. Dalje se navodi da su ostali navodi iz priziva bili neutemeljeni, uz pozivanje na razloge date u rješenjima mjerodavnih sudova.

V Dopustivost

20. Na temelju članka VI/3.(b) Ustava BiH, *Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava, koja se pojave na temelju presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.*

21. Na temelju članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, *Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kad je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*

22. Apelant je, 20. rujna 2000. godine, primio rješenje Vrhovnog suda od 16. lipnja 2000. godine. Apelant je, 19. listopada 2000. godine, podnio apelaciju Ustavnom sudu. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je apelant dostavio apelaciju u roku predviđenom člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Revizija izjavljena Vrhovnom sudu je zadnji efikasni pravni lijek moguć prema zakonima Republike Srpske.

23. Na temelju narečenog, apelacija je dopustiva.

VI. Meritum

24. Apelant je naveo da su odluke sudova bile nezakonite obzirom na činjenicu da su mu redoviti sudovi u ovom slučaju uskratili adekvatnu sudsku zaštitu glede njegovog stanarskog prava, jer su u konkretnom slučaju primijenili pogrešan zakon. On je, dalje, naveo da su se sudovi bavili pitanjem o kojem je već odlučeno pravomoćnim rješenjem. Nadalje, njegov zahtjev da dokaze izvede mjerodavni sudski vještak je odbačen bez obrazloženja.

25. Ustavni sud podsjeća da, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ima “prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kad ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”. To znači da Ustavni sud u ovom slučaju mora preispitati krše li pobijana rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske apelantova ustavna prava, a osobito članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

26. Ustavni sud Bosne i Hercegovine se poziva na članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, koji glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.

Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

27. Članak 1. Protokola broj 1 sadržava tri različita pravila. Prvo je pravilo, narečeno u prvom stavku, opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavku, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, vršiti nadziranje korištenja imovine sukladno javnom interesu. Ova tri pravila nisu “različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih zato treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu.

28. Prvi je uvjet za primjenu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju da položaj apelanta u odnosu na stan predstavlja *imovinu* u smislu značenja ovog članka. Prema tome, potrebno je utvrditi je li apelant uživao pravo koje je zaštićeno člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

29. U svezi toga, Ustavni se sud poziva na argumente iznesene u praksi tijela Europske konvencije, kao i one u svojoj dosadašnjoj jurisprudenciji. Prije svega, pojam *imovine* uključuje širok spektar imovinskih interesa koje treba zaštititi (vidi Odluku Europskog povjerenstva za ljudska prava, *Wiggins v VB*, broj 7456/76, DR 13, stavak 40 at 46, 1978), a koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost. Koncept zaštite *imovine* ima autonomno značenje, tako da je dokaz da određeni imovinski interes predstavlja apelantu određenu ekonomsku vrijednost dovoljan da njegova pozicija bude zaštićena člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, bez obzira što se ta pozicija ne definira kao imovina u domaćem zakonodavstvu (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden*, iz 1984. godine, serija A, broj 159, stavak 53). Ustavni je sud, u svojoj dosadašnjoj praksi, u više navrata definirao stanarsko pravo kao *imovinu* u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, jer “stanarsko pravo podrazumijeva, između ostalog, pravo na neometano i stalno korištenje stana, mogućnost članova obiteljskog kućanstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nositelja stanarskog prava ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava iz drugih razloga, i automatsko dobivanje zajedničkog stanarskog prava supružnika nositelja stanarskog prava koji dijeli

s njim kućanstvo” (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 6/98 od 24. rujna 1999. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 20/99).

30. Primjenjujući ovu praksu u konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da prijeporni stan apelanta predstavlja stečenu ekonomsku vrijednost koja potpada pod pojam *imovine* iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, tako da je pravna pozicija apelanta glede sudske zaštite jednaka zakonskom statusu nositelja stanarskog prava i, kao takva, treba uživati punu sudsku zaštitu sukladno standardima relevantnih zakona i Europske konvencije. Ovakav je zaključak izveden, prije svega, na temelju činjenica da je Tvornica “Birač” zvanično dodijelila stan apelantu, a apelant je zaključio ugovor o korištenju stana s mjerodavnim tijelom, te je Tvornica “Birač” bila obvezna i faktično omogućiti apelantu raspolaganje stanom kako bi on na tom stanu i formalno ostvario stanarsko pravo. Obzirom na ovo, tijela Tvornice nisu mogla spriječiti apelanta da useli u stan, izuzev ako pokrene parnični postupak pred mjerodavnim sudovima sukladno Zakonu o stambenim odnosima. U prilog ovome ide i činjenica da je Tvornica “Birač” zaključila ugovor sa Poduzećem “Jadar” o prijenosu prava trajnog raspolaganja nad svojim jednosobnim stanom, čijim zaključenjem je prenijeta ekonomska vrijednost na Tvornicu “Birač”.

31. U predmetnom slučaju su sudovi odlučivali o pravnoj situaciji apelanta. Uzimajući u obzir točku 30. ove odluke, apelantovo obraćanje sudovima treba shvatiti kao zahtjev za sudskom zaštitom njegovog imovinskog prava. Međutim, sudovi su primijenili pogrešan zakon na prijeporni slučaj. Na taj način, oni su negirali apelantovo stečeno imovinsko pravo. Pogrešna je primjena zakona onemogućila zakonsku zaštitu apelantovog imovinskog prava. Djelujući na taj način, sudovi su uskratili apelantu mogućnost da useli u stan i iskoristi ekonomsku vrijednost koju taj stan za njega predstavlja.

32. Na temelju narečenog, Sud je ustvrdio da je rješenjima Vrhovnog suda, Okružnog suda u Bijeljini i Osnovnog suda u Zvorniku prekršeno apelantovo pravo na mirno uživanje imovine na temelju članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Članak 6. Europske konvencije - pravo na pravičan postupak

33. Pošto je odlučio o povredi članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije potrebno odlučivati i o eventualnoj povredi članka 6. Europske konvencije.

VII. Zaključak

34. Imajući u vidu odredbe članka 61. stavak 2. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima Ustavni sud može ukinuti pobijanu presudu i slučaj vratiti sudu koji je donio tu presudu na ponovni postupak ako činjenice, o kojima ovisi odluka o njezinoj ustavnosti, nisu pravilno ili potpuno utvrđene, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

35. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 23/01
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 27. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija H. Z., iz Sarajeva, protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-20/00 od 25. listopada 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. H. Z. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sarajeva, kojeg zastupa I. M., odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 4. veljače 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj GŽ-29/00 od 25. listopada 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Prema članku 16. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija je dostavljena sudionicima u postupku, Vrhovnom sudu i "Pelikom" d.j.l., poduzeću za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva.

3. "Pelikom" d.j.l., poduzeće za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva, je svoj odgovor dostavilo u ostavljenom roku dok Vrhovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

a) Okolnosti slučaja

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, se mogu sumirati na sljedeći način.
5. “Pelikom” d.j.l., poduzeće za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva, je u sudskom registru upisano 24. prosinca 1996. godine.
6. Tužitelj “Pelikom-Zulčić Hurem i Šemšić Hafijeta” d.j.l., poduzeće za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva, 24. studenoga 1998. godine je podnio tužbu radi utvrđivanja ništavosti ovog upisa.
7. Kantonalni je sud u Sarajevu, 3. ožujka 1999. godine, donio presudu broj P-18/98 kojom je udovoljio tužbenom zahtjevu tužitelja.
8. Povodom priziva, Vrhovni je sud Rješenjem broj GŽ-16/99 od 30. studenoga 1999. godine pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.
9. Nakon toga, Kantonalni je sud u Sarajevu 20. travnja 2000. godine, pod brojem P 1/00, donio rješenje kojim tužbu kao nepravodobnu odbacuje.
10. Protiv ovoga rješenja tužitelj uložio priziv, a Vrhovni je sud Rješenjem broj GŽ-29/00 od 25. listopada 2000. godine ovaj priziv odbio i potvrdio prvostupanjsko rješenje.

b) Relevantni propisi

11. U svezi predmeta, relevantni su sljedeći propisi:

- **Zakon o upisu u sudski registar** (“Službene novine Federacije BiH”, broj 6/95)

Članak 60.

“Osoba koja ima pravni interes može podnijeti registarskom sudu zahtjev za brisanjem neutemeljenog konačnog upisa, u roku od 15 dana od dana saznanja za upis, a najkasnije u roku od 60 dana od dana izvršenog upisa

Članak 63. stavak 3.

“Tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana kad je podnositelj tužbe saznao za razloge ništavosti, ali se ne može podnijeti poslije isteka roka od tri godine od dana izvršenog upisa”.

- **Zakon o poduzećima**
(“Službene novine Federacije BiH”, br. 2/95, 2/96, 8/96 i 14/97)

Članak 115.

“Pod istom ili sličnom firmom ne mogu biti upisana kod istog registarskog suda dva ili više poduzeća koja imaju istu ili srodnu djelatnost.

Ako su dva ili više poduzeća iste ili srodne djelatnosti, čija su sjedišta na području istog suda koji vodi sudski registar, prijavila sudu firme koje se ne razlikuju jedna od druge, pravo na upis firme ima poduzeće koje je ranije prijavilo firmu sudu ”.

Članak 137.

“Osoba koja obavlja poslovodnu funkciju u poduzeću ne može biti osnivač poduzeća za obavljanje iste djelatnosti za koju je poduzeće u kojem obavlja poslovodnu funkciju upisano u sudski registar, niti u drugom poduzeću druge djelatnosti obavljati istu funkciju.

Zabrana iz stavka 1. ovog članka traje i jednu godinu nakon dana prestanka obavljanja poslovodne funkcije”.

- **Zakon o parničnom postupku Federacije BiH**
(“Službene novine Federacije BiH”, broj 42/98)

Članak 11.

“Stranku koja se iz neznanja ne koristi pravima što joj pripadaju prema ovom Zakonu, sud će upozoriti koje parnične radnje može poduzeti”.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant se žali da pobijane sudske odluke nisu zakonite i da su njima povrijeđena njegova prava iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine.

13. Predložio je da se apelacija usvoji i odluči u meritumu, ili pak da se ukine pobijano rješenje i predmet vrati Vrhovnom sudu na ponovni postupak.

b) Odgovor na apelaciju

14. Sudionik u postupku “Pelikom” d.j.l., poduzeće za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva, je u odgovoru na apelaciju predložilo da Ustavni sud ovu apelaciju odbaci ili da je pak kao neutemeljenu odbije.

V Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu jurisdikciju o pitanjima koja se tiču presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

16. Prema Poslovniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. stavak 3).

17. Apelacija treba sadržavati presudu suda u Bosni i Hercegovini, zatim odredbe Ustava za koje se smatra da su povrijeđene, navode, činjenice i dokaze na kojima se apelacija temelji i potpis podnosioca apelacije (članak 14. stavak 2. Poslovnika).

18. U konkretnom su slučaju svi narečeni preduvjeti ispunjeni, pa je uočljivo da je ova apelacija dopustiva.

VI. Ustavni je sud odlučio

19. Podnositelj apelacije se žali da pobijane sudske odluke nisu zakonite i da su njima povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Predložio je da se apelacija usvoji i odluči u meritumu, ili pak da se ukine pobijano rješenje i predmet vrati Vrhovnom sudu na ponovni postupak.

Članak II/3.(e)

“Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka.”

a) Članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

21. Navodi priziva koji se odnose na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u biti odgovaraju članku 6. stavak 1. Europske konvencije. Zadaća Ustavnog suda je da ispita je li rješenje Vrhovnog suda broj Gž-29/00 od 25. listopada 2000. godine u suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno je li ovim rješenjem došlo do povrede apelantovog prava prema članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno prava na pravično suđenje u okviru članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Članak 6. stavak 1. Evropske konvencije u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ... svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom”.

“Pravično suđenje”

22. Pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost predočavanja razloga presude obzirom da to omogućuje apelantu djelotvorno korištenje raspoloživih pravnih lijekova (Europski sud za ljudska prava, *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda broj 12945/98 od 16. prosinca 1992. godine, stavak 33). Međutim, članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude (Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluke o dopustivosti broj 10938/84 od 9. prosinca 1986. godine, Odluke i izvješća DR, 50, 98, i broj 10153/82 od 13. listopada 1986. godine, DR 49/67). Konačne odluke prizivnih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi,

Europsko povjerenstvo, Odluka o dopustivosti broj 8769/79 od 16. srpnja 1981. DR 25, 240).

23. Ustavni sud naglašava da je prihvatljivost dokaza prvenstveno pitanje koje regulira domaći zakon i da je opće pravilo da domaći sudovi procijene provedene dokaze. Zadaća Ustavnog suda nije odlučivanje o tome jesu li izjave pravilno prihvaćene kao dokazi, već da utvrdi je li postupak u cjelini pravedan, uključujući način na koji su dokazi dobiveni (v. između ostalih izvora presudu u predmetu *Doorson protiv Holandije*, 26. ožujka 1996. godine, Izvješća presuda i odluka 1996-11, str. 470, stavak 67).

24. U predmetnom slučaju među strankama nije prijeporno da je prijeporni upis u sudskom registru osnivanja poduzeća "Pelikom" d.j.l., poduzeće za proizvodnju i preradu plastičnih masa, trgovinu i usluge iz Sarajeva, izvršen 24. prosinca 1996. godine, a da je apelant saznao za razloge ništavosti 24. svibnja 1997. godine.

25. Pošto je tužba za utvrđivanjem ništavosti podnesena sudu tek 24. studenoga 1998. godine, evidentno je da je apelant u ovom slučaju (mada je podnio tužbu u okviru objektivnog roka od tri godine od dana izvršenog upisa) prekoračio rok od 30 dana od dana saznanja za podnošenje pravodobne tužbe, pa je Kantonalni sud u Sarajevu ispravno postupio kada je ovu tužbu kao nepravodobnu odbacio, a Vrhovni sud kada je odbio priziv protiv pomenutog rješenja.

26. Inače, radi se o prekluzivnom roku na koji sud pazi po službenoj dužnosti, pa ne dolazi u obzir eventualno produljenje ovog roka, bez obzira iz kojih razloga.

27. Činjenica da je apelant 12. lipnja 1997. godine podnio registarskom sudu zahtjev za brisanjem neutemeljenog konačnog upisa ne može u ovom slučaju ishoditi donošenje drukčije odluke, jer sudovi nisu mogli taj zahtjev tretirati kao tužbu, pošto je povodom njega u izvanparničnom postupku već ranije donijeto pravomoćno rješenje o obustavi postupka. Naime, ovaj je zahtjev podnesen izvan propisanog roka od 60 dana od izvršenog upisa, pa je apelant bio prekludiran u pravu da zahtijeva brisanje upisa. U slučaju da je apelant umjesto tog zahtjeva podnio tužbu za utvrđenjem ništavosti, ona bi bila pravodobno podnesena. Međutim, kod postojećeg stanja stvari, sud nije mogao o tome poučavati tužitelja, jer bi ga na taj način poučavao o materijalnom pravu koje može ostvariti, te bi time doveo u dvojbu svoju pristranost i na taj način bi prejudicirao ishod spora. Poučavanje je stranke, inače, ograničeno samo na formalne nedostatke, u smislu odredbi članka 11. Zakona o parničnom postupku, a u konkretnom slučaju zahtjev usmjeren na brisanje upisa nije bio nerazumljiv i sadržavao je sve ono što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati.

28. Osim toga, nadležnost je Ustavnog suda u prizivnim postupcima ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su primijenili zakon redoviti sudovi, osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, tj. to je slučaj

ukoliko je neki redoviti sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni pravni lijekovi i dr.) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava.

29. Prema svemu narečenom, razmotrivši navode glede povrede članka 6. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da apelantovo pravo na “pravično suđenje” nije povrijeđeno, obzirom da se suština navoda odnosi na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnih propisa.

Zbog svega narečenog, Ustavni sud smatra da pobijana odluka Vrhovnog suda nije povrijedila članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da apelacija H. Z. nije utemeljena i da je kao takvu treba odbiti.

31. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 33/01
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Z. I. iz Sarajeva, protiv Rješenja Općinskog suda II u Sarajevu broj P-527/01 od 14. svibnja 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Z. I. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sarajeva, podnio je apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Općinskog suda II u Sarajevu, broj P-527/01 od 14. svibnja 2001. godine. Apelant je zatražio od Ustavnog suda da preispita ovo rješenje pozivajući se na članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud, 22. travnja 2002. godine, od Općinskog suda II u Sarajevu i opunomoćenika tužitelja, zatražio da dostave svoje odgovore na apelaciju.
3. Odgovor opunomoćenika tužitelja Ustavni je sud primio 29. travnja 2002. godine.
4. Općinski sud II u Sarajevu je 27. svibnja 2002. godine dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, se mogu sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je vlasnik 1/1 parcele i kuće na toj parceli u Sarajevu, naselje Butmir. Apelant je 2000. godine podnio prijedlog Općinskom sudu II u Sarajevu da pokrene postupak za uređenjem međa između apelantove parcele i parcela njegovih susjeda (M. A. i I. R.).

7. Općinski sud II u Sarajevu je donio Rješenje broj RS-208/99 od 30. studenoga 2000. godine, kojim je uredio međe između zemljišta navedenih osoba. M. A. je, nakon toga, podnio priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu, tvrdeći, između ostalog, da apelantovi susjedi imaju pravo koristiti zemljište opterećeno služnošću.

8. M. A. i ostali su pred Općinskim sudom II u Sarajevu, 8. ožujka 2001. godine, pokrenuli parnični postupak protiv apelanta zbog smetanja posjeda. Tužitelji su, također, zahtijevali da taj sud izda privremenu mjeru otklanjanja svih prepreka za neometano pravo služnosti puta.

9. Općinski sud II u Sarajevu je, 14. svibnja 2001. godine, donio Rješenje broj P-527/01 kojim je izdao privremenu mjeru, po kojoj je apelantu naređeno da omogući tužiteljima korištenje zemljišta opterećenog služnošću. Protiv ovoga je rješenja apelant podnio prigovor Kantonalnom sudu u Sarajevu.

10. Povodom glavnog pitanja, Općinski sud II u Sarajevu je, 13. rujna 2001. godine, donio Rješenje broj P-527/01. Sud je ustvrdio da apelant ometa tužitelje u njihovom pravu korištenja zemljišta opterećenog služnošću i apelantu je naloženo da na zemljištu opterećenom služnošću uspostavi pređašnje stanje u roku od osam dana. Apelant je, nakon toga, podnio priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu.

11. Kantonalni je sud u Sarajevu, Rješenjem broj Gž-1370/01 od 2. travnja 2002. godine, poništio prvostupanjsko Rješenje broj P-527/01 od 13. rujna 2001. godine i vratio predmet Općinskom sudu II u Sarajevu na novi postupak.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant se žali da je rješenjem o izdavanju privremene mjere Općinskog suda II u Sarajevu od 14. svibnja 2001. godine prekršeno njegovo ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i njegovo pravo na imovinu zajamčeno člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru od 29. travnja 2002. godine punomoćnik tužitelja je naveo da rješenjem od 14. svibnja 2001. godine nisu narušena ustavna prava apelanta, te da je apelacija preuranjena obzirom na to da su postupci još u tijeku.

14. Općinski sud II u Sarajevu je u svom odgovoru na apelaciju naveo da apelantova ustavna prava nisu povrijeđena rješenjem od 14. svibnja 2001. godine.

V Dopustivost

15. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, *Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava, koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.*

16. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, *Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*

17. Apelant je zatražio od Ustavnog suda ocjenu ustavnosti rješenja o izdavanju privremene mjere. Apelant se pozvao na članak 6. Europske konvencije i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

18. Ustavni sud smatra da se na pitanje je li apelant imao pravedan postupak pred redovitim sudovima ne može odgovoriti dok sam postupak traje. Na temelju sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, pravičnost postupka se ocjenjuje na temelju postupka kao cjeline, što znači da se ocjena ne može dati dok postupak nije definitivno okončan (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo v. Spain*, od 6. prosinca 1988. godine, serija A, broj 146, stavak 68). Obzirom da pobijano Rješenje Općinskog suda II u Sarajevu, broj P-527/01 od 14. svibnja 2001. godine, nije konačna i obvezujuća sudska odluka, ova je apelacija preuranjena.

19. Osim toga, osnovni je cilj članka 6. stavak 1. Europske konvencije da garantira pravični postupak kojim se, između ostalog, utvrđuju građanska prava pojedinca. U ovom slučaju, Ustavni sud mora prvo razmotriti utvrđuje li postupak glede izdavanja privremene mjere i usvojenog rješenja u tom smislu građanska prava apelanta.

20. Članak 6. Europske konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza [...] svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom [...]."

21. Europsko je povjerenstvo za ljudska prava, u slučaju *X protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (E 7990/77, DR 24, stavak 57, (1978)), zaključilo:

4. *"[...] Ovaj postupak, zapravo, ne utvrđuje konačno građanska prava, pa čak ni privremeno [...]. On samo utvrđuje njegovu [apelantovu] trenutačnu poziciju do*

konačnog ishoda glavnog postupka. U tom smislu, Povjerenstvo zaključuje da je ovo pitanje van djelokruga članka 6. Konvencije, te da se apelantov priziv, prema tome, mora odbaciti [...] kao inkompatibilan sa odredbama Konvencije. ”

22. U narečenom kontekstu prethodne točke, Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju privremena mjera ne prejudicira glavnu odluku. Privremena mjera prestaje važiti pravomoćnim okončanjem parničnog postupka o glavnoj pravnoj stvari. Ona određuje privremenu apelantovu pravnu poziciju do konačnog ishoda glavnog postupka. Prema tome, postupak donošenja rješenja o izdavanju privremene mjere ne određuje apelantova građanska prava u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelacija se, iz ovih razloga, mora odbiti pošto ovaj ustavnopravni predmet nije kompatibilan *ratione materiae* sa Europskom konvencijom.

23. Uzimajući u obzir činjenicu da pobijano rješenje ne određuje apelantovo građansko pravo, kao i činjenicu da su pitanja imovine iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju zapravo građanska prava, a podsjećajući na obrazloženje iz točke 22. ove odluke, Ustavni sud nalazi da se ovaj slučaj nalazi izvan djelokruga Europske konvencije. Pobijano rješenje nije u konačnom smislu utvrdilo pitanje apelantove imovine. Prema tome, apelacija se u tom smislu mora odbiti kao neutemeljena, odnosno kao *ratione materiae* nespojiva sa Europskom konvencijom.

VI. Zaključak

24. Postupak donošenja rješenja o izdavanju privremene mjere ne utvrđuje apelantova građanska prava u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelacija se, iz ovih razloga, mora odbiti pošto ovaj slučaj nije kompatibilan *ratione materiae* sa Europskom konvencijom, a samim tim i Ustavom Bosne i Hercegovine. Osim toga, pravičnost postupka se ocjenjuje na temelju postupka kao cjeline, što znači da se ta ocjena može dati tek kada postupak bude definitivno okončan.

25. Imajući u vidu odredbe članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima Ustavni sud donosi odluku kojom odbija apelaciju kao neutemeljenu kad utvrdi da se ne radi o pitanju iz Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 63/01
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija F.Ć., iz Zenice, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine, presude broj KŽ-390/00 od 7. studenoga 2000. godine i presude Kantonalnog suda u Zenici broj K-41/00 od 24. srpnja 2000. godine.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. F.Ć. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Zenice, kojeg zastupa M. M., odvjetnik iz Sarajeva, podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), 12. lipnja 2001. godine, apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine, presude Vrhovnog suda broj KŽ-390/00 od 7. studenoga 2000. godine i presude Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), broj K-41/00 od 24. srpnja 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud, sukladno članku 16. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda, apelaciju dostavio 9. srpnja 2001. godine Vrhovnom sudu radi davanja odgovora na apelaciju.

Vrhovni je sud dostavio odgovor 24. srpnja 2001. godine. Na temelju članka 20. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda, odgovor na apelaciju Vrhovnog suda je dostavljen apelantu preko njegovog branitelja.

III. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Kantonalni je sud, presudom broj K-41/00 od 24. srpnja 2000. godine, proglasio krivim i osudio apelanta za kazneno djelo ubojstva na kaznu zatvora u trajanju od 14 godina.

4. Odlučujući o prizivu protiv narečene presude Kantonalnog suda, Vrhovni je sud, presudom broj Kž-390/00 od 7. studenoga 2000. godine, preinačio odluku o kazni Kantonalnog suda i apelanta osudio na kaznu zatvora u trajanju od 13 godina.

5. Protiv narečenih je presuda apelant podnio Kantonalnom sudu u Zenici, 30. siječnja 2001. godine, zahtjev za zaštitom zakonitosti zbog bitnih povreda kaznenog postupka s prijedlogom da se te presude preinače i da se on oslobodi od optužbe ili da se presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Narečeni je zahtjev primljen u Vrhovnom sudu 5. veljače 2001. godine. U zahtjevu za zaštitom zakonitosti apelant, između ostalog, ističe "da je dana 24. srpnja 2000. godine održan pretres u Kantonalnom sudu bez njegovog izabranog branitelja kao i da se nikada nije mogao sastati nasamo sa svojim braniteljem pošto je uvijek bio prisutan policajac i drugi zatvorenici pa nije mogao dogovoriti obranu i branitelju iznijeti istinu."

6. Federalni je tužitelj Vrhovnom sudu, u dopisu broj Ktž-14/01 od 8. veljače 2001. godine, predložio da se zahtjev apelanta za zaštitom zakonitosti odbije.

7. Vrhovni je sud, presudom broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine, odbio zahtjev za zaštitom zakonitosti apelanta izjavljen protiv presude Kantonalnog suda broj K-41/00 od 24. srpnja 2000. i presude Vrhovnog suda, broj Kž-390/00 od 7. studenoga 2000. godine.

8. U obrazloženju presude Vrhovnog suda broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine je navedeno: "*Kada optuženi ima branitelja kojeg je izabrao na početku vođenja kaznenog postupka (A. M. i M. H., odvjetnici iz Zenice) pa u tijeku postupka izabere još jednog branitelja (M. M., odvjetnik iz Sarajeva) i pritom, ne otkazujući punomoćja ranijim braniteljima, na glavnom pretresu ne nazoči bilo koji od izabranih branitelja (neovisno je li opravdano ili neopravdano odsutan), obrana je osigurana kada u postupku sudjeluje jedan od branitelja (Članak 64. stavak 2), a iz pobijane prvostupanjske presude se vidi da je na glavnom pretresu 24. srpnja 2000. godine, kada je objavljena presuda, nazočio branitelj optuženog Č., odvjetnik iz Zenice M. H. Prema tome, nisu nižestupanjske presude učinile bitnu povredu odredbi kaznenog postupka iz članak 358. stavak 1. točka 3. ZKP, na koju se zahtjevom*

neutemeljeno ukazuje, a o kojoj navodnoj povredi postupka drugostupanjska presuda sadrži uvjerljive razloge. Ukoliko branitelju optuženog nije omogućeno da sa optuženim Ć., koji se nalazi u pritvoru, obavlja razgovor bez nazočnosti službenih osoba u smislu članka 70. stavak 1. ZKP, to po ocjeni Suda ne predstavlja ni bitnu ni relativnu povredu odredbi kaznenog postupka, jer ih nije učinio sud, pa se takvo ponašanje zatvorskih vlasti otklanja pritužbama predsjedniku suda u postupku koju propisuje članak 194. ZKP. "

IV Relevantni propisi

9. Zakon o kaznenom postupku

("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98, 23/99, 50/01 i 27/02):

Članak 64. stavak 2.

"Jedan okrivljeni može imati više branitelja, a smatra se da je obrana osigurana kad u postupku sudjeluje jedan od branitelja. "

Članak 70.

"Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, branitelj se može s njim dopisivati i razgovarati bez nadzora. Tijekom razgovora, okrivljeni i branitelj se mogu promatrati, ali ovlaštena službena osoba ne može slušati njihov razgovor izravno ili neizravno. "

Članak 365.

"Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni ne sprječava održavanje sjednice vijeća. "

Članak 370. stavak 1.

(1) "Drugostupanjski sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se pobija prizivom, ali mora uvijek po službenoj dužnosti ispitati:

- 1. postoji li povreda odredbi kaznenog postupka iz članka 358. stavak 1. toč. 1, 2, 5, 6, 8. do 11. ovog zakona i je li glavni pretres protivno odredbama ovog zakona održan u odsustvu optuženog ili u odsustvu branitelja optuženog;*
- 2. je li na štetu optuženog povrijeđen kazneni zakon (članak 359) "*

V Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant u apelaciji navodi da mu je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na fer saslušanje u kaznenom postupku pred Kantonalnim sudom i druga prava u svezi kaznenog postupka garantirana člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

11. Apelant navodi da je pobijanom presudom povrijeđen Zakon o kaznenom postupku i učinjena bitna povreda postupka. Konkretizirajući narečeno, apelant ističe da je 24. srpnja 2000. godine održan pretres u Kantonalnom sudu bez njegovog izabranog

branitelja M. M., odvjetnika iz Sarajeva, koji nije mogao pristupiti na zakazani pretres jer je tog dana imao napad dijabetesa visokog stupnja te nije mogao putovati u Zenicu jer je bio pod stalnom kontrolom liječnika. Smatra da je pretres proveden samo formalno i da je na njemu konstatirano da je spis pročitao, a radi se o teškom predmetu gdje je trebalo saslušati 20 svjedoka te provesti psihijatrijsko vještačenje. Apelant se posebno žali da se nije nikada mogao sastati nasamo sa svojim braniteljem jer je uvijek bio nazočan policajac i drugi zatvorenici pa nije mogao dogovoriti obranu i branitelju iznijeti istinu.

Predlaže da se apelacija usvoji, ukinu pobijane sudske odluke i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

b) Odgovor na apelaciju

12. Vrhovni sud, aktom broj Kvl-z.29/01 od 21. veljače 2002. godine, smatra apelaciju neutemeljenom i predlaže Ustavnom sudu da je odbije. Vrhovni sud ovakav stav temelji na ocjeni da je u konkretnom slučaju činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno na temelju potpune ocjene izvedenih dokaza i da je na takvo činjenično stanje pravilno primijenjen kazneni zakon. Također smatra da nisu učinjene bitne povrede kaznenog postupka na koje apelant ukazuje i da su u vezi s tim u pobijanim sudskim odlukama dati potpuni, pravno valjani, razlozi. U svezi odluke o kazni i prigovorima apelanta, Vrhovni sud smatra da su prizivi apelantovog branitelja djelomice utemeljeni kad je u pitanju odluka prvostupanjskog suda glede izrečene kazne apelantu i da će se ublaženom kaznom, koju je sud izrekao, ostvariti svrha kažnjavanja.

U svezi ostalih prigovora apelacije, Vrhovni sud ističe da ostaje kod stavova danih u svojoj presudi broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine. Glede prava razgovora branitelja s osuđenim bez nazočnosti službenih osoba, Vrhovni sud ističe da je u vrijeme aktivnosti branitelja kao podnositelja apelacije apelant bio na izdržavanju kazne.

VI. Dopustivost

Razmatrajući pitanje dopustivosti apelacije, Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

Članak 54. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud donosi odluke i rješenja.

Sud donosi odluke po sporovima iz članka VI/3.(b) Ustava, kada odlučuje o sporu u meritumu, i u slučaju iz članka IV/3.(f) Ustava.

Sud rješenjem odlučuje o svim drugim pitanjima."

Članak 60. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

“Sud donosi odluku kojom odbija apelaciju kao neutemeljenu kad utvrdi da se ne radi o pitanju iz Ustava, odnosno da podnositelju apelacije nije povrijeđeno neko ustavno pravo zbog kojeg se presuda osporava. ”

13. Protiv presude Vrhovnog suda, broj Kvl-z.9/01 od 16. svibnja 2001. godine i protiv presuda koje se apelacijom pobijaju, iscrpljeni su svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta.

12. Odluka o posljednjem pravnom lijeku koji je apelant koristio sukladno zakonu je donesena 16. svibnja 2001. godine. Obzirom da je apelacija u Ustavnom sudu primljena 12. lipnja 2001. godine, očividno je da je podnesena unutar roka od 60 dana predviđenog člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

14. Iz narečenog slijedi da je apelacija dopustiva.

VI. Ustavni je sud odlučio

15. Apelant smatra da su presudama Vrhovnog suda, donesenim u drugostupanjskom postupku, i povodom zahtjeva za zaštitom zakonitosti federalnog tužitelja, te prvostupanjskom presudom Kantonalnog suda, povrijeđena njegova prava sadržana u članku II toč. 2. i 3.(e) Ustava BiH, odnosno članka 6. st. 1. i 3. (c) i (d) Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

Članak II točka 2. i 3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

1. [...]

2. *U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.*

3. *Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2. što uključuje:*

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Članak 6. Europske konvencije u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]“

16. Jedan od važnih principa članka 6. jeste stavak 3.(d) - “jednakopravnost stranaka” - to jest princip da svaka strana u postupku treba imati iste mogućnosti za izlaganje svojih

argumenata (*Neumeister protiv Austrije* (1968)) i da nijedna od njih ne smije imati nikakvu važniju prednost u odnosu na suprotnu stranu. Ono stoje sadržano u principu jednakopravnosti stranaka je da sudovi moraju osigurati da se prava garantirana člankom 6. djelotvorno poštuju.

17. Ustavni sud primjećuje da se predmetni postupak tiče apelantovih prava koja proizlaze iz kaznenog postupka, odnosno kaznene optužbe protiv njega, kako to predviđa članak 6. stavak 3. Europske konvencije, te zaključuje da je članak 6. stavak 3. Europske konvencije primjenjiv u postupcima pred kantonalnim i pred Vrhovnim sudom.

18. Apelant se žali da je u konkretnom slučaju učinjena bitna povreda kaznenog postupka koja se ogleda u kršenju prava da ga izabrani branitelj zastupa i izvodi dokaze saslušanjem svjedoka obrane i vještaka, kao i onemogućavanjem razgovora s odvjetnikom bez nadzora.

19. Ustavni sud zapaža da se, prema članku 64. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, smatra da je obrana osigurana kad u postupku sudjeluje jedan od apelantovih branitelja. U konkretnom je slučaju na glavnom pretresu bio nazočan apelantov branitelj M. H., odvjetnik iz Zenice, koji je i izjavio priziv protiv te presude. Ustavni sud uzima u obzir i činjenicu da je apelantov branitelj odvjetnik, dakle stručna osoba koja je dužna poznavati propise i starati se o pravima svog klijenta u okviru predmeta u kojem je određen za branitelja. Ako se ima u vidu i činjenica da je obrana bila i formalno i faktično osigurana jer je u postupku sudjelovao jedan od branitelja apelanta iz reda odvjetnika, kojeg je on opunomoćio u ovom predmetu, ne može se smatrati da je nesudjelovanje u postupku i drugog apelantovog branitelja takve naravi da bi dovelo u pitanje princip prava na obranu, odnosno povrijedilo članak 6. stavak 3.c Europske konvencije.

20. Nadalje, Ustavni sud smatra da je, sukladno članku 6. stavak 3.c Europske konvencije, na domaćem pravu osigurati obranu optuženom tijekom čitavog postupka. Međutim, pitanje povrede članka 6. stavak 3.c Europske konvencije može se postaviti samo u posebnim situacijama u kojima optuženom nije bilo osigurano sudjelovanje barem jednog od njegovih branitelja.

21. Ustavni sud zaključuje da su Kantonalni sud, odlučujući u prvom stupnju, odnosno Vrhovni sud, odlučujući u drugom stupnju i povodom zahtjeva za zaštitom zakonitosti, postupili sukladno zakonu, odnosno sukladno zahtjevima iz članka 6. stavak 3.c Europske konvencije, te da nisu u svojim postupcima povrijedili apelantovo ustavno pravo. Polazeći od toga, Ustavni je sud odlučio ovaj dio apelantovog priziva odbiti kao neutemeljen.

22. U svezi apelantovih navoda da je u postupku učinjena bitna povreda kaznenog postupka i Kaznenog zakona glede utvrđivanja činjeničnog stanja, Ustavni sud podsjeća na stajalište izraženo u Odluci Ustavnog suda broj U 62/01 u stavku 17. ("Službeni glasnik BiH", broj 43/02), prema kojem je nadležnost Ustavnog suda, u prizivnim postupcima, ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i da Sud nije

mjerodavan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su primijenili zakon redoviti sudovi, osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavno pravo, tj. to je slučaj ukoliko je neki redoviti sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni lijekovi i u drugim slučajevima) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava.

23. U slučaju narečenih povreda (materijalnog ili procesnog) zakona, Ustavni sud treba provjeriti je li postupak bio pravičan u smislu članka 6. Europske konvencije. U tom pogledu Ustavni sud smatra da načelo materijalne istine prilikom utvrđivanja činjenica, kao jedno od temeljnih načela kaznenog postupka, nije povrijeđeno time što je sud odbio izvesti supervještačenje timskim vještačenjem neuropsihijatarata i saslušanjem velikog broja novih svjedoka, obzirom da je prvostupanjski sud u presudi koja se prizivom pobija izložio detaljno nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra koje smatra stručnim i uvjerljivim, što je prihvatio i drugostupanjski sud ustvrdivši da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio i usvojio nalaz i mišljenje tog vještaka.

24. Ustavni sud smatra da same tvrdnje apelanta, kojim on pobija metode kojima je sud izvodio dokaze bez valjanih argumenata, nisu dovoljne da Ustavni sud zaključi da je odbijanje da se izvedu ti dokazi takvog značaja i naravi koja bi značila povredu članka 6. stavak 3.c Europske konvencije.

25. Ustavni sud zaključuje da pobijanim presudama nije povrijeđen Ustav i da u okolnostima konkretnog slučaja neizvođenje određenih dokaza, koje je optuženi predlagao, nije takve naravi da bi dovelo do povrede prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 3.c Europske konvencije. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da nije bilo povrede članka 6. stavak 3.c Europske konvencije u odnosu na ovaj dio apelantovog priziva.

26. Konačno, apelant navodi da mu nije bilo omogućeno obavljanje razgovora sa svojim braniteljem bez nazočnosti službene osobe u smislu članka 70. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku, koji propisuje da se, ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, branitelj može s njim dopisivati i razgovarati bez nadzora, a da se tijekom razgovora okrivljeni i branitelj mogu promatrati, ali njihov razgovor ne može slušati izravno ili neizravno ovlaštena službena osoba.

Očevidno, jedna od najvažnijih mogućnosti za pripremu obrane jeste prilika za razgovor s braniteljem. U načelu dogovor između optuženog i branitelja treba obaviti nasamo da bi se sačuvala povjerljivost njihovih odnosa i obveza branitelja da čuva profesionalnu tajnu. Neprijeporna je Činjenica da, iako je u danom slučaju službena osoba promatrala, to nije moglo predstavljati slušanje razgovora okrivljenog i njegovog branitelja, jer je službena osoba u Kazneno-popravnog zavodu u Zenici u takvim prilikama odvojena staklenom pregradom i ne nalazi se u istoj prostoriji.

27. Ustavni sud, zato, zaključuje da sam boravak službene osobe u susjednim prostorijama odvojenim staklom, kako je bilo predviđeno tada važećim zakonom, nije poželjan, ali ne čini povredu Ustavom zaštićenih prava u smislu članka 6. Europske konvencije. U oprečnom bi pravo na obranu moglo biti smatrano “iluzornim”, “teoretskim” i neostvarivim u praksi.

28. Sukladno narečenom, Ustavni je sud odlučio i ovaj dio apelantovih navoda odbiti kao neutemeljen.

VIII. Zaključak

29. Ustavni je sud odlučio apelaciju odbiti kao neutemeljenu.

30. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda BiH su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci prof. dr. Ćazim Sadiković, Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru i prof. dr. Miodrag Simović.

U 2/02

26. lipnja 2003

Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 61. stavak 1. točka 2., st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija M. I. iz Rogatice, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvlp-12/01 od 23. travnja 2001. godine.

Utvrđuje se povreda članka II/2. i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvlp-12/01 od 22. travnja 2001. godine i predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na ponovni postupak sukladno članku 61. st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. I. (u daljnjem tekstu, apelant), iz Rogatice, kojeg zastupa G. T, odvjetnik iz Vlasenice, podnio je 15. rujna 2001. godine apelaciju, koju je dopunio 18. listopada 2001. godine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvlp. 124)1 od 23. travnja 2001. godine, presude Okružnog suda Banjaluka broj Kž-534/99 od 11. svibnja 2000. godine i presude Osnovnog suda Rogatica, broj K-5/95 od 30. travnja 1997. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Prema članku 16. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda, 18. veljače 2002. godine, od Vrhovnog suda Republike Srpske i od republičkog javnog tužitelja, zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju.

3. Ustavni je sud, 11. ožujka 2002. godine, primio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda Republike Srpske, koji je, sukladno članku 20. Poslovnika Ustavnog suda 20. ožujka 2002. godine, dostavljen branitelju apelanta.

Republički javni tužitelj nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Osnovni je sud u Rogatici, na traženje Ustavnog suda, dostavio 26. ožujka 2002. godine kompletan sudski spis broj K-5/95.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda u Rogatici, broj K.5/95 od 30. travnja 1997. godine, apelant je proglašen krivim zbog kaznenog djela ubojstvo iz nehaja iz članka 38. Kaznenog zakona Republike Srpske - Posebni dio. Kazneno je djelo izvršeno 8. listopada 1994. godine na svadbenom slavlju apelantovog rođaka. Apelant je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci. U izrečenu mu je kaznu uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 8. listopada do 8. studenoga 1994. godine. Izrečena mu je i mjera sigurnosti oduzimanja pištolja kao sredstva kojim je djelo počinjeno, dok su oštećeni sa imovinsko-pravnim zahtjevom upućeni na parnicu. Osnovni je sud u Rogatici donio presudu 30. travnja 1997. godine. Na glavnom pretresu, na kojem je zaključen dokazni postupak, provedeno je saslušanje svjedoka u nazočnosti javnog tužitelja i apelanta. Branitelj apelanta nije bio nazočan, iako je bio uredno obaviješten. Prije provođenja dokaznog postupka, obzirom da na glavni pretres nije došao branitelj apelanta koji je uredno pozvan, apelant kao optuženi nije pozvan da odmah uzme drugog branitelja, niti je o tome doneseno rješenje sa obrazloženjem, koje se unosi u zapisnik o glavnom pretresu, da izočnost branitelja ne bi bila štetna za obranu.

7. Branitelj apelanta je, zbog apsolutno bitne povrede Zakona o kaznenom postupku iz članka 364. stavak 1. točka 11., te nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni, izjavio priziv na prvostupanjsku presudu Okružnom sudu u Srpskom Sarajevu, s prijedlogom da se prvostupanjska presuda ukine.

8. Vrhovni je sud Republike Srpske, 13. travnja 1998. godine, na temelju članka 34. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku i članka 22. stavak 1. točka 9. Zakona o redovitim sudovima, donio Rješenje broj Kp.47/98 kojim je odredio Okružni sud u Banjaluci, kao stvarno i mjesno nadležan sud za dalje vođenje kaznenog postupka u kaznenom predmetu

protiv apelanta. Narečeno je rješenje Vrhovni sud Republike Srpske donio odlučujući o prijedlogu Okružnog suda u Srpskom Sarajevu broj Kž-82/97 od 24. ožujka 1998. godine, kojim je zatražen prijenos mjesne nadležnosti u kaznenom predmetu protiv apelanta. Vrhovni je sud Republike Srpske ustvrdio da Okružni sud u Srpskom Sarajevu nema dostatan broj sudaca (ima samo predsjednika suda) i da nije u mogućnosti formirati vijeće koje bi bilo nadležno odlučivati o apelantovom prizivu izjavljenom na presudu Osnovnog suda u Rogatici broj K-5/95 od 30. travnja 1997. godine. O promjeni mjesne nadležnosti nisu obaviješteni apelant niti njegov branitelj.

9. Okružni sud u Banjaluci, u sjednici vijeća održanoj 11. svibnja 2000. godine, odlučujući o prizivu apelantovog branitelja protiv presude Osnovnog suda u Rogatici broj K-5/95 od 30. travnja 1997. godine, podnesenoj Okružnom sudu Srpsko Sarajevo, donio je presudu broj Kž-534/99 kojom se priziv odbija kao neutemeljen, a presuda Osnovnog suda u Rogatici broj K-5/95 od 30. travnja 1997. godine potvrđuje. Sjednici je vijeća nazočio zamjenik okružnog javnog tužitelja, dok apelant, odnosno njegov branitelj, nije bio nazočan jer nije bio ni obaviješten o sjednici vijeća.

10. Vrhovni je sud Republike Srpske, u sjednici vijeća održanoj 23. travnja 2001. godine, rješavajući o zahtjevu apelanta za izvanrednim preispitivanjem narečenih pravomoćnih presuda, donio presudu kojom se odbija kao neutemeljen zahtjev apelantovog branitelja za izvanrednim preispitivanjem presude Osnovnog suda u Rogatici, broj K-5/95 od 3. travnja 1997. godine i presude Okružnog suda u Banjaluci, broj Kž.534/99 od 11. svibnja 2000. godine. U presudi se, između ostalog, navodi: “zahtjev je svojim sadržajem ukazao i na takve povrede odredbi procedure, koje se mogu podvesti pod povredu odredbi kaznenog postupka u prizivnom postupku” iz članka 427. točka 3. u svezi članka 388. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku. U zahtjevu se tvrdi da drugostupanjska presuda nije ocijenila navode priziva koju je osuđeni izjavio protiv prvostupanjske presude, a koji se odnose na postojanje bitne povrede odredbi kaznenog postupka iz članka 364. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku.” Prema ocjeni Vrhovnog suda, navodi izneseni u zahtjevu za izvanrednim preispitivanjem nemaju osnova.

IV Relevantni propisi

11. Zakon o kaznenom postupku

(“Službeni list SFRJ”, br. 4/77, 17/85, 74/87, 57/89, 3/90, 27/90 i

“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01)

12. Članak 301. Zakona o kaznenom postupku glasi:

"Ako na glavni pretres ne dođe branitelj koji je uredno pozvan, a ne obavijesti sud o razlogu spriječenosti čim jeza ovaj razlog saznao, ili ako branitelj bez odobrenja napusti glavni pretres, optuženi će se pozvati da odmah uzme drugog branitelja. Ako optuženi to ne učini, vijeće može odlučiti da se glavni pretres održi i bez nazočnosti branitelja, ako poslije ispitivanja svih okolnosti ocijeni da izočnost branitelja ne bi

bilo štetna za obranu. Rješenje o tome, sa obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rješenja poseban priziv nije dozvoljen. Ako u slučaju obvezne obrane ne postoji mogućnost da optuženi odmah uzme drugog branitelja, odnosno da ga sud postavi bez štete za obranu, glavni pretres će se odgoditi”.

13. Članak 371. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku u svom osnovnom obliku glasi:
“1. O sjednici vijeća obavijestit će se onaj optuženi i njegov branitelj, oštećeni kao tužitelj ili privatni tužitelj koji je u roku predviđenom za priziv ili za odgovor na priziv zahtijevao da bude obaviješten o sjednici ili je predložio održavanje pretresa pred drugostupanjskim sudom (čl. 373. do 375). Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća obavijeste stranke i kad nisu to zahtijevale, ili da se o sjednici obavijesti i stranka koja nije to zahtijevala, ako bi njihova nazočnost bila korisna za razjašnjenje stvari.”

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku

(“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 26/93)

Članak 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku glasi:

“Neće se primjenjivati rečenica prva u stavku 1, ... članka 371”.

14. Članak 427. stavak 1. točka 3. Zakona o kaznenom postupku, glasi:
“Zahjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude može se podnijeti u sljedećim slučajevima:
1. ...
2. ...
3. *zbog povrede prava osuđenog na obranu na glavnom pretresu ili zbog povrede odredbi kaznenog postupka u prizivnom postupku, ako je ta povreda utjecala na donošenje pravilne presude.”*

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant apelacijom pobija presudu Vrhovnog suda Republike Srpske, kao i prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu, tvrdeći da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje određeno člankom 6. Europske konvencije. Navodi da je, između ostalog, zanemarena izočnost apelantovog branitelja u prvostupanjskom postupku, što se odrazilo na kvalitetu obrane. Kritični događaj nije raspravljen jer se desio tijekom slavlja na kojem su apelant i nastradali konzumirali alkohol. Međutim, i ova okolnost kod sudova nije zaslužila određenu dužnu pozornost. Osim toga, o prizivu na prvostupanjsku presudu nije odlučivao mjesno nadležni Okružni sud Srpsko Sarajevo, nego Okružni sud Banjaluka, čija je nadležnost određena na “tajanstven način”, jer o tome nije obaviješten apelant niti njegov branitelj. Apelant navodi da odredba članka 371. Zakona o kaznenom postupku uskraćuje pravo okrivljenom da traži nazočnost na sjednici pred prizivnim

sudom, dok u ovom slučaju ni on kao okrivljeni niti njegov branitelj nisu znali da je Okružni sud Banjaluka sudjelovao u odlučivanju o prizivu. Apelant ističe da su, narečenim propustima, njegova procesna prava znatno povrijeđena. Apelant smatra da zanemarivanje odlučnih činjenica koje idu u prilog apelantu također vrijeđa njegovo pravo na pravično suđenje.

16. Apelant predlaže da se pobijane presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje i da Ustavni sud, sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda, do donošenja konačne odluke donese privremenu mjeru koja bi onemogućila nastupanje neotklonjivih štetnih posljedica za apelanta.

b) Odgovor na apelaciju

17. Vrhovni sud Republike Srpske, u odgovoru od 4. ožujka 2002. godine, navodi da se u konkretnom predmetu radi o izvanrednom pravnom lijeku koji je podignut protiv pravomoćne presude gdje se sud ograničava samo na ispitivanje povreda zakona, na koje se osuđeni poziva u svom zahtjevu (članak 429. u svezi članka 420. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku). Iz sadržaja zahtjeva za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude proizlazi da je osuđeni ukazivao da drugostupanjska presuda nije odgovorila na sve navode priziva, te da je time učinjena bitna povreda odredbi kaznenog postupka iz članka 427. stavak 3. u svezi članka 388. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku i da djelo za koje je okrivljeni proglašen krivim nije kazneno djelo čime je povrijeđen kazneni zakon (članak 365. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku).

Vrhovni je sud našao da navodi zahtjeva nisu utemeljeni, te je presudom zahtjev odbio. Vrhovni sud Republike Srpske smatra da je apelacija, ukoliko se odnosi na pravomoćnu presudu Okružnog suda u Banjaluci broj Kž-534/99 od 11. svibnja 2000. godine i postupak koji je prethodio toj presudi, nepravodobna, jer je podnijeta izvan roka u kojem se apelacija može podnijeti protiv pravomoćne presude.

VI. Dopustivost

18. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

Prema članku II Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavom su zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Zato, Ustavni je sud mjerodavan glede ove apelacije.

19. U smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud *"može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana, od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio"*.

20. Apelant je primio presudu Vrhovnog suda Republike Srpske 16. kolovoza 2001. godine, a Ustavnom je sudu apelacija dostavljena 15. rujna 2001. godine. Slijedi da je apelacija podnesena u okviru roka od 60 dana, predviđenog člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

21. Pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova zahtijeva da apelant dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek, koji je efektivan i adekvatan za ispitivanje nižestupanjske odluke kako u činjeničnom tako i u pravnom pogledu. Pravni lijek mora ovisiti o apelantu, bez obzira radi li se o redovitom ili izvanrednom pravnom lijeku.

U konkretnom je slučaju apelant iskoristio sve efikasne pravne lijekove, a posljednja je odluka presuda Vrhovnog suda Republike Srpske. Istina, slučaj se dogodio 8. studenoga 1994. godine, ali apelant se žali na povredu procedure kod sudova Republike Srpske, počevši od 30. travnja 1997. godine. Kako apelacija ispunjava i ostale uvjete predviđene Poslovníkom Suda, slijedi da je dopustiva.

VII. Meritum

22. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, prizivna je nadležnost Ustavnog suda ograničena na ustavna pitanja i Ustavni je sud mjerodavan ocjenjivati je li kroz primjenu zakona došlo do povrede prava i sloboda zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, Europskom konvencijom i njezinim protokolima. Prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine prava i slobode predviđeni Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

23. Apelant se žali da je tijekom postupka pred sudovima Republike Srpske povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje, zaštićeno člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prema navodima apelanta, povreda se odnosi na njegova procesna prava, obzirom na jednakopravnost stranaka, a sastoji se u zanemarivanju izočnosti njegovog branitelja na glavnom pretresu u prvostupanjskom postupku, a potom i u drugostupanjskom postupku jer apelant niti njegov branitelj nisu obaviješteni O određivanju Okružnog suda u Banjaluci kao stvarno i mjesno nadležnog suda za rješavanje priziva, iako je priziv na presudu prvostupanjskog suda izjavljen Okružnom sudu u Srpskom Sarajevu. Apelant ističe da se povreda sastoji i u zanemarivanju odlučnih činjenica koje idu u prilog okrivljenom.

Pitanje koje proizlazi iz apelacije odnosi se na povredu prava zaštićenog Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom. Stoga je Ustavni sud mjerodavan preispitati je li zaštićeno pravo, na koje se apelant poziva, povrijeđeno.

0 Pravo na "pravično suđenje" je predviđeno i odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine. Ovo se pravo, prema točki 1. tog članka, osigurava na najvišoj razini

međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, prema tome i Europske konvencije. Stoga, izjašnjenje Ustavnog suda glede članka 6. Europske konvencije, u svezi članka II/2. Ustava, odnosi se i na članak II/3.(e) Ustava.

24. Članak 6. stavak 1. i stavak 3. Europske konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. ...

3. *Svatko tko je optužen za kazneno djelo ima sljedeća minimalna prava:*

a. ...

b. ...

c. *da se brani sam ili uz pomoć branitelja kojeg sam izabere i da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branitelja, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;*

d. *da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se nazočnost i saslušanje svjedoka obrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.* ”

Ustavni sud prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine mora obraditi pitanje ukazuju li utvrđene činjenice u konkretnom slučaju je li došlo do povrede prava zaštićenih čl. II/2., II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

25. Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati način na koji su sudovi ustvrdili činjenice, izuzev ako postupak nije sadržavao povredu prava na pravično suđenje u okviru značenja članka 6. Europske konvencije. Jedan od važnijih elemenata prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije jeste jednakopravnost stranaka, što podrazumijeva da optuženi u kaznenom postupku treba imati ista procesna prava kao i javni tužitelj. Drugi važan princip, koji je blisko vezan za to pravo, jeste da postupak mora biti sukladan principu kontradiktornosti tako što optuženi mora imati informacije o svim navodima i dokazima koje je iznio javni tužitelj, kao i da ima mogućnosti odgovoriti na iznesene navode i dostaviti druge dokaze u korist svoje obrane.

“Načelo kontradiktornosti, u svojoj biti, znači priliku za stranke u kaznenom ili građanskom postupku da budu upoznate sa svim predočenim dokazima ili mišljenjima, pa čak i onim koje je iznio neovisni član državne službe pravne pomoći, u smislu utjecaja na sudsku odluku (vidi, između ostalih izvora, i *mutatis mutandis* sljedeće presude: *Me Michael protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 24. veljače 1995. godine, serija A br. 307-B, str. 53-54, str. 80. i *Kerajärni protiv Finske* od 19. srpnja 1995. godine, serija A br. 322, str. 16. stavak 42)”.

Pravo na obranu

26. Ustavni sud zapaža, iz dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, odnosno zapisnika o glavnom pretresu održanom 30. travnja 1997. godine u Osnovnom sudu Rogatica, kada je dokazni postupak dovršen, da su na saslušanju bili nazočni javni tužitelj i apelant. Branitelj apelanta nije bio nazočan, a apelant u smislu članka 301. Zakona o kaznenom postupku nije pozvan da uzme drugog branitelja, niti je o tome doneseno rješenje s obrazloženjem, koje se unosi u zapisnik, da izočnost branitelja ne bi bila štetna za obranu.

27. Iz presude Okružnog suda Banjaluka, koja je donesena u sjednici vijeća održanoj 11. svibnja 2000. godine, po prizivu branitelja apelanta protiv presude Osnovnog suda u Rogatici, proizlazi da sjednici nisu prisustvovali ni apelant ni njegov branitelj. Međutim, sjednici je prisustvovao zamjenik okružnog javnog tužitelja. Činjenica da je u prizivnom postupku sudjelovao zamjenik okružnog javnog tužitelja narušava princip prava na obranu koji je nerazdvojna karakteristika koncepta pravičnog suđenja koje garantira članak 6. Europske konvencije.

28. U konkretnom se predmetu može postaviti pitanje je li se apelant odrekao svog prava na obranu iz članka 6. Europske konvencije. Iako postoji mogućnost odricanja prava na obranu, postavlja se pitanje je li se apelant u ovom slučaju odrekao prava da prisustvuje sjednici Okružnog suda Banjaluka. Dapače, apelant se žali da Zakon o kaznenom postupku uskraćuje pravo okrivljenom da traži nazočnost na sjednici pred prizivnim sudom, dok u konkretnom slučaju ni apelant niti njegov branitelj nisu znali da je Okružni sud u Banjaluci odlučivao o njihovom prizivu, niti su imali informacije o navodima i dokazima koje je iznio zamjenik okružnog javnog tužitelja. Uslijed činjenice da ni apelant niti njegov branitelj nisu mogli prisustvovati sjednici, apelantu je uskraćena mogućnost da sudu ukaže na razne aspekte dokaza na koje se on poziva kako bi podržao svoju apelaciju. Kako apelant nije bio obaviješten o mjestu i nadnevku održavanja sjednice, te kako njemu, a niti njegovom branitelju, nije bilo omogućeno da prisustvuju sjednici, ne može se smatrati da je apelant imao pravično suđenje.

Jednakost stranaka

29. Ustavni sud podsjeća da apelant mora imati mogućnost osobno prisustvovati sjednici suda. Ovo se odnosi, prvenstveno, na suđenje pred prvostupanjskim sudom. Međutim, pravo na pravično suđenje također podrazumijeva pravo da se prisustvuje pred sudovima više instancije koji odlučuju o prizivima, osim kada je razmatranje pred ovim sudovima ograničeno na procesna ili čisto pravna pitanja, kada osobna nazočnost optuženog nije od značaja.

30. Rješavajući pitanja potrebe kontradiktornog postupka, činjenica je da je apelant u prizivnom postupku tražio da se ispita prvostupanjska presuda glede bitne povrede odredbi kaznenog postupka, kao i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Prizivni sud nije vezan onim što je utvrđeno na nižem sudu, nego ima mogućnost preispitati prizivne

navode glede činjeničnog stanja i bitnih povreda odredbi kaznenog postupka. U slučaju prihvaćanja tih navoda, predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovni postupak i odlučivanje ili o njemu sam odlučuje.

31. Ustavni sud uzima u obzir da je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i šest mjeseci, te zaključuje da je ishod postupka pred Okružnim sudom Banjaluka i Vrhovnim sudom Republike Srpske bio za njega od velikog značaja (vidi odluku Europskog suda za ljudska prava *Ekbatani protiv Švedske* od 26. svibnja 1988. godine, serija A 134 i odluku *Kremzov protiv Austrije* od 21. rujna 1993. godine, serija A broj 268-B).

32. Glede navoda apelanta da su sudovi Republike Srpske zanemarivali odlučne činjenice koje idu u njegov prilog, Ustavni sud ne nalazi da je u konkretnom slučaju došlo do povrede nekog ustavnog prava. Prema dosadašnjoj praksi Ustavnog suda, nadležnost se Ustavnog suda u svezi apelacija iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničava na "pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu". Prema tome, Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati i utvrđivati činjenice, kao ni ponovno tumačiti odluke nižih sudova, osim ukoliko odluka nižih sudova krši ustavna prava. To se događa u slučaju kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavna prava, kao i u slučaju kada je primjena prava bila očividno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava (pravičan postupak, pristup sudu, efikasni pravni lijekovi, itd.).

33. Ustavni je sud ustvrdio da je Vrhovni sud Republike Srpske, rješavajući o zahtjevu apelanta za izvanrednim preispitivanjem presude Osnovnog suda u Rogatici i presude Okružnog suda u Banjaluci, propustio da pri razmatranju pitanja, koja su ukazivala na povredu odredbi procedure, ima u vidu članak 6. Europske konvencije. U konkretnom predmetu, imajući u vidu kazneni postupak u cjelini pred sudovima Republike Srpske, Ustavni sud nalazi da pravo na pravično suđenje, prema članku 6. Europske konvencije nije ispoštovano, te se predmet vraća na ponovni postupak, koji treba biti sukladan članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Zaključak

34. Polazeći od narečene povrede, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke. Obzirom da je Ustavni sud odlučio predmet vratiti na ponovni postupak, bespredmetno je odlučivati o zahtjevu za donošenjem privremene mjere prema članku 75. Poslovnika Ustavnog suda.

35. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 9/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99,26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija M. D., iz Sanskog Mosta, protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj GŽ-579/01 od 13. studenoga 2001. godine i presude Općinskog suda u Sanskom Mostu broj P-378/00 od 22. svibnja 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. D. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sanskog Mosta, kojeg zastupa N. H., odvjetnik iz Sanskog Mosta, podnio je 10. prosinca 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj GŽ-579/01 od 13. studenoga 2001. godine i presude Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj P-378/00 od 22. svibnja 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Suglasno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda u Bihaću i Općinskog pravobraniteljstva u Sanskom Mostu zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud u Bihaću i Općinsko pravobraniteljstvo u Sanskom Mostu su dostavili odgovor.

4. Općinski je sud u Sanskom Mostu, na traženje Suda, dostavio sudski spis broj P-378/00.

III. Činjenično stanje

a) Okolnosti slučaja

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant navodi da je 1990. godine sklopio pismeni ugovor sa tadašnjom Samoupravnom interesnom zajednicom za komunalno-stambene poslove Općine Sanski Most (u daljnjem tekstu: SIZ), čiji je pravni slijednih Općina Sanski Most. Na temelju ovog ugovora apelant se obvezao da kupi dva metalna kontejnera za potrebe SIZ-a, a da mu SIZ ustupi u vlasništvo i na korištenje zajedničku prostoriju smještenu u zgradi broj 52-3 naselje 17. VB u Sanskom Mostu, koja je ranije služila za odlaganje smeća.

Nakon toga apelant je adaptirao narečene prostorije i otpočeo djelatnost prikupljanja i promet ljekovitim biljem sve do početka rata u Bosni i Hercegovini. Nakon oslobođenja Sanskog Mosta ušao je u posjed nekretnina i izdao ih na korištenje vlasniku samostalne trgovinske radnje koja je na temelju ovog ugovora dobila, od tužene Općine Sanski Most, odobrenje za obavljanje djelatnosti.

Apelant nije bio upisan kao vlasnik narečenog prostora, a Općina Sanski Most, koja sada gazduje zgradama u Sanskom Mostu, jer je ugašen SIZ, odbila je upisati pravo vlasništva, tvrdeći da na adaptiranom prostoru apelant nije stekao vlasništvo. Zbog toga je apelant podnio tužbu Općinskom sudu u Sanskom Mostu, tražeći da sud donese presudu kojom se utvrđuje da je tužitelj (apelant) M. D. vlasnik poslovnog prostora u naselju 17. VB površine 8,36 m² smješten u prizemlju stambene zgrade broj 52-3 u Sanskom Mostu, a na temelju Ugovora o zamjeni zaključenog između SIZ-a i M. D.

7. Općinski je sud u Sanskom Mostu 22. svibnja 2001. godine donio presudu broj P-378/00 kojom se odbija kao neutemeljen zahtjev tužitelja. U presudi se navodi da je neprijeporno da se u ovom slučaju radi o zajedničkim dijelovima zgrade koji služe zgradi kao cjelini, tako da svi etažni vlasnici na ovoj prostoriji imaju zajedničko pravo korištenja, te da se prema tome, sukladno odredbi članka 4. stavak 1. Zakona o vlasništvu na dijelovima zgrade, ne može steći pravo vlasništva. Osim toga, ugovor na koji se poziva tužitelj nije potpisan niti ovjeren na sudu, tako da i u tom smislu, a sukladno odredbi članka 9. stavak 2. Zakona o prometu nepokretnosti, ne postoje uvjeti da se udovolji tužbenom zahtjevu tužitelja.

8. Kantonalni sud u Bihaću, odlučujući o prizivu tužitelja izjavljenom protiv presude Općinskog suda u Sanskom Mostu broj P-378/00 od 22. svibnja 2001. godine, donio je 13. studenoga 2001. godine presudu broj GŽ-579/01 kojom se priziv odbija, a prvo-stupanja presuda potvrđuje.

U presudi se navodi da je prvostupanjski sud pravilno ustvrdio da ne postoji osnova za stjecanje vlasništva na predmetnoj prostoriji niti je ovako utvrđenje prvostupanjskog suda prizivnim navodima dovedeno u dvojbu.

9. Protiv presude Kantonalnog suda broj Gž-579/01, kao i presude Općinskog suda broj P-378/00, izjavljena je apelacija Ustavnom sudu.

b) Relevantni propisi

10. **Zakon o vlasništvu na dijelovima zgrade**
("Službeni list SFRJ", br. 35/77, 38/78 i 22/84)

Članak 4.

"Na zajedničkim dijelovima zgrade, koji služe zgradi kao cjelini (temelji, glavni zidovi, tavan, fasada, stubište, hodnici, liftovi, električna, kanalizacijska, vodovodna i telefonska mreža, televizijske antene, prostorije za pranje i sušenje rublja, uređaji za zagrijavanje, dimnjaci i si.) ako je zgrada u društvenom vlasništvu, svi etažni vlasnici imaju zajedničko pravo korištenja.

Na zajedničkim dijelovima zgrade, koji služe samo nekim, a ne svim posebnim dijelovima zgrade (posebno ulazna vrata, stubište, dimnjaci, dizala i drugi uređaji, tavanke i podrumke prostorije, terase i pregradni zidovi između dva stana ili prostorije i si.) ako je zgrada u društvenom vlasništvu, etažni vlasnici tih posebnih dijelova imaju zajedničko pravo vlasništva.

Dijelovi zgrade, koja nije u društvenom vlasništvu, a koji služe zgradi kao cjelini ili samo nekim njenim posebnim dijelovima, nedjeljivo su zajedničko vlasništvo svih etažnih vlasnika, odnosno vlasnika čijim posebnim dijelovima služe".

11. **Zakon o prometu nepokretnosti**
("Službeni list SRBiH", 38/78, 4/89, 29/90, 22/91, 21/92, 3/93, 13/94 i 18/94)

Članak 1.

„.....

Nepokretnosti u smislu ovog zakona su poljodjelsko i građevinsko zemljište, šume i šumsko zemljište, neplodno zemljište, zgrade, stanovi i poslovne prostorije kao posebni dijelovi zgrada".

Članak 9.

"Ugovor na temelju kojega se prenosi pravo vlasništva na nepokretnosti mora biti sačinjen u pismenom obliku, a potpisi ugovarača ovjereni u nadležnom sudu Republike Bosne i Hercegovine.

Ugovor koji je sačinjen protivno odredbi stavka 1. ovog članka ne proizvodi pravno djelovanje".

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant tvrdi da sudovi nisu pravilno primijenili odredbe Zakona o parničnom postupku, Zakona o upravnom postupku, Zakona o prometu nepokretnosti, Zakona o vlasništvu na dijelovima zgrade, a da nisu nikako primijenili Zakon o vlasničko-pravnim odnosima, Zakon o nadzidaavanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove i zgrada u društvenom vlasništvu, Zakon o prostornom uređenju i Zakon o premjeru i katastru nekretnina.

Odlukama sudova, tvrdi apelant, povrijeđena su temeljna ljudska prava apelanta zajamčena člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine. Očito je da sud nije riješio tužbeni zahtjev tužitelja i nije pravilno ustvrdio činjenično stanje, jer nije proveo dokaze tužitelja odbijajući njihovo provođenje bez posebne odluke. Povrijeđena su prava i iz članka II/3.(k) Ustava, tj. pravo na imovinu. Tužitelj je u stjecanje prava vlasništva uložio vlastita sredstva kupnjom kontejnera i izvršio adaptaciju prostora. Time što mu se ne priznaje pravo vlasništva ugroženo muje pravo na imovinu i zaštita imovine.

Povrijeđen je i članak 6. Europske konvencije po kojem su sudovi dužni da jednakom pozornošću cijene navode tužbe i tužitelja, kao i navode i izjave tuženog. Međutim, sud je presudu temeljio isključivo na izjavi tuženog.

U apelaciji se dalje navodi da je sud povrijedio i članak 13. Konvencije zato što nije ispitao ni jedan prizivni razlog tužitelja, a presudom nastoji obrazložiti razloge zbog kojih je prvostupanjski sud donio odluku, što mu nije u nadležnosti. Povrijeđen je i članak 17. Europske konvencije, jer se prava tužitelja zlouporabljuju time što se na adaptiranom prostoru ne utvrđuju nikakva prava. Ne priznavajući tužitelju pravo vlasništva, sud ugrožava stečenu imovinu čime su povrijeđene odredbe članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru Kantonalnog suda u Bihaću od 13. lipnja 2002. godine, navodi se da je prvostupanjska presuda, koja je potvrđena drugostupanjskom presudom Kantonalnog suda, pravilna i na zakonu utemeljena, jer tužitelj nema ni titulu ni modus za stjecanje prava vlasništva. Što se tiče naknade sredstava za koja tvrdi da je uložio u poslovni prostor, tužitelj je poučen da može posebnom tužbom ustati sa zahtjevom za naknadu. Prema tome, zaključuje sud, nisu povrijeđena prava apelanta odlukama suda koji je odlučivao u granicama tužbenog zahtjeva prema dokazima kojima je raspolagao.

14. Općinsko pravobraniteljstvo Općine Sanski Most, u odgovoru od 10. lipnja 2002. godine, navodi da ostaje kod svojih navoda iznesenih tijekom prvostupanjskog postupka, te predlaže da Ustavni sud odluči o apelaciji na temelju dokaza iz spisa.

V Dopustivost

15. U smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

16. Posljednja je odluka u ovom slučaju presuda Kantonalnog suda, pa se postavlja pitanje je li apelant mogao izjaviti reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine i je li nepodnošenjem revizije apelant propustio izjaviti sve pravne lijekove.

Ustavni se sud, u ovom slučaju, poziva na članak 364. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 42/98 i 3/99), prema kojem revizija kao izvanredni pravni lijek nije dopuštena u imovinsko-pravnim i radnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, predaju stvari ili izvršenje kakve druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naveo ne prelazi 15.000 KM.

17. U konkretnom slučaju navedena vrijednost predmeta spora u tužbi je 12.000 KM. Prema tome, u konkretnom slučaju revizija Vrhovnom sudu nije moguća, odnosno apelant nije mogao koristiti pravni lijek protiv presude Kantonalnog suda.

18. Apelant, odnosno njegov punomoćnik, primili su 27. studenoga 2001. godine presudu Kantonalnog suda broj Gž-579/01. Apelacija Ustavnom sudu protiv te presude i presude Općinskog suda broj P-378/00 izjavljena je 10. prosinca 2001. godine. Dakle, apelacija je podnesena u roku predviđenom u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

19. Prema tome, apelacija je dopustiva.

VI. Meritum

20. Apelant M. D. se u svojoj apelaciji poziva na članak II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6., 13., 17. i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje - članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije za ljudska prava.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom..."

21. Pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost da se predoče razlozi presude obzirom da to omogućuje apelantu da djelotvorno koristi raspoložive pravne lijekove.

Međutim, članak 6. stavak 1. ne predviđa da sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo one argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude. Konačne odluke prizivnih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 8769/79 od 16. srpnja 1981., DR 25, 240). U slučaju navodnih povreda (materijalnog i proceduralnog) zakona, sud treba provjeriti je li postupak bio pravičan.

22. U ovom pogledu Ustavni sud smatra da nema povrede Ustava u pobijanim presudama. Točno je da je Općinski sud u Sanskom Mostu, na raspravi održanoj 15. svibnja 2001. godine, odbio kao nepotreban prijedlog apelanta da se saslušaju svjedoci. Sud je, međutim, proveo sve ostale dokaze koje su predložile stranke u postupku. Kantonalni sud, odlučujući u prizivnom postupku, nije našao da je time povrijeđen zakon. Ustavni sud smatra da apelantovo pravo na pravično suđenje nije bilo povrijeđeno i da je apelacija u ovom dijelu neutemeljena.

b) Pravo na imovinu - članak II/3.(k) Ustava i

članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

23. **Članak 1. Protokola broj 1** uz Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.

Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

24. Riječ imovina uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi, Odluka Ustavnog suda broj U 14/00 od 4. travnja 2001. godine “Službeni glasnik BiH”, broj 32/01). Pravo za koje apelant navodi da ga je stekao, moglo bi se u tom smislu smatrati imovinom ukoliko za to postoji pravna osnova.

25. Apelant nije stekao imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ovaj predmet, prema tome, ne spada u domenu ovog članka. Apelant je, *de facto* i *de iure*, prema važećem stavu sudske prakse, a na temelju pravnih pravila AGZ-a paragraf 974. i 585., prekarista. On prema izmoljenoj posudbi - prekariju, uporabljuje prijepornu prostoriju bez naknade i to će trajati sve do opoziva one osobe koja ima pravo vlasništva, odnosno, pravo upravljanja ovom prostorijom. Prema tome, apelacija mora biti odbijena kao neutemeljena u ovom pogledu.

c) Pravo na djelotvoran pravni lijek - članak 13. Europske konvencije

26. Članak 13. glasi:

“Pravo na djelotvorni pravni lijek

Svatko čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti

27. Apelant se žali da Kantonalni sud nije ispitao nijedan prizivni razlog tužitelja, a da presudom nastoji obrazložiti razloge zbog kojih je prvostupanjski sud donio odluku, što mu nije zadaća.

28. Ustavni sud ističe da, prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, jedino podnositelj koji ima osnovan zahtjev o povredi svojih prava iz Konvencije, ima pravo prema članku 13. Konvencije na efektivan lijek (v. npr. Europski sud za ljudska prava, *Silver i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, revizija A, broj 61). Sud dvoji da bi se apelant u ovom slučaju mogao utemeljeno pozivati na povredu prava iz Konvencije. U svakom slučaju, Sud primjećuje da je apelant imao na raspolaganju pravna sredstva. Protiv presude Općinskog suda mogao je uložiti priziv Kantonalnom sudu, stoje on i učinio. Slijedi da članak 13. Konvencije u konkretnom slučaju nije bio povrijeđen.

d) Zabrana zlouporabe prava - članak 17. Europske konvencije

29. Članak 17. glasi:

“Zabrana zlouporabe prava

Ništa u ovoj konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, skupine ili osoba da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kojeg od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom ”.

Ova odredba Europske konvencije ne utemeljuje posebice individualno pravo, nego predviđa pravilo tumačenja čiji je cilj zaštita ideje, kao i cilja same Europske konvencije.

30. Apelacija je neutemeljena i u ovom pogledu.

31. Na temelju narečenog Ustavni sud zaključuje da pobijane presude nisu povrijedile nijednu ustavnu odredbu.

VII. Zaključak

32. Ustavni je sud zaključio odbiti apelaciju.

33. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof dr. Čazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 11/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 27. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev R. B., iz Banjaluke, za ocjenom ustavnosti članka 17. Statuta grada Banjaluke od 26. veljače 2002. godine, jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. B. (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), iz Banjaluke, je podnijela zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom ustavnosti članka 17. Statuta grada Banjaluke, pozivajući se na članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Zahtjev je podnesen 26. veljače 2002. godine.

3. Ustavni sud, sukladno članku 55. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda), nije dostavio zahtjev donositelju pobijanog akta radi davanja odgovora.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice se predmeta, koje proizlaze iz navoda podnositeljice zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu sumirati na sljedeći način.
5. Člankom 17. Statuta grada Banjaluke (“Službeni glasnik grada Banjaluke”, broj 4/00) propisano je da su funkcije gradonačelnika i dogradonačelnika, tajnika Skupštine Grada, uposlenih u gradskoj upravi, kao i uposlenih u područnim jedinicama republičkih vlasti sa sjedištem u Gradu, nespojive sa funkcijom poslanika u Skupštini Grada.
6. Podnositeljica zahtjeva smatra da članak 17. Statuta grada Banjaluke nije sukladan članku 1.8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine koji regulira kompatibilnost javnih funkcija, niti čl. 29. i 30. Ustava Republike Srpske koji utvrđuju aktivno i pasivno biračko pravo. Pošto je uposlena u gradskoj upravi, podnositeljica zahtjeva tvrdi da članak 17. Statuta grada Banjaluke krši njezino pravo da bude izabrana.
7. Iz istih razloga, podnositeljica zahtjeva je podnijela inicijativu Ustavnom sudu Republike Srpske za ocjenom ustavnosti i zakonitosti članka 17. narečenog Statuta grada Banjaluke. Ustavni je sud Republike Srpske donio Rješenje broj U-118/01 od 31. siječnja 2001. godine, kojim nije prihvatio ovu inicijativu.

IV Zahtjev

8. Podnositeljica zahtjeva navodi da pobijana odredba Statuta nije sukladna članku 1.8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, niti čl. 29. i 30. Ustava Republike Srpske koji utvrđuju aktivno i pasivno biračko pravo.

V Dopustivost

9. Prema članku VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, *Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon, o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladan ovom Ustavu, Europskoj konvenciji za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.*
10. Polazeći od navedene ustavne odredbe, slijedi da podnositeljica zahtjeva nema aktivnu legitimaciju za pokretanje postupka konkretne (incidentne) kontrole ustavnosti pobijane odredbe Statuta grada Banjaluke. Sukladno odredbi VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, tu legitimaciju ima samo sud u Bosni i Hercegovini, kao prethodno pitanje u okviru konkretnog postupka, o čijem rješenju ovisi njegova odluka. Zato, ovaj zahtjev treba odbaciti.

11. Ustavni sud, iako nije vezan nazivom podneska i ustavnom odredbom na koju se poziva podnositeljica zahtjeva, zahtjev ne može smatrati apelacijom Ustavnom sudu. Naime, podnositeljica zahtjeva nije ničim dokazala da je provođenje Statuta izravno utjecalo na njezina Ustavom Bosne i Hercegovine zajamčena prava, a istodobno nije imala mogućnost ulaganja bilo kakvog efektivnog i adekvatnog pravnog lijeka pred mjerodavnim organima Republike Srpske, kao stoje utvrđeno i uvjetovano u članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Ustavni sud ne može u konkretnom slučaju odluku Ustavnog suda Republike Srpske smatrati kao adekvatan i efektivan pravni lijek i kao “presudu” iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, jer bi se oprečnim tumačenjem pravila iscrpljivanja pravnih lijekova iz članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, a u svezi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, zaobišla ograničenja glede ovlaštenih pokretača postupka apstraktne kontrole ustavnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Zaključak

12. Obzirom da podnositeljica zahtjeva nije osoba ovlaštena za pokretanje postupka iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

13. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru i prof. dr. Ćazim Sadiković.

U 22/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev grupe građana - umirovljenika Republike Srpske iz Bijeljine od 21. ožujka 2002. godine, za ocjenom ustavnosti i zakonitosti članka 90. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na putovima ("Službeni list SRBiH", br. 3/90, 9/90, 11/90, 40/90 i 38/91).

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Grupa građana - umirovljenika Republike Srpske iz Bijeljine, koju čine O. Dž., S. D., R. Z., Lj. M. i R. G., (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva), podnijeli su Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti i zakonitosti članka 90. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na putovima ("Službeni list SRBiH", br. 3/90, 9/90, 11/90, 40/90 i 38/91).

II. Činjenično stanje

a) Okolnosti slučaja

2. Činjenice se predmeta, koje proizlaze iz navoda podnositelja zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu sumirati na sljedeći način.

3. U zahtjevu podnositelja se pobija ustavnost i zakonitost članka 90. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na putovima. Iz navoda zahtjeva proizlazi da je citiranom odredbom zakona umirovljenicima onemogućeno pravo na dopunski rad pod istim uvjetima kao i drugim profesijama.

Podnositelji zahtjeva ističu da su im, pobijanim člankom narečenog zakona, povrijeđena temeljna ljudska prava navodeći da je takva odredba diskriminirajuća, te da nije u suglasju s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Predlažu da se odredba članka 90. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na putovima koja propisuje, među ostalim, da je vozaču-instruktoru to osnovno zanimanje, stavi izvan snage do donošenja novog zakona iz ove oblasti.

b) Relevantni propisi

4. Članak 90. stavak 1. Zakona o sigurnosti prometa na putovima glasi:

“Obučavanje kandidata za vozača u upravljanju vozilom može vršiti samo osoba koje ima važeću dozvolu za vozača-instruktora i koje je u radnom odnosu u autoškoli i to mu je osnovno zanimanje.”

III. Dopustivost

5. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta”.

6. Iz narečenih odredbi proizlazi da je Ustavni sud mjerodavan odlučivati je li zakon sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine, s tim da spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo subjekti određeni Ustavom Bosne i Hercegovine.

7. Obzirom da skupina građana - umirovljenika nije ovlašten subjekt koji može pokrenuti spor ove vrste pred Ustavnim sudom, zahtjev nije dopustiv.

IV. Zaključak

8. Skupina građana - umirovljenika nije ovlašten subjekt za pokretanje postupka za ocjenom ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom.

9. Na temelju izloženog je odlučeno kao u izreci ove odluke.

10. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof!, Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 26/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se, kao neutemeljena, apelacija R. T. iz Banjaluke protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-94/2001 od 7. rujna 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. T. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Banjaluke, kojeg zastupa Z. O., odvjetnik iz Banjaluke, podnio je apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.94/01 od 7. rujna 2001. godine. Apelant je tražio da Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) preispita ovu presudu sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud, 18. listopada 2001. godine, primio apelaciju R. T, iz Banjaluke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev.94/01 od 7. rujna 2001. godine.

3. Ustavni je sud 3. prosinca 2001. godine, sukladno članku 19. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda), zatražio od apelanta da dopuni apelaciju.

4. Apelant je, 13. prosinca 2001. godine, dopunio apelaciju i dostavio Ustavnom sudu nužne dokumente za daljnji postupak.
5. Ustavni je sud, 19. travnja 2002. godine, zatražio od Vrhovnog suda da dostavi odgovor na apelaciju. Ostalim stranama u postupku pred Ustavnim sudom (A. B. i A. L.) apelacija nije dostavljena, jer su njihove adrese nepoznate.
6. Vrhovni je sud 14. svibnja 2002. godine dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.
8. Apelant je 1993. godine sa A. B., vlasnikom trosobnog stana u Banjaluci, u ulici Marka Kraljevića broj 16, sklopio ugovor o čuvanju stana na jednu godinu, sa mogućnošću da se ugovor produlji za još jednu godinu.
9. A. L. je, 1999. godine, protiv apelanta pokrenuo postupak zbog utvrđenja i predaje u posjed narečenog stana. Tužitelj tvrdi da je stekao vlasništvo nad tim stanom kupoprodajnim ugovorom sklopljenim 2. srpnja 1999. godine. Apelant je uložio protutužbu, tvrdeći da je stekao vlasništvo nad stanom na temelju ugovora o čuvanju stana. Apelant, dalje, tvrdi da je ovaj ugovor fiktivan, te da su on i predašnji vlasnik (A. B.) sklopili kupoprodajni ugovor o stanu.
10. Osnovni je sud u Banjaluci, presudom broj P-8936/99 od 21. ožujka 2000. godine, udovoljio tužiteljevom zahtjevu i odbacio apelantovu protutužbu. Apelantu je naloženo da preda stan tužitelju u posjed, slobodan od osoba i osobnih stvari.
11. Apelant je podnio priziv Okružnom sudu u Banjaluci, koji je, 8. prosinca 2000. godine, donio presudu broj Gž-981/2000, kojom je odbio apelantov priziv i potvrdio prvostupanjsku presudu.
12. Protiv presude Okružnog suda u Banjaluci Apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu. Vrhovni je sud, presudom broj Rev.94/2001 od 7. rujna 2001. godine, odbio reviziju i potvrdio presude nižestupanjskih sudova. Zaključio je da se ugovor o čuvanju stana ne može smatrati kupoprodajnim ugovorom, jer ne sadržava sve nužne zakonske elemente.
13. Osnovni je sud u Banjaluci, 2. veljače 2001. godine, odlučio o tužiteljevom prijedlogu za izvršenjem presude broj P-8936/99 od 21. ožujka 2000. godine i donio Rješenje broj 1-158/01 kojim je apelantu naređeno da stan, slobodan od osoba i stvari, preda tužitelju u vlasništvo.
14. Apelant je, 18. listopada 2001. godine, podnio apelaciju Ustavnom sudu.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant tvrdi da je presudama Vrhovnog suda, Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Banjaluci povrijeđeno njegovo ustavno pravo na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i njegovo pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

16. Apelant je, također, dopisom od 18. listopada 2001. godine zatražio od Ustavnog suda da, sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda, donese privremenu mjeru kojom će se obustaviti izvršenje Rješenja broj 1-158/01 od 2. veljače 2001. godine o izvršenju presude broj P-8936/99 od 21. ožujka 2000. godine.

b) Odgovor na apelaciju

17. U svom odgovoru od 14. svibnja 2002. godine, Vrhovni sud navodi da presuda toga suda nije povrijedila apelantova ustavna prava iz razloga narečenih u obrazloženju te presude.

V Dopustivost

18. Prema članku VI/3.(b) Ustava BiH, *Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.*

19. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, *Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*

20. Obzirom da je presuda Vrhovnog suda donesena 7. rujna 2001. godine, a apelant je 17. listopada 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu, Ustavni sud zaključuje da je apelant podnio apelaciju u roku od 60 dana, kako to predviđa članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Revizija, podnesena Vrhovnom sudu, je posljednji efektivan pravni lijek koji je mogući po zakonima entiteta.

21. Iz narečenih razloga, Ustavni sud nalazi da je apelacija dopustiva.

VI. Meritum

22. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz izjava apelanta i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, upućuju na to da apelant pobija presudu Vrhovnog suda na temelju bitnih povreda odredbi parničnog postupka (nepotpuno utvrđeno činjenično stanje),

kao i na temelju pogrešne primjene materijalnog prava (procjena činjenica u odnosu na relevantne odredbe Zakona o obligacijskim odnosima i Zakona o parničnom postupku), te smatra da je došlo do kršenja njegovih ustavnih prava kao stoje to narečeno u stavku

15. ove odluke.

23. Sukladno dosadašnjoj praksi Ustavnog suda, mjerodavnost Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine je omeđena samo na "pitanja sadržana u Ustavu". Ustavni sud nije mjerodavan ocjenjivati kako su redoviti sudovi utvrdili činjenično stanje ili tumačili i primijenili zakon, osim u slučaju kada odlukama redovitih sudova dođe do kršenja ustavnih prava. To će biti slučaj kada se odlukom redovitog suda ustavna prava pojedinca zanemare ili pogrešno primijene, kada se zakon očito proizvoljno primijeni, kada je primijenjeni zakon sam po sebi neustavan, ili kada dođe do povrede temeljnih principa pravičnog postupka (pravično suđenje, pristup sudu, efikasni pravni lijekovi, itd.).

24. U konkretnom slučaju Ustavni sud mora razmotriti je li presudama Vrhovnog suda, Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Banjaluci, glede prijepornog stana došlo do povrede apelantovih ustavnih prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

(članak II/3.(e) Ustava BiH, članak 6. Europske konvencije)

25. U svom relevantnom dijelu, članak 6. stavak 1. Europske konvencije, glasi:
"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom..."

26. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članak 6. stavak 1. Europske konvencije, jamči svakome pravo da pred sud ili tribunal iznese bilo koji zahtjev koji se odnosi na njegova građanska prava i obveze, kao i "pravo na pravično suđenje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka" (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Golder v. VB*, od 21. veljače 1975. godine, serija A, broj 18, stavak 36).

27. Ustavni sud primjećuje da je apelantu pružena mogućnost da brani svoj zahtjev tijekom cjelokupnog sudskog postupka i to na tri sudske instance. Sudovi su prikupili dovoljno dokaza s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja, a apelant nije pobio nijednu specifičnu procesnu radnju u postupku donošenja odluka. Nadalje, sudovi su dovoljno zorno obrazložili svoje odluke u smislu članka 6. Europske konvencije. Prema tome, Ustavni sud ocjenjuje da nije došlo do procesnih grešaka, koje bi bile od važnosti za poštivanje principa pravičnog suđenja.

b) Pravo na imovinu

(članak II/3.(k) Ustava BiH, članak 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju)

28. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

29. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici tog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovoga članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine sukladno općem interesu provođenja onih zakona koje smatraju potrebitim u tu svrhu. Ova tri pravila nisu “različita” u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se tiču određenog ometanja prava na uživanje imovine, te ih treba tumačiti u svjetlu općeg principa narečenog u prvom pravilu.

30. Riječ “imovina” uključuje širok spektar vlasničkih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U14/00 od 4. travnja 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 33/01). Ipak, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ne štiti ništa više nego “stečenu” imovinu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Marche v. VB*, od 13. lipnja 1979. godine, serija A, broj 31, stavak 50). Prema tome, pravo na imovinu, na koje se poziva apelant, moglo bi se smatrati imovinom ako apelant ima valjanu pravnu osnovu u smislu Europske konvencije.

31. Kao što je narečeno, presude redovitih sudova u ovom slučaju nisu prekršile apelantovo pravo na pravično suđenje. Ustavni je sud naveo, u stavku 27. ove odluke, da je Vrhovni sud dao opsežno obrazloženje činjenice da apelant nije stekao vlasništvo nad stanom, a iz apelantovih se navoda ne zaključuje da se apelantova pravna pozicija može drukčije tumačiti. Prema tome, Ustavni sud nalazi da apelantova pozicija nije zaštićena člankom 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju.

32. Apelant, dakle, nije stekao “imovinu” u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju i Ustavni sud zaključuje da se narečena odredba ne može primijeniti na konkretan slučaj. Apelacija, stoga, nije kompatibilna *ratione materiae* s Europskom konvencijom, te se u tom smislu mora odbiti kao neutemeljena.

33. Obzirom da je Ustavni sud odlučio u meritumu ovog predmeta, Ustavni sud smatra da nije nužno donijeti odluku povodom prijedloga o izdavanju privremene mjere.

VII. Zaključak

34. Imajući u vidu odredbe članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima Ustavni sud donosi odluku kojom odbija apelaciju kao neutemeljenu kad utvrdi da se ne radi o pitanju iz Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 29/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60, Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija kao neutemeljena apelacija R. T. iz Kotor Varoši, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-123/01 od 30. srpnja 2001. godine i presude Okružnog suda u Banjaluci broj K-28/01 od 9. travnja 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. T. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Kotor Varoši, kojeg zastupa S. V D., odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 27. kolovoza 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj K-28/01 od 9. travnja 2001. godine i Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud RS) broj KŽ-123/01 od 30. srpnja 2001. godine, zbog povrede procesnog i materijalnog kaznenog prava.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Apelant je dostavio Ustavnom sudu apelaciju 27. kolovoza 2001. godine.

Ustavni je sud dostavio apelaciju na odgovor sukladno članku 16. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda 28. listopada 2002. godine. Vrhovni je sud RS dostavio svoj

odgovor 21. studenoga 2002. godine, a Okružni sud u Banjaluci 7. studenoga 2002. godine.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda podnositelja zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Okružni je sud apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 11 godina zbog ubojstva iz bezobzirne osvete (članak 36. stavak 2. točka 4. Kaznenog zakona Republike Srpske - Posebni dio (u daljnjem tekstu: Kazneni zakon) koji je bio na snazi u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno). Okružni sud u presudi navodi da je 6. listopada 1996. godine apelant ubio svog zeta, R. T.

5. Protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj K-28/01 od 9. travnja 2001. godine okružni javni tužitelj i apelant su izjavili priziv Vrhovnom sudu. Apelant navodi da presuda ne ispunjava formalne uvjete predviđene člankom 364. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske, da je, naime, nedostatno strukturirana i obrazložena, te da je sama sebi proturječna. Apelant je naglasio da njegov navodni motiv za ubojstvo, osveta za izvješća o krađi, ne može biti *mens rea* jer u to vrijeme nije mogao znati za izvješća.

6. Vrhovni je sud odbio apelantov priziv a, na uloženi priziv okružnog javnog tužitelja, povećao je kaznu zatvora na 12 godina. Smatra da prvostupanjska presuda nije sadržavala bitne povrede procesnog i materijalnog prava. Vrhovni je sud naveo da apelantov priziv nije pokazao u čemu se te povrede konkretno sastoje i zašto bi bile bitne za pravilno presuđivanje u predmetnoj kaznenoj stvari. Sud nije mogao ustanoviti kontradikcije između presude i obrazloženja, te pojedinih dijelova obrazloženja, te je u svemu prihvatio način na koji je Okružni sud prikupio i ocijenio te dokaze. Vrhovni je sud naveo da je realna djelatnost optuženog u radnjama koje je poduzeo prilikom ubojstva i sve ono što im je prethodilo dalo potpuno pouzdanu osnovu prvostupanjskom sudu za zaključak da se radi o ubojstvu iz bezobzirne osvete izvršenog s izravnim predumišljajem.

IV Relevantni propisi

7. Sudovi su primijenili **članak 36. Kaznenog zakona Republike Srpske - Posebni dio** ("Službeni glasnik RS" 15/92, 4/93, 17/93, 26/93, 14/94, 3/96) koji je bio na snazi u vrijeme kada je počinjen zločin, i koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"(1) Tko drugog liši života, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom kaznit će se:

[...]

(4) *Tko drugog liši života iz koristoljublja, radi izvršenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda; [...]”.*

8. **Članak 364. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku** (“Službeni glasnik SFRJ”, br. 26/86, 74/87, 57/89, 3/90; “Službeni glasnik RS”, br. 26/93, 14/94, 6/97) glasi:

“Bitna povreda odredbi kaznenog postupka postoji ako je: [...].

11. izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga ili u njoj nisu uvedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi potpuno nejasni ili znatno proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onog što se navodi u razlozima presude o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima datim u postupku i samih ti isprava ili zapisnika.”

V. Apelacija

9. Apelant pobija odluke nižih sudova navodeći da je došlo do grubog kršenja procesnog i materijalnog prava. Traži da se pobijane odluke “ponište”, te da se postupak obnovi pred Okružnim sudom.

10. Apelant osobito ističe da su razlozi presude Okružnog suda nejasni i proturječni. Po njegovom mišljenju, analiza dokaza koji su bili dostupni sudu, te apelantov *mens rea*, nisu bili dostatni. On tvrdi da u vrijeme kada je izvršeno kazneno djelo nije znao za izvješća pošto su bili obrađeni tek nakon tog nadnevka. Prema tome, apelant poriče da je u pitanju ubojstvo iz bezobzirne osvete.

11. Vrhovni sud smatra da nije došlo do povrede ustavnih prava apelanta tijekom postupaka koji su prethodili donošenju presude Vrhovnog suda, te presude Okružnog suda. Presude nižestupanjskih sudova su, prema mišljenju Vrhovnog suda, razvidne u smislu da nema kontradikcija između dispozitiva i obrazloženja, te pojedinih dijelova obrazloženja.

Okružni sud isto tako smatra da je apelacija neutemeljena jer nije došlo do kršenja apelantovih ustavnih prava.

VI. Dopustivost

12. Članak VI/3.(b) Ustava BiH glasi:

“Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.”

13. Presuda Vrhovnog suda broj Kž-123/01 od 30. srpnja 2001. godine, koja se bavila apelantovim prizivom u meritumu slučaja je, prema tome, konačna presuda u smislu

članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Apelant je, dakle, iscrpio sve efektivne pravne lijekove prema odgovarajućem zakonu. Apelant je podnio apelaciju 27. kolovoza 2001. godine, znači u roku od 60 dana od presude.

VII. Meritum

14. Apelant ne navodi odredbe Ustava Bosne i Hercegovine niti Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) za koje tvrdi da su povrijeđene, već se samo poziva na povredu pozitivnog prava. Može se reći da se navodi iz apelacije u suštini odnose na povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije koja, u svom relevantnom dijelu, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

15. Prema praksi Ustavnog suda (vidi odluke U 30/01, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 24/02, točka 17; U 39/01, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 25/02, točka 19; U 62/01, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 24/02, točka 17), njegova je prizivna nadležnost (članak VI/3.(b) Ustava BiH) ograničena na “pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu”, te Ustavni sud, prema tome, uopćeno govoreći, nije mjerodavan preispitivati utvrđene činjenice, niti je mjerodavan vršiti reviziju tumačenja i primjene zakona koje primjenjuju niži sudovi, osim ukoliko odluka nižestupanjskih sudova nije rezultirala kršenjem ustavnih prava. Ovo je slučaj kada se odluke redovitih sudova temelje na pogrešnim pogledima na značenje i domenu ustavnih prava, kada ustavna prava uopće nisu uzeta u obzir, kada je primjena zakona očividno proizvoljna, kada je ishodišni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih sudskih prava (pravičan postupak, pristup sudu, efikasni pravni lijekovi, i u drugim slučajevima).

16. Ustavni sud ne nalazi da su nižestupanjski sudovi proizvoljno tumačili relevantne odredbe kaznenog zakona što bi rezultiralo negiranjem pravde i što bi bilo oprečno članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

17. Polazeći od narečenog, Ustavni sud ne smatra da je došlo do povrede apelantovih ustavnih prava, te je apelaciju odbio kao neutemeljenu.

18. Imajući u vidu odredbe članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke

19. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof. Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof dr. Čazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 39/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. toč. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99,26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev M. M. iz Doboja za ocjenom ustavnosti članka 6. stavak 1. alineja 1. i 2. Pravilnika o ovjeri političkih stranaka, neovisnih kandidata, koalicija i listi neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 8/2002 i 12/2002) jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. M. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), iz Doboja, podnio je 20. svibnja 2001. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti članka 6. stavak 1. alineja 1. i 2. Pravilnika o ovjeri političkih stranaka, neovisnih kandidata, koalicija i listi neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 8/02 i 12/02).

II. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Na temelju članka 2.9. točka 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 23/01), Izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine,

ovlašteno za donošenje administrativnih propisa za provedbu ovog zakona, 7. ožujka 2001. godine je donijelo Pravilnik o ovjeri političkih stranaka, neovisnih kandidata, koalicija i lista neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima. Ovim su pravilnikom utvrđeni uvjeti za ovjeru, način provjere prijave za ovjeru, te način podnošenja kandidacionih lista i procedure provjere podobnosti kandidata. Odredbom članka 6. stavak 1. al. 1. i 2. Pravilnika, na koju ukazuje podnositelj zahtjeva, propisano je da bosanskohercegovačke političke stranke i neovisni kandidati moraju uplatiti taksu za ovjeru. Visina takse za ovjeru ovisi o najvišoj izbornoj razini za koju se politička stranka ili neovisni kandidat prijavljuju za ovjeru. Visina takse za političke stranke iznosi 10.000 KM za izbore na razini Bosne i Hercegovine, 5.000 KM za izbore na razini entiteta, 2.000 KM za izbore na razini županija i 1.000 KM za izbore na razini općine ili Distrikta Brčko. Visina takse za neovisne kandidate iznosi 5.000 KM za izbore na razini Bosne i Hercegovine, 2.500 KM za izbore na razini entiteta, 1.000 KM za izbore na razini županija i 500 KM za izbore na razini općine ili Distrikta Brčko.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositelj zahtjeva smatra da je odredba članka 6. stavak 1. al. 1. i 2. Pravilnika oprečna ustavnom načelu o općoj jednakosti biračkog prava građana. Predlaže da Ustavni sud pokrene postupak za ocjenom ustavnosti.
5. Podnositelj zahtjeva navodi da Pravilnik nije objavljen u "Službenom glasniku Republike Srpske", čime je, po njegovom mišljenju, povrijeđen princip objavljivanja propisa u službenim glasilima.

IV. Dopustivost

6. Članak VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:
"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:
 - *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
 - *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.**Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta".*

7. Prema navedenim odredbama, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti.

8. Podnositelj zahtjeva nije ovlašteni subjekt koji može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom, niti je Ustavni sud mjerodavan odlučivati o ustavnosti Pravilnika kao podzakonskog akta. Stoga, konkretan zahtjev nije dopustiv.

V. Zaključak

9. Polazeći od odredbi članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, odlučeno je kao u izreci ove odluke.

10. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Čazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 41/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. toč. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev MP "GRADINA" d.d. Maglaj, od 5. lipnja 2001. godine, za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Odluke Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-328/99 od 2. travnja 1999. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. MP "GRADINA", d.d. Maglaj (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Odluke Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-328/99 od 2. travnja 1999. godine (u daljnjem tekstu: Odluka).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Podnositelj zahtjeva je, 5. lipnja 2001. godine, podnio Ustavnom sudu zahtjev za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Odluke.

3. Urgenciju za rješavanje zahtjeva za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Odluke, podnositelj zahtjeva je dostavio Ustavnom sudu 17. lipnja 2002. godine.

4. Ustavni je sud, 10. listopada 2002. godine, zatražio od podnositelja zahtjeva da precizira svoj zahtjev.

5. Podnositelj zahtjeva je dostavio odgovor na zahtjev Ustavnog suda 18. listopada 2002. godine.

III. Činjenično stanje

a) Okolnosti slučaja

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda podnosioca zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Podnositelj zahtjeva je zatražio ocjenu ustavnosti i zakonitosti Odluke, smatrajući tu odluku nezakonitom i neustavnom, jer je Vlada Republike Srpske dala suglasnosti na odluku Upravnog odbora MDP "Poslovni sustav RMK - Prijedor" ZDP "Rudnik krečnjaka i tvornica kreča" Doboj, broj 8/96 od 27. lipnja 1996. godine, kojom se ovom poduzeću pripaja Radna jedinica površinski kop "Šahin kamen" Trbuk.

8. Podnositelj zahtjeva je istaknuo da je Radna jedinica površinski kop "Šahin kamen" Trbuk od 1960. do 1. lipnja 1992. godine bila u njegovom vlasništvu i posjedu, odnosno u vlasništvu i posjedu MP "22. prosinac" d.d. Maglaj, koje je njegov pravni prethodnik.

9. Nastupanjem ratnih djelovanja, Radna se jedinica površinski kop "Šahin kamen" našla na crti razgraničenja. Potpisivanjem Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini poduzeće je ostalo u Federaciji Bosne i Hercegovine, a narečena radna jedinica u Republici Srpskoj.

IV. Dopustivost

10. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta "

11. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. "

12. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda je propisano:
“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.”
13. Pobijanom je odlukom dana suglasnost na Odluku Upravnog odbora MDP “Poslovni sustavi RMK- Prijedor” ZDP “Rudnik krečnjaka i tvornica kreča” Doboj, broj 8/96 od 27. lipnja 1996. godine, kojom se ovom poduzeću pripaja Radna jedinica površinski kop “Šahin kamen” Trbuk. Istom je odlukom MDP “Poslovni sustavi RMK - Prijedor” ZDP “Rudnik krečnjaka i tvornica kreča” Doboj određen za pravnog slijednika sredstava Radne jedinice površinski kop “Šahin kamen” Trbuk Doboj. Ova je odluka stupila na snagu danom njezinog donošenja.
14. Ustavni je sud, u svom dopisu od 10. listopada 2002. godine, zatražio od podnositelja zahtjeva da precizira svoj zahtjev. U odgovoru je podnositelj zahtjeva ostao pri nazivu svog podneska od 5. lipnja 2001. godine i izvijestio Ustavni sud da nije vodio sudski spor u smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Osim toga, podnositelj zahtjeva je naveo da se radi o međuentitetskom sporu, za čije rješavanje je mjerodavan Ustavni sud. Podnositelj zahtjeva je, također, tražio od Ustavnog suda da ga uputi kojem se od narečenih mjerodavnih subjekata za pokretanje postupka iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine treba obratiti radi podnošenja inicijative.
15. Prema shvaćanju Ustavnog suda, Odluka o davanju suglasnosti na odluku Upravnog odbora MDP “Poslovni sustavio RMK - Prijedor” ZDP “Rudnik krečnjaka i tvornica kreča” Doboj, ne može biti predmetom ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine jer Ustavni sud ocjenjuje samo ustavnost zakona.
16. S druge strane, Ustavni sud smatra da se zahtjev ne može smatrati apelacijom u smislu članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine obzirom da podnositelj zahtjeva nije ničim dokazao da nije imao mogućnost ulaganja bilo kakvog efektivnog i adekvatnog pravnog lijeka pred mjerodavnim organima entiteta, kao što je predviđeno u članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda. Prema tome, ovaj zahtjev ne ispunjava kriterije ni po ovoj osnovi.
17. Imajući u vidu mjerodavnosti utvrđene u članku VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud nije mjerodavan davati savjete i mišljenja, kako je to podnositelj zahtjeva tražio. Pored toga, Ustavni sud smatra da se, u konkretnom slučaju, ne radi o međuentitetskom sporu. Konačno, prema ocjeni Ustavnog suda, podneseni zahtjev nije u suglasju *ratione personae* i *ratione materiae* s Ustavom Bosne i Hercegovine. Zbog toga se zahtjev odbacuje kao nedopustiv.

V. Zaključak

18. Prema narečenim ustavnim odredbama o mjerodavnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud zaključio da podnositelj zahtjeva ne spada u subjekte koji su ovlašteni pokrenuti postupak za ocjenom ustavnosti.

19. Na temelju izloženog odlučeno je kao u izreci ove odluke.

20. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof dr. Čazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 58/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2002. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev D. V iz Banjaluke za ocjenom ustavnosti čl. 2. i 3. Sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 24/00 i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 15/00), jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. D. V. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), iz Banjaluke, podnio je 9. ožujka 2001. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) tražeći ocjenu ustavnosti odredbi čl. 2. i 3. Sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 24/00 i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 15/00).

II. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Javni fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Društveni fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine i Zavod mirovinskog i invalidskog osiguranja Mostar, na temelju članka 205. stavak 2. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 27/93, 14/94 i 10/95) i članka 82. stavak 4. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 29/98), 31. ožujka 2000. godine zaključili su Sporazum o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Sporazum). Na temelju članka 1. ovog sporazuma, sudionici Sporazuma, kao nositelji osiguranja, uredili su način podjele obveza u isplati ostvarenih mirovina, uračunavanja mirovinskog staža u postupku ostvarivanja prava na mirovinu, određivanja razmjerne mirovine, ostvarivanja prava na invalidsku i obiteljsku mirovinu, nadležnost za odlučivanje o pravima i podjeli tereta isplate mirovina ostvarenih nakon potpisivanja ovog sporazuma, razmjenu dokumentacije i podataka i druga pitanja koja se odnose na provođenje mirovinskog i invalidskog osiguranja i ovog sporazuma. Sporazum i pobijane odredbe čl. 2. i 3. Sporazuma su i sada na snazi.

III. Relevantni propisi

5. Pobijane odredbe čl. 2. i 3. Sporazuma glase:

“Članak 2.

Nositelj osiguranja, koji je korisniku mirovine isplaćivao mirovinu na dan stupanja na snagu ovog sporazuma, nastavlja isplatu mirovine, bez obzira na mjesto prebivališta ili mjesto boravka korisnika mirovine.

Korisniku mirovine kojem je isplaćivana mirovine od travnja 1992. godine, ali je prekinuta prije stupanja na snagu ovog sporazuma, mirovinu će isplaćivati Nositelj osiguranja koji je posljednji izvršio isplatu mirovine.

Članak 3.

Korisniku mirovine kojem je isplatu mirovine, zaključno sa mjesecom ožujkom 1992. godine, vršio bivši Društveni fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Fond), a isplatu mirovine za period travanja 1992. godine - dan stupanja na snagu ovog sporazuma nije vršio ni jedan Nositelj osiguranja, isplatu mirovine vršit će Nositelj osiguranja na čijem se teritoriju nalazila isplatna adresa korisnika za mjesec ožujak 1992. godine na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez obzira na sadašnje mjesto prebivališta ili mjesto boravka korisnika mirovine.

Ako se u slučaju iz stavka 1. ovog članka isplatna adresa korisnika mirovine za mjesec ožujak 1992. godine nalazila izvan teritorija Bosne i Hercegovine, ali na teritoriju bivše SFRJ, isplatu mirovine vršit će Nositelj osiguranja na čijem području je korisnik mirovine, prije ostvarivanja prava, bio posljednji put osiguran u Bosni

i Hercegovini, bez obzira na sadašnje mjesto prebivališta ili mjesto boravka korisnika mirovine.”

IV. Zahtjev

Navodi iz zahtjeva

6. Podnositelj zahtjeva smatra da je temeljni princip da mirovinu isplaćuje ona država u kojoj je osiguranik ostvario svoj radni staž, kao i da bi bilo najlogičnije da postoji jedan mirovinski fond u Bosni i Hercegovini. Tijekom rata i kasnije, pa čak i sada, entiteti isplaćuju mirovine na različite načine, pretežito prema kriteriju gdje se tko od korisnika zatekao, tj. prema određenom mjestu boravka poslije nastupanja mira. Međutim, kako je zbog povratka izbjeglica danas situacija sasvim drukčija, podnositelj zahtjeva smatra da nema nikakve pravne osnove za pobijane odredbe Sporazuma, jer se mnogi umirovljenici vraćaju u svoja prijeratna mjesta prebivališta u kojim su poglavito i ostvarili svoj radni staž. Podnositelj zahtjeva ukazuje da oni koji su se vratili u svoje mjesto poslije 18. svibnja 2000. godine, kada je Sporazum stupio na snagu, primaju mirovinu od fonda onog entiteta iz kojeg su se vratili, a ne entiteta u koji su se vratili. To im, smatra podnositelj zahtjeva, onemogućuju pobijane odredbe čl. 2. i 3. Sporazuma koje su oprečni zakonima o mirovinskom i invalidskom osiguranju, ustavima entiteta i Ustavu Bosne i Hercegovine. Smatra da je potrebno aktivirati ranije stečeno pravo, a da mirovine isplaćuju oni fondovi na Čijem je teritoriju osiguranik ostvario radni staž, bez obzira na njegovu nije ovlaštenu subjekt koji mDopustivost

V. Dopustivost

7. Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine,

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta”.

8. Prema narečenoj Ustavnoj odredbi, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo određeni subjekti, u koje ne spada podnositelj zahtjeva. Zato je zahtjev nedopušten.

VI. Zaključak

9. Obzirom da podnositelj zahtjeva nije ovlaštenu subjekt koji može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2., odlučio kao u izreci ove odluke.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof dr. Ćazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 60/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Općinskog udruženja umirovljenika u Srbiju za ocjenom ustavnosti članka 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 47/02), jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Općinsko je udruženje umirovljenika iz Srbije (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnijelo, 12. rujna 2002. godine, zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom ustavnosti članka 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

II. Zahtjev

2. Podnositelj zahtjeva navodi da pobijana zakonska odredba povrjeđuje stečena materijalna prava umirovljenika koja su im zajamčena dodatnim sporazumima o ljudskim pravima sadržanim u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine i Ustavom Bosne i Hercegovine. Smatra da je pobijana zakonska odredba donesena bez ustavne osnove i predlaže da Ustavni sud postupi sukladno svojim nadležnostima utemeljenim člankom VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

III. Dopustivost

3. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta ”.

4. Iz odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine proizlazi da udruženje nije subjekt koji može pokrenuti spor za ocjenom ustavnosti zakona pred Ustavnim sudom.

5. Ustavni je sud ocijenio, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, da ovaj predmet ne može biti razmatran pred Ustavnim sudom jer je zahtjev podnijela neovlaštena osoba.

IV. Zaključak

6. Polazeći od narečenih razloga, odlučeno je kao u izreci ove odluke.

7. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda svi konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galič, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof dr. Ćazim Sadiković i prof dr. Miodrag Simović.

U 67/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev skupine umirovljenika općine Foča/Srbinje za ocjenom ustavnosti čl. 48. i 200. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 32/00), jer su ga podnijele neovlaštene osobe.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Skupina je umirovljenika općine Foča/Srbinje (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva) podnijela, 11. studenoga 2002. godine, zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) tražeći od Ustavnog suda donošenje odluke kojom će naložiti Narodnoj skupštini Republike Srpske vraćanje prava umirovljenika prethodno stečenih na temelju zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljnjem tekstu: SFRJ) i Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: SRBiH).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno odredbi članka 16. stavak 4. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni se sud uzdržao od dostavljanja zahtjeva drugoj strani u postupku radi davanja odgovora.

III. Činjenično stanje

3. Podnosioci zahtjeva su skupina umirovljenika općine Foča/Srbinje u Republici Srpskoj. Žale se da su im smanjene mirovine, stoje posljedica donošenja Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske kojeg je usvojila Narodna skupština Republike Srpske 19. rujna 2000. godine, i to osobito čl. 48. i 200. citiranog Zakona.

IV. Relevantni propisi

4. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00)

Članak 48

“Mirovinska osnovica za određivanje starosne i invalidske mirovine predstavlja prosječan iznos neto plaća osiguranika, odnosno neto osnovica osiguranja, počevši od 1. siječnja 1970. godine do dana ostvarivanja prava, s tim što se za utvrđivanje mirovinske osnovice ne uzimaju plaće niti osnovice osiguranja iz 1992. i 1993. godine.”

Članak 200

“Sa danom početka primjene ovog zakona prestaju se primjenjivati:

- *Zakon o temeljnim pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja (“Službeni list SFRJ”, br. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87, 65/87, 87/89 i 44/90) i Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službeni list SRBiH”, br. 38/90 i 22/91), izuzev odredbi koje se odnose na računanje mirovinskog staža,*
- *odredbe čl. 55. i 56. Zakona o unutarnjim poslovima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 21/98) i*
- *odredbe čl. 113, 114, 180 do 191, 194. i čl. 197. do 200. Zakona o vojsci (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 31/96).“*

IV. Zahtjev

5. Podnosioci zahtjeva su podnijeli “apel” tražeći od Ustavnog suda da svojom odlukom naloži Narodnoj skupštini Republike Srpske vraćanje stečenih prava na temelju Zakona “Savezne države SFRJ” i Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i na taj način izjednačavanje ove populacije “u pravima jednogodišnjeg prosjeka plaće prije umirovljenja na cijelom državnom teritoriju Bosne i Hercegovine” što podrazumijeva ispitivanje ustavnosti Zakona o temeljnim pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

6. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, čl. 48. i 200. pobijanog zakona su derogirali njihova prava, što je oprečno međunarodnim i ljudskim pravima koje su stekli na temelju prijašnjih odredbi.

V. Dopustivost

7. Podnositelji zahtjeva nisu precizirali prema kojem je članku Ustavni sud mjerodavan razmatrati njihov zahtjev, kako to predviđa članak VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH). Ustavni je sud, analizirajući navode iz “apela”, zaključio da se navodi odnose na ocjenu ustavnosti zakona, a što je nadležnost Ustavnog suda iz članka VI/3.(a) Ustava BiH.

8. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine: jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta“.

9. Članak 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

“Na sjednici, kojoj mogu prisustvovati samo suci i osobe odgovorne za vođenje zapisnika, Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu odluku Sud će donijeti kad utvrdi da:

[...]

je zahtjev podnesen od neovlaštene osobe”.

10. Prema narečenim odredbama, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti.

11. Uzimajući u obzir narečene ustavne odredbe iz prethodne točke ove odluke, Ustavni sud zaključuje da podnositelji zahtjeva nisu ovlašteni subjekt koji može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom. Stoga, konkretan zahtjev nije dopustiv.

VI. Zaključak

12. Polazeći od odredbi članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u izreci ove odluke.

13. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof., dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 70/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Predsjedništva skupštine SUBNOR-a općine Srbinje, Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata Republike Srpske za pokretanjem postupka za ocjenu ustavnosti Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01, 23/02 i 47/02), jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Predsjedništvo skupštine SUBNOR-a općine Srbinje, Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) je, 3. prosinca 2002. godine, podnijelo inicijativu Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) koja se može smatrati zahtjevom za pokretanjem postupka za ocjenu ustavnosti Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02 i 47/02).

II. Zahtjev za pokretanjem postupka

2. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je pobijanim zakonom, u čl. 59. i 60. kojim je raniji postotak od mirovinske osnovice za određivanje mirovina sa 85% snižen na 75%, izvršena degradacija prava boraca umirovljenih na temelju Zakona o temeljnim pravima iz

III. mirovinskog i invalidskog osiguranja bivše SFRJ i Zakona o mirovinskom i invalidskom

osiguranju SR Bosne i Hercegovine, da su člankom 91. postupno reducirana prava umirovljenika koji nisu ostvarili plaću od 1. siječnja 1970. godine, jer se protupravno osporavaju uplate doprinosa iz vremena prije umirovljenja što zadire u ljudska i građanska prava, te da Narodna skupština Republike Srpske nije imala ovlasti ukinuti ili staviti izvan snage zakon države Bosne i Hercegovine, kao što je to učinjeno člankom 200. pobijanog zakona.

IV. Dopustivost

3. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteklu i iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.“*

4. Iz navedenih ustavnih odredbi proizlazi da podnositelj zahtjeva nije ovlašten subjekt za pokretanje spora, odnosno postupka, za ocjenom ustavnosti zakona.

IV. Zaključak

5. Obzirom da je zahtjev podnio neovlašteni subjekt, Ustavni je sud, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, odlučio zahtjev odbaciti.

6. Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 71/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Lipanj 2003. godine
(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 56. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

RJEŠENJE

Obustavlja se postupak za ocjenom ustavnosti članka 3. stavak 2., članka 6. stavak 5., članka 9. stavak 1. i čl. 10., 17. i 47. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 11/00), koji je pokrenut po zahtjevu gosp. Beriza Belkića, u funkciji člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, zbog prestanka važenja pobijanog zakona.

Rješenje objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gosp. Beriz Belkić, u funkciji člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), pokrenuo je 11. ožujka 2002. godine postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom ustavnosti članka 3. stavak 2., članka 6. stavak 5., članka 9. stavak 1. i čl. 10., 17. i 47. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine, objavljenom u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 11/00, 17. travnja 2000. godine (u daljnjem tekstu: Zakon o Vijeću ministara).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Ustavni je sud, 8. travnja 2002. godine, zatražio od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da odgovori na navode

iz predmetnog zahtjeva. Ustavno-pravno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine je, 8. svibnja 2002. godine, odgovorilo aktom broj 01/1 -011 -412/02 od 23. travnja 2002. godine, da je razmotrilo navode iz predmetnog zahtjeva i zauzelo stav (većinom glasova) da su pobijane odredbe Zakona o Vijeću ministara sukladne Ustavu Bosne i Hercegovine.

III. Zahtjev za pokretanjem postupka

3. Podnositelj zahtjeva tvrdi da:

- odredbe članka 10. Zakona o Vijeću ministara nisu sukladne posljednjoj alineji preambule i čl. 1/2., 11/4. i IX/3. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, zbog toga što isključuju mogućnost da građani Bosne i Hercegovine, koji se ne izjašnjavaju pripadnicima konstitutivnih naroda, budu imenovani za predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, ministra ili zamjenika ministra. Navodi, između ostalog, da Ustav Bosne i Hercegovine ne predviđa nikakva specifična ograničenja za ta imenovanja, nego, dapače, propisuje opće principe o zabrani diskriminacije po bilo kojoj osnovi, uključujući i nacionalnu;

- odredbe čl. 17. i 47. Zakona o Vijeću ministara nisu sukladne alineji 3. preambule i čl. 1/2. i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, zbog toga što propisuju da se sve odluke Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kao i ministarstava Bosne i Hercegovine, donose po principu pune suglasnosti (konsenzus). Navodi da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadržava nikakve specifične odredbe o načinu odlučivanja u ovom izvršnom organu, a Ustav je, tamo gdje je smatrao potrebitim, ugradio princip zaštite vitalnog nacionalnog i entitetskog interesa (Parlamentarna skupština, Predsjedništvo), što nije učinio i za Vijeće ministara te se, prema Ustavu, i na Vijeće ministara odnose opći demokratski principi.

4. Postupak je pokrenut na temelju članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi:

"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta. ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*

- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta ".

5. Tijekom postupka pred Ustavnim sudom Visoki je predstavnik za Bosnu i Hercegovinu donio Odluku kojom je donio Zakon o Vijeću ministara objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 38/02. U članku 48. novog Zakona predviđeno je da danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o Vijeću ministara i ministarstvima Bosne i Hercegovine, objavljen u “Službenom glasniku BiH”, broj 11/00. To znači da je Zakon o Vijeću ministara, za čije je pojedine pobijane odredbe pokrenut postupak radi ocjene ustavnosti, prestao važiti 3. prosinca 2002. godine.

IV. Zaključak

6. Pošto je zakon o Vijeću ministara prestao važiti, Ustavni je sud odlučio, prema članku 56. stavak 1. točka 2., a u svezi članka 27. Poslovnika Ustavnog suda, da su se stekli uvjeti za obustavu postupka u predmetu i da ne postoje razlozi za nastavak postupka u smislu članka 56. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda obzirom da se ne radi o očividnoj povredi članka II Ustava Bosne i Hercegovine.

7. Obzirom na navedeno, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 23/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 11. stavak 3., članka 12. stavak 5. i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje apelacija M. B. iz Cazina, protiv rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-64/01 od 27. prosinca 2001. godine, Kv-6/02 od 10. siječnja 2002. i Kv-11/02 od 21. siječnja 2002. i optužnice Općinskog tužiteljstva u Bihaću broj Kt-275/02 od 9. rujna 2002. godine zbog novonastale pravne situacije.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

2001. M. B. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Cazina, kojeg zastupa A. B., odvjetnik iz Bihaća, podnio je 28. siječnja 2002. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-64/01 od 27. prosinca 2001. i Kv-6/02 od 10. siječnja 2002. i Kv-11/02 od 21. siječnja 2001. godine. U apelaciji se traži da Ustavni sud, u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda, donese privremenu mjeru.

II. Apelacija

1. U podnesku apelanta od 19. ožujka 2002. godine, kojim se dopunjuje obrazloženje apelacije od 28. siječnja 2002. godine navodi se da je apelant protiv Rješenja Kantonalnog

suda u Bihaću, Kv-6/02 od 10. siječnja 2002. godine, kojim je odbijen priziv apelanta na Rješenje istražnog suca o provođenju istrage Ki-64/01 od 27. prosinca 2001. godine, podnio zahtjev za zaštitom zakonitosti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je Rješenjem broj Kvl-z-24/02 od 6. ožujka 2002. godine zahtjev za zaštitom zakonitosti odbacio kao nedopušten.

2. Apelant je naveo da je pobijanim Rješenjem istražnog suca Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-64/01 od 27. prosinca 2001. godine određeno provođenje istrage protiv apelanta zbog osnovane dvojbe da je počinio kazneno djelo - zlouporaba službenog položaja ili ovlasti iz članka 358. stavak 3. u svezi stavka 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, da je Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-6/02 odbijen priziv apelanta protiv Rješenja Ki-64/01, da je Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-11/02 odbačen zahtjev okrivljenog (apelanta) za primjenu imuniteta i obustavu istrage.

3. Apelant navodi da je radnje za koje se tereti, koje je mogao počinuti jedino u svojstvu predsjednika Unsko-sanskog kantona i u okviru obnašanja takve svoje funkcionalne dužnosti, te da u tom svojstvu on uživa imunitet na koji se pozvao i da zbog toga ne može biti kazneno gonjen pa ni nakon prestanka te funkcije. Osim toga, sada obnaša dužnost predsjednika Skupštine Unsko-sanskog kantona i na tu je dužnost izabran kao poslanik Skupštine, te uživa i poslanički imunitet.

4. Apelant smatra da Kantonalni sud, i pored prigovora i imuniteta, daljim vođenjem istrage postupa oprečno članku 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) - pravo na pravično suđenje i čl. II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, jer krši pravo apelanta na pravično suđenje u kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka, jer je očevidno da okrivljeni uživa imunitet koji onemogućuje vođenje kaznenog postupka.

5. Apelant, u dopuni apelacije od 30. rujna 2002. godine, ističe da ostaje kod ranijih prijedloga i navoda u apelaciji od 28. siječnja 2002. godine, te, osim toga, traži da Ustavni sud odbaci i podignutu optužnicu broj Kt-275/02 od 9. rujna 2002. godine, odnosno, da je stavi izvan snage.

6. U odgovoru Kantonalnog tužiteljstva u Bihaću, od 17. lipnja 2002. godine, na navode iz apelacije ističe se, između ostalog, da apelant ne uživa imunitet jer je djelo učinjeno za vrijeme dok je bio predsjednik Kantona, a kako mu je prestao taj mandat, prestao mu je i imunitet koji ga je štutio po toj osnovi.

7. Općinsko tužiteljstvo u Bihaću u svom odgovoru od 25. siječnja 2003. godine ističe da je neutemeljeno pozivanje apelanta na imunitet. Naime, u međuvremenu, od trenutka kada se apelant pozvao na imunitet, Skupština Unsko-sanskog kantona donijela je 13. lipnja 2002. godine Odluku o statusu izbornih funkcionara Unsko-sanskog kantona, a 7. studenoga 2002. godine u "Službenom glasniku BiH", broj 32/02, objavljena je Odluka Visokog predstavnika kojom se proglašava Zakon o imunitetu. Člankom 6. ovog zakona

je regulirano da danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o imunitetu. Stoga predlaže da se apelacija, ukoliko je dopuštena, kao neutemeljena odbije.

III. Dopustivost

8. Ustavni sud, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, “ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

9. Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda).

10. U tijeku postupka pred Ustavnim sudom, u predmetu apelacije M. B., Visoki predstavnik donio je 6. listopada 2002. godine Odluku o izmjenama i dopunama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i Odluku kojom se proglašava Zakon o imunitetu Federacije Bosne i Hercegovine. Narečene odluke, odnosno amandmani i Zakon objavljeni su u “Službenim novinama FBiH”, broj 52/02.

11. Amandmanom LXVI je dopunjen članak IV.C.3.10 Ustava FBiH prema kojem Ustavni sud Federacije odlučuje o pitanjima koja proističu iz zakona kojima se uređuje imunitet u Federaciji.

12. Amandmanom LXVII je određeno da članovi zakonodavnih organa županija ne podliježu kaznenopravnoj ni građanskopravnoj odgovornosti za radnje koje čine u okviru svojih dužnosti u zakonodavnim organima županija.

13. Zakonom o imunitetu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu danom donošenja, utvrđenje cilj zakona (članak 1), predmet i primjena zakona (članak 2), osobe koje imaju pravo na imunitet (isključenje od kaznene i građanske odgovornosti (članak 3), trajanje i definicija imuniteta (članak 4), te važeći zakoni (članak 5). U čl. 6. i 7. ovog zakona je propisano da će o pravu na imunitet raspravljati i rješavati odlukom mjerodavnog suda, s tim da će resorno ministarstvo donijeti standardna proceduralna pravila kojima se uređuje rješavanje tih pitanja, te određuje sud mjerodavan za njihovo rješavanje. Odluka suda je konačna i obvezujuća, a protiv nje se može podnijeti priziv Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine. U članku 8. ovog zakona je propisano da se, na dan stupanja na snagu ovog zakona, stavljaju izvan snage prethodne proceduralne zabrane kaznenog gonjenja ili pokretanja parničnog postupka protiv onih osoba koje su inače imale pravo na imunitet. Takvo stavljanje van snage ne prejudicira pravo na obranu u kaznenim i parničnim postupcima koje je ranije regulirano zakonom.

IV. Zaključak

14. Iz narečenog proizlazi da je pitanje imuniteta u Federaciji Bosne i Hercegovine riješeno Zakonom o imunitetu Federacije. Prema ovom zakonu, Ustavni je sud Federacije Bosne i Hercegovine mjerodavan odlučivati o pitanjima koja proističu iz zakona kojima se uređuje pitanje imuniteta.

15. Na temelju narečenog Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 24/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 26. lipnja 2003. godine, donio

RJEŠENJE

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev I. K. za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Pravilnika o utvrđivanju kriterija plaća djelatnika u ustanovama osnovnog obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu, jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Podnositelj zahtjeva I. K. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) je pokrenuo, 28. lipnja 2002. godine, pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) postupak za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Pravilnika o utvrđivanju kriterija plaća djelatnika u ustanovama osnovnog obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. stavak 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda), Ustavni sud nije dostavio apelaciju drugim strankama u postupku na izjašnjavanje.

III. Zahtjev

3. Podnositelj zahtjeva tvrdi da bi njegova plaća trebala biti viša od plaće drugih nastavnika pošto on radi više od njih. Podnositelj zahtjeva osobito pobija članak 5. Pravilnika o utvrđivanju kriterija plaća djelatnika u ustanovama osnovnog obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu, kojim se utvrđuje koeficijent za obračun plaća različitih kategorija uposlenika.

IV. Dopustivost

4. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH) Ustavnom sudu dodjeljuje isključivu nadležnost odlučivanja, *inter alia*, o tome je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna Ustavu BiH. Štoviše, zahtjev za ocjenom ustavnosti može pokrenuti pred sudom jedino član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. Podnositelj zahtjeva ne pripada spomenutim organima niti dijelu tih organa te, stoga, ne može podnijeti zahtjev sukladno članku VI/3.(a) Ustava BiH.

5. Zahtjev je, stoga, odbačen kao nedopušten.

6. Sukladno članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 54/02
26. lipnja 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Juli 2003. godine

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev S. R. iz Sarajeva za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Odluke o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije ("Službene novine Grada Sarajeva", broj 29/82), jer ga je podnijelo neovlašteno lice.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. R. (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), iz Sarajeva, podnio je 16. oktobra 2001. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Odluke o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije ("Službene novine Grada Sarajeva", broj 29/82).

II. Zahtjev

2. Podnosilac zahtjeva navodi da su osporenom odlukom građani, koji u svojim stanovima imaju postrojenja za korištenje toplotne energije i kojima tu energiju isporučuje Preduzeće "Toplane" iz Sarajeva, izloženi brojnim neugodnostima kako u pogledu načina korištenja i plaćanja naknade, tako i uopće korištenja ove energije. Smatra da je, iz navedenih razloga, osporena odluka u nesaglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

III. Dopustivost

3. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta."

Član 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"... Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu odluku sud će donijeti kad utvrdi da

2. je zahtjev podnesen od neovlaštenog lica."

IV. Zaključak

4. Prema navedenoj odredbi Ustava Bosne i Hercegovine, spor pred Ustavnim sudom za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti. S obzirom da podnosilac zahtjeva nije subjekt koji, prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom u okviru njegove nadležnosti iz navedenog člana, zahtjev se mora odbaciti u smislu člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda.

5. U ovom odlučanju Ustavni sud ne nalazi da je potrebno da se izjašnjava u pogledu nadležnosti Ustavnog suda za ocjenu ustavnosti osporene Odluke, s obzirom na navedenu nadležnost Ustavnog suda.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 53/01
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se kao neosnovana apelacija V G. iz Zagreba, Hrvatska, M. G., I.G., M. G. i J. M. rođ. G., iz Širokog Brijega, koje zastupa P. Z. D., advokat iz Mostara, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-125/00 od 20. novembra 2000. godine, presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj Gž-264/99 od 18. februara 2000. godine i presude Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/97 od 3. juna 1999. godine

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. V G. iz Zagreba, te M. G., I. G., M. G. i J. M. rođ. G., svi iz Širokog Brijega (u daljnjem tekstu: apelanti), koje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zastupa punomoćnik P. Z. D., advokat iz Mostara, podnijeli su 19. februara 2001. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-125/00 od 20. novembra 2000. godine, presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj Gž-264/99 od 18. novembra 2000. godine i presude Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/90 od 3. juna 1999. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i učesnika u postupku V. G., N. G. i J. G., svi iz Širokog Brijega, koje zastupa punomoćnik R. K., advokat iz Ljubuškog, zatraženi su odgovori na apelaciju.

3. Punomoćnik tuženih R. K., advokat, dostavila je 8. aprila 2003. godine odgovor u kojem navodi da je apelacija pravno neutemeljena, da osporenim presudama nije povrijeđeno nikakvo lično pravo, niti propis, pa da stoga apelaciju treba odbiti, odnosno odbaciti.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Sudu, se mogu sumirati na slijedeći način.

5. Apelanti, koje je tada zastupao B. M., advokat iz Zagreba, podnijeli su 3. juna 1983. godine tužbu Općinskom sudu u Mostaru - Odjeljenje Općinskog suda u Listići, protiv V. G., N. G. i J. G. iz Listiće, radi utvrđivanja bračne tečevine i razdiobe.

6. Predmet je registriran pod brojem P-51/83.

7. Apelanti u tužbi navode da je pok. M. G. (umrla 8. marta 1949. godine) u toku trajanja braka sa pok. I. G. (umro 4. decembra 1982. godine), prednikom parničnih stranaka, stekla zajedničku imovinu, a koju čine obiteljska stambena kuća - katnica veličine 10x10 m sa podrumom, lokalom, prizemljem, te stambenim prostorijama i pripadajućim objektom, tzv. "voćara", veličine 4x3,5 m. Iza pokojne M. G. nije proveden ostavinski postupak, pa traže da im tuženici izdaju valjanu tabularnu ispravu za prijenos navedene nekretnine u dijelu $\frac{1}{2}$.

8. Kasnije, u toku postupka pred Općinskim sudom u Širokom Brijegu, apelanti su 27. februara 1988. godine precizirali tužbeni zahtjev tako što su označili katastarsku česticu na kojoj su sagrađeni navedeni objekti. Na raspravi održanoj 19. februara 1991. godine povukli su dio tužbenog zahtjeva u odnosu na izdavanje tabularne isprave. Konačno, preciziranje tužbenog zahtjeva uslijedilo je 9. septembra 1996. godine tako što pored već postavljenog tužbenog zahtjeva traže da se utvrdi da su, sada već pok. I. G. i pok. M. G., i suvlasnici zemljišta na kojem su sagrađeni objekti, kao i onog zemljišta koje služi njihovoj redovnoj upotrebi.

9. U svom odgovoru na tužbu tuženi osporavaju u cijelosti tužbeni zahtjev, ističući da sporna kuća sa poslovnim prostorom i voćarom ne predstavlja bračnu imovinu sada već pok. M. i pok. I. G., već da navedene nekretnine predstavljaju isključivo vlasništvo pok. N. G., oca pok. I. G., jer je to pokojni N. G. i sagrađio od svojih vlastitih sredstava, na svom vlastitom zemljištu. Ističu i prigovor zastare jer se radi o tipičnoj *hereditatis petito*.

10. Osnovni sud u Širokom Brijegu, nakon više donesenih i ukinutih presuda, donio je 3. juna 1999. godine presudu broj P-437/97 utvrdivši, nakon analize svih provedenih dokaza, a posebno na osnovu materijalnih dokaza, da je tužbeni zahtjev tužitelja neosnovan jer je očito da se ne radi o zajedničkoj imovini stečenoj tokom braka između pok. I. i žene mu, pok. M. Mišljenje suda je da se radi o posebnoj imovini pok. I., sina pok. N. G.. Iz navedenih razloga odbijen je tužbeni zahtjev apelanata.
11. Kantonalni sud u Širokom Brijegu, odlučujući o žalbi apelanata, donio je 18. februara 1999. godine presudu broj Gž-264/99 kojom se žalba apelanata odbija i prvostepena presuda potvrđuje u jednom dijelu, a u drugom dijelu se ukida i tužba se u tom dijelu odbacuje.
12. Kantonalni sud u Širokom Brijegu je ocijenio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio, na osnovu provedenih dokaza, da se ne radi o zajedničkoj imovini stečenoj tokom braka između oca, odnosno djeda I. G. i majke, odnosno bake tužitelja M. G., već da se radi o posebnoj imovini djeda apelanata, sada pok. I. G., stečenoj naslijedom te pravnim poslovima.
13. Kantonalni sud u Širokom Brijegu nalazi da pobijana presuda nema nedostataka zbog kojih se ne može ispitati. Općinski sud u Širokom Brijegu je ispitao sve okolnosti bitne za donošenje pravilne i zakonite odluke, te je na osnovu izvedenih dokaza i njihove ocjene valjano utvrdio činjenično stanje.
14. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o reviziji apelanata protiv presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj Gž-264/99, donio je 20. novembra 2000. godine presudu broj Rev-125/00 kojom se revizija odbija kao neosnovana.
15. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u svojoj presudi navodi da su nižestepeni sudovi utvrdili da je spornu poslovnu stambenu zgradu na svom zemljištu (naslijede) sagradio predak parničnih stranaka, mlinar N. G., nakon 1936-1941. godine od sredstava naknade 83.000,00 YU dinara, koju je dobio od države nakon eksproprijacije dijela svoga zemljišta za potrebe duhanske stanice u Širokom Brijegu i da je ona koštala 80.346,25 starih YU dinara. Vrhovni sud, nadalje, navodi da tvrdnje apelanata, kako je sporna stambeno-poslovna zgrada bračna tečevina majke, odnosno bake tužilaca pok. M. G. i muža joj pok. I. G., oca, odnosno djeda apelanata (to mu je bio prvi brak, dok mu je prvotuzena V. druga žena, a drugi i treći tuženi djeca iz drugog braka) nisu osnovane, pa su nižestepeni sudovi pravilno odlučili kada su odbili tužbeni zahtjev u tom dijelu. Prema ocjeni Vrhovnog suda i prvostepena i drugostepena presuda sadrže potpuno jasne razloge o svim odlučnim Činjenicama o tome kako je građen i korišten stambeni objekt i zemljište prednika N. G. i njegovih nasljednika, kao i o tome kako su nasljedstvom raspolagali iza njegove smrti njegovi nasljednici (N. G. je umro 9. januara 1942. godine, kada je i započet ostavinski postupak kod Sreskog suda ti Mostaru pod 0-279/42 koji je okončan pravo-moćnom odlukom Sreskog suda u Mostaru od 13. maja 1947. godine, kada su njegova imovina - i sporne nekretnine - uručeni njegovim zakonskim nasljednicima).

16. Protiv navedenih presuda apelanti su izjavili apelaciju Ustavnom sudu.

IV. Relevantni propisi

17. Zakon o vlasničko-pravnim odnosima

(“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 6/98)

Relevantne odredbe glase:

Član 2.

“Vlasništvo je pravo da se stvar posjeduje, koristi i da se njome raspoláže, u skladu s njenom prirodom i namjenom.

Član 3.

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno uživanje svog vlasništva, samostalno i u zajednici sa drugima. Nikome se ne može oduzeti vlasništvo osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.”

Član 23.

“Pravo vlasništva stječe se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla, odnosno nadležnog organa ili nasljeđivanja.”

Član 43.

“Vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari.

Vlasnik mora dokazati da na stvar čiji povraćaj traži ima pravo vlasništva, kao i da se onu nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.

Pravo na podnošenje tužbe iz stava 1. ovog člana ne zastarijeva.”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelanti tvrde da su kroz dugogodišnji parnični postupak dokazali da je sporna nekretnina stvarno zajednička imovina I. G. i njegove supruge M. G. sa po ½ i da su tu imovinu stekli zajedničkim radom i sredstvima tokom trajanja bračne zajednice. Prema njihovom mišljenju, nesporno je dokazano da je prednik tužitelja I. G., uz znanje svoga oca N. G., gradio kuću na njegovom zemljištu.

19. Apelanti navode da sudovi nisu postupali po principu “fer postupka” jer su prilikom prešućivanja manipulirali dokazima uzimajući u obzir dokumentaciju sa neistinitim sadržajem, te smatrajući da postoje neki dokazi koji *de facto* ne postoje. Postoji čitav niz bitnih povreda pravila postupka, materijalnog prava, sve radi pogrešno i nepotpuno

utvrđenog činjeničnog stanja. Smatraju da presude imaju nedostatke, da su izreke nerazumljive, da proturječe same sebi, odnosno razlozima presude, da presude nemaju adekvatne razloge, tj. ne navode odlučne činjenice, a o odlučnim činjenicama postoji proturječnost između razloga presude, navoda o sadržaju isprava i samih iskaza svjedoka datih tokom postupka. Time su povrijeđena osnovna ljudska prava zajamčena Ustavom Bosne i Hercegovine, i to pravo na pravično saslušanje u građanskim stvarima i pravo na imovinu, što odgovara članu 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

20. U odgovoru tuženih ističe se da je apelacija pravno neutemeljena i da osporenim presudama nije povrijeđeno nikakvo osobno pravo, niti pravni propis, pa stoga apelaciju treba odbiti. Ukazuju da je postupak pred redovnim sudom trajao skoro 20 godina, da je detaljno proveden, da su svi dokazi izvedeni, da je sva dokumentacija priložena i svakoj stranci je pružena mogućnost da se izjasni, čak i više puta, o svim okolnostima i činjenicama, tako da se ne može govoriti ni o kakvoj povredi prava na pravično saslušanje u građanskim stvarima, a još manje o pravu na imovinu. Iz spisa Općinskog suda u Širokom Brijegu je vidljivo da su sve dokaze i isprave za spis priložili upravo tuženici, iako je teret dokazivanja na tužiteljima. U postupku nije došlo ni do kakve povrede zajamčenih prava stranaka jer je svima pružena jednaka mogućnost sudjelovanja u postupku, ničije pravo nije povrijeđeno niti je kome uskraćeno iznošenje i predlaganje dokaza.

VI. Dopustivost

a) Nadležnost Suda *ratione temporis*

21. Prema članu XII Ustava Bosne i Hercegovine, Ustav stupa na snagu po potpisivanju Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao ustavni akt, kojim se amandmanski zamjenjuje i stavlja van snage Ustav Republike Bosne i Hercegovine. Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini je potpisan 14. decembra 1995. godine, pa prema tome proizlazi da je Ustav stupio na snagu tog dana.

22. Stoga se postavlja pitanje da li je Ustavni sud i do koje mjere nadležan *ratione temporis* da razmatra predmet ako se ima u vidu da je sporno pitanje postavljeno pred redovnim sudom tužbom podnesenom 1983. godine.

Prema navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, nije u nadležnosti Ustavnog suda *ratione temporis* odlučivati jesu li događaji koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava doveli do povreda ljudskih prava. U konkretnom slučaju radi se o vlasničkoj tužbi (*rei vindicatio*), odnosno o tužbi radi utvrđivanja bračne tečevine majke, odnosno bake tužilaca M. G. (umrla 1949. godine) i muža joj I. G. (umrla 1982. godine), odnosno djeda tužilaca.

Međutim, osnovni predmet osporavanja je presuda Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/97 od 3. juna 1999. godine, presuda Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj GŽ-264/99 od 18. februara 2000. godine i presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-125/00 od 20. novembra 2000. godine. Ove presude su donesene u okviru vremenske nadležnosti Ustavnog suda. Stoga Ustavni sud ima ustavnu nadležnost da, u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, odluči o apelaciji protiv navedenih presuda, koje predstavljaju presudu suda u Bosni i Hercegovini.

b) Iscrpljivanje pravnih lijekova

23. Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi: *“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.”*

U konkretnom slučaju presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je konačna odluka u revizijskom postupku (član 364. Zakona o parničnom postupku).

24. Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je dostavljena punomoćniku apelanata P Z. D. 19. decembra 2000. godine. Preporučenom pošiljkom od 16. februara 2000. godine punomoćnik apelanta je izjavio apelaciju Ustavnom sudu protiv navedenih presuda, tj. u roku od 60 dana kako je to predviđeno Poslovníkom Ustavnog suda (član 11. stav 3).

Znači, apelacija je dopustiva.

VII. Meritum

25. Na osnovu člana 26. Poslovnika Ustavnog suda, *“kod odlučivanja Sud ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.”* Apelanti navode da su osporenim presudama povrijeđena njihova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. Evropske konvencije - pravo na pravično suđenje i član II/3.k) Ustava, tj. član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju - zaštita imovine.

26. Nadležnost Ustavnog suda u vezi sa apelacijama u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničava se *“na nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu.”* Prema tome Ustavni sud, općenito govoreći, nije nadležan da vrši provjeru utvrđivanja činjenica niti da pravno tumači odluke nižih sudova, osim ukoliko odluka nižih sudova krši ustavna prava. To je u slučaju kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, te u slučaju kad je primjena prava bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava (pravičan postupak, pristup sudu, efikasni pravni lijekovi itd.).

**a) Pravo na pravično suđenje - član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine
- pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i
druga prava u vezi sa krivičnim postupkom**

Ovom članu odgovara član 6. Evropske konvencije koji u svom relevantnom dijelu glasi:

„1. *Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.*

[...]“

27. Apelanti se, uglavnom, žale da osporene presude imaju nedostatke, izreke su nerazumljive, proturječe same sebi, odnosno razlozima presude, presude nemaju adekvatne razloge, tj. ne navode odlučne činjenice, da o odlučnim činjenicama postoji proturječnost i to između razloga presude, navoda o sadržini isprava i samih iskaza svjedoka tokom postupka.

28. Pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost da se predoče razlozi presude s obzirom da to omogućava apelantu da djelotvorno koristi raspoložive pravne lijekove (Evropski sud za ljudska prava *Hadjianastassion protiv Grčke*, presuda broj 12 945/87 od 16. decembra 1992. godine, stav 33). Međutim, član 6. stav 1. ne predviđa da sud ispituje sve argumente koje su strane izložile u toku postupka, nego samo one koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju biti izneseni u obrazloženju presude (Evropska komisija za ljudska prava Odluke o dopustivosti broj 10938/84 od 9. decembra 1986. godine, Odluke i izvještaji DR, 50, 98 i broj 10153/82 od 13. oktobra 1986, DR 49, 67). Konačne odluke žalbenih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Evropska komisija za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 8759/79 od 16. jula 1981. godine, DR 25.240).

29. Ustavni sud uočava da je apelantima data mogućnost da kao tužioci učestvuju, oni ili njihov punomoćnik, u toku cijelog sudskog postupka, počevši od dana podnošenja tužbe 1983. godine do kraja postupka pred redovnim sudom. Ustavni sud konstatira da su sudovi pribavili i izveli čitav niz dokaza da bi utvrdili činjenično stanje, odnosno saslušali čitav niz svjedoka, tužitelje i tužene, proveli vještačenja, te izvršili uvid u više sudskih spisa i dokumenata o čemu postoji konstatacija u zapisnicima sa rasprava, koji se nalaze u spisu Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/97.

30. Apelanti smatraju da su osporene presude nerazumljive, da su proturječne same sebi, odnosno razlozima presude.

Prvostepena presuda, odnosno presuda Općinskog suda u Širokom Brijegu, u cijelosti je potvrđena presudom Kantonalnog suda u Širokom Brijegu, osim u dijelu kojim višestepeni sud, tj. Kantonalni sud, odbacuje tužbu. Presuda Kantonalnog suda je

potvrđena presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, kojom se revizija odbija kao neosnovana.

Ustavni sud smatra da je bilo kakva greška u pogledu navoda apelanata, koju je eventualno počinio Općinski sud ti Širokom Brijegu, morala biti ispravljena u drugostepenom postupku, odnosno u revizijskom postupku.

31. Ustavni sud ne uočava nedostatke u osporenim presudama koji su značajni za pravo na pravično suđenje, te zbog toga smatra da pravo apelanata na pravično suđenje nije povrijeđeno i da je apelacija u ovom dijelu neosnovana.

b) Pravo na imovinu - član II/3.k) Ustava,

odnosno član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

32. Član 1. Protokola broj 1 obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode, i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, da nadziru korištenje imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu “različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih stoga treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu.

33. Riječ “imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi, Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 14/00 od 4. aprila 2001. godine, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 33/2001). Pravo, za koje apelanti navode da su ga stekli, moglo bi se smatrati imovinom ukoliko za to postoji pravna osnova.

34. Apelanti nisu stekli “imovinu” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer pravo na imovinu ne postoji do trenutka do kada lice nema konstituirano pravo na određenu imovinu koja je ti pitanju. Drugim riječima, pravo na imovinu ne podrazumijeva i pravo na stjecanje imovine (presuda od 13. juna 1979. godine, *Marckx*, A. 31, str. 23 i str. 27-28; presuda od 28. oktobra 1987., *Inze*, A. 126, str. 19).

35. Prema tome, apelacija mora biti odbijena i u ovom pogledu.

VII. Zaključak

36. Iz navedenih razloga Ustavni sud smatra da apelantova prava iz člana H/3.c) i II/3.κ) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno odredbe člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, nisu povrijeđena.

37. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 56/01
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 60. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Djelimično se usvaja apelacija R. R., iz Srpca.

Utvrđuje se povreda čl. II/3.e), f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 6. i 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-26/00 od 16. maja 2000. godine, u vezi sa stanarskim pravom apelanta.

Odbija se, u ostalom dijelu, apelacija na presudu Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-26/00 od 16. maja 2000. godine.

Odbacuje se, kao nedopuštena, apelacija na presudu Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-699/99 od 13. septembra 1999. godine. Nalaže se DP "Itris", iz Srpca, da preda u posjed R. R. dvosobni stan u Srpcu, u ulici Petra Kočića broj C/40, u roku od 60 dana od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. R. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Srpcu, kojeg zastupa M. Đ., advokat iz Banje Luke, podnio je 3. septembra 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev:26/00 od 16. maja 2001. godine i presude Okružnog suda Banje Luke, broj GŽ-699/99 od 13. septembra 1999. godine. Apelant je tražio da Ustavni sud ocijeni presudu u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te da ukine spomenute presude.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, 3. septembra 2001. godine, primio apelaciju podnesenu protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev:26/00 od 16. maja 2001. godine.

3. Apelant je, 6. novembra 2001. godine, uputio pismo Ustavnom sudu tražeći da se postupak okonča, jer je primio nalog da 13. septembra 2001. godine iseli iz predmetnog stana.

4. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je 22. aprila 2002. godine dostavio apelaciju Vrhovnom sudu Republike Srpske i DP "Itris" (u daljnjem tekstu: "Itris") radi davanja odgovora.

5. Ustavni sud do dana donošenja ove odluke nije primio odgovor od Vrhovnog suda Republike Srpske. Ustavni sud je, 12. septembra 2002. godine, primio odgovor od "Itrisa".

6. Apelant je dopunio apelaciju 5. novembra 2002. godine.

7. Ustavni sud je, 6. decembra 2002. godine, zatražio od strana u postupku, Vrhovnog suda Republike Srpske i "Itrisa", da dostave svoje odgovore na dopunu apelacije. Odgovori nisu dostavljeni.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

9. Apelant je po profesiji vozač. Živio je u vanbračnoj zajednici sa B. S. preko 30 godine, sve do njene smrti 1996. godine. "Itris" je 1986. godine dodijelio stan B. S. u Srpcu, površine 47 m². Nakon zaključenja ugovora o korištenju stana 1986. godine, B. S. je postala nosilac stanarskog prava nad tim stanom. Apelant, koji je također živio u stanu.

je nakon njene smrti podnio zahtjev vlasniku stana, "Itrisu", za prijenos stanarskog prava. Rješenjem broj 520/1-96, od 14. augusta 1996. godine, "Itris" je odbacio apelantov zahtjev kao neosnovan, sa obrazloženjem da apelant nije ispunio uvjete za stjecanje stanarskog prava nad predmetnim stanom. Po primitku rješenja od 14. augusta 1996. godine, apelant je podnio prigovor Upravnom odboru "Itrisa", koji je odbio apelanta.

10. Apelant je, 1999. godine, pred Osnovnim sudom u Srpcu pokrenuo parnični postupak za utvrđenje stanarskog prava. Tražio je da ga sud proglasi nosiocem stanarskog prava nad spornim stanom na osnovu činjenice stoji dovoljno dugo živio u ekonomskoj zajednici.

11. Presudom broj P-160/99 od 5. februara 1999. godine, Osnovni sud u Srpcu je odbio apelantovu tužbu. Apelant je, nakon toga, uložio žalbu Okružnom sudu u Banjoj Luci.

12. Presudom broj Gž-699/99 od 13. septembra 1999. godine, Okružni sud u Banjoj Luci je uvažio žalbu, preinačio prvostepenu presudu broj P-160/99 od 5. februara 1999. godine, te zaključio da je apelant stekao stanarsko pravo nad spornim stanom.

13. Tuženi je protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-699/99 od 13. septembra 1999. godine, izjavio reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske i zahtijevao poništenje drugostepene presude. Apelant je, također, izjavio reviziju protiv drugostepene presude u dijelu manje dosuđenih troškova spora.

14. Presudom broj Rev.26/00 od 16. maja 2001. godine, Vrhovni sud Republike Srpske je uvažio reviziju tuženog i potvrdio prvostepenu presudu od 5. februara 1999. godine. Apelantova revizija je odbačena kao nedopustiva.

15. Apelant je, 3. septembra 2001. godine, podnio apelaciju Ustavnom sudu u skladu sa članom VI/3.b) Ustava BiH.

IV Relevantni propisi

16. **Porodični zakon** ("Službeni glasnik SRBiH", br. 21/79 i 44/89)

Član 246. stav 1. Porodičnog zakona glasi:

"(1) Ako je prestala vanbračna zajednica koja je trajala duže vrijeme, lice koje iz te zajednice ispunjava uvjete iz člana 239. ovog zakona, ima pravo na izdržavanje od drugog lica. "

17. **Zakon o stambenim odnosima**

("Službeni glasnik SRBiH", br. 13/74, 23/76, 34/83, 12/87 i 36/89)

Član 6. Zakon o stambenim odnosima, u relevantnom dijelu, glasi:

"Korisnikom stana, u smislu ovog zakona, smatraju se: nosilac stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva koji zajedno s njim trajno žive i stanuju, kao i lica koja su prestala da budu članovi toga domaćinstva a ostala su u istom stanu.

Članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka, usvojena, pastorčad), bračni drugovi djece, roditelji bračnih drugova (otac, majka, očuh, maćeha, usvojlac), braća i sestre, unučad bez roditelja, kao i lica koja je nosilac stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava ili su ta lica dužna po zakonu da izdržavaju nosioca stanarskog prava, a koja zajedno s njima trajno žive i stanuju, kao i lica koja sa nosiocem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od devet godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nosioca stanarskog prava. "

18. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima
("Službeni glasnik RS", br. 19/93 i 22/93)

Član 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima glasi:
"U članu 6. stav 2. mijenja se i glasi:

Članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka, usvojena ili pastorčad), roditelji bračnih drugova, bračni drugovi djece, kao i lica koja je nosilac stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava, a koja sa njim trajno žive i stanuju "

19. Odluka Visokog predstavnika
("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 317/99)

Odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu donesen je Zakon o poništavanju određenih članova Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima. Prema članu 1. Odluke, čl. 2., 3., 6., 7. i 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima se ukidaju. Prema članu 2. Odluke, novi Zakon stupa na snagu 28. oktobra 1999. godine.

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. U apelaciji i dopuni apelacije apelant ističe da je, presudom Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-699/99 od 13. septembra 1999. godine, u dijelu koji se odnosi na troškove postupka, povrijeđeno njegovo pravo na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te njegovo pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant se, također, žali da je presudom Vrhovnog suda, broj Rev:26/00 od 16. marta 2001. godine, povrijeđen princip demokratije iz člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine, njegova ustavna prava iz čl. 6., 8. i 13. Evropske konvencije, te njegovo pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, s obzirom da je Vrhovni sud Republike Srpske donio presudu kojom nije uvažio njegov zahtjev za

stanarsko pravo. Apelant se, također, žali da je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske povrijedila njegova prava iz čl. 10., 16. i 45. Ustava Republike Srpske.

21. Apelant tvrdi da je Vrhovni sud Republike Srpske pogrešno primijenio Zakon o stambenim odnosima, ne poštivajući pri tome odluku Visokog predstavnika i negirajući mu stanarsko pravo nad stanom. Apelant je stekao ovo pravo na osnovu toga što je sa B. S. živio u ekonomskoj zajednici neophodan vremenski period. On, dalje, tvrdi da je presuda, kojom je odbijena njegova revizija, donesena u suprotnosti sa važećim zakonima i sudskom praksom suda.

b) Odgovor na apelaciju

22. U svom odgovoru na apelaciju, 12. septembra 2001. godine, "Itris" je naveo da presuda Vrhovnog suda Republike Srpske nije povrijedila nijedno ustavno pravo apelanta. Sporni stanje još uvijek prazan, apelant živi u svojoj kući u Banjoj Luci, a izvršni postupak još nije okončan.

VI. Dopustivost

23. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije, Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

24. Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

25. Prije svega, u pogledu dijela apelacije u kojoj apelant navodi kršenje prava iz čl. 10., 16. i 45. Ustava Republike Srpske, Ustavni sud nalazi da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, a ne u ustavima entiteta. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u tom dijelu nedopustiva.

26. Iz stanja spisa proizlazi da apelant pobija apelacijom i presudu Okružnog suda u dijelu koji se odnosi na troškove postupka, pozivajući se na bitne povrede odredbi parničnog postupka kao i na pogrešnu primjenu materijalnog prava, te tvrdeći da je došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije i njegovog prava na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

21. Apelant, također, pobija presudu Vrhovnog suda Republike Srpske u dijelu kojim se odbacuje njegova revizija u pogledu troškova spora, tvrdeći da je došlo do povrede njegovih ustavnih prava iz člana 6., te u dijelu u kojem je odlučeno u meritumu predmeta, tvrdeći da je došlo do povrede čl. 6., 8. i 13. Evropske konvencije. Apelant, također, tvrdi da je došlo do povrede njegovih prava iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju s obzirom da je Vrhovni sud Republike Srpske donio odluku kojom odbacuje apelantov zahtjev za stanarsko pravo.

28. Imajući u vidu navode iz tač. 25. i 26. ove odluke, Ustavni sud je apelaciju u dijelu kojim se pobija presuda Okružnog suda, broj GŽ-699/99 od 13. septembra 1999. godine, odbacio kao nedopuštenu jer nisu ispunjene ustavne pretpostavke iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, pošto je dio ove presude koji se odnosi na troškove spora, rješenje.

29. U pogledu dijela apelacije kojim se pobija presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, Ustavni sud ističe da je ova presuda konačna presuda donesena na osnovu zakona entiteta. Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske je donesena 16. maja 2001. godine, a apelantu je dostavljena nakon 27. jula 2001. godine, jer je ovo datum kada je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske još uvijek bila u postupku dostave pred nižestepenim sudovima. Ustavni sud je primio apelaciju 3. septembra 2001. godine.

30. Dakle, apelacija je dostavljena u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio konačnu presudu Vrhovnog suda Republike Srpske, tj. u skladu sa članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

31. Ustavni sud nalazi da je apelacija u ovom dijelu dopustiva.

VII. Meritum

32. Prvo pitanje koje Ustavni sud treba da utvrdi jeste da li je presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, kojom se odbija apelantova revizija, a koja se odnosi na troškove postupka, došlo do povrede apelantovog prava na pravičan postupak.

33. Ustavni sud zapaža da se garanti člana 6. Evropske konvencije primjenjuju na sve faze postupka za određivanje građanskih prava i obaveza, ne isključujući faze postupka nakon presude u meritumu. Postupak kojim se određuje iznos troškova postupka se mora sagledavati kao nastavak parnice o glavnom pitanju i, u skladu s tim, kao dio "utvrđivanja građanskih prava i obaveza" (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Robins protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 23. septembra 1997. godine, stav 25. 1).

34. Član 151. stav 1. i član 154. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik SFRJ", br. 4/77, 36/77, 36/80 i 69/82), koji se u Republici Srpskoj primjenjivao po osnovu člana 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske, predviđaju da parnične troškove sačinjavaju izdaci učinjeni u toku ili povodom postupka, dok će stranka koja u cjelini izgubi parnicu biti dužna da protivnoj stranci i njenom umješacu naknadi

troškove. Član 129. stav 5. Zakona o parničnom postupku predviđa da se odluka o troškovima u presudi smatra rješenjem. Prema članu 167. stav 1. navedenog zakona odluka o troškovima, sadržana u presudi, se može napadati samo žalbom na rješenje ako se istovremeno ne napada i odluka o glavnoj stvari. Stav 2. tog člana predviđa da će viši sud jednom odlukom odlučiti o oba pravna lijeka ako jedna stranka napada presudu samo u pogledu troškova, a druga u pogledu glavne stvari.

35. Član 378. Zakona o parničnom postupku predviđa da je dozvoljena žalba protiv rješenja prvostepenog suda. Međutim, član 400. stav 1. predviđa da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

36. Ustavni sud je, prema tome, kao prvo zaključio da troškovi postupka uvijek predstavljaju sporedni tužbeni zahtjev koji zavisi od postupka u cjelini. U skladu s tim, Zakon o parničnom postupku ne predviđa mogućnost izjavljivanja revizije o troškovima postupka ukoliko strana u postupku u isto vrijeme ne pobija odluku u meritumu predmeta. Kao drugo, usprkos činjenici što je Vrhovni sud Republike Srpske presudio *de facto* o meritumu predmeta odlučivši o reviziji druge strane u postupku, taj sud je imao pravo odbaciti apelantovu reviziju kao nedopustivu, s obzirom da član 167. stav 2., primijenjen *per analogiam* na revizijski postupak, predviđa tu mogućnost. Kao treće, drugostepeno rješenje se tiče isključivo troškova parničnog postupka i ne može se smatrati rješenjem koje je okončalo predmet kako je to predviđeno članom 400. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

37. Slijedeći navedeno u tački 35. ove odluke, Ustavni sud nalazi da je apelacija protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev:26/00 od 16. maja 2001. godine, kojom je apelantova revizija odbačena, neosnovana.

38. Apelant se, dalje, žali da je navedenom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske od 16. maja 2001. godine došlo do povrede čl. 6. i 8. Evropske konvencije, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. Ustavni sud podsjeća da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima "*apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini*". U skladu s tim, apelaciona jurisdikcija Ustavnog suda je ograničena na ocjenu ustavnih pitanja. To, u konkretnom predmetu, znaci da Ustavni sud mora ocijeniti da li odluka koja se tiče spornog stanarskog prava nad stanom krši Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito čl. 6., 8. i 13. Evropske konvencije, te član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, koji prema članu 11/2. Ustava Bosne i Hercegovine čine dio zakona Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

40. Ustavni sud, prije svega, mora ispitati da li je, presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev:26/00 od 16. maja 2001. godine, donesenom u meritumu predmeta o reviziji tuženog, došlo do povrede apelantovog ustavnog prava na pravičan postupak.

VII.a) Pravo na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije

41. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom. "

Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi:

„1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

[...]"

42. Pravo na "pravično" suđenje pretpostavlja navođenje preciznih razloga na osnovu kojih je dotični sud donio određenu presudu, te navođenje razloga na osnovu kojih su primijenjeni zakonski propisi na kojima se odluka zasniva. To, nadalje, znači da sud mora primijeniti propise koji su na snazi u vrijeme donošenja odluke.

43. U konkretnom slučaju apelant tvrdi da je Vrhovni sud Republike Srpske, kao pravnu osnovu za svoju presudu, primijenio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine RS", broj 19/93) koji nije bio na snazi u vrijeme donošenja pobijane odluke.

44. Ustavni sud ističe da je apelantov protivnik izjavio reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske 13. septembra 1999. godine. Vrhovni sud Republike Srpske je donio presudu 16. maja 2001. godine. Presuda ovog suda je zasnovana na Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima u verziji iz 1993. godine. Odluka Visokog predstavnika, kojom je izmijenjen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima, je stupila na snagu 28. oktobra 1999. godine. Ova odluka ne sadrži prijelazne odredbe koje se tiču primjene novog i starog zakona na predmetima koji su, u vrijeme stupanja na snagu novog zakona, još u radu pred sudovima.

45. Ustavni sud zaključuje da svaka osoba ima pravo na to da se njen pravni problem tretira u skladu sa relevantnim pravnim odredbama koje su na snazi u vrijeme donošenja odluke. Isto, u principu, važi i ukoliko se u toku postupka promijeni i pravna osnova za donošenje odluke.

46. S obzirom da je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske donesena u vrijeme kada je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima prestao da važi. Vrhovni sud Republike Srpske je zasnovao svoju odluku na nepostojećem zakonu.

Vrhovni sud Republike Srpske je bio obavezan da primijeni Zakon o stambenim odnosima u verziji koja je uslijedila nakon izmjena i dopuna nastalih citiranom odlukom Visokog predstavnika.

47. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je presudom Vrhovnog suda Republike Srpske u pogledu stanarskog prava došlo do povrede apelantovog prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII.b) Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije

48. Apelant se poziva na član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije.

Član II/3.f) glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku "

Član 8. Evropske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih. "

49. Osnovna svrha člana 8. Evropske konvencije je u tome da štiti pojedinca od neopravdanog miješanja države u njegov privatni i porodični život, dom ili prepisku. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, termin "dom" obuhvata kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, od 24. novembra 1986. godine, serija A, br. 109, stav 46 f). U skladu s ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu postojećeg stanarskog prava (vidi Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 8/99 od 11. maja 1999. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 24/99).

50. Prema članu 8. Evropske konvencije, država ima pravo da se miješa u apelantovo pravo na dom samo ukoliko je miješanje u skladu sa zakonom i ako je neophodno i od interesa u demokratskom društvu, kao na primjer u interesu ekonomskog blagostanja zemlje.

51. Prvo pitanje koje Ustavni sud mora ispitati jeste da lije miješanje bilo “u skladu sa zakonom”. Činjenica je da je Vrhovni sud Republike Srpske, kao pravnu osnovu za svoju presudu, primijenio pogrešan zakon, pa Ustavni sud zaključuje da miješanje nije bilo u skladu sa zakonom. Međutim, to još ne znači da se apelantov stan može automatski smatrati njegovim domom, s obzirom da stan u kojem se stanuje bez pravne osnove, u smislu Evropske konvencije, ne spada u domen zaštite člana 8. Evropske konvencije (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 6/01 od 31. augusta 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, broj 33/01). Ustavni sud zaključuje da je spomenuti stan predstavljao apelantov dom u smislu člana 8. Evropske konvencije sve do smrti B. S. Stranke u postupku nisu osporavale ovu činjenicu. Ustavni sud, dalje, ističe da Vrhovni sud Republike Srpske, svojom presudom od 16. maja 2001. godine, nije uvažio apelantov zahtjev za prijenos stanarskog prava nad stanom, pa da je time apelant bio obavezan da iseli iz tog stana. Međutim, sud mora ispitati da li je apelant imao pravnog osnova da nastavi sa korištenjem stana nakon smrti B. S., što je preduvjet da se stan smatra njegovim “domom” u smislu člana 8. Evropske konvencije.

52. Zakon o stambenim odnosima (član 6) predviđa da se korisnikom stana smatraju nosilac stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva koji zajedno s njim trajno žive i stanuju. Članovima porodičnog domaćinstva se smatraju, *inter alia*, lica koja je nosilac stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava ili su ta lica dužna, po zakonu, da izdržavaju nosioca stanarskog prava, a koja žive zajedno s njima, ili osobe koje žive u ekonomskoj zajednici zajedno sa nosiocem stanarskog prava više od deset godina. Prema članu 246. Porodičnog zakona, lice koje živi u vanbračnoj zajednici duži period ima pravo da ga to lice izdržava. Prema sudskoj praksi redovnih sudova u Bosni i Hercegovini, termin “duži period” podrazumijeva trajanje vanbračne zajednice od najmanje tri godine. Nakon toga, s tačke gledišta izdržavanja, takav odnos povlači za sobom posljedice koje su slične onima iz bračnog odnosa. S druge strane, prema mišljenju bosanskohercegovačkih sudova, da bi pojedinac stekao status člana domaćinstva nije neophodno da bivši i novi nosilac stanarskog prava žive zajedno u istom stanu pet godina, već se računa i vrijeme koje su prethodno proveli zajedno.

53. Redovni sudovi su utvrdili da su apelant i B. S. zasigurno živjeli zajedno u privatnom smještaju od 1978. godine. Oni su uselili u predmetni stan 1986. godine. Svjedoci u postupku su potvrdili da je apelant sa B. S. živio u predmetnom stanu bez prekida. Također je utvrđeno da je B. S. za 1996. godinu platila komunalne troškove samo za jednu osobu. Sudovi su, dalje, utvrdili da je apelant bio prijavljen u Srpcu do 14. aprila 1982. godine. Apelant je, od tog datuma pa do 25. marta 1994. godine, bio prijavljen u Banjoj Luci na adresi gdje ima privatnu kuću. Nakon toga je ponovo podnio prijavu nadležnom organu u Srpcu.

54. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je apelant dovoljno dugo živio sa B. S. da bi se mogao smatrati članom domaćinstva, usprkos činjenici što nije bio prijavljen u Srpcu sve

vrijeme. Ustavni sud nalazi da činjenica stoje B. S. platila troškove stanovanja samo za jednu osobu ne može uticati na apelantov status, pošto su ti troškovi inferiorni u poređenju sa ostalim režijskim troškovima (struja, voda, grijanje...).

55. Iz navedenih razloga, Ustavni sud smatra stan apelantovim “domom” u smislu člana 8. Evropske konvencije. Donošenjem navedene presude, Vrhovni sud Republike Srpske je prekršio apelantovo pravo na dom iz člana 8. Evropske konvencije.

VII.c) Pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

56. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu. ”

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. ,

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

57. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici tog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog Člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom provođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu. Ova tri pravila nisu “različita” u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se tiču određenog ometanja prava na uživanje imovine, te ih treba tumačiti u svjetlu općeg principa navedenog u prvom pravilu.

58. Riječ “imovina” podrazumijeva širok spektar vlasničkih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 14/00 od 4. aprila 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 33/2001). Pravo na imovinu na koje se poziva apelant bi se moglo primijeniti na apelantov slučaj ako bi se apelantova imovina mogla smatrati imovinom u skladu sa kriterijima Evropske konvencije.

59. U skladu sa svojom sudskom praksom, Ustavni sud podsjeća da stanarsko pravo predstavlja *sui generis* vlasničke interese koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 8/99 od 5. novembra 1999. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 24/99. Nadalje, stanarsko pravo obuhvata pravo članova bližeg porodičnog domaćinstva na stjecanje stanarskog prava nakon smrti nosioca stanarskog prava (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 6/98 od 24. septembra 1999. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 20/99), te pravo na podnošenje zahtjeva za kupovinu stana u skladu sa relevantnim Zakonom o privatizaciji državnih stanova Republike Srpske.

60. Kako je Ustavni sud naveo u stavu 54. ove odluke, apelant je imao status člana domaćinstva B. S. Ustavni sud je zaključio da se spomenuti stan može smatrati apelantovim "domom" u smislu člana 8. Evropske konvencije. Kako je rečeno u prethodnom stavu, stanarsko pravo B. S. obuhvata i pravo apelanta na stjecanje stanarskog prava nakon njezine smrti. To, dalje, znači da predmetni stan za apelanta predstavlja ekonomsku vrijednost. Dakle, Ustavni sud zaključuje da se stan može smatrati "imovinom" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Međutim, Vrhovni sud Republike Srpske je svojom presudom negirao to pravo i zaključio da apelant nema pravo na prijenos stanarskog prava nad stanom B. S.

61. Prema drugoj rečenici stava 1. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u društvenom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Ustavni sud podsjeća na svoje zaključke u vezi sa čl. 6. i 8. Evropske konvencije i zaključuje da ometanje apelantovog prava na imovinu nije bilo u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima.

62. S obzirom na navedeno, Ustavni sud nalazi da je presudom Vrhovnog suda Republike Srpske došlo do povrede apelantovog prava na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

63. Apelant se pozvao i na povredu člana 13. Evropske konvencije, koji glasi:
"Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti. "

64. S obzirom da je Ustavni sud utvrdio povrede prava apelanta koja su zaštićena čl. 6. i 8. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nije potrebno ispitivati ovaj predmet prema članu 13. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

65. Na osnovu svega izloženog Ustavni sud je, u skladu sa članom 60. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 65/01
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se kao neosnovana apelacija N. H. iz Tuzle, podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž.980/00 od 12. aprila 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. N. H. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Tuzle, kojeg zastupa M. T., advokat iz Tuzle, podnio je, 9. jula 2001. godine, apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž.980/00 od 12. aprila 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, na osnovu člana 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda. 8. novembra 2002. godine dostavio apelaciju Kantonalnom sudu u Tuzli radi davanja odgovora, stoje Kantonalni sud i učinio 22. novembra 2002. godine.

3. Radi davanja odgovora apelacija je dostavljena i zajednicama osiguranja imovine i lica (u daljem tekstu: ZOIL), "Bosna-osiguranje" - Filijala Tuzla i "Sarajevo-osiguranje" Filijala Tuzla, kao strankama u postupku u kojem je donesena presuda koja se apelacijom pobija, koje su, također, odgovorile na navode iz apelacije (26. novembra 2002. godine i 2. decembra 2002. godine).

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je, kao pješak, zadobio povrede u saobraćajnom udesu, koji se dogodio 9. oktobra 1994. godine na magistralnom putu kod Lukavca, u kojem su učestvovala dva motorna vozila. Krivična prijava Policijske uprave Lukavac, podnesena protiv vozača tih vozila, odbačena je rješenjem Općinskog tužilaštva Lukavac, broj KT. 17/95 od 5. maja 1999. godine, jer je nastupila relativna zastarjelost za krivično gonjenje.

6. Apelant je, 16. juna 1998. godine, podnio tužbu Općinskom sudu u Tuzli protiv tuženih ZOIL "Bosna-osiguranje" - Filijala Tuzla i ZOIL "Sarajevo-osiguranje" - Filijala Tuzla, radi naknade štete, zbog povrede koju je zadobio u spomenutom saobraćajnom udesu. Apelant je tražio da mu tuženi solidarno plate, kako je precizirano u pismenom podnesku od 10. maja 2000. godine, na ime neimovinske štete ukupno 9.500 KM i na ime materijalne štete 400 KM, sa zateznom kamatom po eskontnoj stopi koju mjesečno utvrđuje Narodna banka Bosne i Hercegovine, uvećanoj za 20% počevši od 9. oktobra 1994. godine, kao dana dospelosti, do 1. januara 1997. godine, a od tada do isplate sa zakonskom zateznom kamatom utvrđenom zakonom, te troškove postupka.

7. Presudom Općinskog suda u Tuzli, broj P1047/98 od 30. maja 2000. godine, tužene ZOIL su obavezane solidarno platiti apelantu, na ime naknade nematerijalne štete, ukupno 3.840 KM i, na ime naknade materijalne štete, 400 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 30. maja 2000. godine, kao dana presuđenja, pa do konačne isplate, u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti presude. Tuženi su obavezani da apelantu naknade parnične troškove u iznosu od 1.052,51 KM, dok je tužilac sa viškom zahtjeva odbijen.

8. Protiv presude Općinskog suda u Tuzli apelant je izjavio žalbu zbog pogrešne primjene materijalnog prava i predložio da se pobijana presuda preinači, te udovolji njegovom tužbenom zahtjevu.

9. Kantonalni sud u Tuzli je, presudom broj Gž.980/00 od 12. aprila 2001. godine, djelimično uvažio žalbu i prvostepenu presudu preinačio u dijelu dosuđene kamate na materijalnu štetu, tako da su tuženi dužni solidarno platiti zakonsku zateznu kamatu na iznos materijalne štete od 400 KM počevši od 24. decembra 1996. godine do isplate. U ostalom dijelu prvostepena presuda je potvrđena.

10. Općinski sud u Tuzli i Kantonalni sud u Tuzli su zaključili, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, da u konkretnom slučaju postoji solidarna odgovornost dva štetnika (dva putnička vozila), a da doprinos apelanta nastanku Štetnog događaja iznosi 20%. Svoju odluku o glavnoj stvari sudovi su zasnovali na stavu da se, bez obzira što je više vozila učestvovalo u saobraćajnom udesu, u kojem je povrijeđen apelant kao pješak, radi o jednom štetnom događaju i štetnoj posljedici koja je nastala uz sadejstvo radnji, odnosno

propusta vozača dva vozila, a da su radnje međusobno i vremenski povezane. Dalje, dok je kamata na nematerijalnu štetu određena od presuđenja, Kantonalni sud u Tuzli je za kamatu na materijalnu štetu, koja, prema općim propisima (Zakon o obligacionim odnosima), dopijeva nastankom štete, obavezao tužene, počevši od 24. decembra 1996. godine, odnosno od prestanka neposredne ratne opasnosti (za čitav period rata i neposredne ratne opasnosti u Bosni i Hercegovini se nije obračunavala kamata kakva je predmetna - član 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 6/98).

IV. Relevantni propisi

11. **Zakonom o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 2/92, 13/93 i 13/94), na opći način su uređena, između ostalog, i pitanja naknade štete. Tako je utvrđeno da je onaj ko drugom prouzrokuje štetu dužan da je nadoknadi, ukoliko se ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice (član 154); za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac (član 174); u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu, koji je prouzrokovan isključivom krivicom jednog imaoaca, primjenjuju se pravila o odgovornosti na osnovu krivice, a ako postoji obostrana krivica, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli (član 178); obaveza naknade materijalne štete smatra se dospjelom od trenutka nastale štete (član 186); za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove, naruženosti..., kao i za strah, sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu (član 200). Prema čl. 940. i 941. Zakona o obligacionim odnosima, u slučaju osiguranja od odgovornosti osiguravatelj odgovora za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treće oštećeno lice zahtijeva njenu naknadu, a oštećeno lice može zahtijevati neposredno od osiguravatelja naknadu štete koju je pretrpjelo događajem za koje odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravateljeve obaveze.

12. **Zakon o osiguranju imovine i lica** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98), koji se primjenjuje od 19. februara 1995. godine, propisuje u čl. 73. i 76. da je vlasnik, odnosno korisnik motornog i priključnog vozila, dužan sklopiti ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju upotrebom motornog vozila nanese trećim licima u slučajevima smrti, tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari, a obaveza društva za osiguranje na naknadu po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti ne može po jednom štetnom događaju biti veća od iznosa što ga utvrdi Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, ako ugovorom o osiguranju nije utvrđen veći iznos. Identične odredbe bile su sadržane u čl. 90. i 93. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", broj 2/92), koji je bio na snazi u vrijeme kada se desio predmetni štetni događaj (9. oktobar 1994. godine).

Dalje, **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica** (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 6/98), koji je stupio na snagu 17. marta 1998. godine, u članu 37. propisuje da se na iznos naknade štete (glavnica), određene izvršnim presudama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudskim poravnanjima iz osiguranja, ne obračunavaju kamate za čitav period rata, odnosno neposredne ratne opasnosti u Bosni i Hercegovini.

13. Prema **Odluci o određivanju najnižih osiguranih iznosa na koje se mora ugovoriti osiguranje od auto-odgovornosti za štete pričinjene trećim licima pri upotrebi motornog i priključnog vozila** (“Službeni list Republike Bosne i Hercegovine”, broj 13/94), kojaje bila na snazi u vrijeme kada se desio predmetni štetni događaj (saobraćajni udes), najniži osigurani iznos na koji se korisnik, odnosno vlasnik motornog i priključnog vozila, mora osigurati od odgovornosti za štete počinjene trećim licima, utvrđene po jednom štetnom događaju u dinarskoj protuvrijednosti DEM, iznosio je za autobuse i teretna vozila 10.000 DEM, a za ostala motorna vozila 5.000 DEM.

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant, u svojoj apelaciji, pobija presudu Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž.980/00 od 12. aprila 2001. godine, kao i presudu Općinskog suda u Tuzli, broj P-1047/98 od 30. maja 2000. godine. Zali se da su sudovi, koji su rješavali u njegovoj pravnoj stvari kao tužioca protiv tuženih ZOIL “Bosna-osiguranje” - Filijala Tuzla i ZOIL “Sarajevo-osiguranje” - Filijala Tuzla, radi naknade štete zbog povreda koje je zadobio kao pješak u saobraćajnom udesu u kojem su učestvovala dva vozila, povrijedili njegova ljudska prava na imovinu i na jednakost pred zakonom, koje garantira Ustav Bosne i Hercegovine. Smatra da, zbog toga što su u saobraćajnom udesu učestvovala dva vozila, ima pravo na naknadu štete od obje tužene stranke (a ne kumulativno, kako je presuđeno), tim prije što je tako i u slučaju kad je riječ o motornom i priključnom vozilu. Poziva se na stav Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, izražen u rješenju Rev-60/97 od 14. augusta 1997. godine (“Bilten Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine” broj 2/97) da: “Kad postoje dvije police osiguranja od odgovornosti prema trećim licima, za motorno vozilo i za priključno vozilo, obje svote na koje je ugovoreno osiguranje uzimaju se u obzir kod ocjene pitanja limita odgovornosti osiguravatelja”. Cijeneći da ukupan limit, kada se saberu dvije osigurane sume, iznosi 10.000 KM, on je i tražio naknadu štete u okviru tog limita, smanjujući je po osnovu nesporne činjenice da je i sam doprinio nastanku štetnog događaja za 20%. Dodaje da je odluka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o određivanju najnižih iznosa osiguranja akt ekonomske prirode, dakle relevantan je za osiguravatelje i cijenu osiguranja, ali ne može dirati u zakonom zaštićena prava, kao što je slučaj kod solidarne obaveze, jer svaki osiguravatelj odgovara do predviđenog limita.

Dalje ističe da, iako je prema članu 186. Zakona o obligacionim odnosima šteta dospjela počevši od saznanja oštećenog za štetu i učinioca, i prema tome, u konkretnom slučaju, od 9. oktobra 1994. godine kada se desio saobraćajni udes, sudovi su, rješavajući 0 kamati na iznos glavnog duga, primijenili odredbu člana 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 6/98) prema kojoj se za cijeli ratni period i period neposredne ratne opasnosti ne priznaje i ne obračunava zakonom predviđena kamata, dakle, retroaktivno, povređujući tako njegova stečena prava (kao i u svim drugim sličnim slučajevima).

Stoga, apelant traži od Ustavnog suda da provede postupak i odluči o njegovoj apelaciji.

15. Apelant, izjašnjavajući se 30. decembra 2002. godine o odgovorima na njegovu apelaciju (tač. 16. i 17. ove odluke), ostaje kod svojih navoda iz apelacije. Dodaje da se Kantonalni sud u Tuzli pogrešno poziva na odredbu kojom je propisano da se na iznos naknade štete ne obračunava kamata za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, jer je sud bio obavezan da neposredno primijeni Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), koja ima prioritet nad drugim zakonima, što nije učinio, te se stoga radi o jasnoj povredi prava na jednakost pred zakonom, jer apelant bez prava na kamatu na sredstva koja mu pripadaju ne bi bio ni približno oštećen; da se odgovori ZOIL-a na apelaciju svode na pozivanje na pravilnu primjenu materijalnog prava, a ne dotiču se suštine ispitivanja ustavnosti zakonske odredbe koja bez ikakvog razloga lišava jednu grupu građana prava na kamatu za njihova dospjela potraživanja, iako je ta kamata ugrađena u propise za sva potraživanja iz obligacionih odnosa.

b) Odgovori na apelaciju

16. Kantonalni sud u Tuzli je odgovorio da ostaje kod svojih stavova iznesenih u osporenoj presudi. Navodi da se apelant, u vezi sa svojim tvrdnjama da mu je trebalo dosuditi naknadu štete kumulacijom osiguranih svota, neosnovano poziva na stav Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine ("Bilten Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine", broj 2/97, Rev-60/97 od 14. augusta 1997. godine), jer se u predmetnom slučaju radi o drugačijoj činjeničnoj situaciji; da, prema odredbama čl. 940. i 941. Zakona o obligacionim odnosima, osiguravatelj odgovora za štetu ako je treće lice zahtijeva od njega, i to u granicama svote osiguranja, a time se ne dira u prava oštećenog da razliku do pune naknade traži od štetnika u skladu sa čl. 154. 174. i 178. tog zakona; da apelant nije oštećen ni dosuđenjem kamate na iznos materijalne štete, ne od nastanka štete, nego od prestanka neposredne ratne opasnosti, u skladu sa zakonskim odredbama koje su važile u vrijeme donošenja prvostepene presude, prema kojim se na iznos naknade štete ne obračunava kamata za vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti.

17. ZOIL "Bosna-osiguranje" d.d. Sarajevo - Filijala Tuzla u svom odgovoru je navela da su navodi iz apelacije proizvoljni i paušalni, i da nisu zasnovani na važećim propisima

koji treba da se primjenjuju dok se ne izmijene, bez obzira što druga stranka u postupku smatra da su nepravični.

ZOIL "Sarajevo-osiguranje" d.d. - Filijala Tuzla smatra, također, da osporenim presudom nisu povrijeđena prava apelanta na jednakost pred zakonom; da se, prema Zakonu o osiguranju imovine i lica i Zakonu o obligacionim odnosima, limit osporene sume određuje "po jednom štetnom događaju", te je neosnovan apelantov zahtjev za kumulaciju dva iznosa osigurane sume od po 5.000 KM, jer se konkretno radi o jednom štetnom događaju u kojem su učestvovala dva vozila; da je nejasno da li apelant, u vezi sa dosuđenjem kamata, pokreće apelaciju protiv važećih zakonskih odredbi ili ističe povredu ličnih prava na imovinu. Dodaje i da se štetni događaj desio 1994. godine, dakle prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, pa, stoga, smatra da je ovaj slučaj izvan dometa ocjene Ustavnog suda.

VI. Dopustivost

a) Nadležnost Ustavnog suda *ratione temporis*

18. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

19. Nadležnost Ustavnog suda *ratione temporis* je princip ograničen na vrijeme nakon 14. decembra 1995. godine, kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu. Štetni događaj, saobraćajni udes u kojem je apelant kao pješak zadobio povrede, dogodio se prije nego što je Ustav stupio na snagu. Međutim, apelant je postupak o svom pravnom zahtjevu po navedenom štetnom događaju pokrenuo 1998. godine i osnovni predmet apelacije je presuda Kantonalnog suda u Tuzli, kojom je konačno odlučeno o tom pravnom zahtjevu i koja je, kao i prvostepena presuda Općinskog suda u Tuzli, donesena u okviru vremenske nadležnosti Ustavnog suda. Ustavni sud, stoga, ima nadležnost, u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, da odluči o apelaciji protiv presude Kantonalnog suda u Tuzli. Štetni događaj, saobraćajni udes u kojem je apelant povrijeđen, može se uzeti u obzir kao inicijalni događaj ukoliko je neophodno da se ocijeni ustavnost pobijane sudske odluke.

b) Iscrpljivanje pravnih lijekova i rok

20. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda je propisano da *"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio*

U konkretnom slučaju presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj Gž.980/00 od 12. aprila 2001. godine, je konačna odluka u smislu člana 364. Zakona o parničnom postupku.

Apelant je, stoga, prema članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, ispunio uvjet za iscrpljivanjem pravnih lijekova.

21. Navedena presuda Kantonalnog suda u Tuzli je dostavljena apelantu 14. maja 2001. godine, a apelacija Ustavnom sudnje podnesena 9. jula 2001. godine, odnosno u propisanom roku od 60 dana.

22. Prema tome, apelacija je dopustiva.

VII. Meritum

23. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, *Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizlaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini*. Apelaciona nadležnost ograničena je na ustavna pitanja i Ustavni sud, prema tome, općenito govoreći, nije nadležan da vrši provjere utvrđivanja činjenica, kao ni da ponovno tumači odluke nižih sudova, osim ukoliko odluke redovnih sudova krše ustavna prava. To se dešava u slučaju kada odluka redovnog suda ne uključuje ih pogrešno primjenjuje ustavna prava, te u slučaju kada je primjena prava bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi ništav, ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava (pravičan postupak, pristup sudu, efikasni pravni lijekovi i u drugim slučajevima).

24. Apelant navodi da su Kantonalni sud u Tuzli, presudom od 12. aprila 2001. godine i, prethodno, Općinski sud u Tuzli, presudom od 30. maja 2000. godine, povrijedili njegova ljudska prava koja garantira Ustav Bosne i Hercegovine, i to pravo na imovinu, jer on potražnje novčani vid satisfakcije i pravo na jednakost pred zakonom zbog toga:

1. Što su sudovi odluku o glavnoj stvari (novčana naknada) zasnovali, suprotno sudskoj praksi, na stavu da se može primijeniti samo jedan iznos osigurane sume po polici osiguranja, bez obzira što je riječ o šteti koju su uzrokovala dva vozila i za koju odgovaraju solidarno dva osiguravatelja;
2. što su odluku o kamati zasnovali na zakonskoj odredbi koja ima retroaktivno djelovanje i zadire u njegova stečena subjektivna prava, kao i prava većeg broja drugih subjekata. Dodaje i, daje imao mogućnost revizije Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, on bi mogao ostvariti pravo na novčanu naknadu, u skladu sa stavom tog suda da se za motorno i za priključno vozilo obje svote, na koje je ugovoreno osiguranje, uzimaju u obzir kod ocjene pitanja limita odgovornosti osiguravatelja.

25. Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom II/1. Ustava, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U skladu s članom II/2. Ustava, prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njezinim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i ovi akti imaju prioritet nad ostalim zakonima.

**a) Pravo na imovinu - član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine,
član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju**

26. Pravo na imovinu zaštićeno je članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

27. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. "

28. Član 1. Protokola broj 1 sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici tog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu "različita" u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine te se, stoga, trebaju tumačiti u svjetlu općeg principa, iskazanog u prvom pravilu.

29. Pojmove "imovina" i "svojina", koji se javljaju u članu 1. Protokola broj 1, ne treba tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju i stečena prava pojedinaca, kao što su novčana potraživanja i druge ekonomske vrijednosti. S druge strane, član 1. Protokola broj 1 štiti samo postojeću svojinu i imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na stjecanje imovine u budućnosti (vidi Evropski sud za ljudska prava, presuda u slučaju *Marckx protiv Belgije*, tom 31, stav 50).

30. Ustavni sud smatra, prema svojoj dosadašnjoj sudskoj praksi, da novčana potraživanja nesumnjivo predstavljaju imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 (vidi Odluka Ustavnog suda, broj U 11/01, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 20/02).

31. Konkretni predmet se tiče postupka radi naknade štete na osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti za štetu nanесenu trećim licima. Ustavni sud konstatira da su

Kantonalni sud u Tuzli i, prethodno, Općinski sud u Tuzli, primijenili relevantne odredbe Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o osiguranju imovine i lica, odlučivši da su osiguravatelji, dva ZOIL-a, dužni da solidarno plate apelantu na ime naknade štete određeni iznos od sume osiguranja od auto-odgovornosti za štetu trećim licima (krivica apelanta za njegovo povređivanje je 20%, što apelant nije osporavao). Sudovi su zaključili da se, bez obzira što je više vozila učestvovalo u saobraćajnom udesu, u kojem je apelant povrijeđen kao pješak, radi o jednom štetnom događaju i jednoj štetnoj posljedici, koja je nastala uz sadejstvo radnji odnosno propusta vozača dva putnička vozila, te da su radnje međusobno i vremenski povezane.

Ustavni sud posebno ukazuje na odredbe Zakona o obligacionim odnosima (čl. 940. i 941), prema kojima, u slučaju osiguranja od odgovornosti, osiguravatelj odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treće, oštećeno lice, zahtijeva njenu naknadu, a oštećeno lice može zahtijevati neposredno od osiguravatelja naknadu štete koju je pretrpjelo događajem za koje odgovara osiguranik (štetnik), ali najviše do iznosa osiguravateljeve obaveze i, u čl. 178. i 200. tog zakona, prema kojima se obaveza naknade materijalne štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete, a nematerijalne štete od presuđenja, kao i odredbe člana 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica iz 1998. godine, prema kojima se kamata ne obračunava za čitav period rata, odnosno neposredne ratne opasnosti u Bosni i Hercegovini; na odredbe u čl. 73. i 76. Zakona o osiguranju imovine i lica, koji se primjenjuje od 19. februara 1995. godine, koje su identične ranijim odredbama u čl. 90. i 93. Zakona o sistemu osiguranja imovine i lica, koji je bio na snazi u vrijeme nastanka konkretnog štetnog događaja. Tim odredbama je propisano da je vlasnik, odnosno korisnik motornog i priključnog vozila, dužan sklopiti ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju upotrebom motornog vozila nanese trećim licima zbog smrti, tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari, a obaveza društva za osiguranje na naknadu po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti ne može pojedinom štetnom događaju biti veća od iznosa što ga utvrdi Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, ako ugovorom o osiguranju nije utvrđen veći iznos. Dalje, kao što je to Kantonalni sud u Tuzli naveo u odgovoru na apelaciju, spomenute odredbe o osiguranju od auto-odgovornosti ne diraju u prava oštećenog da razliku do pune naknade štete traži od štetnika, u skladu sa odredbama čl. 154., 174. i 178. Zakona o obligacionim odnosima.

32. U pogledu apelantovih navoda da nije ni približno obeštećen i zbog toga što je lišen prava na kamatu za svoja dospjela potraživanja za period do prestanka neposredne ratne opasnosti, primjenom zakonske odredbe koja ima retroaktivno djelovanje, protivno ustavnim principima i međunarodnim pravnim standardima, a prigovor se tiče kamate na iznos materijalne štete koja dopijeva od trenutka nastanka te štete, Ustavni sud treba prvo razmotriti da li je apelant imao novčano potraživanje za kamatu na iznos materijalne štete, koje je predstavljalo "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

33. Prema relevantnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima (član 186) apelantu je pripadala kamata za iznos naknade materijalne štete od trenutka nastanka štete (od 9. oktobra 1994. godine). Međutim, efekt člana 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, iz 1998. godine, je bio da se na iznos naknade štete (glavnica), određene izvršnim presudama i vansudskim poravnanjima iz osiguranja, ne obračunavaju kamate za čitav period rata, odnosno neposredne ratne opasnosti, u Bosni i Hercegovini. U konkretnom slučaju, novčano potraživanje naknade štete na osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti apelantu je reducirano za iznos kamate na naknadu materijalne štete (šteta iznosi 400 KM) od 9. oktobra 1994. godine, kada je nastala ta šteta, pa do 23. decembra 1996. godine, kada je prestala neposredna ratna opasnost. Prema tome, Ustavni sud treba odlučiti da li je ovo lišavanje dijela novčanog potraživanja za iznos kamate u skladu sa članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, odnosno da li su, općenito, postojali razlozi takve važnosti da bi se opravdalo retroaktivno zakonodavstvo koje je apelanta lišilo tog prava.

34. Dakle, osnovno pitanje koje Ustavni sud treba razmotriti, je da li lišavanje apelanta dijela novčanog potraživanja naknade štete iz osnova osiguranja od automobilske odgovornosti, dio koji odgovara kamati na iznos naknade materijalne štete za period od nastanka materijalne štete do prestanka neposredne ratne opasnosti, može biti opravdano i u javnom interesu.

35. Kada se razmatra da li je “lišavanje” imovine “u javnom interesu” mora se odlučiti da li je uspostavljen “pravedan odnos” između zahtjeva općeg interesa društva i potrebe da se zaštite osnovna prava pojedinca. Dakle, mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti, a potrebna ravnoteža neće biti utvrđena ako pojedinci moraju da nose “prevelik teret” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, strane 26-28, st. 70 do 73).

36. Ustavni sud smatra da država ima izvjesnu mogućnost procjene u određivanju koja je ekonomska i socijalna politika najbolja i odgovarajuća da bi služila općem interesu stanovništva (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 26/00, objavljena u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 8/02). U vezi sa predmetnim slučajem, Ustavni sud podsjeća na tešku ekonomsku situaciju, naročito u periodu rata i neposredno nakon prestanka rata, kada su bile skoro sasvim prestale sve privredne aktivnosti, što se odražavalo i na funkcioniranje sistema osiguranja imovine i lica. Ilustrativan primjer je ovaj slučaj, gdje od dva putnička motorna vozila, koja su učestvovala u saobraćajnom udesu, jedno vozilo nije bilo osigurano, iako je postojala obaveza osiguranja za sva motorna vozila, a za štetu na osnovu osiguranja za neosigurana vozila odgovaraju svi osiguravatelji na određenom području. Ustavni sud, u tom kontekstu, prihvata da bi za osiguravatelje koji su djelovali i u takvim uvjetima bio neopravdano težak teret da, pored naknade štete iz osiguranja (glavnica), plaćaju i kamatu na te iznose za period ratnog stanja i neposredne ratne

opasnosti i da bi bili dovedeni u još teži ekonomski položaj, jer bi zbog izostanka priliva sredstava u periodu rata i neposredne ratne opasnosti po osnovu premija osiguranja, potrebna sredstava morali osigurati iz vlastitih sredstava, čime bi bili dovedeni i u neravno pravan položaj u odnosu na druge osiguravatelje, a što bi se nepovoljno odrazilo i na funkcioniranje sistema osiguranja imovine i lica u cjelini. U tom kontekstu Ustavni sud prihvata da postoji opći interes za predviđeno ograničenje novčanih potraživanja iz osnova osiguranja od automobilske odgovornosti za iznos kamate za period rata i neposredne ratne opasnosti.

37. S obzirom na tešku ekonomsku situaciju, koja je cjelovito sagledana u gore spomenutoj Odluci Ustavnog suda broj U 26/00, Ustavni sud zaključuje da se cilj, koji je predstavljao motiv za donošenje zakonske odredbe u članu 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica iz 1998. godine, nije mogao postići davanjem finansijske pomoći državnih organa, jer bi to, nadalje, pogoršalo ionako tešku ekonomsku situaciju i u Federaciji Bosne i Hercegovine i vjerovatno bi bilo potrebno da se povećaju poreska opterećenja za stanovništvo.

38. Ustavni sud ističe da članom 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica iz 1998. godine oštećenici nisu lišeni novčanih potraživanja po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti, nego su ta potraživanja reducirana za iznos kamate u periodu ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, kao i da su oni imali mogućnost razliku naknade štete tražiti i od samih štetnika. Imajući u vidu tešku ekonomsku situaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ustavni sud prihvata da bi se lišavanje imovine, koje proizlazi iz retroaktivnog zakonodavstva, pod ovakvim okolnostima moglo smatrati razmjernom mjerom u javnom interesu i da to ne krši član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, niti odredbe odgovarajućeg člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud, dakle, nalazi da lišavanje apelanta dijela novčanog potraživanja naknade štete iz osnova osiguranja od automobilske odgovornosti za iznos kamata na naknadu materijalne štete do prestanka neposredne ratne opasnosti, zadovoljava zahtjeve člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. Ustavni sud je ocijenio da navedene presude Kantonalnog suda u Tuzli i Općinskog suda u Tuzli nisu povrijedile član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, niti odredbe odgovarajućeg člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Pravo na jednakost pred zakonom

40. Član 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji je naveden u Aneksu I uz Ustav Bosne i Hercegovine, glasi:

"Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednaku zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora da zabranjuje svaku diskriminaciju i da osigurava svim licima podjednaku i uspješnu zaštitu protiv svake diskriminacije, naročito u pogledu rase, boje, pola, jezika, vjere, političkog

ili drugog uvjerenja, nacionalnog i socijalnog porijekla, imovnog stanja, rođenja ili svakog drugog stanja.“

41. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. ”

Dakle, prema članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, uživanje prava, predviđenog Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima i drugim međunarodnim sporazumima na koje se poziva, zaštićeno je od svih oblika diskriminacije. Stoga je i nadležnost Ustavnog suda ograničena na ispitivanje postoji li diskriminacija u vezi sa tim pravima.

42. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili grupa osoba u istoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. jula 1968. godine, serija A, broj 6, strana 86 stav 4. tačka 42). Isto se može primijeniti, *mutatis mutandis*, na član 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, koji zabranjuje diskriminaciju u pogledu prava garantiranih Evropskom konvencijom i međunarodnim sporazumima pobrojanim u Aneksu I uz Ustav Bosne i Hercegovine.

43. Ustavni sud podsjeća da se pitanje diskriminacije pojavljuje samo kada su osobe, koje se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji, tretirane na različit način. U konkretnom slučaju apelant, u pogledu prava na jednaku zaštitu pred zakonom, ne da je nikakav razlog na osnovu kojeg se može zaključiti da je bio tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. Činjenica što je u nastanku predmetnog štetnog događaja učestvovalo više putničkih vozila, kao i to što relevantna zakonska odredba prema kojoj se za vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti ne obračunava kamata, ne da je osnova za zaključak da je apelant, u vezi sa pravom na naknadu štete po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti, tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. Stoga Ustavni sud zaključuje da nije bilo diskriminacije apelanta u pogledu prava na jednaku zaštitu pred zakonom.

c) Drugi aspekti

44. Apelant se u svojoj apelaciji žalio, općenito, na povrede ljudskih prava i međunarodnih pravnih standarda. On, naime, tvrdi da je pobijana presuda suprotna sudskoj praksi i stavu Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, u Rješenju broj Rev-60/97 od 14. augusta 1997. godine, da se za motorno i priključno vozilo obje svote na koje je ugovoreno osiguranje uzimaju u obzir kod ocjene pitanja limita odgovornosti osiguravatelja, te

smatra da bi, u slučaju da je imao mogućnost revizije Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, mogao ostvariti pravo na novčanu naknadu u skladu sa navedenim stavom tog suda.

45. Ustavni sud nije našao da ima povrede bilo kojeg ustavnog prava i međunarodnih pravnih standarda u tom smislu. Prema utvrđenim nadležnostima, Ustavni sud ne vrši ocjenu povreda sudske prakse nižih sudova.

VII. Zaključak

46. Na osnovu izloženog, a polazeći od odredbi člana 60. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima Ustavni sud donosi odluku kojom odbija apelaciju kad utvrdi da podnosiocu apelacije nije povrijeđeno neko ustavno pravo zbog kojeg se presuda osporava, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 44/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3. b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se, kao neosnovana, apelacija D. M., iz sela Pilice, općina Zvornik, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, presude Okružnog suda u Bijeljini, broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine, i presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. D. M. (u daljnjem tekstu: apelant), iz sela Pilice općina Zvornik, kojeg zastupa J. N., advokat iz Zvornika, podnio je 31. decembra 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, presude Okružnog suda u Bijeljini, broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine, i presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda. Ustavni sud je 28. juna 2002. godine zatražio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda.

3. Ustavni sud je primio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda 29. jula 2002. godine. Odgovor na apelaciju dostavljen je punomoćniku apelanta, u skladu sa članom 20. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Presudom Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine, apelant i Lj. M. proglašeni su krivim zbog krivičnog djela falsificiranja isprave iz člana 364. stav 2. u vezi sa Članom 23. Krivičnog zakonika Republike Srpske i osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca, s tim da se kazna neće izvršiti ukoliko okrivljeni u roku od jedne godine ne učine novo krivično djelo.
6. U postupku je utvrđeno da su se apelant i Lj. M., 25. septembra 2000. godine, u Donjoj Pilici, općina Zvornik, dogovorili da Lj. M. u mjestu Lončari, za 250 DEM, pribavi lažnu saobraćajnu dozvolu za poluprikolicu registarski broj 937-A-790 marke "FP026", vlasništvo preduzeća u kojem je apelant direktor, a za koju je prethodna uredna registracija istekla. Lj. M. je to i učinio, pribavivši od nepoznatih lica u Lončarima, 27. septembra 2000. godine, saobraćajnu dozvolu sa potrebnim identifikacijskim podacima, kao i tablicu sa datumom registracije 23. decembra 1999. godine u Zvorniku. Saobraćajna dozvola je upotrebljavana do 4. oktobra 2000. godine, kada je prilikom kontrole na graničnom prijelazu Karakaj oduzeta.
7. Osnovni sud u Zvorniku, presudom broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine, proglasio je krivim apelanta i Lj. M. zbog krivičnog djela falsificiranja isprave iz člana 364. stav 2. u vezi sa članom 23. Krivičnog zakonika Republike Srpske i izrekao im kaznu zatvora od po četiri mjeseca, uvjetno za vrijeme od godinu dana.
8. Protiv presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine, osnovni javni tužilac u Zvorniku je izjavio žalbu Okružnom sudu u Bijeljini.
Okružni sud u Bijeljini, odlučujući povodom žalbe osnovnog javnog tužioca u Zvorniku, donio je 5. septembra 2001. godine presudu broj Kž-215/01.
9. Okružni sud u Bijeljini je uvažio žalbu osnovnog javnog tužioca u Zvorniku i presudu Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine, preinačio u pogledu odluke o kazni, tako da su apelant i Lj. M. zbog djela za koje su proglašeni krivim prvostepenom presudom osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od po jedan mjesec, uz primjenu čl. 39. i 40. Zakona o krivičnom postupku, s tim da je u ostalom dijelu prvostepena presuda ostala neizmijenjena.
10. Apelant i L. M. podnijeli su Vrhovnom sudu Republike Srpske zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27.

juna 2001. godine i presude Okružnog suda u Bijeljini, broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine.

11. Vrhovni sud, presudom broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, rješavajući o zahtjevu branioca apelanta i Lj. M. za vanredno preispitivanje pravosnažne presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine i Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine, odbio je zahtjev kao neosnovan.

IV. Relevantni propisi

12. **Zakon o krivičnom postupku** ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89, 3/90 i 27/90), koji je u Republici Srpskoj primjenjivan na osnovu člana 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske i **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01) glase:

“Član 427.

Zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude može se podnijeti u sljedećim slučajevima:

- 1) zbog povrede krivičnog zakona na štetu osuđenog predviđene u članu 365. tač. 1. do 4. ovog zakona, ili zbog povrede iz tačke 5. tog člana ako se prekoračenje ovlaštenja odnosi na odluku o kazni, mjeri sigurnosti ili oduzimanju imovinske koristi;*
- 2) zbog povrede odredaba krivičnog postupka predviđenih u članu 364. stav 1. tač. 1, 5, 8, 9. i 10. ovog zakona, ili zbog učestvovanja u rješavanju u drugom, odnosno trećem stepenu sudije ili sudije porotnika koji se morao izuzeti (član 39. tač. 1. do 5), ili zbog toga što je okrivljenom, protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu ili pretresu pred drugostepenim sudom upotrebljava svoj jezik (član 7.);*
- 3) zbog povrede prava osuđenog na odbrana na glavnom pretresu ili zbog povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, ako je ta povreda uticala na donošenje pravilne presude.*

Član 429.

U pogledu zahtjeva za vanredno preispitivanje pravosnažne presude shodno će se primjenjivati odredbe člana 419. st. 1. i 2. čl 420, 421, člana 422, si. 1. i 2. i člana 423. st. 1. i člana 424. ovog zakona. Pri primjenjivanju člana 422. stav 1. ovog zakona sud se ne može ograničiti samo na to da utvrdi povredu zakona, a odredba stava 2. tog člana primjenjivat će se samo u dijelu u izvršenju kazne”.

V. Apelacija

Navodi iz apelacije

13. Apelant traži, u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocjenu ustavnosti presude Vrhovnog suda broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, presude

Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine i presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine, smatrajući da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje u krivičnom postupku iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Apelant navodi da je povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje zato što u konkretnom slučaju nije utvrđeno da je on inkriminirano krivično djelo izvršio s umišljajem, a da se krivično djelo falsificiranja isprave iz člana 364. stav 2. Krivičnog zakonika, za koje je proglašen krivim i osuđen, može izvršiti samo s umišljajem. Budući da zbog toga inkriminirano djelo po zakonu nije krivično djelo, jer mu nedostaje bitno obilježje, tj. umišljaj, i da ne postoji osnova za njegovu krivičnu odgovornost, apelant se poziva na član 6. Evropske konvencije i smatra da treba biti oslobođen od tužbe.

Odgovor na apelaciju

14. Vrhovni sud Republike Srpske, u odgovoru na apelaciju, ističe da je na osnovu člana 247. Zakona o krivičnom postupku odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine i presude Okružnog suda u Bijeljini, broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine, smatrajući da se ovim pravnim lijekom navedene presude ne mogu pobijati, niti je sud koji odlučuje o zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude ovlašten da ispituje pravilnost činjenične osnove osporenih presuda. Izuzetno, na osnovu člana 249. u vezi sa članom 423. Zakona o krivičnom postupku, sud može intervenirati samo ako utvrdi da postoji znatna sumnja o istinitosti odlučnih činjenica. Vrhovni sud, također, ističe "da nije dužan i ne smije pobliže obrazlagati zašto sumnja takvog stepena ne postoji i da stoga ovaj prigovor apelanta nije utemeljen, jer bi time otvorio raspravu o činjenicama". U obrnutom slučaju, tj. da je Vrhovni sud utvrdio postojanje takve sumnje u pravilnost činjenične osnove, bio bi dužan obrazložiti takve sumnje.

Vrhovni sud na kraju ističe da ne nalazi za potrebno da da je potpuniji odgovor na apelaciju "zbog toga što apelacija opet otvara u suštini ista činjenična pitanja."

VI. Dopustivost

15. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

16. Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku"

od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.”

17. Vrhovni sud je, presudom broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za vanredno preispitivanje presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 89/01 od 27. juna 2001. godine i presude Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine.

18. Prema stanovištu koje je Ustavni sud zauzeo u odluci broj U 16/01 od 5. aprila 2002. godine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 24/02): “Pravilo o iscrpljivanju pravnih lijekova zahtijeva da se iscrpe samo oni pravni lijekovi koji su efikasni, a rok od 60 dana za podnošenje apelacije Ustavnom sudu se računa od dana kada je apelant primio konačnu odluku o zadnjem efektivnom pravnom lijeku. Međutim, kada je pravni lijek nedozvoljen jer formalni uvjeti za ulaganje pravnog lijeka nisu ispoštovani, ovakav pravni lijek ne može da se smatra efektivnim i odluka kojom je odbačen ne može da se uzme za polaznu tačku roka od 60 dana.”

19. Vrhovni sud, presudom broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, rješavajući o zahtjevu apelantovog branioca i Lj. M. za vanredno preispitivanje pravosnažne presude Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine i presude Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-215/01 od 5. septembra 2001. godine, odlučio je o meritumu apelantovog zahtjeva tako da ga je odbio. Proizlazi da je apelant, koristeći se ovim vanrednim pravnim lijekom, koristio efikasne pravne lijekove te da, u skladu s tim, rok od 60 dana počinje teći od dana dostave ove presude apelantu. S obzirom da je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske donesena 19. novembra 2001. godine, a da je apelant 31. decembra 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine, proizlazi da je ona podnesena u roku od 60 dana.

VII. Meritum

20. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine

“Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

(...)

21. Član II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.”

Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u svom relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.[...]"

22. Opći zahtjev člana 6. stava 1. Evropske konvencije sadrži princip "pravičnosti" koji nije formuliran u samom članu, ali je važan za razumijevanje njegovog djelovanja.

23. Apelant se žali na navedene procesne i materijalne povrede zakona u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ukazujući na pogrešno utvrđeno činjenično stanje u pravosnažnoj prvostepenoj presudi Osnovnog suda u Zvorniku, broj K-89/01 od 27. juna 2001. godine.

U tom kontekstu tvrdi da je Osnovni sud u Zvorniku, u navedenoj pravosnažnoj presudi, povrijedio odredbe člana 429. u vezi sa članom 423. stav 1. Zakona o krivičnom postupku jer je trebao utvrditi da postoji znatna sumnja o istinitosti odlučnih činjenica.

24. Odlučujući o apelantovom zahtjevu za vanredno preispitivanje navedenih pravosnažnih presuda Osnovnog suda u Zvorniku i Okružnog suda u Bijeljini, Vrhovni sud Republike Srpske je o ovim navodima dao svoje ocjene u svojoj presudi broj Kvl-39/01 od 19. novembra 2001. godine kao i u odgovoru na apelaciju.

25. U ovom pogledu Ustavni sud podsjeća da je njegova nadležnost, u apelacionim postupcima, ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i da Ustavni sud nije nadležan da preispituje činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su primijenili zakon redovni sudovi, osim u slučajevima u kojima odluke nižih sudova krše ustavna prava, tj. to je slučaj ukoliko je neki redovni sud pogrešno protumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ih diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni lijekovi i u drugim slučajevima), ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava (vidi Odluku Ustavnog suda BiH, broj U 39/01, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 25/02).

26. Ustavni sud podsjeća da pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost da se predoče razlozi presude, s obzirom da to omogućava apelantu da djelotvorno koristi raspoložive pravne lijekove (Evropski sud za ljudska prava, *Hadjianastassion protiv Grčke*, presuda broj 12945/87 od 16. decembra 1992. godine, stav 33). Međutim, Član 6. stav 1. Evropske konvencije ne zahtijeva da sud ispituje sve argumente koje su strane u postupku izložile u toku postupka, nego samo argumente koje smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude (Evropska komisija za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 10938/84 od 9. decembra 1986. godine, Odluke i izvještaji OI, 50, 98, i broj 10153/82 od 13. oktobra 1986. godine, OI 49, 67). Konačne odluke žalbenih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Evropska komisija za ljudska prava Odluka o dopustivosti broj 8769/97

od 16. jula 1981, OI 25, 240). U slučaju navodnih povreda (materijalnog ili proceduralnog) zakona, Ustavni sud treba da provjeri da li je postupak bio pravičan kao stoje predviđeno u tački 25. ove odluke.

27. Prema članu 427. Zakona o krivičnom postupku, povrede iz ovog člana mogu postojati samo ako je krivični zakon pogrešno primijenjen na isto činjenično stanje koje je utvrđeno u pravosnažnoj presudi. Zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude se ne može podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. S tim u vezi apelant tvrdi da su pogrešno primijenjene i odredbe Zakona o krivičnom postupku, što se ustvari svodi samo na povredu člana 350. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku prema kojem će sud izreći presudu kojom se optuženi oslobađa optužbe ako djelo za koje ga optužuju po zakonu nije krivično djelo. Zato je, smatra apelant, njega trebalo osloboditi od optužbe, budući da djelo, za koje je optužen, po zakonu nije krivično djelo jer mu nedostaje umišljaj kao bitno obilježje konkretnog krivičnog djela.

28. U ovom pogledu Ustavni sud smatra da u osporenim presudama nema povrede Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno da, provjeravajući navode apelanta o povredama (materijalnog i procesnog) zakona, nije našao da su u konkretnom slučaju odlukama nižih sudova povrijeđena apelantova prava.

VIII. Zaključak

29. Ustavni sud je utvrdio da je predmetni sudski postupak vođen u skladu sa zahtjevima člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Zbog toga, a polazeći od odredbi člana 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 48/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se kao neosnovana apelacija O. S. iz Sarajeva podnijeta protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1615/00 od 29. maja 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. O. S. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sarajeva, podnio je 8. juna 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1615/00 29. maja 2000. godine i Rješenja Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo), broj UP-II-04-41-368/00 od 14. juna 2000. godine. Apelant je zatražio da Ustavni sud ispita navedene akte u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Apelant je, 8. juna 2001. godine, podnio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 29. maja 2001. godine.
3. Ustavni sud je, 11. jula 2002. godine, u skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika

Ustavnog suda, zatražio odgovore od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva.

4. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je, 19. jula 2002. godine, dostavio odgovor na apelaciju.

5. Federalno ministarstvo je, 23. jula 2002. godine, dostavilo odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je ratni vojni invalid, povrijeđen 11. oktobra 1993. godine.

8. Rješenjem prvostepenog upravnog organa, od 10. februara 1999. godine, apelantu je priznato pravo ratnog vojnog invalida IX grupe, sa 30% invaliditeta.

9. Protiv prvostepenog rješenja apelant se žalio drugostepenom upravnom organu Kantona Sarajevo koji je, rješenjem od 8. novembra 1999. godine, preinačio prvostepeno rješenje i odlučio da ne potvrdi apelantov invaliditet, jer je ustanovio da je njegov invaliditet niži od 20%.

10. Protiv drugostepenog rješenja Apelant je podnio tužbu Kantonalnom sudu u Sarajevu. Kantonalni sud je usvojio tužbu i odlučio da predmet vrati nadležnom federalnom drugostepenom upravnom organu radi ponovnog odlučivanja.

11. Rješenjem broj UP-II-04-41-368/00, od 14. juna 2000. godine, federalni drugostepeni upravni organ je preinačio rješenje koje je donio prvostepeni upravni organ 10. februara 1999. godine i odlučio da apelantu ukine status ratnog vojnog invalida, jer je stepen njegovog invaliditeta bio niži od 20%, što predstavlja traženi minimum za stjecanje ovakvog statusa.

12. Apelant je, nakon toga, pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Presudom broj U-1615/00 od 29. maja 2000. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je odbio tužbu i potvrdio rješenje drugostepenog upravnog organa.

13. Protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu.

IV Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant navodi da su presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1615/00 od 29. maja 2000. godine i Rješenje Federalnog ministarstva broj UP/II-04-

41-369/00 od 14. juna 2000. godine povrijedili njegovo pravo na pravičan postupak, zagaranirano članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te njegovo pravo na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, zagaranirano članovima II.A.2.n) i II.A.2.o) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

15. Apelant ističe da nadležni organi nisu pravilno ustanovili činjenice relevantne za procjenu njegovog invaliditeta i da su zanemarili medicinske dokaze koji se odnose na uvjete pod kojima je nastao invaliditet ratnom povredom iz 1993. godine.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u odgovoru na apelaciju, ističe da ne može prihvatiti tvrdnje da je odluka povrijedila bilo koje apelantovo ustavno pravo i predlaže da se apelacija odbije.

17. Federalno ministarstvo predlaže da se apelacija, kao neosnovana, odbije.

V. Dopustivost

18. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije, Ustavni sud je pošao od člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

19. Iako je cilj apelacije da se odluči o tome da činjenice predmeta ukazuju da je pogrešnim pravnim stavom povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prioritarno je odlučiti o primjenjivosti stava 1. člana 6. Evropske konvencije na predmetni slučaj.

20. Pravo na koje se poziva apelant (pravo na invalidsku penziju) ima jednim dijelom javno-pravni karakter, prije svega, po tome što je vezano za kompenzacijsku shemu ustanovljenu javnim pravom kojim upravljaju upravne vlasti i koje finansira isključivo entitet. Pošto je karakter privatnog prava bio dominantan, ratna vojna invalidnina, prema Zakonu o osnovnim pravima ratnih vojnih invalida i porodica ratnih vojnih invalida ("Službeni list RBiH", br. 2/92 i 13/94), se smatra pojedinačnim pravom, što je po svojoj prirodi novčano pravo, a cilj mu je da naknadi gubitak sredstava za život.

21. U skladu sa navedenim, Ustavni sud ne vidi nijedan razlog za razlikovanje ovog predmeta od prethodnih predmeta u kojima je, prema ustanovljenoj praksi Ustavnog suda, kao i praksi Evropskog suda za ljudska prava, ustanovljeno da se sporovi u pogledu naknade, u skladu sa socijalno-zdravstvenom shemom, tiču "građanskih prava" (vidi odluku Ustavnog suda, broj U 5/00 od 29. septembra 2000. godine, objavljenu u

“Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 1/01; presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Kerojärvi protiv Finske*, od 15. jula 1995. godine, serija A, broj 332, stav 36). Prema tome, u ovom predmetu se radi o “građanskom pravu” koje je zaštićeno članom 6. stav 1. Evropske konvencije, pa je Ustavni sud nadležan da ispita ovu apelaciju.

22. Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

23. U konkretnom slučaju, osporena je presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1615/00 od 29. maja 2000. godine, koja je konačna. Apelant je ispunio uvjete o iscrpljivanju pravnih lijekova.

24. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je dostavio odluku apelantu 12. aprila 2001. godine, a apelacija Ustavnom sudu je podnesena 8. juna 2001. godine, tj. blagovremeno.

25. Slijedi da je apelacija dopustiva.

26. Imajući u vidu navode tač. 18. i 22. ove odluke, Ustavni sud neće posebno odlučivati o apelantovom zahtjevu koji se odnosi na Rješenje Federalnog ministarstva, broj UP-11-04-41-368/00 od 14. juna 2000. godine, jer je to rješenje, kao konačni akt u upravnom postupku, tj. konačni upravni akt, već bilo predmet ispitivanja i ocjene u upravnom sporu pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, nakon čega je i donesena presuda koju apelant, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, osporava.

VI. Meritum

27. U pogledu dijela apelacije u kojem se apelant žali na povredu prava iz čl. II.A.2.n) i o) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana samo u Ustavu Bosne i Hercegovine, ali ne i u ustavima entiteta. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da je ovaj dio apelacije *prima facie* neosnovan.

28. Prema članu 26. Poslovnika Ustavnog suda, kod odlučivanja Ustavni sud ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u apelaciji.

29. Apelaciona jurisdikcija Ustavnog suda (član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine) je, u skladu sa ustaljenom praksom, ograničena na "*pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu*", i Ustavni sud, prema tome, nije nadležan da preispituje odluke redovnih sudova u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja ili tumačenja i primjene nižerangiranog prava, sve dok te odluke ne povređuju apelantova ustavna prava. Ovo će biti slučaj kada redovni

sudovi zanemaruju ustavna prava ili ih pogrešno primjenjuju, uključujući slučajeve kada je primjena prava očigledno proizvoljna, ako je pravo po sebi protivno Ustavu Bosne i Hercegovine ili ako su povrijeđeni osnovni proceduralni principi (pravičan postupak, pristup sudu, efektivni pravni lijekovi i u drugim slučajevima).

30. U apelaciji apelant ističe da nije imao pravičan postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine prilikom utvrđivanja njegovog prava na invalidninu i, prema tome, poziva se na član 6. Evropske konvencije kojim je zaštićeno pravo na pravičan postupak. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

31. Ustavni sud treba da utvrdi da li su nadležni upravni organi i redovni sudovi, naročito prvostepeni organ, poštovali garante pravičnog postupka u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

32. Suprotno navodima apelacije, iz stanja spisa, prema mišljenju Ustavnog suda, proizlazi da je apelantu data mogućnost da zastupa svoje interese u svim postupcima na svim nivoima, a iz potpunih i jasnih razloga pobijanih odluka, donesenih na osnovu zakona Bosne i Hercegovine, se zaključuje da su donesene u skladu sa odredbama člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

33. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da je apelant imao pravično suđenje u postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, i da presuda toga suda, broj U-1615/00 od 29. maja 2000. godine, nije povrijedila apelantovo pravo na pravično suđenje zaštićeno članom 6. stav 1. Evropske konvencije, pa se, zbog toga, na osnovu čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija odbija kao neosnovana.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus i prof dr. Ćazim Sadiković.

U 53/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev A. B. iz Kiseljaka za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i usklađenosti sa evropskim standardima Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 11/91 i "Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93, 13/94 i 2/96), Zakona o preuzimanju, izmjenama i dopunama Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima ("Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93, 13/94 i 2/96, "Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 13/97) i Pravilnika o dimenzijama, ukupnim masama i osovinskom opterećenju vozila, te o osnovnim uvjetima kojima moraju udovoljavati uređaji i oprema na vozilima u prometu na cestama ("Službeni list SFRJ", br. 50/82, 11/83, 4/85, 65/85 i 64/86), jer ga je podnijelo neovlašteno lice.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. A. B. (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), iz Kiseljaka, podnio je 3. juna 2002. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i usklađenosti sa evropskim standardima Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 11/91 i "Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93, 13/94 i 2/96), Zakona o

osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima (“Službeni list RBiH”, br. 2/92, 13/93, 13/94 i 2/96, “Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj 13/97) i Pravilnika o dimenzijama, ukupnim masama i osovinskom opterećenju vozila, te o osnovnim uvjetima kojima moraju udovoljavati uređaji i oprema na vozilima u prometu na cestama (“Službeni list SFRJ”, br. 50/82, 11/83, 4/85, 65/85 i 64/86).

II. Zahtjev

7. U zahtjevu se navodi da je Bosna i Hercegovina članica Vijeća Evrope i potpisnica brojnih evropskih konvencija, između ostalih i Konvencije o javnom saobraćaju. To znači da se Bosna i Hercegovina obavezala pridržavati evropskih standarda i zato je dužna uskladiti svoje propise sa tim standardima. To se konkretno odnosi i na dužinu vučnog vozila sa priključnim vozilom koje, prema Zakonu Federacije Bosne i Hercegovine, može iznositi 18 metara, a po evropskom standardu 18,50 m.

7. Podnosilac zahtjeva ističe da posjeduje vozilo marke “Man” za vuču i priključno vozilo u ukupnoj dužini od 18,40 m. Osporenim Pravilnikom ograničena je dužina vozila na 18 metara, pa je prema tome dužina njegovog vozila veća od dozvoljene za 40 cm. Zbog toga se tretira kao prekršilac saobraćajnih propisa, odnosno kao neko ko ugrožava sigurnost saobraćaja. Smatra da je zakonodavac propustio izvršiti usklađivanje Zakona sa evropskim standardima iako je zakonodavcu trebalo biti poznato da građani u Bosni i Hercegovini posjeduju vozila koja su proizvedena prema evropskim standardima.

III. Dopustivost

7. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*
- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine: jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. ”

Član 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine glasi:

“... Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu odluku sud će donijeti kad utvrdi da:

2. „je zahtjev podnesen od neovlaštenog lica;
...“

IV Zaključak

7. Prema navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, spor pred Ustavnim sudom za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti, pa se saglasno članu 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda ovaj zahtjev mora odbaciti.

Ustavni sud zaključuje da nije našao potrebnim upuštati se u ocjenu ostalih zahtjeva podnosioca zahtjeva s obzirom na navedene odredbe Ustava Bosne i Hercegovine.

7. Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 59/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Udruženja građana stare devizne štednje Republike Srpske, Banja Luka, za ocjenu ustavnosti Zakona o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 25/02) i člana 192. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 32/00), jer Udruženje nije ovlašteni subjekt za pokretanje spora pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Uvod

1. Udruženje građana stare devizne štednje Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), iz Banje Luke, podnijelo je, 21. oktobra 2002. godine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 25/02), i člana 192. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 32/00).

II. Zahtjev

2. Podnosilac u zahtjevu za ocjenu ustavnosti navedenih zakona, pored ostalog, navodi da osporeni zakonski propisi nisu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske i Ustavom Bosne i Hercegovine, kao ni sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i traži da ih Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, proglasi neustavnim i poništi.

III. Dopustivost

3. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*
- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta”.

4. Budući da osporeni zakoni čine dio zakonodavstva entiteta, zahtjev, u smislu člana VI/3.a) u pogledu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, može biti podnesen.

5. Prema članu VI/3.a) stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine, Udruženje građana nije subjekt koji može pokrenuti spor ove vrste pred Ustavnim sudom. Međutim, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini (član VI/3.b)). To znači da bi sporna pitanja mogla biti predmet odlučivanja pred ovim Sudom tek nakon što bi bila osporena u drugom postupku i pod uvjetima da su protiv donesene odluke o tim pitanjima iscrpljeni svi mogući pravni lijekovi.

6. Na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 55. tačka 2. Poslovnika Suda, očigledno je (*prima facie*) da predmet ne može biti razmatran kod Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, jer je zahtjev podnijelo neovlašteno lice.

IV. Zaključak

7. Utvrdivši da, prema odredbama člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Udruženje nije ovlašteno da pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine pokrene spor ove vrste, odnosno da je zahtjev podnio neovlašteni subjekt, Ustavni sud je odlučio da ga odbaci.

8. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 69/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 55. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Udruženja građana "Majke Srebrenice i Podrinja" iz Vogošće i dr. za ocjenu ustavnosti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Aneksa 4 ovoga Sporazuma zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Udruženje građana "Majke Srebrenice i Podrinja", iz Vogošće, i "Nacionalna asocijacija intelektualaca BiH - Bosanaca", iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnijeli su 16. januara 2003. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenu ustavnosti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Dejtonski mirovni sporazum) i Aneks 4 Dejtonskog mirovnog sporazuma.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Podnosilac zahtjeva je, 16. januara 2003. godine, podnio zahtjev Ustavnom sudu.
3. Zajednica prognanih, izbjeglih i iseljenih Bosanske Posavine se, 3. marta 2003. godine, pridružila zahtjevu u obliku u kojem ga je podnio podnosilac zahtjeva.

4. Podnosioci zahtjeva su, 28. maja 2003. godine, dopunili prvobitni zahtjev.

III. Činjenično stanje

5. Podnosioci zahtjeva traže od Ustavnog suda da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti pošto su mišljenja da Dejtonski mirovni sporazum i njegov Aneks 4 nisu potpisani u skladu sa čl. 5., 155. i 268. Ustava Republike Bosne i Hercegovine koji je bio na snazi 14. decembra 1995. godine, te članom 51. Bečke konvencije o uvjetima za sklapanje međunarodnih ugovora i članom 52. Povelje Ujedinjenih nacija.

6. Podnosioci zahtjeva traže od Ustavnog suda da ispita legalitet i legitimitet Dejtonskog mirovnog sporazuma i Aneksa 4 toga Sporazuma.

IV. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

7. Podnosioci zahtjeva, dalje, navode da Dejtonski mirovni sporazum i Aneks 4 tog Sporazuma nisu usvojeni u skladu sa ustavnom voljom građana države. Na referendumu, u februaru 1992. godine, građani su izrazili demokratsku volju za jedinstvenu Bosnu i Hercegovinu sa punim teritorijalnim integritetom i suverenitetom. Podnosioci zahtjeva, također, navode da je u to vrijeme Predsjedništvu i Skupštini Bosne i Hercegovine istekao mandat. Slijedi da oni nisu imali legitimna ovlaštenja da djeluju u ime države. Da bi pružili potporu svom zahtjevu, podnosioci zahtjeva su 28. maja 2003. godine dostavili Ustavnom sudu dopis sa listom publiciranih dokumenata i ukazali na “priznanja političkih lidera, kao npr. Biljane Plavišić i oficira Jugoslavenske narodne armije: Dragana Obrenovića, Momira Nikolića, Dražena Erdemovića i dr. [...]”, te presudu generalu Radoslavu Krstiću u postupcima pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju u Den Hagu.

b) Odgovor na zahtjev

8. Ustavni sud, u skladu sa članom 55. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda), može donijeti odluku iz Člana 55. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda čak i kada nije postupljeno prema članu 16. Poslovnika Ustavnog suda, pa zato Ustavni sud nije zatražio odgovore na zahtjev.

V. Dopustivost

9. Prilikom ispitivanja dopustivosti zahtjeva, Ustavni sud je pošao od člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi:

“Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta,

te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine: jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. "

10. Ustavni sud "u vezi sa zahtjevom za ocjenjivanje ustavnosti Dejtonskog mirovnog sporazuma ističe da je Ustav Bosne i Hercegovine donesen kao Aneks IV Dejtonskog mirovnog sporazumu. Iz tog proizlazi da ne može postojati sukob i mogućnost spora između tog Sporazuma i Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud također nije nadležan da ocjenjuje ustavnost Dejtonskog mirovnog sporazuma u odnosu na Ustav Republike Bosne i Hercegovine jer je Ustavni sud ustanovljen prema Ustavu Bosne i Hercegovine sa isključivim zadatkom da podržava ovaj ustav" (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 7/97 od 21. decembra 1997., objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 7/98).

VI. Zaključak

11. Uzimajući u obzir tačku 1U. ove odluke, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus i prof. dr. Ćazim Sadiković.

U 1/03
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 55. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Zorana Vukšića, predsjednika Skupštine Županije zapadno-hercegovačke, za ocjenu saglasnosti odredbi Amandmana XXV na Ustav Županije zapadno-hercegovačke, o načinu izbora dopredsjednika Skupštine Županije, s odredbama Amandmana LXXIX na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zoran Vukšić, predsjednik Skupštine Županije zapadno-hercegovačke (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) je, 28. marta 2003. godine, podnio zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenu saglasnosti odredbi Amandmana XXV na Ustav Županije zapadno-hercegovačke, o načinu izbora dopredsjednika Skupštine Županije, s odredbama Amandmana LXXIX na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Podnosilac zahtjeva je, 21. maja 2003. godine, na traženje Ustavnog suda odgovorio da ostaje kod zahtjeva za ocjenu usklađenosti odredbi Ustava Županije zapadno-

hercegovačke s odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kako je navedeno u ranijem podnesku.

III. Zahtjev

3. Konkretni predmet se odnosi na zahtjev za ocjenu saglasnosti određenih odredbi Ustava Županije zapadno-hercegovačke s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

IV. Dopustivost

4. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. ”

5. Odredbama člana VI/3.a), a niti bilo kojom drugom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavnom sudu nije dato ovlaštenje da odlučuje u sporovima koji se jave po ustavu entiteta.

6. Prema tome, Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o saglasnosti odredbi Ustava Županije zapadno-hercegovačke s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kako to podnosilac zahtjeva traži.

7. S obzirom da Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o saglasnosti odredbi Ustava Županije zapadno-hercegovačke s odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, razmatranje pitanja ovlaštenja predsjednika skupštine Županije zapadno-hercegovačke za podnošenje takvog zahtjeva nema svrhe.

8. U ovom predmetu relevantna je i odredba člana 55. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda koja glasi:

“Na sjednici, kojoj mogu prisustvovati samo sudije ..., Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu odluku Sud će donijeti kad utvrdi da:

1. nije nadležan za odlučivanje;
(...)“.

V. Zaključak

9. Na osnovu izloženog, Ustavni sud je zaključio da nije nadležan u predmetnom slučaju pa je, u skladu sa članom 55. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda, odlučeno kao u dispozitivu.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 5/03
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Juli 2003. godine

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 11. stav 3., člana 12. st. 1. i 5. i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine apelacija P. I., iz Banje Luke, podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Pvl-19/01 od 28. maja 2001. godine, te protiv Rješenja Komisije za carinske prekršaje, Carinarnice Banja Luka, Republičke uprave carina Republike Srpske broj 02-P-483-269/00 od 31. januara 2001. godine i Rješenja Republičke uprave carina broj P/II-41/01 od 28. februara 2001. godine, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. P I. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Banje Luke, podnio je 22. jula 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Pvl-19/01 od 28. maja 2001. godine, Rješenja Republičke uprave carina broj P/II-41/01 od 28. februara 2001. godine (u daljnjem tekstu: Uprava carina) i Rješenja Carinarnice Banja Luka broj 02-P-483-269/00 od 31. januara 2001. godine (u daljnjem tekstu: Carinarnica). Apelant je tražio da Ustavni sud obustavi prekršajni postupak koji se vodi protiv njega, ili da, u suprotnom, ukine rješenje Vrhovnog suda, te da predmet vrati Vrhovnom sudu na ponovni postupak.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa članom 16. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je 22. februara 2002. godine od Vrhovnog suda i Uprave carina zatražio odgovore na apelaciju. Ustavni sud je primio odgovor Vrhovnog suda 8. aprila 2002. godine. Uprava carina je 15. marta 2002. godine dostavila svoj spis Ustavnom sudu.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način:

Apelant, autoelektričar po zanimanju, je u julu 2000. godine kupio automobil s njemačkim tablicama. Iz apelantove apelacije i Rješenja Uprave carina (broj 02-P-483-269/00) slijedi da je apelant bio upoznat sa činjenicom da je automobil uvezen, ali da nije imao namjeru da automobil prijavi na carini. Apelant je prethodno kupio drugi automobil koji je bio ocarinjen. Apelant je zamijenio broj šasije novog automobila sa šasijom prethodno kupljenog automobila. Policija ga je potom uhvatila, a Uprava carina mu je izrekla novčanu kaznu svojim Rješenjem broj 02-P-483-269/00 od 31. januara 2001. godine u iznosu od 2.628,00 KM, iz razloga što novi automobil nije prijavio na carini. Apelantu je također oduzet automobil. Apelant je uložio žalbu protiv rješenja Uprave carina zbog nepotpunog i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog prava i povrede odredbi prekršajnog postupka.

4. Rješenjem Uprave carina, broj P/II-41/01 od 28. februara 2001. godine, potvrđeno je rješenje Carinarnice. Apelant je Vrhovnom sudu podnio zahtjev za sudsku zaštitu protiv rješenja Uprave carina, navodeći, između ostalog, da je Carinarnica izmijenila datum kupovine automobila na julu 2000. godine kako bi apelantov predmet potpao pod okvir novog Zakona o carinskim prekršajima ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 13/00 od 25. maja 2000. godine) koji je stupio na snagu 2. juna 2000. godine. Apelant smatra da mu je, iz tog razloga, izrečena kazna za djelo koje nije predstavljalo prekršaj u vrijeme kada je počinjeno.

5. Vrhovni sud je, u svom rješenju od 28. maja 2001. godine (broj Pvl-19/01), odbacio apelantov zahtjev kao neblagovremen. Prema Vrhovnom sudu apelant je potpisao dostavnicu potvrđujući da milje rješenje Uprave carina dostavljeno 14. marta 2001. godine, dok je zahtjev Vrhovnom sudu podnio 31. marta 2001. godine, čime nije ispoštovao rok od 8 dana predviđen članom 255. Zakona o carinskim prekršajima. U svom zahtjevu Vrhovnom sudu apelant tvrdi da je primio rješenje Uprave carina u kući svog djeda 28. marta 2001. godine i da je, budući da je podnio zahtjev za sudsku zaštitu 31. marta 2001. godine, ispoštovan rok za podnošenje zahtjeva. Međutim, Vrhovni sud je našao da je apelantov potpis od 14. marta 2001. godine na dostavnici rješenja autentičan postoje identičan potpisu na zapisniku u prekršajnom postupku, te da stoga nema sumnje da je potpis apelantov.

IV. Relevantni zakon

Zakon o prekršajima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 12/94, 16/95, 3/96, 21/96 i 40/98) u svom relevantnom dijelu glasi:

2. Zahtjev za sudsku zaštitu

“Član 252.

Zahtjev za sudsku zaštitu dozvoljen je protiv drugostepenog rješenja.

Zahtjev za sudsku zaštitu može podnijeti kažnjeni i u njegovu korist lica iz člana 224. stav 4. ovog zakona.

O zahtjevu za sudsku zaštitu rješava Vrhovni sud.

Zahtjev za sudsku zaštitu ne odlaže izvršenje rješenja, ali na zahtjev kažnjenog Vrhovni sud može narediti nadležnom organu da odloži odnosno prekine izvršenje rješenja dok ne odluči o zahtjevu, ako ima osnova iz kojih može zaključiti da će udovoljiti zahtjevu.’

Član 253.

Zahtjev za sudsku zaštitu može se izjaviti protiv rješenja donesenog u drugom s tepenu kad je izrečena:

- kazna zatvora,
 - zaštitna mjera zabrane vršenja samostalne djelatnosti,
 - zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom vozaču motornog vozila po zanimanju,
- zaštitna mjera oduzimanja predmeta ili mjere oduzimanja imovinske koristi, ako vrijednost oduzetog predmeta ili oduzete koristi prelazi iznos od 500 KM.¹*

Član 254.

Zahtjev za sudsku zaštitu može se izjaviti u sljedećim slučajevima:

1. *ako je rešenjem o prekršaju povrijeđen materijalni propis,*
2. *ako je u prekršajnom postupku učinjena povreda odredbi postupka koja je uticala ili je mogla uticati na zakonito i pravilno donošenje rješenja o prekršaju*
(bitne povrede postupka).

Član 255.

Zahtjev za sudsku zaštitu podnosi se u roku od osam dana od dana prijema rješenja o prekršaju donesenog u drugom stepenu.

Zahtjev za sudsku zaštitu predaje se pismeno Vrhovnom sudu. ”

¹ Član izmijenjen i dopunjen članom 6. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o prekršajima, objavljenog u “Službenom glasniku RS”, broj KV95 i članom 12. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o prekršajima, objavljenog u “Službenom glasniku RS”, broj 40/98.

V. Apelacija

7. Apelant navodi da je došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje koje je predviđeno članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovina, te njegovog prava na mirno uživanje imovine koje predviđa član 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije i član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant tvrdi da je kazna koja mu je preinačena krivičnog karaktera, te da mu je stoga trebalo biti osigurano pravično suđenje. Smatra da je njegovo pravo na pravično suđenje povrijeđeno time što Vrhovni sud nije utvrdio autentičnost njegovog potpisa na dostavnici uz pomoć stručnjaka grafologa. Apelant tvrdi da, u slučaju da je Vrhovni sud odlučio u meritumu, odlučilo bi se o tome da lije Zakon o carinskim prekršajima bio na snazi u vrijeme kada je apelant kupio automobil. Nadalje, apelant tvrdi da je, s obzirom da je kažnjen za prekršaj koji nije bio obuhvaćen zakonom u vrijeme kada je počinjen, došlo do povrede njegovog prava na mirno uživanje imovine.

8. U postupku pred Vrhovnim sudom apelant nije *per se* tvrdio da je njegov potpis na dostavnici rješenja Uprave carine falsificiran. Međutim, naknadno, u svojoj apelaciji Ustavnom sudu apelant tvrdi da potpis na dostavnici nije njegov, te da je Vrhovni sud trebao pozvati stručnjaka grafologa da pregleda potpis na dostavnici. Apelant nije dostavio dokaz Ustavnom sudu kojim bi se dokazalo da je primio rješenje Uprave carine 28. marta 2001. godine, kako on tvrdi, a ne 14. marta 2001. godine.

9. Apelant predlaže da Ustavni sud izda privremenu mjeru kojom bi se u potpunosti obustavilo izvršenje Rješenja Carinarnice (broj 02-P-483-269/00) dok Ustavni sud ne donese odluku o apelaciji. Apelant traži da bude oslobođen kazne za navodni carinski prekršaj.

VI. Dopustivost

10. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

11. Prema općem pravilu iz člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, apelant mora *iscrpiti* sve pravne lijekove i doći do *konačne* odluke prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu. Pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova zahtijeva da apelant dođe do tzv. konačne

odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek, koji je efektivan i adekvatan da ispita nižestepenu odluku kako u činjeničnom tako i u pravnom pogledu. Pri tome, pravni lijek mora zavisiti od apelanta, bez obzira da li se radi o redovnom ili vanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda. Slično tome, Evropski sud za ljudska prava neće prihvatiti kao dopustivu apelaciju ako apelant nije ispunio domaće procesne zahtjeve. Evropski sud za ljudska prava smatra da je teret na apelantu da dokaže da je ispunio procesne zahtjeve uključujući rokove koje predviđa domaći zakon za podnošenje apelacije (vidi npr. Evropski sud za ljudska prava, *Yahiaoui protiv Francuske*, presuda od 14. januara 2000. godine, stav 31).

12. U konkretnom predmetu, Vrhovni sud je odbacio apelantov zahtjev zbog toga što nije ispoštovan rok za podnošenje zahtjeva. Kao što je već navedeno, odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve ne prekida rok od 60 dana u kojem apelant mora podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. Stoga slijedi da, zato što apelant nije ispunio procesne zahtjeve, rješenje Vrhovnog suda ne predstavlja konačnu odluku u smislu nadležnosti Ustavnog suda prema članu VI/3.b). Apelant, stoga, nije iskoristio sve moguće pravne lijekove koji su predviđeni zakonom Republike Srpske kao što je to propisano članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

13. S druge strane, Ustavni sud i Evropski sud za ljudska prava također nalaze da nije potrebno da se iscrpe domaći pravni lijekovi ukoliko se pokažu neefikasnim (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 20/00 od 5. maja 2001. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine"). Na primjer, ukoliko bi se pokazalo da je apelant podnio zahtjev Vrhovnom sudu na vrijeme, ali da je Vrhovni sud neopravdano ili proizvoljno odbio da odluči o pitanju, to bi samo po sebi predstavljalo povredu apelantovog prava na pravično suđenje u skladu s članom 6. stav 1. Evropske konvencije i njegovog prava na efikasan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. U takvom slučaju je dovoljno da apelant iznese uvjerljiv dokaz da je jedno od njegovih prava povrijeđeno, kako bi imao pravo na efikasan lijek kojim se može odlučiti u meritumu i dosuditi adekvatno obeštećenje. Ustavni sud je, u ovom pogledu, prije nalazio da su sudovi obavezni da direktno primjenjuju član 6. Evropske konvencije tako što će, između ostalog, omogućiti pristup sudu i u slučaju da zakonodavstvo to ne predviđa (vidi npr. predmet Ustavnog suda, U 19/00 od 4. maja 2001. godine, stavovi 24. i 34., "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 27/01). U ovom predmetu pred Ustavnim sudom se, međutim, ne radi o pristupu sudu, već o tome da li je apelant ispunio procesne uvjete prilikom podnošenja zahtjeva za sudsku zaštitu Vrhovnom sudu.

14. Apelant osporava navode da vremenski rok za podnošenje zahtjeva Vrhovnom sudu nije ispoštovan, te tvrdi da potpis na dostavnici nije autentičan. Iz dokumenata

dostavljenih Ustavnom sudu proizlazi da je apelant doveo u pitanje autentičnost potpisa tek u apelaciji podnesenoj Ustavnom sudu.

15. Nasuprot datuma naznačenog na dostavnici, apelant tvrdi da mu je rješenje Uprave carina uručeno 28. a ne 14. marta 2001. godine. Prema tome, u postupku pred Vrhovnim sudom apelant je morao dokazati da je primio rješenje dotičnog datuma, a ne datuma koji je naveden na dostavnici. Međutim, kada je zahtjev uputio Vrhovnom sudu apelant nije naveo da potpis na dostavnici nije njegov, već da je falsifikovan, ili da je neko drugi potpisao dostavnicu u njegovo ime. Apelant je pred Vrhovnim sudom naveo da je primio rješenje Uprave carina u kući svog djeda 28. marta 2001. godine. Vrhovni sud, dakle, nije imao razloga da posumnja u neregularnost dostave dotičnog rješenja.

16. U postupku pred Ustavnim sudom, apelant nije iznio dokaze na osnovu kojih bi se moglo dokazati da on nije potpisao dostavnicu, te da je rješenje primio 28. marta 2001. godine. Nadalje, apelant se nije pozvao ni na jednu odredbu po kojoj bi Vrhovni sud bio primoran da konsultira vještaka grafologa. Ustavni sud ne može na osnovu dostavnice zaključiti da je Vrhovni sud prekršio procesne odredbe na način koji bi rezultirao povredom apelantovog prava na pravično suđenje ih njegovog prava na imovinu.

17. Zahtjev za sudsku zaštitu upućen Vrhovnom sudu se, dakle, mora smatrati efikasnim pravnim lijekom u ovom predmetu. Apelantovo nepoštivanje roka za podnošenje ovog zahtjeva se odnosi na neiscrpjivanje pravnih lijekova, što je suprotno odredbama člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

Ustavni sud smatra da nije potrebno da se odlučuje o privremenoj mjeri koju je tražio apelant.

VI. Zaključak

18. Imajući u vidu izneseno, a u skladu s članom 11. stav 3., članom 12. st.1. i 5. i članom 54. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija se skida sa liste predmeta za odlučivanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da nije potrebno razmatrati apelantov zahtjev o privremenoj mjeri.

19. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 17/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 11. stav 3. i člana 12. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine», br. 24/99, 26/01, 6/02), na sjednici održanoj 25. jula 2003. godine, donio je

RJEŠENJE

Ne stavlja se na listu predmeta za odlučivanje apelacija "Sanas" d.j.l., iz Sanskog Mosta, podnesena protiv Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 23. augusta 2000. godine, Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 13. decembra 2001. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću, broj PZ-49/02 od 11. marta 2002. godine zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova.

Rješenje objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. Podnosilac apelacije "Sanas" d.j.l., (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sanskog Mosta, kojeg zastupa N. H., advokat iz Sanskog Mosta, podnio je 29. aprila 2002. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 23. augusta 2000. godine, Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 13. decembra 2001. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću, broj PZ-49/02 od 11. marta 2002. godine. Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu za ocjenu ustavnosti navedenih rješenja pozivajući se na član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant se žali da su rješenja Općinskog suda i Kantonalnog suda u Sanskom Mostu povrijedila njegova ustavna prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na efikasan pravni lijek iz člana 13. Evropske

konvencije, pravo na zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

2. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženi Ustavnom sudu, mogu se sumirati na slijedeći način.

3. Apelant je pokrenuo izvršni postupak na osnovu izvršne isprave, zahtijevajući isplatu duga u iznosu od 6,335 KM. Općinski sud je prihvatio njegov prijedlog i donio Rješenje broj IP-72/00, naređujući da se gore navedeni iznos isplati. Nakon toga, dužnik je uložio prigovor na osnovu kojeg je pokrenuta parnica i zakazana rasprava za 12. juni 2000. godine. Iako su bile uredno pozvane, stranke nisu prisustvovala zakazanoj raspravi. Stoga je sud zakazao novu raspravu za 23. august 2000. godine. Ponovo su pozvani zastupnici stranaka. Međutim, stranke ponovo nisu odgovorile na poziv. Zbog toga je sud donio Rješenje broj PS-28/00 od 23. augusta 2000. godine, smatrajući da je apelant povukao tužbu.

4. Novi zastupnik apelanta, advokat N. H., podnio je zahtjev za povrat u predašnje stanje. Rješenjem broj Ps-28/00 od 13. decembra 2001. godine, Općinski sud u Sanskom Mostu je odbio zahtjev kao neosnovan.

5. Nakon toga, Apelant je uložio žalbu Kantonalnom sudu u Bihaću koji je, Rješenjem broj PZ-49/02 od 11. marta 2002. godine, odbio žalbu i potvrdio prvostepeno rješenje.

6. Prvostepeni i drugostepeni sud su zauzeli stav da su stranke bile uredno pozvane, te činjenica da je apelant imenovao novog advokata, kao svog zastupnika, u periodu nakon dostavljanja sudskog poziva nije utjecala na postupak uručenja sudskog poziva.

7. Apelant je, 29. aprila 2002. godine, podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv drugostepenog rješenja.

8. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije, Ustavni sud je pošao od člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 11. stav 3. i člana 12. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda:

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."

Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 danu od danu kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

Član 12. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud će odlučivati samo o onim apelacijama koje su stavljene na listu predmeta za odlučivanje."

9. Princip iscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonima entiteta, u smislu podnošenja apelacije u roku od 60 dana od dana primitka posljednje odluke, se odnosi isključivo na efikasne i adekvatne pravne lijekove (vidi Rješenje Ustavnog suda, broj U 15/01 od 4. i 5. maja 2001. godine).

10. Predmetna apelacija dostavljena Ustavnom sudu ima dva aspekta. Prvi se tiče problema da li postupak za povrat u predašnje stanje predstavlja efikasan pravni lijek, te da li se Evropska konvencija može primjenjivati na ovaj postupak. Drugi aspekt se tiče pitanja da li Rješenje Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 23. augusta 2000. godine, kojim se, u pravnoj stvari apelanta protiv tuženog radi naplate duga, smatra da je apelant povukao tužbu jer se nije pojavio pred sudom, iako je uredno pozvan, potpada pod djelokrug Evropske konvencije.

11. Prema sudskoj praksi organa Evropske konvencije, zahtjevi za ponavljanje postupka se ne mogu smatrati efikasnim pravnim lijekom osim ukoliko se on nije pokazao uspješnim i rezultirao ponavljanjem postupka (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *G. protiv Savezne Republike Njemačke*, E 10431/83 od 16. decembra 1983. godine, Odluke i izvještaji (OI) 35, str. 243). Isti princip se primjenjuje na postupak po zahtjevu za povrat u predašnje stanje (vidi Odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, E 27453/90 od 9. januara 1990. godine).

12. Dakle, u pogledu pitanja povrata u predašnje stanje, Ustavni sud zaključuje da je apelant koristio neefikasne pravne lijekove, čijim korištenjem se ne prekida predviđeni rok od 60 dana iz člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, jer ovaj zahtjev očigledno nije imao uspjeha. U pogledu dijela apelacije kojim se tvrdi da je došlo do povrede člana

6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog činjenice da općinski sud nije našao razlog za povrat u predašnje stanje, Ustavni sud nalazi da se takav postupak ne tiče apelantovih građanskih prava i obaveza. Ovim postupkom se samo odlučuje da li postoji razlog za povrat u predašnje stanje apelanta ili ne, bez odluke o pravnom pitanju dužnikovog duga, odnosno u meritumu predmeta. Stoga, čitav postupak povrata u predašnje stanje ne potpada u okvir člana 6. Evropske konvencije niti u okvir člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Iz svega izloženog, Ustavni sud zaključuje da je ovaj dio apelacije *ratione materiae* inkompatibilan sa Evropskom konvencijom.

13. Uz to, apelant je propustio da uloži žalbu protiv Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj Ps-28/00 od 23. augusta 2000. godine. Kao što je već navedeno u tač. 11.f ovoga rješenja, zahtjev za povrat u predašnje stanje predstavlja neefikasni pravni lijek u konkretnom slučaju, jer nije prihvaćen. To, dalje, znači da zahtjev nije zaustavo rok od 60 dana, koji je predviđen članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda. Prema tome, bez razmatranja pitanja primjenjivosti Evropske konvencije na parnični postupak, koji je okončan Rješenjem broj PS-28/00 od 23. augusta 2000. godine, Ustavni sud zaključuje

da je apelant propustio da iscrpi sve efikasne pravne lijekove koji su dostupni prema zakonu entiteta.

14. Imajući u vidu odredbe člana 12. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, a u vezi sa članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima se ne stavljaju na listu za odlučivanje apelacije koje su uložene protiv akta protiv kojeg nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi, odlučeno je kao u dispozitivu ovoga rješenja.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i sudije Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

AP 73/02
25. jula 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Септембар 2003. године
(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација С. С. из Добоја, поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-121/99 од 27. децембра 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. С. С. (у даљњем тексту: апеланткиња), из Добоја, поднијела је апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-121/99 од 27. децембра године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставим суд је 15. маја 2000. године примио апелацију против пресуде Врховног суда, број Рев-121/99 од 17. децембра 1999. године.

3. У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, Уставни суд је 14. фебруара 2001. године доставио апелацију Врховном суду и Републичком јавном правобранилаштву, ради давања одговора.

4. Републичко јавно правобранилаштво је одговор на апелацију доставило 19. марта 2001. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланткиње и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.
6. Пресудом Основног суда у Добоју, број Г1-36/87 од 25. септембра 1987. године, у правној ствари апеланткиње против тужене Општине Добој, поништена је изјава пок. Ј. Ж. из Бргула Горњих, о одрицању права својине у корист друштвене заједнице на некретнинама означеним као к.ч. број 896, шума звана “Шубертна коса”, и к.ч. број 899 зв. “Шубертна коса“ и к.ч. број 839. шума зв. “Поткућница” наведених у потврди Општинске управе за геодетске и имовинско-правне послове Добој, број 0162-477-33/78 од 5. априла 1978. године.
7. Против наведене пресуде Заједничко општинско јавно правобранилаштво Добој изјавило је жалбу Вишем суду у Добоју.
8. Виши суд у Добоју пресудом, број Гж-372/88 од 11. априла 1988. године, одбио је жалбу и првостепену пресуду потврдио.
9. Против наведене пресуде, Заједничко општинско правобранилаштво уложило је 7. јуна 1988. године ревизију, тада надлежном, Врховном суду Босне и Херцеговине.
10. Врховни суд Републике Српске, сада надлежни суд, донио је 27. децембра 1999. године пресуду број Рев-121/99 којом се ревизија тужене уважава, обје нижестепене пресуде преиначавају и тужбени захтјев одбија.
11. Врховни суд констатује да су нижестепени судови оспораваним пресудама на правилно утврђено чињенично стање погрешно примиијенили материјално право. Врховни суд сматра да правилном интерпретацијом одредбе члана 61 Закона о промету земљишта и зграда, доводећи је у везу са чланом 18 став 1 Основног закона о шумама, произлази могућност да се одрекне од права својине на шуми и шумском земљишту. У конкретном случају, предник апеланткиње се једностраном изјавом воље, која представља правни посао, пуноважно одрекао права својине на предметном шумском земљишту у корист другог лица (друштвене заједнице).

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апеланткиња наводи да је Врховни суд оспоравану пресуду донио супротно законским прописима који су важили у вријеме када је Ј. Ж. дао изјаву којом се одрекао својине на свом пољопривредном земљишту, одузимајући тако право својине на поклоњеној шуми апеланткињи, иначе кћерки и законитој наслѣдници Ј. Ж. Ту шуму је она посједовала и била њена законита власница од 6. марта 1984. године до доношења пресуде Врховног суда.

13. Апеланткиња предлаже да Уставни суд, ради заштите њене имовине, усвоји апелацију, укине у цијелости пресуду Врховног суда као и Рјешење Републичке управе за имовинско-правне послове УП/2-10-476-5/85 од 24. априла 1985. године, којим је поништена оспоравана потврда и странке упућене на поступак мред редовним судом, ради утврђивања недостатка воље.

б) Одговор на апелацију

14. Републичко јавно правобранилаштво у свом одговору наводи да из Закона о промету земљишта и зграда, а у вези са одредбама Основног закона о шумама, произлази могућност да се одрекне права својине на шуми и шумском земљишту, тако да је, у конкретном случају, предник апеланткиње могао да се одрекне права својине. Наиме, његова изјава представља правни посао којим се пуноважно одрекао права својине у корист друштвене заједнице.

V. Допустивост

15. Сходно члану VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У члану 11 став 3 Пословника Уставног суда утврђено је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

1999. Уставни суд констатује да је апеланткиња, обраћајући се Врховном суду, исцрпила све расположиве правне лијекове. Она је примила пресуду Врховног суда 31. марта године, а апелација Уставном суду достављена је 15. маја 2000. године.

Слиједи да је апеланткиња испоштовала рок од 60 дана за подношење апелације Уставном суду.

17. Сходно томе, апелације је допуштена у складу са чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда.

18. Прије разматрања меритума предмета Уставни суд мора да одлучи да ли да прихвати апелацију узимајући у обзир критеријуме садржане у члану XII Устава Босне и Херцеговине.

19. Сходно члану XII Устава Босне и Херцеговине, Устав ступа на снагу након потписивања Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини као уставни акт којим се замјењује и ставља ван снаге Устав Републике Босне и Херцеговине. Општи оквирни споразум потписан је 14. децембра 1995. године, на према томе произлази да је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу тога дана. Стога се поставља питање да

ли је Уставни суд и до које мјере надлежан *ratione temporis* да разматра предмет имајући у виду да се 5. априла 1978. године апеланткињин отац Ј. Ж. једностраном изјавом воље одрекао права својине на шумском земљишту у корист другог лица, дакле прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине.

20. Сходно наведеним одредбама Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд не може да разматра случајеве који су се десили прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине.

21. Уставни суд стога не може, у конкретном случају, да разматра одрицање права својине на шумском земљишту, јер се то десило прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине. Ово питање је зато ван надлежности Уставног суда *ratione temporis*.

22. Поступак по тужби апеланткиње је пред редовним судовима у току од 1987. године.

Период који Уставни суд може да узме у разматрање почиње да тече од 14. децембра 1995. године - дана ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је надлежан да испитује предмет уколико се односи на вођење поступка апеланта који је настављен након 14. децембра 1995. године.

23. На основу члана 26 Пословника Уставног суда, Уставни суд код одлучивања испитује да ли постоје само оне повреде које су изнесене у захтјеву.

VI. Меритум

24. Апеланткиња тврди да је оспораваном пресудом повријеђено њено право на имовину, односно тражи "заштиту властите имовине".

25. Сходно Уставу Босне и Херцеговине, сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из члана 11/2 Устава Босне и Херцеговине, што укључује, између осталог, и право на имовину (члан III/3 к).

Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) право на имовину заштићено је чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Та одредба, у релвантном дијелу, гласи:

Заштита имовине

"Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

....."

26. Ријеч имовина укључује широк обим имовинских интереса који представљају одређену економску вриједност (види, одлуке Уставног суда број У 14/00 од 4. априла 2000. године - "Службени гласник БиХ", број 33/01 и број У 11/01 - "Службени гласник БиХ", број 20/02).

27. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу 2 овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом, провођењем оних закона које сматрају потребним у ту сврху.

28. Право, за које апеланткиња наводи да гаје стекла, могло би у наведеном смислу да се сматра имовином, уколико за то постоји правни основ. Међутим, члан 1 Протокола број 1 штити само постојећу имовину, али не укључује права или очекивања на стицање имовине у будућности, нпр. насљедством (Европски суд за људска права, пресуда у случају *Marche против Белгије*, 1979. серија А број 31). Апеланткиња никада није имала право својине на предметним некретнинама, које се биле својина њеног оца Ј. Ж. а којих се он одрекао у корист друштвене заједнице. Слиједи да пресудом Врховног суда није дошло до повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Овај предмет не спада у домен овог члана. Сходно томе, апелација мора да буде одбијена као неоснована у овом погледу.

29. Право на имовину је, такође, заштићено чланом II/3 к) Устава Босне и Херцеговине. Међутим, та заштита не превазилази заштиту предвиђену чланом I Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Стога није дошло ни до повреде члана II/3 к) Устава.

VII. Закључак

30. Уставни суд је утврдио да не постоји повреда уставних права и, на основу члана 60 Пословника Уставног суда, одлучио је као у диспозитиву ове одлуке.

31. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије проф. др Тазим Садиковић, проф. др Миодраг Симовић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, проф. David Feldman, проф., и Валерија Галић.

У 4/01
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 25/01

**Апелација С. П. из Зенице против пресуде Кантоналног суда у Зеници
бр. Гж 740/00 од 15. децембра 2000. године и пресуде Општинског суда у Зеници
бр. П 442/99 од 21. фебруара 2000. године**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник
Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника
Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника
Хатица Хациосмановић, судија
David Feldman проф., судија
Didier Maus, проф. др, судија
Валерија Галић, судија
на сједници, одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација С. П. из Зенице, поднесена против пресуде Кантоналног суда у Зеници број Гж.740/00 од 15. децембра 2000. године и пресуде Општинског суда у Зеници број 11.442/99 од 21. фебруара 2000. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. С. П. (у даљњем тексту: апелант) из Зенице, кога заступа пуномоћник Е. Ч., адвокат из Зенице, поднио је 15. фебруара 2001. године апелацију Уставном суду Босне и

Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Кантоналног суда у Зеници број Гж.740/00 од 15. децембра 2000. године и пресуде Општинског суда у Зеници број П.442/99 од 21. фебруара 2000. године.

II. Поступак пред Уставним судом

- У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда апелација је достављена Кантоналном суду у Зеници, а одговор тог суда је достављен 19. децембра 2001. године.
- Апелација је достављена и ЈП „Гријање” из Зенице које није доставило одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

- Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин:
- Апелант и ЈП “Гријање” Зеница су, у августу 1998. године, закључили уговор о испоруци топлотне енергије за загријавање стамбеног простора број 085812.
- ЈП “Гријање” је, 22. фебруара 1999. године, поднијело тужбу Основном суду у Зеници против апеланта којом је затражило да тај суд споменути уговор поништи, те да се наложи туженом да са мреже даљинског гријања искључи стамбени објекат у Зеници, ул. Масарикова бр. 51, као и да тужиоцу исплати новчани износ од 800,00 КМ на име накнаде за испоручену топлотну енергију са трошковима поступка.
- Поводом ове тужбе Основни суд у Зеници је, 21. фебруара 2000. године, под бројем П.442/99 донио пресуду због изостанка којом је тужбени захтјев тужиоца усвојен у цијелости.
- На ову пресуду апелант је благовремено уложио жалбу Кантоналном суду у Зеници, коју је овај суд пресудом број Гж.740/00 од 15. децембра 2000. године одбио и првостепену пресуду потврдио.
- Против пресуде Кантоналног суда у Зеници, број Гж.740/00, као и против пресуде Општинског суда у Зеници, број П.442/99, изјављена је апелација Уставном суду.

IV. Релевантни прописи

- Закон о парничном поступку** (“Службене новине Федерације БиХ”, бр. 42/98 и 3/99)

“Члан 314

Кад туженик не дође на припремо рочиште до његова закључења, или на прво рочиште за Главну расправу ако припремо рочиште није одржано, или ако дође на та рочишта, али неће да се упусти у расправљање или се удаљи са рочишта, а не оспори тужбени захтјев, донијеће се пресуда којом

се прихвата тужбени захтјев (пресуда због изостанка), ако је удовољено овим условима:

- 1) ако је туженик био уредно позван;*
- 2) ако тужилац предложи доношење пресуде због изостанка;*
- 3) ако туженик није поднеском оспорио тужбени захтјев;*
- 4) ако основаност тужбеног захтјева произлази из чињеница наведених у тужби;*
- 5) ако чињенице на којима се заснива тужбени захтјев нису у противности с доказима које је сам тужилац поднио или са чињеницама које су општепознате;*
- 6) ако не постоје општепознате околности из којих произлази да су туженика спријечили оправдани разлози да дође на рочиште.*

Неће се донијети пресуда због изостанка и кад је удовољено условима из става 1 овог члана ако суд нађе да је ријеч о захтјеву којим странке не могу да располажу.

Доношење пресуде због изостанка одгодиће се ако је потребно да се о околностима из става 2 овог члана прије тога прибаве обавјештења.

Ако из чињеница наведених у тужби не произлази основаност тужбеног захтјева, а тужба на рочишту није преиначена, суд ће донијети пресуду којом се тужбени захтјев одбија.

Доношење пресуде због изостанка може да се одгоди и ако нема доказа да је туженик уредно позван, а несумњиво је да му је позив упућен. У том случају председник вијећа одредиће рок, који не може да буде дужи од тридесет дана за доставу у земљи, односно дужи од шест мјесеци за доставу у иностранству, да се извиди да ли је туженик уредно позван.

Ако се у том року утврди да је туженик био уредно позван, председник вијећа донијеће пресуду због изостанка.

Против одлуке суда којом се одбија приједлог тужиоца да се донесе пресуда због изостанка допуштена је посебна жалба.

У случајевима предвиђеним у ст. 3 и 5 овог члана, пресуду због изостанка суд може да донесе без изјашњења странака

V. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да оспорене судске одлуке нису законите, односно да су супротне Закону о парничном поступку п да су довеле до повреде његових уставних права гарантованих чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), и то права на правично суђење пред непристрасним судом. Предложио је да се апелација усвоји, оспораване пресуде укину и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

б) Одговор на апелацију

12. Кантонални суд у Зеници је у одговору на апелацију предложио да се апелација одбије, јер је пресуда тог суда донесена након што је установљено да не стоје разлози жалбе због којих се пресуда оспоравана, а ни разлози на које другостепени суд пази по службеној дужности

VI. Допустивост

13. Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи: *“Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини”*.

14. Чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда је прописано: *“Суд може да разматра апелацију само ако су прошив пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у периоду од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио”*.

15. Посљедња одлука у овом предмету је пресуда Кантоналног суда у Зеници, па се поставља питање да ли је апелант могао да изјави ревизију Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине и да ли је неподношењем ревизије апелант пропустио да исцрпи све правне лијекове.

Уставни суд се, у овом случају, позива на члан 364 Закона о парничном поступку, сходно коме ревизија као ванредни правни лијек није допуштена у имовинско-правним и радним споровима у којима се тужбени захтјев не односи на потраживање у новцу, предају ствари или извршење какве друге чинидбе, ако вриједност предмета спора коју је тужилац у тужби навео не прелази 15.000 КМ.

16. У конкретном случају вриједност предмета спора која је наведена у тужби износи 800,00 КМ. Сходно томе, у овом предмету ревизија Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине није била могућа.

17. Из наведеног слиједи да је апелација благовремено поднесена.

18. Сходно томе, апелација је допуштена.

VII. Уставни суд је одлучио

19. Уставни суд испитује да ли су пресуде Кантоналног суда у Зеници број Гж.740/00 од 15. децембра 2000. године и Општинског суда у Зеници број П.442/99 од 21. фебруара 2000. године у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, односно да ли је у конкретном случају дошло до повреде члана 6 став 1 Европске конвенције.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

“1. Приликом утврђивања Грађанских права и обавеза или основаности

било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.(...)”

20. Уставни суд мора да испита да ли је члан 6 став 1 Европске конвенције примјењив у овом предмету и, уколико јесте, да ли је непристрасни суд испоштовао право на правично суђење.

1. Примјењивост члана 6 став 1 Европске конвенције

21. Питање које се поставља у погледу примјењивости члана 6 став 1 Европске конвенције свакако јесте да ли је поступак који је у питању представљао “спор о грађанским правима и обавезама” у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције.

22. Уставни суд подсјећа да питање да ли право треба да се сматра грађанским у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције мора да буде утврђено у односу на суштински садржај и учинке тог права, а не његовом правном класификацијом - према домаћем праву релевантне државе. У остваривању своје надзорне функције, Уставни суд такође мора да узме у обзир циљ и сврху Европске конвенције.

23. Уставни суд запажа да је парнични поступак био покренут ради поништења уговора о испоруци топлотне енергије којим су утврђене специфичне обавезе уговорних страна о испоруци топлотне енергије, односно о плаћању испоручене енергије. Дакле, парнични поступак је био покренут ради одлучивања о правима која се јасно сматрају грађанским како у погледу домаћих закона тако и у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

24. Имајући у виду чињенично стање у предмету и општеприхваћени став да је концепт “грађанских права и обавеза” самосталан (види пресуду Европског суда за људска права у предмету *Ringelsen* од 16. јула 1971. године, серија А, бр. 13. став 94), Уставни суд закључује да је поступак у овом предмету представљао “спор о грађанским правима и обавезама” у смислу члана 6 Европске конвенције те да је тај члан примјењив у овом случају.

2. Право на правично суђење непристрасног суда

25. Члан 6 је један од кључних чланова Европске конвенције и права предвиђена овим чланом имају у оквиру Европске конвенције централно мјесто. Тим чланом се, између осталог, гарантује и право на правично и јавно суђење приликом утврђивања права и дужности појединаца која су грађанске природе (као и разматрања сваке кривичне оптужбе) и због тога се сматра да је овај члан од суштинског значаја за функционисање демократије. Став 1 члана 6 Европске конвенције набраја низ елемената који сачињавају правично вршење правде и уколико дође до повреде било ког од ових права, постоји и повреда члана 6 став 1 Европске конвенције.

26. У овом случају подносилац апелације свој захтјев базира на томе да у овој парници није имао правично суђење пред непристрасним судом.

27. Непристрасност суда се односи, прије свега, на однос према странкама у спору, а Европски суд за људска права то утврђује на основу субјективног и објективног критеријума. Субјективни тест се тиче личног убјеђења одређеног судије у случају и то је тзв. лична непристрасност, која се претпоставља док се не докаже супротно. Објективни тест се односи на утврђивање да ли је судија обезбиједио довољне гаранције да би се искључиле било какве оправдане сумње у вези са постојањем његове непристрасности. То значи да судија не смије да буде оптерећен предрасудама у вези са одлуком коју доноси, да не смије да дозволи да у судници буде под утицајем спољашњих информација, нити смије да допусти да га његове личне емоције воде током поступка и да утичу на формирање његовог мишљења, већ да то своје мишљење мора да заснива на оном што је изнесено на суђењу. Дакле, питање непристрасности се односи не само на држање судије већ и на његов став о предмету у ком одлучује.

28. Надаље, право на правично суђење, *inter alia*, даје могућност да се предоче разлози пресуде с обзиром да то омогућава апеланту да дјелотворно користи расположиве правне лијекове (Европски суд за људска права, *Nadjianastassiou против Грчке*, пресуда број 12945/98 од 16. децембра 1992. године, став 33). Међутим, члан 6 став 1 Европске конвенције не предвиђа да суд испитује све аргументе које су стране изложиле у току поступка, него само аргументе које суд сматра релевантним. Суд мора да узме у обзир аргументе страна у поступку, али они не морају сви да буду изнесени у образложењу пресуде (Европска комисија за људска права, Одлуке о допустивости број 10938/84 од 9. децембра 1986. године, Одлуке и извјештаји, 50, 98, и број 10153/82 од 13. октобра 1986. године и 49/67). Коначне одлуке жалбених судова не морају да имају исцрпна образложења (види, Европска комисија за људска права, Одлука о допустивости број 8769/79 од 16. јула 1981, Одлуке и извјештаји 25, 240).

29. Уставни суд наглашава да је прихватљивост доказа првенствено питање које регулише домаћи закон и да је опште правило да домаћи судови процијене проведене доказе. Задатак Уставног суда није да одлучује да ли су изјаве правилно прихваћене као докази, већ да утврди да ли је поступак у цјелини праведан, укључујући начин на који су докази добијени (види између осталих извора, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Doorson против Холандије*, 26. март 1996. године, Извјештаји пресуда и одлука 1996-11, став 67).

30. Сем тога, надлежност Уставног суда у апелационим поступцима је ограничена “на питања која су садржана у овом Уставу” и Уставни суд није надлежан да преиспитује чињенично стање или тумачење и примјену закона редовних судова сем у случајевима у којима су одлуке нижих судова повриједиле уставна права, тј. то је случај уколико је неки редовни суд погрешно тумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворне правне лијекове и у другим случајевима) или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава.

31. У конкретном случају, нема дилеме да је апелант у овом предмету имао право на приступ суду и на јавну расправу, али је својим недоласком на заказано рочиште пред судом себи ускратио то право на је донесена пресуда због изостанка.

32. Сходно свему наведеном у погледу наводних, напријед размотрених, повреда члана 6 Уставни суд сматра да ни овај аспект апелантових навода у односу на “правично суђење” није повријеђен.

33. Према мишљењу Уставног суда, када се има у виду све изложено, апелант заиста ничим није доказао да су судови који су судили у његовом предмету били пристрасни и споменуте тврдње су остале паушалне, јер нису поткријељене било каквим адекватним доказима.

34. Приједлог апеланта да се од Кантоналног суда из Зенице прибаве подаци о броју изјављених жалби на пресуде због изостанка и врсте донесених одлука о тим жалбама уз назнаку предмета спора за сваки појединачни предмет очигледно није доказ који би могао да буде правно релевантан и који би могао да исходи доношење другачије одлуке у овом предмету.

35. Апелантов приговор да је, доставом поднеска којим обавјештава да је за пуномоћника изабрао адвоката коме је убудуће требало да се достављају сва писмена, показао активност која спречава доношење пресуде због изостанка, у овом случају не може да се прихвати као основан. Наведени поднесак је информативног карактера и не представља оспоравање тужбеног захтјева, на због тога није ни битан за ову одлуку.

36. Чињенице на којима се заснива тужбени захтјев нису у супротности са доказима које је тужилац поднио суду, а код постојећег стања ствари основаност тужбеног захтјева произлази из чињеница које су у тужби наведене. Из записника о извршеном инспекцијском прегледу простора који је апелант користио види се да се он понашао противно уговору закљученом између странака, на је ЈП “Гријање” из Зенице оправдано тражило поништење тог уговора.

37. Пресуда због изостанка у овој парници је донесена на основу одредаба члана 314 Закона о парничном поступку, јер су за то у овом случају били испуњени сви законом прописани услови. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да није дошло до повреде апелантових уставних права предвиђених чланом 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

38. На основу изложеног, а у складу са чланом 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 и члана 61 став 1 тачка 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација Д. Б. из Бање Луке, против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев.56/2000 од 15. јуна 2000. године.

- Утврђује се повреда члана 11/4 Устава Босне и Херцеговине.
- Укида се пресуда Врховног суда Републике Српске, број Рев.56/2000 од 15. јуна 2000. године.
- Налаже се Основној школи "Иван Горан Ковачић" из Бање Луке да одмах изврши ову Одлуку и то у складу са пресудом Окружног суда Бања Лука број Ж-198/99 од 4. новембра 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. Д. Б. (у даљњем тексту: апеланткиња), из Бање Луке, поднијела је 5. децембра 2000. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев.56/2000 од 15. јуна 2000. године. На захтјев Уставног суда, апеланткиња је допунила апелацију 22. априла 2002. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, 31. јула 2001. године затражени су одговори на наводе апелације од Врховног суда Републике Српске, Основне школе “Иван Горан Ковачић” из Бање Луке и Републичког јавног правобранилаштва Бања Лука. Републичко јавно правобранилаштво Бања Лука, као законски заступник Основне школе “Иван Горан Ковачић”, доставило је 23. августа 2001. године одговор на наводе апелације, док Врховни суд Републике Српске није доставио одговор. У складу са чланом 20 став 2 Пословника Уставног суда, апеланткињи је 19. септембра 2001. године достављен одговор на апелацију Републичког јавног правобранилаштва Бања Лука. Апеланткиња је, 1. октобра 2001. године, доставила Уставном суду своје изјашњење на одговор Републичког јавног правобранилаштва.

3. У складу са чланом 19 став 1 Пословника Уставног суда, 9. априла 2002. године Уставни суд је затражио од апеланткиње да достави допуну апелације. Допуна апелације, од 22. априла 2002. године, достављена је Републичком јавном правобранилаштву Бања Лука 16. јула 2002. године, а Основној школи “Иван Горан Ковачић” 16. јула 2002. године, на коју се нису изјаснили.

4. На тражење Уставног суда, Основни суд Бања Лука је 27. августа 2001. године доставио комплетан спис број РС-193/97.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

6. Апеланткиња је радила од 22. августа 1994. године као наставник српског и њемачког језика у Јавној установи Основна школа “Иван Горан Ковачић” Бања Лука (у даљњем тексту: Школа). Апеланткињу је, без конкурса, директор Школе распоредио на упражњено радно мјесто наставника српског и њемачког језика. Директор Школе није донио рјешење о заснивању радног односа. У међувремену, рјешењем Министарства одбране Републике Српске, септембра 1995. године, апеланткиња је распоређена на радну обавезу у наведену школу, на радно мјесто наставнице српског језика. Иако је директор Школе недоношење рјешења у почетку правдао ратним околностима, рјешење о апеланткињином распореду није донио ни послје престанака ратних околности.

7. Директор Школе је, 30. јуна 1997. године, позивајући се на одредбу члана 53 Закона о радним односима, донио Рјешење о престанку рада на одређено вријеме, број 62-2/97.

У Рјешењу је наведено да апеланткињи, наставници српског и њемачког језика, престаје радни однос са 31. јулом 1997. године због истека радног односа на одређено вријеме, са престанком свих права и обавеза из радног односа истог дана. Школа је

апеланткињу као запосленика пријавила у матичну евиденцију активних осигураника у Јавни фонд пензионог и инвалидског осигурању Бања Лука, у периоду од 22. августа 1994. године до 31. августа 1997. године.

8. Како Рјешење о престанку радног односа апеланткињи није уручено, Секретаријат за инспекцијске послове Бања Лука, 15. октобра 1997. године, преко овлаштеног инспектора, извршио је контролу којом приликом је, између осталог, утврђено да апеланткињи није уручено рјешење о престанку радног односа, те је наложено директору Школе да апеланткињи достави рјешење, како би могла да тражи заштиту својих права из радног односа.

9. Из података извода из записника Наставничког вијећа Школе (допис Школе број 38/98 од 11. марта 1998. године) произлази да је на сједници Наставничког вијећа, уз присуство директора Школе 29. септембра 1997. године, одлучено да се распише конкурс, преко Завода за запошљавање, за наставнике из предмета: Српски језик, Биологија, Хемија и Ликовно васпитање.

10. И поред одлуке Наставничког вијећа о расписивању конкурса за наведене предмете, из садржаја Записника сачињеног 14. октобра 1997. године на сједници Школског одбора, произлази да је конкурс расписан за све предмете сходно одлуци Наставничког вијећа, сем за српски језик. На конкурс из предмета Биологија, Хемија и Ликовно васпитање пријавили су се наставници који су већ радили у Школи школске 1996/97. године, односно у исто вријеме када је радила и апеланткиња. Пријем ових наставника предложио је директор Школе зато што су се, према његовом мишљењу, показали добрим радницима, који задовољавају све прописане услове за рад, а посебно је код наставника биологије и хемије истакао и дугогодишње радно искуство.

11. Апеланткиња је писмено захтијевала мишљење Синдикалне организације Школе о свом раду. На сједници, одржаној 28. октобра 1997. године, Синдикална организација утврдила је, из ранијих записника Наставничког вијећа, Разредног вијећа, забиљешки директора и педагога Школе, да је апеланткиња посао у Школи обављала добро и професионално.

12. У новембру 1997. године Школа је у радни однос на неодређено вријеме за предмет Српски језик примила Н. С, без расписивања конкурса. Именована је примљена у радни однос са три године радног стажа, док је апеланткиња имала 28 година радног стажа.

13. Апеланткиња се, након што је 21. октобра 1997. године примила рјешење о престанку радног односа, 19. новембра 1997. године обратила тужбом Основном суду у Бањој Луци за заштиту права из радног односа.

14. Основни суд у Бањој Луци је, 31. августа 1999. године, донио пресуду број РС-4/99 којом је поништио Рјешење о престанку радног односа апеланткиње број 62-2/97 од 30. јуна 1997. године. Туженој Школи наложено је да тужитељку (апеланткињу) врати на

радно мјесто наставнице српског и њемачког језика, као и да јој надокнади трошкове парничног поступка у року од 15 дана.

15. Окружни суд у Бањој Луци је, 4. новембра 1999. године, одлучујући о жалби тужене Школе, донио пресуду број Ж-198/99 којом се потврђује пресуда Основног суда у Бањој Луци број РС-4/99 од 31. августа 1999. године, а жалба Школе се као неоснована одбија.

16. Тужена Школа је поднијела Врховном суду Републике Српске захтјев за ревизију против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Ж-198/99 од 4. новембра 1999. године. Врховни суд Републике Српске је, одлучујући о захтјеву, донио пресуду број Рев-56/00 којом је ревизију уважио, обје нижестепене пресуде преиначио, а тужитељкин тужбени захтјев одбио. Сходно мишљењу Врховног суда Републике Српске, у “конкретној правној ствари нижестепени судови су погрешно примијенили материјално право, јер није спорно да је тужитељка примљена на рад без јавног оглашавања слободног радног мјеста иведеног поступка заснивања радног односа, без доношења рјешења о заснивању радног односа, што је супротно чл. 6, 12, 13 и 14 тада важећег Закона о радним односима. Ови недостаци су такве природе да искључују постојање радног односа. Врховни суд Републике Српске сматра да је тужитељка била у тзв. фактичком радном односу, тачније на фактичком раду. Док је он трајао, тужитељка је имала сва права и обавезе из радног односа, али није постала њихов титулар. Врховни суд Републике Српске сматра да радног односа у конкретном случају уопште нема, а фактички рад, без обзира на трајање, може да престане увијек”.

IV. Релевантни прописи

Закон о основној школи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 4/93 и 6/93)

“Члан 1 став I

Основна школа је установа за обављање дјелатности у области основног образовања и васпитања.

Члан 76 став I

Наставника, стручног сарадника и васпитача бира директор школе на основу конкурса по прибављеном мишљењу школског одбора...

Члан 137 став 1 тачка 11 и став 2

Новчаном казном од 500.000 до 1.600.000 динара казниће се за прекршај школа ако не распише конкурс за наставника, стручног сарадника и васпитача (члан 76.).

Новчаном казном од 50.000 до 200.000 динара казниће се и одговорно лице у школи за прекршај из став 1 овог члана”.

Закон о радним односима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97, 26/97 и 10/98)

“Члан 4 ст. 1 и 2

Радни однос заснива се на неодређено вријеме или на одређено вријеме. У погледу права, обавеза и одговорности радника радни однос заснован на одређено вријеме изједначен је са радним односом заснованим на неодређено вријеме.

Радни однос на одређено вријеме може се засновати ради замјена привремено одсутног радника, ради извршења посла који траје до шест мјесеци, као и кад се привремено повећа обим посла и код заснивања радног односа са приправником ради обављања приправничког стажа.

Члан 6

О потреби за заснивањем радног односа са радником одлучује директор, о чему предузеће подноси писмену изјаву Заводу за запошљавање Републике Српске...

Члан 12

Директор је дужан да у року од 15 дана од дана истека рока за подношење пријава кандидата одлучи о поднесеним пријавама и да у даљем року од пет дана о томе обавијести подносиоце пријава.

Члан 13

О заснивању радног односа са радником директор доноси рјешење. Против рјешења сваки заинтересовани кандидат има право да поднесе приговор у року од осам дана од дана пријема обавјештења уколико сматра да је изабран кандидат који не испуњава услове или да је повријеђен поступак код доношења рјешења одређен законом и колективним уговором. Приговор се подноси органу одређеном колективним уговором.

Члан 14

Радник заснива радни однос с даном ступања на рад на основу коначног рјешења о заснивању радног односа, а код приватног послодавца на основу уговора о запошљавању.

Члан 14а

Послодавац је дужан да радника који је засновао Радни однос, у прописаном року пријави на здравствено и пензијско-инвалидско осигурање, у складу са законом.

Члан 53

Радни однос престаје:

а) уз сагласност радника;

1) ако писмено изјави да жели да му престане радни однос;

2) ако се са директором споразумије о престанку радног односа;

b) без сагласности радника:

- 3) *ако не положи испит који је био закону дужан положити;*
- 4) *ако одбије да ради на радном мјесту односио на послу на која је распоређен;*
- 5) *ако одбије да се стручно оспособи, доквалификује односно преквалификује;*
- 6) *ако одбије да заснује радни однос у другом предузећу у случају трајнијег обима послова на радном мјесту, односно ако одбије да привремено ради у другом предузећу;*
- 7) *ако неоправдано изостане с посла три радна дана узастопно или с прекидима шест дана у току календарске године;*
- 8) *ако је приликом заснивања радног односа прешутио или дао нетачне податке који су били од значаја за задавање радног односа;*
- 9) *ако се у року од једне године од заснивања радног односа утврди да је радни однос незаконито заснован;*
- 10) *ако се утврди да не остварује резултате у раду на радном мјесту, а предузеће нема другог одговарајућег радног мјеста на коме би радник могао радити;*
- 11) *када је отворен поступак за престанак предузећа;*
- 12) *истеком рока одређеног рјешењем о заснивању радног односа на одређено вријеме;*
- 13) *ако одбије односно ако се не одазове позиву предузећа или другог надлежног органа за вршење послова из области одбране;*
- 14) *ако одбије односно ако се не одазове позиву за вршење радне обавезе уведене актом надлежног органа у Републици;*
- 15) *истеком времена чекања на посао на које је радник упућен због смањења обима рада односно због економских тешкоћа предузећа;*
- 16) *када наврши 65 година живота и најмање 15 година пензијског стажа, или 40 година пензијског стажа (мушкарац), односно 35 година пензијског стажа (жена), без обзира на године живота;*
- 17) *раднику запосленом код приватног послодавца - кад је послодавцу одређена или одобрена привремена обустава рада дуже од шест мјесеци;*
- 18) *одговорном лицу и предузећу ако не изврши судску одлуку којом је радник враћен на посао;*
- 19) *ако одбије да ради на отклањању посљедица више силе у смислу члана 15 овог закона;*
- 20) *ако се у року од 30 дана од дана истека времена мировања права и обавеза не јави послодавцу ради отпочињања рада;*
- 21) *ако му је изречена мјера престанка радног односа због повреде радних обавеза;*

- 22) ако за вријеме одобреног одсуствовања с посла или на вријеме чекања у смислу члана 64 овог закона заснује радни однос с другим послодавцем;
- с) по сили закона....
- Рјешење о престанку радног односа садржи поред осталог, податке о основу престанка радног односа, датум престанка радног односа и упутство о поступку за заштиту права.*

Члан 67 став 1 тачка 1 тачка 4б и став 2

Новчаном казном од 1.000 до 3.000 динара, казнити ће се за прекршај предузеће:

- 1. ако не поднесе пријаву о потреби за оснивањем радног односа организацији за запошљавање (члан 6 став 1 овог Закона).*
- 4б ако у прописаном року не закључи уговор о запошљавању и не поднесе пријаву на здравствено и пензијско-инвалидско осигурање за себе и раднике који су засновали радни однос (14а овог закона), ако законом није другачије одређено.*
- За прекршај из става 1 овог члана казниће се и одговорно лице у предузећу новчаном казном од 250 до 1.000 динара.*

V. Апелација

Наводи из апелације

17. Апеланткиња апелацијом и допуном апелације оспорава пресуду Врховног суда Републике Српске, наводећи да је у Школи 22. августа 1994. године засновала радни однос на неодређено вријеме и распоређена на трајно упражњено радно мјесто наставнице српског и њемачког језика. Директор Школе, иако је био закону био обавезан, није јој издао рјешење о заснивању радног односа на неодређено вријеме, правдајући то ратним стањем.

18. Апеланткиња наводи да је у Школи радила све до 21. октобра 1997. године, када јој је директор Школе уручио рјешење о престанку радног односа са 31. јулом 1997. године. Апеланткиња тврди да јој је директор Школе дао незаконит отказ, а на њено радно мјесто без конкурса примио Н. С., која је имала само три године радног стажа, док апеланткиња има 28 година радног стажа. Апеланткиња наводи да је директор Школе примио друго лице због страначке припадности, као и из материјалних побуда. Такође, наводи да се директор Школе “дискриминаторски” односио према запосленим и ученицима у Школи који су били несрпске националности, као и запосленим српске националности који нису прихватили такав његов однос.

19. Апеланткиња тврди да је пресудом Врховног суда Републике Српске оправдана и озакоњена незаконитост, тј. престанак радног односа са 31. јулом 1997. године према

рјешењу директора Школе, а према одјави 31. августа 1997. године, чиме су јој одузета права из радног односа. Апеланткиња тврди, такође, да је примљена у радни однос на неодређено вријеме, што може да се закључи из чињенице да је радно мјесто на које је примљена било трајно упражњено, и да није постојала могућност да се прими радник на одређено вријеме. Сматра да то што директор Школе није донио рјешење о заснивању радног односа не може да иде на штету наставника. Да је радно мјесто постојало и било упражњено види се и из чињенице што је директор истовремено, са престанком апеланткињиног радног односа, донио одлуку да у радни однос на неодређено вријеме, без оглашавања, прими Н. С. са распоредом на радно мјесто наставнице српског језика.

20. Апеланткиња истиче да је образложење оспораване пресуде произвољно, јер није засновано на закону, с обзиром да Законом о радним односима нигдје није предвиђен фактички радни однос, односно фактички рад.

21. Апеланткиња сматра да је Врховни суд Републике Српске субјективно поступао и да је његова одлука исполитизирани акт који јој је одузео право да даље ради и то у врло неповољној старосној доби, одузео јој је право на накнаду неисплаћене плате и онемогућио да оствари сва друга права из радног односа. Тврдња да није постојао радни однос, како образлаже Врховни суд Републике Српске, сходно апеланткињиним наводима није основана, јер из радне књижице је видљиво да је апеланткиња била у Основној школи “Иван Горан Ковачић” из Бање Луке у радном односу од 22. августа 1994. године до 31. августа 1997. године, што износи три године и девет дана. Такође, и из Матичне евиденције активних осигураника Јавног фонда ПИО Бања Лука види се да је апеланткиња била пријављена на пензионо-инвалидско осигурање у периоду од 22. августа 1994. године до 31. августа 1997. године.

22. Апеланткиња сматра да је Врховни суд Републике Српске својом одлуком повриједио њена лична и грађанска права, тј. право на рад заштићено Уставом Босне и Херцеговине, и предлаже да се укине пресуда Врховног суда Републике Српске. Наводи да није припадала ниједној политичкој странци, сматрајући да не би требало да буде разлика које се заснивају на вјерској, расној, националној, политичкој или било којој другој основи. Апеланткиња, даље, наводи да је њен однос према радном мјесту био искључиво у обављању професионалних обавеза наставника и да је то, на крају, резултирало да се на радно мјесто на ком је радила апеланткиња на неодређено радно вријеме прими запосленик исте политичке припадности којој припада директор Школе.

Одговор на апелацију

23. Републичко јавно правобранилаштво Бања Лука, у одговору на апелацију од 23. августа 2001. године, истакло је да у цијелости остаје при свим својим наводима које је дало у поступку ревизије пред Врховним судом Републике Српске. Сматра да је апеланткињин радни однос био на одређено вријеме.

VI. Допустивост

24. Сходно члану VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине *“Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.”*

25. У складу са чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда, *“Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио ”.*

26. Апеланткиња је примила пресуду Врховног суда Републике Српске 10. новембра 2000. године, а апелација Уставном суду је достављена 5. децембра 2000. године. Слиједи даје апелација поднесена у оквиру рока од 60 дана предвиђеног чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда.

27. У конкретном случају апеланткиња је искористила све ефикасне правне лијекове. Посљедња одлука је пресуда Врховног суда Републике Српске. Слиједи да је апелација допуштена.

VII. Меритум

28. У оквиру апелационе надлежности из члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је надлежан да оцјењује да ли је пресудом било ког суда дошло до повреде права заштићених Уставом Босне и Херцеговине, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима (у даљњем тексту Европска конвенција), укључујући права и слободе предвиђене међународним споразумима наведеним у Анексу I Устава Босне и Херцеговине.

29. Апеланткиња оспорава пресуду Врховног суда Републике Српске, истичући да су том пресудом повријеђени право на рад и њена људска права из радног односа, заштићена Уставом Босне и Херцеговине и Законом о радним односима Републике Српске, наводећи да је према њој учињена дискриминација у остваривању права на рад. Иако се апеланткиња у својој апелацији није позвала на конкретне повреде из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције, произлази да она сматра да су повријеђена њена права из члана 11/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Питање које произлази из апелације односи се на повреду права из радног односа заштићеног Међународним пактом о грађанским и политичким правима и Међународним пактом о економским, социјалним и културним правима који су саставни дио Анекса I Устава Босне и Херцеговине.

30. Сходно члану II/2, а у вези са чланом 11/2 Устава Босне и Херцеговине, сви судови у Босни и Херцеговини подвргнути су, односно дужни су, да примјењују људска права и основне слободе предвиђене у Европској конвенцији и њеним протоколима.

1) Устав Босне и Херцеговине

Забрана дискриминације - члан П/4 Устава Босне и Херцеговине

Члан П/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, осигурано је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којем основу као што је пол, раса, боја, језик, вјера, политичко и друго мишљење, национално али социјално поријекло, повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.”

31. Слиједи да се апеланткињине жалбе односе, у суштини, на дискриминацију уживања њеног права на рад и примање у јавну службу, под општим једнаким условима, као и њеног права на једнакост пред законом у погледу њеног права на рад.

32. Анекс 1 Устава Босне и Херцеговине наводи, *inter alia*, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима и Међународни пакт о грађанским и политичким правима, као додатне споразуме о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини.

33. **Члан 6 став 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима** гласи:

“Државе потписнице овог Пакта признају право на рад, које подразумијева право сваког лица да добије могућност да обезбиједи себи средства за живот слободно изабраним или прихваћеним радом, те ће предузети одговарајуће мјере за заштиту овог права.”

Члан 7 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима у релевантном дијелу гласи:

“Државе потписнице овог Пакта признају право свакоме на уживање правичних и повољна услова рада, који обезбјеђују нарочито:

а) награђивање које, као минимум, доноси сваком трудбенику:

(I) правичну плату и једнаку награду за рад једнаке вриједности без икакве разлике,...

(II) пристојан живот за њих и њихове породице сходно одредбама овог Пакта;...”

34. **Члан 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима** у дијелу који је релевантан за конкретни предмет, гласи:

“Сваки грађанин има право и могућност, без икакве дискриминације споменуте у члану 2 и без неоснованих ограничења:

...

(с) да буде примљен, под општим једнаким условима, у јавне службе своје земље.”

35. Уставни суд наводи да је забрана дискриминације централни циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини као и Устава Босне и Херцеговине, чему мора да се придаје посебна важност. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине предвиђа да је уживање права и слобода, предвиђених у међународним споразумима наведеним у Анексу I Устава Босне и Херцеговине, обезбијеђено свим лицима без дискриминације по било ком основу.

36. Уставни суд подсјећа да постоји дискриминација ако је резултат различит третман појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективног или разумног оправдања. Да би био оправдан, третман мора да тежи законитом циљу те мора да постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који треба да се оствари. (Европски суд за људска права, *Marckx против Белгије*, оп. цит, стр. 16, став 33). Стога је прво потребно да се установи да ли се према апеланткињи поступало другачије него према другима у истим или сличним ситуацијама. Свако различито поступање има да се сматра дискриминаторским ако нема разумно и објективно оправдање, то јест, ако не стреми легитимном циљу или ако нема разумног односа пропорционалности између употребљених средстава и циља који се жели остварити (види предмете Дома за људска права бр. ЦХ/97/67, *Захировић*, Одлука о прихватљивости и меритуму од 10. јануара 1999, тачка 120, одлуке јануар-јули 1999; ЦХ/9750, *Рајић*, Одлука о прихватљивости и меритуму од 3. априла 2000, тачка 53, Одлуке јануар-јуни 2000; ЦХ/98/1309 и другим, *Кајтаз и други*; Одлука о прихватљивости и меритуму од 4. септембра 2001, тачка 154).

37. Уставни суд је, на основу доказа у спису и апеланткињиних навода, утврдио да је апеланткиња примљена на рад у Школу, која је јавна установа, 22. августа 1994. године на упражњено радно мјесто наставнице српског и њемачког језик, без расписаног конкурса, иако се према Закону о основној школи (члан 76) наставник прима на основу конкурса. Такође, и према Закону о радним односима Школа је била обавезна да распише конкурс. Ова обавеза Школе произлази и из кривичних одредаба наведених закона, којима се прописује као прекршај пријем радника без конкурса и одређује новчана казна за школу, односно правно лице, као и за одговорио лице у правном лицу. Апеланткиња је ступила на рад и почела да ради, али није примила рјешење о заснивању радног односа. Међутим, Школа је апеланткињу пријавила као свог запосленика који је засновао радни однос на здравствено и пензионо-инвалидско осигурање, што је као обавеза Школе произлазило из члана 14а Закона о радним односима. У оваквим условима радила је све до 21. октобра 1997. године иако јој је радна књижица закључена са 31. августом 1997. године. Све ово указује да је апеланткиња била у радном односу.

38. Наставничко вијеће Школе је, 29. септембра 1997. године, донијело одлуку да се распише конкурс за српски језик, хемију, биологију и ликовно васпитање. На предметима Хемија, Биологија и Ликовно васпитање наставници су већ радили у Школи. Конкурс је расписан за наведене предмете, али не и за српски језик. У поступку реализације конкурса за предмете Биологија, Хемија и Ликовно васпитање примљени

су наставници који су већ радили школске 1996/97. године. Међутим, насупрот томе, апеланткињи је уручено рјешење о престанку рада који је, тек тада (након три године), титулиран радом на одређено вријеме. На дотадашње апеланткињино радно мјесто примљен је други наставник на неодређено вријеме, без конкурса, са три године радног стажа.

39. Уставни суд је оцијенио да Школа за овакво разликовање наставника, који су већ радили у Школи, није имала објективно и разумно оправдање у одредбама Закона о основној школи и Закона о радним односима. Сходно одредбама ових закона, Школа је била обавезна, с обзиром да је радно мјесто из предмета Српски језик било трајно упражњено одласком ранијег наставника на друге послове у Школи, да распише конкурс за то радно мјесто и прими наставника на неодређено радно вријеме. Сходно Закону о радним односима могло је да се на неодређено радно вријеме, конкурсом, попуни упражњено радно мјесто. Уставни суд налази да у поступцима Школе приликом расписивања конкурса за предмете на којима су већ радили наставници и за које је и даље постојала потреба, није било објективног оправдања када тим конкурсом није обухваћен и наставни предмет Српски језик. Податак о времену који је апеланткиња провела на раду у Школи, три године и девет дана, даје апеланткињи право да се сматра радником на неодређено радно вријеме. У прилог томе иде и Закон о радним односима који прописује да радни однос на одређено вријеме може да се заснива ради извршења послова који трају до шест мјесеци (члан 4).

40. Уставни суд, такође, сматра да би ратне околности које је Школа истицала као сметњу за расписивање конкурса у вријеме апеланткињиног пријема на рад могле и да буду прихватљиве док су те околности трајале, али Уставни суд то не може да прихвати као оправдање и последице престанка тих околности. Престанком ратних околности Школа је била обавезна да распише конкурс за све наставнике који су под таквим околностима примљени на рад. За овакве поступке Школе према апеланткињи, поред објективног, није постојало ни разумно оправдање. У доказима списа којима Уставни суд располаже констатује се да је апеланткињин рад био добар и професионалан. Такву оцјену дала је Синдикална организација Школе на основу записника Наставничког Вијећа и Разредног вијећа Школе, забиљешки директора и педагога Школе. Директор Школе је такву оцјену истицао и у поступку пред Основним судом у Бањој Луци. То указује да је апеланткиња као наставник образовно-васпитним радом остваривала циљ и задатке образовања и васпитања (члан 70 Закона о основној школи), односно таквим апеланткињиним радом Школа је, као установа за обављање дјелатности основног образовања и васпитања, реализовала дио својих задатака и циљева основног образовања и васпитања (члан 1 став 1 и члан 2 Закона).

41. Уставни суд указује да је Школа, актом расписивања конкурса за групу наставника за рад на неодређено радно вријеме, не обухватајући конкурсом и све потребе, тј. не дајући исту могућност групи наставника, направила разлику, тј. различит третман између апеланткиње и других наставника, а да за то разликовање није постојало ни објективно ни разумно оправдање, учинила дискриминацију према апеланткињи.

Уставни суд сматра да је апеланткиња морала да има исти третман као и наставници који су обухваћени расписаним конкурсом. Учињена разлика између апеланткиње и групе наставника очигледно говори о повреди апеланткињиних права из радног односа. Очигледно, нерасписивањем конкурса за предмет Српски језик, Школа је онемогућила апеланткињи да се јави на послове за које је и даље постојала потреба.

42. Уставни суд поново истиче да пуна примјена чланова 11/2, II/4 и 11/6 Устава Босне и Херцеговине захтијева, *inter alia*, од свих судова у Босни и Херцеговини њихову примјену када одлучују о заштити и остваривању људских права и основних слобода. Уставни суд сматра да, у поступку пред Врховним судом Републике Српске, тај суд није имао у виду наведене одредбе Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд истиче да фактички радни однос, како га је у конкретном случају квалификовао Врховни суд Републике Српске, постоји у теорији и пракси раднога права. Међутим, у случају апеланткиње и њеног правног заснивања радног односа, сви други елементи (уредно и редовно извршавање радних обавеза у Школи дуже од три године, без насилне узурпације посла, а уз прећутну сагласност директора Школе, то што је Школа пријавила апеланткињу у фонд здравственог и пензионо-инвалидског осигурања), указују да је апеланткиња примљена на рад у Школу ма неодређено вријеме.

43. За апеланткињине наводе да је дискриминисана и по основу свог политичког неопредјељења или због своје живог не доби, Уставни суд није имао доказе на основу којих би могао да утврди ту повреду.

2) Европска конвенција

44. Уставни суд сматра релевантним за апелацију члан 14 Европске конвенције у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције. Произлази да се апеланткиња позива на члан 14 Европске конвенције о питању свог отпуштања са радног мјеста наставнице на основу њеног политичког неопредјељења или на основу њене доби.

Члан 6 став 1 у релевантном дијелу гласи :

„1. Приликом утврђивања Грађанских права [...] свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом [...]”.

Члан 14 гласи:

“Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или другог мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус”.

45. Уставни суд подсјећа на чињеницу да члан 14 Европске конвенције обезбјеђује заштиту од дискриминације у питањима која потпадају под оквир других чланова

Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Marckx против Белгије*, види пресуду од 13. јуна 1979, серија А, број 31, стр. 15-16, став 32). У том погледу Уставни суд сматра да одређени аспекти апелације покрећу питања која могу да потпадну под оквир члана 6 став 1 Европске конвенције у погледу правичности поступка који се односи на апеланткињино отпуштање.

46. Као генерално правило, члан 6 став 1 Европске конвенције захтијева да постоји спор око права и да ово право буде грађанске природе. У конкретном предмету, Уставни суд подсећа да су спорови који се односе на запошљавање, каријеру и престанак службе државних службеника, као опште правило, ван оквира члана 6 става 1 Европске конвенције “само уколико јавни службеници имају улогу повјереника јавне власти одговорне за заштиту општих интереса државе или других јавних власти (види, Европски суд за људска права, *Pellegrin против Француске*, апликација бр. 28541/95, пресуда од 8. децембра 1999. став 66)“.

Поступак се, у конкретном случају, тиче апеланткињиног права да се запосли као наставница. Наставници, према запослени у јавним установама, немају улогу повјереника јавне власти и (за разлику од оружаних снага, полиције и неких других јавних службеника) нису одговорни за “заштиту општих интереса државе или других јавних власти”. Апеланткињина права, стога, могу да се подведу под заштиту члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, имајући у виду закључак који је донио Уставни суд у смислу забране дискриминације из члана 11/4 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд не сматра неопходним да у конкретном случају даље узме у разматрање члана 6 став 1 и члана 14 Европске конвенције.

VIII. Закључак

47. С обзиром на изнесено, Уставни суд је закључио да је апеланткиња претрпјела дискриминацију на уживање права на пријем у јавну службу, под општим и једнаким условима, а самим тим и дискриминацију у контексту уживања индивидуалних права на рад. На тај начин, Уставни суд закључује да су повријеђена Апеланткињина права утврђена одредбом члана 11/4 Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 и члана 7 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима и члана 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

48. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, Tudor Pantiru, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 64/01
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана V1/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација В. З., из Бање Луке, поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске, број У-383/99 од 16. маја 2000. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. В. З. (у даљњем тексту: апелант), из Бање Луке, кога заступају Г. Б. и З. Б., адвокати из Бање Луке, поднио је 25. августа 2000. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд), број У-383/99 од 16. маја 2000. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. В. З. поднио је, 25. августа 2000. године, апелацију Уставном суду коју је допунио поднеском од 25. септембра 2000. године.

3. У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, 4. октобра 2000. године тражено је од Врховног суда и Јавног фонда пензионо-инвалидског осигурања Републике Српске (у даљњем тексту: Јавни фонд) да доставе одговоре на апелантову апелацију.

4. У складу са чланом 20 став 2 Пословника Уставног суда, одговор на апелацију Врховног суда достављен је апеланту.

5. Одговори на апелацију затражени су 18. јануара 2002. године и од Министарства за урбанизам, стамбено-комуналне дјелатности, грађевинарство и екологију Републике Српске и Секретаријата за стамбене послове Града Бања Лука. Одговори ових органа нису достављени.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

7. Але Ланг живи у једнособном стану површине 34 m², у Улици Ејуба Кобашлића број 20, у Бањој Луци, на коме је његова бака М. Р. била носилац станарског права све до смрти 15. јула 1998. године.

8. М. Р., пензионерка из Бање Луке, на основу Одлуке Комисије за стамбене односе пензионера број 02-794/87 од 26. априла 1989. године, добила је спорни стан и закључила Уговор о коришћењу стана, а као доказ приликом добијања стана приложила је кућну листу у којој је навела да живи сама и да стан добија као самица.

9. Апелант је 3. августа 1998. године Јавном фонду - Стручној служби, Филијала Бања Лука, поднио захтјев за пренос станарског права на њега са умрле баке. Уз захтјев за пренос станарског права апелант је приложио уговор о доживотном издржавању, број ОВ-I-1597/90 од 13. јуна 1990. године, као и осталу пратећу документацију.

10. Власник стана, употпуњујући свој захтјев за поврат стана, затражио је од Службе јавне безбједности Бања Лука податке о пребивалишту (адреси) апеланта, која је својим Увјерењем СЈБ, број 10-06/1207-3052 од 1. октобра 1998. године, одговорила да се апелант пријавио на адресу спорног стана 4. августа 1998. године, тј. после смрти носиоца станарског права.

11. На основу наведеног, као и чињенице да апелант није чинио заједничко домаћинство са баком, Комисија за стамбене односе пензионера је, својом Одлуком број 01-226/98 од 7. августа 1998. године, одбила апелантов захтјев за пренос станарског права са покојне М. Р. на унука В. З.

12. Апелант је поднио приговор на одлуку Комисије за стамбене односе пензионера 4. септембра 1998. године. Другостепена комисија је својом Одлуком, број 01-336/99 од 25. фебруара 1999. године, приговор одбила као неоснован и потврдила Одлуку првостепене стамбене комисије број 01-336/98 од 7. августа 1998. године.

13. Након тога, Јавни фонд поднио је захтјев за деложацију апеланта захтијевајући да Секретаријат за стамбене послове Града Бања Лука утврди да апелант нема право да настави да користи спорни стан после смрти носиоца станарског права, те да му се нареди да у року од 15 дана од правоснажности рјешења испразни спорни стан.

14. Секретаријат за стамбене послове Града Бања Лука је, Рјешењем број 02-372-736/98 од 2. марта 1999. године, наведени захтјев власника стана у цијелости усвојио и утврдио

да апеланту, након смрти његове баке, не припада право да настави да користи спорни стан. Закључком број 02-372-1180/98 од 22. марта 1999. године овај орган је одредио да се изврши наведено рјешење.

15. Апелант и његова подстанарка Б. П. изјавили су жалбу Министарству за урбанизам и стамбено-комуналне дјелатности, грађевинарство и екологију Републике Српске, које је, својим Рјешењем број 01-372-120/99 од 19. маја 1999. године, жалбу одбило и потврдило Рјешење Секретаријата за стамбене послове Града Бања Лука, број 02-372-1180/98 од 2. марта 1999. године.

16. Апелант је, затим, обавијестио Општински секретаријат за стамбене послове Града Бања Лука да је у конкретној правној ствари пред надлежним судом покренут управни спор, чиме је заустављен поступак деложације апеланта до окончања поступка у управном спору.

17. Спорни стан је власник стана у међувремену додијелио другом лицу - раднику Јавног фонда.

18. Благовременом тужбом апелант је покренуо управни спор у ком је оспорио законитост другостепеног Рјешења Министарства за урбанизам и стамбено-комуналне дјелатности, грађевинарство и екологију Републике Српске, број 01-372-120/99 од 19. маја 1999. године.

Апелант је у тужби навео да он има право да послјије смрт своје баке, носиоца станарског права на спорном стану, настави да користи тај стан као преостали члан њеног домаћинства у смислу одредаба члана 6 и члана 21 став 2 Закона о стамбеним односима, те да је бо члан породичног домаћинства своје баке по три основа (прво, да је он њен унук и да је с њом трајно живио и становао; друго, да је заједно са њом, као носиоцем станарског права, становао у спорном стану више од 10 година у економској заједници и то од његовог рођења све до смрти носиоца станарског права, п треће, да је са њом закључио правоваљани уговор о доживотном издржавању који је овјерен у Основном суду у Бањој Луци 13. јуна 1990. године и који је у цјелости реализован). "Опреза ради" истакао је да је за рјешење спорног питања надлежан суд, а не управни орган. Апелант је у тужби предложио да се оспорени другостепени управни акт поништи и ова управна ствар ријеши у пуној јурисдикцији, тако да се утврди да му припада право да настави да трајно користи спорни стан.

Напосљетку, апелант тврди да на његов стечени статус корисника стана нема утицаја Закон о стамбеним односима из 1993. године, који је унук искључио из круга лица који се сматрају члановима породичног домаћинства носиоца станарског права, тим више што је та законска одредба брисана одговарајућим законом који је донио Високи представник за Босну и Херцеговину, који је ступио на снагу 28. октобра 1999. године и објављен у "Службеном гласнику Републике Српске", број 31/99.

19. Пресудом број У-383/99 од 16. маја 2000. године Врховним суд је тужбу одбио као неосновану. Врхови суд је одлучио да одбије апелантову тужбу, јер је у вријеме смрти његове баке био на снази Закон о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима

(“Службени гласник Републике Српске”, бр. 12/93 и 22/93) који унуцима није омогућавао стицање станарског права иза смрти носиоца станарског права. Према схватању Врховног суда, надлежност управног (стамбеног) органа за разјашњење спорног правног односа заснована је на изричитим одредбама члана 22 став 3 Закона о стамбеним односима, на се из овог разлога и приговор тужиоца да је ова правна ствар у судској надлежности - показује неоснованим.

Утврдивши да оспореним актом није остварен ниједан од разлога из члана 10 Закона о управним споровима (“Службени гласник Републике Српске”, број 12/94), Врховни суд је на основу члана 41 ст. 1 и 2 овог закона апелантову тужбу одбио као неосновану.

20. На захтјев Уставног суда, апелантови пуномоћници доставили су 21. августа 2003. године сљедеће документе: изјаве осам свједока, одлуку Самоуправне интересне заједнице пензионог и инвалидског осигурања - Основна заједница ПИО Бања Лука, од 26. априла 1989. године, потврду Основне школе “Јован Цвијић” Бања Лука, допис Одјељења за општу управу Града Бања Лука од 12. августа 2003. године, увјерење Министарства унутрашњих послова - Центар јавне безбједности Бања Лука од 11. августа 2003. године, копију апелантове здравствене књижице и копију захтјева за регистрацију моторног-прикључног возила.

IV. Релевантни прописи

21. Сходно **Закону о стамбеним односима** (“Службени лист СРБиХ”, бр. 13/74, 23/76, 34/83, 12/87 и 36/89) корисником стана, у смислу овог закона, сматрају се носилац станарског права и чланови његовог породичног домаћинства који заједно са њим трајно живе и станују, као и лица која су престала да буду чланови тог домаћинства, а остала су у истом стану (члан 6 став 1); члановима породичног домаћинства носиоца станарског права сматрају се, између осталих, и унуци носиоца станарског права (члан 6 став 2); корисници стана, заједно са носиоцем станарског права, имају право да трајно и несметано користе тај стан, под условима прописаним законом, а чланови породичног домаћинства носиоца станарског права имају то право и након смрти носиоца станарског права, као и када носилац станарског права из других разлога престане да користи тај стан (члан 21 ст. 1 и 2); кад носилац станарског права умре или из других разлога трајно престане да користи стан, а чланови његовог породичног домаћинства наставе с коришћењем стана, уколико у стану није остао брачни друг као носилац станарског права, чланови породичног домаћинства ће споразумно између себе одредити једно лице за носиоца станарског права и о томе обавијестити даваоца стана (члан 22 став 1); ако чланови породичног домаћинства у одређеном року не постигну споразум, а ни надлежни суд у ванпарничном поступку, на захтјев чланова породичног домаћинства или даваоца стана, не одреди носиоца станарског права, а давалац стана сматра да ниједно од лица која су остала у стану послје смрти носиоца станарског права или је носилац из одређених разлога трајно престао да користи стан, може да тражи од стамбеног органа исељење лица која су остала у стану, а приликом

принудног иселења у оваквом случају не обезбјеђује се нужни смјештај (члан 20 ст. 2, 3 и 4).

Законом о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 19/93 и 22/93) - чланом 2 којим је измијењен члан 6 став 2 Закона о стамбеним односима, из круга лица која се сматрају члановима породичног домаћинства изостављени су унуци носиоца станарског права.

Законом о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима, који је прогласио Високи представник у члану 1 брисани су чл. 2, 3, 6, 7 и В Закона о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 19/93 и 22/93).

V. Апелација

а) Наводи из апелације

22. Апелант оспорава пресуду Врховног суда, број У-383/99 од 16. маја 2000. године и жали се да су том пресудом повријеђени важећи материјално-правни прописи чиме је пресуда погрешна и правно неприхватљива. Наводи да је Врховни суд своју пресуду засновао на члану 2 Закона о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима из 1993. године, којим су унуци искључени као чланови породичног домаћинства носиоца станарског права у смислу те законске одредбе, а искључена је и могућност стицања статуса члана породичног домаћинства по основу трајног живљења и становања са носиоцем станарског права у економској заједници у истом стану више од 10 година или више од пет година под условом уселења у стан на основу уговора о доживотном издржавању носиоца станарског права.

23. Апелант сматра одлучном чињеницом да је на основу уговора о доживотном издржавању од 28. априла 1990. године издржавао носиоца станарског права дуже од пет година послје потписивања уговора (све до 1998. године) и становао с њим у истом стану дуже од пет година, што задовољава законске прописе важеће у вријеме закључења уговора. Накнадне измјене законских прописа немају, према апелативном мишљењу, ретроактивно дејство и нису од значаја за конкретну управну ствар јер не мијењају већ закључене правне послове. Поред тога, чланом 1 Закона о измјенама и допунама Закона о стамбеним односима који је прогласио Високи представник брисане су измјене члана 6 став 2 Закона о стамбеним односима које су извршене 1993. године и којима је омогућено унуцима да поново уживају погодности статуса члана породичног домаћинства. Иако закон који је прогласио Високи представник не садржи одредбе о његовој ретроактивној примјени, апелант сматра да тај закон мора да се примијени ретроактивно од 30. априла 1991. године. Разлоге за то налази у чињеници што је одлука Високог представника донесена у оквиру пакета више имовинских закона који регулишу стамбену област, тако да сваки пропис мора да се тумачи у складу са свим прописима и то у оквиру те групе законских прописа.

24. Апелант такође истиче да је Законом о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 38/98 и 12/99) изричито одређено да се тај закон примјењује на све односе настале у периоду после 30. априла 1991. године, а сходно члану 1 тог закона престају да важе сви прописи који регулишу питање станова, а који су донесени у периоду после 30. априла 1991. године. Измјене и допуне Закона о стамбеним односима, сматра апелант, престале су да важе, а поред тога их је накнадно брисао Високи представник. Код таквог стања ствари, наводи апелант, Врховни суд није могао да заузме став какав је заузео у својој пресуди број У-383/99 од 16. маја 2000. године.

Истичући да је по више основа стекао својство члана породичног домаћинства носиоца станарског права на спорном стану, у смислу члана 6 став 2 Закона о стамбеним односима, апелант сматра да му припада право да после смрти његове баке трајно користи спорни стан, као носилац станарског права.

25. Апелант, такође, сматра да оспорена пресуда Врховног суда, као и оспорени управни акти, повређују његово право на мирно уживање имовине и право на поштовање његовог дома која су загарантована сваком лицу према члану II/3 к) и ф) Устава Босне и Херцеговине, чланом 1 Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и чланом 8 Европске конвенције.

Апелант предлаже да Уставни суд апелацију усвоји, укине оспорену пресуду Врховног суда и поништи управне акте који се односе на конкретну управну ствар, те да се у цијелости одбије захтјев Јавног фонда и предмет врати Врховном суду на поновни поступак.

26. Накнадним поднеском, достављеним Уставном суду 25. септембра 2000. године, апелант је затражио да Уставни суд, на основу члана 75 Пословника Уставног суда, у цијелости обустави извршење оспорених управних рјешења зато што му пријети исељење из спорног стана и што нема другог смјештаја те би могле да наступе по њега неотклоњиве штетне посљедице.

б) Одговор на апелацију

27. Врховни суд је, у свом одговору од 23. октобра 2000. године, остао у цијелости код разлога наведених у пресуди број У-383/99 од 16. маја 2000. године, и сматра да наведеном пресудом нису повријеђена апелантова права.

VI. Допустивост

28. У складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

Питање које произлази из апелације односи се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом. Из члана II Устава Босне и Херцеговине слиједи да су то Уставом Босне и Херцеговине заштићена права и слободе. Стога Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

29. Сходно члану II Пословника Уставног суда, Уставни суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

30. Апелант није искористио могућност из Закона о управним споровима (“Службени гласник Републике Српске”, број 12/94) да поднесе захтјев за ванредно преиспитивање оспорене пресуде Врховног суда. Међутим, Уставни суд сматра да овај ванредни правни лијек у конкретном случају не би био дјелотворан. Слиједи да је оспорена пресуда Врховног суда коначна и да су против ње исцрпљени сви правни лијекови у смислу значења члана 11 став 3 Пословника Уставног суда.

Уставни суд закључује да је апелација допуштива.

VII. Меритум

31. Сходно члану VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произлазе из пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Апелациона надлежност ограничена је на уставна питања и Уставни суд, генерално, није надлежан да преиспитује да ли су редовни судови правилно примијенили законе и утврдили чињенице.

32. Апелант се жали да је Врховни суд оспореном пресудом повриједио његова права, и то право на мирно уживање имовине и право на мирно уживање дома, која гарантују Устав Босне и Херцеговине и Европска конвенција.

33. Уставни суд подсјећа да, у складу са чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво људских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II став 2 Устава, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над осталим законима.

34. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавом интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала

коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни”.

35. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три принципа. Први принцип, који се налази у првој реченици првог става, је генерални принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специфичним условима који су дефинисани у другој реченици првог става. Трећи принцип се тиче контроле државе над коришћењем приватне имовине, што је дозвољено под условима који су дати у другом ставу.

Појмови “имовина” и “својина”, који се јављају у члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, не треба да се тумаче на рестриктиван начин, него треба да се схвате тако да укључују “стечена” права појединца, као и одређена економска и социјална примања прописана законом. С друге стране, треба да се примијети да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију штити само постојећу својину и имовину, али генерално схваћен тако да не укључује право стицања имовине (Европски суд за људска права, пресуда у случају *Marckx против Белгије*, 1979. том 31, став 50).

36. Уставни суд је раније, у више својих одлука, изразио став да је станарско право, несумњиво, право економске природе које је заштићено чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. Међутим, апелант није имао конституисан статус носиоца станарског права, али тврди да је, у вријеме смрти своје баке - носиоца станарског права (1998. године), био корисник спорног стана и имао статус члана њеног породичног домаћинства, које је стекао прије 1993. године, када је донесен закон који је унук изоставио из круга чланова породичног домаћинства носиоца станарског права, који се, уз носиоца станарског права, сматрају корисником стана.

Сходно томе, апелант није имао, у конкретном случају, конституисан статус носиоца станарског права, нити је у вријеме смрти своје баке - носиоца станарског права имао правну позицију члана породичног домаћинства носиоца станарског права, која би, евентуално, могла да представља дио права на коришћење некретнине (стана).

Сходно пракси Европског суда за људска права, право на имовину не постоји до тренутка до када лице нема конституисано право на одређену имовину. Другим ријечима, право на имовину не подразумијева и право на стицање имовине. Тако је у предмету *Marckx против Белгије* (1979) Европски суд за људска права закључио да су повријеђена права мајке из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, када јој је онемогућено да завјешта имовину кћерки, али да кћерка не ужива заштиту овога члана у погледу свог очекивања да стекне имовину. Уставни суд сматра да апелант, с обзиром да није имао статус носиоца станарског права, нити је у вријеме смрти своје баке (носиоца станарског права) имао позицију члана породичног домаћинства носиоца станарског права, која би, евентуално, могла да представља дио права на коришћење некретнине (стана) - не ужива заштиту из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, а самим тим члана III/3 к) Устава Босне и Херцеговине у погледу

свог очекивања да стекне имовину. С тим у вези, одбијање апелантовог захтјева да му се призна статус носиоца станарског права иза смрти његове баке (носиоца станарског права) не представља лишавање апеланта постојеће имовине.

Уставни суд закључује да није дошло до повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члана II/3 к) Устава Босне и Херцеговине.

38. Члан 8 Европске конвенције:

“1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је тикво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.”

39. Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц).

40. Да би се утврдило да ли се у конкретном случају ради о повреди члана 8 Европске конвенције, прво мора да се утврди да ли је спорни стан представљао апелантов “дом” у смислу значења става 1 члана 8 Европске конвенције и да ли се мјере на које се апелант позива односе на “мијешање” јавних власти у поштивање тога “дома”. Друго, да би “мијешање” било оправдано, мора да буде “у складу са законом”. Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји из више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом; (б) закон о ком је ријеч мора да буде примјерено доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона који могу да се примијене на дати предмет и (с) закон такође мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу дозволило да према њему прилагоди своје поступке (Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А, бр. 30, став 49).

У случају да се испостави да је то “мијешање” у складу са законом и тада може да представља повреду члана 8 Европске конвенције ако се сматра да није “неопходно” да се постигне један од законитих циљева из става 2 члана 8 Европске конвенције. Неопходно у овом контексту значи да “мијешање” одговара “притисцима друштвених потреба” и, што је овдје случај, да постоји разумна релација пропорционалности између мијешања и законитог циља ком се тежи (видјети, нпр., Европски суд за људска права, пресуда *Niemietz против Њемачке* од 16. децембра 1992. године, серија А, бр. 251).

41. У погледу апелантовог навода да је до ступања на снагу Закона из 1993. године био легални корисник спорног стана као члан породичног домаћинства његове баке и да је

у том стану живио све до бакине смрти, након чега је и поднио захтјев за стицање станарског права, Уставни суд запажа да је апелант био у фактичком посједу тог стана, али да су правни основ за иницијално усељење оспорили надлежни судови.

42. Уставни суд примјећује да је власник стана у поступку доказивања пред судовима Републике Српске доставио доказе за своје тврдње да се апелант пријавио на адресу спорног стана 4. августа 1998. године, односно након смрти његове баке. У том контексту, потребно је да се утврди и фактичко стање у овом случају, односно да ли је апелант заиста користио спорни стан и да ли искључиво фактичко коришћење, без законом прописаног правног основа, може да представља “дом” у смислу члана 8 Европске конвенције.

43. Уставни суд подсјећа да, на основу тврдњи власника стана, апелант није чинио заједничко домаћинство са својом баком и да су надлежни органи управе и суд, одлучујући о апелантовом захтјеву за пренос станарског права, одбили његов захтјев као неоснован. Такође, апелант у законом предвиђеном поступку није правно валидним доказима оспорио ову чињеницу.

44. Уставни суд сматра да, и поред тога што је апелант доставио одређени број докумената у којима наводи да је фактички користио спорни стан и да је у неким случајевима чак и пријавио адресу тог стана, у конкретном случају овај стан не може да се сматра апелантовим “домом” у смислу значења члана 8 Европске конвенције. У супротном, ако би се усвојио другачији став о питању поштивања “дома”, у конкретном случају искључиво на основу фактичког стања, које је и само по себи дискутабилно и недовољно поткријељено одговарајућим доказима, дошло би до непоштивања закона и законом предвиђених услова о томе ко може да се сматра лицем које има право да настави да користи стан након смрти носиоца станарског права. То би могло да доведе до стављања власника стана у неравноправан положај у односу на апеланта и не би служило законитом циљу који се жели постићи.

45. Под оваквим околностима, Уставни суд сматра да је оспорена пресуда Врховног суда у складу са захтјевима из члана 8 Европске конвенције и члана II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине.

Стога слиједи да апеланту није повријеђено његово право на дом заштићено чланом 8 Европске конвенције и чланом II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

46. Из наведених разлога, а полазећи од члана 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је већином гласова одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

47. Како је овом одлуком одлучено о меритуму апелације, није потребно да се посебно одлучује о апелантовом захтјеву за издавање привремене мјере.

48. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Тазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 1/02
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 35/02

Апелација Н. О. и Х.О. против пресуде Врховног суда Федерације БиХ, број Рев-44/01 од 13. септембра 2001. године и нижестепени пресуда Кантоналног и Општинског суда

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Н. О. и Х. О., из Орчеве Луке, општина Велика Кладуша, поднесена против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев-44/01 од 13. септембра 2001. године, пресуде Кантоналног суда у Бихаћу, број Гж-208/99 од 1. децембра 1999. године и пресуде Општинског суда у Великој Кладуши, број 11-45/98 од 28. септембра 1998. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. Н. О. и Х. О. (у даљњем тексту: апеланти), из Орчеве Луке, општина Велика Кладуша, поднијели су 26. новембра 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број Рев-44/01 од 13. септембра 2001. године, пресуде Кантоналног суда у Бихаћу, број Гж-208/99 од 1. децембра 1999. године и пресуде Општинског суда у Великој Кладуши, број П-45/98 од 28. септембра 1998. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, Уставни суд је 31. маја 2002. године затражио одговор на апелацију од Врховног суда и 21. јуна 2002. године од тужених З. Ћ. и др. као супротних страна у спору.

Уставни суд примио је одговор Врховног суда 18. јуна 2002. године, а од пуномоћника З. Ћ. - адвоката М. С. из Велике Кладуше, 8. јула 2002. године. У складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, наведени одговори достављени су апеланту.

III. Чињенично стање

3 Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

4. Апеланти су код Општинског суда у Великој Кладуши тужбом оспорили усмени тестаменат.

5. Пресудом Општинског суда у Великој Кладуши, број П-45/98 од 28. септембра 1998. године, одбијен је као неоснован тужбени захтјев тужилаца да се утврди ништавним усмени тестаменат, проглашен у оставинском поступку првостепеног суда, број 0-211/97 од 31. марта 1997. године, којим је оставилац Ш. О., син М., сву своју имовину оставио првотуженом З. Ћ.

6. Другостепеном пресудом Кантоналног суда у Бихаћу, број Гж-208/99 од 1. децембра 1999. године, жалба првотужиоца и друготужиоца је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

7. Благовремено изјављеном ревизијом, апелант Н. О. је оспорио првостепену пресуду због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права.

8. Врховни суд, пресудом број Рсв-44/01 од 13. септембра 2001. године, одбио је ревизију као неосновану.

9. Сходно оспореним судским одлукама и документима списка, нижестепени судови су утврдили да је Ш. О. живио у тешким социјалним и материјалним приликама, да су се о њему искључиво бринули законски насљедници, тј. његова сестра К. О. и њен син, првотужени З. Ћ., док је брига и помоћ осталих законских насљедника изостала. Даље се наводи да је оставилац у знак захвалности, тешко болестан, при пуној свијести, пред несродним свједоцима, изјавио своју посљедњу вољу тиме што је сву своју имовину, након смрти, оставио своме сестрићу З. Ћ. Оставилац је умро 17. марта 1997. године, а његову изјављену вољу свједоци тестамената изјавили су пред судом 24. марта 1997. године.

10. Супротно наводима ревизије, Врховни суд је оцијенио да пред првостепеним судом нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 336 став 2 тач. 1 и

2 Закона о парничном поступку, јер околност што је судија Х. М., који је био предсједник вијећа у првостепеном поступку, предложен као свједок, није могао да утиче на доношење правилне одлуке и тај судија никада није ни саслушан као свједок пошто никада суд није усвојио приједлог да се изведу докази саслушањем тог свједока. Такође је оцијенио неоснованим наводе ревизије да су пред нижестепеним судовима учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 336 став 2 тачка 13 Закона о парничном поступку јер нижестепене одлуке садрже потпуне и јасне разлоге о свим одлучним чињеницама. Остали наводи ревизије, према схватању Врховног суда, представљају приговор погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, на их тај суд није процијенио, јер из тих разлога ревизија не може да се изјави (члан 367 став 3 Закона о парничном поступку).

IV. Релевантни прописи

11. **Закон о наслеђивању - Пречишћени текст** (“Службени лист СРБиХ”, бр. 7/80 и 15/80 и “Службени лист РБиХ”, бр. 2/92 и 13/94)

“Члан 76 ст. 1 и 2

Завјешталац може да изјави своју посљедњу вољу усмено пред два свједока само ако усљед изузетних прилика није у могућности да сачини писмени тестамент.

Усмени тестамент престаје да важи по истеку 30 дана од престанка изузетних прилика у којима је сачињен“.

Свједоци при сачињавању усменог тестаента.

“Члан 77

При сачињавању усменог тестаента могу да буду свједоци само лица која могу да буду свједоци при сачињавању судског тестаента али не морају да знају да читају и пишу.

Члан 78

Свједоци пред којима је завјешталац усмено изјавио своју посљедњу вољу дужни су да без одлагања ставе написмено изјаву завјештаоца и да је што прије предају суду, или да је усмено понове пред судом износећи кад, гдје и у којим приликама је завјешталац изјавио своју посљедњу вољу.

Извршење ове дужности није услов за пуноважност усменог тестаента.“

12. **Закон о ванпарничном поступку** (“Службене новине Федерације БиХ”, број 2/98)

“Члан 116

Ако је умрли сачинио усмени тестамент и о томе постоји исправа коју су свједоци својеручно потписали, суд ће садржину ове исправе прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестаента.

Ако такве исправе нема, свједоци пред којим је усмени тестамент изјављен сасушиће се појединачно о садржини тестаamenta, и нарочито о околностима од којих зависи његова пуноважност, па ће се записник о саслушању ових свједока прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестаamenta.

Ако судионик захтијева да се свједоци усменог тестаamenta саслушају под заклетвом или ако суд утврди да је такво саслушање потребно, одредиће рочиште за саслушање ових свједока, на које ће позвати предлагаче, а остала заинтересована лица само ако се тиме не би одуговлачио поступак.”

13. **Закон о парничном поступку** (“Службене новине Федерације БиХ”, број 42/98)

“Члан 336 став 2 тач. 1, 2 и 13

Битна повреда одредаба парничног поступка увијек постоји:

- 1) ако је суд био непрописно састављен или ако је у доношењу пресуде учествовао судија који није учествовао на Главној расправи;*
- 2) ако је у доношењу пресуде учествовао судија или судија поротник који се по закону мора изузети (члан 63 став 1 тач. 1 до 4) односно који је рјешењем суда био изузет;*

...

- 13) ако пресуда има недостатака због којих не може да се испита, а нарочито ако је изрека пресуде неразумљива, ако противрјечи сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда према уопште разлога, или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама, или су ти разлози нејасни или противрјечни, или ако о одлучним чињеницама постоји противрјечност између онога ако се у разлозима пресуде наводи о садржају исправа или записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника*

V. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апеланти сматрају да су оспореним пресудама повријеђена њихова права загарантована сваком лицу чланом II/3 е), ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, чланом 6 став 1 и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

15. Предлажу да Уставни суд оцијени уставност наведених пресуда и траже да се одлуком Уставног суда пресуде укину.

16. У ширем образложењу апелације, апеланти су оспорили чињенично и правно стање утврђено у поступку пред првостепеним и другостепеним судом и истакли да су судови

на утврђено чињенично стање погрешно примијенили материјално-правне прописе и то одредбе члана 65 и члана 76 ст. 1 и 2 Закона о наслеђивању. Сматрају да је у поступку пред нижестепеним судовима повријеђен члан 6 став I Европске конвенције јер им је ускраћено право да законом одређен, независан и непристрасан суд, правично, јавио и у разумном року, одлучи о њиховим правима.

17. Према мишљењу апеланата, погрешном примјеном наведених одредаба Закона о наслеђивању и незаконитим поступцима у првостепеном и другостепеном поступку, у вези са склапањем усменог тестаментa, повријеђено је њихово право на поштивање приватног и породичног живота које је загарантовано сваком лицу чланом II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 став 1 Европске конвенције.

18. Сматрају такође да су на исти начин судови повриједили и њихово уставно право на мирно уживање имовине које им по закону припада као наследницима иза оставиоца Ш. О.

б) Одговор на апелацију

19. Уставни суд је, 18. јуна 2002. године, примио одговор од Врховног суда. У одговору се истиче да Врховни суд остаје у цијелости код разлога изнесених у пресуди тог суда, број Рев-44/01 од 13. септембра 2001. године.

20. Тужени З. Ћ. је, 8. јула 2002. године, доставио одговор, као супротна страна у спору против апеланата, преко свог пуномоћника. У свом одговору З. Ћ. је навео да је у судским одлукама правилно утврђено чињенично стање и да су правилно примијењени материјални прописи и предлаже да се апелација одбије као неоснована.

21. Остали тужени, и то: М. О.-Р., К. О.-Ћ., Х. О.-К., М. О.-О. и Џ. О. нису доставили одговор на апелацију.

VI. Допустивост

22. Одлука о посљедњем правном лијеку у конкретном спору донесена је 13. септембра 2001. године и то у поступку ревизије, те су против те одлуке исцрпљени сви правни лијекови у смислу члана 11 став 3 Пословника Уставног суда.

23. Апелација поднесена Уставном суду је благовремена, јер је одлука о посљедњем правном лијеку који је апелант користио у предметном спору донесена 13. септембра 2001. године и, ради достављања странкама, примљена у Кантоналном суду Бихаћ 4. октобра 2001. године. Апелација је примљена у Уставном суду 26. новембра 2001. године.

24. Сходно наведеном, очигледно је да је апелација поднесена Уставном суду у року од 60 дана предвиђеном чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда, на је у складу са тим апелација допуштива.

VII. Уставни суд је одлучио

25. Апеланти сматрају да су оспореним пресудама повријеђена њихова права загарантована сваком лицу чланом 6 став 1 и чланом 8 Европске конвенције, те чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Члан 6 став 1 Европске конвенције

26. Апеланти траже да Уставни суд оцијени уставност наведених судских одлука и укине их. Оспорили су чињенично и правно стање утврђено у поступку пред првостепеним и другостепеним судом и истакли да су судови на утврђено чињенично стање погрешно примијенили материјално-правне прописе, и то одредбе члана 65 и члана 76 ст. 1 и 2 Закона о наслеђивању. Сматрају да је у поступку пред нижестепеним судовима повријеђен члан 6 став 1 Европске конвенције јер им је ускраћено право да законом одређен, независан и непристрасан суд, правично, јавно и у разумном року одлучи о њиховим правима.

27. Апеланти тврде да је то учињено битним повредама одредаба парничног поступка из члана 336 став 2 тач. 1 и 2 Закона о парничном поступку, тако што је судија Х. М., који је био предсједник вијећа у првостепеном поступку, пред Општинским судом у Великој Кладуши био предложен као свједок.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у свом релевантном дијелу гласи:

“7. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

28. Уставни суд треба да размотри да ли је члан 6 став 1 примјењив у овом предмету и, уколико јесте, да ли су критеријуми разумног рока, законом одређеног, независног, непристрасног суда и права на правично и јавно суђење, испоштовали.

1. Примјењивост члана 6 став 1

29. Питање које се поставља у погледу примјењивости члана 6 став 1 свакако јесте питање да ли је поступак представљао “спор о грађанским правима и обавезама” у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције.

30. Уставни суд подсјећа да питање да ли право треба да се сматра грађанским, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, мора да буде утврђено у односу на суштински садржај и учинке тог права, а не његовом правном класификацијом сходно домаћем праву релевантне државе. У остваривању своје надзорне функције, Уставни суд такође мора да узме у обзир циљ и сврху Европске конвенције.

31. Уставни суд запажа да је парнични поступак био покренут како би се поништило рјешења о наслеђивању којим су пренесена имовинска права са оставиоца на

наследника, дакле, одлучивање о правима која се јасно сматрају грађанским, како у погледу домаћих закона тако и у смислу Европске конвенције.

32. Имајући у виду чињенично стање у предмету и општеприхваћени став да је концепт “грађанских права и обавеза” аутономан (види пресуду Европског суда за људска права у предмету *Ringeisen* од 16. јула 1971. године, серија А, бр. 13. став 94), Уставни суд закључује да су поступци у конкретном случају представљали “спор о грађанским правима и обавезама” у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, те да је тај члан примјењив у овом случају.

2. Разуман рок

33. Према поднеску апеланата, поступак је покренут 1998. године, а окончан је у поступку ревизије и то пресудом Врховног суда број Рев-44/01 од 13. септембра 2001. године. Дакле, период који се узима у разматраше у конкретном случају је трајао нешто више од три године, тј. од момента покретања парничног поступка на све до момента када је он окончан.

34. Разумност дужине поступка мора да се цијени, у сваком појединачном случају, према посебним околностима и узимајући у обзир критеријуме изнесене у правној пракси Европског суда за људска права (види пресуду од 13. јула 1983. године у предмету *Zimmermann u Steiner*, серија А, бр. 66. став 24). Ти критеријуми су: 1) сложеност предмета, 2) понашање апеланата и 3) понашање правосудних власти.

35. Уставни суд сматра да, у конкретном предмету, без разматрања сваког од наведених критеријума појединачно, период нешто више од три године не може да се сматра неразумним у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

3. Независан и непристрасан, законом одређени суд

“Независан суд”

36. Сходно наводима апеланата, судови који су донијели оспорене пресуде нису били “независни”. Ова тврдња, уз коју апеланти нису доставили никакве доказе, није подобна за испитивање у поступку пред Уставним судом.

“Непристрасан суд”

37. Апеланти наводе да је Х. М., који је био предсједник вијећа у првостепеном поступку, био предложен за свједока у поступку у ком се одлучивало о жалби на првостепену пресуду и да та чињеница представља кршење наведеног принципа из члана 6 став 1 Европске конвенције.

38. Уставни суд запажа да је у поступку ревизије Врховни суд оцијенио да пред првостепеним судом нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 336 став 2 тач. 1 п 2 Закона о парничном поступку, јер околност што је судија Х. М., који је био предсједник Вијећа у првостепеном поступку, предложен као свједок, није могао да утиче на доношење правилне одлуке и тај судија никада није ни саслушан као

свједок, пошто никада суд није усвојио приједлог да се изведу докази саслушањем тог свједока.

39. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да предлагање свједока који би могао да доведе у питање непристрасност суда, а да га заиста није и саслушао суд који је своју одлуку базирао на таквом исказу, не представља кршење члана 6 став 1 Европске конвенције.

“Законом установљен суд”

40. Да би се ријешило ово питање, мора да се одреди да ли израз “законом установљен суд” покрива не само правни основ за само постојање “суда” - о чему не може да буде спора у овом предмету - него и састав судског вијећа у сваком предмету. Уколико је тако, да ли Уставни суд може да испитује начин на који редовни судови тумаче и примјењују у овом погледу домаће право. И, на крају, да ли то право треба да буде у складу са Европском конвенцијом и тако са захтјевом непристрасности из члана 6 став 1 те конвенције (види пресуде Европског суда за људска права од 24. октобра 1979. године у предмету *Winterwerp*, серија А, број 33, ст. 45-46 и пресуда од 5. новембра 1981. године у предмету *X против Велике Британије*, серија А, број 46, став 41).

41. У односу на питања која се покрећу овим наводима апеланата, Уставним суд сматра да он не представља “четврту инстанцу” у погледу примјене домаћег закона већ да је његов основни задатак да заштити Устав Босне и Херцеговине и права која су садржана у њему. Уставни суд може да испитује начин на који редовни судови тумаче и примјењују у овом погледу домаће право, уколико су домаћи закони примијењени и тумачени тако да крше Уставом заштићена права. Што се тиче другог питања - да ли то право треба да буде у складу са Европском конвенцијом и тако са захтјевом непристрасности из члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд подсјећа да, сходно Уставу Босне и Херцеговине, Европска конвенција има приоритет над домаћим законима, те самим тим и право и закони које примјењују редовни судови морају да буду у сагласности са Европском конвенцијом без обзира на дословно значење појединих одредаба закона који се примјењују у правном систему.

42. Сходно наведеном, у погледу претходних закључака Уставног суда у односу на наводне повреде члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да судови који су одлучивали у редовном поступку представљају “законом установљене судове”, те да пресуде које донесу ти судови ни на који начин нису нарушили наведени принцип.

4. “Јавно суђење ”

43. Уставни суд налази да су све расправе које су одржане пред судовима у редовном поступку одржане тако да задовоље захтјеве “јавног суђења”. Изузетак представља поступак по захтјеву за ревизију који је вођен пред Врховним судом.

44. Према мишљењу Уставног суда, циљ који има члан 6 став 1 Европске конвенције, да у контексту конкретног предмета, у циљу заштите права на правично суђење,

обезбиједи да јавност има контролу правосуђа - није, у сваком случају, у поступку по ревизији, ништа мање постигнут достављањем пресуде странама у поступку и похрањивањем у судску писарну, чинећи на тај начин пуни текст пресуде доступан сваком, него читањем на суду одлуке о одбијању захтјева за ревизију гдје је читање каткад ограничено на изреку. Стога, то што пресуда по ревизији није јавно изречена, није у супротности са чланом 6 став 1 Европске конвенције.

5. "Правично суђење"

45. Право на правично суђење, *inter alia*, даје могућност да се предоче разлози пресуде с обзиром да то омогућава апеланту да дјелотворно користи расположиве правне лијекове (Европски суд за људска права. *Hadjianastassiou против Грчке*, пресуда број 12945/98 од 16. децембра 1992. године, став 33). Међутим, члан 6 став 1 Европске конвенције не предвиђа да суд испитује све аргументе које су стране изложиле у току поступка, него само аргументе које суд сматра релевантним. Суд мора да узме у обзир аргументе страна у поступку, али они не морају сви да буду изнесени у образложењу пресуде (Европска комисија за људска права, Одлуке о допустивости број 10938/84 од децембра 1986. године, Одлуке и извјештаји ОИ, 50, 98, и број 10153/82 од 13. октобра 1986. године, ОИ 49/67). Коначне одлуке жалбених судова не морају да имају исцрпна образложења (види, Европска комисија за људска права, Одлука о допустивости број 8769/79 од 16. јула 1981. ОИ 25, 240).

46. Уставни суд наглашава да је прихватљивост доказа првенствено питање које регулише домаћи закон и да је опште правило да домаћи судови цијене проведене доказе. Задатак Уставног суда није да одлучује да ли су изјаве правилно прихваћене као докази, већ да утврди да ли је поступак у цјелини праведан, укључујући начин на који су докази добијени (в. између осталих извора, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Doorson против Холандије*, 26. март 1996. године, Извјештаји пресуда и одлука 1996-11, став 67).

47. Сем тога, надлежност Уставног суда у апелационим поступцима је ограничена "на питања која су садржана у овом Уставу" и Уставни суд у правилу није надлежан да преиспитује чињенично стање или тумачење и начин на који су примијенили закон редовни судови, сем у случајевима у којима су одлуке нижих судова повриједиле уставна права. То је случај уколико је неки редовни суд погрешно тумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворни правни лијек и у другим случајевима) или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине.

48. Сходно свему наведеном, у погледу наводних повреда члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да ни овај аспект навода апеланата у односу на "правично суђење" није повријеђен, с обзиром да се суштина навода односи на

погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање и погрешну примјену материјалних прописа.

в) Члан 8 Европске конвенције

49. Према мишљењу апеланата, погрешном примјеном наведених одредаба Закона о наслеђивању и незаконитим поступањем у првостепеном и другостепеном поступку, у вези са склапањем усменог тестаментa, повријеђено је њихово право на поштивање приватног и породичног живота које је загарантовано сваком лицу чланом 8 став 1 Европске конвенције.

Члан 8 гласи како слиједи:

"1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходних мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите приви и слободи других. "

50. Уставни суд подсјећа на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитрарних уплитања власти у њихова права гарантована чланом 8 Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц, став 31).

51. Уставни суд, такође, подсјећа да, иако је циљ члана 8 Европске конвенције да у суштини штити лице против произвољног мијешања јавних власти, не захтијева само од државе да се уздржи од таквог мијешања: додатно, у овој примарно негативној обавези, могу да постоје позитивне обавезе садржане у ефикасном поштивању приватног и породичног живота (види пресуду од 9. октобра 1979. године у предмету *Airey*, серија А, број 32, став 32). Ове обавезе могу да укључе доношење мјера предвиђених да обезбиједе поштивање приватног живота чак и у сфери односа између појединаца.

52. Уставни суд запажа да прво мора да се утврди да ли чињенице случаја покрећу питање које може да се односи на "поштивање приватног и породичног живота", како је то предвиђено чланом 8 Европске конвенције и да ли се мјере на које се апеланти жале односе на „уплитање јавних власти“ у приватни и породични живот.

53. У конкретном случају, Уставни суд сматра да чињенице предмета и наводи апеланата, било директно или индиректно, суштински немају никаквих додирних тачака ни са једним аспектом члана 8 Европске конвенције, а посебно не са појмом приватног и породичног живота и да су наводи апеланата произвољно наведени, без икакве стварне везе са чињеницама предметног случаја. Сходно томе, Уставни суд

закључује да наводи апеланата, онако како су наведени, не покрећу ниједно питање из члана 8 Европске конвенције.

с) Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију

54. Апеланти сматрају да су судови повриједили њихово уставно право на мирно уживање имовине које им по закону припада као насљедницима иза оставилаца.

Члан 1 Протокола број 1 Европске конвенције гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересом или да би обезбједила наплату пореза или других доприноса или казни.“

55. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три посебна правила:

- мирно уживање имовине;
- нелишавање никога његове имовине, сем ако је то у интересу друштва и ако је у складу са законом и општим принципима међународног права;
- коришћење имовине сходно општем интересу и плаћање пореза и других доприноса и новчаних казни.

56. Ова правила нису, наравно, “раздвојена” у смислу да су међусобно невезана. Друго и треће правило се тичу одређених случајева сукобљавања са правом на мирно уживање имовине и требало би, дакле, да буде конструисано у свјетлу принципа исказаних у првом правилу (Европски суд за људска права, *James и други против Велике Британије*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А бр. 98, став 37 *in fine*; *Lithgow и други против Велике Британије*, пресуда од 8. јула 1986. године, серија А број 102, став 106).

57. Појмови “имовина” и “својина”, који се јављају у члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, не треба да се тумаче на рестриктиван начин, него треба да их се схвати тако да укључују и стечена права појединца, као што су новчана потраживања и друге економске вриједности. С друге стране, члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију штити само постојећу својину и имовину, али не укључује права или очекивања на стицања имовине у будућности (Европски суд за људска права, пресуда у случају *Marckx против Белгије*, том 31, став 50; Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 37/00 - “Службени гласник БиХ”, број 24/02. и Одлука број У 12/01, “Службени гласник БиХ”, број 20/02).

58. У погледу чињеница у конкретном случају, Уставни суд запажа да апеланти нису стекли “имовину” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију већ се њихова жалба односи на очекивање стицања имовине што, у суштини, оставински поступак и јесте. Међутим, парнични поступак, који је након оставинског поступка вођен, је коначно ријешило спор тако да су апеланти изгубили право да захтијевају имовину заосталу иза умрлог. Овај предмет, сходно томе, не спада у домен овог члана. Апелација стога, у овом погледу, мора да буде одбијена као неоснована.

VIII. Закључак

59. Уставни суд закључује да у предметном случају није дошло до повреде уставних права наведених у апелацији, односно члана 6 став I Европске конвенције у односу на правично суђење, разумног рока, јавно суђење независног и непристрасног суда, те члана 8 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Поред тога, Уставни суд наглашава да пуко набрајање појединих чланова Европске конвенције због незадовољства исходом поступка пред редовним судовима, без икакве стварне основаности и доказа, не може да доведе до налажења повреде наведених одредаба Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције. Из наведеног произлази да Уставни суд не налази да је у конкретном случају дошло до повреде ових права.

60. Сходно члану VI/4 Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, проф. др Didier Maus, проф. др Тазим Садиковић и проф. др Миодрaг Симиовић.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 52/02

Захтјев Н. С. и др. за оцјену уставности Закона о одлагању извршења судских одлука на терет средстава Републике Српске по основу исплата накнаде материјалне и нематеријалне штете насталих усљед ратних дејстава и по основу исплате старе девизне штедње (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/02)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине, члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, предсједник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник предсједника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник предсједника

Хатица Хаџиосмановић, судија

David Feldman, проф., судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

на сједници, одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Н. С. и др. из Бање Луке за оцјену уставности Закона о одлагању извршења судских одлука на терет Републике Српске по основу исплата накнаде материјалне и нематеријалне штете настале усљед ратних дејстава и по основу исплате старе девизне штедње (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/02), јер су га поднијела неовлашћена лица.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Н. С. и др. (у даљњем тексту: подносиоци захтјева), из Бање Луке, које заступају Д. и М. П., адвокати из Бање Луке, поднијели су Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев - иницијативу за оцјену уставности Закона о одлагању извршења судских одлука на терет средстава Републике Српске на основу исплата накнаде материјалне и нематеријалне штете насталих усљед ратних дејстава и по основу исплате старе девизне штедње ("Службени гласник Републике Српске", број 25/02).

II. Захтјев

2. Подносиоци захтјева наводе да оспорени закон није у сагласности са чланом 10, чланом 48 став 1 и чл. 56 и 110 Устава Републике Српске, као и чланом 11 Устава Босне и Херцеговине, те да угрожава њихова стечена и Уставом Босне и Херцеговине и Уставом Републике Српске загарантована људска права, као и права широког круга грађана.

3. Подносиоци захтјева предлажу да Уставни суд, у складу са својим надлежностима одређеним Уставом Босне и Херцеговине, оцијени уставност спорног закона, утврди његову неуставност и одлучи да се он стави ван снаге.

III. Допустивост

4. Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета."

Члан 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, у релевантном дијелу, гласи:
“...Суд доноси одлуку којом одбацује захтјев. Овакву одлуку Суд ће донијети кад утврди да:

...
2. је захтјев поднесен од неовлашћеног лица...”.

5. Сходно наведеним одредбама Устава и Пословника Уставног суда, спор пред Уставним судом могу да покрену само Уставом одређени субјекти.

6. И поред тога што оспорени закони чине дио законодавства ентитета, на, сходно томе, захтјев, у смислу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине, у погледу сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, може да буде поднесен, подносиоци захтјева нису овлаштени субјекти који могу да покрену поступак пред Уставним судом. У складу са наведеним, конкретни захтјев није допустив.

IV. Закључак

7. Полазећи од одредаба члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, једногласно је одлучено као у изреци ове одлуке.

8. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине-Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Поводом захтјева Основног суда у Добоју за оцјену уставности члана 20 Закона о стамбеним односима - Пречишћени текст (“Службени лист СРБиХ”, бр. 14/84, 12/87, 36/89 и “Службени гласник Републике Српске”, бр. 19/93 и 22/93), утврђује се да је оспорени члан у сагласности са чл. II/3 ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. У складу са чланом VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине, Основни суд у Добоју (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је, 4. јула 2002. године, Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 20 Закона о стамбеним односима. Питање које се јавља у овом спору пред Уставним судом односи се на усклађеност члана 20 наведеног закона са Уставом Босне и Херцеговине, нарочито са чланом II/3 ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

II. Поступак пред Уставним судом Босне и Херцеговине

2. Подносилац захтјева је, 4. јула 2002. године, поднио предметни захтјев Уставном суду.
3. Уставни суд је, 7. јануара 2003. године, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, затражио од Народне скупштине Републике Српске одговор на захтјев. Народна скупштина није доставила одговор на захтјев.
4. Уставни суд је, 7. јануара 2003. године, у складу са чланом 19 став 1 Пословника Уставног суда, затражио од подносиоца захтјева да допуни захтјев у складу са чланом 14 став 3 Пословника Уставног суда.
5. Подносилац захтјева је, 24. фебруара 2003. године, доставио допуњен захтјев.
6. Уставни суд је, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, 14. августа 2003. године доставио захтјев Б.Т. и Д.Т., учесницима у поступку пред подносиоцем захтјева, ради давања одговора.
7. Правни заступник Б.Т. је, 25. августа 2003. године, доставио одговор на захтјев. Д.Т. није доставио одговор.

III. Чињенично стање

8. Чињенице предмета, које произлазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин:
9. Због брачних проблема и немогућности да преброди брачну кризу, Б. Т. је поднијела тужбу за развод брака, склопљен 1980. године, након што ју је Д.Т. насилно избацио из стана. Пресудом број П-653/2001 од 4. децембра 2001. године, разведен је брак Б. Т. и Д.Т. У пресуди се наводи да су Б. Т. и Д. Т. добили двоје дјеце, рођене 1980. и 1981. године. Након развода брака није дошло до споразума који од брачних другова ће остати носилац станарског права над двособним станом, површине 61 m², који је Д.Т. добио 1984. године на коришћење.
10. Б. Т. је код подносиоца захтјева, у ванпарничном предмету, број РI. 121/02, поднијела приједлог да се утврди носилац станарског права разведених брачних другова. Предлагатељка, Б. Т., је предложила да подносилац захтјева утврди да она остане носилац станарског права над предметним станом.
11. Одлучујући о поднесеном приједлогу предлагачице, подносилац захтјева је, Рјешењем број РI. 121/02 од 10. јуна 2002. године, у складу са чланом 21 Закона о ванпарничном поступку, а у вези са чланом 213 Закона о парничном поступку, прекинуо поступак до коначне одлуке Уставног суда поводом захтјева подносиоца захтјева за оцјену сагласности члана 20 Закона о стамбеним односима са Уставом Босне и Херцеговине, од које зависи коначна одлука подносиоца захтјева.

IV. Релевантни прописи

12. **Члан 20 Закона о стамбеним односима - Пречишћени** текст (“Службени лист СРБиХ”, бр. 14/84, 12/87, 36/89 и “Службени гласник Републике Српске”, бр. 19/93 и 22/93) који се у Републици Српској примјењује на основу члана 12 Уставног закона за провођење Устава Републике Српске, гласи:

"Ако се у случају развода брака ранији брачни другови, који су заједнички носиоци станарског права, не споразумију који ће од њих остати носилац станарског права о томе, по захтјеву једног од њих, одлучује надлежни суд у ванпарничном поступку, водећи рачуна о стамбеним потребама оба брачна друга, њихове дјеце и других лица која заједно са њима станују, о разлозима из којих је брак разведен, као и другим социјалним околностима.

Ранији брачни друг, који је по одлуци суда престао да буде носилац станарског права, дужан је да се исели из стана са корисницима стана, који чине његово породично домаћинство, када му се обезбиједи нужни смјештај.

На приједлог даваоца стана на коришћење надлежни суд може одлучити да се брачни друг, који би због развода брака остао као носилац станарског права на томе стану, пресели у други стан који нуди давалац стана на коришћење, ако тај стан задовољава потребе носиоца станарског права који остаје у стану и ако обезбиједи просторије за нужни смјештај другом брачном другу”.

13. **Члан 10 Закона о приватизацији државних станова** (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 11/00, 18/01, 20/01, 35/01 и 47/02) гласи:

"Право на откуп стана има носилац станарског права.

Ако станарско право имају брачни другови, право на откуп стана имају заједнички, а један од њих уз сагласност другог [...]. "

14. **Члан 264 став 2 Породичног закона** (“Службени лист СРБиХ, бр. 21/79 и 44/89) који је у Републици Српској примјењиван на основу члана 12 Уставног закона за провођење Устава Републике Српске, у свом релевантном дијелу, гласи:

"Имовина коју су брачни другови стекли радом током брачне заједнице, [...] чини заједничку имовину. "

15. Члан 267 став I Породичног закона гласи:

“Сваки брачни друг може тужбом захтијевати да суд утврди колики је његов дио у заједничкој имовини [...]. "

V. Захтјев

а) Наводи из захтјева

16. Подносилац захтјева је затражио да Уставни суд у предметном случају одговори на питање да ли су одредбе члана 20 Закона о стамбеним односима, које регулишу

станарско право након развода, у супротности са правом на дом из члана II/3 ф) и правом на имовину из члана II/3 к) Устава Босне и Херцеговине. Подносилац захтјева, надаље, наводи да оспорене одредбе, у околностима датог случаја, не остављају мјеста за тумачење које би задовољило принцип правне једнакости, јер евентуална одлука у овом случају, на основу ових одредаба, мора да буде донесена на штету једне од странака у поступку. Подносилац захтјева, такође, наводи да су оба брачна друга пристала на развод, ни један ни други брачни друг немају на други начин ријешено стамбено питање, брак није разведен било чијом кривицом, већ због несагласности карактера брачних другова, те да све друге социјалне околности нису одлучујуће, а власник стана није могао да понуди никакву другу могућност.

б) Одговор на захтјев

17. У свом одговору од 25. августа 2003. године, Б. Т. није дала коментар на сам захтјев за оцјену уставности. Б. Т. наводи да чињенице предмета пред подносиоцем захтјева иду у њену корист и у том правцу је приложила извјесне доказе. Између осталог, Б. Т. захтјева да јој се додијели станарско право над предметним станом.

VI. Допустивост

18. Захтјев је поднесен у складу са чланом VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине, који гласи:

"с) Уставни суд има надлежност у питањима која му упуте било који суд у Босни и Херцеговини а односи се на то да ли је закон, на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку суда."

19. У складу са судском праксом у вези са апелационом надлежности, Уставни суд сматра да је, у складу са општеприхваћеним принципима међународног права, ван надлежности Уставног суда *ratione temporis* да одлучује да ли догађаји који су се десили прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине, тј. 14. децембра 1995. године, представљају повреду људских права. Слиједећи овакву праксу *per analogiam*, и узимајући у обзир чињеницу да је Народна скупштина Републике Српске усвојила Закон о преузимању Закона о стамбеним односима из 1993. године ("Службени гласник Републике Српске", број 19/93), те да од тада није вршила измјене и допуне, Уставни суд не би могао да има надлежност да испитује уставност овог закона.

20. Међутим, оваква судска пракса не може да се слиједи када је у питању надлежност Уставног суда према члану VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине. У складу са Анексом 11/2 (Прелазне одредбе) Устава Босне и Херцеговине, "сви закони, прописи, судске процедуре, које су на снази на територији Босне и Херцеговине у тренутку када

Устав ступи на снагу, остаће на снази у оној мјери у којој нису у супротности са Уставом док другачије не одреди надлежни орган власти Босне и Херцеговине”. Уставни суд наглашава да је Република Српска, између осталих, потписница Устава Босне и Херцеговине, и као таква, уставном вољом преузела све законе који су били на снази 14. децембра 1995. године. С тим у вези, јасно произлази из формулације последњег дијела одредбе Анекса 11/2 Устава Босне и Херцеговине да је Република Српска прихватила да је Уставни суд надлежан да испитује уставност ових закона на основу Устава Босне и Херцеговине, ако је потребно.

21. Надаље, овакво тумачење је подржало принципима правног јединства и правне сигурности. Систем конкретне контроле уставности норми има веома важну функцију да избјегне, на основу општеобавезујућих разјашњења уставних питања, дивергентност у судским пресудама, правну несигурност и правни несклад. Концентрација ових овлашћења Уставног суда у оквиру његових надлежности има, штавише, за циљ да обезбиједи да судови поштују законе.

22. С друге стране, пошто судови у Босни и Херцеговини немају надлежност за инцидентно испитивање уставности закона, надлежност Уставног суда је да укључи законе који су донесени и прије 14. децембра 1995. године у оквир своје надлежности за испитивање како би у потпуности заштитио уставни систем Босне и Херцеговине. Из ових разлога, Уставни суд налази да је захтјев у предметном случају допустив *ratione temporis*.

23. Захтјев за оцјену уставности члана 20 Закона о стамбеним односима поднио је подносилац захтјева чија одлука у спору, који се тиче додјеле станарског права над станом једном од супружника, зависи од оцјене уставности оспорене одредбе. У случају неусаглашености оспораване одредбе члана 20 Закона о стамбеним односима са Уставом Босне и Херцегове, поступак према приједлогу Б. Т. пред подносиоцем захтјева би требао да буде обустављен због недостатка правног основа (ако не постоји други правни основ), док би у случају сагласности те одредбе са Уставом Босне и Херцеговине подносилац захтјева требало да одлучи о меритуму предмета. С обзиром на то да је питање уставности наведених одредаба од одлучујућег значаја за поступак пред подносиоцем захтјева, Уставни суд сматра да предметни случај задовољава и овај дио допустивости.

24. Уставни суд нема никаквих других сумњи у погледу допустивости захтјева. Захтјев је, стога, допустив.

VII. Меритум

25. Сходно члану II/1 Устава Босне и Херцеговине, “Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода”. Сходно члану 11/2 Устава Босне и Херцеговине, “права и слободе предвиђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима ”. С обзиром на то да се покренуто

питање односи на одредбу која регулише право супружника на стан, Уставни суд сматра да је исправно да се прво испита сагласност те одредбе са чланом II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.

26. а) Члан II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку. ”

26. б) Члан 8 Европске конвенције гласи:

“1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других. ”

27. Уставни суд ће испитати наводе подносиоца захтјева у вези са чланом 8 Европске конвенције, чији први став, *inter alia*, прописује да *“свако има право на поштивање [...] свог дома [...]”*. У том погледу прво се јавља питање да ли стан Б. Т. и Д. Т. може да се сматра “домом” у смислу наведене одредбе Устава Босне и Херцеговине и одредбе члана 8 Европске конвенције, и ако може, да ли мјере предвиђене Законом о стамбеним односима воде ка мијешању у њено/његово право из тих одредаба.

28. Основни циљ члана 8 Европске конвенције је заштита права појединца на поштивање приватног и породичног живота, права на дом и кореспонденцију, од неоправданог мијешања државе. Сходно судској пракси Европског суда за људска права, израз “дом” односи се како на изнајмљени дом тако и на дом у приватној својини (види одлуку Европског суда за људска права, *Gillow v. GB*, од 24. новембра 1986. године, серија А, број 124-Ц). У складу са овим тумачењем, Уставни суд је проширио обим члана 8 Европске конвенције, тако да се примјењује и на станове на којима постоји станарско право (види пресуду Уставног суда, број У 8/99 од 5. новембра 1999. године, објављену у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 24/99). Стога, Уставни суд сматра да предметни стан може да се сматра њиховим домом. Уставни суд, штавише, сматра да стан остаје њихов “дом” и након развода брака (види одлуку о допустивости бивше Европске комисије за људска права, *Wiggins против Велике Британије*, апликација број 7456/76 од 8. фебруара 1978. године, стр. 44). Надаље, чињеница да је супруг насилно избацио Б. Т. из стана не доводи до било каквих промјена у том погледу.

29. У погледу питања да ли се оспореним чланом 20 Закона о стамбеним односима мијеша у права странака у поступку, Уставни суд даје потврдан одговор, јер сходно

одредбама овог члана суд мора да донесе одлуку, "на захтјев једног од брачних другова, који ће од њих остати носилац станарског права ", а самим тим "ко је дужан да се исели из стана. "

30. Сходно члану 8 Европске конвенције, јавна власт се не мијеша у вршење овог права, сем ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других.

31. Уставни суд наглашава да оспорена одредба има за циљ да раздвоји бивше супружнике из фактичке заједнице живота, с обзиром на то да је веза постала неповратно неподношљива и да је развод био неизбјежан. Заједнички живот након развода, и под таквим околностима, могао би да проузрокује даљњу штету. Држава није заинтересована за такву заједницу и стога је не подржава. Штавише, таква неподношљива ситуација у кући би имала нежељене последице по дјецу, чак и ако су она пунољетна али и даље живе у истом домаћинству. Коначно, сваки човјек има право да живи у мирној, сигурној и угодној атмосфери, уз поштивање, колико то околности сваког појединачног случаја дозвољавају, његовог дигнитета.

32. Сходно томе, члан 20 Закона о стамбеним односима има легитиман циљ који је неопходан за заштиту здравља и морала, и за заштиту права и слобода других лица.

33. Указујући, *mutatis mutandis*, на мишљење које је изразио Европски суд за људска права у предмету *Handyside* (пресуда од 7. децембра 1976, серија А, број 24, став 49), Уставни суд сматра да мора, такође, да испита да ли су прописане мјере из члана 20 Закона о стамбеним односима пропорционалне легитимном циљу који се жели постићи. Чинећи то, Уставни суд мора да узме у обзир чињеницу да други став члана 8 Европске конвенције препушта државама чланицама одређену дискрецију у погледу одабира начина који се њима чини најпогоднијим за постизање ових циљева. У том смислу, Уставни суд прихвата да је, у ситуацији у којој није могуће да се стан подијели на двије мање стамбене јединице, при чему власник стана није у могућности да понуди два мања стана бившим супружницима, исељење из стана једног од њих, у комбинацији са обезбјеђењем нужног смјештаја, најадекватнија мјера.

34. Имајући у виду наведено, Уставни суд налази да је члан 20 Закона о стамбеним односима у складу са чланом II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине, односно са чланом 8 Европске конвенције.

35. а) Члан II/3 к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

к) Право на имовину. "

35. б) Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходе одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право држане да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни "

36. На првом мјесту треба да се истакне да Уставни суд изражава извјесне сумње у вези са примјењивошћу *ratione materiale* члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију на конкретни захтјев за оцјену уставности.

37. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу два овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Ова три правила нису различита, у смислу да нису неповезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и треба да буду тумачена у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу (види пресуду Европског суда за људска права, *Sprrong and Lönnroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982, серија А, број 52, став 61).

38. Појмови "имовина" и "својина" не би требало да буду тумачени на рестриктиван начин. Ријеч "имовина" укључује широк обим имовинских интереса који представљају економску вриједност (види Одлуку Уставног суда, број У 14/00 од 4. априла 2001. године, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", број 33/01). У складу са својом досадашњом праксом, Уставни суд подсећа да станарско право обухвата *sui generis* власничке интересе који представљају економску вриједност (види Одлуку Уставног суда, број У 8/99 од 5. новембра 1999, објављену у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", број 24/99).

39. Нема сумње да су оба супружника, као странке у поступку пред подносиоцем захтјева, стекли једнако "имовинско" право над предметним станом. Такав статус имају у складу са одредбама члана 19 став 2 Закона о стамбеним односима, који гласи: *"Ако је уговор о коришћењу стапа закључио један од брачних другова који живи у заједничком домаћинству, носиоцем станарског права сматра се и други брачни друг."* Ова одредба јасно указује да оба брачна друга имају право на стан. Предметни стан, за који странке у поступку тврде да су га добиле, може да се сматра њиховом имовином у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

40. С друге стране, захтјев, у дијелу који се односи на члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, се у суштини заснива на другој реченици првог става овог члана,

будући да се сумња подносиоца захтјева у уставност одредбе члана 20 Закона о стамбеним односима базира на његовом ставу да би било каква одлука, сходно овој одредби, под околностима датог случаја, представљала неуставно одузимање “имовине” једној од страна у поступку.

41. Мада члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију не садржи референцу на “експропријацију”, формулација овога члана, а нарочито фразе “*лишен своје имовине, сем у јавном интересу*” и “*под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права*”, јасно указује да се овај члан примјењује како на формално тако и на *de facto* “лишавање имовине”. То је, надаље, условљено активношћу државе да “стави своју руку” или давањем овлашћења трећој страни да “стави своју руку” на одређену имовину с циљем да заштити јавни интерес. Ово тумачење је потврђено кроз “*Travaux préparatoire*” за члан 1 Протокола број 1 (види одлуку од допустивости бивше Европске комисије за људска права, Е 8588/79 & 8589/79, од 12. октобра 1982, Одлуке и извјештаји (ОИ) 29, стр. 81 ф).

42. Члан 20 Закона о стамбеним односима, чију је усаглашеност са Уставом Босне и Херцеговине подносилац захтјева довео у сумњу, је нешто сасвим друго. Одредбе овога члана су практичан израз опште законодавне политике према приватним лицима и тичу се имовинских односа између супружника након бракоразводног поступка. Општи интерес овакве врсте законодавства јесте да се удовољи приватним интересима за које се сматра да су вриједни заштите, што нема никакве везе са појмом *јавног интереса*” који произлази из контекста “експропријације” (види *mutandis mutandis*, *ibid.* стр. 82).

43. Слиједом претходних тачака, Уставни суд закључује да друга реченица првог става члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију не може да буде примијењена приликом оцјењивања уставности члана 20 Закона о стамбеним односима, и да је захтјев у том дијелу недопустив *ratione materiae* према Европској конвенцији. Изузетак би био да су законске одредбе, које регулишу имовинске односе између приватних лица и које присиљавају једног од супружника да се одрекне свог станарског права над станом у случају развода, произвољне и представљају неправедно одузимање имовине од једног лица у корист другог.

44. Станарско право, сходно судској пракси Уставног суда наведеној у тачки 39 ове одлуке, може да се посматра као имовинско право. Доводећи ово тумачење у сагласност са чланом 19 став 2 Закона о стамбеним односима, нема сумње да стан који је додијељен у току њиховог брака и над којим оба супружника имају станарско право може да се сматра њиховом заједничком имовином у смислу релевантних одредаба Породичног закона. Како би се подржао овакав приступ у конкретном случају, Уставни суд подсјећа да, сходно члану 10 став 2 Закона о приватизацији државних станова, “*брачни другови имају [...] право на откуп стана заједнички, а један од њих уз сагласност другог*”. Слиједи да Уставни суд мора дати одговор на питање да ли је жртвовање имовинског интереса једног супружника у корист другог оправдамо у околностима датог случаја или би представљало произвољно одузимање имовине.

45. У складу са релевантним одредбама Закона о стамбеним односима, заједничко станарско право је оправдано све док је брак важећи. Послије тога, због природе станарског права а нарочито узимајући у обзир образложење везано за члан 8 Европске конвенције, не постоји могућност да оба бивша супружника остану носиоци станарског права након развода. У противном, постојање овакве могућност не би било у складу са праксом да заједничка брачна имовина престаје да постоји након развода брачних другова, сем у циљу њеног утврђивања ради диобе. Који ће супружник остати у стану, ако између њих није постигнут договор, мора да одлучи надлежни суд на основу принципа једнакости и правичности. Оваква одлука, ако нема другог рјешења као у датом случају, могла би да буде јако тешка и болна.

46. Ипак, да би се избјегло незаконито богаћење оног супружника који остаје у стану, другом супружнику би по потреби требало да буде исплаћена накнада. Стога, његов/њен имовински интерес, изражен кроз станарско право над станом, мора да се сматра дијелом заједничке брачне имовине у складу са релевантним одредбама Породичног закона. Чињеница да стан није приватизован у релевантно вријеме не би требало да представља препреку за накнаду, али треба да се узме у обзир приликом утврђивања висине накнаде.

47. Имајући у виду наведено, Уставни суд налази да је у околностима датог случаја члан 20 Закона о стамбеним односима у складу са чланом II/3 к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

48. Уставни суд је на основу изнесеног, у складу са чланом 54 Пословника Уставног суда, одлучио као у изреци ове одлуке.

49. Уставни суд указује да доношење одлуке поводом поступка из члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине не прејудицира евентуалну одлуку Уставног суда у споровима који могу да се појаве у смислу надлежности Уставног суда из члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине.

50. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ћву одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ћазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 55/02
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Сарајево

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана V1/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Ц. А. из Санског Моста, поднесена против рјешења Окружног суда у Бањој Луци, број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године, и Основног суда у Бањој Луци, број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. Ц. А. (у даљњем тексту: апеланткиња), из Санског Моста, коју заступа Н. Х., адвокат из Санског Моста, поднијела је, 28. јуна 2001. године, апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд), број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године, и Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд), број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, на основу члана 16 став 1 Пословника Уставног суда, 8. новембра 2002. године доставио апелацију Окружном суду ради давања одговора. Окружни суд је, 3. децембра 2002. године, доставио комплетан предметни спис, али није доставио одговор на апелацију.

3. У више наврата (20. јануара 2003. године, 6. фебруара 2003. године и 25. августа 2003. године), безуспјешно је покушавано да се достави апелацију, ради давања одговора, Д. П., из Бање Луке, који је у предметном оставинском поступку имао положај странке.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланткиње и докумената достављених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. У оставинском поступку иза смрти Ц. А. (умрла 19. новембра 1987. године), покренутом смртовницом Општине Бања Лука, број 07-202-1351/87 од 20. новембра 1987. године, Основни суд је утврдио да Ц. А. није имала потомака, већ да у круг наслеђника другог наслеђног реда улазе Д. П. - супруг оставитељке и апеланткиња - мајка оставитељке. Сходно земљишним књигама (службена забиљешка од 16. децембра 1987. године) Ц. А. није уписана као власница некретнина у к.о. Бања Лука. На рочишту од 6. јануара 1989. године констатовано је да је Ц. А. била посједник некретнина у п.л. број 441 к.о. Шарговац, те да је била власница покретних ствари које су се налазиле у стану у Бањој Луци, које је Основни суд пописао приликом изласка ма лице мјеста.

6. У току тог оставинског поступка Д. П. (оставитељкин супруг) је истицао да су некретнине у Шарговцу, као и покретне ствари у стану у Бањој Луци, искључиво његова својина. Рјешењем Основног суда, број 0-2255/87 од 9. јануара 1991. године, прекинут је оставински поступак и Д. П. је упућен на парницу против апеланткиње (оставитељкине мајке), ради доказивања да су некретнине у Шарговцу и покретне ствари које се налазе у стану у Бањој Луци, искључиво његова својина, Тим рјешењем утврђено је да је странка (Д. П.) дужна да покрене парницу у року од 30 дана и о томе обавијести суд.

Жалбу Д. П., изјављену против Рјешења Основног суда, број 0-2255/87 од 9. јануара 1991. године, Виши суд у Бањој Луци је, Рјешењем број Гж-1563/92 од 12. октобра 1992. године, одбацио као неблаговремену. Основни суд је, на расправи у предмету број 0-2255/87, одржаној 30. јануара 1995. године, донио рјешење којим се пуномоћнику Д. П., адвокату Р. П., уручује другостепено Рјешење Вишег суда у Бањој Луци, број Гж-1563/92 од 12. октобра 1992. године, и утврђује да је Д. П. дужан да поступи сходно рјешењу Основног суда од 9. јануара 1991. године и о покретању парнице обавијести Основни суд у року од 30 дана.

7. Д. П. је, поднеском од 17. марта 1995. године, обавијестио Основни суд у Бањој Луци да је 2. фебруара 1995. године поднио тужбу ради утврђења која је евидентирана под бројем П-142/95. Новим поднеском, од 16. фебруара 1996. године, Д. П. је обавијестио Основни суд да је окончан парнични поступак, те да је утврђено да је он власник цјелокупне покретне и непокретне имовине која је била предмет расправљања о заоставштини.

8. Основни суд је, Рјешењем број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године, одлучио да неће расправљати о заоставштини иза Ц. А., јер иза умрле није остала никаква непокретна или покретна имовина која би чинила њену заоставштину. У образложењу тог рјешења се, даље, наводи да је у парничном поступку, по тужби Д. П. против апеланткиње, првостепеном пресудом Основног суда, број П-142/95 од 21. децембра 1995. године, која је постала правоснажна 15. фебруара 1996. године, утврђено да је Д. П. власник некретнина и покретних ствари које су биле предмет расправљања о заоставштини. Насљедници су упућени да могу да поднесу приједлог да се донесе допунско рјешење о насљеђивању, у складу са чланом 240 Закона о насљеђивању, ако суду доставе доказе о некретнинама уписаним на име оставитељке.

9. Апеланткиња је 7. децембра 1999. године изјавила жалбу Окружном суду против Рјешења Основног суда број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године због погрешне примјене материјалног права. У жалби је навела да је суд морао да ријешити оставински поступак без обзира на накнадно покренут парнични поступак, као и да пресуда, донесена у парничном поступку, а на којој се заснива оспорено рјешење, није извршена, јер је апеланткиња, када је примила оспорено рјешење Основног суда од 8. новембра 1999. године, поднијела приједлог да се понови парнични поступак (предмет број П-142/95).

10. Окружни суд је, Рјешењем број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године, одбио апеланткињину жалбу и потврдио рјешење Основног суда од 8. новембра 1999. године, са образложењем да не може да буде мјеста расправљању о заоставштини ако иза оставиоца не остане имовина која би чинила заоставштину. У образложењу Другостепеног рјешења се, даље, наводи да на правилност првостепеног рјешења није могла да утиче околност што Д. П. није покренуо парницу у оквиру рока који му је за то одређен рјешењем првостепеног суда број 0-2255/87 од 9. јануара 1991. године, него знатно касније, као ни чињеница да је апеланткиња поднијела приједлог да се понови поступак завршен пресудом Основног суда број П-142/95, која је постала правоснажна 15. фебруара 1996. године. Додаје се да ће, у зависности од исхода поступка према апеланткињиним приједлогу да се понови правоснажно окончан парнични поступак, апеланткиња имати, евентуално, могућност да своја насљедна права остварује у парници.

11. У вези са предметом Основног суда број П-142/95, у обавјештењу тог суда од 10. фебруара 2003. године, достављеном на тражење Уставног суда, сходно члану 28 Пословника Уставног суда, наведено је да је у току поступка у том предмету, који је вођен по тужби Д. П., против апеланткиње, ради признавања својине, након што је од Станице јавне безбједности Сански Мост - Центар јавне безбједности Приједор провјерена Апеланткињина адреса и достављено обавјештење (од 31. августа 1995. године) да је њена адреса непозната, Рјешењем Центра за социјали рад Бања Лука, број 03-УП/И-499/95 од 21. новембра 1995. године, апеланткињи је постављен старалац за посебни случај-социјални радник Центра за социјални рад Р. А., да у поступку П-142/95

штити апеланткиња права и интересе. Даље се наводи да пресуда у овом предмету, од децембра 1995. године, није могла да буде достављена апеланткињи, већ је достављена њеном старатељу Р. А., уз доставницу, 25. децембра 1995. године; да је апеланткиња, преко свог пуномоћника, поднијела Основном суду приједлог за повраћај у пређашње стање у предмету П-142/95 28. новембра 1999. године, који је примљен у том суду 8. децембра 1999. године. Напосљетку се истиче да је судија поводом тог приједлога заказао рочишта 26. децембра 2001. године и 19. марта 2002. године, на која нису приступили ни апеланткиња ни њен пуномоћник, иако су обавијештени о заказаним рочиштима.

IV. Релевантни прописи

12. Законом о наслеђивању (“Службени лист СРБиХ”, бр. 7/80 и 15/80), који се у Републици Српској примјењује на основу члана 12 Уставног закона за провођење Устава Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 21/92), утврђено је да заоставштина умрлог прелази, по сили закона, на наследнике у тренутку оставиочеве смрти (члан 133), као и да се у поступку за расправљање о заоставштини примјењују правила парничног поступка уколико овим законом није другачије одређено (члан 152). Сходно члану 153 овог закона, оставински поступак се покреће по службеној дужности чим суд сазна да је неко лице умрло или да је проглашено умрлим. У члану 231 се наводи да ће суд, ако се наследници споре, било о чињеницама, било о примјени права, прекинути расправљање о заоставштини и упутити странке да поведу парницу пред судом, или поступак пред органом управе ако, поред осталог, између наследника постоји спор о томе да ли нека имовина улази у заоставштину. Суд ће упутити на парницу ону странку чије се право сматра мање вјероватним и одредити рок у ком треба да покрене парницу, а ако странка у одређеном року не поступи према рјешењу суда, наставиће се расправљање о заоставштини и ако странка до завршетка тог поступка не поднесе доказ да је покренула парницу, довршиће се расправљање о заоставштини без обзира на захтјеве у погледу којих је странка упућена на парницу (члан 232 ст. 1, 2 и 4). Истим законом је прописано да је против рјешења првостепеног суда дозвољена жалба (члан 161), док против рјешења окружног суда о жалби на првостепено рјешење, донесено у оставинском поступку, ревизија није дозвољена (члан 165).

13. Правила парничног поступка, на чију примјену упућује члан 152 Закона о наслеђивању, до 1. августа 2003. године уређивао је **Закон о парничном поступку** (“Службени лист СФРЈ”, бр. 4/74, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 и “Службени гласник Републике Српске”, бр. 17/93, 14/94 и 34/94). Тај закон је прописивао (члан 380) да другостепени суд, рјешавајући о жалби поднесеној против рјешења првостепеног суда може, између осталог, да одбије жалбу као неосновану и потврди рјешење првостепеног суда, а у члану 381, да ће се у поступку по жалби против рјешења досљедно примјењивати одредбе које важе за жалбу против пресуде сем одредаба о одговору на жалбу и о одржавању расправе пред другостепеним судом.

Идентичне одредбе садрже и чл. 235 и 236 новог **Закона о парничном поступку** (“Службени гласник Републике Српске”, број 58/03).

14. У вези са претходним питањем конкретног случаја, споменути закони о парничном поступку садрже, између осталог, и правила поступка у случају када је боравиште туженог непознато, а гужени нема пуномоћника, као и услове за понављање парничног поступка. Тако је прописано (чл. 84 и 85 ранијег и чл. 296 и 297 новог Закона о парничном поступку) да ће суд, под одређеним условима, поставити туженом привременог заступника нарочито ако је боравиште туженог непознато, а тужени нема пуномоћника; да ће се о постављању привременог заступника без одлагања обавијестити орган старатељства, као и странке кад је то могуће; да привремени заступник има у поступку за који је постављен сва права и дужности законског заступника, а та права и дужности привремени заступник врши све док се тужени или његов пуномоћник не појави пред судом, односно орган старатељства не обавијести да је поставио стараоца туженом. Даље, према члану 421 тачка 2 ранијег и члану 255 тачка 2 новог Закона о парничном поступку, поступак који је одлуком суда правоснажно завршен, може да се понови на приједлог странке ако некој странци незаконитим поступањем није била дата могућност расправљања пред судом.

V. Апелација

15. Апеланткиња оспорава рјешења Окружног суда број Гж-146/2000 од 1. јуна 2001. године и Основног суда број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године, жалећи се да су повријеђена њена права из члана П/3 е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 и чл. 13 и 17 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наводи да су судови ријешили да се неће расправљати о заоставштини умрле Ц. А. противно законима који уређују наслеђивање, својинско правне односе, породичне односе и парнични поступак; да расправљање о заоставштини пред Основним судом није завршено, јер суд није расправио све спорне чињенице у погледу непокретне имовине, а спорна је остала и покретна имовина; да су некретнине, које су предмет спора, сувласништво, јер је Ц. А. постала сувласник заједничком градњом куће са супругом Д. П., те да је п апеланткиња стекла власништво на неодређеном дијелу некретнина оставитељке; да Д. П. није покренуо парницу П-142/95 у року који му је за то био одређен Рјешењем Основног суда број 0-2255/87 од 9. јануара 1991. године, него знатно касније, због чега сматра да је оставински суд требао да настави расправљање заоставштине по истеку рока одређеног за покретање парнице; да је, с обзиром на исход парнице П-142/95, требало апеланткињу упутити на парницу као странку чије је право мање вјероватно; да је спор по тужби Д. П. ради утврђења, под бројем П-142/95, ријешен противно закону, јер апеланткињи није, у складу са законом, покушано достављање, нити јој је, у складу са законом, постављен привремени заступник, као и да привремени заступник није имао потребна овлашћења, на је апеланткиња предложила да се поступак понови. Апеланткиња, надаље, сматра да је

другостепени суд требао да одлучи о њеној жалби ка првостепено рјешење донесено у оставинском поступку, независно од исхода парничног поступка. Коначно, апеланткиња предлаже да Уставни суд усвоји апелацију, укине оспорена рјешења Основног суда број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године и Окружног суда у Бањој Луци број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године и предмет врати Основном суду на одлучивање у меритуму, у складу са важећим законским прописима.

VI. Допустивост

16. Разматрајући питање допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 став 3 Пословника Уставног суда.

17. Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.”

Члан 11 став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио”.

18. У конкретном случају коначна одлука у оставинском поступку је Рјешење Окружног суда број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године, којим је одбијена апеланткињина жалба поднесена против Рјешења Основног суда број 0-1528/99 од 8. новембра 1999. године, јер против тог другостепеног рјешења не може да се изјави ревизија (члан 165 Закона о наслеђивању). Апеланткиња је, стога, испунила услов исцрпљивања правних лијекова.

19. Апелација против рјешења Окружног суда број Гж-146/00 од 1. јуна 2001. године поднесена је Уставном суду 28. јуна 2001. године, дакле, у прописаном року од 60 дана.

20. Сходно томе, апелација је допуштена.

VII. Меритум

21. Апеланткиња оспорава рјешења Окружног суда и Основног суда, донесена у оставинском поступку, због погрешне примјене закона и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и материјалних недостатака (оцјена чињеница у односу на пресуду донесену у парничном поступку П-142/95) и сматра да су тиме повријеђена њена уставна права, заштићена Уставом Босне и Херцеговине, Европском конвенцијом и њеним протоколима.

22. Уставни суд истиче да, у складу са чланом 11/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина п оба ентитета треба да обезбиједе највиши ниво међународно

признатих људских права и основних слобода. У складу са чланом П/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини и ови акти имају приоритет над свим осталим законима. Стога, изјашњење Уставног суда о релевантним одредбама Европске конвенције и њених протокола односи се и на одговарајуће одредбе члана П/3 Устава Босне и Херцеговине.

**а) Право на правично суђење
- члан П/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске
конвенције**

23. Члан П/3 е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

(...)"

24. Члан 6 став 1 Европске конвенције, прва реченица, гласи:

"1. Приликом утврђивања Грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасности, законом установљеним судом. "

Између осталог, ова гаранција, такође, обухвата и право на равноправност странака и право на контрадикторан поступак, поготово приликом извођења доказа.

I. Постојање "спора" у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције

25. У вези са постојањем "спора" о праву, Уставни суд упућује на принципе изнијете у судској пракси Европског суда за људска права и сажете у његовој пресуди *Bentham* од 23. октобра 1985. године (серија А, број 97, стране 14-15, став 32).

26. Уставни суд запажа да је у конкретном случају оставински поступак започео још 1987. године, а да је окончан 2001. године. У међувремену је вођен и парнични поступак, с обзиром да се у току вођења оставинског поступка појавио спор између страна у поступку о постојању имовине која би улазила у оставинску масу. Након окончања парничног поступка суд, који је водио оставински поступак, је био обавезан да прихвати чињенично и правно стање утврђено у парничном поступку и донесе одговарајуће рјешење, што је и учинио, а таква одлука је предмет оспоравања у овој апелацији.

27. Надаље, Уставни суд запажа да предмет оспоравања пред Уставним судом није само посљедња одлука суда који је водио оставински поступак, већ и оно што је

претходило таквом рјешењу оставинског суда, односно спор који је ријешен у парничном поступку.

28. Полазећи од наведеног, Уставни суд сматра да оставински поступак, сам по себи, не представља “спор”, а да парнични поступак, вођен у конкретном случају, може да се сматра “спором” у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, Уставни суд запажа да је циљ вођења парничног поступка био утврђивање постојања или непостојања неке чињенице или права од којих је зависио исход оставинског поступка. Надаље, Уставни суд сматра да, уколико се рјешење оставинског суда јасно базира на праву и чињеницама утврђеним у парничном поступку, а који несумњиво може да се сматра “спором” у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, онда тај поступак мора да се сматра цјелином и као такав буде предмет разматрања пред Уставним судом и уколико је и тај поступак обухваћен апеланткињиним жалбом.

2. „Грађанска права и обавезе”

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције утврђује процедуралне гаранције за пресуђивање у одређеним споровима. Израз “грађанска права и обавезе” из Европске конвенције има за циљ да утврди границе примјене члана 6 став 1. Овај израз не може да се примјењује на све спорове у вези са “грађанским правима и обавезама” из домаћег права; ово право или обавезу мора да буде могуће квалификовати као “грађанско”.

30. У овом предмету потребно је да се ријешити прелиминарно питање да ли је конкретни оставински поступак “спор” о “грађанским правима и обавезама”.

31. Сходно пракси Европског суда за људска права, почетна тачка у сваком предмету мора да буде карактер који се даје овим правима и обавезама према домаћем правном систему. Међутим, ово је само почетна назнака. Наиме, појам “грађанских права и обавеза” је “аутономан” у смислу Европске конвенције и “не може да се тумачи само према домаћем закону тужене стране”, односно “да ли право треба да се сматра грађанским, у смислу значења тог израза у Европској конвенцији, мора да буде утврђено у односу на суштински садржај и ефекте тог права - а не његовом правном класификацијом - према домаћем праву релевантне државе” (види пресуду *König* од 28. јуна 1978. године, серија А, број 27, страна 29-30, ставови 88-89).

32. У ову сврху треба, такође, да се узме у обзир правни системи других држава, да се види постоји ли какав једнообразан концепт “грађанских права и обавеза” који би или обухватио или искључио чињенице овог предмета (види наведену пресуду *König*, серија А, број 27, стр. 30, став 89).

33. Европски суд за људска права сматра да израз “спорови” о “грађанским правима и обавезама” укључује све поступке чији је резултат одлучујући за приватна права и обавезе, чак и ако се поступак тиче спора између појединца и јавне власти која дјелује независно, и без обзира да ли припадају, према домаћем правном систему тужене

државе, у сферу приватног права или јавног права или су мјешовитог карактера (види пресуду *Ringeisen* од 16. јула 1971. године, серија А, број 13, страна 39, став 94 и наведену пресуду *König*, серија А, број 27, стр. 30 и 32, ст. 90 и 94). Штавише, није довољно да спор или поступак имају слабу везу или незнатне последице које утичу на грађанска права или обавезе: “грађанска права или обавезе морају да буду предмет - или један од предмета спора; резултат поступка мора да буде директно одлучујући за то право” (*La Compte, Van Leuven* и *De Meyere* пресуда од 23. јуна 1981. године, серија А, број 43 страна 21, став 47).

34. У конкретном предмету, Уставни суд сматра да је јасно да поступци, који су резултирали рјешењем у оставинском поступку заснованом на одлукама судова у парничном поступку, представља “спор” о “грађанским правима и обавезама”, с обзиром на карактер права о чијем постојању је одлучено. Надаље, Уставни суд сматра да нема сумње да је поступак био одлучујући за питање постојања “грађанских права и обавеза”.

3. Поштивање члана 6 став 1 Европске конвенције

35. Потребно је да се утврди да ли су судови у провођењу својих овлашћења испоштовали услове из члана 6 став 1, односно да ли је поступак пред судовима садржавао процедуралне гаранције како то захтијева члан 6 Европске конвенције.

36. Уставни суд уочава да су Окружни суд и, претходно, Основни суд, у конкретном случају примијенили релевантне одредбе Закона о наслеђивању и Закона о парничном поступку, одлучивши да се неће расправљати о заоставштини иза умрле Ц.А., јер је прије завршетка оставинског поступка утврђено (правоснажном пресудом првостепеног суда, број П-142/95 од 21. децембра 1995. године, која је претходно достављена стараоцу за посебни случај, ког је суд поставио да штити апеланткињина права и интересе) да је Д. П. искључиви власник непокретне и покретне имовине, које су биле предмет расправљања о заоставштини.

37. У вези са апеланткињиним наводима да је затражила понављање правоснажно окончаног парничног поступка (П-142/95) због незаконитог поступања, Окружни суд је навео да ће апеланткиња, у зависности од исхода тог поступка, имати, евентуално, могућност да своја насљедна права остварује у парници.

38. Уставни суд посебно указује на одредбе Закона о наслеђивању (чл. 231, 232 и 233), сходно којима ће суд прекинути расправљање о заоставштини и упутити странке да поведу парницу пред судом или поступак пред органом управе ако између насљедника постоји спор о томе да ли нека имовина улази у заоставштину. На парницу или управни поступак упутиће ону странку чије се право сматра мање вјероватним и одредити рок у ком треба да покрене парницу или управни поступак. Ако странка у одређеном року не поступи према рјешењу суда, наставиће се расправљање о заоставштини и ако странка до завршетка тог поступка не поднесе доказ да је покренула парницу, довршиће

се расправљање о заоставштини без обзира на захтјеве у погледу којих је странка упућена на парницу.

39. Уставни суд уочава да је у предметном случају настала ситуација коју предвиђа Закон о наслеђивању. Д. П. је покренуо парнични поступак у року утврђеном у рјешењу Основног суда, рачунајући од 30. јануара 1995. године, када је његовом пуномоћнику уручено рјешење Вишег суда у Бањој Луци, број Гж-1563/92 од 12. октобра 1992. године, и одређено да је Д. П. дужан да поступи према рјешењу Основног суда од 9. јануара 1991. године, и о покретању парнице обавијести суд у року од 30 дана. Д. П., поднеском од 17. марта 1995. године, обавијестио је Основни суд да је 2. фебруара 1995. године поднио тужбу ради утврђења, која је евидентирана под бројем П-142/95. Новим поднеском од 16. фебруара 1996. године Д. П. је обавијестио Основни суд да је окончан парнични поступак у предмету број П-142/95, те да је утврђено да је он власник цјелокупне покретне и непокретне имовине која је била предмет расправе о заоставштини. Сходно томе, парнични поступак је био окончан 15. фебруара 1996. године (када је постала правоснажна првостепена пресуда број П-142/95 од 21. децембра 1995. године), док оставински поступак није окончан до краја 2001. године. Основни суд пред којим је вођен оставински поступак био је дужан да узме у обзир пресуду донесену у парничном поступку која се односи на имовинска права умрле Ц. А. током њеног живота, што је у конкретном случају и учињено. Уставни суд сматра да су Основни суд и Окружни суд поступили правилно на основу чињеничног стања утврђеног у парничном поступку. Сходно томе, Уставни суд је закључио да није дошло до кршења апеланткињиног права на правично суђење, те је овај дио апелације одбио као неоснован.

40. У погледу апеланткињиних навода да су судови погрешно и непотпуно утврдили чињенично стање, односно погрешно примијенили материјално право, Уставни суд подсећа на своју праксу сходно којој се надлежност Уставног суда, у вези са апелацијама из члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, односи на “питања која су садржана у овом Уставу”. Уставни суд, генерално говорећи, није надлежан да врши провјере утврђивања чињеница, као ни да поново тумачи одлуке редовних судова, сем уколико одлука редовних судова крши уставна права. То се дешава у случају када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставна права, те у случају када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права (правичан поступак, приступ суду, ефикасни правни лијекови и у другим случајевима). У смислу закључака Уставног суда у другим предметима, а, нарочито, имајући у виду тачку 39 ове одлуке, Уставни суд закључује да не постоје околности које би оправдавале поновно покретање поступка, који је предмет ове апелације.

**б) Право на имовину - члан II/3 к) Устава Босне и Херцеговине
и члан I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.**

41. Члан II/3 к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

*(...)
к) Право на имовину.
(...)”*

42. Члан I Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

43. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три различита правила. Прво правило, наведено у првом ставу, је опште природе и исказује принцип о мирном уживању имовине. Друго правило, садржано у другој реченици тог става, обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило, које се налази у другом ставу, признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине, у складу са јавним интересима. Ова три правила нису “различита” у смислу да су неповезана: друго и треће правило се односе на појединачне случајеве ометања права на мирно уживање имовине те, стога, треба да се тумаче у свјетлу општег принципа, исказаног у првом правилу.

44. Појмови “имовина” и “својина”, који се јављају у члану 1 Протокола број 1, не треба да се тумаче на рестриктиван начин, него их треба схватити тако да укључују и стечена права појединца, као што су новчана потраживања и друге економске вриједности. С друге стране, члан 1 Протокола број 1 штити само постојећу својину и имовину, али ме укључује права или очекивања на стицање имовине у будућност (види Европски суд за људска права, пресуда у случају *Marckx против Белгије*, том 31, став 50; Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 37/00, објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 24/02 и Одлука број У 12/01, објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 20/02).

45. У погледу чињеница у конкретном случају, Уставни суд запажа да апеланткиња није стекла “имовину” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, зато што није имала имовину, како је редовни суд утврдио у парничном поступку, на, стога, није ни могла да буде лишена имовине. Овај предмет, сходно томе, не спада у

домен овог члана. Апелација и у овом погледу, стога, мора да буде одбијена као неоснована.

е) Друге наведене повреде Европске конвенције

46. Апеланткиња се, такође, жали на повреде права на дјелотворан правни лијек и на забрану злоупотребе права из чл. 13 и 17 Европске конвенције.

47. С обзиром на закључке Уставног суда у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд закључује да није неопходно да се разматрају наводи апелације у погледу ових права.

VIII. Закључак

48. На основу изложеног, а полазећи од одредаба члана 60 Пословника Уставног суда, одлучено је као у диспозитиву ове одлуке.

На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 65/02
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 Устава Босне и Херцеговине, члана 54 и члана 55 став 1 тачка 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Кантоналног суда у Тузли за одлучивање о приговору имунитета оптуженог А. Ћ. због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Увод

1. Кантонални суд у Тузли (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је. 2. октобра 2002. године, захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) за одлучивање о приговору имунитета оптуженог А. Ћ.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Подносилац захтјева је, 25. јула 2003. године, на тражење Уставног суда, одговорио да остаје код захтјева за одлучивање о приговору имунитета оптуженог А. Ћ., како је наведено у ранијем поднеску.

III. Захтјев

3. Подносилац захтјева наводи да је пред Кантоналном судом у Тузли у току кривични поступак против оптуженог А. Ћ. због одређеног кривичног дјела; да је кривично дјело за које се оптужени терети, а што произлази из оптужнице Кантоналног

тузилаштва у Тузли, број Кт.52/00 од 31. јула 2001. године, почињено у вријеме док је оптужени обављао дужност министра за рад, социјалну политику и избјеглице у Влади Тузланског кантона; да се оптужени поднеском од 26. септембра 2002. године позвао на имунитет, сходно одредби члана 46 Устава Тузланског кантона, те да Уставном суду доставља “спис кривице оптуженог А. Ћ., уз изјаву оптуженог од 26. септембра 2002. године о позивању на имунитет, као стварно надлежном суду, ради рјешавања приговора имунитета као уставног питања”.

IV. Допустивост

4. Конкретни предмет односи се на захтјев редовног суда да одлучује о приговору имунитета, односно о изјави оптуженог да су радње које су основ за покретање кривичног поступка учињене у оквиру вршења његове функције министра у кантоналној влади. Стога основно питање, које треба да се размотри, јесте да ли Уставни суд има овлашћење да одлучује о овом приговору.

5. Члан VI/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд ће штитити овај Устав:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- Да ли је одлуко неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласно овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

До ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајући било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета.

б) Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

в) Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон, на чијој ваљаности почива његово одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.”

6. Сходно наведеним одредбама, Уставни суд штити Устав Босне и Херцеговине и надлежан је да одлучује о питањима из овог Устава у различитим врстама спорова које покрену овлашћени субјекти.

7. У вези са питањима имунитета, Устав Босне и Херцеговине само утврђује (члан IV/3j)) да делегати и чланови *"неће бити кривично или грађански одговорни за било који поступак извршену оквиру њихових дужности у Парламентарној скупштини "*. Устав Босне и Херцеговине не садржи ни једну одредбу која даје право на имунитет члановима законодавних органа и носиоцима извршне власти ентитета, као и ентитетских административних јединица. Због тога, а узимајући у обзир да право на имунитет не произлази из одредаба Устава Босне и Херцеговине, питање имунитета носилаца функција у законодавним и извршним органима ентитета и њихових административних јединица, нису питања из Устава Босне и Херцеговине, нити су у надлежности Уставног суда.

V. Закључак

8. На основу изложеног, Уставни суд је закључио да није надлежан у конкретном случају.

9. Због тога, а имајући у виду одредбе члана 55 став 1 тачка 1 Пословника Уставног суда, одлучено је као у диспозитиву ове одлуке.

10. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 2/03
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 3/03

Захтјев Удружења за помоћ избјеглицама и прогнаним лицима у СР Југославији, огранак у Будви, одјељење у Лукавцу, за оцјену уставности Закона о приватизацији друштвеног стамбеног фонда у Федерацији Босне и Херцеговине

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 и члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу

Мато Тадић, предсједник

Тазим Садиковић, проф. др, замјеник предсједника

Tudor Pantigu, замјеник предсједника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник предсједника

Хатица Хациосмановић, судија

David Feldman, проф., судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

на сједници, одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Удружења за помоћ избјеглицама и прогнаним лицима у СР Југославији, огранак у Будви, одјељење у Лукавцу, за оцјену уставности Закона приватизацији друштвеног стамбеног фонда у Федерацији Босне и Херцеговине, јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

I. Увод

1. Удружење за помоћ избјеглицама и прогнаним лицима у СР Југославији, огранак у Будви, одјељење у Лукавцу (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднијело је 19. децембра 2001. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о приватизацији друштвеног стамбеног фонда у Федерацији Босне и Херцеговине.

II. Поступак пред Уставним судом Босне и Херцеговине

2. Подносилац захтјева је затражио од Уставног суда оцјену уставности Закона о приватизацији друштвеног стамбеног фонда у Федерацији Босне и Херцеговине.

3. Приватизација друштвених станова у Федерацији Босне и Херцеговине је уређена у Закону о продаји станова на којима постоји станарско право ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01,61/01 и 15/02).

4. Из садржаја захтјева произлази да подносилац захтјева оспорава материјални пропис којим је регулисана продаја станова на којима постоји станарско право, а чији назив није прецизирао у складу са називом позитивног прописа из ове области у Федерацији Босне и Херцеговине. Међутим, како се нису испуниле процесне претпоставке за оцјену уставности оспореног закона, из члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да није потребно даље испитивање апелације.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

6. Подносилац захтјева је затражио од Уставног суда оцјену уставности оспореног закона јер сматра да су тим законом повријеђена права радника који нису били корисници друштвених станова. Истиче да је оспорени закон неуставан, јер је омогућио откуп друштвених станова који су додјеливани корисницима по критеријумима владајућих структура, поткрјепљујући то примјером радника Коксаре Лукавац.

7. Подносилац захтјева такође наводи да је откуп друштвених станова сертификатима довео у неравноправан положај раднике који нису били корисници друштвених станова.

IV. Захтјев

а) Наводи из захтјева

8. Подносилац захтјева тражи од Уставног суда да се оспорени закон стави ван снаге, да се сви уговори закључени на основу овог закона пониште као и да се у циљу заштите

имовине Босне и Херцеговине донесе закон који ће омогућити сваком грађанину остваривање права по основу доприноса стамбеном фонду, без дискриминације, вјерске и идеолошке припадности.

V. Претходно испитивање апелације

9. Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине у свом релевантном дијелу гласи:
“Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета”.

10. Из наведеног произлази да је Уставни суд, између осталог, надлежан да одлучује да ли је закон у складу са Уставом Босне и Херцеговине, с тим да поступак пред Уставним судом могу да покрену само субјекти одређени Уставом Босне и Херцеговине.

VI. Закључак

11. С обзиром да Удружење за помоћ избјеглицама и прогнаним лицима у СР Југославији, огранак у Будви, одјељење у Лукавцу, не спада у субјекте који имају право да покрену спор ове врсте пред Уставним судом, на основу члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, захтјев се одбацује као недопустив.

12. На основу изложеног одлучено је као у изреци ове одлуке.

13. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 и члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине- Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев И. Ш. за оцјену уставности члана 143 Закона о раду (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 43/99, 32/00), јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. И. Ш. (у даљњем тексту: подносилац захтјева), из Брезе, поднио је 10. јула 2003. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 143 Закона о раду.

II. Чињенично стање

2. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

3. Члан 143 Закона о раду, који је донесен 1999. године, је регулисао статус радника на чекању посла, при чему је институционална заштита овог члана била у склопу надлежности судова Федерације Босне и Херцеговине. Међутим, овај члан је измијењен и допуњен 2000. године.

4. Измјенама и допунама наведене одредбе Закона о раду утврђена је нова процедура према којој се поступа у рјешавању жалби радника у којима траже да им се поново успостави радни однос или да накнада због отпуштања, као и нова институционална заштита за такве жалбе (за предмете који нису ријешени до 5. фебруара 2000. године), успостављањем кантоналне комисију за провођење члана 143 овога закона.

5. Из захтјева може да се закључи да подносилац захтјева припада групи радника на коју се примјењује одредба члана 143 Закона о раду. Подносилац захтјева наводи да је 2000. године покренуо поступак пред Кантоналном комисијом у Зеници, али да та комисија није окончала овај поступак који, према мишљењу подносиоца захтјева, траје сувише дуго.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

6. Подносилац захтјева тражи од Уставног суда да покрене поступак за оцјену уставности члана 143 Закона о раду, истичући да је ретроактивном примјеном Закона о измјенама и допунама Закона о раду, у дијелу који се тиче статуса радника из 1991. године, дошло до повреде Устава Босне и Херцеговине и Устава Федерације Босне и Херцеговине. Надаље, подносилац захтјева наводи да измјене и допис Закона из 2000. године не предвиђају било какву судску заштиту у споровима из члана 143, те да постојање Кантоналне комисије не одражава нити има карактер суда.

б) Одговор на захтјев

7. Уставни суд, у складу са чланом 55 став 2 Пословника Уставног суда, није тражио од страна у поступку да доставе своје одговоре на захтјев.

IV. Допустивост

8. При оцјењивању допустивости овог захтјева, Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући ч одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртину било ког дома законодавног вијећа једног ентитета

Члан 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда гласи:

"На сједници, којој могу да присуствују само судије и лица одговорна за вођење записника, Суд доноси одлуку којом одбацује захтјев. Овакву одлуку Суд ће донијети кад утврди да:

[...]

2. је захтјев поднесен од неовлашћеног лица

9. Узимајући у обзир напријед наведене уставне одредбе, Уставни суд закључује да подносилац захтјева није надлежан да покрене поступак у вези са надлежношћу Уставног суда из члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине. Стога, захтјев треба да се одбаци као недопустив. Надаље, констатација подносиоца захтјева о вођењу његовог поступка пред Кантоналном комисијом у Зеници, према схватању Уставног суда, нема утицаја на допустивост овог захтјева из члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине.

V. Закључак

10. У складу са чланом 54 и чланом 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у изреци ове одлуке.

11. У складу са чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 41/03
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Р Ј Е Ш Е Њ А
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ

Септембар 2003. године

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 27 и члана 56 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине- Пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Обуштавља се поступак о апелацијама Општине Јабланица, Општине Коњиц и Јавног предузећа Електропривреда Босне и Херцеговине, против пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-14/00 од 9. јануара 2001. године јер су оспорени акти престали да важе.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Против пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-14/00 од 9. јануара 2001. године (“Службене новине ФБиХ” број 6/01), апелацију су поднели Јавно предузеће Електропривреда Босне и Херцеговине, Општина Коњиц и Општина Јабланица (у даљњем тексту: апеланти).

II. Поступак пред Уставним судом

2. У складу са Пословником Уставног суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Пословник Уставног суда), Уставни суд је 2. и 16. августа 2001. године затражио од Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, као доносиоца оспорене пресуде, од премијера Федерације Босне и Херцеговине, који је покренуо поступак пред Уставним судом Федерације и председника Херцеговачко-неретванског кантона, те Општине Коњиц, Општине Јабланица и Града Мостара, као учесника у поступку пред Уставним судом Федерације, и Електропривреде Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Електропривреда БиХ), да дају одговор на наводе из апелација.

3. Одговор на апелацију дали су: Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине 10. септембра 2001. године, Електропривреда БиХ 6. септембра 2001. године, Град Мостар септембра 2001. године, Општина Коњиц и Општина Јабланица 28. августа 2001. године.

Премијер Федерације Босне и Херцеговине, др Алија Бехмен, у свом одговору од 9. августа 2001. године, уз уважавање институције Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, као и чињенице да није био на дужности премијера Федерације Босне и Херцеговине приликом подношења захтјева том суду, предлаже да се, у складу са овлашћењима Уставног суда Босне и Херцеговине, проведе поступак и заузме коначан став о уставности оспорених одлука.

III. Чињеничко стање

4. Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд Федерације), 9. јануара 2001. године, донио је пресуду У-14/00 којом се утврђује, у тачки 1 пресуде, да члан 1, члан 2 тачка 1 и члан 3 став 1 тачка 1 и став 2 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре, коју је донијело Градско вијеће Града Мостара, нису у супротности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, у тачки 2 пресуде, да члан 1 и члан 3 тачка 1 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање локалне инфраструктуре, који је донијело Општинско Вијеће Општине Јабланица, нису у складу са Уставом Федерације БиХ, у тачки 3 пресуде, да члан 1 и члан 2 тачка 1 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре, коју је донијело Општинско Вијеће Општине Коњиц, нису у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

5. Пресуда Уставног суда Федерације број У-14/00 објављена је у “Службеним новинама Федерације БиХ” број 6/01 од 26. фебруара 2001. године.

IV. Апелације

6. а) Јавно предузеће Електропривреда Босне и Херцеговине - Сарајево изјавило је 17. априла 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против тачке 1 пресуде Уставног суда Федерације број У-14/00, којом је утврђено да члан 1, члан 2 тачка 1 и члан 3 став 1 тачка 1 и став 2 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре, коју је донијело Градско вијеће Града Мостара, нису у супротности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине. Према апелантовом мишљењу пресуда у наведеном дијелу је у несагласности са чл. 111/3 а), Ш/3 б) и П/3к) Устава Босне и Херцеговине, те Амандманом VIII и Амандманом XXII на Устав Федерације Босне и Херцеговине.

7. Оспорене одредбе Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре гласе:

Члан 1

"Овом Одлуком утврђују се обвезници, висина, начин обрачуна и плаћање

накнаде за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре на подручју Града Мостара.

Под подручјем из става I подразумевају се површине и објекти ХЕ Салаковац, ХЕ Грабовица, ХЕ Мостар, Жељезничка станица, Аеродром Мостар, изворишта Студенац, Радобоља и Јужни извор.”

Члан 2

“Обвезници плаћања накнаде из претходног члана су:

1. предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије која користе хидро-енергетске објекте на подручју Града Мостара.
2. ...
3. ...
4. ...

Члан 3

“Висина накнаде и начин обрачуна и плаћања утврђују се на следећи начин:

1. за предузећа из члана 2 тачка 1
- за сваки kW инсталисане снаге хидро-енергетских објеката 1,70 KM
2. ...
3. ...
4. ...”

Накнада из тачке 1 претходног става плаћа се мјесечно у корист буџета Града Мостара, до 15. сваког мјесеца за претходни мјесец на основу рјешења надлежног органа Града Мостара.

...“

8. б) Општина Јабланица, коју заступа Општинско јавно правобранилаштво Општине Јабланица, изјавила је 25. априла 2001. године апелацију против пресуде Уставног суда Федерације број У-14/00, у дијелу којим је утврђено да члан 1 и члан 3 тачка 1 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање локалне инфраструктуре (тачка 2 пресуде), коју је донијело Општинско вијеће Општине Јабланица, нису у складу са Уставом Федерације БиХ. У апелацији се наводи да је Уставни суд Федерације утврдио, полазећи од Амандмана VIII на Устав Федерације БиХ, да општине Јабланица и Коњиц својим одлукама нису могле да прописују новчане накнаде од ХЕ Грабовица и ХЕ Јабланица, док је за истовјетну одлуку Градског вијећа Града Мостара Уставни суд утврдио да је у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

Оспорене одредбе Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање локалне инфраструктуре гласе:

Члан 1

“Овом Одлуком утврђују се обвезници, висина, начин обрачуна и плаћања накнаде за управљање подручјима за осигурање локалне инфраструктуре на подручју општине Јабланица.

Под подручјем из става 1 подразумевају се површине и објекти: ХЕ Јабланица, ХЕ Грабовица, Жељезничка станица, извориште Комадиново Врело. "

Члан 3

"Обвезници плаћања накнаде из претходног члана су:

- 1. Предузећа која користе хидро-енергетске објекте за производњу, пријенос и дистрибуцију електричне енергије на подручју општине Јабланица.*
- 2. ...*
- 3. ..."*

9. с) Општина Коњиц, коју заступа Општинско јавно правобранилаштво општине Коњиц, изјавила је 26. априла 2001. године апелацију Уставном суду против пресуде Уставног суда Федерације број У-14/00 тачке 3 пресуде којом је утврђено да члан 1 и члан 2 тачка 1 Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање локалне инфраструктуре, коју је донијело Општинско вијеће Општине Коњиц, није у складу са Уставом Федерације БиХ.

Оспорене одредбе Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре гласе:

Члан 1

"Овом Одлуком утврђују се обвезници, висина, начин обрачуна и плаћања накнаде за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре на подручју општине Коњиц.

Под подручјем из става 1 подразумевају се површине и објекти: ХЕ Јабланица, Жељезничка станица, извориште Љута. "

Члан 2

"Обвезници плаћања накнаде из претходног члана су:

- 1. Предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије која користе хидро-енергетске објекте на подручју општине Коњиц;*
- 2. ...*
- 3. ..."*

10. Примједбе и на сам поступак пред Уставним судом Федерације истакли су Електропривреда БиХ, Општина Јабланица и Општина Коњиц.

V. Допустивост

11. Сходно члану VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд БиХ има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

У питању да ли Уставни суд Федерације може да се сматра "судом" у смислу наведеног члана Устава БиХ, Уставни суд се у својој одлуци број У 5/99 ("Службени

гласник БиХ”, број 3/00), изјаснио да је, сходно Уставу Федерације БиХ, Уставни суд Федерације важан дио судског система Федерације. Устав Федерације говори о њему као једном од судова Федерације и утврђује судске функције који он врши. У тим околностима, чини се да нема ваљаног разлога зашто се он не би сматрао судом у оквиру значења члана VI/3 б) Устава БиХ. Ефективност апелационе контроле, коју врши Уставни суд БиХ, заиста би била значајно редукована ако против пресуде судова ентитета не би могле да се подносе апелације Уставном суду у погледу њихове сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

Слиједи да је Уставни суд надлежан да испита да ли је пресуда Уставног суда Федерације БиХ у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

12. При оцјени да ли апелације задовољавају услове за разматрање утврђене у члану 11 став 3 Пословника Уставног суда сходно коме Уставни суд може да разматра апелацију само ако се против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правним лијеку који је користио, Уставни суд констатује да је оспорена пресуда Уставног суда објављена у “Службеним новинама Федерације БиХ” број 6/00 од 26. фебруара 2001. године.

Сходно члану 41 Пословника Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације БиХ”, број 34/98), пресуде и рјешења тога суда сматрају се достављеним странкама даном њиховог објављивања у службеном гласнику. Апелације Уставном суду изјавили су Електропривреда БиХ Сарајево 17. априла 2001. године, Општина Јабланица 25. априла 2001. године и Општина Коњиц 16. априла 2001. године.

Сходно томе апелације су изјављене у року утврђеном у члану 11 став 3 Пословника Уставног суда.

13. Сходно члану 11 Пословника Уставног суда учесници у поступку пред Уставним судом су странке у поступку у ком је донесена пресуда која се оспорава апелацијом п суд чија је пресуда предмет апелације. Суд ће у конкретном предмету, по начелу контрадикторности поступка, одредити друге учеснике у поступку.

14. У питању допустивости апелације Електропривреде БиХ, Уставни суд је пошао од следећег:

Сходно Статуту ЈП Електропривреда БиХ - Пречишћени текст (“Службене новине ФБиХ”, број 57/01) Електропривреду БиХ основала је Скупштина Републике Босне и Херцеговине; Предузеће обавља електро-привредну дјелатност која је законом утврђена као дјелатност од посебног друштвеног интереса; Предузеће утврђује резултате пословања и распоређује добит у складу са законом и одговарајућим правилником; дијелови Предузећа су, између осталог, и Дирекција за производњу Хидроелектране на Неретви, Јабланица.

У саставу Хидроелектране на Неретви су: ХЕ Јабланица, ХЕ Грабовица и ХЕ Салаковац (који се налазе у општинама Коњиц и Јабланица и (дијелу) Града Мостара.

15. Уставни суд, стога, закључује да је Електропривреда БиХ заинтересована да се ријеша овај спора с обзиром да се оспореним одлукама намеће овом предузећу обавеза да плаћа накнаде, што би могло да утиче на пословни успјех, односно на будућа оптерећења добити предузећа.

Поред тога, Уставни суд има у виду и одговор премијера Федерације БиХ др Алије Бехмена (тачка 3) који предлаже да Уставни суд проведе поступак и заузме коначан став о уставности оспорених одредаба. Како је Електропривреда БиХ предузеће у ком по основу државног капитала овлашћења и обавезе врше органи Федерације БиХ, Уставни суд сматра да постоји интерес Електропривреде БиХ у овом уставно-судском спору, те закључује да је апелација Електропривреде БиХ допуштена.

16. У складу са чланом 25 Пословника Уставног суда, Уставни суд је закључио да у погледу апелације Електропривреде БиХ, Општине Јабланица и Општине Коњиц води један поступак и донесе једну одлуку.

VI. Уставни суд је одлучио

17. У току поступка пред Уставним судом, Парламенат Федерације Босне и Херцеговине донио је Закон о издвајању и усмјеравању дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката (“Службене новине ФБиХ”, број 44/02). Овим законом утврђује се висина и начин издвајања и усмјеравања дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката изграђених на потопљеним подручјима у сврху производње електричне енергије и питке и индустријске воде (члан 1). Јавно предузеће и друга правна лица, која остварују приход коришћењем хидро-акумулационог објекта изграђеног на потопљеном подручју, дужна су да према одредбама овог закона плаћају накнаду (члан 2). Ступањем на снагу овог закона престаје примјена Закона о издвајању и усмјеравању дијела дохотка организација удруженог рада које користе хидро-акумулационе објекте (“Службени лист СРБиХ”, број 23/76 и 32/91) и других посебних прописа који на другачији начин регулишу ову материју (члан 10). Овај закон објављен је 12. априла 2003. године у “Службеним новинама ФБиХ” и ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања.

18. Високи представник Paddy Ashdown је 17. априла 2003. године донио Одлуку број 136/03 којом је донесен Закон о измјенама и допунама Закона о издвајању м усмјеравању дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката Федерације Босне и Херцеговине. Одлука је објављена у “Службеним новинама ФБиХ”, број 18/03.

У члану 1 овог закона прописано је да се члан 10 Закона о издвајању м усмјеравању дијела прихода предузећа, оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката (“Службене новине ФБиХ”, број 44/02), допуњује тако што се на крају овог члана додаје нови став који гласи: “Изузетно од претходног става овог члана, Одлука о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре (“Службене новине Града Мостара”, број 1/00), измијењена и допуњена Одлуком Високог представника датума

утврђеног у тексту те одлуке, примјењиваће се у измијењаном и допуњеном облику до момента када се изврши одговарајућа организација за јединствену административну структуру за Град у цјелини, укључујући и његово финансирање, али најкасније до 30.априла 2004. године на категорију обвезника плаћања дефинисану у члану 2 став 1 наведене Одлуке која обухвата предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије која користе хидро-акумулационе објекте на подручју Града Мостара. Од 1. маја 2004. године измјене и допуне Одлуке у погледу наведене категорије обвезника плаћања накнаде престају да важе.” Овај закон ступио је на снагу одмах (члан 2).

19. Високи представник је, истога дана, донио и Одлуку број 137/03 којом је донесена Одлука о измјенама и допунама Одлуке о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре (“Градско службено гласило Града Мостара” број 1/00) која ступа на снагу као одлука Града Мостара и на снази је од дана утврђеног у члану 3 те одлуке, на привременом основу, док је Градско Вијеће Мостара не усвоји у истом облику, без измјена и допуна и постављања услова. Ова одлука ступа на снагу одмах.

Чланом 1 Одлуке Високог представника прописано је да се у члану 2 Одлуке ст. 2, 3 и 4 бришу. Члан 3 Одлуке се у цјелини мијења и гласи тако да је у тачки 1 наведено да се висина накнаде и начин обрачуна утврђује тако што се за предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије која користе хидро-енергетске објекте на подручју Града Мостара утврђује обавеза плаћања накнаде за сваки kW инсталисане снаге хидро-енергетског објекта у износу од 1,70 KM (“прописана стопа накнаде”), да ће Град Мостар у року од тридесет (30) дана након ступања на снагу ових амандмана доставити Градском вијећу Града Мостара план који ће садржавати приједлог за коришћење износа средстава која ће бити уплаћена у складу са овом Одлуком у њеном измијењеном и допуњеном облику (тачка 2). Плаћање наведених износа врши се мјесечно у корист буџета Града Мостара до 15. у сваког мјесеца за претходни мјесец. Ове накнаде представљају приход буџета Града Мостара (тачка 3). Одлука и њене измјене и допуне у потпуности престају да важе од 1. маја 2004. године. Ова одлука ступа на снагу одмах (члан 3).

20. Уставни суд констатује да су, ступањем на снагу Закона о издвајању и усмјеравању дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката, у смислу члана 10 овог Закона, престали да важе други посебни прописи, на сходно томе и прописи Општине Коњиц и Општине Јабланица који се односе на обавезе плаћања накнада јавних предузећа и других правних лица која остварују приход коришћењем хидро-акумулационог објекта изграђеног на потопљеном подручју, да плаћају накнаде у буџет општине или града на чијем је подручју изграђен хидро-акумулациони објекат. Ова питања су била предмет оспорених одлука Општине Коњиц и Општине Јабланица.

21. У погледу одредаба Одлуке Града Мостара, одредба члана 10 Закона би се односила и на ту Одлуку. Међутим, Високи представник је 17. априла 2003. године, Користећи се овлашћењима која су му дала у члану V Анекса 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, донио Одлуку о измјенама и допунама Закона

и одлучио да ће се, изузетно, Одлука о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре (Града Мостара) примјењивати у измијењеном и допуњеном облику најкасније до 30. априла 2004. године, а од 1. маја 2004. године када Одлука у погледу категорије обвезника плаћања накнаде, тј. предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије која користе хидро-акумулационе објекте на подручју Града Мостара престаје да важи.

22. Закон о издвајању и усмјеравању дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката објављен је 12. септембра 2002. године и ступио је на снагу осмог дана након објављивања у “Службеним новинама Федерације БиХ” (“Службене новине ФБиХ” број 44/02). Тиме је престала да важи и оспорена Одлука Града Мостара у погледу категорије обвезника плаћања накнаде тј. предузећа за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије. Међутим, Високи представник је Одлуком од 17. априла 2003. године, којом се доноси Закон о измјенама и допунама Закона о издвајању и усмјеравању дијела прихода предузећа оствареног коришћењем хидро-акумулационих објеката, учинио изузетак у погледу престанка примјене других посебних прописа у односу на Одлуку о накнади за управљање подручјима за осигурање инфраструктуре (“Службене новине Града Мостара”, број 1/2000) са примјеном у измијењеном и допуњеном облику најкасније до 30. априла 2004. године. тј. да од 1. маја 2004. године измјене и допуне Одлуке Града Мостара у погледу категорије обвезника плаћања накнаде престају да важе.

23. Тиме су, по оцјени Уставног суда, оспорене одредбе Одлука Града Мостара престале да важе како у својом досадашњем садржају тако и у времену важења.

С обзиром да су одредбе одлука Општине Коњиц, Општине Јабланица те Града Мостара, које су биле предмет оспоравања пред Уставним судом Федерације Босне и Херцеговине, престале да важе, Уставни суд је оцијенио да су се стекли услови за обуставу поступка у смислу члана 56 Пословника Уставног суда.

VII. Закључак

24. Уставни суд је, на основу наведеног, ријешио као у диспозитиву.

Сходно члану V1/4 Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ово рјешење Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

У 29/01
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 12 став 1 и члана 77 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине Херцеговине- Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине” бр.

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Не ставља се на листу предмета за одлучивање пред Уставним судом Босне и Херцеговине апелација Е. Б., из Сарајева, поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-530/01 од 15. јануара 2002. године, рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број Ки-38/01 од 13. септембра 2001. године, број Кв-116/01 од 19. септембра 2001. године, број Кв-119/01 од 25. септембра 2001. године, оптужнице Кантоналног тужилаштва у Бихаћу број Кт-23/01 од 22. априла 2002. године и Рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број Кв-62/02 од 15. маја 2002. године, због новонастале правне ситуације.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Е. Б. из Сарајева (у даљем тексту: апелант), кога заступа А. Б., адвокат из Бихаћа, поднио је 25. јануара 2002. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-530/01 од 15. јануара 2002. године, рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број Ки-38/01 од 13. септембра 2001. године, број Кв-116/01 од 19. септембра године, број Кв-119/01 од 25. септембра 2001. године, оптужнице Кантоналног тужилаштва у Бихаћу, број Кт-23/01 од 22. априла 2002. године и Рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број Кв-62/02 од 15. маја 2002. године.

У апелацији се тражи да Уставни суд, у смислу члана 75 Пословника Уставног суда, донесе привремену мјеру.

2. Поводом захтјева Кантоналног тужилаштва Бихаћ, истражни судија Кантоналног суда у Бихаћу, Рјешењем број Кн-38/01 од 13. септембра 2001. године, одлучио је да проведе истрагу против апеланта. Сходно овом рјешењу, постоји основана сумња да је апелант, радећи као предсједник Владе Унско-санског кантона у Бихаћу, починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 358 став 3 у вези са ставом 1 Кривичног закона Федерације БиХ и кривично дјело кривотворења службене исправе из члана 368 став 1 тог закона. Апелант се позвао на имунитет. Одлучујући о приговору имунитета у рјешењу се наводи да апелант не ужива имунитет. Истражни судија сматра да за дјелатности, које су описане у диспозитиву конкретног рјешења, против апеланта може да се покрене кривични поступак у погледу цитираних кривично-правних радњи, у супротном не би било кривичног гоњења ни одговорности за било какве поступке у обављању своје функције, а поготово због основане сумње злоупотребе положаја.
3. Вијеће Кантоналног суда у Бихаћу, одлучујући о жалби апеланта против наведеног рјешења о провођењу истраге од 13. септембра 2001. године, донијело је Рјешење број Кв-116/01 од 19. септембра 2001. године, којим је одбило жалбу. Тај суд је сматрао да су жалбени приговори без основа.
4. Апелант је Кантоналном суду у Бихаћу поднио захтјев за примјену имунитета и обуставу истраге. Вијеће Кантоналног суда у Бихаћу, 25. септембра 2001. године, одлучујући о захтјеву апеланта за примјену имунитета и обуставу истраге, донијело је рјешење којим се одбацује захтјев у смислу члана 388 Закона о кривичном поступка јер је о жалби поводом истог питања, тј. примјене имунитета, Вијеће Кантоналног суда у Бихаћу донијело Рјешење број Кв-116/01 19. септембра 2001. године, којим је одбило жалбу.
5. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, 15. јануара 2001. године, поводом апелантове жалбе против Рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број Кв-116/01 од 19. септембра 2001. године, донијело је рјешење којим се одбија жалба као неоснована.
6. Након што је завршена истрага, Кантонално тужилаштво у Бихаћу је, 22. априла 2001. године, поднијело оптужницу против апеланта због кривичног дјела злоупотребе положаја или овлашћења из члана 358 став 3 у вези са ставом 1 Кривичног закона. Апелант је изјавио приговор против оптужнице и поново се позвао на имунитет, али је Вијеће Кантоналног суда у Бихаћу одбило приговор као неоснован Рјешењем број Кв-62/02 од 15. маја 2002. године.
7. Подносилац апелације истиче да се приликом првог испитивања на околности захтјева за провођење истраге позвао на имунитет у смислу члана 16 одјељак V. под Б, тачка 3 Устава Унско-санског кантона (“Службени лист Унско-санског кантона”, број 1/95) којим је утврђено да предсједник Кантона, предсједник Владе и министри, не могу да буду кривично гоњени нити одговорни у грађанском поступку за било коју радњу учињену у обављању своје функције. Сматра да је Кантонални суд у Бихаћу даљњим

вођењем истраге поступно супротно члану 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који се односи на фер поступак - право на правично суђење и члану П/3 е) Устава Босне и Херцеговине.

8. Разматрајући питање допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 12 став 1 и члана 77 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.”

Члан 12 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд ће одлучивати само о оним апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање.”

Члан 77 Пословника Уставног суда гласи:

“О питањима поступка пред Судом, који нису уређена овим Пословником, Суд ће одлучити у сваком конкретном случају.”

9. У току поступка пред Уставним судом, Високи представник донио је 6. октобра 2002. године Одлуку о измјенама и допунама Устава Федерације Босне и Херцеговине и Одлуку којом се проглашава Закон о имунитету Федерације Босне и Херцеговине. Наведене одлуке, односно амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине и Закон о имунитету, објављени су у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, број 52/02.

10. Амандманом LXVI допуњен је члан IV.C.3.10 Устава Федерације Босне и Херцеговине, сходно ком Уставни суд Федерације “одлучује о питањима која проистичу из закона којима се уређује имунитет у Федерацији.”

11. Амандманом LXVII одређено је да “чланови законодавних органа кантона не подлијежу кривично-правној ни грађанско-правној одговорности за радње које чине у оквиру својих дужности у законодавним органима кантона.“

12. Законом о имунитету Федерације Босне и Херцеговине утврђено је, између осталог, која лица имају право на имунитет (искључење од кривичне и грађанске одговорности) - члан 3, трајање и дефиниција имунитета - члан 4, а у чл. 6 и 7 прописано је да ће о праву на имунитет расправљати и рјешавати одлуком надлежног суда, с тим да ће ресорно министарство донијети стандардна процедурална правила којима се уређује рјешавање тих питања, те одређује суд надлежан за њихово рјешавање. Одлука је коначна и обавезујућа, а против ње може да се поднесе жалба Уставном суду Федерације. У члану 8 тог закона прописано је да се, на дан ступања на снагу тог закона, стављају ван снаге претходне процедуралне забране кривичног гоњења или покретања

парничног поступка против оних лица која су иначе имала право на имунитет. Такво стављање ван снаге не прејудуцира право на одбрану у кривичним и парничним поступцима које је раније регулисано законом.

13. Федерални министар правде донио је Правилник о надлежности и начину рада судова приликом рјешавања питања имунитета у кривичном и парничном поступку (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 1/03).

14. С обзиром да, сходно измијењеној правној ситуацији, Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине одлучује о питањима која проистичу из закона којима се уређује имунитет у Федерацији, али тек након што је о том питању рјешавао надлежни суд чија је одлука коначна и обавезујућа, Уставни суд је ријешио да конкретну апелацију не стави на листу предмета за одлучивање због новонастале правне ситуације.

15. На основу изложеног одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

16. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ово рјешење Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато

Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, Tudor Pantiru, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

АП 14/02
Сарајево
26. септембра 2003.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хаџиосманановић, проф. др Didier Maus, David Feldman, проф., и Валерија Галић, на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, у предмету број АП 23/02, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 19 став 2 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Одбацује се апелација Г. К., из Дервенте, поднесена против пресуде Окружног суда у Добоју, број У-50/01 од 12. децембра 2001. године и Рјешења Јавног фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске, број 6067416010 од 5. септембра 2001. године, јер нису отклоњени недостаци апелације у одређеном року.

Ово рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Г. К. (у даљњем тексту: апелант), из Дервенте, поднио је, 6. фебруара 2002. године, апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Окружног суда у Добоју, број У 50/01 од 12. децембра 2001. године и Рјешења Јавног фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске, број 6067416010 од 5. септембра 2001. године.

2. Уставни суд је, на основу члана 19 став 1 Пословника Уставног суда, 14. маја 2002. године затражио од апеланта да допуни апелацију у складу са чланом 14 став 2 Пословника Уставног суда. Апелант је, 7. јуна 2002. године, доставио само копију једног дијела рјешења о оцјењивању радне способности, наводећи да нема копију љекарских налаза.

Уставни суд је, 2. августа 2002. године, обавијестио апеланта да неће моћи да води поступак о апелацији на основу достављених докумената, позивајући га поново да достави тражене податке и, нарочито, пресуду коју апелацијом оспорава. Уставни суд је позвао апеланта да у року од 15 дана достави тражену документацију, односно, ако то не може да учини, да затражи продужење рока, уз напомену да би његова апелација, у противном, могла да буде одбачена у складу са чланом 19 став 2 Пословника Уставног суда. Међутим, ни ма тај захтјев апелант није одговорио.

3. Приликом испитивања допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини

Члан 19 Пословника Уставног суда гласи:

“Кад је захтјев, односно апелација упућена Суду непотпуна, или не садржи податке неопходне за вођење поступка, судија извјестилац ће затражити од подносиоца да у одређеном року, а најдуже за мјесец дана, те недостатке отклони.

Ако подносилац у року не отклони недостатке, захтјев, односно апелација, ће се одбацити.“

4. У конкретном случају информације о предмету и дио накнадно достављеног рјешења о оцјењивању радне способности апеланта не садрже податке неопходне да би се водио поступак, а апелант, ни на поновљено тражење, није доставио акте које апелацијом оспорава нити отклонио друге недостатке.

5. Имајући у виду одредбе члана 19 Пословника Уставног суда, сходно којима ће Уставни суд, ако апелација не садржи податке неопходне да би се водио поступак, захтијевати од апеланта да у одређеном року отклони те недостатке, а ако апелант не отклони те недостатке, апелација ће се одбацити.

6. На основу изложеног, у складу са чланом 19 став 2 Пословника Уставног суда, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

7. Уставни суд је одлучио да објави ово рјешење, у складу са чланом 71 став 2 Пословника Уставног суда.

АП 23/02
26. септембра 2003.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 12 став 1, став 3 тачка 6 и став 5 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Скида се са листе предмета за одлучивање апелација Х. М., осуђеника на издржавању казне затвора у Казнено-поправном дому у Зеници, поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Кж-417/01 од 19. новембра 2001. године, јер је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Увод

1. Х. М. (у даљњем тексту: апелант), осуђеник на издржавању казне затвора у Казнено-поправном дому у Зеници, поднио је, 10. децембра 2001. године, апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број Кж-417/01 од 19. новембра 2001. године, као и Кантоналног суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд), број Кв-106/01 од 4. септембра 2001. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, на основу члана 16 ст. 1 и 2 Пословника Уставног суда, 30. јула 2003. године, доставио апелацију, ради давања одговора, Врховном суду и Федералном тужилаштву, који су доставили одговор на апелацију (4. августа 2003. године и 6. августа 2003. године).

III. Чињенично стање

3. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената достављених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

4. Рјешењем Кантоналног суда, број Кв-106/01 од 4. септембра 2001. године, одбијен је као неоснован захтјев за апелантову амнестију (осуђен на казну затвора у трајању од седам година због кривичног дјела убиства).

5. Рјешењем Врховног суда, број Кж-417/01 од 19. новембра 2001. године, одбијена је апелантова жалба изјављена на Рјешење Кантоналног суда број Кв-106/01 од 4. септембра 2001. године.

6. Врховни суд и, претходно, Кантонални суд, су своје одлуке засновали на члану 1 Закона о амнестији ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 48/99), јер је кривично дјело из члана 36 ранијег Кривичног закона Републике Босне и Херцеговине, односно из члана 171 став 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, за које је апелант осуђен и за које издржава казну затвора, изузето од амнестије.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

7. Апелант се жали да су судови, одбијањем његовог захтјева за амнестију, повриједили његова људска права. Сматра да је, као избјегло лице, за кривично дјело убиства које је починио у току рата и за које је правоснажно осуђен на казну затвора од седам година, требао да буде амнестиран, у складу са чланом VI Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: Мировним споразум). При том се позива на Рјешење Кантоналног суда, број Кв-115/99, којим је амнестирано лице које се терети за далеко теже кривично дјело.

б) Одговори на апелацију

8. Врховни суд у одговору истиче да је апелација неоснована и предлаже да се одбије. Наводи да је апелант засновао апелацију углавном на рјешењу Кантоналног суда, донесеном у другом случају, које, међутим, није постало правоснажно, због чега на такву одлуку ни не може да се позива.

9. Федерално тужилаштво у одговору предлаже да се апелација одбије као неоснована, јер је кривично дјело за које је апелант правоснажно осуђен чланом 1 Закона о амнестији изузето од амнестије.

V. Релевантни прописи

10. **Законом о амнестији** ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 48/99) у члану 1 даје се ослобођење од кривичног гоњења, или потпуно ослобођење од изречене казне или неизвршеног дијела казне, свим лицима која су у периоду од 1.

јануара 1991. године до 22. децембра 1995. године учинила било које од кривичних дјела предвиђених у одговарајућим кривичним законима који су примјењивани на територији Федерације Босне и Херцеговине, сем кривичних дјела против човјечности и међународног права из главе XVI преузетог Кривичног закона СФРЈ, кривичних дјела дефинисаних у Статуту Међународног суда за бившу Југославију, те кривичних дјела убиства из члана 36 Кривичног закона Републике Босне и Херцеговине и других тешких кривичних дјела из тог закона против достојанства лица и морала, разбојништва и др., ако је тим законом или другим одговарајућим законом који је примјењиван на територији Федерације Босне и Херцеговине предвиђено кажњавање лица за то кривично дјело.

11. У вези са чланом 1 Закона о амнестији, **Кривични закон Републике Босне и Херцеговине** ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине", бр. 2/92, 8/92, 10/92 и 13/94) прописивао је, у члану 36 став 1 : *"Ко другог лиши живота казниће се затвором најмање пет година"*. Истовјетна одредба садржана је у члану 171 став I **Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", бр. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 и 59/02).

VI. Допустивост

12. Разматрајући питање допустивости, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 12 став 1, став 3 тачка 6 и став 5 и члана 54 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која она проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини."

Члан 12 став 1, став 3 тачка 6 и став 5 Пословника Уставног суда гласи:
"Суд ће одлучивати само о оним апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање."

[...]

На листу предмета... неће се ставити апелација ако постоји који од ових случајева:

[...]

6. апелација је очигледно (*prima facie*) неоснована.

[...]

Ако то околности налажу, по истој процедури, апелација стављена на листу може се скинути са листе."

13. Конкретни случај се односи на судски поступак у ком је донесена одлука о захтјеву за амнестију, а апелант се жали да је у том поступку дошло до повреде његовог права на амнестију.

14. Међутим, право на амнестију није обухваћено “пописом” права у члану II/3 Устава Босне и Херцеговине, која су гарантована свим лицима у Босни и Херцеговини, нити је одлучивање о амнестији обухваћено одредбама члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине о “праву на правично суђење”. Право на амнестију као такво није предвиђено ни Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и њеним протоколима. Европски суд за људска права је више пута утврдио да поступак у ком се доноси одлука о захтјеву за условно пуштање на слободу, ревизију, ослобађање или ублажавање казне, нису обухваћени чланом 6 Европске конвенције, пошто у тим случајевима постоји казна која је добила снагу *res judicata*; одлука о амнестији након пресуде не одређује “кривичну оптужницу” (види Европски суд за људска права, Представка 1760/63, *X v. Аустрија*, Годишњак IX (1966.), стр. 166 (174)).

15. У вези са апелантовим тврђењем да је, као избјегло лице, за кривично дјело које је починио у току рата и за које је правоснажно осуђен на казну затвора, требао да буде амнестиран у складу са чланом VI Анекса 7 Мировног споразума, Уставни суд подсјећа на став који је изразио у III дјелимичној одлуци, у предмету број У 9/98 (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 23/00), у тачки 19, која гласи:

“За разлику од устава многих других земаља, Устав Босне и Херцеговине у Анексу 4 Дејтонског споразума је саставни дио једног међународног споразума. Стога члан 31 Бечке конвенције о уговорном праву - која утемељује општи принцип међународног права, а ти принципи су, сходно члану III/3 б) Устава Босне и Херцеговине “саставни дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета” – мора да се примјењује у тумачењу свих његових одредаба, укључујући и Устав Босне и Херцеговине. Овај члан гласи:

“Члан 31

Опште правило о тумачењу

1. *Уговор мора да се добронамјерно тумачи сходно уобичајеном смислу који се мора дати изразима у уговору у њиховом контексту и у свјетлости његовог предмета и његовог циља.*
2. *У циљу тумачења уговора, контекст обухвата, сем текста, укључујући преамбулу и анексе:*
 - a) *сваки споразум у вези са уговором који постоји између чланица приликом закључивања уговора;*
 - b) *сваки инструмент који сачине једна или више чланица приликом закључивања уговора а који прихвате остале чланице као инструмент који се односи на уговор.*

(...)”
Сходно формулацији става 2 овог члана, текст који се тумачи укључује ... и анексе...”.

16. Сходно томе, Уставни суд оспоравано рјешење мора да тумачи и у односу на члан VI Анекса 7 Мировног споразума. Овај члан, у релевантном дијелу, гласи:

“Амнестија

Свако избјегло или расељено лице, повратник, оптужен за кривично дјело, свако осим тешког кршења међународног хуманитарног права, као што је дефинисано Статутом Међународног трибунала за бившу Југославију од 1. 1. 1991. године или кривично дјело које није повезано са конфликтом, по повратку ће уживати амнестију...”

17. Уставни суд истиче да кривично дјело убиства из члана 36 ранијег Кривичног закона Републике Босне и Херцеговине, односно из члана 171 став 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, за које је апелант осуђен и за које издржава казну затвора, није у вези са конфликтом. Стога се члан VI Анекса 7 Мировног споразума не примјењује.

18. С обзиром на наведено, Уставни суд је закључио да апелација против рјешења Врховног суда није у складу *ratione materiae* са одредбама Устава Босне и Херцеговине на је, стога, очигледно (*prima facie*) неоснована.

19. Имајући у виду одредбе члана 12 став 1 и став 3 тачка 6 Пословника Уставног суда, сходно којима се не стављају на листу предмета за одлучивање апелације ако су очигледно (*prima facie*) неосноване, и одредбе става 5 тог члана, сходно којима, ако то околности налажу, по истој процедури апелација стављена на листу предмета за одлучивање може да се скине са листе, Уставни суд је одлучио да апелацију скине са листе предмета за одлучивање.

20. Апелација против рјешења Кантоналног суда је беспредметна, јер ово рјешење није коначно.

VII. Закључак

21. На основу изложеног, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

22. Уставни суд је одлучио да објави ово рјешење, у складу са чланом 71 став 2 Пословника Уставног суда.

23. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ово рјешење Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда Мато Тадић и судије David Feldman, проф., Валерија Галић, Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић.

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосманановић, проф. др Didier Maus, проф. David Feldman и Валерија Галић, на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, у предмету број **АП 108/03**, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Одбија се као неоснован приједлог З. М., из Сарајева, да се привремено обустави извршење пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, Рев-231/02 од 9. јануара 2003. године.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. З. М. (у даљњем тексту: апелант), из Сарајева, кога заступају Е. Ј. и С. Н., адвокати из Сарајева, поднио је, 16. априла 2003. године, апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, Рев-231/02 од 9. јануара 2003. године. Апелант је предложио да Уставни суд, док се не донесе коначна одлука о његовој апелацији, привремено обустави извршење Рјешења Општинског суда I у Сарајеву, број Р-33/98 од 22. фебруара 2001. године, које је претходило доношењу наведене пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине.

2. У конкретном случају, оспореном пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине Рев-231 /02 од 9. јануара 2003. године, у правној ствари апеланта, као туженог, ради одређивања носиоца станарског права након развода брака, одбијена је ревизија туженог изјављена на Рјешење Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-708/01 од

21. децембра 2001. године, којом је потврђено Рјешење Општинског суда 1 број Р-33/98 од 22. фебруара 2001. године, којим је суд за носиоца станарског права одредио апелантову бившу супругу, а апеланту је престало својство носиоца станарског права, без обавезе да му се обезбиједи нужни смјештај.

3. У поступцима, који су претходили ревизионом поступку, нижестепени судови су утврдили да су странке биле у браку до 1997. године, када је брак разведен, да из брака имају двоје, сада пунољетне дјеце, да је апелант почетком рата у Босни и Херцеговини, са дјецом, тада малољетном, напустио Сарајево и спорни стан и с њима отишао у Пирот, односно Ниш, да од тада на до данас ради као професор на Медицинском факултету у Нишу, живи са дјецом која тамо студирају и станују у одговарајућем стану који је купио у Нишу, да је бивша супруга остала у Сарајеву у спорном стану, гдје и данас живи јер другог смјештаја нема.

4. На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да апелантова бивша супруга спорни стан користи у сврху становања, да га није напуштала и да нема другог стана, нити могућности да добије други стан.

5. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине одбио је апелантову ревизију као неосновану, јер сматра да су нижестепени судови на основу утврђеног чињеничног стања правилно примијенили материјално право (члан 19 став 2 и члан 20 Закона о стамбеним односима) када су закључили да, на страни апелантове бивше супруге, постоје несумњиве законске претпоставке да се она одреди за носиоца станарског права на спорном стану.

6. Апелант сматра да су одлукама редовних судова повријеђена његова уставна права загарантована чланом II/3 ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно право на поштивање дома из члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на неометано уживање имовине из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

7. Апелант је предложио усвајање привремене мјере због могућности да наступе неотклоњиве штетне посљедице у случају откупа предметног стана и посљедица које могу да проистекну за апеланта.

8. Приликом разматрања основаности приједлога да се донесе привремена мјера, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став I Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, кад она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. ”

Члан 54 став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд рјешењем одлучује о свим другим питањима. ”

Члан 75 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

"Суд може, до доношења коначне одлуке, у цјелини или дјелимично, привремено обуставити извршење одлука, закона (акта) или појединачних аката (привремена мјера) ако би због њиховог извршавања могле наступити неотклоњиве штетне посљедице."

9. Уставни суд подсјећа да је члан 75 Пословника Уставног суда примјењив у ситуацијама у којима Уставни суд оцијени да би могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице чије евентуално наступање Уставни суд може да цијени једино на основу разлога и доказа о оправданости достављених уз захтјев за усвајање привремене мјере, односно уз апелацију.

10. Уставни суд сматра да, у конкретном случају, као основ приједлога за усвајање привремене мјере, у циљу отклањања опасности од наступања неотклоњивих штетних посљедица, може бити разматран једино у свјетлу члана 8 Европске конвенције.

11. Уставни суд запажа да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права, гарантована чланом 8 Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц, стр. 56 став 31).

12. Што се тиче утврђивања чињеница, у циљу доношења одлуке о привременој мјери, мора прво да се утврди да ли, у конкретном случају, може да се примијени члан 8 Европске конвенције, односно да ли су просторије о којима је ријеч представљале апелантов "дом", у смислу члана 8 став 1 Европске конвенције, и да ли се оспорене пресуде односе на "мијешање" у смислу поштивања "дома".

13. Друго, да би мијешање било оправдано, мора да буде "у складу са законом". Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји из више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом; (б) закон о ком је ријеч мора да буде примјерено доступан тако да један појединац буде примјерено упућен на околности закона који могу да се примијене на дати предмет; и (с) закон такође мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу дозволило да према њему прилагоди своје поступке (Европски суд за људска права, *Sunaday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А бр. 30, стр. 31, став 49).

14. Чак и ако се испостави да је то мијешање у складу са законом, и тада може да представља повреду члана 8 Европске конвенције, ако се сматра да није "неопходно" да се постигне један од "законитих циљева" из става 2 члана 8 Европске конвенције. "Неопходно", у овом контексту, значи да мијешање одговара "притисцима друштвених потреба" и да постоји разумна релација пропорционалности између мијешања и законитог циља ком се тежи (видјети, нпр., Европски суд за људска права, пресуда *Niemietz против Њемачке* од 16. децембра 1992. године, серија А бр. 251).

15. Што се тиче питања да ли стан, о ком је ријеч, може да се сматра апелантовим “домом”, у смислу члана 8 Европске конвенције, Уставни суд, *prima facie*, запажа да апелант није у фактичком посједу предметног стана од 1992. године, да се трајно настанио у Заједници Србија и Црна Гора те да Уставни суд, у овим околностима, без упуштања у евентуално постојање повреде члана 8 Европске конвенције али и других евентуалних повреда Устава Босне и Херцеговине, сматра да извршењем оспорене пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, Рев-231/02 од 9. јануара 2003. године, не би наступиле неотклоњиве штетне посљедице по апеланта, а да ће Уставни суд, у својој одлуци о допустивости, односно о меритуму овог предмета, одлучити накнадно.
16. У складу са наведеним, Уставни суд сматра да нема основа да се донесе привремена мјера, те да за апеланта не могу да наступе неотклоњиве штетне посљедице у смислу значења члана 75 став 1 Пословника Уставног суда.
17. Уставни суд подсјећа да одлука о привременој мјери, ни у ком случају, не прејудицира одлуку о меритуму предметне апелације.
18. На основу изложеног, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, David Feldman, проф., и Валерија Галић, на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, у предмету број АП 165/03, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Одбија се као неоснован приједлог В. П., из Београда, да се донесе рјешење о привременом обустављању извршења пресуде Окружног суда Српско Сарајево број Гж-436/02 од 10. марта 2003. године и пресуде Основног суда у Сокоцу, број 11-162/01 од 17. маја 2002. године.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. В. П. (у даљњем тексту: апелант), из Београда, кога заступа М. В., адвокат из Сокоца, поднио је 21. маја 2003. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Окружног суда Српско Сарајево, број Гж-436/02 од 10. марта 2003. године, и пресуде Основног суда у Сокоцу, број П-162/01 од 17. маја 2002. године.
2. Пресудом Основног суда у Сокоцу, број П: 162/01 од 17. маја 2002. године, одбијен је апелантов тужбени захтјев, на му је отказан уговор о кориштењу стана, закључен са Заједницом становања и комуналних дјелатности Општине Соколац, број 141/80 од 23. маја 1980. године.
3. Пресудом Окружног суда у Српском Сарајеву, број Гж-436/02 од 10. марта 2003. године, апелантова жалба је одбијена и пресуда Основног суда у Сокоцу, број П: 162/01 од 17. маја 2002. године, у досуђујућем дијелу одбијена као неоснована.

4. Апелант је против пресуде Окружног суда у Српском Сарајеву, број Гж-436/02 од 10. марта 2003. године, изјавио ревизију Врховном суду Републике Српске. Према обавјештењу тог суда, број Су-VIII-869/03 од 28. јула 2003. године, Врховни суд Републике Српске није одлучио.

5. Апелант тврди да му је оспореним пресудама повријеђено право на дом из члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на неометано уживање имовине из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, те због тога тражи да Уставни суд, док се не донесе коначна одлука, усвоји привремену мјеру у смислу члана 75 Пословника Уставног суда.

6. Разматрајући основаност апелантовог приједлога да се усвоји привремена мјера, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 1 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, кад она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. ”

Члан 54 став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд рјешењем одлучује о свим другим питањима. ”

Члан 75 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд може, до доношења коначне одлуке, у цјелини или дјелимично, привремено обуставити извршење одлука, закона (акта) или појединачних аката (привремена мјера) ако би због њиховог извршавања могле наступити неотклоњиве штетне посљедице. ”

7. Уставни суд подсјећа да је члан 75 Пословника Уставног суда примјењив у ситуацијама у којима Уставни суд оцијени да би могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице чије евентуално наступање Уставни суд може да процијени једино на основу разлога и доказа о оправданости достављених уз захтјев за усвајање привремене мјере, односно уз апелацију.

8. Уставни суд запажа да је апелант против пресуде Окружног суда у Српском Сарајеву, број Гж-436/02 од 10. марта 2003. године, изјавио ревизију Врховном суду Републике Српске о којој Врховним суд Републике Српске, до дана доношења овог рјешења, још није одлучио, што, у смислу члана 11 став 3 Пословника Уставног суда значи да, у овом случају, предмет није окончан *in meritum*.

9. Имајући у виду одредбе члана 75 став 1 Пословника Уставног суда, Уставни суд је одлучио да одбије приједлог да се усвоји привремена мјера јер апелант није пружио ваљане доказе да би извршењем пресуда Окружног суда Српско Сарајево број Гж-436/02

од 10. марта 2003. године и пресуде Основног суда у Сокоцу, број П-162/01 од 17. маја 2002. године, могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице.

10. Уставни суд подсјећа да одлука о привременој мјери, ни у ком случају, не прејудуцира одлуку о допустивости, односно о меритуму, предметног случаја.

11. На основу изложеног, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Тазим Садиковић и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосманановић, проф. др Didier Maus, David Feldman, проф., и Валерија Галић, на сједници одржаној 26. септембра 2003. године, у предмету број **АП 188/03**, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Одбија се као неоснован приједлог М. Ц., из Милића, да се донесе рјешење о привременом обустављању извршења Рјешења Врховног суда Републике Српске, број Рев-226/02 од 29. априла 2003. године.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. М. Ц. (у даљњем тексту: апелант), из Милића, поднио је 13. јуна 2003. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Републике Српске, број Рев-226/02 од 29. априла 2003. године.
2. Апелант је био запослени код АД "Боксит" из Милића. Одлуком директора, број ИА-МК-2150/99 од 28. октобра 1999. године и Одлуком Управног одбора овог предузећа број УО:13-7/99 од 17. децембра 1999. године, апеланту је престао радни однос. Због тога је апелант покренуо судски поступак ради заштите свог права. Основни суд у Власеници, пресудом број П1.1/00 од 19. септембра 2000. године, уважио је апелантову тужбу, поништио наведене акте АД "Боксит" и наредио АД "Боксит" да апеланту успостави сва права из радног односа, распореди га на послове који одговарају његовој стручној спреми и исплати му плате и остале накнаде почев од 31. јануара 2000. године. Обје парничне странке су изјавиле жалбу на првостепену пресуду.

Окружни суд у Српском Сарајеву, пресудом број ГЖ: 4/01 од 16. августа 2001. године, потврдио је првостепену пресуду и одбио обје жалбе. Против ове пресуде АД “Боксит” је изјавио ревизију Врховном суду Републике Српске, који је, Рјешењем број Рев-226/02 од 29. априла 2003. године, уважио ревизију, укинуо обје нижестепене пресуде “у досуђујућем дијелу” и у том дијелу предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. Након тога, апелант је поднио апелацију Уставном суду.

3. Апелант се жали на повреду права на правичан поступак из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине, права на живот из члана II/3 а) Устава Босне и Херцеговине и права на личну слободу и безбједност из члана II/3 д) Устава Босне и Херцеговине. Апелант је, у складу са чланом 75 став 1 Пословника Уставног суда, поднио приједлог да се донесе привремена мјера ради обустављања наведеног рјешења Врховног суда Републике Српске.

4. Разматрајући основаност апелантовог приједлога да се донесе привремена мјера, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 1 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржано у овом Уставу, кад она постану предмет спора због пресуде било козјег суда у Босни и Херцеговини.”

Члан 54 став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд рјешењем одлучује о свим другим питањима.”

Члан 75 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд може, до доношења коначне одлуке, у цијелини или дјелимично, привремено обуставити извршење одлука, закона (акта) или појединачних аката (привремена мјера) ако би због њиховог извршавања могле наступити неотклоњиве штетне посљедице.”

5. Уставни суд подсјећа да је члан 75 Пословника Уставног суда примјењив у ситуацијама у којима Уставни суд оцијени да би могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице чије евентуално наступање Уставни суд може да процијени једино ако је апелација допустива и на основу разлога и доказа о оправданости достављених уз приједлог за усвајање привремене мјере, односно уз апелацију.

6. С обзиром да је поступак изрицања привремене мјере хитне природе, а служи да се отклоне *неотклоњиве штетне посљедице*, Уставни суд се у овој фази задовољава испитивањем *prima facie* основаности приједлога и у том смислу се задовољава са испуњењем минимума процесних претпоставки, првенствено у односу на принцип контрадикторности и принцип јавне расправе. Поред овога услова, апелант мора да увјери Уставни суд да ће, у случају недоношења привремене мјере, наступити

неотклоњиве штетне посљедице. Сходно томе, паушални наводи апеланта не могу да се прихвате и морају да се одбију као неосновани.

7. У предметном случају, апелант предлаже усвајање привремене мјере и обуставу извршења Рјешења Врховног суда Републике Српске Рев-226/02 од 29. априла 2003. године, сматрајући да ће поновни поступак пред нижестепеним судовима угрозити “право на живот апеланта и његове породице, право на образовање апелантове троје дјеце, право на правичан поступак, право на слободу мишљења и право на личну слободу. Апелант није исцрпније образложио своје наводе.

8. Уставни суд указује на чињеницу да поступак пред нижестепеним судовима није окончан. Сходно томе, оспорено рјешење Врховног суда Републике Српске не представља коначно одлучење сходно законима ентитета. Апелант није навео разлоге зашто би рјешење Врховног суда Републике Српске требало да се сматра коначним.

9. У складу са наведеним, Уставни суд примјећује да постоји оправдана сумња у погледу допустивости апелације и то посебно у односу на принцип исцрпљивања правних лијекова, како је то прописано чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда.

10. Поред тога, сматрајући да је оспореним рјешењем Врховног суда Републике Српске уважена ревизија туженог, укинута обје нижестепене пресуде и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак, те да, сходно томе, у овом случају предмет није окончан *in meritum*, Уставни суд сматра да у овом случају, Рјешењем Врховног суда Републике Српске број Рев-226/02 од 29. априла 2003. године о враћању предмета на поновно суђење, не могу да наступе неотклоњиве штетне посљедице у смислу значења члана 75 Пословника Уставног суда.

11. Уставни суд подсјећа да одлука о привременој мјери, ни у ком случају, не прејудуцира одлуку о допустивости, односно о меритуму, предметног случаја.

12. На основу изложеног, ријешено је као у диспозитиву овога рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Listopad 2003. godine

(HRVATSKI JEZIK)

Predmet broj U 2/01
Apelacija V R. iz Banjaluke,
protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv-165/99

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 60. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof., dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof. sudac

Didier Maus, prof. sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija V R., iz Banjaluke.

Utvrdjuje se povreda članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-165/99 od 6. travnja 2000. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske i nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da odluči u meritumu predmeta po žurnom postupku, sukladno članku 61. stavak 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. V. R. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Banjaluke, kojeg zastupa S. T, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 24. studenoga 2000. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-165/99 od 6. travnja 2000. godine. Apelant je, 13. prosinca 2000. godine, dopunio svoju apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sudionicima u postupku, Vrhovnom sudu i tuženom M. C., u smislu članka 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, dostavljena je apelacija radi davanja odgovora. Vrhovni je sud odgovor dostavio 15. listopada 2001. godine, a odgovor M. C., kojeg zastupa R. S., odvjetnik iz Banjaluke, dostavljen je 22. veljače 2001. godine.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu, mogu se sumirati kako slijedi:

4. U Rješenju Općinskog suda u Banjaluci, broj R-700/70 od 20. svibnja 1971. godine, navodi se da je apelant zatražio da se urede granične crte između parcele 524/35 i susjednih nekretnina koje drže u posjedu M. Č. i E. B. Općinski je sud u Banjaluci, nakon provedenog postupka i uviđaja na licu mjesta, donio narečeno rješenje kojim se uređuje međa između parcele k.č. br. 524/35 u posjedu apelanta i parcele 524/255 i 524/189 u posjedu M. Č. u k.o. Banjaluka.

U rješenju se Općinskog suda u Banjaluci navodi da su prijeporne međe u ovom predmetu uređene utvrđivanjem jačeg prava na prijepornoj međašnjoj površini. Pošto su obje međašnje površine relativno male (13 m² i 4 m²), njihova vrijednost očividno ne prelazi iznos koji se uobičajeno uzima u obzir.

Jače je pravo ustanovljeno izjavama protivnih stranaka, odnosno uviđajem na licu mjesta. Prilikom uviđaja sud je ustanovio da postoji ograda sa obje strane. Prema izjavi protivnika M. Č., on je svoju parcelu kupio 1958. godine, a ogradu podigao godinu dana kasnije.

Općinski sud u Banjaluci, na kraju rješenja, konstatira da je međe trebalo odrediti prema postojećim ogradama.

5. Tužbom protiv M. Č., podnesenom 17. lipnja 1998. godine Osnovnom sudu u Banjaluci, apelant traži da sud donese odluku kojom bi se obvezao tuženi da apelantu preda u posjed i slobodno raspolaganje dio njegove parcele koju drži u posjedu u površini od 56 m² koja je označena kao k.č. br. 524/189 i upisane u z.k. uložku broj 7507 k.o. Banjaluka. U tužbi se navodi da su i apelant i tuženi vlasništvo na narečenim parcelama stekli kupnjom, u ukupnoj površini od 1584 m², i to svaki sa po 1/2 dijela. Apelant smatra da je, nakon izvršenog cijepanja predmetne parcele i formiranja parcele apelanta i tuženog, tuženi zauzeo dio zemljišta koji pripada apelantu postavljanjem ograde između svojih parcela i parcela apelanta, te tako dulji niz godina koristio veći dio zemljišta nego što mu pripada prema kupoprodajnom ugovoru.
6. Osnovni je sud u Banjaluci, presudom broj P-1541/98 od 30. studenoga 1998. godine, obvezao tuženog M. Č. da apelantu preda u posjed i na slobodno raspolaganje dio njegove parcele koji drži u posjedu u površini od 56 m² koja je označena kao k.č. broj 524/189 i upisana u z.k. ul. broj 7507 k.o. Banjaluka.
7. Okružni sud u Banjaluci, rješavajući priziv tuženog M. Č. protiv presude broj P-1541/98, donio je 15. lipnja 1999. godine presudu broj GŽ-397/99 kojom se priziv tuženog odbija i potvrđuje presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1541/98 od 30. studenoga 1998. godine.
8. Vrhovni je sud, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Okružnog suda, donio 6. travnja 2000. godine Rješenje broj Rev-165/99 kojim se revizija usvaja, obje se nižestupanjske presude preinačavaju, a tužba odbacuje.
9. Vrhovni sud konstatira da je prvostupanjski sud izvršio uvid u spis R-700/70 u kojem je doneseno Rješenje broj R-700/70 od 20. svibnja 1971. godine kojim je između nekretnina stranaka uređena međa s jugoistočne strane nekretnine apelanta i istočne strane nekretnine tuženog, pa je utvrdio da između stranaka postoji pravomoćno rješenje kojim se uređuje međa uspostavom granične crte između njihovih nekretnina i to po temelju jačeg prava, kao i da svaka od njih drži određeni realni dio koji od tada neometano uživa.
10. Postojanje pravomoćnog rješenja kojeg je donio u izvanparničnom postupku prvostupanjski sud, kojim je uređena međa uspostavom granične crte između zemljišnih parcela stranaka temeljem jačeg prava, kao i postojanje identiteta stranaka i identiteta činjeničnog osnova, prema ocjeni Vrhovnog suda sprječava suđenje u parničnom postupku o pravu vlasništva dijela nekretnine tuženog u narečenoj zemljišnoj površini, jer se temelji na podlozi istih činjenica između parničnih stranaka (presuđena stvar).
11. Na ovaj način, smatra Vrhovni sud, fizičkim odvajanjem zemljišnih parcela stranaka uspostavom granične crte u izvanparničnom postupku uređenja međe i donošenjem

pravomoćnog rješenja u tom postupku u kojem je raspravljano o jačem pravu na prijeponom zemljištu, ispunili su se uvjeti za *res iudicata*.

12. Apelant je protiv rješenja Vrhovnog suda podnio Ustavnom sudu apelaciju zbog povrede odredbi članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

13. Apelant je, također, 20. rujna 2000. godine, dakle prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, podnio prijedlog Vrhovnom sudu za ponavljanjem postupka završenog pravomoćnim Rješenjem Vrhovnog suda broj Rev-165/99 od 6. travnja 2000. godine. Vrhovni je sud odbio prijedlog za ponavljanjem postupka kao neutemeljen, nalazeći da se nisu ispunile pretpostavke za ponavljanjem postupka u ovom predmetu (članak 421. stavak 1. točka 1. u svezi odredbe članka 71. stavak 1. točka 5. Zakona o parničnom postupku), jer u istom predmetu, prilikom donošenja odluke prvostupanjskog i drugostupanjskog suda, nije sudjelovao sudac Vrhovnog suda koji je sudjelovao kao član vijeća u donošenju Rješenja Rev-165/99 od 6. travnja 2000. godine, kako je to apelant isticao.

IV. Relevantni propisi

14. **Zakon o parničnom postupku** koji je važio u vrijeme donošenja pobijane presude (“Službeni list SFRJ”, br. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84,74/87, 57/89,20/99,35/91 i “Službeni glasnik RS”, br. 17/93, 14/94 i 32/94).

Članak 333., u relevantnom dijelu, glasi:

„.....
Sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi je li stvar pravomoćno presuđena, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojem je već pravomoćno odlučio, odbacit će tužbu.

....“

Članak 354., u relevantnom dijelu, glasi:

„“

Bitna povreda odredbi parničnog postupku uvijek postoji:

1.“

11. *Ako je odlučeno o zahtjevu o kojem već teče parnica, ili o kojem je već ranije pravomoćno presuđeno, ili od kojeg se tužitelj već odrekao, ili o kojem je već zaključeno sudsko poravnanje;*

.....“

Članak 386. glasi:

“Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija

revizijom, i u granicama razloga naređenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 10. ovog zakona i na pravilnu primjenu materijalnog prava.”

Članak 394., u relevantnom dijelu, glasi:

„

Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom učinjena povreda iz članka 354. stavak 2. točka 3. i 11. ovog zakona, osim ako je odlučeno o zahtjevu o kojem već teče parnica, revizijski će sud ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

....“

V. Apelacija

15. Apelant ističe da za stav Vrhovnog suda u ovom rješenju, o postojanju pravomoćnog rješenja donesenog u izvanparničnom postupku (R-700/70 od 20. svibnja 1971. godine), sprječava suđenje u parničnom postupku o pravu vlasništva dijela nekretnine tuženog u spomenutoj površini jer se temelji na podlozi istih činjenica između parničnih stranaka - nisu ispunjeni uvjeti iz članka 333. stavak 2. Zakona o parničnom postupku.

16. Apelant smatra da se ne radi o presuđenoj stvari, jer je za takvo stajalište potrebno postojanje i identitet zahtjeva, a što u ovom slučaju nije, jer je tužitelj podnio zahtjev za predaju u posjed prijeporne uređene medne površine. Zato je, prema apelantovom mišljenju, pobijanim rješenjem Vrhovni sud povrijedio članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

17. Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju ističe da su navodi i prijedlozi apelacije neutemeljeni, a da je u međuvremenu odbijen prijedlog apelanta za ponavljanjem postupka.

18. U odgovoru M. Č., sudionika u postupku, navodi se da je prijeporni dio zemljišta kupio 28. kolovoza 1958. godine, ugovor o kupoprodaji je ovjeren kod Sreskog suda u Banjaluci (Ov-4830/59 od 7. rujna 1959. godine), te je izvršio upis svog vlasništva u zemljišnim knjigama i odmah stupio u posjed nekretnine. Meda je uređena 1971. godine (R-700/70), a pokušaj apelanta da ponovo uredi među je odbijen (R-583/81 od 4. studenoga 1981. godine).

M. Č. smatra da pobijanim rješenjem pravo apelanta na imovinu i pravo na mirno uživanje imovine nije povrijeđeno.

VI. Dopustivost

19. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Pitanje koje proizlazi iz apelacije se odnosi na povredu apelantovih prava zaštićenih Europskom konvencijom. Iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Ustavni je sud, zato, mjerodavan glede ove apelacije.

20. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelaciji samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

21. Pobijano je rješenje Vrhovnog suda, prema Zakonu o parničnom postupku, konačna odluka u ovom sporu.

22. Apelant, odnosno njegov punomoćnik, rješenje Vrhovnog suda je primio 18. rujna 2000. godine. Apelacija je podnesena 14. studenoga 2000. godine. Zato, apelacija je podnesena u propisanom roku.

VII. Meritum

23. Prije razmatranja predmeta u meritumu, Ustavni sud treba odlučiti hoće li prihvatiti apelaciju uzimajući u obzir kriterije sadržane u članku XII Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Prema članku XII Ustava Bosne i Hercegovine, Ustav stupa na snagu nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao ustavnog akta koji zamjenjuje i stavlja izvan snage Ustav Republike Bosne i Hercegovine. Opći je okvirni sporazum potpisan 14. prosinca 1995. godine, pa, prema tome, proizlazi da je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu istog dana.

25. Postavlja se pitanje je li Ustavni sud, i do koje mjere, nadležan *ratione temporis* razmatrati ovaj predmet imajući u vidu da je predmet spora predaja u posjed i slobodno raspolaganje dijela zemljišne površine od 56 m², a da je Vrhovni sud o tom pitanju odlučio tako što je tužbu odbacio zbog presuđene stvari, što sprječava suđenje u parničnom postupku o pravu vlasništva dijela nekretnine tuženog u narečenoj zemljišnoj površini, jer se temelji na podlozi istih činjenica između parničnih stranaka (presuđena stvar).

26. U konkretnom se slučaju radi o zahtjevu apelanta da mu tuženi preda u posjed i slobodno raspolaganje dio njegove parcele koju tuženi drži u posjedu niz godina, odnosno koristi veći dio zemljišta nego što mu pripada po temelju kupoprodajnog ugovora.

Ustavni je sud nadležan *ratione temporis* razmatrati događaje koji su se desili poslije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine ili ako su se desili prije 14. prosinca 1995. godine, tj. prije dana stupanja na snagu Ustava ako sadržavaju *in continua* povredu koja se nastavlja nakon tog nadnevka.

Obzirom da prijeporno pitanje *de facto* potiče od momenta kupnje nekretnine i traje od tog momenta sve do danas, Ustavni sud zaključuje da je nadležan *ratione temporis*.

27. Na temelju članka 26. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud kod odlučivanja ispituje postojanje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

28. Apelant se žali da su rješenjem Vrhovnog suda povrijeđena njegova ljudska prava koja jamče odredbe članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Članak II/3. (k) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

3. Popis prava

“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavka 2., što uključuje:

(...)

(k) Pravo na imovinu.

.....”

29. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, u suštini, odgovara članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

30. **Članak 1.** Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju:

“Svaku fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

31. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava princip mirnog uživanja svoje imovine. Drugo se pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi na lišavanje imovine i podvrgava se izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, u stavku 2. ovog članka, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu, provođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu.

32. Pojmove “imovina” i “vlasništvo”, koji se javljaju u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, ne treba tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju i stečena prava pojedinca, kao što su novčana potraživanja i druge ekonomske vrijednosti. S druge strane, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju štiti samo postojeće vlasništvo i imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na stjecanje imovine u budućnosti (Europski sud za ljudska prava, presuda u slučaju *Marckx protiv Belgije*, tom 31, stavak 50; Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 37/00 - objavljena u “Službenom glasniku BiH”, broj 24/02 od 29. kolovoza 2002.

godine i Odluka broj U 12/01, objavljena u “Službenom glasniku BiH”, broj 20/02 od 3. kolovoza 2002. godine).

33. Ustavni sud smatra da je u svakom predmetu nužno da apelant pokaže da ima pravo na stvarnu ekonomsku korist. Slijedi iz činjenica predmeta da se ovaj spor odnosi na predaju u posjed dijela nekretnine određene površine i da je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju primjenljiv.

Ustavni sud uočava da se apelant nije konkretno pozvao na neki od principa sadržanih u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

34. Kao i u slučaju drugih materijalnih prava iz Europske konvencije, država može ograničiti korištenje prava na imovinu. Ona može lišiti pojedinca njegove imovine “u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom”. Također može primjenjivati takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili iz drugih razloga. Dakle, država uživa šire polje ocjene članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju nego što je predviđeno drugim člancima Europske konvencije koji dozvoljavaju ograničena korištenja prava.

35. Ustavni sud smatra, prije svega, da se u konkretnom slučaju ne radi o lišavanju nego o kontroli korištenja imovine u smislu značenja stavka 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Prema tome, narečene odredbe su primjenljive na konkretan predmet.

36. Stavak 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju predviđa da država može donijeti zakone koje smatra nužnim da bi vršila kontrolu korištenja imovine, sukladno općem interesu, ali da ti zakoni ne smiju voditi u kršenje individualnih prava iz tog članka. Glede pitanja “kontrole korištenja imovine”, isti princip se primjenjuje kao i u slučaju “lišavanja” u drugoj rečenici članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Pri tome, Ustavni sud uzima u obzir dva pitanja: prvo, teži li zakon kojim se vrši kontrola legitimnom cilju “u općem interesu” i drugo, je li zakon i kontrola koja se vrši proporcionalna legitimnom cilju kojem se teži.

37. Ustavni je sud razmotrio stavak 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kao jedan od tri pravila koja se moraju uzeti u obzir sukladno općem principu “pravične ravnoteže”. Međutim, država mora pokazati da su mjere kontrole bile zakonite (u smislu domaćeg zakona i Europske konvencije) i da su metode koje su usvojene proporcionalne cilju kojem se teži. Glede proporcionalnosti, država mora pokazati da se ne radi o pretjeranom teretu kojeg ima pojedinac u cilju zadovoljenja općeg interesa.

38. Ustavni je sud ocijenio situaciju u kojoj se nalazi apelant u svjetlu pravila sadržanog u prvoj rečenici stavka članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U smislu ovog pravila, Ustavni sud mora odrediti je li pravična ravnoteža uspostavljena između zahtjeva općeg interesa zajednice i uvjeta za zaštitom temeljnih sloboda pojedinca.

Postizanje ove ravnoteže je inherentno kompletnoj Europskoj konvenciji, te se također odražava u strukturi članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju (*Sporrong i Lonnroth protiv Švedske*, presuda Europskog suda za ljudska prava od 24. rujna 1981. godine, serija A, broj 52, stavak 69).

39. Ovlast države da vrši kontrolu korištenja imovine je opsežna ali se mora koristiti sukladno drugim procesnim uvjetima koji su sadržani u Europskoj konvenciji (članak 6. i članak 13. Europske konvencije).

40. U konkretnom slučaju, Ustavni sud uočava da Vrhovni sud nije utvrdio temeljne uvjete za svoju konstataciju da je stvar pravomoćno presuđena. Naime, za takvo je stajalište potrebno postojanje identiteta stranaka, što je u ovom slučaju neprijeporno, zatim postojanje identiteta zahtjeva i identiteta činjeničnog stanja.

41. Prema tome, Vrhovni sud nije pravilno primijenio odredbe materijalnog i procesnog prava.

Da bi se, u smislu članka 333. Zakona o parničnom postupku, smatralo da je stvar pravomoćno presuđena, potrebno je postojanje identiteta stranaka, identiteta zahtjeva i identiteta činjeničnog stanja, tj. postojanje objektivnog identiteta, s tim da je spor pravomoćno i meritorno okončan.

Dakle, i kada bi postojao objektivni identitet između ove parnice i izvanparničnog postupka za uređenje međa, a to ne postoji jer zahtjevi nisu identični kao ni činjenično stanje, opet se ova dva postupka ne bi mogla komparirati. Razlog je što je uređenje međa stvar izvanparničnog postupka i okončava se rješenjem, a ne presuđenjem u meritumu. Spor je u predmetu R-700/70 vođen u izvanparničnom postupku u kojem je doneseno pravomoćno rješenje kojim se uređuje međa temeljem jačeg prava uspostavom granične crte između nekretnina apelanta i tuženog. Dakle, Rješenjem R-700/70 su uređene samo međe između nekretnina, dok je u predmetnom slučaju (Rcv-165/99) predmet spora predaja u posjed i slobodno raspolaganje nekretnina, odnosno dijela parcele koju drži tuženi.

42. Nadležnost je Ustavnog suda ograničena na pitanja koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine i Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati činjenično stanje, tumačenje ili primjenu zakona, osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavno pravo. To je slučaj ukoliko je neki redoviti sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, jednakopravnost stranaka, pristup sudu, donošenje odluke u razumnom roku, djelotvorni pravni lijekovi i u drugim slučajevima) ili ukoliko činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine.

43. Kako je već narečeno, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju štiti i vlasništvo i posjed. Međutim, ove termine ne treba usko tumačiti jer oni obuhvaćaju sve

vlasničke interese sa ekonomskom vrijednošću (vidi Odluku Ustavnog suda, broj U 14/00 od 4. svibnja 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku BiH” broj 33/01). U konkretnom slučaju, apelant traži predaju u posjed dijela nekretnine koju tuženi posjeduje više godina i to sukladno odluci suda u izvanparničnom postupku. Dakle, i apelant i tuženi imaju pravo pozivati se na zaštitu svojih interesa iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

44. Prilikom odlučivanja koja strana na temelju činjeničnog stanja ima prednost u odnosu na članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud mora uspostaviti ravnotežu između dvije strane i osigurati da svako miješanje sa pravima bilo koje od njih ima opravdanje u ovom članku. Ustavni sud konstatira da je Rješenjem Vrhovnog suda, broj Rev-165/99 od 6. travnja 2000. godine, uz pogrešnu primjenu principa *res iudicata*, apelantu uskraćena mogućnost meritornog odlučivanja o njegovom zahtjevu. To je lišilo apelanta suštine njegovih interesa koje štiti članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Da je apelantov zahtjev razmatran u meritumu, imao bi negativan utjecaj na interese tuženog koje također štiti narečeni članak. Međutim, to ne bi lišilo tuženog suštine njegovih prava iz članka 1. jer je on, na temelju činjeničnog stanja, imao mogućnost potraživanja osporenog zemljišta na temelju dospelosti, što je propustio uraditi.

45. Prema tome, Ustavni je sud odlučio da najpravičnija ravnoteža između interesa strana iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ide u prilog omogućavanju apelantu da se meritorno odluči o njegovom zahtjevu. Vrhovni sud nije uspio uspostaviti tu ravnotežu zbog pogrešne primjene *res iudicata*, pa je došlo do povrede apelantovih prava iz ovog članka.

VIII. Zaključak

46. Ustavni je sud na temelju narečenih razloga, a polazeći od članka 61. stavka 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

47. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

**Predmet broj U 5/01
Apelacija D. T. iz Ročevića - Zvornik
protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske
broj Rev-152/99 od 17. svibnja 2000. godine**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine — Prečišćeni tekst (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija D. T., iz Ročevića - Zvornik, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-152/99 od 17. svibnja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. D. T. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Ročevića - Zvornik, podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) 19. listopada 2000. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-152/99 od 17. svibnja 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Apelant je podnio apelaciju 19. listopada 2000. godine, a zatim i dopunu apelacije 5. veljače 2001. godine protiv presude Vrhovnog suda broj Rev-152/99 od 17. svibnja 2000. godine.

3. Sudionicima u postupku, D. J. i Vrhovnom sudu Republike Srpske, u smislu članka 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, dostavljena je apelacija radi davanja odgovora 9. siječnja 2001. godine, a odgovori na apelaciju su primljeni u Ustavnom sudu 5. veljače 2001. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Tužitelj D. J., iz Ročevića, podnio je 23. veljače 1987. godine tužbu Osnovnom sudu u Zvorniku protiv apelanta, zbog neosnovanog bogaćenja. Općinski je sud u Zvorniku, presudom broj P-216/87 od 3. srpnja 1987. godine, djelomice usvojio tužbeni zahtjev, a Viši je sud u Tuzli, odlučujući o prizivu tuženog, donio 8. travnja 1991. godine presudu broj Gž-2494/89 kojom je potvrdio prvostupanjsku presudu u jednom dijelu, a u drugom dijelu vratio na ponovno suđenje.

6. Općinski je sud u Zvorniku 21. siječnja 1998. godine, postupajući prema tužbi D. J., iz Ročevića, donio presudu broj P-516/91 kojom se usvaja precizirani tužbeni zahtjev tužitelja, kojim traži da se apelant obveže da za prijeporno razdoblje od 1982. godine do 1985. godine, zbog nekorištenja parcele, tužitelju isplati naknadu u iznosu od 2.889,00 dinara, po osnovi neutemeljenog bogaćenja.

7. Okružni je sud u Bijeljini, odlučujući o prizivu apelanta, donio 14. travnja 1999. godine presudu broj Gž-137/98 kojom se tužba odbija i prvostupanjska presuda potvrđuje.

8. Vrhovni je sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude

Okružnog suda u Bijeljini broj GŽ-137/98, donio 17. svibnja 2000. godine presudu broj Rev-152/99 kojom se revizija odbija.

9. Protiv ove je presude apelant izjavio apelaciju Ustavnom sudu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant navodi da je presuda Vrhovnog suda, odnosno presuda Okružnog suda u Bijeljini nezakonita, i da su presudom Vrhovnog suda povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine - pravo na pravično suđenje i članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine - pravo na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni je sud u svom odgovoru ostao u potpunosti kod razloga iznesenih u pobijanoj presudi.

12. Sudionik u postupku pred redovitim sudom, D. J., uz obrazloženje historijata postupka pred sudovima, zaključuje da ničim nisu povrijeđena apelantova ustavna prava, te predlaže odbijanje apelacije kao neutemeljene.

V. Dopustivost

13. Prema navodima iz apelacije, odgovorima sudionika u postupku, te dokumenata iz sudskih spisa, može se zaključiti da je postupak pred Osnovnim sudom u Zvorniku, prema tužbi D. J. protiv apelanta, započet 23. veljače 1987. godine radi neutemeljenog bogaćenja za nekorištenje zemljišta tužitelja kao posjednika i vlasnika. Sudski je postupak trajao sve do 17. svibnja 2000. godine kada je okončan presudom Vrhovnog suda broj Rev-152/99, donesenom u postupku revizije povodom apelantovog zahtjeva.

14. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

16. Ustavni sud zaključuje da je apelant, obraćajući se Vrhovnom sudu, iscrpio sve raspoložive pravne lijekove. Apelant, odnosno njegov punomoćnik, primio je pobijanu presudu 7. rujna 2000. godine. Slijedi da je ispoštovan rok od 60 dana, propisan Poslovníkom Ustavnog suda.

17. Prije razmatranja predmeta *in meritum*, Ustavni sud treba odlučiti je li apelacija dopustiva, uzimajući u obzir kriterije sadržane u članku XII Ustava Bosne i Hercegovine.

18. Prema članku XII Ustava Bosne i Hercegovine, Ustav Bosne i Hercegovine stupa na snagu nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao ustavni akt kojim se zamjenjuje i stavlja izvan snage Ustav Republike Bosne i Hercegovine. Opcije okvirni sporazum potpisan 14. prosinca 1995. godine, pa, prema tome, proizlazi da je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu istog dana. Stoga se postavlja pitanje je li Ustavni sud, i do koje mjere, nadležan *ratione temporis* razmatrati predmet imajući u vidu da je tužba Osnovnom sudu u Zvorniku podnesena 23. veljače 1987. godine, a naknada se za neutemeljeno bogaćenje traži za razdoblje od 1982. do 1985. godine, dakle odnosi se na razdoblje prije stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odnosno Ustava Bosne i Hercegovine.

19. Prema narečenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ne može razmatrati slučajeve koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Prema tome, Ustavni sud ne može razmatrati utemeljenost zahtjeva za neutemeljeno bogaćenje koje se odnosi na razdoblje prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, pa je stoga izvan nadležnosti Ustavnog suda *ratione temporis*.

21. Postupak se, u ovom slučaju, vodi pred redovitim sudovima od 1987. godine. Razdoblje koje Ustavni sud može uzeti u razmatranje počinje teći od 14. prosinca 1995. godine - dana kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu. Sukladno narečenom, Ustavni sud zaključuje da dio apelantovih navoda, koji se odnose na neutemeljeno bogaćenje, ne spada u nadležnost Ustavnog suda *ratione temporis*, a preostali dio navoda apelanta, koji se odnose na pravično suđenje, su u okviru nadležnosti Ustavnog suda.

VI. Meritum

22. Na temelju članka 26. Poslovnika Ustavnog suda, kod odlučivanja Ustavni sud ispituje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

23. Apelant tvrdi da je pobijanom presudom povrijeđeno njegovo pravo garantirano u članku II/3.(e) i članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

24. **Članak II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine**, u relevantnom dijelu glasi:

“3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz. ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke*”.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“7. *Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]*”

a) **Primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije**

25. Pitanje koje se postavlja glede primjenjivosti članka 6. stavak 1. Europske konvencije dakako je pitanje je li postupak koji je u pitanju predstavljao “spor o građanskim pravima i obvezama” u smislu značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

26. Ustavni sud podsjeća da pitanje treba li se pravo smatrati građanskim u smislu članka 6. mora biti utvrđeno u odnosu na suštinski sadržaj i učinke tog prava, a ne njegovim pravnim klasificiranjem - prema domaćem pravu relevantne države. U ostvarivanju svoje nadležnosti, Ustavni sud također mora uzeti u obzir cilj i svrhu Europske konvencije.

27. Imajući u vidu činjenično stanje u predmetu i općeprihvaćeni stav da je koncept “građanskih prava i obveza” samostalan (v. presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Ringeisen* od 16. srpnja 1971. godine, serija A, br. 13. stavak 94), Ustavni sud zaključuje da se revizija apelanta pred Vrhovnim sudom odnosi na neutemeljeno bogaćenje, tj. ekonomsku vrijednost, što zorno predstavlja njegovo građansko pravo, a postupak koji je vođen predstavlja “spor o građanskim pravima i obvezama” u smislu značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Iz svega narečenog proizlazi da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u ovom slučaju.

b) **Pravo na pravično suđenje**

28. Pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost predočavanja razloga presude obzirom da to omogućuje apelantu djelotvorno korištenje raspoloživih pravnih lijekova (Europski sud za ljudska prava, *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda broj 12945/98 od 16. prosinca 1992. godine, stavak 33). Međutim, članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude (Europsko povjerenstvo za ljudska prava, odluke o dopustivosti broj 10938/84 od 9. prosinca 1986. godine, OI br. 50, 98, i broj 10153/82 od 13. listopada 1986. godine, OI 49/67). Konačne odluke prizivnih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 8769/79 od 16. srpnja 1981. OI 25, 240).

29. Ustavni sud naglašava da je prihvatljivost dokaza prvenstveno pitanje koje regulira domaći zakon i da je opće pravilo da domaći sudovi cijene provedene dokaze. Zadaća Ustavnog suda nije odlučivanje o tome jesu li izjave pravilno prihvaćene kao dokazi, već utvrđivanje je li postupak u cjelini pravedan, uključujući način na koji su dokazi dobiveni (v. između ostalih izvora presudu u predmetu *Doorson protiv Holandije*, 26. ožujak 1996. godine, Izvješća presuda i odluka 1996-11, stavak 67).

30. Osim toga, nadležnost je Ustavnog suda u prizivnim postupcima ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i Ustavni sud nije nadležan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su primijenili zakon redoviti sudovi osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, tj. to je slučaj ukoliko je neki redoviti sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni pravni lijekovi i u drugim slučajevima) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava.

31. Međutim, apelant, ni u apelaciji ni u dopuni svoje apelacije, nije dao niti jedan argument o povredi prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud, međutim, zaključuje da samo apelantovo nezadovoljstvo ishodom sudskog postupka ne znači uskraćivanje prava iz tog članka.

32. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu glasi:

"3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(k) Pravo na imovinu "

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. "

33. Glede apelantovih navoda da je presudom Vrhovnog suda povrijeđeno njegovo pravo na imovinu i zaključka do kojeg je došao u odnosu na navodnu povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje da nije nužno razmatrati apelantove navode glede poštivanja prava na imovinu jer su ona, u konkretnom slučaju, neodvojivo vezana za postupak vođen pred sudovima Republike Srpske koji je bio odlučujući za određivanje tih prava.

34. Konačno, Ustavni sud podsjeća na zaključak iz točke 21. ove odluke prema kojem Ustavni sud nije nadležan *ratione temporis* glede apelantovih navoda koji se odnose na naknadu za neutemeljeno bogaćenje za razdoblje od 1982. do 1985. godine.

VII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da u sudskom postupku nakon 14. prosinca 1995. godine nije došlo do povreda Ustava Bosne i Hercegovine. Na temelju izloženog jednoglasno je odlučeno kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 47/01

- Apelacija 1. Dž. H. iz Sarajeva protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-11/00, presude Okružnog suda u Banjaluci broj PŽ-60/99 i presude Osnovnog suda u Banjaluci - traži se donošenje privremene mjere**
- 2. PPP "Domet" Glamočani protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-11/00**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 61. stavak 2. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof., dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija Dž. H. iz Sarajeva, i apelacija PPP "Domet", Glamočani.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-11/00 od 18. svibnja 2001. godine, Okružnog suda u Banjaluci broj PŽ-60/99 od 25.

lipnja 1999. godine i Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine.

Predmet se vraća Osnovnom sudu u Banjaluci, preko Vrhovnog suda Republike Srpske, na žuran ponovni postupak sukladno članku 61. st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Privremena mjera Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 47/01 od 2. i 3. studenoga 2001. godine, ostaje na snazi do pravomoćnog okončanja ponovnog postupka.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dž. H. iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant I), kojeg zastupa punomoćnik dr. M. M., odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 19. srpnja 2001. godine apelaciju, a zatim i 27. kolovoza 2001. godine dopunu apelacije, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rcv-11/00 od 18. svibnja 2001. godine, presude Okružnog suda u Banjaluci broj Pž-60/99 od 25. lipnja 1999. godine i presude Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine. Prijedlogom od 2. kolovoza 2001. godine zatražio je da Ustavni sud donese privremenu mjeru u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda.

2. Apelant I, kojeg sada zastupa punomoćnik Z. B., odvjetnik iz Banjaluke, je, zatim, 17. kolovoza 2001. godine, podnio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda, broj Rev-11/00 od 18. maja 2001. godine, sa prijedlogom da se apelaciji, koju je podnio odvjetnik dr. M. M., pripoji apelacija koju je podnio odvjetnik Z. B.

3. Privatno prometno poduzeće “Domet” Glamočani (u daljnjem tekstu: apelant II), koje zastupa M. T., odvjetnica iz Banjaluke, podnijela je, također, apelaciju protiv presude Vrhovnog suda, broj Rev-11/00 od 18. svibnja 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i ostalih

sudionika u postupku (HIGAT iz Graca, kojeg zastupa R. D., odvjetnik iz Banjaluke, apelanta I i apelanta II) zatraženo je da dostave odgovore na apelacije.

5. Odgovori svih sudionika u postupku dostavljeni su stranama u postupku.
6. Ustavni je sud, na temelju članka 25. Poslovnika Ustavnog suda, zaključio da o navedenim apelacijama vodi jedan postupak i donese jednu odluku, jer se radi o istom pitanju.
7. Ustavni je sud, na prijedlog apelanta I, na sjednici održanoj 2. i 3. studenoga 2001. godine, donio rješenje kojim se obustavlja izvršenje presude Osnovnog suda u Banjaluci, broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine, koja je potvrđena na temelju priziva presudom Okružnog suda u Banjaluci, broj Pž-60/99 od 25. lipnja 1999. godine i po reviziji presudom Vrhovnog suda, broj Rcv.11/00 od 18. svibnja 2001. godine. Ovo je rješenje stupilo na snagu odmah, s tim da obustava izvršenja ostaje na snazi do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o izjavljenoj apelaciji apelanta I i apelanta II protiv navedenih presuda.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.
9. U sporu tužitelja HIGAT-a Ges.m.b.H 48010 Grac - Austrija (u daljnjem tekstu: HIGAT) protiv apelanta II, Vanjsko-trgovinska arbitraža pri Gospodarskoj komori Jugoslavije (u daljnjem tekstu: Arbitraža) u Beogradu donijela je 29. svibnja 1998. godine Odluku broj T-43/92. Ovom odlukom apelant II je obavezan isplatiti tužitelju HIGAT-u iznos od 10.755.759,46 ATS.
10. HIGAT je, kao povjeritelj, radi naplate svog novčanog potraživanja pokrenuo postupak izvršenja pred Osnovnim sudom u Banjaluci. Ovaj je sud donio 13. kolovoza 1998. godine Rješenje o izvršenju broj IP-313/98 kojim se na temelju izvršne odluke Arbitraže, broj T-43/92 od 29. svibnja 1998. godine, radi naplate novčanog potraživanja povjeritelja s kamatom i troškovima postupka "određuje izvršenje na nepokretnost dužnika PPP "Domet", i to poslovna zgrada u gospodarstvu, sagrađena na parceli k.č. broj 897/1 upisana u P1 255 k.o. Glamočani, zabilježbom ovog rješenja u posjedovnom listu broj P1 255 k.o. Glamočani, utvrđivanjem vrijednosti, prodajom opisane nepokretnosti i namirenjem povjeritelja iz iznosa dobivenog prodajom."

Na ovo su rješenje apelanti izjavili prizive.

11. Apelant Uje 6. srpnja 1998. godine podnio tužbu Osnovnom sudu u Banjaluci radi poništenja odluke Arbitraže, broj T-43/92 od 29. svibnja 1998. godine. Predmet se vodi pod brojem Ps-131/98.

12. U međuvremenu je povjeritelj, HIGAT, podnio tužbu radi utvrđenja Osnovnom sudu u Banjaluci protiv tuženih - apelanta I i apelanta II.

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci, broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine, utvrđeno je da je apelant II vlasnik poslovne zgrade površine i zemljišta na kojem je zgrada sagrađena, kao i da je apelant I obvezan trpjeti i priznati da se apelant II, na temelju ove presude, upiše kao vlasnik u odgovarajućem posjedovnom listu, te su apelanti obvezni nadoknaditi troškove postupka.

Iz razloga ove presude proizlazi, kao neprijeporno, da je HIGAT imao izvršnu ispravu (navedenu odluku Arbitraže, broj T-43/92) za namirenje svoje tražbine iz imovine apelanta II, jer je prijeporna zgrada imovina dužnika, mada je apelant I, u namjeri da onemogući izvršenje, predmetnu poslovnu zgradu upisao na svoje ime. Iz daljnjih razloga navedene presude proizlazi da je ovaj sud, kao nepotrebne, odbio prijedloge apelanta I za izvođenje dokaza saslušanjem parničnih stranaka i građevinskim vještačenjem jer je, na temelju pribavljene dokumentacije za gradnju objekta kao i kredita podignutog u Banjalučkoj banci d.d. Banjaluka za gradnju objekta, nedvojbeno zaključio da je apelant II objekt gradio u svoje ime i za svoj račun na zemljištu apelanta I, uz njegovu suglasnost, pa da je u smislu članka 24. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima vlasnik ovog objekta.

13. Presudom su Okružnog suda u Banjaluci broj Pž-60/99 od 25. lipnja 1999. godine odbijeni prizivi apelanata i potvrđena presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine.

Presudom je Vrhovnog suda, broj Rev-11/00 od 18. svibnja 2001. godine, odbijena revizija apelanata izjavljena protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj Pž-60/99 od 25. lipnja 1999. godine.

14. Protiv presude Vrhovnog suda apelanti su izjavili apelacije Ustavnom sudu.

IV. Relevantni propisi

15. a) **Zakon o parničnom postupku** koji je bio na snazi u vrijeme donošenja pobijanih presuda ("Službeni list SFRJ" br. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 27/90 i 35/91 i "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 14/94 i 32/94)

Članak 187., u relevantnom dijelu, glasi:

"Tužitelj može u tužbi tražiti da sud utvrdi samo postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitosti, odnosno neistinitosti neke isprave."

Članak 219.

"Svaka je stranka dužna iznijeti činjenice i predložiti dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivnika."

Članak 220.

“Dokazivanje obuhvaća sve činjenice koje su važne za donošenje odluke. Koji će se dokazi izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica, rješava sud.”

Članak 227.

“Uviđaj se poduzima kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje neke okolnosti potrebno neposredno opažanje suda.

Њ/ Óá□.. 幸 械 械 桂 榷 榷”ti i uz sudjelovanje vještaka.”

Članak 250.

“Sud će izvršiti dokaz vještačenjem kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja neke činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.”

Članak 264.

“Prijeporne činjenice važne za odluku sud može utvrđivati i saslušavanjem stranaka.

Sud može odlučiti da se izvede dokaz saslušanjem stranaka kad nema drugih dokaza ili kad i pored izvedenih dokaza nađe da je to potrebno za utvrđivanje važnih činjenica.”

Članak 354., u relevantnom dijelu, glasi:

“Bitna povreda odredbi parničnog postupka postoji ako sud u tijeku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili moglo biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Bitna povreda odredbi parničnog postupka uvijek postoji:

a)

b) ...

c) ...

d) ...

e) ...

f) ...

g) *ako je kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostavljanja, nije dana mogućnost da raspravlja pred sudom;*

h) ...

i) ...

j) ...

k) ...

l) ...

m) ...“

Članak 365.

“Drugostupanjski sud ispituje prvostupanjsku presudu u granicama razloga

navedenih u prizivu, pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. ovog zakona i na pravilnu primjenu materijalnog prava. "

Članak 375.

"U obrazloženju presude, odnosno rješenja, drugostupanjski sud treba ocijeniti prizivne razloge koji su od odlučnog značaja i označiti razloge koje je uzeo u obzir po službenoj dužnosti. "

Članak 386.

"Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 10. ovog zakona i na pravilnu primjenu materijalnog prava. "

Članak 393.

"Revizijski će sud presudom odbiti reviziju kao neutemeljenu ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti. "

b) **Zakon o izvršnom postupku** koji je bio na snazi u vrijeme donošenja pobijanih presuda ("Službeni list SFRJ", br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 i "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93 i 14/94)

Članak 142., u relevantnom dijelu, glasi:

"Uz prijedlog za izvršenje na nepokretnosti potrebno je da povjeritelj podnese izvod iz zemljišne knjige kao dokaz o tome da je nepokretnost upisana kao imovina dužnika, odnosno da dužnik ima pravo raspolaganja na nepokretnost u društvenom vlasništvu.

....

....

Povjeritelj koji ne raspolaže ni ispravom podobnom za upis dužnikovog prava može tužbom zahtijevati da se to pravo upiše na dužnika.

Po pravomoćnosti rješenja o upisu, postupak izvršenja će se nastaviti. "

c) **Zakon o temeljnim imovinsko-pravnim odnosima** ("Službeni list SFRJ", broj 6/80 i "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 38/03)

Članak 24.

"Osoba koja može biti nositelj prava vlasništva, a koja izgradi zgradu ili drugu građevinu (građevinski objekt) na zemljištu na koje drugi ima pravo vlasništva (graditelj), stječe pravo vlasništva i na zemljište na kojem je izgrađen građevinski objekt, kao i na zemljište koje je nužno za redovitu uporabu tog građevinskog

objekta, ako nije znala niti mogla znati da gradi na tuđem zemljištu, a vlasnik zemljišta je znao za gradnju i nije se odmah usprotivio.”

V. Apelacija

Navodi iz apelacije

16. U apelaciji i dopuni apelacije apelant I pobija presude Vrhovnog suda, broj Rev-11/00 od 18. svibnja 2001. godine, Osnovnog suda u Banjaluci broj Pž-60/99 od 25. lipnja 1999. godine i Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine. Tvrdi da su mu povrijeđena prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i to pravo na pravično saslušanje u građanskim stvarima (članak II/3.(e)), pravo na imovinu (članak II/3.(k)) i nediskriminaciju (članak II/4)). Navodi da su pobijane presude donesene uz brojne povrede odredbi parničnog postupka i pogrešnu primjenu materijalnog prava. Prema navodu apelanta I, tužba je u predmetu P-1657/98 podnesena kao brisovna tužba, odnosno smatra da je tužba nepravodobna. Također navodi da je Vrhovni sud bio dužan odbaciti tužbu, ali to nije učinio, već je dopustio preinačenje tužbe, čime je povrijedio odredbu članka 190. točka 6. Zakona o parničnom postupku. Pošto je Katastar Općine Laktaši nakon izlaganja nekretnina, imajući u vidu svu potrebnu dokumentaciju, izvršio upis predmetnih nekretnina u svojoj evidenciji, trebao je, po navodu apelanta, sudjelovati u postupku pred sudom s tim da je za apelanta I kao potpunog vlasnika bilo svejedno jesu li nekretnine uknjižene na njega kao fizičku osobu ili na njegovu firmu kao pravnu osobu. Ukoliko u tom postupku nešto nije bilo ispravno, to je trebalo utvrditi Povjerenstvo za izlaganje nekretnina i katastar Općine Laktaši. Obzirom da je uknjižba nekretnina izvršena na uobičajeni način, postoji presumpcija točnosti javnih evidencija. Posebice je važno da je takva uknjižba izvršena prije postojanja bilo kakvog izvršnog postupka protiv apelanta I pred Osnovnim sudom u Banjaluci. Apelant smatra da Vrhovni sud pogrešno tumači članak 142. Zakona o izvršnom postupku, jer ova odredba ima u vidu situaciju kada dužnik posjeduje nekretnine koje nisu na njega upisane u javnim evidencijama. U konkretnom su slučaju nekretnine upisane na apelanta I i između njega i apelanta II nema nikakvog spora u tome. Dalje, ističe da navodi presude Vrhovnog suda koji govore o osnivanju poduzeća ne stoje, odnosno pokazuju “lošu namjeru” tog suda, jer da je općepoznato da imovinu poduzeća predstavlja ono što je uneseno u poduzeće i to se evidentira u registarskom ulošku nadležnog suda. Po takvom stavu Vrhovnog suda, iznosi apelant I, sve što posjeduje fizička osoba, kojaje istodobno vlasnik i pravne osobe, bilo bi automatski vlasništvo pravne osobe i fizička osoba ne bi bila u poziciji imati svoju imovinu.

17. U apelaciji od 17. kolovoza 2001. godine apelant I navodi da je vlasnik i posjednik (PI-255 k.o. Glamočani) poslovne zgrade u gospodarstvu površine 1545 m² izgrađene na k.č. 897/1 upisanoj u k.knj. ul. br. 1036 k.o. Glamočani, parcele površine 5000 m². Gradnju ove poslovne zgrade apelant je završio u prosincu 1990. godine, a u svibnju

1992. godine u posjed su zgrade ušli vojska i milicija Republike Srpske. Apelant I je ujedno osnivač i vlasnik apelanta II. Kao dokaz za ovu tvrdnju apelant I prilaže k.knj. ul. br. 1036 k.o. Glamočani i PI-255 k.o. Glamočani, te uvid u sudski registar kod Osnovnog suda u Banjaluci.

18. Apelant I dalje ističe da je presudom Osnovnog suda pogrešno utvrđeno da je apelant II postao vlasnikom nekretnina temeljem gradnje. Ovakav stav Osnovni je sud izveo na temelju akta urbanističko-građevinske regulative koji glasi na apelanta II i zahtjeva za dodjelom kredita kod Banjalučke banke, koji je apelant II i dobio, a ne apelant I. Apelant I tvrdi da akti urbanističko-pravne regulative nisu valjani pravni dokumenti na temelju kojih bi se mogao izvesti zaključak o vlasništvu, te da su oni potrebni da bi se moglo pristupiti legalnoj izgradnji objekta. Objekt se može graditi i bez tih akata, a kasnije se može izvršiti legalizacija gradnje pribavljanjem određene dokumentacije. Vlasnik je objekta po temelju gradnje samo onaj tko je financirao gradnju, a to u postupku nije utvrđeno, jer sud tu odlučnu činjenicu nije ni utvrdio. Isto tako sud nije izvršio uvid u registarski spis apelanta II kako bi utvrdio koliki je ukupan iznos uloga osnivača, kao i vrstu i opseg odgovornosti za obveze subjekta upisa, tako da je ostalo potpuno neutvrđeno koliki je upisani i uplaćeni osnovni kapital. Ovo je bila obveza suda u smislu članka 7. stavak 3. Zakona o parničnom postupku kako bi na temelju ovog dokaza, kao i drugih dokaza, utvrdio tko je financijer (graditelj) i u kojem opsegu predmetnog poslovnog objekta. Zato je neutemeljena ocjena suda da na bazi akata građevinske regulative i beznačajnog iznosa kredita utvrdi da je predmetni poslovni objekt vlasništvo apelanta II.

19. Apelant I ukazuje i na druge manjkavosti presuda, pa ističe da je kod derivativnog načina stjecanja vlasništva za zemljišno-knjižni upis potrebna odgovarajuća tabularna isprava, čiju pravnu valjanost utvrđuje sud. Isto tako, i za derivativni način stjecanja vlasništva u konkretnom slučaju po temelju gradnje na tuđem zemljištu nakon stvarnog utvrđenja činjenice gradnje potrebno je naložiti tuženom da izda tabularnu ispravu potrebnu za zemljišno-knjižni prijenos. Ako se tako ne postupi, onda će tek takvu ispravu zamijeniti sudska presuda.

20. Apelant I navodi da se nižestupanjski sudovi nisu htjeli baviti pitanjem i utvrđivanjem činjenica tko je gradio predmetni poslovni objekt i čijim sredstvima, te koliko je uloženo sredstava u objekt i od koga. Revizijska je odluka nezakonita i zbog toga što u prvostupanjskoj odluci koju je drugostupanjski sud prihvatio kao zakonitu nema činidbe, a bez činidbe nema zakonite odluke. Zato je i revizijskom odlukom povrijeđeno ustavno pravo apelanta I na zaštitu njegove imovine.

21. Glede pitanja imovine, apelant I ističe da, prema Zakonu o poduzećima, imovinu čine samo prava, a stvari i novac su samo predmeti prava, tj. ulaze u imovinsku osnovu. Ono što je uloženo u poduzeće, ulazi u imovinu poduzeća - tako da je imovina ulagača apsolutno odvojena od imovine poduzeća. Rizik je vlasnika poduzeća ograničen samo na

ono stoje on uložio u poduzeće, ako ne preuzme odgovornost za obveze poduzeća koje je ono preuzelo nekim pravnim poslom. Prema tome, poduzeće odgovara za svoje obveze svojom imovinom, a vlasnik poduzeća - svojom imovinom samo za svoje obveze. Međutim, sudovi se, kako dalje navodi apelant I, nisu bavili pitanjem što sve spada u imovinu apelanta II, a što u imovinu apelanta I.

22. Apelant I pobija navedene presude, a radi zaštite svoje imovine traži donošenje privremene mjere u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda.

23. U podnesku apelanta I od 2. veljače 2003. godine ponovno se ističe da je prvostupanjski sud u svojoj presudi grubo povrijedio njegovo ustavno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i da su “iza ovih povreda stali” Okružni sud u Banjaluci i Vrhovni sud. Ove su presude, navodi apelant I, također oprečne članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi članka 14. Europske konvencije, jer su one uskratile apelantu I pravo na zaštitu njegove imovine iz razloga diskriminacije zbog određenih okolnosti koje su samo označenim sudovima poznate. Apelant I je, kako kaže, “žrtva nezakonitog i neustavnog postupanja sudova” kako je to već precizirano u apelaciji. On se osjeća diskriminiran kao građanin ove zemlje, jer mu sudovi sukladno ustavnom načelu o jednakosti i jednakopravnosti građana pred zakonom nisu dozvolili pristup sudu da u redovitom parničnom postupku dokaže i obrani pravo na svoju imovinu. Apelant osobito ističe da se u apelaciji osvrnuo i na odluku Arbitraže, broj T-43/92 od 29. svibnja 1998. godine, zato što se u obrazloženju pobijane presude Okružnog suda u Banjaluci i Vrhovnog suda, ta odluka namjerno spominje kao izvršna isprava iako ti sudovi znaju da arbitražna odluka nije i ne može biti izvršna isprava. Naime, apelant lije podnio tužbu Osnovnom sudu u Banjaluci u smislu članka 100. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 43/82) za poništenje odluke Arbitraže, broj T-43/92 od 29. svibnja 1998. godine. Ova je tužba zavedena pod brojem P-131/98, ali sud ovaj predmet neće da uzme u rad i riješi. Iako ove apelacije, kojima se pobijaju sve tri presude i predmet broj P-131/98 nisu ni u kakvoj vezi i ne mogu se zajedno rješavati, ipak “apsolutni nerad” u predmetu P-131/98 pokazuje da sudovi nisu objektivni kada su u pitanju apelanti.

24. Apelant II ističe da u cijelosti prihvata kao osnovanu apelaciju apelanta I, te ističe da nije vlasnik predmetne nekretnine, a što se vidi iz priložene tiskanice 2. Registarskog spisa Osnovnog suda u Banjaluci.

Odgovori na apelaciju

25. Vrhovni sud, u svom odgovoru od 29. listopada 2001. godine, ističe da ostaje kod svih zaključaka i pravnog mišljenja iznijetog u odluci koja se pobija apelacijom.

26. U odgovoru HIGAT-a se navodi da prijeporni odnos između HIGAT-a i apelanta I traje još od 1990. godine, kada su ugovorili kako i na koji će način rješavati svoje eventualne međusobne sporove. Dogovorili su se da će sporove rješavati pred Arbitražom, pa je ta Arbitraža 29. svibnja 1998. godine donijela odluku broj T-43/92 koja je HIGAT-u poslužila kao izvršna isprava. Tek tada, u izvršnom postupku tužitelj je saznao da se apelant I u katastar upisao kao vlasnik i poslovne zgrade i to od izlaganja katastra nekretnina 1994. godine. Taj je katastar stupio na snagu 1. prosinca 1999. godine i od tada počinju teći rokovi na koje se poziva apelant I. Od tada se tužitelj može pojaviti s tužbom radi brisanja upisa. Međutim, HIGAT je zatražio utvrđenje vlasništva po temelju građenja na tuđem zemljištu jer je apelant I počeo osporavati da je vlasnik nekretnine apelant II. Točno je da je apelant I bio upisan kao posjednik parcele u katastru, ali je točno i to da su od zemljišno-knjižnog ureda povučene zemljišne knjige u kojima poslije izlaganja nije moguće vršiti promjene. Međutim, apelant je iskoristio priliku i da za vrijeme rata isposluje upis zgrade na svoje ime, a da pritom nije imao niti jedan valjan dokument koji se traži prema Zakonu o premjeru i katastru nekretnina. HIGAT, dalje, navodi da je Osnovni sud u Banjaluci na temelju dokumentacije kojom je raspolagao zaključio da je poslovna zgrada imovina apelanta II, a ne apelanta I. Razvidno je, zato, da pravo apelanata na imovinu nije povrijeđeno. Dapače, povrijeđeno je pravo tužitelja na imovinu. Zbog toga i tužitelj ima pravo na apelaciju protiv presuda Okružnog i Osnovnog suda u Banjaluci. Imovinsko je pravo tužitelja, kako on tvrdi, ugroženo zbog neefikasnosti pravosudnih organa Republike Srpske koji su pod pritiskom apelanta I, izraženim preko raznih predstavki upućenih organima u Bosni i Hercegovini i preko zastupničkih pitanja, a sve s ciljem onemogućavanja tužitelju naplate njegovih potraživanja.

HIGAT predlaže da Ustavni sud zakaže javnu raspravu na kojoj će ponuditi još dokaza iz kojih će se vidjeti da je povrijeđeno pravo tužitelja, a ne pravo apelanata.

27. U izjašnjenju apelanta II, na navode iz odgovora HIGAT-a, ističe se, između ostalog, da je HIGAT 22. svibnja 1992. godine podnio tužbu Arbitraži protiv apelanta II radi naplate duga od 10.718.099,78 ATS i 1.476.068,00 din. HIGAT je 23. kolovoza 1994. godine podnio identičnu tužbu protiv apelanta U i Osnovnom sudu u Banjaluci. Osnovni sud do sada nije odlučio, izuzev što je donio rješenje o privremenoj mjeri kojom se apelantu I zabranjuje otuđenje i opterećenje nekretnina koje su ukinute rješenjima Okružnog suda u Banjaluci. Glede izvršenja odluke Arbitraže apelant II ističe da je HIGAT, bez prethodno provedenog priznanja odluke stranog suda, u ovom slučaju odluke Arbitraže, Osnovnom sudu u Banjaluci podnio prijedlog za njeno izvršenje, koje je riješeno u roku od samo tri dana (Rješenjem o izvršenju broj IP-313/98 od 13. kolovoza 1998. godine). Ovim je rješenjem dozvoljeno izvršenje navedene odluke Arbitraže prodajom nekretnina. Dakle, apsurdno je, smatra apelant I, da je sud, prije nego što je donio presudu o utvrđenju vlasništva na nekretninama koje su predmet izvršenja (presuda broj P-1657/98 od 29. prosinca 1998. godine), donio rješenje o izvršenju.

28. Apelant I ističe da je netočna tvrdnja punomoćnika HIGAT-a da je u konkretnom slučaju izvršen prijenos imovine sa apelanta II na ime apelanta I, jer apelant II nikada nije bio upisan kao vlasnik predmetnih nekretnina, osim što mu je tu bilo posljednje sjedište.

Ostali navodi

29. HIGAT je svojim dopisom od 4. veljače 2002. godine obavijestio Ustavni sud da je došlo do sporazumnog rješenja prijepornog odnosa pa je odustao od apelacije. To će učiniti i apelanti na temelju dogovora koji je ranije postignut.

30. U odgovoru punomoćnika apelanta I, od 12. prosinca 2002. godine, ističe se da ovaj apelant ostaje kod svoje apelacije od 17. svibnja 2001. godine, te navodi da je apelant I 12. prosinca 2001. godine ponudio Republičkom javnom pravobraniteljstvu Republike Srpske izvansudsku nagodbu u svezi problema oko korištenja poslovnog prostora u vlasništvu apelanta I od specijalne policije Republike Srpske. Zbog određenih okolnosti, a uključujući i navedenu ponudu radi razrješavanja i eventualnog rješenja cijelog ovog slučaja, apelant I je zatražio da se zastane sa rješavanjem njegove apelacije u trajanju od 90 dana, počevši od 5. veljače 2002. godine. Poslije isteka ovog roka apelant se obvezao da će obavijestiti Ustavni sud o rezultatima pregovora koji su bili u tijeku s tim što nije prihvatio povlačenje apelacije, kako je to HIGAT sugerirao.

31. Ustavnom je sudu 14. veljače 2002. godine dostavljen prijedlog apelanta I, u njegovo ime i u ime apelanta II, kao i prijedlog HIGAT-a, iz Graca, kojeg je zastupao M. M., kojim se predlaže Ustavnom sudu, Vrhovnom sudu, Okružnom sudu u Banjaluci i Osnovnom sudu u Banjaluci da zastanu s rješavanjem predmeta u ovim sporovima. U ovom podnesku, ovjerenom pred notarom u Beču, navodi se da su se stranke izvansudski sporazumjele kako će riješiti svoje međusobne odnose i suglasile su se da se obrate ovim sudovima da, u trajanju od tri mjeseca od prijama ovog pismena, sudovi ne postupaju prema njihovim zahtjevima dok strane ne realiziraju dogovoreno.

32. Apelant II, u svom izjašnjenju od 13. veljače 2002. godine, navodi da ostaje kod svoje apelacije izjavljene protiv presude Vrhovnog suda broj Rev-11/00. Traži da Ustavni sud zastane sa rješavanjem apelacije u trajanju od 90 dana počevši od 5. veljače 2002. godine.

33. Punomoćnik HIGAT-a je, 16. travnja 2002. godine, obavijestio Ustavni sud da do realiziranja sporazuma nije došlo pa, zato, traži da Ustavni sud o apelaciji žurno odluči.

34. Punomoćnik apelanta I je obavijestio Ustavni sud, dopisom od 2. svibnja 2002. godine, da podnesak HIGAT-a od 16. travnja 2002. godine, nije ni u kakvoj vezi s podnesenom apelacijom, a zastoj je u rješavanju apelacije uslijedio na zahtjev HIGAT-a, a nikako apelanta I.

VI. Dopustivost

35. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, *“Ustavni suci također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. ”*

36. Sukladno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, *“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio. ”*

37. U konkretnom su slučaju apelanti iskoristili sve efektivne pravne lijekove, a posljednja je odluka presuda Vrhovnog suda, broj Rev-11/00. Punomoćnik apelanta I je primio 10. srpnja 2001. godine pobijanu presudu Vrhovnog suda. Apelacija je Ustavnom sudu, protiv presude Vrhovnog suda broj Rev-11/00 od 18. svibnja 2001. godine, izjavljena 19. srpnja 2001. godine, odnosno 17. kolovoza 2001. godine, preko punomoćnika. Dakle, apelacija apelanta I je izjavljena sukladno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

38. Apelant II, odnosno njegov punomoćnik, pobijanu je presudu Vrhovnog suda primio 20. srpnja 2001. godine, a apelacija je Ustavnom sudu izjavljena 17. kolovoza 2001. godine. Prema tome, i ova je apelacija izjavljena u roku od 60 dana od dana prijama presude Vrhovnog suda.

39. Slijedi da su izjavljene apelacije dopuštene i pravodobne.

VII. Meritum

40. U okviru svoje nadležnosti iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud mjerodavan ocjenjivati je li presudom bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini došlo do povrede prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom.

41. Apelanti pobijaju navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e), II/3.(k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Ove ustavne odredbe odgovaraju članku 6., članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članku 14. Europske konvencije.

Prema članku II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz stavka 2. ovog članka (popis prava), što uključuje ... *“(e) pravo na pravično suđenje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka. ”*

Podnositelji se apelacije žale na povredu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. Europske konvencije, tvrdeći da im nije osiguran pravičan postupak pred sudom, jer su sudovi odbili izvesti dokaze saslušanjem apelanta kao stranke u postupku i izvesti vještačenje, što je apelant tražio tijekom cijelog postupka pred sudom.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

U ovom je slučaju relevantan prvi stavak članka 6. Europske konvencije koji se primjenjuje na sve postupke koji se tiču građanskih prava i obveza (presuda od 8. lipnja 1976. godine, u predmetu *Engel*, A.22). Ustavni sud zaključuje da se postupak pred sudovima tiče apelantovih građanskih prava i da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenljiv na ovaj slučaj.

42. Za pravilno tumačenje prvog stavka članka 6. Europske konvencije, Europski je sud za ljudska prava u svojoj presudi *Deleourt*, dao sljedeću smjernicu: *“U demokratskom društvu, u okviru značenja Konvencije, pravo na pravično provođenje pravde ima tako značajno mjesto da bilo kakvo ograničavajuće tumačenje članka 6. stavak 1. ne bi odgovaralo cilju i svrsi te odredbe”* (presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Deleourt*, od 12. siječnja 1970., A.11).

Važan element pravičnog suđenja u okviru značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije predstavlja princip jednakopravnosti pred sudom (“jednakost oružja”). Taj princip podrazumijeva, kako je Europski sud izrekao u predmetu *Dambo Beheer B.V.* u kontekstu građanskog postupka, da *“objema stranama mora biti dana razumna mogućnost da izlože svoj predmet - uključujući i iznošenje dokazne grade - pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika.”*

43. Zato je važno ispitati kako su domaći sudovi, u ovom predmetu, tumačili i primjenjivali članak 6. stavak 1. Europske konvencije, jer se svakoj strani u postupku mora dati prilika da se suprotstavi argumentima koje je uložila druga strana.

44. Iz obrazloženja presude Općinskog suda u Banjaluci i presude Okružnog suda u Banjaluci, a stoje prihvatio i Vrhovni sud, rješavajući apelantovu reviziju, proizlazi da je apelant II vlasnik poslovnog objekta - zgrade u Glamočanima, a ne apelant I. Do ovakvog su zaključka sudovi došli na temelju cjelokupne dokumentacije u svezi gradnje objekta koja glasi na ime apelanta II i što je ovo poduzeće za izgradnju ovog objekta podiglo odgovarajući kredit kod Banjalučke banke.

45. Apelant I je u prvostupanjskom, drugostupanjskom i revizijskom postupku tražio da se sasluša u svojstvu parnične stranke i provede vještačenje (str. 4. Zapisnika sa ročišta održanog 29. prosinca 1998. godine kod Osnovnog suda u Banjaluci), što je Osnovni sud odbio.

46. Ustavni sud zapaža da Okružni sud u Banjaluci, kao drugostupanjski sud, nije interpretirao navode priziva apelanata niti ih je ocijenio u postupku pred tim sudom.

Apelant I je u reviziji posredno ukazivao na bitne povrede odredbi Zakona o parničnom postupku učinjene pred nižestupanjskim sudovima. Međutim, Vrhovni se sud nije upuštao u ocjenu ovih navoda.

Ustavni sud uočava da u pobijanim presudama nisu sadržani razlozi o odlučnim činjenicama po pitanju vlasništva prijepornog objekta.

47. Ustavni sud podsjeća da kršenje članka 6. stavak 1. Europske konvencije postoji kada je domaći sud uskratio pravo da se razmotre određeni dokazi (*De Haes i Gijssels protiv Belgije* (1997) i *Mantovanelli protiv Francuske* (1997), uključujući i nalaze vještaka (*Boniseh protiv Austrije* (1985)).

48. Ustavni sud smatra da sudionici u postupku imaju pravo predlagati dokaze i činjenice o kojima ovisi pravično okončanje postupka pred redovitim sudovima. Ukoliko sudovi ne ispituju sve relevantne navode koje su iznijeli sudionici u postupku, postoji opasnost da redoviti sudovi donesu arbitrarnu odluku koja može dovesti do kršenja Ustavom Bosne i Hercegovine garantiranih prava.

49. Ustavni sud zapaža da nije utvrđeno tko je faktično vlasnik prijeporne nekretnine, te da nije ocijenjeno poslovanje apelanta II, kao pravne osobe, i prava na uživanje imovine apelanta I, kao fizičke osobe. Osim toga, sudovi nisu utvrdili za čiji je račun građen objekt, tj. tko mu je faktično vlasnik.

50. Polazeći od stava Ustavnog suda iz točke 48. ove Odluke, a imajući u vidu presude prvostupajnskog, drugostupajnskog pa i revizijskog suda, Ustavni sud smatra da je osnovan zahtjev apelanta I da se ukinu sve tri presude i predmet vrati na ponovni postupak koji mora ispuniti sve kriterije kontradiktornog postupka iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

51. Sto se tiče navoda apelacije glede valjanosti Arbitražne odluke u svezi raščišćavanja poslovnih odnosa između HIGAT-a i apelanta II, Ustavni sud ih nije razmatrao jer se oni odnose na izvršni naslov, a ne na zahtjeve apelacija.

VIII. Zaključak

52. Slijedom navedenog, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđen članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Obzirom na zaključak Ustavnog suda iz točke 52. ove odluke, Ustavni sud smatra da nije nužno razmatrati ostale navode apelanata koji se odnose na navodne povrede čl. II/4. i II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

54. Obzirom na to da će doći do ponovnog suđenja, privremena mjera koju je ovaj sud donio na sjednici održanoj 2. i 3. studenoga 2001. godine ostaje na snazi do okončanja

ponovnog postupka, a ne do okončanja postupka o ovoj apelaciji kako je ranije bilo odlučeno.

55. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine — Prečišćeni tekst (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija R. R. iz Banjaluke, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. R. R. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Banjaluke, podnio je 7. svibnja 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud zatražio 14. svibnja 2001. godine od Vrhovnog suda odgovor na apelaciju, a od Osnovnog suda u Banjaluci i Vrhovnog suda sudski spis u ovom predmetu.

3. Sukladno Članku 19. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda od apelanta je zatraženo da apelaciju dopuni. Dopuna apelacije je dostavljena Ustavnom sudu 11. lipnja 2001. godine.

4. Vrhovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju ni nakon ponovnog traženja.

5. Obzirom da, prema članku 16. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, nedostavljanje odgovora na apelaciju ne utječe na tijek postupka pred Ustavnim sudom, Ustavni je sud predmet razmotrio na temelju navoda u apelaciji i sudskih spisa.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

Apelant je bio djelatnik Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, raspoređen na poslove i zadatke šefa dežurne službe u PS za OBL Banjaluka. Rješenjem ovog ministarstva, broj 06/3-126-944 od 28. travnja 1998. godine, apelantu je na temelju članka 97. Zakona o unutarnjim poslovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 16/95) utvrđen prestanak radnog odnosa s 31. svibnjem 1998. godine, s pravom na starosnu mirovinu. Apelant je pravodobno uložio prigovor na narečeno rješenje. Rješavajući o prigovoru, ministar unutarnjih poslova Republike Srpske je donio Rješenje broj 06/3-126-944 od 23. prosinca 1988. godine, kojim je apelantov prigovor odbijen kao neutemeljen. Prije konačnosti rješenja o prestanku radnog odnosa apelantu prestao je sa važenjem Zakon o unutarnjim poslovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 16/95), na temelju kojeg je doneseno prvostupanjsko rješenje. U vrijeme roka za prigovor i odlučivanja o apelantovom prigovoru protiv prvostupanjskog rješenja stupio je na snagu novi Zakon o unutarnjim poslovima ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 21/98), koji na drukčiji način regulira prestanak radnog odnosa djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova.

7. Osnovni je sud u Banjaluci, djelomičnom presudom broj Rs-22/99 od 18. svibnja 1999. godine, rješavajući o pravnoj stvari tužitelja - apelanta protiv tužene Republike Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova, radi poništenja rješenja o prestanku radnog odnosa, poništio rješenje tužene Republike Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova, broj 06/3-126-944 od 28. travnja 1980. godine i 23. prosinca 1998. godine, kao nezakonito, i naložio tuženoj da apelanta vrati u radni odnos na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi, radnom iskustvu i potrebama službe, sve u roku od osam dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja i da će o ostalom dijelu tužbenog zahtjeva odlučiti po pravomoćnosti ove presude.

8. Odlučujući o prizivu tužene Republike Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova, protiv djelomične presude Osnovnog suda u Banjaluci broj Rs-22/99 od 18. svibnja 1999. godine, Okružni je sud u Banjaluci presudom broj Z-133/99 od 25. siječnja 2000. godine odbio priziv tužene i potvrdio djelomičnu presudu Osnovnog suda u Banjaluci broj Rs-22/99 od 18. svibnja 1999. godine.

9. Na temelju pravomoćne presude Osnovnog suda u Banjaluci, broj Rs-22/99 od 18. svibnja 1999. godine, apelant je vraćen u radni donos u Ministarstvo unutarnjih poslova

Republike Srpske i raspoređen na poslove i zadatke nadzornika za opći kriminalitet u odjelu kriminalističke policije CJS Han Pijesak, CJS Zvornik, počevši od 3. travnja 2000. godine.

10. Vrhovni je sud, presudom Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine, odlučujući o reviziji tužene Republike Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj Z-I 33/99 od 25. siječnja 2000. godine, radi poništenja rješenja o prestanku radnog odnosa, reviziju uvažio, a obje nižestupanjske presude preinačio i to tako stoje odbio apelantov tužbeni zahtjev.

11. Na temelju presude Vrhovnog suda broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske donijelo je rješenje o prestanku radnog odnosa apelanta, broj 03/1-2-126-193/01 od 27. ožujka 2001. godine, na koje je apelant pravodobno uložio prigovor. Na temelju akta Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, broj 05/02-126-193/01 od 21. travnja 2003. godine, utvrđeno je da je ovaj organ apelantov prigovor odbio kao neutemeljen novim rješenjem, broj 03/1 -2-126-193/01 od 6. lipnja 2001. godine, pozivajući se na narečenu presudu Vrhovnog suda.

IV. Relevantni propisi

12. Prema odredbi članka 97. stavak 1. Zakona o unutarnjim poslovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 16/95), koji je primjenjivan u vrijeme donošenja prvostupanjskog rješenja, "djelatniku Ministarstva unutarnjih poslova, koji ima najmanje 20 godina mirovinskog staža, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima na kojim se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem, kada to interes službe zahtijeva, može i bez njegovog pristanka prestati radni odnos sa pravom na starosnu mirovinu i prije ispunjavanja općih uvjeta za stjecanje starosne mirovine."

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant se žali na presudu Vrhovnog suda broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine i smatra da su tom presudom povrijeđena njegova prava iz članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, ne navodeći konkretno koja ustavna prava su mu povrijeđena. Apelant, ni nakon zahtjeva za dopunom apelacije, nije precizirao koja prava iz članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine su mu povrijeđena pobijanom presudom Vrhovnog suda. Apelant, prema sadržaju apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, u stvari, smatra da je pobijana presuda Vrhovnog suda nezakonita jer je oprečna načelu jednakosti građana pred zakonom, odnosno načelu jednakopravnosti strana u sporu i načelu kontradiktornosti postupka koji su sadržani u pravu na pravično i javno suđenje prilikom utvrđivanja prava i dužnosti pojedinaca građanske naravi iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

Apelant navodi i to da je pobijana presuda Vrhovnog suda oprečna i načelu pravne sigurnosti. Apelant predlaže da se apelacija usvoji, ukine presuda Vrhovnog suda broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine i potvrdi presuda Okružnog suda u Banjaluci, broj Ž-133/99 od 25. siječnja 2000. godine.

b) Odgovor na apelaciju

14. Vrhovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

VI. Dopustivost

15. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, glasi:

“Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. ”

Članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, glasi:

“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio”.

16. U konkretnom predmetu Vrhovni je sud donio pobijanu presudu odlučujući o reviziji tužene Republike Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova Banjaluka, protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj Z-133/99 od 25. siječnja 2000. godine.

Kako je pobijana presuda donesena povodom izvanrednog pravnog lijeka to, prema odredbama čl. 309. do 325. važećeg Zakona o parničnom postupku, znači da su protiv ove presude iscrpljeni pravni lijekovi u smislu značenja članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

17. Prema navodima u apelaciji i dokumentima predloženim Ustavnom sudu, utvrđeno je da je raniji punomoćnik apelanta, odvjetnik B. M., odnosno osoba uposlana u njegovom odvjetničkom uredu, primila presudu Vrhovnog suda broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine 5. ožujka 2001. godine. Također je utvrđeno da je apelacija 30. travnja 2001. godine predana pošti 78101 u Banjaluci, pod prijamnim brojem 1373. Apelacija je primljena u Ustavnom sudu 7. svibnja 2001. godine.

18. Slijedi, obzirom na narečeno, da je apelacija Ustavnom sudu podnesena unutar roka od 60 dana predviđenog člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

19. Apelacija je, obzirom na narečeno, dopustiva.

VII. Meritum

20. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda broj Rev-163/00 od 22. studenoga 2000. godine, smatrajući je nezakonitom zato stoje Vrhovni sud reviziju tužene Republike

Srpske - Ministarstvo unutarnjih poslova, uvažio obje nižestupanjske presude, preinačio i odbio njegov tužbeni zahtjev. Prilikom donošenja narečene presude Vrhovni je sud, prema apelantovom mišljenju, donio presudu oprečno odredbama pozitivnih zakonskih propisa Republike Srpske, pa je ova presuda Vrhovnog suda nezakonita. Konkretno, apelant se žali da je Vrhovni sud zanemario činjenicu da je on prijeporno rješenje Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske broj 06/3-126-944/08 od 28. travnja 1998. godine i 23. prosinca 1998. godine o prestanku radnog odnosa, primio 2. srpnja 1998. godine, da je pravodobno uložio prigovor Ministarstvu unutarnjih poslova na narečeno rješenje, da je u prigovoru naveo činjenice o tome da je 1. srpnja 1998. godine stupio na snagu novi Zakon o unutarnjim poslovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 21/98), prema kojemu se ministru unutarnjih poslova Republike Srpske uskraćuje pravo umirovljenja "u interesu službe", a za prijevremeno umirovljenje da je nužna suglasnost djelatnika (članak 55. stavak 1. novog Zakona), i da je upozorio da se u postupku rješavanja njegovog prigovora mora primijeniti novi zakon i vratiti ga na posao. Apelant se žali i na povredu postupka pred Vrhovnim sudom, koji u obrazloženju narečene pobijane presude navodi da "odgovor na reviziju nije podnesen, niti se republički javni tužitelj izjasnio o izjavljenoj reviziji", iako je on taj odgovor dostavio Vrhovnom sudu preko Osnovnog suda u Banjaluci 5. travnja 2000. godine i dopunu odgovora 2. lipnja 2000. godine.

21. Apelant nije konkretno naveo koja prava iz članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine su mu povrijeđena pobijanom presudom Vrhovnog suda, iako je Ustavni sud to od njega 14. svibnja 2001. godine zatražio zahtjevom za dopunu apelacije. Prema navodima u apelaciji i dokumentima koji su predočeni Ustavnom sudu, proizlazi da se apelant žali na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

22. Ustavni sud ističe da, sukladno članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Sukladno članku 11/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Europskom konvencijom i u njenim protokolima izravno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Stoga, izjašnjenje Ustavnog suda o relevantnim odredbama Europske konvencije se odnosi i na odgovarajuće odredbe članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud ističe da se kriteriji primjenjivosti članka 6. stavak 1. Europske konvencije, izraženi u praksi Europskog suda, primjenjuju prilikom razmatranja članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

23. Pitanje koje se postavilo pred Ustavnim sudom je odnose li se navodi apelanta na građanska prava u okviru značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije, odnosno primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije na apelanta, kao javnog službenika.

Primjenjivost Članka 6. stavak 1. Europske konvencije

24. Kao opće pravilo, članak 6. stavak 1. Europske konvencije zahtijeva da postoji prijemor oko prava i da ovo pravo bude građanske naravi. Europski je sud za ljudska prava glede prijepora oko pitanja uposlenja u javnu službu zaključio da se članak 6. stavak 1. može primijeniti u većini slučajeva, ali iznimka se mora napraviti u odnosu na specifičan vid uposlenja koji povlači za sobom obavljanje poslova od javnog interesa.

25. Ustavni sud podsjeća da je isključen iz djelokruga djelovanja članka 6. stavak 1. Europske konvencije spor koji pokrenu javni službenici čiji posao ukazuje na specifične aktivnosti javnih službi, i ako ti isti službenici rade kao povjeritelji javnih tijela koji su odgovorni za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti. Prema tome, spor između administrativnih organa i uposlenih koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava, ne povlači za sobom primjenu članka 6. stavak 1. (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pellegrin protiv Francuske*, presuda od 8. prosinca 1999. godine, broj aplikacije 28541/95, st. 64. do 67).

26. Da bi se odredila primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije na javne službenike, bez obzira jesu li utemeljeni na ugovoru ili uposleni pod ugovorom, Ustavni sud smatra da bi trebalo usvojiti funkcionalni kriterij utemeljen na naravi obveza i dužnosti službenika. U tom pravcu Ustavni sud mora, sukladno predmetu i svrsi Europske konvencije, usvojiti restriktivnu interpretaciju o iznimkama iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

27. Polazeći od stava Europskog suda izraženog u presudi u točki 25. ove odluke, Ustavni sud smatra da u javnom sektoru svake zemlje postoje određene službe koje uključuju odgovornosti u općem interesu ili sudjelovanju u vršenju vlasti dodijeljenih javnim pravom. Uposleni u takvim službama, dakle, imaju dio suverenih ovlasti države. Država, prema tome, ima legitiman interes od takvih uposlenika zahtijevati iznimnu sponu povjerenja i lojalnosti. S druge strane, glede drugih službi koje nemaju ovaj aspekt "javne administracije" ovaj interes ne postoji.

28. Ustavni sud, dakle, nalazi da su jedini sporovi koji su isključeni iz domene članka 6. stavak 1. Europske konvencije oni koje pokreću javni službenici čije dužnosti tipiziraju specifične aktivnosti javne službe ukoliko oni imaju ulogu povjeritelja javne vlasti odgovorne za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti. Očevidan se primjer tih aktivnosti zrcali u oružanim snagama i policiji. U praksi će Ustavni sud, u svakom predmetu, konstatirati iziskuje li apelantov položaj — u smislu pripadajućih obveza i dužnosti - izravno ili neizravno sudjelovanje u vršenju vlasti koje imaju za cilj zaštitu općenitih interesa države ili drugih javnih vlasti.

29. Predmetni se slučaj odnosi na apelantova prava kao djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, koja se prema narečenom stajalištu Europskog suda za ljudska prava smatraju tipičnim primjerom materije koja je izvan djelokruga

članka 6. stavak 1. Europske konvencije. To proizlazi iz rješenja ministra unutarnjih poslova Republike Srpske, broj 03/1-2-120-491/00 od 18. travnja 2000. godine, kojim je apelant bio raspoređen na poslove i zadaće nadzornika za suzbijanje općeg kriminaliteta u Službi javne sigurnosti u Zvorniku, počevši od 3. travnja 2000. godine, za čije je vršenje kao uvjet predviđen završen VII stupanj stručne spreme. To je radno mjesto sa posebnim ovlastima za koje je apelantu priznato pravo na uvećani radni staž prema važećim zakonskim propisima. Apelant je tužbom zatražio od Osnovnog suda u Banjaluci poništenje narečenog rješenja s tim da sud svojom odlukom naloži tuženoj strani da tužitelja vrati u radni odnos i rasporedi ga u Banjaluci na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi, radnom iskustvu i potrebama službe u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Srpske u Banjaluci. Proizlazi, također, da je apelant imao status djelatnika organa unutarnjih poslova Republike Srpske koji je vršio osnovnu djelatnost tijela utvrđenu Zakonom o unutarnjim poslovima i Zakonom o državnoj upravi. Ustavni je sud zaključio da je apelant obavljao poslove i zadaće koji su mu povjereni u provođenju državnih ovlasti.

30. Iz svega narečenog proizlazi da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nije primjenjiv u danim okolnostima, a apelantovi navodi da je Vrhovni sud u postupku revizije pobijanu presudu donio oprečno odredbama pozitivnih zakonskih propisa Republike Srpske i tako povrijedio odredbe članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, moraju biti odbijeni kao neutemeljeni.

VIII. Zaključak

31. Ustavni je sud zaključio da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nije primjenjiv u predmetnom slučaju jer se postupak pred sudovima Republike Srpske ne tiče "određivanja građanskih prava i obveza" obzirom da se postupak u ovom slučaju tiče prava koja proizilaze iz statusa apelanta kao javnog službenika, "povjerenika javnog tijela odgovornog za zaštitu općih interesa države i javne vlasti".

32. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 58/01
24. listopada 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 8/02
protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine
broj Kvl-z-19/01 od 24. srpnja 2001. godine, presude Kantonalnog suda
u Bihaću broj KŽ-136/00 od 6. veljače 2001. godine i
presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši
broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija H. K podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kvl-z-19/01 od 24. srpnja 2001. godine, presude Kantonalnog suda u Bihaću, broj KŽ-136/00 od 6. veljače 2001. godine i presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. H. K. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Velike Kladuše, kojeg zastupa A. A., odvjetnik iz Velike Kladuše, podnio je 24. kolovoza 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kv1-z-19/01 od 24. srpnja 2001. godine, presude Kantonalnog suda u Bihaću, broj KŽ-136/00 od 6. veljače 2001. godine, i presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud, suglasno članku 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, dostavio apelaciju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine radi davanja odgovora. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine dostavio odgovor 15. veljače 2002. godine.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Općinski je sud u Velikoj Kladuši donio 31. srpnja 2000. godine presudu broj K-23/00 kojom se apelant proglašava krivim za kazneno djelo sprječavanja službene osobe u vršenju službene radnje u pokušaju iz članka 335. stavak 3. vezano za st. 1. i 4. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Apelant je proglašen krivim zato što je 20. listopada 1997. godine, upravljajući osobnim vozilom u vidno pijanom stanju, naišao na patrolu policije, te na njihov znak da se zaustavi povećao brzinu vozila i vozilo upravio prema policajcu. Obzirom da nije postupio prema uputi policajca, u mjestu Zborište na regionalnom putu Velika Kladuša - Bužim ga je zaustavljala patrola policije, ali on se ni ovaj put nije zaustavio nego je ponovno pobjegao sa lica mjesta. U mjestu Majdan ga je pronašla patrola policije, stavila mu lisice na ruke i od njega uzela osobna dokumenta, ali je ponovno uspio pobjeći sa lica mjesta. Pošto je naknadno uhvaćen, apelant je osuđen na kaznu zatvora od dva mjeseca, a u ovu kaznu mu je uračunata kazna zatvora od 30 dana na koju je osuđen Rješenjem Kantonalnog suda za prekršaje Bihać broj KŽ-213/97 od 30. listopada 1997. godine.

5. Protiv ove presude apelantov branitelj je izjavio priziv Kantonalnom sudu u Bihaću zbog bitne povrede odredbi kaznenog postupka, zbog povrede kaznenog zakona, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kaznenoj sankciji i troškovima kaznenog postupka.

6. Kantonalni je sud u Bihaću, 6. veljače 2001. godine, donio presudu broj Kž-136/00 kojom se priziv apelantovog branitelja odbija i presuda Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine, potvrđuje.

7. Apelantov branitelj je protiv presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine, i presude Kantonalnog suda u Bihaću, broj Kž-136/00 od 6. veljače 2001. godine, Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine podnio zahtjev za zaštitom zakonitosti. Zahtjev je podnesen zbog povrede kaznenog zakona i zbog povrede odredbi kaznenog postupka iz članka 358. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku.

8. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, 24. srpnja 2001. godine, donio presudu broj Kvl-z-19/01 kojom se odbija zahtjev za zaštitom zakonitosti apelantovog branitelja izjavljen protiv presude Općinskog suda Velika Kladuša broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. i presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Kž-136/00 od 6. veljače 2001. godine. U presudi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine se navodi da nije povrijeđen kazneni zakon, time što su, ocjenom svih izvedenih dokaza u obje pobijane presude, sudovi koji su odlučivali u kaznenom postupku ustvrdili da je apelant učinio kazneno djelo iz članka 335. stavak 3. u svezi st. 1. i 4. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Po shvaćanju Vrhovnog suda, branitelj apelanta nije uzeo u obzir da je člankom 403. stavak 2. ZKP izričito narečeno da se zahtjev za zaštitu zakonitosti ne može uložiti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa kako nižestupajnskim presudama nije povrijeđen kazneni zakon, valjalo je odbiti zahtjev branitelja s pozivom na odredbu Članka 408. ZKP.

9. Pred Općinskim je sudom za prekršaje u Velikoj Kladuši vođen protiv apelanta i prekršajni postupak. Rješenjem tog stida, broj P-2703/97 od 21. listopada 1997. godine, apelant je proglašen krivim zbog počinjenog prekršaja iz čl. 164. i 150. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na putovima ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj 4/97) i izrečena mu je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 30 dana.

IV. Relevantni propisi

10. Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine

"Službene novine Federacije Bil 1", br. 43/98, 2/99 i 15/99)

Članak 335., u relevantnom dijelu, glasi:

" 1. *Tko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrijebiti silu spriječi službenu osobu u vršenju službene radnje koju je poduzela u okviru svojih ovlasti ili je na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.*

2.

3. *Tko djelo iz st. 1. i 2. ovog članka učini prema službenoj osobi pri vršenju*

poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda, uhićenja učinitelja kaznenog djela ili čuvanja osobe lišene slobode, kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

4. *Za pokušaj djela iz st. 1. i 2. ovog članka učinitelj će se kazniti.*

5.....”

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

Članak 48. u relevantnom dijelu glasi:

“I. Vrijeme provedeno u pritvoru, kao i svako lišavanje slobode u svezi kaznenog djela uračunava se u izrečenu kaznu zatvora, dugotrajnog zatvora, maloljetničkog zatvora i novčanu kaznu”.

Zakon o kaznenom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 43/98, 23/99 i 9/01)

Zahtjev za zaštitom zakonitosti

Članak 403. glasi:

„1. *Protiv pravomoćne sudske odluke i protiv sudskog postupka koji je prethodio donošenju sudske odluke, može se podnijeti zahtjev za zaštitom zakonitosti u sljedećim slučajevima:*

- 1) *zbog kršenja kaznenog zakona,*
- 2) *zbog povrede odredbi kaznenog postupka predviđenih u članku 358. stavak 1. ovog zakona,*
- 3) *zbog drugih povreda odredbi kaznenog postupka ako su te povrede utjecale na zakonitost sudske odluke.*

2. *Zahtjev za zaštitom zakonitosti nije moguće uložiti zbog pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, ni protiv odluke Vrhovnog suda Federacije u kojoj je bilo odlučeno o zahtjevu za zaštitom zakonitosti.*

3. *Bez obzira na odredbu stavka 1. ovog članka federalni tužitelj može uložiti zahtjev za zaštitom zakonitosti zbog svake povrede zakona”.*

Članak 408.

“Vrhovni sud Federacije odbit će presudom zahtjev za zaštitom zakonitosti ako utvrdi da ne postoji povreda zakona na koju se poziva podnositelj zahtjeva ili ako je zahtjev uložen zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja

Zakon o osnovama sigurnosti prometa na putovima

(“Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona”, br. 4/97, 7/98 i 8/99)

Članak 150. glasi:

“Sudionici u prometu moraju postupati po zahtjevima izraženih pomoću znakova ili po naredbama policajaca ili drugih osoba koja na temelju ovlasti iz zakona obavljaju kontrolu i reguliranje prometa na putovima (u nastavku teksta “ovlaštena osoba”).

Ovlaštena osoba dužna je da se pri davanju znakova postavi na put tako da ju sudionici u prometu kojima su znaci namijenjeni mogu lako i sa dovoljne udaljenosti uočiti.

Znaci iz stavka 1. ovog članka mogu se davati i iz vozila”.

Članak 164. u relevantnom dijelu glasi:

“Vozač ne smije upravljati vozilom u prometu na putovima ni početi upravljati vozilom ako je pod utjecajem alkohola. ”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da su presudom Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine, presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj Kž-136/00 i presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kvl-z-19/01 povrijeđene odredbe članka II/3.(b) i (e) i članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članak 6. stavak 1. i članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

12. U apelaciji se predlaže da Ustavni sud, do donošenja odluke o apelaciji, donese privremenu mjeru kojom se odgađa izvršenje presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine i upućivanje apelanta na izdržavanje kazne zatvora.

13. Apelant tvrdi da nije počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret, da u presudi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kvl-z-19/01, nije dano obrazloženje o povredama kaznenog postupka kod donošenja presuda nižih sudova, niti kaznenog zakona. Ustvari, ovim presudama, tvrdi apelant, on je dva puta osuđen za istu stvar, tj. za ono za što ga je proglasio krivim Općinski sud za prekršaje u Velikoj Kladuši kažnjen je i ovim presudama. Prema tome, smatra apelant, u ovom slučaju nije primijenjen članak 6. Europske konvencije. Apelant, dalje, navodi da se ovaj slučaj desio poslije rata i to na području gdje su bili oružani sukobi između pripadnika Armije Bosne i Hercegovine i tzv. “autonomije”, te da je on, za vrijeme rata, bio u tzv. “autonomiji” i da je zbog toga bio pretučen. Apelant, naposljetku, navodi da je prema njemu postupano protivno članku 14. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine ističe da se apelant na isti način, odnosno iz istih razloga kao i u zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, obraća Ustavnom sudu, tj. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Međutim, prema odredbi članka 403. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, zahtjev za zaštitu zakonitosti se ne može

izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja pa se, zato, predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

VI. Dopustivost

15. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio. Protiv presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši, Kantonalnog suda u Bihaću i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, apelacija je izjavljena 24. kolovoza 2001. godine, nakon stoje presudu Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine apelant primio 7. kolovoza 2001. godine, a njegov branitelj 30. srpnja 2001. godine.

16. Prema Zakonu o kaznenom postupku, priziv je protiv presude drugostupanjskog suda dopušten samo u zakonom određenim slučajevima (članak 384), tj. ako je drugostupanjski sud izrekao kaznu dugotrajnog zatvora ili ako je potvrdio presudu prvostupanjskog suda kojom je izrečena takva kazna, ako je drugostupanjski sud na temelju održanog pretresa utvrdio činjenično stanje drukčije nego prvostupanjski sud i na tako utvrđenom činjeničnom stanju utemeljio svoju presudu; ako je drugostupanjski sud preinačio presudu prvostupanjskog suda kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izrekao presudu kojom se optuženi proglašava krivim. U konkretnom slučaju, Općinski je sud izrekao kaznu zatvora u trajanju od dva mjeseca u koju se uračunava kazna zatvora u trajanju od 30 dana na koju je osuđen Rješenjem Kantonalnog suda za prekršaje u Bihaću, broj KŽ-213/97 od 31. srpnja 1997. godine. Presuđuje Općinskog suda u Velikoj Kladuši potvrdio Kantonalni sud u Bihaću. Slijedi, zato, da apelant nije mogao u smislu članka 384. stavak 1. točka 1. Zakona o kaznenom postupku izjaviti priziv na drugostupanjsku presudu.

17. Prema Zakonu o kaznenom postupku, Zahtjev se za zaštitom zakonitosti može podnijeti zbog kršenja kaznenog zakona, zbog povrede odredbi kaznenog postupka predviđenih u članku 358. stavak 1. ovog zakona (bitne povrede odredbi kaznenog postupka) i zbog drugih povreda odredbi kaznenog postupka ako su te povrede utjecale na zakonitost sudske odluke. Zahtjev za zaštitu zakonitosti nije moguće uložiti zbog pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, ni protiv odluke Vrhovnog suda Federacije u kojoj je bilo odlučeno o zahtjevu za zaštitom zakonitosti (članak 403. Zakona).

18. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, svojom presudom broj Kvl-z-19/01, odbio kao neutemeljen zahtjev za zaštitu zakonitosti branitelja apelanta navodeći da nije povrijeđen kazneni zakon time što su, ocjenom svih izvedenih dokaza u obje pobijane presude, sudovi koji su odlučivali u tom kaznenom postupku utvrdili da je apelant počinio kazneno djelo iz članka 335. stavak 3. u svezi stavka 1. 4 KZ FBiH. Vrhovni sud

Federacije Bosne i Hercegovine, dalje, konstatira da se zahtjev za zaštitom zakonitosti ne može uložiti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa je zbog toga što nižestupanjskim presudama nije povrijeđen kazneni zakon zahtjev apelantovog branitelja odbijen.

19. Iz pobijane presude proizlazi da je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine cijenio je li nižestupanjskim presudama došlo do povrede kaznenog zakona, odnosno jesu li nižestupanjski sudovi pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje. Međutim, ovo činjenično stanje nije moglo biti pobijano podnošenjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti i, sukladno tome, Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine ustvrdio da nije povrijeđen ZKP FBiH.

20. Obzirom na navedeno, Ustavni sud cijeni da je apelacija, uz ocjenu da je pravodobno podnesena, dopustiva.

VII. Ustavni je sud odlučio

21. Apelant se u svojoj apelaciji poziva na članak II/3.(b) i (e) i članak 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članak 6. stavak 1. i članak 14. Europske konvencije.

22. Ustavom Bosne i Hercegovine zajamčena je najviša razina međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji i u njenim protokolima izravno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode što uključuje, između ostalog, pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju niti nečovječnom ih ponižavajućem tretmanu ih kazni, pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka, te pravo na zabranu diskriminacije.

23. Članak II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u suštini odgovara članku 3. Europske konvencije, glasi:

"Zabrano mučenja

Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju".

a) Članak 3. Europske konvencije

24. Ustavni sud, polazeći od prakse Europskog suda za ljudska prava, ističe da nehuman tretman mora imati minimalan stupanj jačine ukoliko se svrstava u okvir članka 3. Europske konvencije. Procjena ovog minimuma je, po naravi stvari, relativna. Ona ovisi o okolnostima predmeta, kao što su to narav i sadržaj postupka, njegovo trajanje i njegovi fizički i mentalni utjecaji (vidi Europski sud za ljudska prava, *Soering protiv Velike Britanije*, presuda od 7. srpnja 1989., serija A br. 161, stavak 100).

25. Ustavni sud nadalje ističe da Europska konvencija u razlikovanju “mučenja” ili “nehumanog i ponižavajućeg postupanja” prvom od ovih termina pripisuje poseban značaj u odnosu na namjerno nehumani postupak koji prouzroči veoma ozbiljne i teške patnje (Europski sud za ljudska prava, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva* presuda od 18. siječnja 1978., serija A br. 25, stavak 167; *Askoy protiv Turske* presuda od 18. prosinca 1996., Presude i odluke za 1996., stavak 63).

26. Pored toga, Ustavni se sud poziva na praksu Europskog suda za ljudska prava, odnosno nekadašnje Europsko povjerenstvo za ljudska prava koje cijeni da pojam nehumanog postupka obuhvaća, najmanje, takav postupak kao što je namjerno izazivanje teških patnji, mentalnih ili fizičkih, koje su u danoj situaciji neopravdane. Riječ “tortura” se obično koristi da bi se opisao nehumani postupak koji ima za cilj pribavljanje informacija ili priznanja, teško kažnjavanje, i poglavito se radi o najtežem obliku nehumanog postupka. Može se reći da je postupak ili kažnjavanje neke osobe ponižavajući ukoliko je grubo ponižavana pred drugim ili ako se traži da djeluje protiv svoje volje ili savjesti (Izvješće od 5. studenoga 1969. godine, *Greek case, Year book XII/1969*).

27. Ustavni sud mora prvo razmotriti je li postupanje službenih osoba predstavljalo nehumano i ponižavajuće postupanje u okviru značenja članka 3. Europske konvencije.

28. U presudi Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj K-23/00, kojom se apelant proglašava krivim, navodi se da se 20. listopada 1997. godine, u vidno pijanom stanju, upravljajući osobnim vozilom, odbio zaustaviti na zahtjev policije i pobjegao sa lica mjesta.

29. Utvrđeno je činjenično stanje potvrdio svojom presudom Kantonalni sud u Bihaću. Obzirom da Ustavnom sudu, apelant ili njegov punomoćnik, nisu dostavili druge dokaze koji bi ukazivali na drukčije postupanje službenih osoba u ovom slučaju, Ustavni sud ne nalazi da se u radnjama, opisanim u pobijanim presudama, prilikom hapšenja apelanta nalaze elementi sadržani u članku 3. Europske konvencije.

b) Članak 6. Europske konvencije

30. Podnositelj apelacije navodi da u presudi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj KvI-z-19/01, nije dano obrazloženje o povredama kaznenog postupka kod donošenja presuda nižih sudova, niti o povredi kaznenog zakona, te da je, ustvari, ovim presudama apelant dva puta osuđen za istu stvar. Za isto je djelo apelanta proglasio krivim i osudio Općinski sud za prekršaje u Velikoj Kladuši.

31. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, u suštini, odgovara članku 6. Europske konvencije koji u svom relevantnom dijelu glasi:

„1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

1. *Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.*
2. ...“

32. Pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost da se predoče razlozi presude obzirom da to omogućuje apelantu djelotvorno korištenje raspoloživih pravnih lijekova (Europski sud za ljudska prava, *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda broj 12945/98 od 16. prosinca 1992. godine, stavak 33). Međutim, članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude (Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluke o dopustivosti broj 10938/84 od 9. prosinca 1986. godine, Odluke i izvješća OI, 50, 98, i broj 10153/82 od 13. listopada 1986. godine, OI 49/67). Konačne odluke prizivnih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 8769/79 od 16. srpnja 1981. OI 25,240).

33. Ustavni sud naglašava da je prihvatljivost dokaza prvenstveno pitanje koje regulira domaći zakon i da je opće pravilo da domaći sudovi cijene provedene dokaze. Zadaća Ustavnog suda nije odlučivanje jesu li izjave pravilno prihvaćene kao dokazi, već utvrđivanje je li postupak u cjelini pravedan, uključujući način na koji su dokazi dobiveni (vidi, među ostalim izvorima, presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Doorson protiv Holandije*, 26. ožujak 1996. godine, Izvješća presuda i odluka 1996-11, str. 470, stavak 67).

34. Osim toga, nadležnost je Ustavnog suda u prizivnim postupcima ograničena “na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu” i Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i primjenu zakona od redovitih sudova osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, tj. to je slučaj ukoliko je neki redoviti sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravno na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvorni pravni lijek i u drugim slučajevima) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava.

35. Ustavni sud konstatira da je u pobijanoj presudi Općinskog suda u Velikoj Kladaši, broj K-23/00 od 31. srpnja 2000. godine, navedeno da se u kaznu zatvora od dva mjeseca apelantu uračunava kazna zatvora u trajanju od 30 dana, na koju je osuđen rješenjem Kantonalnog suda za prekršaje Bihać, broj Kž-213/97 od 31. listopada 1997. godine.

36. Presudom Kantonalnog suda u Bihaću, donesenom po apelantovom prizivu, priziv je odbijen i presuda je Općinskog suda u Velikoj Kladaši broj K-23/00 potvrđena.

37. U članku 48. stavak 2. Kaznenog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/98, 2/99 i 15/99 - poglavlje Uračunavanje pritvora i ranije kazne) propisano je, među ostalim, da se zatvor koji je osuđeni izdržao za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za kazneno djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja, gospodarskog prijestupa, odnosno povrede vojne stege.

Članak 129. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku propisuje da, ako se pojavi dvojba u uračunavanje ranije izdržane kazne, ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će odlučiti posebnim rješenjem predsjednik vijeća suda koji je suditi) u prvom stupnju.

38. Glede navoda apelanta da je za djela za koja ga je proglasio krivim i osudio sud za prekršaje istodobno kažnjen i presudom Općinskog odnosno Kantonalnog suda, Ustavni sud zapaža da se u kaznenom postupku utvrđivalo kazneno djelo sprječavanja službene osobe u vršenju službene radnje kako je to propisano u članku 335. KZ, dok se prekršajne radnje odnose na povrede Zakona o osnovama sigurnosti prometa na putovima, konkretno na odredbe koje obvezuju sudionike u prometu da postupaju prema znacima koje daju ovlaštene osobe, odnosno propisanim uvjetima za upravljanje vozilom, tj. da vozač ne smije upravljati vozilom u prometu na putu, niti početi upravljati vozilom, ako je pod utjecajem alkohola.

39. Ustavni sud, također, zapaža da je Općinski sud u Velikoj Kladuši, u kazni koju je izrekao, uračunao i kaznu zatvora na koju je osuđen rješenjem Kantonalnog suda za prekršaje u Bihaću.

40. Ustavni sud, stoga, zaključuje da se u konkretnom slučaju ne radi o povredi načela *ne bis in idem*, prema kojem nijedna osoba ne može biti dva puta suđena za isto kazneno djelo.

c) Članak 14. Europske konvencije

41. Apelant, dalje, navodi da se činjenica da je bio pripadnik "autonomije" tijekom rata, odrazila i na drukčije postupanje prema njemu i drugih službenih osoba, a ne samo policije. Naime, prema apelantovoj kaznenoj prijavi, Općinsko tužiteljstvo u Velikoj Kladuši, a ni Kantonalno tužiteljstvo u Bihaću, nije pokrenulo kazneni postupak protiv policajaca koji su apelantu nanijeli tjelesne povrede prilikom privođenja iz kuće, kao i povrede pričinjene drugoj osobi. Time je, prema mišljenju apelanta, odnosno njegovog punomoćnika, prema apelantu postupano protivno članku 14. Europske konvencije.

42. Članak 14. Europske konvencije glasi:

"Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status."

43. Diskriminacija podrazumijeva nejednak tretman osoba u sličnim situacijama bez objektivnog i razumnog opravdanja za nejednak tretman (Europski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 23. srpnja 1968., serija A broj 6). U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da nema elemenata koji bi pokazali da je apelant bio tretiran na nejednak način u odnosu na druge osobe u sličnoj situaciji. Čak i kad bi navedena zabrana diskriminacije bila, u principu, primjenjiva u slučaju apelantovih tvrdnji, ne pokazuje se da je bio podvrgnut tretmanu koji je imao diskriminacijski karakter.

44. Osim toga, Općinski je sud u Velikoj Kladuši, prilikom izricanja kazne, primijenio odredbu članka 41. stavak 1. točka 1., odnosno 42. stavak 4. točka 4. KZ FBiH, pa je odmjerio kaznu ispod granice propisane zakonom, odnosno ublažio kaznu.

45. U apelaciji se ukazuje i na nepostupanje organa vlasti radi pokretanja kaznenog postupka protiv drugih osoba koje su sudjelovale u hapšenju apelanta, čime je prema njemu učinjena diskriminacija.

46. Ustavni sud, polazeći od navedene odredbe članka VI/3.(b) Ustava, ne može cijeniti postupanje, odnosno nepostupanje organa vlasti glede kaznenog gonjenja drugih osoba u ovom predmetu jer te osobe i nisu bile sudionici u postupku koji je vođen pred redovitim sudom čije su presude predmetom ocjenjivanja pred Ustavnim sudom.

VII. Zaključak

47. Iz navedenih razloga, Ustavni sud jednoglasno zaključuje da apelantova prava iz članka II/3.(b) i (e) i članka 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. i članka 14. Europske konvencije, nisu povrijeđena.

48. Obzirom na navedeno, nije potrebno da Ustavni sud odlučuje o apelantovom zahtjevu za donošenjem privremene mjere.

49. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 32/02

**Apelacija S. M. protiv rješenja Općinskog suda u Zenici
broj P-380/00 i Kantonalnog suda Zenica broj Gž-407/01**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 61. stavak 2. točka 2. i st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr, zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija S. M. iz Zenice.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Općinskog suda u Zenici, broj P-380/00 od 2. ožujka 2001. godine i Rješenje Kantonalnog suda Zenica, broj Gž-407/01 od 15. listopada 2001. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Zenici na ponovni žuran postupak, sukladno članku 61. st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. M. (u daljnjem tekstu: apelantica), iz Zenice, podnijela je 4. prosinca 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-380/00 od 2. ožujka 2001. godine i Rješenja Kantonalnog suda Zenica (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), broj GŽ-407/01 od 15. listopada 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija je 5. svibnja 2003. godine dostavljena Općinskom sudu, Kantonalnom sudu i Općini Zenica. Ustavni je sud 26. svibnja 2003. godine dobio odgovor od Općinskog suda, a 29. svibnja 2003. godine od Kantonalnog suda. Ustavni je sud 31. srpnja dostavio apelaciju Službi za opću upravu i stambene poslove Općine Zenica, koja je odgovorila 18. kolovoza 2003. godine. Kantonalni je sud dostavio spis Ustavnom sudu 29. svibnja 2003. godine.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način:

Apelantica je 26. rujna 1988. godine zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju sa Z. M. Sukladno ugovoru, apelantica je trebala osigurati doživotnu skrb Z. M. pod uvjetom da apelantica trajno živi u istom stanu sa Z. M. kao član njenog kućanstva. Apelantica je trebala naslijediti pokretnu imovinu Z. M. nakon njene smrti. Nakon smrti Z. M. apelantica je nastavila živjeti u stanu sa kćerkom. Apelantica živi u stanu od 19. listopada 1988. godine.

4. Međuopćinsko je javno pravobraniteljstvo 8. listopada 1991. godine pokrenulo postupak za apelantičino iseljenje iz stana pred Službom za opću upravu i stambene poslove Zenica. Rješenjem Službe za opću upravu i stambene poslove Zenica, broj 03-372/464/91 od 26. veljače 1992. godine, odlučeno je da apelantica nema pravo koristiti stan. Apelantica je podnijela priziv protiv ovog rješenja Ministarstvu za urbanizam,

prostorno uređenje i okoliš Republike Bosne i Hercegovine. Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenja i okoliš Republike Bosne i Hercegovine nije odlučilo o prizivu. Nakon rata, Služba za opću upravu i stambene poslove Zenica je rekonstruirala spis koji je uništen u tijeku rata i dostavila taj spis na rješavanje Ministarstvu za urbanizam, prostorno uređenje i okoliš Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je za urbanizam, prostorno uređenje i okoliš Zeničko-dobojskog kantona, Rješenjem broj 03-372-474/91 od 23. ožujka 2000. godine, poništilo Rješenje broj 03-372-464/91 i vratilo predmet prvostupanjskom organu na ponovni postupak. Ovi postupci su još u tijeku.

5. Apelantica je 20. ožujka 2001. godine, nakon više od osam godina boravka u stanu, pokrenula postupak pred Općinskim sudom radi donošenja odluke o njenom stanarskom pravu. Sukladno Zakonu o stambenim odnosima - Prečišćeni tekst ("Službene novine SRBiH", broj 14/84, koji propisuje da pravo na pokretanje postupka za iseljenje nezakonitog stanara ističe nakon osam godina nezakonitog boravka, apelantica je tvrdila da nije moguće da iseli iz stana budući da je živjela više od osam godina u stanu i da bi se zbog toga trebalo ustanoviti njeno stanarsko pravo.

6. Rješenjem broj P-380/00 od 2. ožujka 2001. godine Općinski je sud odbacio tužbu i prekinuo postupak sukladno članku 197. stavak 1. točka 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni novine Federacije BiH", broj 42/98). Općinski je sud obrazložio da nije moguće u isto vrijeme voditi dva slična postupka, upravni i parnični, koji se tiču istog predmeta. Općinski je sud zbog toga prekinuo sudski postupak do donošenja odluke upravnog organa.

7. Apelantica je podnijela priziv protiv rješenja Općinskog suda, ističući da je odluka povrijedila članak 355. stavak 1. Zakona o parničnom postupku i tvrdeći da dispozitiv rješenja nije sukladan obrazloženju. Apelantica je tvrdila da zahtjev za iseljenje, koji je podnesen 1991. godine, nije relevantan za predmet, budući da je u međuvremenu živjela u stanu osam godina, te da više nema mogućnosti pokretanja postupka za iseljenje. Apelantica je, također, tvrdila da je ona, uslijed proteka roka za pokretanje postupka za iseljenje, stekla status nositelja stanarskog prava, što je trebao potvrditi sud. Ona je istaknula da je Općinski sud trebao odlučiti o njenom zahtjevu i da je Općinski sud, obustavljajući postupak, odbio to uraditi.

8. Rješenjem broj GŽ-407/01 od 15. listopada 2001. godine, Kantonalni je sud odbio priziv i potvrdio rješenje Općinskog suda. Kantonalni je sud smatrao da je Općinski sud, u cilju izbjegavanja pravne nesigurnosti, imao pravo prekinuti postupak. Kantonalni je sud smatrao da je apelantica pogrešno tumačila članak 30. st. 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima. Prema članku 30. stavak 2. navedenog zakona, stambeni organi nemaju pravo odlučiti o iseljenju osobe koja je nezakonito uselila ako je postupak za iseljenje pokrenut nakon razdoblja od tri godine za vrijeme kojeg je osoba, koja je nezakonito uselila u stan, stanovala u stanu. Međutim, u ovom je predmetu Kantonalni sud smatrao da je upravni

postupak za apelantično iseljenje još uvijek u tijeku i da bi o njemu trebalo odlučiti prije sudskog postupka.

IV. Relevantni propisi

(1) Zakon o parničnom postupku

“Članak 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 12.

Kada odluka Suda ovisi o prethodnom rješenju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drukčije određeno.

Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.

U parničnom postupku sud je glede postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinitelja vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik proglašava krivim.

Članak 196.

Postupak se prekida:

- 1) kada stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost, a nema punomoćnika u toj parnici;*
- 2) kada zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegova ovlast za astupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici;*
- 3) kada stranka koja je pravna osoba prestane postojati, odnosno kada nadležni organ pravomoćno odluči o zabrani rada;*
- 4) kada nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka;*
- 5) kada zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;*
- 6) kada je to drugim zakonom određeno.*

Članak 197.

Osim slučajeva posebice predviđenim ovim zakonom prekid postupka će se odrediti:

- 1) ako je odlučio sam ne rješavati o prethodnom pitanju;*
- 3) ako se stranka nalazi na području koje je zbog izvanrednih događaja (poplava i sl.) odsječeno od suda.*

Sud može odrediti prekid postupka ako odluka o tužbenom zahtjevu ovisi o tome je li učinjen gospodarski prijestup ili je li učinjeno kazneno djelo za koje se goni po

službenoj dužnosti, tko je učinitelj i je li on odgovoran, a osobito kad se pojavi dvojba da je svjedok ili vještak dao lažan iskaz ili da je isprava uporabljena kao dokaz lažna. ”

(2) Zakon o stambenim odnosima

“Članak 10.

Sporove u stambenim odnosima rješava nadležni sud, a općinski organ uprave nadležan za stambene poslove kada je to određeno ovim zakonom. Postupak po sporovima u primjeni ovog zakona smatra se žurnim.

Članak 30.

Ako se neka osoba nezakonito useli u stan u društvenom vlasništvu ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresirana osoba zahtjev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje.

Na temelju zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ će donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine.

Protiv rješenja iz prethodnog stavka može se u roku od tri dana izjaviti priziv, koji ne zadržava izvršenje rješenja.

Prilikom prinudnog ispražnjenju stana odnosno prostorije, osobi koja se iseljava ne osigurava se nužni smještaj.

Troškovi prinudnog ispražnjenju stana odnosno prostorije padaju na teret osoba koje se iseljavaju.

Osoba koja se nezakonito uselila u stan ili se uselila u zajedničke prostorije u zgradi snosi svaku štetu i sve troškove prouzročene nezakonitim useljenjem.

Protekom roka iz stavka 2. ovog članka ne isključuje se pravo davatelja stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih pet godina. ”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelantica ističe da su Općinski i Kantonalni sud prekinuli postupak bez osnova u Zakonu o parničnom postupku (članak 197. stavak 1. točka 1). Apelantica se ne slaže da su upravni postupak i tužba bili takve naravi da se ne bi moglo odlučiti o njenom zahtjevu. Ona smatra da bi bilo logičnije da je sud odlučio o njenom zahtjevu o stanarskom pravu prije postupka za iseljenjem. Apelantica, nadalje, ističe da je u sličnim postupcima Kantonalni sud usvojio drukčije odluke, potvrđujući stanarsko pravo stanara koji je nezakonito uselio.

10. Apelantica tvrdi da su pobijana rješenja povrijedila članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), budući da su Općinski i Kantonalni sud obustavili sudski postupak bez opravdanog razloga.

b) Odgovor na apelaciju

11. U odgovoru na apelaciju, Općinski je sud istaknuo da je obustavio postupak sukladno članku 197. stavak 1. Zakona o parničnom postupku i to zbog upravnog postupka koji je bio u tijeku i u kojem se trebalo odlučiti o apelantičinom iseljenju. S tim u vezi, Ustavni je sud primio odgovor od Službe za opću upravu i stambena pitanja Zenica 18. kolovoza 2003. godine, koja je potvrdila da je postupak još uvijek u tijeku i istaknula da je apelantica 24. veljače 1999. godine podnijela zahtjev za prijenos stanarskog prava.

12. Kantonalni je sud istaknuo u svom odgovoru da apelacija nije utemeljena. Kantonalni sud smatra da je ovdje relevantno pitanje, prije svega, je li apelantica osoba koja nezakonito boravi u stanu i je li, prema tome, potrebno čekati da se odredi može li se postupak za apelantičinim iseljenjem voditi nakon isteka perioda od osam godina. Kantonalni sud smatra da je potrebno utvrditi je li apelantica koristila stan osam godina i je li postupak protiv apelantičinog iseljenja bio pokrenut na temelju članka 30. Zakona o stambenim odnosima.

VI. Dopustivost

13. Prema Članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, *"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini."*

14. Sukladno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, "Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

15. U ovom je slučaju Kantonalni sud, 15. listopada 2001. godine, donio Rješenje broj GŽ-407/01, a apelantica je podnijela apelaciju Ustavnom sudu 4. prosinca 2001. godine, što znači u propisanom roku od 60 dana. Obzirom na vrijednost spora, apelantica nije imala pravo izjaviti reviziju na rješenje Kantonalnog suda pa je, prema tome, rješenje Kantonalnog suda posljednji pravni lijek koji je apelantica mogla koristiti.

16. Iz navedenog slijedi da je apelacija dopustiva.

VII. Meritum

a) *Pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije*

17. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:
“Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke”.*

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

[...]

18. Apelantica tvrdi da je nedonošenje odluke Općinskog i Kantonalnog suda o njenom statusu dovelo do povrede članka II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ona tvrdi da je ispunila uvjete koji su potrebni za stjecanje statusa nositelja stanarskog prava i da su Općinski i Kantonalni sud trebali odlučiti o ovoj stvari prije razmatranja njenog eventualnog iseljenja.

19. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, pravo na korištenje doma je “građansko pravo” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A broj 109, stavak 68). Zahtjev koji je apelantica podnijela Općinskom i Kantonalnom sudu, u svezi stanarskog prava, konstituira građansko pravo na koje se primjenjuje članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

20. Zadaća Ustavnog suda nije određivanje ispunjava li apelant uvjete za stjecanje statusa nositelja stanarskog prava. Njegova je zadaća ograničena na ispitivanje jesu li Općinski i Kantonalni sud povrijedili apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kada su odlučivali o njezinom zahtjevu. Pojam pravičnog suđenja u određivanju građanskih prava ne uključuje samo proceduralne garancije za vrijeme suđenja, lako nije izričito navedeno u članku 6. stavak 1. Europske konvencije, ovo pravo uključuje neodvojivo pravo na pristup sudu, bez kojeg bi značenje proceduralnih garancija iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije bilo suvišno (vidi, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1975. godine, serija A broj 18, stavak 36). Drugim riječima, pojedinac, u određivanju svojih građanskih prava, ima pravo tražiti presudu suda koja razmatra meritum njegovog zahtjeva. U biti, pojam “pristupa sudu” zahtjeva djelotvornu i transparentnu proceduru sukladno kojoj se može podnijeti zahtjev sudu u cilju donošenja

odluke. Uskraćivanje sudskog preispitivanja u takvim slučajevima dovodi do povrede članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

21. Ustavni je sud prethodno naznačio da postoji povreda prava na pristup sudu u slučajevima koji se tiču stambenih pitanja kada su Općinski i Kantonalni sud, vraćajući predmet upravnom organu, odbili odlučiti o meritumu predmeta uslijed navodnog nedostatka nadležnosti (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 6/98 od 24. rujna 1999. godine, objavljenu u "Službenom glasniku BiH" broj 20/99; broj U 15/00 od 15. prosinca 2000. godine, objavljenu u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 10/01). Pored toga, Ustavni sud smatra da upravni postupak, koji je u tijeku, ne može biti razlogom za nedonošenje odluke o meritumu (vidi. Odluka Ustavnog suda, broj U 7/99 od 5. studenoga 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", broj 3/00).

22. Međutim, pristup sudu može biti podvrgnut ograničenjima koja ne narušavaju suštinu ovog prava (vidi, *Winterwerp protiv Nizozemske*, presuda od 24. listopada 1979. godine, serija A broj 33, stavak 75), pod uvjetom da su sukladni legitimnom cilju i da su proporcionalni (vidi, *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 28. svibnja 1985. godine, serija A, broj 93, stavak 56). U biti, pravično suđenje znači obvezu donošenja presude unutar razumnog vremena kojom se okončava pravna nesigurnost u kojoj se određena osoba našla glede ostvarivanja svojih građanskih prava i obveza. Prema tome, sudovi su obvezni odlučiti o predmetu stoje moguće efikasnije. Od sudova se očekuju da dođu do odluke što brže, osim u slučaju kada se radi o činjeničnim i pravnim pitanjima kompleksne naravi.

23. U ovom predmetu, Općinski i Kantonalni sud su odlučili, sukladno članku 197. stavak 1. točka 1. Zakona o parničnom postupku, obustaviti postupak zbog toga što je upravni postupak bio u tijeku. Ovi sudovi su smatrali da, u cilju osiguranja pravne sigurnosti, pitanje apelantičinog iseljenja mora biti riješeno prije nego se odluči o njenom stanarskom pravu.

24. Apelantici nije uskraćen pristup sudu u cijelosti, već samo do okončanja upravnog postupka. Međutim, obzirom da upravni postupak traje više od 10 godina, nije izvjesno kada će se odlučiti o njenom građanskom pravu u parničnom postupku.

25. U svezi navedenog, pitanje koje se postavlja u ovome predmetu je jesu li Općinski i Kantonalni sud apelantici uskratili pristup sudu sukladno legitimnom cilju i na proporcionalan način kada su obustavili postupak zbog istodobnog vođenja upravnog postupka. U ovom pogledu, Ustavni sud mora razmotriti što je od važnosti za apelanticu.

26. U ovom su predmetu Općinski i Kantonalni sud imali mogućnost odlučiti i u postupku apelantičinog iseljenja i stjecanju stanarskog prava. Kada odlučuju o takvim predmetima, sudovi moraju uzeti u obzir i opće djelovanje koje će odluka o obustavljanju ili neobustavljanju postupka imati na pojedinačno pravo obzirom na principe Europske konvencije.

27. Argumenti koje su dali Općinski i Kantonalni sud, da je obustava sudskog postupka bila jedino sredstvo osiguravanja pravne sigurnosti, se ne može smatrati legitimnim ciljem. Prema tome, nema potrebe da Ustavni sud razmatra jesu li sredstva bila proporcionalna.

28. Ono stoje od važnosti za apelanticu tiče se njenog temeljnog prava na mirno uživanje doma i imovine, a s ciljem poštivanja pravne sigurnosti sudovi su morali primijeniti sva raspoloživa i odgovarajuća pravna sredstva. Pri tome, sudovi su morali imati u vidu i članak 10. Zakona o stambenim odnosima koji propisuje da je postupak po sporovima o stambenim odnosima žuran bez obzira rješava li ih nadležni sud ili organ uprave. U ovom slučaju, moglo bi se tvrditi da je samim odugovlačenjem u rješavanju upravnog postupka nastupila povreda apelantičinog prava na brzo rješavanje njenog statusa. Bez obzira na postupak pred upravnim organima, Općinski i Kantonalni sud su bili obvezni, kada su odlučivali o ovoj stvari, uzeti u obzir ukupan proces koji se tiče apelantičinog statusa i otkloniti moguće povrede koje su počinili drugi organi. Razmatrajući pitanja od važnosti za apelanticu, Općinski i Kantonalni sud, nakon što su došli do saznanja da se vodi upravni postupak čiji bi ishod uticao na parnični postupak, bili su obvezni, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, riješiti o apelantičnim građanskim pravima i obvezama - donošenjem konačnog rješenja.

29. Ustavni sud zaključuje da su, postupajući na navedeni način, Općinski i Kantonalni sud povrijedili apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

30. Polazeći od navedenog, Ustavni je sud, imajući u vidu članak 61. stavak 2. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno odlučio kao u izreci ove odluke.

31. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 57/02

**Zahtjev Općinskog udruženja umirovljenika Foča-Srbinje
za ocjenom ustavnosti odluke Visokog predstavnika o umanjenju
mirovina u Republici Srpskoj**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Općinskog udruženja umirovljenika Foča-Srbinje za ocjenom ustavnosti odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu o umanjenju mirovina u Republici Srpskoj, jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Općinsko udruženje umirovljenika Foča-Srbinje (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnijelo je, 16. srpnja 2002. godine, zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom ustavnosti odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu iz travnja/svibnja 2000. godine. U zahtjevu nije narečen točan naziv odluke.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. stavak 4. Poslovnika Ustavnog Suda, Ustavni sud nije dostavio apelaciju drugoj strani radi dostavljanja odgovora.

III. Činjenično stanje

3. Podnositelj zahtjeva traži ocjenu gore narečene odluke zbog toga stoje umanjila mirovine u Republici Srpskoj. U zahtjevu je također narečeno da mirovine nisu uopće isplaćivane za pojedine mjesece. Podnositelj zahtjeva tvrdi da su odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu povrijeđena njihova ljudska prava.

IV. Relevantni propisi

4. Podnositelj se zahtjeva poziva na odluku Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu o umanjenju mirovina u Republici Srpskoj, bez preciznog navođenja naziva i točnog nadnevka narečene odluke.

V. Dopustivost

5. Podnositelj zahtjeva ne navodi na temelju koje odredbe članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine podnosi zahtjev Ustavnom sudu, već samo navodi da podnosi zahtjev za ocjenom ustavnosti odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu. Ovo navodi na zaključak da je podnositelj zahtjeva podnio zahtjev na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

6. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta ".*

1. Obzirom da je narečena ustavna odredba izričito odredila subjekte koji mogu pokrenuti spor iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, slijedi da podnositelj zahtjeva nema *locus standi* iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine za pokretanjem postupka ocjene ustavnosti.

VI. Zaključak

8. Obzirom da podnositelj zahtjeva nema *locus standi* iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud, polazeći od odredbi članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno odlučio kao u izreci ove odluke.

9. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 64/02

**Apelacija I. H. protiv rješenja Općinskog suda Živinice broj P-8/00
od 23. lipnja 2000. godine, Kantonalnog suda u Sarajevu broj
GŽ-952/00 od 15. ožujka 2001. godine i Kantonalnog suda
u Tuzli broj GŽ-546/02 od 16. rujna 2002. godine**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 61. stavak 1. točka 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 24. listopada 2003. godine, donio sljedeću

ODLUKU

Djelomice se usvaja apelacija I. H. iz Bašigovaca, Živinice.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Općinskog suda u Živinicama, broj R 8/00 od 23. lipnja 2000. godine.

Nalaže se Osiguravajućem društvu "Sarajevo-osiguranje" da odmah isplati apelantu iznos od 47.677 KM na ime neisplaćene invalidske mirovine za razdoblje od 1. travnja 1992. godine do dana donošenja ove odluke Ustavnog suda sa zakonskom zateznom kamatom, te da izravno isplaćuje apelantu, dok postoji za to pravna osnova, obroke mjesečnih renti u iznosu od 343 KM i to svakog tekućeg mjeseca od 1. do 10. pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

U ostalom dijelu, apelacija se odbija.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. I. H. (u daljnjem tekstu: apelant), iz sela Bašigovci u okolini Živinica, podnio je 13. studenoga 2000. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, protiv rješenja Općinskog suda u Živinicama broj P: 8/00 od 23. lipnja 2000. godine, Kantonalnog suda u Sarajevu broj GZ-952/00 od 16. ožujka 2001. godine i Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ- 546/02 od 16. rujna 2002. godine. Apelant se žali da su mu sudovi uskratili pravo na invalidsku mirovinu, koju isplaćuje talijansko osiguravajuće društvo preko Osiguravajućeg društva “Sarajevo-osiguranje”, sektor međunarodne zelene karte (u daljnjem tekstu: Sarajevo-osiguranje), kao odštetu za štetu koju je pretrpio u prometnoj nesreći 1971. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Ustavni je sud 13. studenoga 2000. godine primio apelaciju koju je apelant podnio pozivajući se na članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

3. Ustavni je sud, 3. rujna 2002. godine, zatražio od apelanta dostavu kompletne relevantne dokumentacije. Apelant je 16. rujna 2002. godine dostavio odgovor, udovoljavajući zahtjevu Ustavnog suda.

4. Apelant je 12. studenoga 2002. godine uputio požurnicu Ustavnom sudu, tražeći da se okonča postupak što prije, a dostavio je i određene dokumente.

5. Budući da je apelant pokrenuo i neke druge postupke nakon što je podnio apelaciju Ustavnom sudu i, uzimajući u obzir činjenicu da je dostavio sve te odluke Ustavnom sudu, Ustavni je sud 24. prosinca 2002. godine zatražio od apelanta izjašnjenje o tome odnosi li se apelacija na te odluke.

6. Ustavni je sud, 6. siječnja i 6. lipnja 2003. godine, zatražio od Centralne banke Bosne i Hercegovine dostavu zvaničnog obračuna vrijednosti 4.459 dinara, preračunavajući ovaj iznos u sada važeću valutu Bosne i Hercegovine, tj. konvertibilnu marku na dan kada je presuda Općinskog suda u Živinicama (ožujak 1992. godine) postala pravomoćna. Centralna banka Bosne i Hercegovine još uvijek nije dostavila odgovor.

7. Ustavni je sud, 15. siječnja 2002. godine, zatražio od “Sarajevo-osiguranja”, Kantonalnog suda u Sarajevu, Kantonalnog suda u Tuzli i Općinskog suda I u Sarajevu dostavu odgovora na apelaciju i dopunu apelacije.

8. “Sarajevo-osiguranje” je, 25. siječnja 2003. godine, dostavilo odgovor na apelaciju.

9. Apelant je, 27. siječnja 2003. godine, dostavio dopis Ustavnom sudu u kojem ga je informirao da proširuje apelaciju na sve pokrenute postupke.
10. Kantonalni je sud u Tuzli, 31. siječnja 2003. godine, dostavio odgovor Ustavnom sudu.
11. Ustavni je sud, 7. veljače 2003. godine, primio odgovor na apelaciju od Općinskog suda I u Sarajevu.

III. Činjenično stanje

12. Talijanska je državljanica L. M. 1971. godine prouzročila prometnu nesreću u Živinicama. U toj je nesreći L. M. apelantu nanijela teške tjelesne ozljede. Presudom, broj P 666/87 od 24. siječnja 1992. godine, Općinski je sud u Živinicama proglasio L. M. krivom za prometnu nesreću. Osiguravajućem je društvu tužene bilo naloženo da plati izvjestan iznos novca kao odštetu za psihičke i fizičke ozljede, te da plati troškove postupka. Nadalje, bilo mu je naloženo da plati izvjestan iznos novca kao odštetu za radnu nesposobnost apelanta za razdoblje od 1980. do 1. rujna 1991. godine. Sto se tiče razdoblja nakon narečenog nadnevka, osiguravajućem je društvu tužene naloženo da plati invalidsku mirovinu u iznosu od 4.459 dinara sve dok za to postoje zakonski uvjeti.

13. "Sarajevo-osiguranje" je, 29. siječnja 1992. godine, zaključilo s apelantom izvan-sudsko poravnanje. Sukladno poravnanju, "Sarajevo-osiguranje" je platilo novčanu odštetu, a bilo je obvezno plaćati i mjesečnu invalidninu u narečenom iznosu od 4.459 dinara. Međutim, mjesečna je renta isplaćena samo za ožujak 1992. godine. Nakon toga, isplata je obustavljena. Apelant nije primio nikakvu obavijest o razlozima obustave, pa se obratio podružnici "Sarajevo-osiguranja" u Tuzli priloživši potrebnu dokumentaciju. Međutim, podružnica u Tuzli nije odgovorila na apelantovo obraćanje.

Prvi niz postupaka

14. Zbog neudovoljavanja zahtjevu, apelant je 28. listopada 1997. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Živinicama protiv "Sarajevo-osiguranja" radi duga neisplaćenih mirovina u razdoblju od 1. travnja 1992. do 28. listopada 1997. godine i isplatu mjesečnih renti za naredno razdoblje u iznosu od 343 KM. budući da postupak pred prvostupanjskim sudom nije bio djelotvoran, apelant se obratio Ombudsmanu Federacije Bosne i Hercegovine koji je, dopisom od 27. studenoga 1997. godine, zatražio od predsjednika Općinskog suda ubrzavanje postupka i donošenje odluke u ovom predmetu. Ombudsman se pozvao na članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i zatražio da se Općinski sud obrati Ombudsmanu pisanim dopisom o mjerama koje su poduzete nakon ovog zahtjeva. Općinski sud nije postupio prema ovom dopisu.

15. Konačno, Općinski je sud u Živinicama 3. ožijka 1999. godine donio presudu broj P-329/98. Taj je sud ustanovio da je tuženo "Sarajevo osiguranje" krivo, naložio mu je da isplati apelantu iznos od 22.500 KM za neplaćene mjesečne obroke u razdoblju od 1. travnja 1992. do 28. listopada 1997. godine za zateznom zakonskom kamatom, a da ubuduće nastavi isplaćivati mjesečne rente u iznosu od 343 KM.

16. Dužnik "Sarajevo-osiguranje" je uložio priziv Kantonalnom sudu u Tuzli, koji je donio Rješenje broj Gž.392/99 od 22. prosinca 1999. godine, kojim je usvojio priziv, poništio prvostupanjsku presudu i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovni postupak i odluku. U obrazloženju ovog rješenja Kantonalni je sud naveo da se radi o presuđenoj stvari, jer je presuda Općinskog suda u Živinicama, broj R666/87 od 24. siječnja 1992. godine, postala pravomoćna 5. ožujka 1992. godine, te je stranka mogla samo tražiti izmjenu već utvrđene rente.

17. U ponovljenom postupku Općinski je sud u Živinicama, Rješenjem broj P-8/00 od 23. lipnja 2000. godine, odlučio odbiti apelantovu tužbu od 28. listopada 1997. godine zbog činjenice da je o predmetu već odlučeno konačnom presudom iz 1991. godine (*res iudicata*). Danom donošenja ovoga rješenja Apelant je preinačio tužbeni zahtjev, tražeći da Općinski sud naloži isplatu jedinstvenog iznosa od 33.957 KM za neisplaćene mjesečne rente i da isplaćuje naredne rente u iznosu od 343 KM, kao ekvivalent vrijednosti od 4.459 dinara u 1991. godini. Općinski je sud u obrazloženju istaknuo da apelant može ostvariti svoja prava u izvršnom postupku, a da se takav postupak već vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu. Apelant se nije žalio protiv rješenja Općinskog suda, ali je predložio Kantonalnom sudu u Tuzli da predmet uputi stvarno nadležnom sudu. Kantonalni je sud u Tuzli, Rješenjem broj R. 162/00 od 4. kolovoza 2000. godine, odbio apelantov prijedlog.

Drugi niz postupka

18. Tijekom prvostupanjskog postupka pred Općinskim sudom u Živinicama, taj je sud informirao apelanta da je Općinski sud I u Sarajevu nadležan za izvršenje presude iz 1991. godine. Slijedeći ove upute, Apelant je 15. ožujka 1998. godine podnio prijedlog Općinskom sudu u Sarajevu da donese rješenje o izvršenju presude iz 1991. godine. Apelant je, također, priložio nalaze vještaka Općinskog suda u Živinicama. Vještak je dao *modus operandi* za preračunavanje dinarskog iznosa u ekvivalentnu KM vrijednost mirovinskih renti. Općinski je sud I u Sarajevu, 20. svibnja 1998. i 2. prosinca 1999. godine, zatražio od apelanta dopunu prijedloga da bi mogao uskladiti prijedlog s dispozitivom presude. Konačno, Rješenjem broj 1.691/98 od 27. ožujka 2000. godine, Općinski je sud I u Sarajevu odbacio prijedlog kao nepotpun.

19. Nakon ovog rješenja apelant je uložio priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu. Rješenjem broj Gž-952/00 od 16. ožujka 2001. godine, Kantonalni je sud odbio apelantov priziv i potvrdio prvostupanjsko rješenje.

Treći niz postupka

20. Apelant je podnio tužbu Općinskom sudu u Živinicama za sinkroniziranje i konverziju mirovinskih renti. U odgovoru na tužbu, tuženo je “Sarajevo-osiguranje” ponudilo apelantu 20.000 KM za mirno rješenje spora. Općinski je sud u Živinicama, 7. studenoga 2001. godine, donio djelomičnu presudu broj P-554/00, kojom je tuženom “Sarajevo-osiguranju” naloženo plaćanje iznosa od 20.000 KM za izgubljene mirovinske rente sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđivanja pa do konačne isplate. Općinski je sud obrazložio da će stid u daljnjem postupku ustanoviti utemeljenost ostatka apelantovog zahtjeva.

21. Tuženi je uložio priziv Kantonalnom sudu u Tuzli koji je, Rješenjem broj GŽ-546/02 od 16. rujna 2002. godine, usvojio priziv, poništio prvostupanjsku presudu i vratio predmet prvostupanjskom sudu.

Ostale institucije kojima se obraćao apelant

22. Apelant se također obraćao Prizivnom povjerenstvu - Odjelu za ljudska prava Tuzlansko-podrinjskog kantona koje je, 15. listopada 1997. godine, zatražilo od “Sarajevo-osiguranja” dostavu svoga mišljenje u svezi apelantovog zahtjeva. Aktom broj 10003/87 od 20. listopada 1997. godine, “Sarajevo-osiguranje” je istaknulo da nije u mogućnosti djelovati prema apelantovom zahtjevu, jer je kompletna potrebna dokumentacija uništena u požaru za vrijeme rata u Sarajevu, te da apelant nije dostavio “Sarajevo-osiguranju” svoju privatnu dokumentaciju kako bi omogućio “Sarajevo-osiguranju” poduzimanje potrebnih mjera. Uz to, “Sarajevo-osiguranje” je nadalje istaknulo da će pokušati kontaktirati sa talijanskim osiguravajućim društvom i podružnicom u Tuzli.

23. Apelant je tražio od Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine da intervenira glede isplate duga tuženog i daljnje isplate mirovinskih renti. U odgovoru od 11. prosinca 1998. godine, ovo je ministarstvo apeliralo da se pokrene sudski postupak i pozvalo se na činjenicu da je “Sarajevo-osiguranje” bilo obvezno izvršiti svoje ugovorne obveze.

24. Apelant je 25. svibnja 2001. godine pokrenuo izvršni postupak pred Općinskim sudom II u Sarajevu protiv dužnika Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, Odjela za međunarodne i konzularne poslove. Kao osnovu za izvršni postupak, apelant se pozvao na verbalnu notu broj 743 Veleposlanstva Italije ti Bosni i Hercegovini, koja je uključivala neke relevantne dokumente u svezi talijanskog osiguravajućeg društva. Općinski je sud II u Sarajevu, Rješenjem broj I 10436/01 od 2. listopada 2001. godine, odbacio inicijativu kao nedopustivu, budući apelant nije pokrenuo postupak na temelju domaćeg izvršnog akta. Rješenje je postalo pravomoćno 11. listopada 2001. godine, jer je apelant propustio uložiti priziv protiv rješenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelant se žali na povredu prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te na povredu prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant se u svojoj apelaciji osvrće i na povredu prava na život iz članka II/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije zbog toga što mu je život bio ugrožen, a nije primio sredstva za život.

b) Odgovor na apelaciju

26. U odgovoru na apelaciju i dopune na apelaciju Kantonalni sud u Tuzli, Kantonalni sud u Sarajevu i Općinski sud I u Sarajevu su se pozvali na obrazloženja dana u relevantnim odlukama.

V. Dopustivost

a) Jurisdikcija Ustavnog suda *ratione temporis*

27. Prema članku XII Ustava Bosne i Hercegovine i članku 60. Poslovnika Ustavnog suda, *Ustavni sud donosi odluku kojom odbija apelaciju kao neutemeljenu kad utvrdi da se ne radi o pitanju iz Ustava*. Prema tome, Ustavni sud treba razmotriti pitanje do kojeg je stupnja Ustavni sud mjerodavan *ratione temporis* razmatrati predmet, vodeći računa o navodnim povredama koje su se desile prije nego što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu, tj. 14. prosinca 1995. godine.

28. Ustavni sud smatra da je, sukladno općeprihvaćenim principima međunarodnog prava, izvan nadležnosti Ustavnog suda *ratione temporis* odlučivati vode li događaji koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, tj. 14. prosinca 1995. godine, povredama ljudskih prava. Ustav Bosne i Hercegovine se zbog toga ne može primjenjivati retroaktivno. Međutim, dokazi koji se odnose na takve događaje mogu biti relevantni kao pozadina događajima koji su se desili nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Pored toga, u mjeri u kojoj apelant navodi kontinuiranu povredu prava nakon 14. prosinca 1995. godine, predmet može ulaziti u okvir nadležnosti *ratione temporis* Ustavnog suda. Prema tome, Ustavni je sud kompetentan *ratione temporis* ispitivati narečene povrede ljudskih prava ukoliko su se pojavile ili su se nastavile nakon 14. prosinca 1995. godine. Ustavni sud, pri tome, vodi računa o događajima koji su se pojavili prije narečenog nadnevka, kao izvjesnoj pozadini.

29. Ipak, upravno ili građansko pravo često propisuje za činjenicu neplaćanja određenih novčanih potraživanja iz razdoblja kada Ustav Bosne i Hercegovine još nije stupio na snagu kontinuiranu odgovornost, koja traje i nakon toga nadnevka, tj. ne tretira ih kao

okončane događaje. Ustavni sud bi u tom slučaju bio nadležan donijeti meritornu odluku u svezi pitanja predstavlja li izostanak plaćanja ovih novčanih potraživanja, ako bi to bio predmet apelacije, povredu jednog od ustavnih prava, kao što je to pravo na imovinu. Mada bi izvorna odgovornost potjecala iz razdoblja prije 14. prosinca 1995. godine, povreda Ustava Bosne i Hercegovine bi ležala, prije svega, u trenutačnom neizvršavanju obveze, a ne u događajima prije nego što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

30. Apelant se žali da je "Sarajevo-osiguranje" obustavilo plaćanje invalidskih renti od travnja 1992. godine. On, dalje, navodi da relevantni sudovi nisu djelotvorno zaštitili njegovo pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koje on ima i nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu, kršeći na taj način i članak 6. Europske konvencije. Međutim, stopiranje plaćanja se nastavilo do dana donošenja ove odluke. Kompletan je postupak vođen nakon 14. prosinca 1995. godine. Prema tome, Ustavni je sud mjerodavan ispitati činjenicu zašto apelantova invalidnina nije isplaćivana nakon travnja 1992. godine.

b) Iscrpljivanje pravnih lijekova i vremenski rok

31. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije glede iscrpljenosti pravnih lijekova i vremenskog roka za podnošenje apelacije, Ustavni sud polazi od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

32. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini."

33. Članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

34. Pitanje pokrenuto u apelantovoj apelaciji je vezano za povredu njegovih prava iz Europske konvencije. Prema članku II Ustava Bosne i Hercegovine, ova su prava Ustavom zaštićena prava u Bosni i Hercegovini. Prema tome, Ustavni sud ima jurisdikciju *ratione materiae* za ovu apelaciju. Apelant je podnio apelaciju 13. studenoga 2000. godine kada je drugostupanjski postupak pred Kantonalnim sudom vi Sarajevu drugog niza postupaka još uvijek bio u tijeku. Treći niz postupaka je, isto tako, bio u tijeku pred mjerodavnim sudovima.

35. Međutim, u tijeku postupka pred Ustavnim sudom, narečeni postupci su se okončali i apelant je 16. rujna 2002., 12. studenoga 2002. i 27. siječnja 2003. godine dostavio dopunu apelacije, pobijajući odluke koje je dobio između nadnevka kada je podnio apelaciju Ustavnom sudu i nadnevka njegovih dopuna apelacije. S tim u vezi, Ustavni je

sud zaključio da je apelant podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj R. 162/00 od 4. kolovoza 2000., rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-952/00 od 16. ožujka 2001. i rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž.546/02 od 16. rujna 2002. godine.

36. Glede postupaka koji su okončani Rješenjem Kantonalnog suda u Tuzli broj P 8/00 od 23. lipnja 2000. godine, Ustavni je sud ustanovio da apelant nije iscrpio sve efektivne i adekvatne pravne lijekove, tj. nije se žalio na prvostupanjsko rješenje. To se može objasniti činjenicom da je Općinski sud u Živinicama, u tijeku prvostupanjskog postupka, uputio apelanta na izvršni postupak pred Općinskim sudom II u Sarajevu. Ustavni sud *smatra da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kako bi došao do ostvarenja svojih prava. Osim toga, Sud zapaža da je jedan od temeljnih postulata Konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva te da se propust u organiziranju pravnog i sudskog sustava države, na način da pruža odgovarajuću zaštitu individualnih prava, ne može pripisati krivnji pojedinca zbog kojeg njegova prava smiju biti kršena* (vidi Odluku Ustavnog suda, U 18/00, od 10. svibnja 2002. godine, stavak 40., objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 30/02). Uzimajući u obzir da je apelant teški invalid, koji pokušava ostvariti svoje pravo na invalidsku mirovinu koja je od vitalnog značaja za njega i činjenicu da nije imao pravnu pomoć, ne bi bilo razumno tražiti od apelanta da djeluje drukčije nego što je djelovao. Pored toga, prema općepriznatim pravilima međunarodnog prava, zadaća je suda čiju je odluku apelant pobijao dokazati da domaći pravni lijekovi nisu bili iscrpljeni i dokazati postojanje takvih lijekova (vidi npr. *mutatis mutandis* odluku o dopustivosti bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, *Grčka protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, prijava broj 299/57, Godišnjak II, str. 190). Međutim, nijedan sud to nije učinio. Ustavni sud zbog toga zaključuje da je apelacija u ovom dijelu dopustiva.

37. Glede izvršnog postupka pred Općinskim sudom I u Sarajevu, apelant je ispunio sve uvjete predviđene člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, pa Ustavni sud smatra da je ovaj dio apelacije, također, dopustiv.

38. Glede predmeta broj Gž-546/02, prema dokumentima koji su raspoloživi Ustavnom sudu, postupak je još u tijeku budući je Kantonalni sud u Tuzli, Rješenjem broj Gž.546/02 od 16. rujna 2002. godine, usvojio priziv “Sarajevo-osiguranja”, poništio prvostupanjsku presudu i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovo suđenje. Prema tome, ovaj je dio apelacije preuranjen i mora se odbaciti kao nedopustiv.

V. Meritum

39. Ustavni sud ponovno ističe da je apelant 28. listopada 1997. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Živinicama protiv “Sarajevo-osiguranja” zbog duga na ime neisplaćenih mirovinskih obroka za razdoblje od 1. travnja 1992. godine. Pored toga.

apelant je 15. travnja 1998. godine podnio prijedlog Općinskom sudu 1 u Sarajevu za izvršenje presude broj R666/87 od 24. prosinca 1991. godine. Narečeni je postupak pred Općinskim sudom u Živinicama okončan Rješenjem broj P-8/00 tako što je apelantova tužba bila odbačena kao *res iudicata*. Drugi je postupak, pokrenut pred Općinskim sudom I u Sarajevu, okončan u prizivnom postupku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu rješenjem broj Gž-952/00, na temelju kojeg je taj sud odbacio apelantov prijedlog za izvršenje kao neprecizan. Apelant je pobio oba postupka navodeći povredu prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

40. Budući je apelant pobio oba niza postupaka, Ustavni će sud prvo ispitati je li postupak, pokrenut apelantovom tužbom Općinskom sudu u Živinicama, povrijedio apelantovo pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, a onda će, ako je potrebno, ispitati je li došlo do povrede istih prava u drugom nizu postupaka.

40. Općinski je sud u Živinicama istaknuo u svom rješenju da je apelant tražio plaćanje neisplaćenih mirovinskih obroka za razdoblje od 1. travnja 1992. do 30. lipnja 2000. godine i isplatu obroka za naredno razdoblje u mjesečnom iznosu od 343 KM obzirom da ovaj iznos odgovara, prema vještaku financijske struke, vrijednosti invalidske mirovine izražene u bivšim jugoslavenskim dinarima. Općinski je sud ustanovio da apelant nije tražio reviziju iznosa vrijednosti rente koja je već bila utvrđena pravomoćnom presudom broj P-666/87 od 24. siječnja 1992. i, naknadno, 29. siječnja 1992. godine izvansudskim poravnanjem. Općinski je sud u Živinicama, nadalje, istaknuo da su apelantov tužbeni zahtjev, strane u postupku i činjenice iznesene u zahtjevu iste, te da se, prema članku 315. stavak 2. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 42/98), predmet mora odbaciti kao *res iudicata*.

41. Ustavni sud smatra da je spor pred Općinskim sudom u Živinicama vezan za pitanje jesu li apelantova građanska prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije povrijeđena u smislu prava na pristup sudu, jer Općinski sud u Živinicama nije odlučio o predmetu u meritumu.

42. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke."

44. Članak 6. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične

optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

45. Prizivna je jurisdikcija Ustavnog suda (članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine), sukladno ustaljenoj praksi, ograničena na "pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu", i Ustavni sud, prema tome, nije mjerodavan preispitivati odluke redovitih sudova glede utvrđenog činjeničnog stanja ili tumačenja i primjene nižerangiranog prava, sve dok te odluke ne povređuju apelantova ustavna prava. Ovo će biti slučaj kada redoviti sudovi zanemaruju ustavna prava ili ih pogrešno primjenjuju, uključujući slučajeve kada je primjena prava očividno proizvoljna, ako je pravo po sebi protivno Ustavu Bosne i Hercegovine ili ako su povrijeđeni temeljni proceduralni principi (pravičan postupak, pristup sudu, efektivni pravni lijekovi i u drugim slučajevima).

46. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članku 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. veljače 1975. godine, serija A, broj 18. stavak 36). Postoji opravdano isključenje pristupa sudu u slučajevima kada je o građanskim pravima i obvezama već pravomoćno odlučeno (vidi odluku o dopustivosti bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, E 7761/77, Odluke i izvješća (OI) 17, str. 171), kao i opravdano inherentno ograničenje prava pristupa sudu u slučajevima kada su stranke prethodno, slobodnom voljom, zaključile sudsko poravnanje (vidi odluku o dopustivosti bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, E 11960/86 od 13. srpnja 1990. godine). Ipak, kriteriji primjene članka 6. stavak 1. Europske konvencije glede sudskog poravnanja ne može se primijeniti i na izvansudsko poravnanje, jer nedostaje, prije svega, nazočnost suda, kao garancija za preuzimanje prava i obveza slobodnom voljom stranaka. Iz tog razloga ne može se smatrati da izvansudsko poravnanje "pravomoćno" određuje, *inter alia*, građanska prava i obveze. Iz istog razloga, ne postoji mogućnost da izvansudsko poravnanje bude izvršna isprava u smislu relevantnih odredbi Zakona o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90 i 35/91 koji je preuzet Zakonom o izmjeni Zakona o izvršnom postupku kao republički zakon, "Službeni list RBiH", br. 16/92 i 13/94).

47. Ustavni sud uočava da je Općinski sud u Živinicama odlučivao o apelantovom pravu na invalidsku mirovinu u postupku P-666/87. U ovom je postupku taj sud donio presudu 24. siječnja 1992. godine. Ustavni sud, također, uočava da su pet dana nakon donošenja ove presude "Sarajevo-osiguranje" i apelant sklopili izvansudsko poravnanje utvrdivši, ponovno, međusobna prava i obveze. Na taj način, stranke su derogirale sudsko odlučenje od 24. siječnja 1992. godine, jer ono nije bilo pravomoćno u trenutku sklapanja izvansudskog poravnanja. Na ovo ne utječe činjenica da se poravnanje glede prava i obveza stranaka u suštini ne razlikuje od presude Općinskog suda u Živinicama od 24. siječnja 1992. godine. Ne ulazeći u svrsishodnost ovog poravnanja, ono je imalo za posljedicu anuliranje napora stranaka i samog suda u postupku P-666/87, uključujući

samu presudu. To, dalje, znači da se nameće obveza potpisnicama izvansudskog poravnjanja da pokrenu novi parnični spor u slučaju da stranke ne izvršavaju svoje obveze iz izvansudskog poravnjanja, jer ono predstavlja obligacijski odnos i povlači iste posljedice kao i svi ostali obligacijski odnosi.

48. Obzirom da "Sarajevo-osiguranje" nije izvršavalo svoje obveze od 1. travnja 1992. godine, apelant je 28. listopada 1997. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Živinicama protiv "Sarajevo-osiguranja" radi izvršenja obveza iz izvansudskog poravnjanja. To znači da je apelant tražio da mu sud utvrdi njegova građanska prava kao što to garantiraju odredbe članka 17. i članka 148. stavak 1. Zakona o obligacijskim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 koji je preuzet Zakonom o preuzimanju Zakona o obligacijskim odnosima, "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 2/92 i 13/94) i članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Općinski sud u Živinicama nije donio meritornu presudu, već je rješenjem odlučio odbaciti tužbu kao *res iudicata*. Na taj način, Općinski je sud u Živinicama uskratio apelantu pristup sudu u smislu uskraćivanja meritornog odlučivanja o njegovim građanskim pravima.

49. Iz tih razloga Ustavni sud smatra da su apelantovi prizivi utemeljeni. Općinski je sud u Živinicama, svojim rješenjem broj P-8/00 od 23. lipnja 2000. godine, povrijedio apelantovo pravo na pravičan postupak glede prava pristupa sudu iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer nije odlučio u meritumu predmeta, već je odbacio apelantovu tužbu iz formalnih razloga.

50. Apelant se poziva i na članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koji glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(k) Pravo na imovinu."

51. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

52. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo se pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva

ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, među ostalim, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, od 23. rujna 1982. godine, serija A broj 52, stavak 61).

53. Riječ “imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (usporedi Odluku Ustavnog suda, U 14/00, od 4. travnja 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 33/01). Potraživanje za koje apelant ističe da ga je stekao može se smatrati imovinom u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ako je imao pravnu osnovu prema standardima Europske konvencije.

54. U ovom predmetu ne postoji dvojba da su “Sarajevo-osiguranje” i apelant sklopili izvansudsko poravnanje, na temelju kojeg se “Sarajevo-osiguranje” obvezalo isplaćivati apelantu, *inter alia*, mjesečnu invalidsku mirovinu u iznosu od tadašnjih 4.459 dinara, sve dok za to postoje zakonski uvjeti. Nema dvojbe da je “Sarajevo-osiguranje” bez ikakvog razloga stopiralo plaćanje invalidskih mirovina u ožujku 1992. godine. Obustava isplate se nastavila do danas. Apelant nije dobio nikakvu informaciju o razlogu zbog kojeg je obustavljena isplata. Pored toga, “Sarajevo-osiguranje” nije pokrenulo postupak revizije apelantovog stanja u ovom slučaju pa, prema tome, još uvijek ispunjava iste zakonske uvjete za naknadu po osnovi invaliditeta.

55. Uzimajući u obzir da “Sarajevo-osiguranje” nije pobilo apelantova prava na invalidsku mirovinu, kako je to predviđeno izvansudskim poravnanjem, ovo je osiguravajuće društvo bilo obvezno isplaćivati mjesečnu invalidninu od 1. travnja 1992. godine. Kako bi potkrijepio svoj stav, Ustavni sud ističe da je “Sarajevo-osiguranje” za vrijeme trećeg niza postupaka u 2001. godini već ponudilo apelantu iznos od 20.000 KM za neisplaćene invalidnine za razdoblje od 1. travnja 1992. do 28. listopada 1997. godine, kada je apelant podnio tužbu Općinskom sudu u Živinicama u okviru prvog niza postupaka.

56. Da bi ostvario svoja prava, apelant je 1997. godine podnio tužbu i, *inter alia*, zatražio od Općinskog suda u Živinicama nalaganje isplate neisplaćenih mjesečnih invalidskih renti od travnja 1992. godine. Prema tome, apelantovu tužbu treba smatrati tužbom sukladno Zakonu o obligacijskim odnosima radi novčanog duga iz povremenih potraživanja i kamate na koju je apelant imao pravo budući je dužnik zapao u dug glede svoje obveze iz toga vremena. U cilju prevazilaženja problema vezanog sa promjenu zvanične valute, apelant je dostavio i nalaz vještaka glede iznosa mjesečnog duga u novoj valuti Bosne i Hercegovine. Apelant nije tražio reviziju iznosa invalidnine u bilo kojem stadiju prvostupanjskog postupka pred Općinskim sudom. Ova je činjenica razvidno naznačena u obrazloženju rješenja Općinskog suda u Živinicama.

57. Iz svega narečenog, Ustavni je sud zaključio da bi apelantova tužba trebala biti smatrana zahtjevom za pokretanjem postupka na temelju obligacijskog odnosa između apelanta i “Sarajevo-osiguranja”. Međutim, Općinski je sud odlučio odbaciti apelantovu tužbu kao *res iudicata*. Na temelju takve odluke, taj sud je očividno zanemario apelantov novčani zahtjev, pa je na taj način apelantu uskraćena sudska zaštita njegovih imovinskih interesa.

58. Glede visine iznosa dugovanih invalidskih mirovina, apelant je, zbog promjene zvanične valute u Bosni i Hercegovini, tražio iznos od 343 KM, kao ekvivalentan iznos vrijednosti tadašnjih 4.459 jugoslavenskih dinara. Ovaj je iznos dobiven ekspertizom vještaka financijske struke. Ustavni sud napominje da promjena valute ili denominacija novca ne može utjecati na vrijednost potraživanja invalidnine. Drugim riječima, dugovanje obroka invalidnine predstavlja uvijek dug određene vrijednosti novca, a ne njegovog iznosa. Uzimajući u obzir da je apelant teško hendikepirana osoba, njegovu financijsku situaciju, vrijeme provedeno u pokušajima da ostvari svoja vitalna prava i činjenicu da “Sarajevo-osiguranje”, u svom odgovoru na apelaciju od 25. siječnja 2003. godine, nije pobilo nalaz vještaka glede visine invalidske mirovine, Ustavni sud nema dvojbe glede iznosa novca koji je apelant tražio.

59. Ustavni sud zaključuje da apelant ima pravo na invalidsku mirovinu u visini od 343 KM od 1. travnja 1992. godine, sa zakonskom zateznom kamatom do dana donošenja ove odluke, pa sve dok za to postoje zakonski uvjeti. Odlučivši drukčije, Općinski je sud u Živinicama povrijedio apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

60. Budući je Ustavni sud ustanovio povredu članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, nije potrebno ispitivati je li drugi niz postupaka pred Općinskim sudom I u Sarajevu sukladan Europskoj konvenciji.

61. Glede apelantovih navoda o povredi ustavnog prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, Ustavni sud nije našao nijedan razlog koji bi utemeljio apelantove navode.

VII. Zaključak

62. Nakon što je ustanovio povredu članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, na temelju članka 54. i članka 61. stavak 1. točka 1. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

63. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Ćazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 4/03

**Zahtjev O. G., iz Dervente,
za ocjenom ustavnosti Zakona o izmjenama i dopunama
Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine — Prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH” br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

Didier Maus, prof. dr., sudac

David Feldman, prof., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev O. G. iz Dervente, za ocjenom suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 34/02), jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. O. G. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), iz Dervente, podnio je 20. veljače 2003. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ističući da je ovaj zakon objavljen u "Službenom glasniku Republike Srpske" broj 34/02. Ustvari, ovaj je zakon objavljen u "Službenom glasniku Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02 i 47/02.

II. Zahtjev

2. Podnositelj zahtjeva ističe da je člankom 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju propisano da se mirovine usklađuju mjesečno prema stanju sredstava u Fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Fond). Taj Fond, kako navodi podnositelj zahtjeva, nije isplatio umirovljenicima četiri mirovine u 2000. godini i to za lipanj, srpanj, kolovoz i rujna. Uz to, od rujna 2000. godine umirovljenicima se isplaćuje samo 50% od iznosa utvrđene mirovine.

Podnositelj zahtjeva smatra da je država Bosna i Hercegovina dužna osigurati da se izvršavaju sve obveze, među kojima i obveze javnih Fondova mirovinskog i invalidskog osiguranja i fonda za zdravstvenu zaštitu.

III. Dopustivost

3. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*

- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine: jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta".*

4. Prema narečenim odredbama, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti.
5. Podnositelj zahtjeva nije ovlašten subjekt za pokretanje spora za ocjenu ustavnosti zakona.

IV. Zaključak

6. Obzirom da je zahtjev podnio neovlašteni subjekt Ustavni je sud, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 6/03

**Zahtjev G. L. i U. L., iz Sarajeva,
za ocjenom ustavnosti Sporazuma o međusobnim pravima i
obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja
("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 24/00
i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 15/00)**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. toč. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev G. L. i U. L. iz Sarajeva za ocjenom ustavnosti Sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 24/00 i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 15/00), jer su ga podnijele neovlaštene osobe.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. G. L. i U. L. (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva), iz Sarajeva, podnijeli su 28. svibnja 2003. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti Sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 24/00 i "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 15/00).

II. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda podnositelja zahtjeva i dokumenata predočenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Na temelju članka 205. stavak 2. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 27/93, 14/94 i 10/95) i članka 82. stavak 4. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 29/98), Javni Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Društveni fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine i Zavod mirovinskog i invalidskog osiguranja Mostar su, 31. ožujka 2000. godine, zaključili Sporazum o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Sporazum).

4. Prema članku 1. Sporazuma, propisano je da sudionici Sporazuma, kao nositelji osiguranja, uređuju način podjele obveza u isplati ostvarenih mirovina, uračunavanja mirovinskog staža u postupku ostvarivanja prava na mirovinu, određivanja razmjerne mirovine, ostvarivanja prava na invalidsku i obiteljsku mirovinu, nadležnost za odlučivanje o pravima i podjeli tereta isplate mirovina ostvarenih nakon potpisivanja Sporazuma, razmjenu dokumentacije i podataka i druga pitanja koja se odnose na provođenje mirovinskog i invalidskog osiguranja i Sporazuma.

III. Zahtjev

5. Podnositelji zahtjeva navode da u Sarajevu žive dulje od 40 godina i da su cjelokupan radni staž ostvarili na području Federacije Bosne i Hercegovine i to u Sarajevu. Poslije umirovljenja primali su mirovine u Sarajevu sve do 1992. godine, kada su zbog ratnih okolnosti morali otići sa Grbavice u inozemstvo. Tvrde da od svibnja 1992. do kolovoza 1994. godine nisu nigdje primali mirovinu. Od kolovoza 1994. godine do sada primaju mirovine od Republike Srpske, iako su se 2001. godine vratili u svoje stanove u Sarajevu. Ističu da su se i pismeno obraćali Zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine tražeći da im isplaćuje mirovine koje su ostvarili u Federaciji Bosne i Hercegovine i da na ovaj zahtjev nisu dobili odgovor.

6. Podnositelji zahtjeva smatraju da im je, uskraćivanjem prava da primaju mirovinu u mjestu gdje su je i ostvarili, povrijeđeno građansko pravo, te da su postali građani drugog reda jer se na njih ne primjenjuju zakoni Federacije Bosne i Hercegovine, iako u njoj žive. Navedeni problem, dalje iznose podnositelji zahtjeva, je problem i drugih umirovljenika koji su mirovine stekli na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine. Zahtijevaju od Ustavnog suda pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti Sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provođenju mirovinskog i invalidskog osiguranja, jer smatraju da Sporazum nema uporište u zakonima Bosne i Hercegovine.

IV. Dopustivost

7. Članak VI/3.(a) Ustavu Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta

8. Prema navedenim odredbama, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti.

9. Podnositelji zahtjeva nisu ovlašteni subjekti koji mogu pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom, niti je Ustavni sud nadležan za odlučivanje o ustavnosti Sporazuma kao podzakonskog akta. Zato, konkretan zahtjev nije dopustiv.

V. Zaključak

10. Polazeći od odredbi članka 55. stavak 1. toč. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno je odlučeno kao u izreci ove odluke.

11. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija L. M., iz Banjaluke, podnesena protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj K-252/01 od 18. rujna 2001. godine, i presude Osnovnog suda u Banjaluci, broj K-813/90 od 28. kolovoza 200. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. L. M. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupaj. J. P, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 6. prosinca 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj Kž-252/01 od 18. rujna 2001. godine, i presude Osnovnog suda u Banjaluci, broj K-813/90 od 28. kolovoza 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Sukladno članku 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud 30. srpnja 2003. godine zatražio odgovor na apelaciju od Okružnog suda u Banjaluci.

3. Ustavni je sud primio odgovor na apelaciju od Okružnog suda u Banjaluci 12. kolovoza 2003. godine. Odgovor na apelaciju je dostavljen, 1 1. rujna 2003. godine, punomoćniku apelanta sukladno članku 20. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Presudom Osnovnog suda u Banjaluci, broj K-813/90 od 28. kolovoza 2000. godine, utvrđeno je da je apelant 26. prosinca 1988. godine izvršio kazneno djelo - teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 186. stavak 4. Kaznenog zakonika Republike Srpske, u svezi članka 181. stavak 3. Kaznenog zakonika Republike Srpske, i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i pet mjeseci. Protiv ove je presude apelant u zakonskom roku uložio priziv Okružnom sudu u Banjaluci iz svih zakonskih razloga i predložio da se prvostupanjska presuda ukine kao nezakonita.
6. Okružni je sud u Banjaluci, presudom broj KŽ-252/01 od 18. rujna 2001. godine, odbio kao neutemeljen priziv apelanta i njegovog branitelja i potvrdio presudu Osnovnog suda u Banjaluci, broj K-813/90 od 28. kolovoza 2000. godine. Okružni je sud ustvrdio da su navodi priziva neutemeljeni, da je prvostupanjski sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje, pravilno primijenio zakonske propise na konkretan slučaj i da u prvostupanjskom postupku nisu učinjene bitne povrede kaznenog postupka.

IV. Relevantni propisi

7. **Zakon o kaznenom postupku** ("Službeni list SFRJ, br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90), i **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01), koji je u Republici Srpskoj primjenjivan na temelju članka 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske.

Članak 364. stavak 1. toč. 3. i 11.

"Bitna potvrda odredbi kaznenog postupka postoji

3. *ako je glavni pretres održan bez osobe čija je nazočnost na glavnom pretresu po zakonu obvezna, ili ako je optuženom, branitelju, oštećenom kao tužitelju ili privatnom tužitelju, protivno njegovom zahtjevu, uskraćena na glavnom pretresu uporaba svog jezika i praćenje na svom jeziku tijekom glavnog pretresa;*
11. *ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi potpuno nejasni ili znatno proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onog što se navodi u razlozima presude o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika. "*

Članak 371. st. 1. i 2. glasi:

"(1) O sjednici vijeća obavijestit će se onaj optuženi i njegov branitelj, oštećeni kao tužitelj ili privatni tužitelj koji je u roku predviđenom za priziv ili za odgovor na

priziv zahtijevao da bude izviješten o sjednici [...]. Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća obavijeste stranke i kad nisu to zahtijevale [...].

- (2) *Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju kazne a ima branitelja, osigurat će se nazočnost optuženog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nade da je to svrsishodno [...].* ”

(b) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku

(“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 26/93)

Članak 5. glasi:

“Neće se primjenjivati rečenica prva u stavku 1. stavak, 4. i stavak 7. članka 371. ”

Novije Zakon o kaznenom postupku (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 50/03) stupio na snagu 1. srpnja 2003. godine. Stupanjem na snagu narečenog zakona prestao se na teritoriju Republike Srpske primjenjivati Zakon o kaznenom postupku - Prečišćeni tekst (“Službeni list SFRJ”, br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90). Istog su dana prestale važiti izmjene i dopune ovog zakona objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske”, br. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01.

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant traži, sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocjenu ustavnosti presude Okružnog suda u Banjaluci broj Kž-252/01 od 18. rujna 2001. godine i presude Osnovnog suda u Banjaluci broj K-813/90 od 28. kolovoza 2000. godine, smatrajući da mu je, narečenim presudama, povrijeđeno pravo na pravično suđenje u kaznenom postupku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i pravo na slobodno uživanje prava bez diskriminacije iz članka 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

Predložio je da Ustavni sud meritorno odluči o ovom predmetu i donese privremenu mjeru sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda, smatrajući da za to postoje uvjeti jer je pozvan na izvršenje kazne zatvora pa bi mogle nastupiti, po njega, nenadoknadive štetne posljedice.

9. Apelant je u apelaciji naveo da su on i njegov branitelj tražili od Okružnog suda u Banjaluci da budu pravodobno obaviješteni o sjednici drugostupanjskog sudskog vijeća i da sudjeluju u postupku, ah da njegov prijedlog drugostupanjski sud nije prihvatio. Također je naveo da je, od Okružnog suda u Banjaluci, zatražio da mu se sva pismena dostavljaju u Saveznu Republiku Njemačku, a ne samo na njegovu adresu u Banjaluci, kao i to da se sada nalazi u bolnici u Saveznoj Republici Njemačkoj. Isto tako navodi da je

odbijen prijedlog njegovog branitelja za odgađanjem sjednice drugostupanjskog kaznenog vijeća i da je Okružni sud sjednicu drugostupanjskog kaznenog vijeća održao u izočnosti apelanta a uz sudjelovanje zamjenika okružnog javnog tužitelja u Banjaluci. Kako mu na ovaj način nije dana mogućnost sudjelovanja u postupku pred drugostupanjskim sudom, apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelant, također, smatra da je u konkretnom slučaju povrijeđen i princip jednakosti prava stranaka u postupku, jer je javni tužitelj sudjelovao u postupku a njemu je to pravo bilo uskraćeno. To je, po njegovom mišljenju, imalo za posljedicu donošenje drugostupanjske presude na njegovu štetu i kršenje odredbe članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

10. Okružni sud u Banjaluci, u odgovoru na apelaciju, ističe da je 18. rujna 2001. godine održao javnu sjednicu Vijeća Okružnog suda u Banjaluci u predmetu broj K-252/01 protiv apelanta zbog teškog kaznenog djela protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 186. stavak 4. u svezi članka 181. stavak 3. Kaznenog zakonika Republike Srpske, a povodom apelantovog priziva izjavljenog protiv presude Osnovnog suda u Banjaluci, broj K- 813/90 od 28. kolovoza 2000. godine. Javnoj su sjednici nazočili zamjenik okružnog javnog tužitelja u Banjaluci i apelantov branitelj. Apelant nije nazočio ovoj sjednici. U odgovoru se također navodi da je, prema izjavi apelantovog branitelja, apelant o ovoj javnoj sjednici sudskog vijeća bio uredno obaviješten. Kako po Zakonu o kaznenom postupku "nije potrebna nazočnost stranaka", javna je sjednica održana bez apelantove nazočnosti, koji je o javnoj sjednici uredno obaviješten. Okružni sud u Banjaluci na koncu ističe da je sve što je narečeno izjavio apelantov branitelj i da je ova njegova izjava konstatirana u zapisniku sa javne sjednice drugostupanjskog vijeća Okružnog suda u Banjaluci od 18. rujna 2001. godine.

Okružni sud u Banjaluci smatra da u pobijanim presudama nisu povrijeđena apelantova ustavna prava, pa ni prava iz članka II/3.(e) i članka 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Dopustivost

11. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:
"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini."
12. Članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:
"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio."

13. U ovom je predmetu pobijana presuda Okružnog suda u Banjaluci, broj Kž-252/01 od 18. rujna 2001. godine i presuda Osnovnog suda u Banjaluci, broj K- 813/90 od 28. kolovoza 2000. godine.
14. Presuda je Okružnog suda u Banjaluci, broj Kž-252/01 od 18. rujna. 2001. godine, konačna u predviđenom dvostupanjskom kaznenom postupku, i svojim je odlučnjem sa danom donošenja utvrdila pravomoćnost prvostupanjske presude u konkretnom kaznenom predmetu. Protiv ove dvostupanjske presude su iscrpljeni svi pravni lijekovi u smislu značenja članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.
15. Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj Kž-252/01 je donesena 18. rujna 2001. godine i dostavljena je apelantu 22. listopada 2001. godine.
16. Obzirom da je apelacija protiv narečenih presuda Okružnog suda u Banjaluci i Osnovnog suda u Banjaluci podnesena Ustavnom sudu 6. prosinca 2001. godine, dakle u roku utvrđenom u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, proizlazi da je pravodobna.
17. Na temelju narečenog Ustavni je sud ocijenio apelaciju dopustivom.

VII. Meritum

18. Članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima. "

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

Pravično suđenje

19. Opći zahtjev članka 6. stavak 1. Europske konvencije sadržava princip "pravičnosti" koji nije formuliran u samom članku, ali je važan za razumijevanje njegovog djelovanja.
20. U ovom pogledu Ustavni sud podsjeća da je njegova nadležnost, u prizivnim postupcima, ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati činjenično stanje ili tumačenje i način na koji primjenjuju zakon redoviti sudovi, osim u slučajevima u kojima odluke nižih sudova krše ustavna prava. To je slučaj ukoliko je neki redoviti sud pogrešno protumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskrimi-

nacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni lijekovi i u drugim slučajevima), ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava. (Vidi Odluku Ustavnog suda BiH, broj U 39/01 - "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 25/02.)

21. Ustavni sud, također, podsjeća da pravo na pravično suđenje, *inter alia*, da je mogućnost da se predoče razlozi presude, obzirom da to omogućuje apelantu djelotvorno korištenje raspoloživih pravnih lijekova (Europski sud za ljudska prava, *Hadjianastassion protiv Grčke*, presuda broj 12945/87 od 16. prosinca 1992. godine, stavak 33). Međutim, članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne zahtijeva da sud ispituje sve argumente koje su strane u postupku izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali oni ne moraju svi biti izneseni u obrazloženju presude (Europsko povjerenstvo za ljudska prava, Odluka o dopustivosti broj 10938/84 od 9. prosinca 1986. godine, Odluke i izvješća OI, 50, 98, i broj 10153/82 od 13. listopada 1986. godine, OI 49, 67). Konačne odluke prizivnih sudova ne moraju imati iscrpna obrazloženja (vidi, Europsko povjerenstvo za ljudska prava Odluka o dopustivosti broj 876)9/97 od 16. srpnja 1981, OI 25, 240). U slučaju navodnih povreda (materijalnog ili proceduralnog) zakona, Ustavni sud treba provjeriti je li u narečenom smislu postupak bio pravičan.

22. Ustavni sud naglašava da je prihvatljivost dokaza prvenstveno pitanje koje regulira domaći zakon i da je opće pravilo da domaći sudovi cijene provedene dokaze. Zadaća Ustavnog suda nije da odlučuje jesu li izjave pravilno prihvaćene kao dokazi, već da utvrdi je li postupak u cjelini pravedan, uključujući način na koji su dokazi dobiveni (vidi, između ostalih izvora, presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Doorson protiv Holandije*, 26. ožujka 1996. godine, Izvješća presuda i odluka 1996-11, str. 470, stavak 67).

23. Apelant se žali da je Okružni sud u Banjaluci donio presudu broj Kž-252/01 od 18. rujna 2001. godine bez nazočnosti njega i njegovog branitelja, te da oni zbog toga nisu mogli braniti prizivne navode na prvostupanjsku presudu. Oni, nadalje, tvrde da ovo predstavlja povredu Članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Apelant se, prema tome, žali na povredu procesnog zakona, ukazujući da mu nije bila dana mogućnost sudjelovanja u postupku pred drugostupanjskim sudom i da u drugostupanjskom postupku nije ispoštovano načelo jednakopravnosti stranaka u značenju općeg zahtjeva principa "pravičnosti" sadržanog u članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

24. Obzirom da iz okolnosti slučaja razvidno proizlazi da su se postupci pred redovitim sudovima ticali "kaznene optužbe" protiv apelanta, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv. Međutim, način primjene članka 6. stavak 1. Europske konvencije ovisi o konkretnim okolnostima i posebnim osobinama na koje ukazuje predmetni postupak. Pitanje je li apelant imao pravičan postupak treba riješiti na

temelju cjelokupnog postupka (vidi odluku Europskog suda za ljudska prava *Monnel and Morris* od 2. ožujka 1987., serija A broj 115., str. 21. stavak 54. i str. 52. stavak 56).

Jednakopravnost stranaka

25. Ustavni sud, također, uzima u obzir da je apelant osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i pet mjeseci, te smatra da je ishod suđenja pred Okružnim sudom u Banjaluci bio za njega od velikog značaja (vidi odluku Europskog suda za ljudska prava *Ekbatani protiv Švedske*, od 26. svibnja 1988., serija A 134 i odluku *Kremzov protiv Austrije* od 21. rujna 1993., serija A broj 268-B).

26. Ustavni sud ističe, u svezi općeg zahtjeva članka 6. stavak 1. Europske konvencije za primjenu principa pravičnosti, da je najvažniji od svih neformuliranih principa iz članka 6. jednakopravnost stranaka, tj. postavka da svaka strana u postupku treba imati iste mogućnosti izlaganja svojih argumenata i da nijedna do njih ne smije imati nikakvu važniju prednost u odnosu na svog protivnika. Načelo jednakopravnosti stranaka objedinjuje shvaćanje da obje stranke u postupku imaju pravo na informacije o činjenicama i navodima suprotne stranke i da svaka stranka ima jednake mogućnosti odgovoriti drugoj.

27. Imajući u vidu da je u prizivnom postupku sudjelovao apelantov branitelj i da su apelant i njegov branitelj bili uredno pozvani na javnu sjednicu Okružnog suda u Banjaluci, Ustavni sud smatra da apelantov izostanak sa javne rasprave pred Okružnim sudom u Banjaluci, u konkretnom slučaju, ne narušava principe jednakopravnosti stranaka i kontradiktornosti postupka, niti pravo javnosti na kontrolu sudstva, jer je apelantu i njegovom branitelju bila dana mogućnost sudjelovanja u drugostupanjskom postupku. Prema tome, izočnost apelanta javnoj sjednici drugostupanjskog suda u narečenim konkretnim okolnostima ovog slučaja ne predstavlja povredu ovog aspekta članka 6. stavak 1. Europske konvencije, obzirom da ciljevi ovog članka Europske konvencije time nisu manje ostvareni. To podrazumijeva da optuženi u kaznenom postupku trebaju imati ista procesna prava kao i javni tužitelj.

Načelo kontradiktornosti

28. Načelo kontradiktornosti, kao pravo, u načelu, znači priliku za stranke u kaznenom ili građanskom sudskom postupku da budu upoznate sa svim predočenim dokazima ili mišljenjima, pa čak i onim koji je iznio neovisni član državne službe pravne pomoći, u smislu utjecaja na sudsku odluku (vidi, između ostalih izvora, i *mutatis mutandis* sljedeće presude: *De Michael protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 24. veljače 1995. godine, serija A br. 307-B, str. 53-54, str. 80. i *Kerajärni protiv Finske* od 19. srpnja 1995. godine, serija A br. 322, str. 16. st. 42).

29. Ustavni sud smatra da, rješavajući pitanja potrebe kontradiktornog postupka, treba poći od činjenice da je, u prizivnom postupku pred Okružnim sudom u Banjaluci,

apelant tražio ispitivanje prvostupanjske presude iz svih zakonskih razloga, ne navodeći izričito konkretne zakonske odredbe za koje smatra da su povrijeđene.

30. Prema narečenom, imajući u vidu posebne okolnosti konkretnog prizivnog postupka, postavlja se pitanje ima li opravdanja u predmetnom slučaju da se odustane od principa kontradiktornog postupka pred Okružnim sudom u Banjaluci, na kojem bi optuženi imao pravo nazočiti i obrazložiti svoj stav glede prizivnih navoda.

31. Postoje člankom 371. Zakona o kaznenom postupku predviđena dispozicija predsjednika vijeća ili samog vijeća Okružnog suda u Banjaluci glede pozivanja optuženog i njegovog branitelja na sjednicu vijeća, Ustavni sud, u svezi apelantovih navoda, zaključuje da je Okružni sud u Banjaluci uredno pozvao i apelanta i njegovog punomoćnika na sjednicu vijeća. Međutim, postavlja se istodobno pitanje je li pobijana presuda Okružnog sud u Banjaluci, broj Kž-252/01 od 18. rujna 2001. godine, u konkretnom slučaju u suglasnosti sa standardima i kriterijima članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Nazočnost pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom i javna rasprava

32. Optuženi mora imati mogućnost osobnog nazočenja sjednici suda. Ovo se odnosi, prvenstveno, na suđenje pred prvostupanjskim sudom. Međutim, pravo na pravično suđenje također podrazumijeva pravo nazočenja pred sudovima više instancije koji odlučuju o prizivima, osim kada je razmatranje pred ovim sudovima ograničeno na procesna ili čisto pravna pitanja, kada osobno nazočenje optuženog nije od značaja.

33. Ustavni sud, nadalje, primjećuje da članak 6. stavak 1. Europske konvencije govori o javnoj raspravi, dok Zakon o kaznenom postupku govori o sjednici vijeća suda. Obzirom da Europska konvencija, prema članku II/2. Ustava, ima supremaciju nad svim ostalim zakonima, a sve domaće institucije su obvezne izravno ih primjenjivati, ovaj pojam se mora tumačiti u duhu pojma javne rasprave iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

34. Ustavni sud nalazi da su sve rasprave koje su održane u redovitom sudskom postupku održane tako da zadovolje zahtjeve "javnog suđenja" i zahtjeve prava javnosti na kontrolu sudstva.

35. Iako se apelant poziva na povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije i glede prvostupanjskog postupka, Ustavni sud zaključuje da ispitivanje prizivnih navoda glede prvostupanjske presude nije potrebno, jer se apelant ne žali izričito na neke druge povrede u prvostupanjskom postupku u odnosu na iste one na koje se žali u odnosu na drugostupanjsku presudu. On, ustvari, pobija prvostupanjsku presudu ne navodeći izričito konkretne razloge.

**Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u svezi
članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine**

36. Apelant se poziva i na povredu prava zabrane diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Članak 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao stoje spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status."

37. Sukladno pravnoj praksi Europskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili skupina osoba u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi odluku Europskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj* od 23. lipnja 1968., serija A broj 6).

38. Apelant ne navodi nikakav razlog na temelju kojeg se može zaključiti da je tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. Ustavni sud, zbog toga, zaključuje da su apelantove tvrdnje da je povrijeđeno načelo zabrane diskriminacije iz članka 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi članka 6. stavak 1. Europske konvencije, očito neobrazložene i neutemeljene.

VIII. Zaključak

39. Nakon Stoje ustvrdio da je predmetni kazneni postupak vođen sukladno zahtjevima članka II/3.(e), članka 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, polazeći od odredbi članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u izreci ove odluke.

40. Obzirom da je Ustavni sud odlučio o meritumu ovog predmeta, nije potrebno posebno odlučivanje o zahtjevu za donošenjem privremene mjere sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda.

41. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović.

U 13/03
24. listopada 2003.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 23/03
Apelacija D. A., iz Sarajeva,
protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine
broj Rev-196/00 od 25. listopada 2000. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3,(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija D. A. iz Sarajeva, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev-196/00 od 25. listopada 2000. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. D. A. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Sarajeva, podnio je 16. ožujka 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev-196/00 od 25. listopada 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2. Sukladno članku 16. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda, 1. listopada 2003. godine zatraženi su odgovori na navode apelacije od Vrhovnog suda, Federalnog pravobraniteljstva i Federalnog ministarstva unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo). Vrhovni je sud dostavio svoj odgovor 7. listopada 2003. godine.

3. Federalno pravobraniteljstvo i Federalno ministarstvo nisu dostavili odgovore.

4. Na traženje Ustavnog suda, Općinski je sud I Sarajevo dostavio 14. kolovoza 2001. godine kompletan spis broj Pr-162/97.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je 5. prosinca 1996. godine, na temelju Rješenja broj 7/4-120-2298, zasnovao radni odnos u Federalnom ministarstvu. Raspoređen je na poslove i zadatke sigurnosti prijevoza oružja, eksplozivnih i drugih opasnih materija u Odjeljenju za poslove i zadatke sigurnosti prometa - Uprave za poslove i zadatke policije.

Apelant je radio u Federalnom ministarstvu do 31. srpnja 1997. godine, kada je doneseno Rješenje broj 06/2-120-4/2748 kojim je apelant ostao neraspoređen. Narečenim je rješenjem određeno da je apelant, kao djelatnik ukinutog Ministarstva unutarnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine, dužan u vrijeme neraspoređenosti obavljati poslove i zadaće koje mu naloži načelnik Kabineta federalnog ministra unutarnjih poslova, sukladno članku 326. Zakona o državnoj upravi - Novi prečišćeni tekst ("Službeni list RBiH", broj 26/93).

7. Nakon stoje apelant podnio prigovor na narečeno rješenje kojim je ostao neraspoređen, Federalno je ministarstvo 24. rujna 1997. godine, Rješenjem broj 06/2-120-699, odbilo prigovor apelanta u cijelosti kao neutemeljen. Istim je rješenjem određeno da apelantu, ukoliko ne bude raspoređen do 1. studenoga 1997. godine, prestaje radni odnos u Federalnom ministarstvu.

8. Kako je apelantu prestao radni odnos 1. studenoga 1997. godine, Apelant je tužbom protiv Federacije Bosne i Hercegovine - Federalnog ministarstva, kod Općinskog suda I Sarajevo, pokrenuo radni spor radi poništenja narečenih rješenja o prestanku radnog odnosa.

9. Općinski je sud I Sarajevo, presudom broj Pr-162/97 od 16. lipnja 1999. godine, poništio rješenje tuženog Federalnog ministarstva broj 06/2-120-4/1748 od 31. srpnja 1997. godine i 06/2-120-699 od 24. rujna 1997. godine i obvezao tuženog da vrati apelanta u radni odnos i rasporedi na poslove i zadaće koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu.

10. Rješavajući priziv tuženog, Kantonalni je sud u Sarajevu 30. prosinca 1999. godine donio presudu broj Gž-972/99, kojom je priziv Federalnog ministarstva odbio i presudu Općinskog suda I Sarajevo potvrdio.

11. Vrhovni je sud, 25. listopada 2000. godine, rješavajući reviziju tuženog, donio presudu broj Rev-196/00 kojom je uvažio reviziju Federacije Bosne i Hercegovine - Federalnog ministarstva, nižestupanjske presude preinačio i odbio apelantov tužbeni zahtjev.

IV. Relevantni propisi

12. Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama

Zakona o unutarnjim poslovima ("Službeni list RBiH" broj 14/92)

“Članak 15.

Policija vrši upravne stručne i druge poslove i zadatke koji se odnose osobito na ... protupožarnu zaštitu, promet odnosno prijevoz određenih opasnih materija, sigurnost prometa na putovima ...

Članak 41.

Određeni djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova u vršenju poslova i zadataka policije imaju posebne dužnosti i ovlasti određene ovim zakonom (u daljnjem tekstu:

ovlaštene službene osobe).

Ovlaštenim se službenicima smatraju djelatnici koji neposredno rade na operativnim poslovima i zadacima policije i državne sigurnosti. ”

Zakon o unutarnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine

("Službene novine Federacije BiH", broj 1/96)

“Članak 77.

U roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona prestat će sa radom dosadašnji organi unutarnjih poslova na području Federacije pod kontrolom Armije RBiH kao i dosadašnji organi unutarnjih poslova na području Federacije pod kontrolom Hrvatskog vijeća obrane.

Članak 78. st. 1. i 2.

Ministarstvo će preuzeti sve djelatnike organa za unutarnje poslove iz članka 77. ovog zakona koji su bili u radnom odnosu na dan stupanja na snagu ovog zakona, a koji su bili raspoređeni u organizacijskim jedinicama u sjedištu tih organa odnosno u središnjim službama tih organa i rasporedit će ih sukladno Pravilniku o unutarnjoj organizaciji Ministarstva.

Djelatnicima iz stavka 1. ovog članka koji ne ispunjavaju propisane uvjete ili onima koji iz drugih razloga ne budu raspoređeni u Ministarstvu prestaje radni odnos u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu pravilnika iz tog stavka. ”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant apelacijom pobija presudu Vrhovnog suda, ističući da je primljen u radni odnos u Federalno ministarstvo, ali na temelju Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine od 1. veljače 1990. godine i 5. veljače 1993. godine. Apelant ne spori ni činjenicu da je u vrijeme kada je primljen u radni odnos u Federalnom ministarstvu bio na snazi Pravilnik o unutarnjoj organizaciji tog ministarstva, od 20. kolovoza 1996. godine, koji nije predviđao poslove na koje je primljen apelant.

14. Apelant navodi da je neprihvatljivo shvaćanje Vrhovnog suda što poistovjećuje radno-pravni status apelanta sa radno-pravnim statusom djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine. Naglašava da je radni odnos zasnovao u Federalnom ministarstvu. Smatra da je postojala obveza njegovog raspoređivanja sukladno članku 323. Zakona o državnoj upravi (“Službeni list RBiH” broj 26/93), iako Pravilnik o unutarnjoj organizaciji Federalnog ministarstva nije predviđao poslove na koje je raspoređen.

15. Apelant tvrdi da je prestanak njegovog radnog odnosa motiviran šikanirajućim i subjektivnim odnosom nekih odgovornih osoba u Federalnom ministarstvu prema njemu, jer je nakon prestanka njegovog radnog odnosa Federalno ministarstvo primilo veći broj službenika sa stručnom spremom koju i on ima. Smatra da je odlukom Vrhovnog suda podržano postupanje koje je oprečno članku 6. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Apelant predlaže da Ustavni sud ukine odluku Vrhovnog suda, jer je prestankom radnog odnosa povrijeđeno njegovo pravo na rad.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni je sud 7. listopada 2003. godine obavijestio Ustavni sud da smatra da nema potrebe za iznošenje dodatne argumentacije, jer je Vrhovni sud svoje pravno stajalište

povodom odluke Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-972/99 od 30. prosinca 1999. godine dao u svojoj odluci broj Rev-196/00 od 25. listopada 2000. godine.

VI. Dopustivost

17. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, *“Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.”*

Sukladno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, *“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.”*

18. Apelant je primio presudu Vrhovnog suda 2. ožujka 2001. godine, a apelacija je Ustavnom sudu dostavljena 16. ožujka 2001. godine. Slijedi da je apelacija podnesena u okviru roka od 60 dana koji je predviđen člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

19. U konkretnom je slučaju apelant iskoristio sve efikasne pravne lijekove. Posljednja je odluka presuda Vrhovnog suda. Slijedi da je apelacija dopustiva.

VII. Meritum

20. U okviru prizivne nadležnosti iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud nadležan ocjenjivati je li presudom bilo kojeg suda došlo do povrede prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenim protokolima (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), uključujući prava i slobode predviđene međunarodnim sporazumima narečenim u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine.

21. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda, ističući da je tom presudom povrijeđeno njegovo pravo na rad zaštićeno člankom 6. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Tvrdi da je na njegov slučaj primijenjen Zakon o unutarnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine (*“Službene novine Federacije BiH”*, broj 1/96), koji se odnosio na djelatnike ukinutog Ministarstva unutarnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine, iako je on bio djelatnik Federalnog ministarstva.

22. Prema članku 11/6. u svezi članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, svi sudovi u Bosni i Hercegovini podvrgnuti su, odnosno dužni su primjenjivati ljudska prava i temeljne slobode predviđene u Europskoj konvenciji i njenim protokolima. Iako se apelant u svojoj apelaciji nije pozvao na Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da narečeni aspekti apelacije pokreću pitanja koja mogu potpasti pod okvir članka 6. stavak 1. Europske konvencije, glede pravičnosti postupka koji se odnosi na apelantovo otpuštanje.

Primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava [...] svako Una pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom (...)."

23. Postavlja se pitanje odnose li se navodi apelanta na građanska prava u okviru značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Kao opće pravilo, članak 6. stavak 1. Europske konvencije zahtijeva da postoji spor oko prava i da ovo pravo bude građanske naravi. Europski sud za ljudska prava je glede spora oko pitanja uposlenja u javnu službu zaključio da se članak 6. stavak 1. može primijeniti u većini slučajeva, ali iznimka se mora napraviti u odnosu na specifičan vid uposlenja koji povlači za sobom obavljanje poslova od javnog interesa.

24. Polazeći od stajališta Europskog suda za ljudska prava, iz djelokruga djelovanja članka 6. stavak 1. Europske konvencije isključenje spor koji je pokrenuo javni službenik čiji posao ukazuje na specifične aktivnosti javnih službi, i ako ti isti službenici rade kao povjeritelji javnih organa koji su odgovorni za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti. Prema tome, spor među administrativnim organima i uposlenim, koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava, ne povlači za sobom primjenu članka 6. stavak 1. (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pellegrin protiv Francuske*, presuda od 8. prosinca 1999. godine, broj aplikacije 28541/95, st. 66. i 67).

25. Da bi se odredila primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije na javne službenike, bez obzira jesu li zasnovali radni odnos ili su uposleni pod ugovorom, Ustavni sud smatra da bi trebalo usvojiti funkcionalni kriterij utemeljen na naravi obveza i dužnosti službenika. U tom pravcu, Ustavni sud mora, sukladno predmetu i svrsi Europske konvencije, usvojiti restriktivnu interpretaciju o iznimkama iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

26. Ustavni sud smatra da u javnom sektoru svake zemlje postoje određene službe koje uključuju odgovornosti u općem interesu ili sudjelovanju u vršenju vlasti dodijeljenih javnim pravom. Uposleni u takvim službama, dakle, imaju dio suverenih ovlasti države. Država, prema tome, ima legitiman interes da od takvih uposlenika zahtijeva iznimnu sponu povjerenja i lojalnosti. S druge strane, glede drugih službi koje nemaju ovaj aspekt "javne administracije", ovaj interes ne postoji.

27. Ustavni sud, dakle, nalazi da su jedini sporovi koji su isključeni iz domene članka 6. stavak 1. Europske konvencije oni koje pokreću javni službenici čije dužnosti tipiziraju specifične aktivnosti javne službe ukoliko oni imaju ulogu povjeritelja javne vlasti odgovorne za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti. Očevidan primjer tih aktivnosti se ogleda u oružanim snagama i policiji. U praksi će Ustavni sud, u svakom

predmetu, konstatirati iziskuje li apelantov položaj - u smislu pripadajućih obveza i dužnosti - izravno ili neizravno sudjelovanje u vršenju vlasti koje imaju za cilj zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti.

28. Postupak se u konkretnom slučaju tiče apelantovog prava da mu ne prestane rad, odnosno da i dalje ostane u radnom odnosu kod Federalnog ministarstva.

29. Predmetni se slučaj odnosi na apelantova prava kao djelatnika Federalnog ministarstva, koja se prema narečenom stajalištu Europskog suda za ljudska prava smatraju kao tipičan primjer materije koja je izvan djelokruga članka 6. stavak 1. Europske konvencije. To proizlazi iz rješenja o zasnivanju radnog odnosa prema kojem je apelant bio uposlen na operativnim poslovima i zadacima Federalne policije i da se prema zakonu smatra ovlaštenim javnim službenikom, čije dužnosti obuhvaćaju specifične aktivnosti. Iz narečenih se razloga apelantova prava ne mogu podvesti pod zaštitu članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Iz svega narečenog proizlazi da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nije primjenjiv u danim okolnostima, a apelantovi navodi da je Vrhovni sud u postupku revizije pobijanu presudu donio oprečno odredbama pozitivnih zakonskih propisa Federacije Bosne i Hercegovine i tako povrijedio odredbe članka 11/2. Ustava Bosne i Hercegovine, moraju biti odbijeni kao neutemeljeni.

31. **Članak 6. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima**

Apelant smatra da je presudom Vrhovnog suda povrijeđeno njegovo pravo na rad i poziva se na članak 6. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, koji, u relevantnom dijelu, glasi:

“Države potpisnice ovog Pakta priznaju pravo na rad, koje podrazumijeva pravo svake osobe da dobije mogućnost osigurati sebi sredstva za život slobodno izabranim ili prihvaćenim radom, te će poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu ovog prava.”

Ustavni sud ističe da su, prema članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta obvezni “osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda”. Članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine predviđa da se prava i slobode ustanovljene u Europskoj konvenciji moraju izravno primjenjivati u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima, a čl. II/3. i II/6. Ustava predviđaju da ta prava moraju uživati sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine i da ih vlasti moraju provoditi.

Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine također predviđa da će uživanje prava i sloboda o kojima se govori u članku II Ustava Bosne i Hercegovine ili “u međunarodnim sporazumima pobrojanim u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine biti osigurano svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu ...”

32. Jedan od sporazuma pobrojanih u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine je Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Odredbu Ustava Bosne i Hercegovine narečene u točki 31. ove odluke ne određuju izričito da je ijedan od sporazuma o ljudskim pravima, osim Europske konvencije i njenih protokola, izravno primjenjiv u Bosni i Hercegovini. Međutim, člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, koji je naslovljen “Nediskriminacija”, se predviđa da će prava i slobode utvrđene u drugim međunarodnim sporazumima “biti osigurane svim osobama ... bez diskriminacije.” Prema shvaćanju Ustavnog suda, ova odredba podrazumijeva i obvezu da se osiguraju prava, o kojima se govori, svim osobama, kao i obvezu da se to uradi bez diskriminacije. To je jedan aspekt opće obveze prema članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine “da se osigura najviša razina međunarodno priznatih ljudskih prava ...”.

Ustavni sud ističe da tamo, gdje jedan od narečenih sporazuma o ljudskim pravima nameće razvidnu, preciznu i apsolutnu zabranu nekog pravca djelovanja, jedini način na koji se može provesti obveza da se svim osobama osiguraju spomenuta prava bez diskriminacije je davanje snage zabrani. Stoga se za zakone, koji idu oprečno od takve zabrane, ne može smatrati da su sukladni Ustavu Bosne i Hercegovine i ne mogu se promatrati kao ispravna osnova u domaćem zakonu za bilo kakvu akciju koja, prema Europskoj konvenciji i međunarodnim sporazumima iz Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine, mora biti legalna u domaćem zakonu (usporedi odluke Doma za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, CH/96/30, CH/97/69). S tim u vezi, Ustavni sud ističe da u konkretnom slučaju predmet pred Ustavnim sudom nije ocjena ustavnosti zakona na temelju kojeg se regulira radno-pravni status u Federalnom ministarstvu, te Ustavni sud, sukladno članku 26. Poslovnika Ustavnog suda, mora ispitati postoje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

33. Sukladno tumačenju iz toč. 31. i 32. ove odluke, Ustavni sud smatra da obveze države iz članka 6. stavak 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima nisu takve da bi u konkretnom slučaju, samim pozivanjem na eventualnu povredu te odredbe, dovele do pokretanja postupka pred Ustavnim sudom. Ustavni sud smatra da odredba članka 6. stavak 1. ovog Pakta podrazumijeva obvezu države da do najviše mogućnosti svojih raspoloživih sredstava poradi na tome da se postupno postigne puno ostvarenje prava na rad, svim pogodnim sredstvima, uključujući posebice zakonodavne mjere, kao i obvezu da će se zajamčiti da se to pravo vrši bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

Iako se apelant nije pozvao na odredbu članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, navod iz apelacije da je prestanak njegovog radnog odnosa motiviran “šikanirajućim subjektivnim odnosom prema njemu, a nije posljedica objektivnih nemogućnosti ostanka u radnom odnosu”, Ustavni sud primjećuje da je apelant pokrenuo pitanje iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Da bi Ustavni sud mogao ispitati ove navode apelanta na temelju članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, apelant bi morao dokazati da su ga

nadležne vlasti diskriminirale po osnovu radnog odnosa. Međutim, Ustavni sud nije imao dokaze koji bi upućivali na moguću diskriminaciju, te je odlučio ovaj dio apelacije odbiti kao neutemeljen.

VIII. Zaključak

34. Polazeći od članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 40/03
Zahtjev M. D. iz Zavidovića
za ocjenom ustavnosti članka 1. Zakona o amnestiji
(“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/99)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev M. D., iz Zavidovića, za ocjenom ustavnosti članka 1. Zakona o amnestiji (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/99), jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. M. D. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), iz Zavidovića, podnio je 5. prosinca 2000. godine zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) za ocjenom ustavnosti članka 1. Zakona o amnestiji ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 48/99).

II. Činjenično stanje

1. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda zahtjeva i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

2. Prema Zakonu o amnestiji, dano je oslobođenje od kaznenog gonjenja ili potpuno oslobođenje od izrečene kazne ili neizvršenog dijela kazne svim osobama koje su u razdoblju od 1. siječnja 1991. do 22. prosinca 1995. godine učinile bilo koje od kaznenih djela predviđenih u odgovarajućim kaznenim zakonima koji su primjenjivani na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, osim onih kaznenih djela koja su narečena ovim zakonom.

III. Relevantni propisi

3. Pobijana odredba članka 1. Zakona o amnestiji glasi:

"Ovim zakonom da je se oslobođenje od kaznenog gonjenja ili potpuno oslobođenje od izrečene kazne ili neizvršenog dijela kazne (u daljnjem tekstu: amnestija) svim osobama koje su u razdoblju od 1. siječnja 1991. godine do 22. prosinca 1995. godine učinile bilo koje od kaznenih djela predviđenih u odgovarajućim kaznenim zakonima koji su se primjenjivali na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), osim kaznenih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava iz glave XVI preuzetog Kaznenog zakona SFRJ, kaznenih djela definiranih u Statutu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, te kaznenih djela: ubojstvo iz članka 36., silovanje iz članka 88., zatim djela protiv dostojanstvu osobe i morala iz članaka 90., 91. i 92., te teški slučajevi razbojničke krađe ili razbojništva iz članka 151., kao i članka 186. stavak 2., a u svezi članka 182. Kaznenog zakona Republike Bosne i Hercegovine, ako je tim zakonom ili drugim odgovarajućim zakonom koji je primjenjivan na teritoriju Federacije predviđeno kažnjavanje ovih osoba za to kazneno djelo".

IV. Zahtjev

4. Podnositelj zahtjeva smatra da je obustavljanjem kaznenog postupka zbog nasilničkog ponašanja povrijeđeno temeljno pravo na zaštitu života i tijela oštećenog, koje je zagarantirano međunarodnom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine.

Podnositelj zahtjeva dalje ističe da se ne mogu amnestirati nasilnici za kaznena djela protiv života i zaštite tijela građana, te da nijedna demokratska država ne može donositi zakone takve naravi, jer je dužna štiti živote i tijela svojih građana. Podnositelj zahtjeva predlaže da Ustavni sud donese odluku da članak 1. Zakona o amnestiji nije u suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine.

V. Dopustivost

6. Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, "*Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:*

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine: jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta".*

Članak 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, u relevantnom dijelu, glasi:
"*... Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu odluku Sud će donijeti kad utvrdi da:*

- (...)
- 2. *je zahtjev podnesen od neovlaštene osobe;*
(...)"

7. Prema naređenoj ustavnoj odredbi, spor pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti samo Ustavom određeni subjekti, u koje ne spada podnositelj zahtjeva. Zato je zahtjev nedopustiv.

VI. Zaključak

8. Obzirom da podnositelj zahtjeva nije ovlašten subjekt koji može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom, Ustavni je sud, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno odlučio kao u izreci ove odluke.

9. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 74/03
Apelacija S. Đ., iz Brčkog,
protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine
broj GŽ-125/02 od 25. travnja 2002. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Cazina Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof., sudac

Didier Maus, prof dr, sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbija se kao neutemeljena apelacija S. Đ., iz Brčkog, podnesena protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, broj GŽ-125/02 od 25. travnja 2002. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. Đ. iz Brčkog (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa O. M., odvjetnik iz Brčkog, podnio je 16. svibnja 2002. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud), broj GŽ-125/02 od 25. travnja 2002. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni je sud 1. kolovoza 2003. godine, na temelju članka 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, od Apelacionog suda i R. G. iz Brčkog, koja je druga strana u postupku u kojem su donesena pobijana rješenja, zatražio dostavu odgovora na navode iz apelacije.

3. Ustavni je sud primio odgovor Apelacionog suda 18. kolovoza 2003. godine, a od R. G. 2. rujna 2003. godine.

Odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu sukladno članku 20. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je suposjednik s dijelom od po $\frac{1}{2}$ parcele označene kao k.č.403/19 zv. "Mujkići" njiva, površine 928 m², upisane u Pl. br. 4314 k.o. Brčko II. Protiv njega je R. G. iz Brčkog podnijela tužbu Osnovnom sudu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud), radi smetanja prava služnosti prolaza preko parcele označene kao k.č. broj 403/20 do svoje parcele broj 403/25 u površini od 479 m², upisane u Pl. broj 4396 k.o. Brčko II, na kojoj je sagrađena obiteljska kuća.

6. Postupajući po tužbi R. G., Osnovni je sud rješenjem broj P-284/01-1-4 od 27. ožujka 2002. godine ustvrdio da je apelant smetao tužiteljicu R. G. u posljednjem mirnom faktičnom posjedu prava služnosti prolaza putem preko parcele označene kao k.č.403/20 zv. "Mujkići" koja se po starom premjeru vodi kao k.č. 410/46 k.o. Brčko i koji ide cijelom duljinom te parcele, tako što je 13. srpnja 2001. godine postavio željeznu kapiju na tom putu i verbalno zabranio tužiteljici da prolazi tim putem. Sud je naložio apelantu da odmah prestane sa ometanjem tužiteljčinog posjeda, te da joj omogući neometano i mirno faktično posjedovanje prava služnosti prolaza putem preko parcele označene kao k.č. broj 403/20 i da se ubuduće uzdržava od takvog ih sličnog ponašanja.

7. Protiv rješenja Osnovnog suda broj P-284/01-I-4 od 27. ožujka 2002. godine apelant je uložio priziv Apelacionom sudu, iz svih prizivnih razloga. Apelacioni je sud rješenjem broj Gž-125/02 od 25. travnja 2002. godine odbio apelantov priziv i potvrdio presudu Osnovnog suda. Apelacioni je sud ustvrdio da predmet spora nije utvrđivanje prava služnosti puta preko parcele apelanta u korist parcele R. G., nego pravo posjeda dijela parcele radi prolaza, a što podrazumijeva samo faktično stanje - posljednji miran posjed.

8. Nadalje, R. G. je pružena sudska zaštita od apelantovog protupravnog uznemiravanja ili oduzimanja posjeda prema posljednjem stanju posjeda i nastaloj smetnji, a pri tome nije utvrđivano pravo na posjed, niti pravni osnov posjeda, kao i savjesnost posjednika (članak 122. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima - "Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine", broj 11/01), što nije bio ni predmet tog spora.

IV. Relevantni propisi

9. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima

("Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine", broj 11/01)

Članak 119., u svom relevantnom dijelu, glasi:

"Posjednik ima pravo na zaštitu od protupravnog uznemiravanja ili oduzimanja posjeda (ometanje posjeda)

Članak 122. u svom relevantnom dijelu glasi:

"1) Sud pruža zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, pri čemu nisu od utjecaja pravo na posjed, pravni osnov posjeda i savjesnost posjednika.

2) I posjednik koji je posjed stekao silom, potajno ili zlouporabom povjerenja ima pravo na zaštitu od smetanja posjeda, osim prema osobi od koje je na takav način došao do posjeda, ako od nastalog smetanja nisu protekli rokovi iz članka 152. ovog zakona".

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant tvrdi da su sudovi koji su odlučivali u ovoj pravnoj stvari radi ometanja prava služnosti prolaza postupali oprečno članku 119. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, te da je Apelacioni sud, oprečno članku 2. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, odlučivao mimo postavljenog tužbenog zahtjeva.

11. Apelant ističe da je rješenjem Apelacionog i Osnovnog suda povrijeđeno njegovo ustavno pravo na mirno uživanje imovine iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na neometano uživanje doma iz članka 8. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

12. Apelacioni je sud, u svom odgovoru na apelaciju od 12. kolovoza 2003. godine, ostao u potpunosti kod razloga iznesenih u rješenju broj GŽ-125/02 od 25. travnja 2002. godine, ističući da pobijanim rješenjem nisu povrijeđena apelantova prava.

13. Kao sudionik u postupku pred Osnovnim i Apelacionim sudom, U. G. je u odgovoru na apelaciju od 26. kolovoza 2003. godine obrazložila narav nastalog spora, navodeći da pobijanim rješenjem nisu povrijeđena prava apelanta, i predložila da se apelacija odbije kao neutemeljena.

VI. Dopustivost

14. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. "

15. Članak 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i samo ako se podnesu u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio ".

16. Apelant je apelaciju protiv rješenja Apelacionog suda, broj GŽ-125/02 od 25. travnja 2002. godine, podnio Ustavnom sudu (preporučeno poštom) 16. svibnja 2002. godine. Iz preslika je pobijanog rješenja vidljivo da je to rješenje primljeno u Osnovnom sudu 2. svibnja 2002. godine. Računajući na vrijeme koje je bilo potrebno da Osnovni sud rješenje Apelacionog suda dostavi apelantu, može se zaključiti da je apelacija protiv pobijanog rješenja podnesena u roku od 60 dana.

17. Kako su protiv pobijanog rješenja Apelacionog suda iscrpljeni svi pravni lijekovi i kako je apelacija podnesena unutar roka od 60 dana predviđenog Poslovníkom Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija dopustiva.

VII. Meritum

18. U okviru apelacione nadležnosti iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud nadležan ocjenjivati je li presudom bilo kojeg suda došlo do povrede prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, Europskom konvencijom, uključujući prava i slobode predviđene međunarodnim sporazumima narečenim u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine.

19. Prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Europskom konvencijom i njenim protokolima izravno se primjenjuju u Bosni i

Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni je sud, zato, mjerodavan preispitati je li u konkretnom slučaju došlo do povrede prava zajamčenog člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, člankom I. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i člankom 8. Europske konvencije.

1. Pravo na imovinu

20. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine u svom relevantnom dijelu glasi:

“3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz ovog članka, iz stavak 2., što uključuje:

(...)

(k) Pravo na imovinu. ”

21. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine ne pruža širu zaštitu nego članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te u tom pogledu nije potrebno da se Ustavni sud izjašnjava.

22. Članak I. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.

Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

23. Članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri posebna pravila:

(1) mirno uživanje imovine;

(2) ne lišavati nikoga njegove imovine, osim ako je to u interesu društva i ako je sukladno zakonu i općim principima međunarodnog zakona;

(3) uporabljavanje imovine prema općem interesu i plaćanje poreza i drugih prinosa i novčanih kazni.

24. Ova pravila nisu “razdvojena” u smislu da su međusobno nevezana. Drugo i treće pravilo se tiče određenih slučajeva sukobljavanja s pravom na mirno uživanje imovine i trebalo bi, dakle, biti konstruirano u svjetlu principa iskazanih u prvom pravilu (Europski sud za ljudska prava, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine, serija A br. 98, stavak 37 *in fine*; *Lithgow i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 8. srpnja 1986. godine, serija A br. 102, stavak 106).

25. Pojmovi “imovina” i “vlasništvo”, koji se javljaju u članku 1. Protokola broj 1, ne trebaju se tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju i stečena

prava pojedinca, kao što su novčana potraživanja i druge ekonomske vrijednosti. S druge strane, članak 1. Protokola broj 1 štiti samo postojeće vlasništvo i imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na stjecanja imovine u budućnosti (Europski sud za ljudska prava, presuda u slučaju *Marckx protiv Belgije*, tom 31, stavak 50; Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 37/00 objavljena u “Službenom glasniku BiH”, broj 24/02 od 29. kolovoza 2002. godine i Odluka broj U 12/01, objavljena u “Službenom glasniku BiH”, broj 20/02 od 3. kolovoza 2002. godine).

26. Ustavni sud smatra da je u svakom predmetu nužno da apelant bar pokaže da ima pravo na stvarnu ekonomsku korist. Slijedi iz činjenica predmeta da se ovaj spor odnosi na ometanje posjeda i da je članak 1. Protokola broj 1 primjenljiv.

27. Ustavni sud uočava da su sudovi, primjenjujući relevantne odredbe članka 122. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ustvrdili da je apelant ometao tužiteljicu u posljednjem mirnom faktičnom posjedu prava služnosti prolaza, putem preko parcele označena kao k.č.403/20 zv. “Mujkići” kao prolazom za pristup svom posjedu, pa su odlučili pružiti zaštitu posjedniku R. G. od protupravnog uznemiravanja prema posljednjem stanju posjeda i nastalom ometanju.

28. Ustavni sud smatra da se apelant nije konkretno pozvao na neki od principa sadržanih u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

29. Kao i u slučaju drugih materijalnih prava iz Europske konvencije, država može ograničiti korištenje prava na imovinu. Ona može lišiti pojedinca njegove imovine “u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom”. Također, može primjenjivati takve zakone koje smatra potrebitim da bi kontrolirala korištenje imovine sukladno općim interesima” ih iz drugih razloga. Dakle, država uživa širi opseg ocjene članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju nego stoje predviđeno drugim člancima Europske konvencije koji dopuštaju ograničenja korištenja prava.

30. Ustavni sud nalazi da, u principu, lišavanje imovine postoji samo onda kada se na temelju zakona ili korištenjem pravnih ovlasti sva prava vlasnika gube (*Lithgow protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, serija A, 102, presuda iz 1986. godine). Samo se fizički posjed zemlje (imovine) može smatrati lišavanjem *de facto* (*Papamichalopoulos protiv Grčke*, presuda iz 1993. godine, serija A 260-B). Isti oblik fizičkog posjeda zemlje se također može smatrati *de iure* lišavanjem ako je lišavanje nezakonito (*Hentrich protiv Francuske*, presuda iz 1994. godine, serija A 296-A, st. 34. i 35).

31. Ustavni sud nalazi da je formalno nužno odrediti predstavlja li miješanje lišavanje imovine ili pak opsežnu kontrolu korištenja imovine jer se, u principu, oni reguliraju drukčijim odredbama. Kako bi “lišavanje” imovine bilo sukladno članku 1. Protokola broj 1, ono mora biti “od javnog interesa”. U predmetu *James protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Europski je sud za ljudska prava (serija A, stavak 41 presuda iz 1986. godine) odbacio apelantov zahtjev da se pojam “javni interes” svede na pojam “interes zajednice”, te

ustvrdio da je objekt i svrha članka 1. Protokola broj 1 zaštita od proizvoljnog nasilnog oduzimanja imovine.

32. Kako bi utvrdio radi li se u ovom predmetu o lišavanju imovine, Ustavni sud se mora pozvati na posljedice mjera i okolnosti na koje se apelacija odnosi sukladno domaćem zakonu.

33. Ustavni sud zapaža da po domaćim zakonima, i to osobito Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, posjednik ima pravo na zaštitu od protupravnog uznemiravanja ili oduzimanja posjeda. Sud pruža zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom ometanju, pri čemu nisu od utjecaja pravo na posjed, pravna osnova posjeda i savjesnost posjednika. Iz narečenog proizlazi da apelant nije vlasnik prijeporne imovine, ali da je sudskom presudom uspostavljena njegova odgovornost za ometanje posjeda, sukladno naprijed narečenim zakonskim odredbama i sukladno presudama sudova.

34. U kontekstu Europske konvencije, pojam 'predviđeno zakonom' znači da država mora temeljiti lišavanje imovine u domaćem zakonu te da taj zakon mora biti i dostupan i dovoljno pouzdan. Zakon mora osigurati zaštitu protiv proizvoljnosti.

35. Ustavni sud smatra, prije svega, da se u predmetnoj situaciji ne radi o lišavanju nego o kontroli korištenja imovine u smislu značenja stavka 2. članka 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju. Prema tome, narečene su odredbe primjenjive na konkretan predmet.

36. Stavak 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju predviđa da država može donositi zakone koje smatra nužnim da bi vršila kontrolu korištenja imovine sukladno općem interesu ukoliko ti zakoni ne dovode do povrede tog članka. Glede pitanja "kontrole korištenja imovine", primjenjuje se isti princip kao i kada je u pitanju "lišavanje" u drugoj rečenici članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud uzima u obzir dva pitanja: prvo pitanje je teži li zakon kojim se vrši kontrola legitimnom cilju "u općem interesu" i drugo, je li zakon i kontrola koja se vrši proporcionalna legitimnom cilju kojem se teži.

37. Ustavni je sud ipak razmotrio stavak 2. članka 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju kao jedan od tri pravila koja se moraju uzeti u obzir sukladno općem principu "pravične ravnoteže". Međutim, država mora pokazati da su mjere kontrole bile zakonite (u smislu domaćeg zakona i Europske konvencije) i da su metode, koje su usvojene, proporcionalne cilju kojem se teži. Glede proporcionalnosti, država mora pokazati da se ne radi o pretjeranom teretu kojeg ima pojedinac, a u smislu zadovoljavanja općeg interesa.

38. Ovlast države da vrši kontrolu korištenja imovine je opsežna ali se mora koristiti sukladno drugim procesnim uvjetima koji su sadržani u Europskoj konvenciji (čl. 6. i 13).

39. Ustavni je sud ocijenio situaciju u kojoj se nalazi apelant u svjetlu pravila sadržanog u prvoj rečenici stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U smislu

ove odredbe, Ustavni sud mora odrediti je li uspostavljena pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa zajednice i uvjeta zaštite temeljnih sloboda pojedinca. Postizanje ove ravnoteže je inherentno kompletnoj Europskoj konvenciji te se, također, odražava u strukturi ovog članka (*Sporrong i Lonnroth protiv Švedske*, presuda Europskog suda za ljudska prava od 24. rujna 1981. godine, serija A, broj 52, stavak 69).

40. Nakon razmatranja "zahtjeva općeg interesa zajednice", Ustavni sud smatra da se ovaj predmet tiče ometanja posjeda.

41. Apelant tvrdi da je pobijanim rješenjem povrijeđeno njegovo ustavno pravo na mirno uživanje njegove imovine zajamčeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

42. Ustavni sud zapaža da je pružanje sudske zaštite posjedniku od protupravnog uznemiravanja, prema posljednjem stanju posjeda i nastalom ometanju, bilo sukladno zakonu, vodeći računa o specifičnim okolnostima konkretnog slučaja. Ustavni sud ukazuje da je apelant imao mogućnost drugim postupcima osporiti pravo služnosti puta.

43. Pored natečenog, Ustavni sud podsjeća da on nema zadaću ocjenjivati utvrđeno činjenično stanje ili tumačenje i primjenu zakona, što je zadaća nižih sudova, osim ako su odluke nižih sudova povrijedile apelantova ustavna prava. To bi bio slučaj ukoliko su ustavna prava zanemarena ili pogrešno primijenjena u odlukama redovitih sudova, uključujući slučajeve kada je primjena zakona bila proizvoljna, kada je primijenjeni zakon neustavan ili kada su temeljna procesna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima) bila povrijeđena.

44. Sukladno natečenom, Ustavni sud zaključuje da pobijana rješenja nisu povrijedila apelantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine.

2. Pravo na dom

45. Apelacija se odnosi i na navodnu povredu njegovih prava iz članka 8. Europske konvencije, koji, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske "

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih. "

46. Osnovna svrha članka 8. Europske konvencije je zaštita pojedinca od arbitrarnih miješanja vlasti s njihovim pravima zajamčenim člankom 8. Europske konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A broj 297-c, 56 stavak 31).

47. Ustavni sud podsjeća da, iako je cilj članka 8. Europske konvencije štititi osobu od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, od države se ne zahtijeva da se samo uzdrži od takvog miješanja. Pored ove, primarno negativne obveze, postoji i pozitivna obveza države, sadržana u efikasnom poštivanju privatnog i obiteljskog života (Europski sud za ljudska prava, *Airey protiv Irske*, presuda od 9. listopada 1979. godine, serija A, broj 32, stavak 32).

48. Ustavni sud zapaža da je nužno utvrditi pokreću li činjenice predmetnog slučaja pitanje koje se može odnositi na "poštivanje doma" kako je to predviđeno člankom 8. Europske konvencije i odnose li se te mjere, na koje se apelant žali, na "sukobljavanje" u smislu poštivanja njegovog doma.

49. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da činjenice predmeta i navodi apelanta, bilo izravno ih neizravno, suštinski nemaju nikakvih dodirnih točaka ni s jednim aspektom Europske konvencije, a posebice ne s pojmom "doma" iz članka 8. Europske konvencije i da su navodi apelanta proizvoljno narečeni bez ikakve stvarne veze s činjenicama predmetnog slučaja. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da navodi apelanta ne pokreću nijedno pitanje iz članka 8. Europske konvencije.

50. Slijedi da nije došlo do povrede članka 8. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud zaključuje da u predmetnom slučaju nije došlo do povrede članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ni članka 8. Europske konvencije. Ustavni sud naglašava da nezadovoljstvo ishodom postupka pred sudovima bez stvarnog utemeljenja i dokaza ne može predstavljati povrede prava na koje apelant ukazuje.

52. Polazeći od narečenog, a na temelju članka 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni je sud jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 82/03

**Zahtjev J. J. iz Bijeljine za ocjenom ustavnosti
članka 142. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju
("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02 i 47/02)**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 54. i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sutkinja

David Feldman, prof. sudac

Didier Maus, prof. dr., sudac

Valerija Galić, sutkinja

na sjednici, održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev J. J. iz Bijeljine za ocjenom ustavnosti članka 142. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02 i 47/02) jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. J. J. (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), iz Bijeljine, podnio je 14. srpnja 2003. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti članka 142. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01,32/02 i 47/02).

II. Zahtjev

2. Podnositelj zahtjeva navodi da su pobijanim člankom 142. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, prema kojem se korisniku mirovine koji stupa u radni odnos po osnovu kojeg je obvezno osiguran prekida isplata mirovine danom stupanja u radni odnos, što se odnosi i na samostalne djelatnosti - povrijeđena prava umirovljenika kojima je po sili zakona pretao radni odnos zbog odlaska u mirovinu.

3. Podnositelj zahtjeva ističe da se stečena prava na starosnu mirovinu ne mogu promjenom propisa ukidati zbog ponovnog stupanja u radni odnos. Naime, stupanjem u radni odnos nakon umirovljenja predviđeno je obvezno osiguranje i plaćanje doprinosa na dalje godine staža koje ne ulaze u staž osiguranja kasnijim umirovljenjem.

4. Podnositelj zahtjeva smatra da nije u duhu zakona da se plaćaju doprinosi ako oni nisu od utjecaja na mirovinsku osnovicu umirovljenika koji stupa u radni odnos nakon umirovljenja i navodi proturječnosti pobijanog članka s čl. 21., 26. do 34. i člankom 41. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

III. Relevantni propisi

5. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju

("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/00, 40/00, 37/01,32/02 i 47/02)

Članak 142., u relevantnom dijelu, glasi:

"Korisniku mirovine koji stupa u radni odnos, odnosno koji počne obavljati samostalnu djelatnost po osnovu koje je obvezno osigurani na teritoriju Republike ili u drugoj državi, prekida se isplata mirovine danom stupanja u radni odnos, odnosno danom početka obavljanja djelatnosti po osnovu koje postoji obveza osiguranja."

IV. Dopustivost

6. Prilikom razmatranja dopustivosti zahtjeva, Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu i iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta ".*

Članak 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, u relevantnom dijelu, glasi:

"Na sjednici... Sud donosi odluku kojom odbacuje zahtjev. Ovakvu će odluku Sud donijeti kad utvrdi da:

(...)

2. je zahtjev podnijela neovlaštena osoba;

(...). "

7. Iz narečenih ustavnih odredbi proizlazi da podnositelj zahtjeva nije ovlašten subjekt za pokretanje spora za ocjenom ustavnosti zakona.

V. Zaključak

8. Obzirom da je zahtjev podnio neovlašten subjekt, Ustavni je sud jednoglasno, sukladno članku 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda, odlučio zahtjev odbaciti.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Listopad 2003. godine

(HRVATSKI JEZIK)

Predmet broj U 33/02

**Apelacija N. T. protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli,
broj Kv. 188/01 i Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine,
broj Kz-392/01**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 12. stavak 1., stavak 3. točka 6., stavak 5. i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), na sjednici održanoj 24. listopada 2003. godine, donio

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje apelacija N. T. iz Zenice, podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj Kv. 188/01 od 2. kolovoza 2001. godine i Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-392/01 od 6. studenoga 2001. godine, jer je očividno (*prima facie*) neutemeljena.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. N. T. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Zenice, podnio je 10. prosinca 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), broj Kv.188/01 od 2. kolovoza 2001. godine i rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Kž-392/01 od 6. studenoga 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud nije dostavio apelaciju drugoj strani radi dostavljanja odgovora, sukladno članku 16. stavak 4. Poslovnika Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Viši je sud u Tuzli, presudom broj 44/92 od 29. srpnja 1992. godine, osudio apelanta na kaznu zatvora zbog kaznenog djela ubojstva. Nakon izbijanja rata, rješenjem Okružnog zatvora u Tuzli, broj 02-246-122-76/92 od 21. listopada 1992. godine, apelant je pušten iz zatvora do okončanja konflikta. Nakon okončanja konflikta, apelant je trebao nastaviti izdržavanje kazne zatvora. Vrijeme koje je apelant proveo izvan zatvora nije se uračunavalo u neodsluženi dio zatvorske kazne.

5. Nakon okončanja rata, apelant je podnio prijedlog Kantonalnom sudu tražeći da bude amnestiran sukladno članku 6. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, (u daljnjem tekstu: Mirovni sporazum). Prijedlog je odbijen kao neutemeljen, rješenjem Kantonalnog suda broj Kv. 188/01 od 2. kolovoza 2001. godine. Kantonalni je sud istaknuo da je člankom 6. Aneksa 7 utvrđeno da će sve izbjeglice i raseljene osobe povratnici, koje su optužene za neko kazneno djelo, osim onog koje predstavlja ozbiljnu povredu međunarodnog prava ili nekog kaznenog djela nevezanog za sukob, uživati po povratku amnestiju. Pored toga, Zakon o amnestiji ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 48/99) regulira da će svim osobama, koje su u razdoblju od 1. siječnja 1991. do 22. prosinca 1995. godine, učinile bilo koje od kaznenih dijela osim, između ostalog, ubojstva iz članka 36. Kaznenog zakona, biti dana amnestija.

6. Kantonalni je sud zaključio da je apelant bio okrivljen za kazneno djelo ubojstva, koje ne potpada pod amnestiju iz članka 6. Aneksa 7 Mirovnog sporazuma. Pored toga, apelant je imao prebivalište u Srebreniku za vrijeme cijelog razdoblja pa, prema tome, nije raseljena osoba ili izbjeglica, što je zahtjev za primjenu amnestije. Kantonalni je sud smatrao da prijedlog za amnestijom ne spada u opseg primjene Aneksa 7 i relevantnih odredbi.

7. Apelant je podnio priziv protiv rješenja Kantonalnog suda. Vrhovni je sud, rješenjem Kz-392/01 od 6. studenoga 2001. godine, odbio priziv apelanta kao neutemeljen iz istih razloga kao i Kantonalni sud.

IV. Apelacija

8. Apelant se žali da mu je, zbog pogrešne primjene zakona u nižim sudovima, uskraćeno pravo na amnestiju iz članka 6. Aneksa 7 Mirovnog sporazuma. Apelant ističe da pozivanje Kantonalnog i Vrhovnog suda na Zakon o amnestiji nije od važnosti za njegov zahtjev i da se, sukladno članku 6. Aneksa 7 Mirovnog sporazuma, Bosna i Hercegovina obvezala amnestirati svako kazneno djelo koje nije ozbiljna povreda međunarodnog humanitarnog prava. Apelant smatra da njegov zahtjev za amnestijom spada u domenu članka 6. Aneksa 7 Mirovnog sporazuma, a ne u Zakon o amnestiji, na koji se pozivaju niži sudovi. Apelant smatra da su sudovi imali dužnost dati mu amnestiju.

V. Relevantni propisi

9. Zakon o amnestiji

“Članak 1.

Ovim se zakonom da je oslobođenje od kaznenog gonjenja ili potpuno oslobođenje od izrečene kazne ili neizvršenog dijela kazne (u daljnjem tekstu: amnestija) svim osobama koje su u razdoblju od 1. siječnja 1991. godine do 22. prosinca 1995. godine učinile bilo koje od kaznenih djela predviđenih odgovarajućim kaznenim zakonima koji su se primjenjivali na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) osim kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava iz glave XVI preuzetog Kaznenog zakona SFRJ, kaznenih djela definiranih u Statutu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, te kaznenih djela: ubojstvo iz članka 36., silovanje iz članka 88., zatim djela protiv dostojanstva osobe i morala iz čl. 90., 91., 92., te teški slučajevi razbojničke krade ili razbojništva iz članka 151., kao i članka 186. stavak 2., a u svezi članka 182. Kaznenog zakona Republike Bosne i Hercegovine, ako je tim zakonom ili drugim odgovarajućim zakonom koji je primjenjivan na teritoriju Federacije predviđeno kažnjavanje ovih osoba za to kazneno djelo. ”

VI. Dopustivost

10. Razmatrajući pitanje dopustivosti, Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 12. stavak 1., stavak 3. točka 6. i stavak 5. Poslovnika Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost u pitanjima iz ovog ustava, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

Članak 12. stavak 1., stavak 3. točka 6. i stavak 5. Poslovnika Ustavnog suda glasi:
“Sud će odlučivati samo o onim apelacijama koje su stavljene na listu predmeta za odlučivanje.

(...)

Na listu predmeta neće se staviti apelacija ako postoji koji od ovih slučajeva:

(...)

6. apelacija je očevidno (*prima facie*) neutemeljena.

(...)"

Ako to okolnosti nalažu, po istoj proceduri, apelacija stavljena na listu može se skinuti sa liste... ”.

11. Konkretni se slučaj odnosi na sudski postupak u kojem je donesena odluka o zahtjevu za amnestijom, a apelant se žali da je u tom postupku došlo do povrede njegovog prava na amnestiju.

12. Međutim, pravo na amnestiju nije obuhvaćeno “popisom” prava u članku II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, koja se garantiraju svim osobama u Bosni i Hercegovini niti je odlučivanje o amnestiji obuhvaćeno odredbama članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine o “pravu na pravično suđenje”. Pravo na amnestiju, kao takvo, nije predviđeno ni Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i njenim protokolima. Europski je sud za ljudska prava više puta ustvrdio da postupci u kojima se donosi odluka o zahtjevu za uvjetno puštanje na slobodu, reviziju, oslobađanje ili ublažavanje kazne, nisu obuhvaćeni člankom 6. Europske konvencije, pošto u tim slučajevima postoji kazna koja je dobila snagu *res iudicata*; odluka o amnestiji nakon presude ne određuje “kaznenu optužnicu” (Europski sud za ljudska prava, Predstavka 1760/63, *X protiv Austrije*, Godišnjak IX (1966).

13. Vezano za tvrdnje apelanta da je, kao izbjegla osoba, za kazneno djelo koje je počinio u tijeku rata i za koje je pravomoćno osuđen na kaznu zatvora, trebao biti amnestiran sukladno članku 6. Aneksa 7, Ustavni sud podsjeća na stav koji je izrazio u III djelomičnoj odluci, u predmetu broj U 5/98 (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 23/00), u točki 19. koja glasi:

”Za razliku od ustava mnogih drugih zemalja, Ustav Bosne i Hercegovine iz Aneksa 4 Dejtonskog sporazuma, je sastavni dio jednog međunarodnog sporazuma. Stoga se članak 31. Bečke konvencije o ugovornom pravu - koja utemeljuje opći princip međunarodnog prava, a ti principi su, prema članku III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine "sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta ” - mora primjenjivati u tumačenju svih njegovih odredbi, uključujući i Ustav Bosne i Hercegovine. Ovaj članak glasi:

“Članak 31.

Opće pravilo o tumačenju

1) *Ugovor se mora dobronamjerno tumačiti u uobičajenom smislu koji se mora dati izrazima u ugovoru u njihovom kontekstu i u svjetlosti njegovog predmeta i njegovog cilja.*

- 2) U cilju tumačenja ugovora, kontekst obuhvaća, osim teksta, uključujući preambulu i anekse:
- a) svaki sporazum u vezi sa ugovorom koji postoji između članica prilikom zaključivanja ugovora;
 - b) svaki instrument koji sačine jedna ili više članica prilikom zaključivanja ugovora a koji prihvate ostale članice kao instrumenti koji se odnose na ugovor.
(...)”

Prema formulaciji stavka 2. ovog članka, tekst koji se tumači uključuje preambulu i anekse.

14. Prema tome, Ustavni sud pobijano rješenje mora tumačiti i u odnosu na članak 6. Aneksa 7. Ovaj članak, u relevantnom dijelu, glasi:

“Amnestija

Svaka izbjegla ili raseljena osoba, povratnik, optužen za kazneno djelo, svako osim teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava, kao što je definirano Statutom Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju od 1. I. 1991. godine ili kazneno djelo koje nije povezano sa konfliktom, po povratku će uživati amnestiju ...”

15. Ustavni sud ističe da kazneno djelo ubojstva iz članka 36. ranijeg Kaznenog zakona Republike Bosne i Hercegovine, odnosno iz članka 171. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, za koje je apelant osuđen i za koje izdržava kaznu zatvora, nije u vezi sa konfliktom. Stoga se članak 6. Aneksa 7 ne primjenjuje na apelanta.

16. Obzirom na navedeno, Ustavni sud je zaključio da apelacija protiv rješenja Vrhovnog suda nije u skladu *ratione materiae* sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine pa je, stoga, očevidno, (*prima facie*) neutemeljena.

17. Imajući u vidu odredbe članka 12. stavak 1. i stavak 3. točka 6. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima se ne stavljaju na listu predmeta za odlučivanje apelacije ako su očevidno (*prima facie*) neutemeljene i stavka 5. istog članka, prema kojima se, ako to okolnosti nalažu, po istoj proceduri, apelacija stavljena na listu predmeta za odlučivanje skinuti sa liste, Ustavni je sud odlučio apelaciju skinuti sa liste predmeta za odlučivanje.

18. Apelacija protiv rješenja Kantonalnog suda je bespredmetna, jer to rješenje nije konačno.

VII. Zaključak

19. Na temelju izloženog, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

20. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda Mato Tadić i suci David Feldman, prof., Valerija Galić, Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, Tudor Pantiru, prof. dr. Čazim Sadiković i prof. dr. Miodrag Simović

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, u sastavu: predsjednik Mato Tadić, zamjenici predsjednika prof. dr. Ćazim Sadiković, Tudor Panciru i prof. dr. Miodrag Simović, suci Hatidža Hadžiosmanović, prof. dr. Didier Maus, David Feldman, prof. i Valerija Galić, na sjednici održanoj 24. listopada 2003. godine, u predmetu broj **U 62/02**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 12. stavak 3. točka 6. i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), donio

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje apelacija V C. iz Novog Grada, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, broj Rev-530/91 od 3. studenoga 1993. godine, jer je očito (*prima facie*) neutemeljena.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

1. V. C. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Novog Grada, podnio je 4. prosinca 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, broj Rev-530/91 od 3. studenoga 1993. godine.
2. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije, Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 12. stavak 3. točka 6. Poslovnika Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine:

"Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini. "

Članak 12. točka 6. Poslovnika Ustavnog suda:

“Na listu predmeta neće se staviti apelacija ako postoji koji od ovih slučajeva:

(...)

6. apelacija je očito (prima facie) neutemeljena.”

3. Apelant navodi da u vrijeme donošenja pobijane presude Bosna i Hercegovina, u ovom obliku državnog uređenja, a niti u ranijem obliku, kao Republika Bosna i Hercegovina, nije imala instituciju pod nazivom Vrhovni sud Bosne i Hercegovine. Republika je Srpska u vrijeme donošenja pobijane presude imala izgrađen svoj pravni sustav i Vrhovni sud sa sjedištem u Srpskom Sarajevu. Dakle, u vrijeme donošenja pobijane presude, Vrhovni sud Bosne i Hercegovine nije bio ni stvarno, ni mjesno nadležan, već je za suđenje u ovoj pravnoj stvari bio nadležan Vrhovni sud Republike Srpske.

4. Iz navoda apelacije i dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu proizlazi da je apelant vodio spor pred Osnovnim sudom u Bosanskom Novom koji je 13. srpnja 1989. godine donio presudu broj P-676/87, protiv koje je apelant izjavio priziv Višem sudu u Banjaluci. Viši je sud donio 12. ožujka 1991. godine presudu broj GŽ-2667/90 kojom se priziv apelanta odbija i prvostupanjska presuda potvrđuje. Protiv presude Višeg suda u Banjaluci apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine, koji je 3. studenoga 1993. godine donio presudu broj Rev-530/91 prema kojoj se revizija odbija.

Presuda Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine je dostavljena apelantu 20. studenoga 2001. godine, a njegovom punomoćniku 15. studenoga 2001. godine.

5. Prema Aneksu II/3. na Ustav Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 14. prosinca 1995. godine, *“svi postupci u sudovima ili organima uprave, koji su u tijeku na prostoru Bosne i Hercegovine u trenutku stupanja na snagu ovog Ustava, hit će nastavljeno ili preneseni na druge sudove ili organe u Bosni i Hercegovini sukladno propisima kojima se uređuje nadležnost ovih institucija*

6. Polazeći od navoda apelanta i činjenice da je apelant izjavio reviziju Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine, kao nadležnom, u smislu tada važećeg Ustava Bosne i Hercegovine i Zakona o parničnom postupku, koji je u granicama svojih nadležnosti donio pobijanu presudu, Ustavni je sud ocijenio da nisu prekršena apelantova ustavna prava, te da je apelacija glede tih navoda, očito (*prima facie*), neutemeljena.

7. Iz narečenih razloga Ustavni je sud, većinom glasova, odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

8. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Novembar 2003. godine

(BOSANSKI JEZIK)

Predmet broj U 28/00

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 61. stav 2. tačka 2. i st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof, dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof dr., zamjenik predsjednika

David Feldman, prof, sudija

Didier Maus, prof dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija F. Dž. iz Sarajeva, podnesena protiv rješenja Općinskog suda II Sarajevo, broj P-3086/98 od 11. januara 1999. godine, rješenja Kantonalnog suda Sarajevo, broj GŽ-149/99 od 10. juna 1999. godine i rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev-13/00 od 24. februara 2000. godine.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Općinskog suda II Sarajevo, broj P-3086/98, Kantonalnog suda Sarajevo, broj GŽ-149/99, i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev-13/00 i predmet vraća Općinskom sudu Sarajevo na ponovni hitan postupak u skladu sa članom 61. stav 2. tačka 2. i st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. F. Dž. (u daljnjem tekstu: apelantica) podnijela je, 14. jula 2000. godine, apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Općinskog suda II Sarajevo (u daljnjem tekstu: Općinski sud), broj P-3086/98 od 11. januara 1999. godine, rješenja Kantonalnog suda Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), broj GŽ-149/99 od 10. juna 1999. godine, i rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev. 13/00 od 24. februara 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, 29. septembra 2001. godine, uputio zahtjeve za dostavu odgovora na apelaciju Vrhovnom sudu, Federalnom pravobranilaštvu i Općinskom sudu. Ustavni sud je 10. oktobra 2001. godine primio spis od Općinskog suda.

3. Ustavni sud je, 8. oktobra 2001. godine, primio odgovor od Federalnog pravobranilaštva u kojem se navodi da Federacija Bosne i Hercegovine nije pravni sljedbenik Republike Bosne i Hercegovine i da Federalno pravobranilaštvo ne može zastupati Republiku Bosnu i Hercegovinu u ovom predmetu. Nakon toga, Ustavni sud je odgovor na apelaciju zatražio od Pravobranilaštva Bosne i Hercegovine koje je, svojim dopisom od 7. novembra 2003. godine, odgovorilo Ustavnom sudu navodeći da nije učestvovalo u postupku pred nižestepenim sudovima te da, stoga, smatra da nije nadležno da da je pravna mišljenja o apelaciji.

4. Ustavni sud je, 15. aprila 2002. godine, primio odgovor od apelantičinog advokata u kojem se navodi da je, prije podnošenja tužbe sudovima, apelantica u tri navrata podnijela zahtjev UNPROFOR-u.

5. Ustavni sud je, 10. oktobra 2003. godine, uputio dopise Vrhovnom sudu, Općinskom sudu i apelantici tražeći dodatne informacije relevantne za apelaciju.

6. Vrhovni sud je, 20. oktobra 2003. godine, dostavio svoj odgovor Ustavnom sudu.

7. Apelantičin zastupnik je u dopisu, kojeg je Ustavni sud primio 20. oktobra 2003. godine, potvrdio da je apelantičin status i dalje nepromijenjen i da joj još uvijek nije isplaćena bilo kakva naknada.

8. Ustavni sud do dana donošenja ove odluke nije primio odgovor na apelaciju od Općinskog suda.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na slijedeći način:

Apelantica je vlasnica nekretnine u površini od 2.255m² koja se nalazi u mjestu Šabići (pod k.č. brojem 1307). U toku ratnih dejstava u Bosni i Hercegovine od jula 1994. do kraja 1995. godine, UNPROFOR (5. francuski bataljon) je koristio gore navedene nekretnine sa koje je skinuo plodni sloj, nanio šljunak te uništio ogradu.

10. Apelantica je podnijela tužbeni zahtjev Ujedinjenim nacijama (u daljnjem tekstu: UN) za naknadu štete, ali nije dobila odgovor. Naknadno, 19. decembra 1998. godine, apelantica je podnijela i tužbeni zahtjev Općinskom sudu protiv UN-a, UNPROFOR-a i Republike Bosne i Hercegovine. Tužbeni zahtjev se odnosio na povrat u prvobitno stanje i naknadu odgovarajuće štete.

11. Općinski sud je, svojim rješenjem broj P-3086/98 od 11. januara 1999. godine, odbio apelantičin zahtjev i to zbog nenadležnosti, pozivajući se na član 16. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 42/98). Općinski sud je uputio apelanticu da se obrati Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, koje je nadležno da ustanovi komisiju za takve zahtjeve.

12. Apelantica je, 4. februara 1999. godine, podnijela žalbu Kantonalnom sudu protiv rješenja Općinskog suda. Apelantica u žalbi tvrdi da je Općinski sud povrijedio član 27. Zakona o parničnom postupku kojim je propisano da je sud u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležan za suđenje kad je njegova nadležnost u sporu s međunarodnim elementom izričito određena zakonom Bosne i Hercegovine ih zakonom Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno međunarodnim ugovorom. Između ostalog, apelantica u žalbi navodi da Sporazum između Vlade Bosne i Hercegovine i Ujedinjenih nacija o statusu UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Sporazum), zaključen

15. maja 1993. godine, ne predviđa da se zahtjevi za naknadu štete dostavljaju UN-u preko Vlade Bosne i Hercegovine, kako je pogrešno navedeno u rješenju Općinskog suda. Apelantica dalje tvrdi da Sporazum ne isključuje nadležnost sudova u sporovima između privatnih lica i UNPROFOR-a, te da Općinski sud nije naveo razloge zbog kojih nije nadležan da ocijeni njen zahtjev.

13. Rješenjem broj Gž-149/99 od 10. juna 1999. godine, Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda i odbio apelaciju navodeći da Konvencija o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih nacija (u daljnjem tekstu: Konvencija) od 13. februara 1946. godine garantira imunitet UN-u od bilo kakvog oblika postupka, osim ako se radi o izuzetnom slučaju u kojem se imunitet ne može primijeniti. Nadalje, Kantonalni sud je zaključio da je Sporazum utemeljen na navedenoj Konvenciji, te da Sporazum ne izuzima UN od svih oblika sudskog procesa već propisuje način i proceduru rješavanja sporova, koji se prema odredbama Sporazuma rješavaju preko komisija za potraživanje, odnosno

pod propisanim uvjetima tribunala od troje sudija. Slijedom toga, Kantonalni sud je istakao da nije nadležan za rješavanje ovakvih zahtjeva.

14. Protiv rješenja Kantonalnog suda, broj GŽ-149/99 od 10. juna 1999. godine, apelantica je izjavila reviziju Vrhovnom sudu zbog bitne povrede odredbi parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

15. Rješenjem broj Rev-13/00, od 24. februara 2000. godine, Vrhovni sud je odbio reviziju. Vrhovni sud u rješenju navodi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili član

16. stav 1. Zakona o parničnom postupku kada su ocijenili da sud nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete protiv tuženoga i tužbu odbacili.

IV. Relevantni propisi

1. Zakon o parničnom postupku

“Član 16.

Sud u toku cijelog postupka, po službenoj dužnosti, pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego koji drugi domaći organ, oglasit će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

Član 27.

Sud u Federaciji nadležan je za suđenje kad je njegova nadležnost u sporu s međunarodnim elementom izričito određena zakonom Bosne i Hercegovine ili zakonom Federacije, odnosno međunarodnim ugovorom. Ako u zakonu ili međunarodnom ugovoru nema izričite odredbe o nadležnosti suda u Federaciji za određenu vrstu sporova, sud u Federaciji nadležan je za suđenje u toj vrsti sporova i kad njegova nadležnost proizlazi iz odredaba ovog zakona o mjesnoj nadležnosti.

Član 44.

Za suđenje u sporovima o izvan ugovornoj odgovornosti, osim suda opće mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem je području štetna radnja počinjena ili na čijem je području štetna posljedica nastupila.

Ako je šteta nastala zbog smrti ili teške tjelesne ozljede; nadležan je, pored suda iz stava 1. ovog člana i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

Odredbe iz st. 1. i 2. ovog člana primjenjivat će se i u sporovima protiv društava za osiguranje, radi naknade štete trećim osobama na osnovu propisa o neposrednoj odgovornosti društava osiguranja, a odredba stava 1. ovog člana i u sporovima o regresnim zahtjevima po osnovi naknade štete protiv regresnih dužnika. ”

2) **Sporazum između Vlade Bosne i Hercegovine i Ujedinjenih nacija o statusu UNPROFOR-a**

“Član 48.

Ukoliko nije riješeno odredbama paragrafa 50. svaki spor ili zahtjev koji ima privatno pravni karakter, po kojem je UNPROFOR ili svaki njegov pripadnik jedna strana i u kojima sudovi Bosne i Hercegovine nisu nadležni zbog bilo koje odredbe u ovom sporazumu, riješit će Stalna komisija za pritužbe i žalbe koja će se uspostaviti u ovu svrhu.

Član 50.

Svaki drugi spor između UNPROFOR-a i Vlade i svaka odobrena žalba na odluke Komisije za žalbe i pritužbe uspostavljene u skladu sa paragrafom 48. za koju se obje strane slože bit će ukoliko strane ne odluče drugačije, podnesena tribunalu od tri izabrana suca. "

V. Apelacija

a) **Navodi iz apelacije**

16. Apelantica ne osporava odluke Općinskog, Kantonalnog i Vrhovnog suda u odnosu na njen zahtjev protiv UN-a nego odbijanje njenog zahtjeva protiv Republike Bosne i Hercegovine. Prema apelantici, nižestepeni sudovi su, odbijajući da odluče o zahtjevu, povrijedili njeno pravo na pristup sudu zaštićeno članom II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

17. Apelantica tvrdi da je, s obzirom da Stalna komisija za pritužbe i žalbe predviđena Sporazumom nikad nije ustanovljena, bila prinuđena da podnese tužbu sudovima. S obzirom na imunitet kojeg UN-a uživa prema Konvenciji, apelantica smatra da ima potraživanje prema Bosni i Hercegovini koja je pravni sljedbenik Republike Bosne i Hercegovine. Ona tvrdi da su vlasti Republike Bosne i Hercegovine, time što su bez njenog odobrenja dali njene nekretnine na korištenje UNPROFOR-u, odgovorne za štetu nanесenu njenoj imovini.

b) **Odgovor na apelaciju**

18. Vrhovni sud je, u svom dopisu od 20. oktobra 2003. godine, informirao Ustavni sud da je, s obzirom da je ustanovljena Stalna komisija za pritužbe i žalbe, netačan apelantičin navod da ovaj dio gore navedenog sporazuma nije proveden. U odnosu na ostali dio apelacije, Vrhovni sud je ponovio da stoji iza stava kojeg je zauzeo u svom rješenju broj Rev-13/00 od 24. februara 2000. godine.

VI. Dopustivost

19. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, "*Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.*"

20. U skladu sa članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, "*Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*"

21. Apelantica je primila rješenje Vrhovnog suda 15. juna 2000. godine i podnijela apelaciju Ustavnom sudu 14. jula 2000. godine. Dakle, apelacija je podnesena u predviđenom roku od 60 dana.

22. Apelantica nema više dostupnih pravnih lijekova, te je stoga iscrpila sve pravne lijekove kao što je to predviđeno članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

23. Ustavni sud, stoga, zaključuje da je apelacija dopustiva.

VII. Meritum

a) Pravo na pravično suđenje (član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije)

24. Apelantica tvrdi da su sudovi, time što su odbili da odluče o meritumu njenog zahtjeva, povrijedili član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine koji glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavu 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom".

25. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

26. Da bi član 6. stav 1. Evropske konvencije bio primjenjiv u datim okolnostima, neophodno je utvrditi da je pravo, na koje se poziva apelantica, građanske prirode. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, opće pravilo je da su prava i obaveze između fizičkih lica uvijek građanske prirode. U pogledu odnosa između pojedinca i države, Evropski sud za ljudska prava stoji na stanovištu da sporovi o pitanju imovine predstavljaju jednu cjelinu na koju je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenljiv (vidi

Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnroth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A 52, stav 83. i *Poiss protiv Austrije*, presuda od 23. aprila 1987. godine, serija A 117, stav 48). Slijedom toga, član 6. stav 1. Evropske konvencije je primjenjiv u konkretnom slučaju, a i član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Apelantica se žali da su nižestepeni sudovi odbili da odluče o njenom zahtjevu za naknadu štete kojeg je podnijela protiv Republike Bosne i Hercegovine, lako nije izričito naznačeno u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, Evropski sud za ljudska prava nalazi da je pravo na pristup sudu inherentni element navedenog člana (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975. godine, serija A 18, stav 36). U navedenom predmetu, Evropski sud za ljudska prava navodi da “član 6. stav 1. osigurava svakom pravo da podnese zahtjev koji se odnosi na građanska prava i obaveze pred sudom ili tribunalom.”

28. U predmetu pred Ustavnim sudom i Općinski i Kantonalni sud su odbili žalbu na temelju povlastica i imuniteta predviđenih Konvencijom i Sporazumom. Međutim, ni Općinski a niti Kantonalni sud nisu istakli bilo kakve osnove zbog kojih žalba protiv Republike Bosne i Hercegovine nije dopustiva. Kantonalni sud priznaje da bi sud bio nadležan da Sporazumom nije drukčije određeno. Međutim, Ustavni sud nije našao odredbu u tom sporazumu koja bi dodijelila imunitet Republici Bosni i Hercegovini, a niti jedan nižestepeni sud nije dao druge razloge zbog kojih žalba protiv Republike Bosne i Hercegovine nije dopustiva. Stoga, Ustavni sud ne može naći bilo kakve osnove zbog kojih bi Bosna i Hercegovina bila izuzeta od tužbe.

29. U odnosu na pitanje da li neko pravo ili obaveza treba biti u skladu sa Evropskom konvencijom i tako sa zahtjevima iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud podsjeća da, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija ima prioritet nad domaćim zakonima, te samim tim i pravo i zakoni koje primjenjuju redovni sudovi moraju biti u saglasnosti sa Evropskom konvencijom, bez obzira na doslovno značenje pojedinih odredbi zakona koji se primjenjuju u pravnom sistemu.

30. Ustavni sud zapaža da je, time što nije riješeno o meritumu apelantičine tužbe, Općinski sud uskratio apelantici pravo na pristup sudu i time povrijedio član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije. Nadalje, ova povreda nije ispravljena ni nakon podnošenja žalbe Kantonalnom sudu i izjavljene revizije Vrhovnom sudu.

31. Ustavni sud smatra da, u ovakvim okolnostima, najveća obaveza leži upravo na pravosudnim organima koji imaju ustavnu obavezu da osiguraju puno poštivanje zahtjeva člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

32. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da sudovi, koji su vodili postupak po apelantičinoj tužbi, nisu posvetili nikakvu pažnju apelantičinom zahtjevu pa su rezultat takvog djelovanja sudova odluke koje nisu odlučile o apelantičinim “građanskim pravima i

obavezama”, u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Konačno, Ustavni sud smatra da pojedinac mora biti zaštićen od proizvoljnog djelovanja države i da svaki propust u tom smislu može imati za posljedicu direktnu primjenu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, čija svrha i jeste, kao uostalom i cijele Evropske konvencije, upravo zaštita pojedinaca od proizvoljnog djelovanja države.

Iz navedenog slijedi da su član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije u konkretnom slučaju povrijeđeni.

VIII. Zaključak

33. Imajući u vidu izneseno, a polazeći od člana 61. stav 2. tačka 2. i st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u izreci ove odluke.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet br. U 15/02, U 16/02 i U 25/02

**Zahtjevi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine
za razrješenje tri spora između Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova
i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine**

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 24/99, 26/02 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Panteru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

David Feldman, prof., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuju se zahtjevi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine za razrješenje spora između Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine jer ih je podnijelo neovlašteno lice.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) dostavio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) 5. februara 2002. godine, 15. februara 2002. godine i 21. marta 2002. godine, spise iz tri predmeta koji se vode pred Vrhovnim sudom i zatražio da Ustavni sud odluči u sporovima koji su se javili povodom tih predmeta između Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo) i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo civilnih poslova BiH), o čijem rješenju ovisi odluka Vrhovnog suda u ovim predmetima.

II. Zahtjev

2. Vrhovni sud je dostavio Ustavnom sudu akt u kojem je izrazio svoj stav da se predmetni slučajevi tiču spora iz člana 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99 i 6/03).

3. Naime, spor je nastao između Federalnog ministarstva i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija BiH u pogledu toga je li Federalno ministarstvo ispunilo uvjete iz čl. 9, 10, 11, 12, 21, 22. i 23. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, u slučaju oduzimanja državljanstva Choulah Zoheiru, Saidu Atmaniju i Nazimu Uskupluu.

4. Spomenute osobe su osporile rješenje Federalnog ministarstva o oduzimanju državljanstva pred Vrhovnim sudom, nakon čega je Vrhovni sud zatražio od Ustavnog suda da donese konačnu odluku o predmetima koji se nalaze pred tim sudom u smislu člana 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

III. Relevantni propisi

Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine

("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 4/97, 13/99 i 6/03)

Član 31. glasi:

"(1) Odluke iz člana 30. stav 2. izuzev odluka donesenih u skladu sa članom 6., 7. i 8. moraju se poslati Ministarstvu civilnih poslova i komunikacija BiH, u roku od tri sedmice od datuma donošenja odluke.

(2) Odluka kompetentne vlasti entiteta stupa na snagu dva mjeseca nakon slanja Ministarstvu civilnih poslova i komunikacija BiH, ukoliko Ministarstvo ne odredi da nisu ispunjeni uvjeti iz čl. 9., 10., 11., 12., 21., 22. i 23. U tom slučaju nadležni moraju uputiti slučaj kompetentnoj vlasti entiteta radi ponovnog

razmatranja. Odluke donesene prema čl. 6., 7. i 8. stupaju na snagu nakon što ih registriira nadležni organ.

- (3) *Ako nakon ponovnog razmatranja ostane spor između kompetentnih vlasti entiteta i BiH, onda se slučaj mora uputiti Ustavnom sudu u skladu sa članom VI/3. Ustava BiH na konačnu odluku. "*

IV. Dopustivost

5. Ustavni sud prvo mora ispitati da li je predmetni zahtjev dopustiv u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine:

"3. Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom

Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*
- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. "

6. Ustavni sud podsjeća da je državljanstvo Bosne i Hercegovine regulirano članom 1/7. Ustava Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da organi vlasti, kada odlučuju o oduzimanju državljanstva, moraju postupati prema određenim, Ustavom Bosne i Hercegovine, zaštićenim garancijama.

7. Međutim, iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine jasno proizlazi da sporove koji se javljaju po Ustavu Bosne i Hercegovine mogu pokrenuti pred Ustavnim sudom isključivo subjekti navedeni u ovoj odredbi. U konkretnom slučaju, postavlja se pitanje da li je Vrhovni sud tijelo koje ima *locus standi* da proslijedi ovakav spor Ustavnom sudu. Polazeći od Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud podsjeća da je zahtjev za *locus standi* restriktivan i izričito propisan Ustavom Bosne i Hercegovine i imaju ga samo članovi Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ih njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. Iz navedenog proizlazi da Vrhovni sud nije ovlašten subjekt koji može pokrenuti spor pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti u skladu sa članom VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

V. Zaključak

8. S obzirom da Vrhovni sud nije ovlašten subjekt koji može, u skladu sa članom VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom, Ustavni sud je, polazeći od člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda, većinom glasova, odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
9. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmeti U 15/02, U 16/02 i U 25/02

Izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana

1. Sa žaljenjem, i pored velikog poštovanja prema uvažanim i učenim kolegama, ne mogu se složiti sa odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da su ova tri predmeta nedopustiva.

2. U svakom od ova tri predmeta postoje dva različita spora o umiješanosti Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova u oduzimanje državljanstva osobama u ovim predmetima; prvi je spor između pojedinca i Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, a drugi spor između Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova.

3. Smatram da je Ustavni sud nadležan da odluči o sporu u svakom od ovih predmeta iz sljedećih razloga.

4. Prvo, po mom mišljenju Ustavni sud je nadležan odlučivati o sporu. Nadležnost mu je dodijeljena članom 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine. Smatram da je ovaj zakon u nadležnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, koja ima odgovornosti koje, prema drugoj rečenici člana 1/7.c) Ustava Bosne i Hercegovine, uključuje reguliranje državljanstva. U obavljanju ove odgovornosti, Parlamentarna skupština ima ovlast da donosi potrebne zakone u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine (član IV/4.a). Budući da Ustav Bosne i Hercegovine određuje da državljanstvo Bosne i Hercegovine i državljanstvo entiteta idu jedno s drugim (član 1/7), bilo je racionalno i ustavno ispravno da Parlamentarna skupština zahtijeva zajedničku proceduru vezanu za donošenje odluke koja bi uključila i Bosnu i Hercegovinu, a i relevantan entitet pri razmatranju oduzimanja državljanstva. Ovo neizbježno vodi riziku neslaganja i zahtijeva proceduru za rješavanje neslaganja. Kada je donosila odredbu za ovu proceduru u članu 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština je djelovala u skladu sa svojom dužnošću iz člana 1/7. Ustava Bosne i Hercegovine.

5. Procedura propisana članom 31. stav 3. navedenog zakona je, prema tome, ustavno valjana ukoliko nije nesaglasna sa bilo kojom drugom odredbom Ustava. U odlučivanju da li je neki zakon saglasan sa Ustavom, Ustavni sud tumači zakon na način koji, koliko je god moguće, omogućava da se on smatra ustavno valjanim, a ne neustavnim. (Vidi, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, broj U 5/98 Druga djelimična odluka, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", 17/00, stav 19., radi daljnijeg objašnjenja o principu tumačenja saglasnosti sa Ustavom.)

6. Procedura iz člana 31. st. 2. i 3. navedenog zakona za rješavanja sporova između nadležnih vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta u vezi sa oduzimanjem državljanstva nameće tri niza dužnosti. Prvo, ako se Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine ne slaže sa odlukom nadležne vlasti entiteta, ono mora vratiti predmet na ponovno razmatranje. Drugo, ako još uvijek postoji neslaganje nakon ponovnog razmatranja, predmet se mora dostaviti Ustavnom sudu radi konačne odluke. Treće, Ustavni sud mora odlučiti o tom pitanju u skladu sa članom VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine. Prvi zadatak se tiče samo nadležnih vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta. U vezi sa drugom i trećom dužnošću, saglasnost sa Ustavom Bosne i Hercegovine zavisi od dva uvjeta koji trebaju biti zadovoljeni: (i) predmet mora biti takav da njegova priroda spada u nadležnost Ustavnog suda; i (ii) zakon mora nametnuti obavezu dostavljanja predmeta Ustavnom sudu, licu ili tijelu koje je nadležno da podnese takvu vrstu predmeta Ustavnom sudu po članu VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

7. Član VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine nabroja izvjestan broj nadležnosti Ustavnog suda. Prihvaćam da bi bilo neustavno kada bi zakon pokušao ukloniti nadležnost koju Ustav dodjeljuje Ustavnom sudu. Međutim, član VI/3. ne isključuje izričito ili implicitno mogućnost dodatnih funkcija koje Parlamentarna skupština može dodijeliti Ustavnom sudu djelujući u skladu sa svojim ustavnim odgovornostima. Po mom mišljenju, u principu je u saglasnosti sa Ustavom da Parlamentarna skupština, kao demokratski odgovorno zakonodavno tijelo za Bosnu i Hercegovinu, traži od Ustavnog suda da odlučuje o pitanjima unutar širokih kategorija nabrojanih u članu VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine. Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je nadležan da odlučuje, između ostalog, o sporovima između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, "uključujući, ali ne ograničavajući se na ...", a potom Ustav upućuje na moguća područja spora. Ovo pokazuje da se od Ustavnog suda valjano može tražiti da odluči o sporovima između nadležnih vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta koji nisu izričito spomenuti u članu VI/3.a). Spor iz člana 31. stav 3. Zakona o državljanstvu je spor između entitetskog organa i organa Bosne i Hercegovine. On se, dakle, po svojoj prirodi može smatrati sporom u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

8. Prema tome, s ustavne tačke gledišta je nesporno da, u principu, zakon može dodijeliti ovu funkciju Ustavnom sudu. Pitanje se tiče spora između vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta (vidi, član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine) o pitanju od ustavnog značaja, kako zbog toga što se radi o predmetu državljanstva Bosne i Hercegovine, tako i zbog toga što se tiče odnosa između odgovornosti institucija Bosne i Hercegovine i entiteta (vidi, na primjer, čl. 1/7. i III/1-3. Ustava Bosne i Hercegovine).

9. Član 31. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ne navodi lica ili tijela odgovorna za upućivanje spora ove vrste Ustavnom sudu. U ovom se članu navodi da će biti dostavljeni ovom Sudu i da će se o njima odlučiti u skladu sa Članom VI/3. Ustava. Da bi ovaj Zakon bio kompatibilan sa članom VI/3. Ustava, smatram da se mora tumačiti tako

da spor mora dostaviti jedno ili više lica, ili grupa lica sa *locus standi*, u skladu sa Ustavom, da bi se pokrenuo postupak pred Ustavnim sudom u predmetu ove vrste. U članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine stoji da je Ustavni sud kompetentan da odlučuje o sporovima između Bosne i Hercegovine i entiteta samo ako ih pokrene (i) član Predsjedništva, (ii) predsjedavajući Vijeća ministara, (iii) predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; (iv) jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili (v) jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. Da bi član 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine bio u skladu sa ovim ustavnim ograničenjem i time i ustavno važeći, on se mora tumačiti tako da nameće obavezu ovim licima i grupama lica da pokrenu postupke ove vrste pred Ustavnim sudom.

10. Izravno tijelo koje se obratilo Ustavnom sudu u konkretnom predmetu je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine koji nije jedno od tijela navedenih u članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine koji ima *locus standi* da pokrene razmatranje spora između Bosne i Hercegovine i entiteta pred Ustavnim sudom. Dakle, postavlja se pitanje da li neaktivnost lica, odnosno grupa lica koji imaju *locus standi* da dostave predmet Ustavnom sudu na razmatranje, sprječava Ustavni sud da preuzme na sebe nadležnost da odluči o sporu.

11. Ja mislim da bi došlo do podriivanja principa ustavnosti i vladavine zakona ukoliko bi se dozvolilo odgovornim tijelima, koja mogu pokrenuti spor između vlasti Bosne i Hercegovine i Federacije pred jedinim sudom koji ima ovlasti da o njemu odluči, da to ne učine. Smatram da bi trebalo smatrati da su relevantna lica i tijela to i uradila dajući nadležnost Ustavnom sudu.

12. Na mene su utjecale sljedeće činjenice. Član 31. stav 3. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine izražava nesumnjivim i neograničenim terminima da se Ustavnom sudu uputi konačna odluka u sporu o oduzimanju državljanstva između Bosne i Hercegovine i entiteta. Ovoje u skladu sa temeljnim statusom državljanstva licima kojih se to tiče, i posebno je važno s obzirom da je prema Zakonu o državljanstvu Bosne i Hercegovine ovo jedini način za dobivanje autoritetne konačne odluke u takvom sporu. Za razliku od većine slučajeva u kojima Ustavni sud ima nadležnost da odluči u sporu između entiteta ili između Bosne i Hercegovine i entiteta ili entiteta u skladu sa članom VI/3.a) Ustava, član 31. stav 3. spomenutog zakona izričito predviđa da se spor o oduzimanju državljanstva mora pokrenuti pred Ustavnim sudom. Ustavni sud ne bi trebao dozvoliti da omaška relevantnih lica i tijela da ispune svoje zakonske obaveze spriječi konačno rješavanje spora između nadležnih vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta u skladu sa procedurom koju zahtijeva Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine, a predviđa Ustav Bosne i Hercegovine. Ukoliko Ustavni sud ne riješi spor, ne bi bilo pravnog lijeka protiv mogućeg neustavnog oduzimanja državljanstva. Ukoliko Ustavni sud nema nadležnosti, ne postoji nijedno sudsko tijelo sa ovlastima da donese konačnu

odluku u sporu u ovim slučajevima. Ovo bi dovelo do kršenja principa *ubi ius ibi remedium* koji predstavlja aspekt principa zakonitosti, temeljni dio ustavnog principa vladavine prava koji podupire Ustav Bosne i Hercegovine i koji je članom 1/2. posebno inkorporiran u Ustav.

13. Stoga smatram da je Ustavni sud trebao djelovati u skladu sa maksimumom *omnia preasumuntur rite esse acta*. U kontekstu člana 31. stav 3. Zakona o državljanstvu, ovo implicira takvo ponašanje kao da su svi djelovali u skladu sa svojim zakonskim obavezama u onoj mjeri koliko je neophodno da se omogući Ustavnom sudu da uzme predmet u razmatranje.

14. Ne smatram da postoji bilo koji drugi razlog da se sporovi tretiraju kao nedopustivi. Na Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine je da odluči o sporovima između dotičnih pojedinaca i Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova u skladu sa odredbama čl. 64. i 65. Zakona o upravnim sporovima. Međutim, Vrhovni sud ne može postupati u pogledu trajnog spora između Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine. Nadalje, ukoliko Vrhovni sud odluči da relevantne odluke Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova moraju biti ukinute, on može donijeti konačnu odluku u meritumu, u skladu sa članom 65, u predmetu U 15/02 (Said Atmani). Ostala dva predmeta bi se morala vratiti Ministarstvu na daljnje razmatranje u skladu sa članom 64. Ovi sporovi već duže vrijeme čekaju na konačnu odluku.

15. Zaključujem sa konstatacijom da je ova tri predmeta trebalo smatrati dopustivim. S obzirom da moje uvažene kolege imaju drukčije mišljenje, nema svrhe da izlažem svoje mišljenje o meritumu sporova, osim da kažem, uz dužno poštovanje, da smatram da je presuda Vrhovnog suda Federacije broj 1483/01 od 14. juna 2001. godine izuzetno uvjerljiva.

16. Ja se, prema tome, uz dužno poštovanje, ne slažem.

Predmet broj U 49/02

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbijaju se kao neosnovane apelacije:

- H. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-132/01 od 22. oktobra 2001. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-568/00 od 12. aprila 2001. godine;

- H. T., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-231/01 od 18. februara 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-569/00 od 30. maja 2001. godine;

- F. O., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-229/01 od 18. februara 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-578/00 od 30. maja 2001. godine;

- S. M., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-230/01 od 18. februara 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-579/00 od 30. maja 2001. godine;

- R. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-232/01 od 18. februara 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-588/00 od 30. maja 2001. godine;

- M. K. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-152/02 od 31. oktobra 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-560/00 od 5. decembra 2001. godine;

- M. S., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-7/02 od 12. novembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2008/00 od 30. maja 2001. godine;

- K. S. i H. S., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-192/02 od 21. novembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1976/00 od 22. januara 2002. godine;

- A. P., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-623/02 od 13. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-161/01 od 11. juna 2001. godine;

-A. V i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-321/02 od 13. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2156/00 od 10. aprila 2002. godine;

- H. Z. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-325/02 od 13. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1962/00 od 3. aprila 2002. godine;

- N. Đ., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-193/02 od 10. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1803/00 od 17. januara 2002. godine;

- N. P. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-323/02 od 13. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2024/00 od 15. aprila 2002. godine;

- S. D. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-260/02 od 26. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-581/00 od 5. decembra 2001. godine;

- N. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-262/02 od 26. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Pr-570/00 od 6. decembra 2001. godine;

- E. P., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-314/02 od 23. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2105/00 od 26. februara 2002. godine;

- J. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-312/02 od 23. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1857/00 od 14. marta 2002. godine;

- H. L. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću, broj Rsž-296/02 od 23. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1896/00 od 5. marta 2002. godine;

- R. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-280/02 od 10. januara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-269/01 od 21. februara 2002. godine;

- M. S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-417/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2106/00 od 10. aprila 2002. godine;

- A. J. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-415/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2296/00 od 19. aprila 2002. godine;

- N. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-465/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-29/01 od 3. aprila 2002. godine;

- M. H., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-469/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-49/01 od 3. aprila 2002. godine;

- F. J.-P., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-467/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-39/01 od 3. aprila 2002. godine;

- N. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-477/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-89/01 od 4. aprila 2002. godine;

- E. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-475/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-79/01 od 4. aprila 2002. godine;

- S. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-473/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-69/01 od 4. aprila 2002. godine;

- M. Z., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-471/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-59/01 od 11. aprila 2002. godine;

- S. A., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-479/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-229/01 od 11. aprila 2002. godine;

- S. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-393/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-228/ül od 11. aprila 2002. godine;

- A. R., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-463/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-19/01 od 2. aprila 2002. godine;

- N. T., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-461/02 od 13. februara 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-9/01 od 2. aprila 2002. godine;

- L. I. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-322/02 od 19. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1972/00 od 3. aprila 2002. godine;

- A. E. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-324/02 od 19. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2042/00 od 3. aprila 2002. godine;

- N. M. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-419/02 od 10. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2306/00 od 19. aprila 2002. godine;

- A. S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-507/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-101/01 od 10. juna 2002. godine;

- M. K. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-227/02 od 26. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1914/00 od 5. februara 2002. godine;

- R. T. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-505/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2286/00 od 12. juna 2002. godine;

- M. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-420/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2316/00 od 19. aprila 2002. godine;

- R. J. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-382/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2096/00 od 10. aprila 2002. godine;

- A. V i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-581/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2343/00 od 19. juna 2002. godine;

- K. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-547/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2232/00 od 14. juna 2002. godine;

- A. K. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-555/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2270/00 od 4. juna 2002. godine;

- A. Z. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-583/02 od 6. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2311/00 od 19. juna 2002. godine;

- B. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-579/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2207/00 od 20. juna 2002. godine;

- A. H. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-585/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2275/00 od 19. juna 2002. godine;

- S. V i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-589/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1977/00 od 18. juna 2002. godine;

- Z. H. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-517/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-61/01 od 10. juna 2002. godine;

- H. R. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-521/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2059/00 od 18. juna 2002. godine;

- K. S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-551/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2200/00 od 13. juna 2002. godine;

- A. D. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-553/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2367/00 od 12. juna 2002. godine;

- Z. R. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-549/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2074/00 od 17. juna 2002. godine;

- J. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-587/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2301/00 od 19. juna 2002. godine;

- F. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-697/02 od 12. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-957/01 od 5. jula 2002. godine;

- B. P. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-573/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2197/00 od 20. juna 2002. godine;

- H. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-575/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1897/00 od 18. juna 2002. godine;

- Đ. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-571/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2039/00 od 18. juna 2002. godine;

- R. J. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-607/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2264/00 od 14. juna 2002. godine;

- S. A. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-565/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2097/00 od 14. juna 2002. godine;

- E. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-577/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2261/00 od 19. juna 2002. godine;

- S. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-567/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2379/00 od 19. juna 2002. godine;

- S. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-569/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2163/00 od 20. juna 2002. godine;

- J. D., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-464/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-28/01 od 3. aprila 2002. godine;

- S. Dž., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-474/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-78/01 od 4. aprila 2002. godine;

- H. Z., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-468/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-48/01 od 3. aprila 2002. godine;
- S. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-480/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-239/01 od 11. aprila 2002. godine;
- A. M., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-466/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-38/01 od 3. aprila 2002. godine;
- M. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-472/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-68/01 od 4. aprila 2002. godine;
- H. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-478/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-219/01 od 11. aprila 2002. godine;
- S. C., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-470/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-58/01 od 11. aprila 2002. godine;
- S. Lj.-A., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-476/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-88/01 od 4. aprila 2002. godine;
- R. P_M, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-462/02 od 14. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Cazinu broj Rs-18/01 od 2. aprila 2002. godine;
- L. M. i dr., podnesene protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-719/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1988/00 od 24. maja 2002. godine;
- Đ. 1. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-727/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1883/00 od 24. aprila 2002. godine;
- S. C. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-721/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2326/00 od 4. juna 2002. godine;
- V S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-725/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1956/00 od 24. aprila 2002. godine;

- E. I. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-522/02 od 15. jula 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2009/00 od 18. juna 2002. godine;
- F. M., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-713/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2239/00 od 2. septembra 2002. godine;
- M. C. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-717/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-97/01 od 9. septembra 2002. godine;
- H. J. i dr., podnesene protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-723/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2031/00 od 2. septembra 2002. godine;
- V. C. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-715/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2047/00 od 2. septembra 2002. godine;
- H. C. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-863/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-565/01 od 28. februara 2002. godine;
- R. K. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-683/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2218/00 od 13. juna 2002. godine;
- R. S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-687/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-931/01 od 5. jula 2002. godine;
- S. D. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-843/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2178/00 od 28. augusta 2002. godine;
- M. H. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-679/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2052/00 od 17. juna 2002. godine;
- V. K., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-681/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2136/00 od 17. juna 2002. godine;
- E. D. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-685/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-907/01 od 5. jula 2002. godine;

- A. A., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-753/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-45/01 od 17. septembra 2002. godine;

- S. R., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-847/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1079/01 od 16. septembra 2002. godine;

- A. K i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-755/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1967/00 od 2. septembra 2002. godine, i

- N. S. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-845/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-2126/00 od 28. augusta 2002. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. Lica navedena u dispozitivu ove odluke (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupaju N. C., advokat iz Bihaća, i M. S., advokat iz Cazina, podnijela su apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: kantonalni sud), Općinskog suda u Bihaću i Općinskog suda u Cazinu (u daljnjem tekstu: općinski sud).

2. Apelacije su podnesene u periodu od 10. januara 2002. do 14. oktobra 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. U skladu sa odredbama člana 16. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda apelacije su dostavljene kantonalnom sudu i drugim strankama u postupku, radi davanja odgovora.

4. Odgovore su dali: Unsko-sanski kanton 6. oktobra 2003. godine, Kantonalni sud u Bihaću 9. oktobra 2003. godine, Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću 11. novembra 2003. godine i Zdravstvena ustanova Dom zdravlja u Cazinu 17. novembra 2003. godine.

Na osnovu člana 25. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je, s obzirom da se apelacije odnose na isto pitanje iz nadležnosti Ustavnog suda, odlučio da vodi jedan postupak i donese jednu odluku broj U 49/02. Spojene su sljedeće apelacije: AP-5/02, AP-49/02, AP-222/02, AP-8/03, AP-11/03, AP-15/03, AP-16/03, AP-17/03, AP-18/03, AP-19/03, AP-23/03, AP-32/03, AP-44/03, AP-45/03, AP-55/03, AP-61/03, AP-63/03, AP-64/03, AP-73/03, AP-89/03, AP-91/03, AP-97/03, AP-100/03, AP-109/03, AP-110/03, AP-131/03, AP-133/03, AP-141/03, AP-142/03, AP-143/03, AP-144/03, AP-145/03, AP-146/03, AP-147/03, AP-150/03, AP-151/03, AP-154/03, AP-155/03, AP-156/03, AP-159/03, AP-170/03, AP-174/03, AP-175/03, AP-176/03, AP-177/03, AP-178/03, AP-180/03, AP-181/03, AP-182/03, AP-201/03, AP-220/03, AP-221/03, AP-223/03, AP-225/03, AP-244/03, AP-247/03, AP-248/03, AP-249/03, AP-251/03, AP-292/03, AP-293/03, AP-294/03, AP-295/03, AP-296/03, AP-297/03, AP-298/03, AP-299/03, AP-300/03, AP-304/03 i AP-305/03.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelanti su u periodu od 1. septembra 1994. godine do 31. decembra 1995. godine bili zaposleni u Kantonalnoj bolnici "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću i Zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja u Cazinu (u daljnjem tekstu: zdravstvene ustanove). S obzirom da apelantima nisu isplaćene plaće za obavljeni rad u navedenom periodu, podnijeli su tužbe Općinskom sudu u Bihaću, odnosno Općinskom sudu u Cazinu protiv zdravstvene ustanove i Unsko-sanskog kantona.

8. Općinski sud je svojim presudama, navedenim u dispozitivu ove odluke, odlučio da se prigovori zastare potraživanja, koje je istakla zdravstvena ustanova, i prigovori zastare potraživanja i nedostatka pasivne legitimacije koju je istakao Unsko-sanski kanton, odbiju u cijelosti.

9. Apelanti su protiv presuda općinskog suda, kojima je odlučeno o njihovim tužbenim zahtjevima, izjavili žalbe kantonalnom sudu. Prema žalbenim navodima, apelanti smatraju da u konkretnom slučaju nije nastupila zastara potraživanja, navodeći da je u više navrata tuženi Unsko-sanski kanton priznao dug i da je na taj način došlo do prekida zastare. Stoga su predložili da se osporene presude preinače i usvoje njihovi tužbeni zahtjevi ili da se osporene presude ukinu i predmeti vrate prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

10. Kantonalni sud je presudama, navedenim u dispozitivu ove odluke, odbio žalbe apelanata kao neosnovane i potvrdio prvostepene presude.

IV. Apelacije

a) Navodi iz apelacija

11. U apelacijama se navodi da su općinski sud i kantonalni sud odlučili da se tužbeni zahtjevi u odnosu na poslodavca apelanata odbiju, jer je došlo do zastare potraživanja. U odnosu na drugotuženog, Unsko-sanski kanton, tužbeni zahtjevi su odbijeni zbog nedostatka pasivne legitimacije, a sve da je i postojala pasivna legitimacija, tužbeni zahtjevi apelanata bili bi odbijeni zbog nastupanja zastare potraživanja.

12. Apelanti smatraju da u konkretnim slučajevima nije nastupila zastara potraživanja, navodeći da je u više navrata drugotuženi priznao taj dug i na taj načinje došlo do prekida zastare. U vezi s tim, apelanti se pozivaju na odluku Ustavnog suda u predmetu broj U 4/02 i na presude istih redovnih sudova u drugim slučajevima, koji su u istom pitanju (isplate tzv. "ratnih" plaća) udovoljili tužbenim zahtjevima (presude br. PR-125/00 i GŽ-650/00).

13. U pogledu Unsko-sanskog kantona, apelanti ističu da taj kanton i sada u svom budžetu raspolaže sredstvima za isplatu "ratnih" plaća zdravstvenih radnika.

14. Iz navedenih razloga, apelanti smatraju da im je povrijeđeno pravo na nepristran sud. Konkretno, apelanti se pozivaju na odredbu člana 23. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, koja glasi: *"Svako bez razlike ima pravo na jednaku plaću za jednaki rad"*.

15. Apelanti predlažu da Ustavni sud ukine osporene presude te da naloži tuženim zdravstvenim ustanovama i Unsko-sanskom kantonu da im solidarno isplate utužene iznose sa zakonskom kamatom i naknade troškove parničnog postupka.

b) Odgovori na apelacije

16. Kantonalno pravobranilaštvo Bihać, koje zastupa Unsko-sanski kanton, u odgovoru od 9. oktobra 2003. godine navodi da su apelacije neosnovane, jer isplata plaća ima obilježja povremenog potraživanja u smislu Zakona o obligacionim odnosima. Budući da su sudovi odbili tužbene zahtjeve apelanata jer je nastupila zastara prema oba tuženika, postao je bespredmetan prigovor apelacija u pogledu postojanja pasivne legitimacije Unsko-sanskog kantona.

17. Kantonalni sud u Bihaću, u odgovoru od 9. oktobra 2003. godine, ostaje kod razloga datih u osporenim presudama.

18. Zdravstvena ustanova Dom zdravlja u Cazinu, u odgovoru od 17. novembra 2003. godine, navodi da apelacije nisu osnovane, jer je nastala zastara u pogledu potraživanja apelanata. Dalje se ističe da su tačni navodi apelacija da se Vlada Unsko-sanskog kantona u nekoliko navrata upuštala u pregovore oko isplate "ratnih" plaća zdravstvenim radnicima i da se takve radnje mogu tumačiti kao priznanje duga kojim se prekida rok

zastare potraživanja. Isplata plaća nije obaveza Doma zdravlja, već Unsko-sanskog kantona, iako su apelanti zaposlenici u Domu zdravlja.

19. Kantonalna bolnica “Dr. Irfan Ljubijankić” u Bihaću, u odgovoru od 11. novembra 2003. godine, protivi se prijedlogu apelanata za solidarnu isplatu tuženog iznosa, jer nikada nije dobila ta sredstva od Unsko-sanskog kantona, koji je više puta priznao dug. Kantonalna bolnica nikada nije priznala sporni dug s obzirom da sredstva za plaće iz tog perioda nije ni dobila, jer su ostala kod Unsko-sanskog kantona, koji je u toku postupka pred sudom više puta priznao ta sporna potraživanja.

IV. Relevantni propisi

20. U **Zakonu o obligacionim odnosima** “Službeni list RBiH”, br. 2/92, 13/93 i 13/94 i “Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 29/03), relevantne odredbe glase:

“Član 262.

- (1) *Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.*
- (2) *Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zakasni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je uslijed toga pretrpio.*

(...)

Član 296.

- (1) *Obavezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treće lice.*
- (2) *Povjerilac je dužan primiti ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.*

(...)

Član 360.

- (1) *Zastarjelošću prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obaveze.*
- (2) *Zastarjelost nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kome je povjerilac mogao zahtijevati ispunjenje obaveze.*
- (3) *Sud se ne može obazirati na zastarjelost ako se dužnik nije na nju pozvao.*

Član 361.

- (1) *Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.*

(...)

Član 362.

Zastarjelost nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Član 365.

Dužnik se ne može odreći zastarjelosti prije nego što protekne vrijeme određeno za zastarjelost.

Član 366.

- (1) Pismeno priznanje zastarjele obaveze smatra se kao odricanje od zastarjelosti.*
- (2) Isto dejstvo ima davanje zalogu ili kojeg drugog osiguranja za zastarjelo potraživanje.*

Član 371.

Potraživanje zastarijeva za pet godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Član 372.

- (1) Potraživanja povremenih davanja koja dospijevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarijeva za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.*

(...)

Član 387.

- (1) Zastarijevanje se prekida kada dužnik prizna dug.*
- (2) Priznanje duga može se učiniti ne samo izjavom povjeriocu, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje osiguranja.*

Član 388.

Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja.

Član 391.

Za prekid zastarijevanja nije dovoljno da povjerilac pozove dužnika pismeno ili usmeno da obavezu ispuni.

Član 392.

- (1) Poslije prekida zastarijevanje počinje teći iznova, a vrijeme koje je proteklo prije prekidu ne računa se u zakonom određeni rok za zastarijevanje.*
- (2) Zastarijevanje koje prekine dužnik počinje teći iznova od priznanja.*

(...)

21. U **Zakonu o osnovnim pravima iz radnih odnosa**, koji se primjenjivao u vrijeme nastanka konkretnih potraživanja, ("Službeni list SFRJ", br. 60/89 i 42/90 i "Službeni list RBiH", br. 2/92 i 13/94), relevantne odredbe glase:

“Član 49.

(...)

Lični dohodak isplaćuje se najmanje jedanput mjesečno.

(...)

Član 79.

U ostvarivanju pojedinačnih prava iz radnog odnosa radnik ima pravo da zahtijeva zaštitu pred organima u organizaciji, pred nadležnim sudom, ... u skladu sa zakonom.

(...)

22. U **Zakonu u radu** (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 43/99, 32/00 i 29/03) odgovarajuće odredbe člana 13, član 70. stav 1. i čl. 102. i 106. glase:

“Član 13.

Na sva pitanja koja su u vezi sa ugovorom o radu, a koja nisu uređena ovim ili drugim zakonom, primjenjuju se opći propisi obligacionog prava.

Član 106.

Apsolutna zastara potraživanja iz radnog odnosa nastupa za tri godine od dana nastanka potraživanja, ako zakonom nije drukčije određeno ”.

23. U **Zakonu o ustanovama** (“Službeni list RBiH”, br. 6/92, 8/93 i 13/94), relevantne odredbe glase:

“Član 1.

*Ustanova ... osniva se za obavljanje djelatnosti... zdravstva ... i drugih djelatnosti, ako cilj obavljanja djelatnosti nije stjecanje dobiti.
Ustanova ima svojstvo pravnog lica.*

Član 39.

Ustanova stiče sredstva za rad iz sredstava osnivača, budžeta sredstava fonda, od naknade za obavljanje zdravstvenih i drugih usluga, od ličnog učešća korisnika usluga pod uvjetima određenim zakonom ili aktom o osnivanju ustanova.

Član 41.

*Ustanova je odgovorna za svoje obaveze sredstvima sa kojima raspolaže.
Osnivač je supsidijarno odgovoran za obaveze ustanove, ako aktom o osnivanju nije drukčije određeno.
Kada je osnivač odgovoran za obaveze ustanove, dužan je da:
- pokrije višak rashoda nad prihodima ustanove, u roku od 60 dana od dana usvajanja godišnjeg obračuna.*

(...)

VI. Dopustivost

24. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacija, Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

25. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine “*Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini*”.

26. Prema članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda “*Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.*”

a) Nadležnost Ustavnog suda *ratione materiae*

27 Iz navoda apelacija proizlazi da se apelanti žale na povrede svojih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u odnosu na pravično suđenje, povredu svojih prava na imovinu zaštićenih članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i na povredu člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravičan postupak.

28. Ustavni sud, stoga, ima nadležnost *ratione materiae*.

b) Nadležnost suda *ratione temporis*

29. Prije razmatranja merituma predmeta Ustavni sud mora odlučiti da li prihvatiti apelacije uzimajući u obzir kriterije sadržane u članu XII Ustava Bosne i Hercegovine.

Prema članu XII Ustava Bosne i Hercegovine, Ustav stupa na snagu po potpisivanju Općeg okvirnog sporazuma kao ustavnog akta kojim se amandmanski zamjenjuje i stavlja van snage Ustav Bosne i Hercegovine.

Opći okvirni sporazum potpisan je 14. decembra 1995. godine, pa prema tome, proizlazi da je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu istog dana.

Stoga se postavlja pitanje da li je Ustavni sud i do koje mjere nadležan *ratione temporis* da razmatra predmetne apelacije imajući u vidu da se potraživanja apelanata odnose na period prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud nije nadležan da razmatra pitanja koja su se desila prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, ali ima nadležnost da odlučuje o ustavnim pitanjima u presudama koje su donesene nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 2/98, od 5. juna 1998. godine, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 2^98). U tom slučaju Ustavni sud može da razmatra činjenice vezane za događaje koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine.

30. U predmetnim slučajevima apelanti tvrde da im nisu isplaćene "ratne" plaće, lako se sporna potraživanja u navedenim slučajevima odnose na potraživanja nastala prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, o pravima apelanata na plaće odlučeno je osporenim presudama sudova koje su donesene nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, Ustavni sud ima nadležnost *ratione temporis*.

c) Iscrpljivanje pravnih lijekova i vremenski rok

31. U konkretnim slučajevima presude kantonalnog suda su konačne odluke. Ustavni sud je utvrdio da su sve apelacije podnesene u roku od 60 dana od dana kada su apelanti primili presude kantonalnog suda. Ustavni sud zaključuje da su apelacije blagovremene.

32. Iz navedenog proizlazi da su apelacije dopustive.

VII. Meritum

33. Iz navoda apelacija proizlazi da se apelanti žale na povrede ljudskih prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog činjenice da prvotuženi - poslodavac i drugotuženi - Unsko-sanski kanton, u postupku pred sudovima, nisu solidarno obavezani na isplatu neisplaćenih plaća. Osim toga, apelanti ukazuju na povredu prava na nediskriminaciju u vezi sa uživanjem prava na pravičan postupak. Konačno, apelanti se pozivaju na primjenu Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima.

Primjena Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima

34. U pogledu primjene Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima na koju se apelanti pozivaju, Ustavni sud podsjeća da je Deklaracija drukčijeg pravnog karaktera i nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (Odluka Ustavnog suda, broj U 17/00 od 4. maja 2001. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 17/01). Slijedi da Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima nije primjenjiva u konkretnim slučajevima.

Pravo na pravičan postupak

35. Pravo na pravičan postupak zaštićeno je članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije.

36. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

ej Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom".

37. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

38. Prema članu II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, “Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda”. Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, “prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.”

39. Ustavni sud zaključuje da su sporovi oko isplate zaradenih, a neisplaćenih plaća građansko-pravne prirode, pa i kada se kao poslodavac pojavljuje javna ustanova (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Darnell protiv Velike Britanije*, od 26. oktobra 1993. godine, serija A, broj 272). Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije garantiraju svakome pravo da iznese pred sud bilo koji zahtjev koji se odnosi na njegova građanska prava i obaveze kao i da ima “pravo na pravično suđenje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom” (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Golder protiv Velike Britanije*, od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18, stav 36). Pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68; Odluka Ustavnog suda, broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine.

40. Ustavni sud, nadalje, smatra da svaka država ima pravo i obavezu da funkcionalno organizira svoj pravni sistem. Pravni sistem svake države mora biti efikasan i omogućiti *svakome* da iskoristi prednosti toga sistem prilikom *utvrđivanja* [između ostalih] *građanskih prava* u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. To znači da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18, stav 36).

41. Ipak, postoji opravdano ograničenje prava pristupa sudu, kao i ograničenje ostvarivanja građanskih prava u određenim slučajevima, koji su potrebni da bi pravni sistem pravilno funkcionirao. Koja će se ograničenja nametnuti zavisi od konkretnog pravnog sistema države, uzimajući u obzir, prije svega, mogućnosti i potrebe zajednice i pojedinaca (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezički slučaj*, od 9. februara 1967, serija A, broj 6, stav 5).

42. U okviru tih ograničenja u pogledu ostvarivanja građanskih prava spadaju i norme koje određuju subjekte koji su odgovorni za poštivanje građanskih prava apelanata. To

pitanje treba biti efikasno i jasno regulirano pravnim propisima, a tumačenje i primjena tih propisa je zadatak redovnih sudova u svakom konkretnom slučaju. Ovo ograničenje ima za cilj da se fokusira odgovornost kod određenih subjekata i da postupak za ostvarivanje građanskih prava bude olakšan. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da nosilac građanskih prava ima obavezu da ostvaruje svoja prava isključivo u odnosu na odgovorne subjekte. Ustavni sud je, pri tome, ograničen na pitanja kontrole zloupotrebe toga prava i obaveze redovnih sudova. Ovo zbog toga što Ustavni sud nije nadležan da / Broj 9 / Sarajevo, 2004.

1□□°□□Öä□.. 幸械械~榘榘榘 BILTEN

USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 9

43. Izdavač vezi sa ograničenjima u pogledu ostvarivanja građanskih prava spada i mogućnost prigovora zastare tužbenih zahtjeva (vidi aplikaciju bivšoj Evropskoj komisiji za ljudska prava Ulica Reisa Džemaludina Čauševića, Odluka Ustavnog suda, broj U 29/02 Sarajevo, brojevi 136/7/88, od 14. aprila 1989., u predmetu *Cyril Albert Warner protiv Velike Britanije*). Ono je potrebno da bi se osigurao princip pravne sigurnosti. Naime, izdava ima interes da se zadrže pravni odnosi koji su trajali određen vremenski period. Osim toga, institut zastare treba da pozitivno utiče protiv nemarnosti u ostvarivanju prava. Pri konkretnom reguliranju ovog pitanja, a prije svega određivanja roka zastare, zakonodavac uživa određenu slobodu procjene (presuda Evropskog suda za ljudska prava, *Ashingdane protiv Velike Britanije*, od 28. maja 1985, serija A, broj 93, stav 57). Zakonodavac ne smije ovo pitanje tako regulirati da suštinski onemogućiti ili neopravdano oteža ostvarivanje ovih prava.

44. Zadatak Ustavnog suda je da kontrolira ova ograničenja, kao i da provjeri da lije došlo do ograničenja samog građanskog prava u njegovoj suštini.

45. U pogledu ostvarivanja građanskih prava apelanata u odnosu na Unsko-sanski kanton, sudovi su, s obzirom da kanton nije poslodavac i da apelanti nisu bili kod njega u radnom odnosu, zbog nedostatka pasivne legitimacije, odbili tužbene zahtjeve apelanata. Dalje se navodi da su javne ustanove pravna lica koja samostalno odgovaraju za svoje obaveze. Na ovaj zaključak ne utiče ni činjenica da kanton financira javne ustanove. Pri tome, sudovi su se pozvali na Zakon o ustanovama i Zakon o radu. S obzirom da su sudovi zauzeli stanovište da Unsko-sanski kanton ne može biti tužen, sam prigovor zastare i prekida zastare je bespredmetan.

46. U pogledu prigovora zastare potraživanja koje je istakao poslodavac, sudovi su obrazložili da je ovaj prigovor propisan zakonom. Apsolutna zastara potraživanja za povremena potraživanja nastupa nakon proteka roka od tri godine nakon dospjeća potraživanja (član 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima i član 106. Zakona o radu). Potraživanja su nastala u 1994. i 1995. godini, tužbe su podnesene u toku 2000. godine, pa prema tome podnesene su poslije proteka više od tri godine.

47. Ustavni sud, prije svega, zaključuje da u konkretnim slučajevima postoji efikasan sistem ostvarenja građanskih prava apelanata. Država je propisala odgovorne subjekte i način ostvarivanja tužbenih zahtjeva. Ipak, postoje određena zakonska ograničenja u ostvarivanju ovih prava, prije svega, u pogledu odgovornih subjekata i vremenskih okvira za realizaciju potraživanja neisplaćenih, a zarađenih plaća. Ona su potrebna u konkretnim situacijama radi pravne sigurnosti i funkcioniranja pravnog sistema. Ova ograničenja su opravdana i proporcionalna cilju koji se želi postići. Ustavni sud smatra da u konkretnim predmetima nije došlo do zloupotrebe ovih prava.

48. Osim toga, Ustavni sud smatra da je apelantima u predmetnim slučajevima pružena mogućnost da iznesu i brane svoje zahtjeve pred nadležnim sudovima tokom cjelokupnog sudskog postupka i to na dvije sudske instance pune jurisdikcije. Sudovi su prikupili dovoljno dokaza s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja, a apelanti nisu osporili nijednu specifičnu procesnu radnju u postupku donošenja odluka. Nadalje, sudovi su uzeli u obzir sve navode apelanata i pri tome su određenim činjenicama dali veći, a nekim manji značaj. Međutim, sudovi su dovoljno jasno obrazložili svoje odluke u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud ocjenjuje da nije došlo do procesnih povreda, koje bi bile od važnosti za poštivanje principa pravičnog suđenja.

49. Ustavni sud zaključuje da osporenim presudama nisu povrijeđena prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravičan postupak u vezi sa pravom na zabranu diskriminacije

50. Apelanti smatraju da su žrtve diskriminacije u vezi sa poštivanjem prava na pravičan postupak. Naveli su da su sudovi njihove predmete drukčije riješili nego identičan predmet u drugom sudskom postupku. Smatraju da su imali pravo na identičan sudski ishod.

51. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. "

52. Član 14. Evropske konvencije glasi:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status. "

53. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba, koje se nalaze u analognoj situaciji, različito tretiraju na osnovu spola, rase, boje, jezika, vjere (...) u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ili upotreba sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezički slučaj*, od 9. februara 1967., serija A, broj 6, stav 10). Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, od 18. januara 1978, serija A, broj 25, stav 226).

54. Različit tretman u pogledu različite primjene identičnih zakona u identičnim situacijama treba da se uzme u obzir u slučajevima u kojim sudovi ne uživaju pravo slobodne procjene, kao što je slučaj sa odmjeravanjem kazne u sličnim krivičnim predmetima. U takvim slučajevima treba da se poštuje nezavisnost sudova u pogledu njihovog odlučivanja (vidi aplikaciju bivšoj Evropskoj komisiji za ljudska prava, E 15252, u predmetu *K. protiv SR Njemačke*, od 21. novembra 1990). Ipak, ako ne postoji slobodna procjena, identični predmeti bi trebali biti odlučeni na identičan način. Takva obaveza proizilazi iz principa pravne sigurnosti, koji operira kao sastavni element principa vladavine zakona unutar demokratskog društva u pogledu svih ustavnih prava (vidi *mutatis mutandis* presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, od 25. marta 1999, Izvještaji i odluke 1999-II, stav 58).

55. Ipak, različita primjena zakona u sličnim predmetima dozvoljava se ako iza nje stoji razuman i opravdan razlog. Ovo je slučaj, na primjer, kada je odluka koja se pobija zakonita i ustavna. Činije odluka zakonita i ustavna, gubi se pravni interes za dokazivanjem diskriminacije i traženjem jednakog tretmana. Takvo tumačenje vodi ograničenju principa zabrane različitog tretmana u smislu principa pravne sigurnosti, ali je u skladu sa principom pravne države iz člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, u takvim slučajevima princip pravne države ima prevagu.

56. Da bi dokazali diskriminaciju, apelanti su se pozvali na Odluku Ustavnog suda broj U 4/02 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 4/03). Ipak, ova odluka nije relevantna za konkretne predmete, jer sadrži samo definiciju pojma "diskriminacije", pa se ne može primijeniti na ove predmete. Apelanti, također, smatraju da su sudovi trebali odlučiti na isti način kao i u predmetu Gž.650/00 (presuda Kantonalnog suda u Bihaću od 6. novembra 2000. godine, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Bihaću, broj PR-125/99 od 5. maja 2000).

57. U predmetu PR-125/99 radi se o tužbi radnice suda protiv Unsko-sanskog kantona zbog zarađenih, a neisplaćenih plaća za isti vremenski period kao i kod apelanata. Tužiteljica nije tužila i samog poslodavca. Tuženi Unsko-sanski kanton je isticao prigovor nedostatka pasivne legitimacije i prigovor zastare. Sudovi su, smatrajući Unsko-sanski kanton pasivno legitimiranim u sporu, obavezali Kanton na isplatu neisplaćenih plaća.

Prigovor zastare je odbijen, jer je trogodišnji rok zastare prekinut 8. januara 1999. godine, kada je Kanton izdao potvrdu o dugovanim plaćama radnici suda.

58. Da bi utvrdio diskriminaciju, Ustavni sud, prema definiciji *Belgijskog jezičkog slučaja*, mora analizom predmetnih slučajeva doći do zaključka da li se radi o: (a) različitom tretmanu, (b) analognoj situaciji, (c) iz nekog od razloga navedenih u odredbi

0 zabrani diskriminacije, (d) bez objektivnog i razumnog opravdanja za takav tretman. Ipak, radi racionalnosti postupka, Ustavni sud će prvo utvrditi da li su osporene presude u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, jer bi u tom slučaju nestao pravni interes apelanata da dokazuju diskriminaciju.

59. Prema Zakonu o ustanovama, ustanove se osnivaju radi obavljanja određenih djelatnosti u koje spada i zdravstvo. Ustanove imaju svojstvo pravnog lica i stiču sredstva za rad iz sredstava izmirivača, od naknade za obavljanje usluga i drugih izvora, u skladu sa zakonom. Na kojem se nivou osnivaju javne ustanove zavisi od organizacije svake pojedinačne države. Tako, prema članu III/2. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, zdravstvo je u zajedničkoj nadležnosti federalne vlasti i kantona. Na koji način će se regulirati zdravstvo (zajednički ili odvojeno) zavisi od međusobnog dogovora (član III/3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine). Ako je nadležnost dogovorom prenesena na kantonalnu vlast, onda kanton ima obavezu da financira rad kantonalnih javnih zdravstvenih ustanova. Način financiranja kantonalnih javnih ustanova, modaliteti i opseg tog financiranja, je predmet daljnjeg dogovora i zakonske operacionalizacije predmetne materije. U tom smislu, prema zakonu, javna ustanova je odgovorna za svoje obaveze sredstvima kojima raspolaže, a osnivač je supsidijarno odgovoran za obaveze ustanove, ako aktom o osnivanju nije drukčije određeno. Prema članu 41. Zakona o ustanovama kada je osnivač odgovoran za obaveze javne ustanove, dužan je, pored ostalog, da pokrije višak rashoda nad prihodima ustanove, u roku od 60 dana od dana usvajanja godišnjeg obračuna. Navedeno upućuje da zakonsko reguliranje i konkretna operacionalizacija financiranja moraju biti efikasno uređeni, kako bi, između ostalih, radnici kantonalnih javnih ustanova mogli efikasno ostvarivati svoja stečena prava, kao što je pravo na plaću.

60. Bez obzira na način financiranja kantonalnih javnih ustanova, radnici ne mogu ostvarivati svoja prava prema instituciji koja u državi, na određenom nivou, operira kao nosilac ili sunosilac budžetskih obaveza. Zakonom o ustanovama je određeno da svi radnici ostvaruju svoja prava u ustanovama u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i pravilima ustanove (član 4). To je i logično, jer javna ustanova ima svojstvo pravnog lica, ima prava i obaveze i uživa zakonsku slobodu u pogledu svojih prava i obaveza. Prema tome, samo javna ustanova može odgovarati za obaveze prema svojim radnicima.

61. Međutim, ako se pojavi spor radnika javne ustanove i same institucije, nadležni kanton se, bez obzira što ne može biti stranka, pa ni imati pasivnu legitimaciju u sporu, ne može oglušiti o ishod spora, ako je njegova intervencija neophodna da bi se ostvarila

efikasna zaštita prava radnika koja proizlaze iz presude nadležnog suda. Da li je intervencija neophodna, zavisi od slučaja do slučaja. Slijedi da efikasnost ostvarenja ovih građanskih prava radnika treba da budu na prvom mjestu, ukoliko ne postoje ograničenja u njihovom ostvarenju, koja bi bila opravdana i u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

62. Iz dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu, proizlazi da je Unsko-sanski kanton pripremao svoju finansijsku intervenciju, kako bi konkretne javne ustanove izvršile svoje obaveze u pogledu isplate neisplaćenih plaća. (Npr., pismo Unsko-sanskog kantona zdravstvenim ustanovama broj 09/1 -37/SL-1/01 od 13. aprila 2001. godine, Zaključak sa sastanka nadležnih subjekata od 1. aprila 2001. godine povodom dogovora oko isplate ratnih plaća u oblasti sudstva, zdravstva i obrazovanja, i, posredno, Ugovor o kompenzaciji od 27. augusta 1998. godine između Unsko-sanskog kantona i Društvenog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja BiH). Međutim, takve aktivnosti Kantona ne znače postojanje njegove pasivne legitimacije u ovim sporovima.

63. Ustavni sud zaključuje da Unsko-sanski kanton nije imao pasivnu legitimaciju u sporovima navedenih predmeta.

64. U pogledu pitanja zastarjelosti, Zakon o obligacionim odnosima i Zakon o radu propisuju da protekom roka od tri godine od dana nastanka potraživanja apsolutno zastarijeva potraživanje iz radnog odnosa. Ako prođe rok za zastarjelost u smislu člana 387. Zakona o obligacionim odnosima, ne može se više prekidati zastara potraživanja. U tom slučaju nastupa apsolutna zastara. Od tog momenta, isplata duga zavisi isključivo od volje dužnika - nastupa tzv. naturalne obaveze dužnika. Prema ovome, zahtjevi podneseni 2000. godine za isplatu plaća, zarađenih tokom 1994. i 1995. godine, ne mogu se ostvariti sudskim putem, jer je nastupila apsolutna zastarjelost. Na ovo ne utiče ni činjenica da je poslodavac, nakon proteka roka za nastupanje apsolutne zastarjelosti, izdao pismenu potvrdu apelantima o dugovanim plaćama. U vezi s tim, nije ni bitno da li se ta potvrda može tumačiti kao izjava o činjenicama ili subjektivan stav dužnika prema dugu.

65. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da osporene presude, zasnovane na navedenim zakonima, nisu povrijedile član 6. stav 1. Evropske konvencije. Dovodeći ovaj zaključak u vezu s objašnjenjem iz tačke 56. ove odluke, Ustavni sud zaključuje da osporene presude nisu povrijedile prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. stav 1. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije. Samim tim, nije potrebno da se ulazi u pitanje da li je postojao različit tretman, analogna situacija i osnova diskriminacije u pogledu građana koji su ostvarivali slična prava u navedenim presudama.

Pravo na imovinu

66. Pravo na imovinu zaštićeno je članom II/3.к) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

67. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Sva lica na teritoriji Rosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu. ”

68. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

“ Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

69. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode, i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadziranja korištenja imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu “različita”, u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te se stoga trebaju tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52, stav 61).

70. Apelanti smatraju da su sudovi presudama povrijedili njihova prava na imovinu tako što nisu obavezali poslodavca i Unsko-sanski kanton na solidarnu isplatu neisplaćenih plaća zaposlenika.

71. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava plaće spadaju u djelokrug zaštite člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Smokovits i dr. protiv Grčke*, presuda od 11. aprila 2002. godine, aplikacija broj 46356/99, stav 32). Na ovo ne utiče činjenica da apelanti nisu dobili plaće, jer oni imaju zakonski opravdano očekivanje za njihovu isplatu.

72. U konkretnim slučajevima, apelanti su lišeni prava na imovinu, jer je navedenim zakonima, koji propisuju vremensko ograničenje ostvarenja prava, u smislu člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, onemogućeno da sudovi, kako su to apelanti zahtijevali, udovolje tužbenim zahtjevima apelanata i obavežu tužene stranke na isplatu plaća.

73. U skladu sa drugom rečenicom stava 1. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, niko ne može biti lišen svoje imovine osim *“u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom... ”*.

74. Ustavni sud konstatira da su sudovi odbili tužbene zahtjeve u pogledu Unsko-sanskog kantona zbog nedostatka pasivne legitimacije, a u pogledu poslodavaca zbog nastupanja zastarjelosti potraživanja. Ustavni sud, nadalje, primjećuje da su oba ova ograničenja predviđena zakonom. U obrazloženju ove odluke u dijelu koji se odnosi na član 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud je već istakao da postoji javni interes u pogledu ograničenja ovoga prava, tj. efikasno funkcioniranje pravnog sistema i pravna sigurnost. Ustavni sud smatra da su zakonima propisana ograničenja proporcionalna ciljevima koji se žele postići. Sjedne strane, postoji subjekt odgovornosti za isplatu plaća radnika javnih ustanova, dok, s druge strane, rok od tri godine sasvim je dovoljan da se ova prava ostvare.

75. U skladu sa navedenim, Ustavni sud zaključuje da osporene presude nisu povrijedile prava apelanata na imovinu iz člana II/3.κ) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

76. Na osnovu člana 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

77. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

**Predmet broj U 15/03
Apelacija D. L. iz Banje Luke**

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 61. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

- **Usvaja se apelacija D. L. iz Banje Luke.**
- **Utvrđuje se povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u odnosu na razuman rok.**
- **Nalaže se donošenje pravomoćne odluke o meritumu predmeta bez daljnjeg odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana donošenja ove odluke.**

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. D. L. (u daljnjem tekstu: apelantica), iz Banje Luke, koju zastupa T. A., advokat iz Banje Luke, podnijela je 29. aprila 2002. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv međupresude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-403/03 od 27. maja 1999. godine, zbog nemogućnosti da dođe do konačne odluke suda o njenim građanskim pravima u razumnom roku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, od Osnovnog suda u Banjoj Luci i učesnika u postupku ODP "Zavoda za izgradnju" Banja Luka, zatraženi su odgovori na apelaciju.

Ustavni sud primio je odgovor Osnovnog suda u Banjoj Luci 13. augusta 2003. godine, dok je odgovor ODP "Zavoda za izgradnju" Banja Luka primljen 1. septembra 2003. godine.

3. Odgovori na apelaciju Osnovnog suda u Banjoj Luci i ODP "Zavoda za izgradnju" Banja Luka, dostavljeni su apelantici kako je to predviđeno članom 20. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda.

4. Osnovni sud u Banjoj Luci, na traženje Ustavnog suda, dostavio je kompletan spis o predmetnom postupku.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelantice i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na slijedeći način.

6. Odlukom Odbora za poslovni i garažni prostor Samoupravne interesne zajednice stanovanja Banja Luka broj 2481-3/87 od 11. novembra 1987. godine, apelantici je data u zakup zajednička prostorija - smetljarnik površine 16 m² za obavljanje krojačke djelatnosti. Članom 4. navedene Odluke utvrđeno je da će se ugovor o zakupu između zakupca i zakupodavca zaključiti nakon pribavljanja saglasnosti nadležne komisije Skupštine općine Banja Luka o pretvaranju smetljarnika u poslovni prostor, a prema odredbama Odluke o načinu i uvjetima ustupanja zajedničkih prostorija ("Službeni glasnik Skupštine Općine Banja Luka", br. 11/86 i 10/87).

7. Rješenjem Općinske komisije za urbanizam, saobraćaj i komunalne poslove Banja Luka, broj 11-360-57/88 od 16. maja 1988. godine, odobrena je Samoupravnoj interesnoj zajednici stanovanja, kao investitoru, adaptacija postojećeg smetljarnika u poslovni

prostor. Rješenjem je utvrđeno da investitor može započeti sa izvođenjem radova nakon što rješenje postane pravosnažno.

8. Apelantica je 16. juna 1988. godine u objektu otvorila krojačku radnju u kojoj je radila do kraja 1992. godine, kada je zbog ratnog stanja i zabrane rada od organa vlasti i zakupodavca morala prekinuti rad.

9. Ugovor o zakupu poslovnih prostorija, broj 1672/88 sa ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka, apelantica je zaključila 11. oktobra 1988. godine, s tim da sadržaj ugovora nije odgovarao sporazumu koji je pismeno postignut sa apelanticom 24. februara 1987. godine, zbog izmjena i dopuna Odluke o načinu i uvjetima ustupanja zajedničkih prostorija u stambeno-poslovnim zgradama u društvenom vlasništvu na području općine Banja Luka, broj 2046-1/87 od 1. oktobra 1987. godine, koja je objavljena u "Službenom glasniku Općine Banja Luka" broj 10/87.

10. Zakupodavac ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka je kod Osnovnog suda Banja Luka, 15. decembra 1997. godine, izdejtstvovao rješenje o otkazu Ugovora o zakupu poslovnih prostorija broj 1672/88 od 11. oktobra 1988. godine, a prethodno nije izvršio svoje obaveze utvrđene tim ugovorom, odnosno nije izvršio isplatu sredstava koje je apelantica uložila u adaptaciju objekta.

11. Zbog neispunjenja Ugovora o zakupu poslovnih prostorija od 11. oktobra 1988. godine apelantica je podnijela tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci 23. aprila 1993. godine.

12. Osnovni sud u Banjoj Luci, postupajući prema tužbi apelantice, radi utvrđivanja ništavosti dijela ugovora o zakupu poslovnih prostorija broj 1672/88 od 11. oktobra 1988. godine, održao je sljedeće rasprave:

- Sud je zakazao prvu raspravu za 14. decembra 1994. godine. Na raspravi nije bila prisutna apelantica zbog neuredne dostave poziva na ročište. Sud je naložio da se apelantica pozove preko oglasne table suda.
- Na raspravi od 26. januara 1995. godine konstatirano je da apelantica nije došla (nije bila propisno obaviještena). Sud je naložio da se apelantica pozove pismeno na adresu iz tužbe.
- Na raspravi od 17. februara 1995. godine naloženo je apelantičinom punomoćniku da precizira tužbeni zahtjev, da bude razumljiv i tačno označi tuženog u skladu sa provjerom u odjeljenju za registraciju kod suda.
- Na raspravi od 5. aprila 1995. godine konstatirano je da punomoćnik tužene, koji je pristupio u zamjenu, ne raspolaže potrebnom dokumentacijom i rasprava je odložena za 19. maj 1995. godine.
- Na raspravi od 19. maja 1995. godine naloženo je apelantičinom punomoćniku da uredi tužbeni zahtjev, preciziran podneskom od 4. aprila 1995. godine, jer je nejasan i kontradiktoran.

- Na raspravi od 5. jula 1995. godine nije bio prisutan apelantičin punomoćnik, pa je zaključeno da se rasprava odloži na neodređeno vrijeme, a slijedeća rasprava zakaže prema prijedlogu apelantičinog punomoćnika.
- Rasprava, zakazana za 20. septembar 1995. godine, odložena je za 9. oktobar 1995. godine, jer je apelantičin punomoćnik bio opravdano odsutan.
- Rasprava, zakazana za 9. oktobar 1995. godine, odložena je zbog bolesti sudije.
- Na raspravi od 28. decembra 1995. godine naloženo je punomoćniku tužene da u spis suda dostavi pismo koje je primila prije otpočinjanja adaptacije poslovnog prostora, Odluku o načinu i uvjetima ustupanja poslovnih prostorija na području općine Banja Luka, kao i podatak da li je tužena isplatila sredstva u godišnjem iznosu apelantici na ime otplate uložениh sredstava za adaptaciju prema obračunu amortizacije poslovnog prostora.
- Na raspravi od 5. januara 1996. godine naloženo je tuženoj da do sljedeće rasprave postupi prema nalogu suda od 28. decembra 1995. godine.
- Na raspravi od 31. januara 1996. godine nije bio prisutan predstavnik tužene i tuženoj je urgentno naloženo da dostavi podatke zatražene sa zapisnika od 28. decembra 1995. godine.
- Na raspravi od 14. juna 1996. godine sud je konstatirao da apelantičin punomoćnik nije uredno obaviješten, a da je tužena u spis suda uložila “Službeni glasnik Općine Banja Luka”, broj 10/87.
- Rasprava 4. jula 1996. godine održana je bez prisustva predstavnika tužene, a apelantičin punomoćnik precizirao je tužbeni zahtjev kojim je zatražio da se poništi ugovor o zakupu broj 1672/88 od 11. oktobra 1988. godine zbog nesaglasnosti volje i zatražio naknadu štete zbog nekorištenja poslovnog prostora.
- Na raspravi od 4. septembra 1996. godine proveden je dokazni postupak uvidom u dokazna sredstva, apelantičin punomoćnik je predložio da se saslušaju svjedoci D. G. i J. M. i provede vještačenje prema vještaku građevinske struke Z. D., što sud nije prihvatio.
- Na raspravi od 19. maja 1997. godine konstatirano je da tuženi nije primio poziv za raspravu, zakazanu za 14. maj 1997. godine, odnosno u roku propisanom Zakonom o parničnom postupku, pa je rasprava odložena za 2. juni 1997. godine.
- Na raspravi od 2. juna 1997. godine naloženo je apelantici da u spis suda dostavi žalbu protiv rješenja tužene od 1. februara 1989. godine, a tuženoj da dostavi drugu stranicu zapisnika kao sastavnog dijela rješenja od 1. februara 1989. godine.
- Na raspravi od 4. jula 1997. godine, sud je zatražio od tužene podatak da li je primila žalbu na rješenje od 1. februara 1989. godine, te da li je povodom žalbe na rješenje donijela odluku. Konstatirano je da će se naredno ročište zakazati prema programu zakazivanja rasprava nakon godišnjih odmora.

- Na raspravi od 6. oktobra 1997. godine konstatirano je da je u spis suda uložen podnesak tuženog od 19. septembra 1997. godine, pa je zbog odsutnosti uredujućeg sudije rasprava odložena.
- Na raspravi od 7. novembra 1997. godine naloženo je apelantici da dostavi original žalbu na rješenje tužene od 1. februara 1989. godine sa datumom kada ju je tužena primila, i tuženom da dostavi Odluku prema stavu 3. člana 13. predmetnog ugovora broj 1672/88 od 11. oktobra 1988. godine.
- Na raspravi od 28. novembra 1997. godine apelantičin punomoćnik je dao na uvid tuženom original žalbu protiv rješenja tužene od 1. februara 1988. godine, a tužena je obavijestila sud da nije u mogućnosti izjasniti se da li ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka posjeduje Odluku koju je bio obavezan donijeti na osnovu člana 13. stav 3. ugovora od 11. oktobra 1988. godine. Naloženo je tuženom da do sljedeće rasprave dostavi navedenu odluku i provjeri broj protokola uručene žalbe.
- Na raspravi od 16. decembra 1997. godine tuženoj je naloženo da dostavi odluku zatraženu na raspravi od 7. novembra 1997. godine, kao i kompletan spis, od ponude do posljednje odluke povodom pravnog posla između parničnih stranaka.
- Na raspravi od 2. februara 1998. godine tuženoj je naloženo da dostavi Odluku prema članu 13. stav 3. ugovora broj 1672/88 od 11. oktobra 1988. godine do sljedeće rasprave.
- Na raspravi od 27. februara 1998. godine konstatirano je da se rasprava odlaže zbog bolesti uredujućeg sudije.
- Na raspravi od 23. juna 1998. godine punomoćniku tužene je naloženo da do rasprave, zakazane za 11. august 1998. godine, postupi prema rješenjima i dopisima suda i dostavi dokaze o tome da li je tužitelju isplaćen dio sredstava utrošen za adaptaciju, saglasno odredbi člana 13. Ugovora o zakupu poslovnih prostorija.
- Na raspravi od 11. augusta 1998. godine proveden je dokaz saslušanjem svjedoka D. G. i J. M., a apelantica je predložila da se ponište odredbe ugovora koje su u suprotnosti sa ponudom te da se uložena sredstva za adaptaciju smatraju kao unaprijed plaćena zakupnina prema vrijednosti uložениh sredstava i iznosa zakupnine određene 16. juna 1998. godine.
- Na raspravi od 15. septembra 1998. godine konstatirano je da će apelantica biti saslušana u svojstvu parnične stranke i naloženo je tuženom da sudu dostavi obavijest ko je od predstavnika tuženog učestvovao u zaključenju spornog ugovora.
- Na raspravi od 27. oktobra 1998. godine naloženo je punomoćniku tuženog da u roku od 10 dana dostavi pismeno izjašnjenje u vezi sa preciziranim tužbenim zahtjevom, te da izvijesti sud koje od ovlaštenih predstavnika tuženog sudjelovao u dogovoru sa apelanticom oko zaključenja Ugovora. Apelantici je naloženo da

dostavi suprotnoj strani otkaz ugovora od 5. jula 1993. godine, koji je dobila od tuženog.

- Na raspravi od 10. decembra 1998. godine zaključeno je da se pozove svjedok D. P
- Na raspravi od 11. februara 1999. godine konstatirano je da nije pristupio svjedok D. P. (poziv vraćen sudu, dostava neuredna, nepotpuna adresa), te zaključeno da se sasluša zakonski zastupnik tuženog u svojstvu parnične stranke.
- Na raspravi od 25. marta 1999. godine proveden je dokaz saslušanjem svjedoka R. R - zakonskog zastupnika tužene.
- Na raspravi od 27. maja 1999. godine proveden je dokaz saslušanjem apelantice u svojstvu parnične stranke, izjasnio se punomoćnik tužene na apelantičine navode, proveden dokaz uvidom u spis i priloge spisa, glavna rasprava zaključena i donesena međupresuda.

13. Osnovni sud u Banjoj Luci, odlučujući o apelantičinoj tužbi, 27. maja 1999. godine donio je međupresudu broj P-403/93 kojom je odbio tužbeni apelantičin zahtjev za utvrđivanje apsolutne ništavosti odredbi čl. 2, 12, 13, 14, i 17. spornog Ugovora o zakupu i obavezao tuženog ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka da prihvati apelantičinu ponudu za zaključivanje navedenog ugovora od 24. februara 1987. godine.

14. Usvojen je kao osnovan eventualni apelantičin zahtjev da se tuženi ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka obaveže na vraćanje apelantici sredstava uložениh na ime adaptacije poslovnog prostora, s tim da se o visini tih sredstava, kao i troškovima parničnog postupka, odluči po pravosnažnosti međupresude.

15. Protiv odbijajućeg dijela međupresude od 27. maja 1999. godine apelantica je uložila žalbu Okružnom sudu u Banjoj Luci zbog bitne povrede odredbi parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog prava i odluke o troškovima. Žalbu je uložio i ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka.

16. Okružni sud u Banjoj Luci, odlučujući o žalbama stranaka protiv međupresude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-403/93 od 27. maja 1999. godine, donio je rješenje broj Gž-341/01 od 21. novembra 2001. godine, kojim je uvažio žalbu apelantice i ODP "Zavoda za izgradnju" Banja Luka, ukinuo međupresudu Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-403/93 od 27. maja 1989. godine i predmet vratio Osnovnom sudu u Banjoj Luci na ponovni postupak.

17. Osnovni sud u Banjoj Luci, postupajući prema rješenju Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-341/01 od 21. novembra 2001. godine, održao je sljedeće rasprave:

- Na raspravi od 25. aprila 2002. godine zaključeno je da se pozove ODP "Zavod za izgradnju" Banja Luka za 2. juli 2002. godine.
- Na raspravi od 2. jula 2002. godine konstatirano je da se spis od 27. maja 2002. godine nalazi kod Nezavisne pravosudne komisije, pa je rasprava odložena.

Nakon stoje Nezavisna pravosudna komisija vratila spise Osnovnom sudu u Banjoj Luci, zakazane su sljedeće rasprave pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci:

- Rasprava 17. oktobra 2002. godine, na kojoj je zaključeno da tuženi dostavi dokaze da je sporni poslovni prostor u vlasništvu Grada Banja Luka, te na koji načinje došao u vlasništvo Grada Banja Luka. s obzirom da je tuženi Zavod za izgradnju investitor objekta.
- Na raspravi od 26. novembra 2002. godine određeno je vještačenje vještaka finansijske struke na okolnosti preračuna uplaćenih sredstava tužiteljice u KM i obračuna zakonskih kamata na ime zakupnine za sporni period.

Do dana donošenja odluke Ustavnog suda, postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci nije bio okončan.

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelantica je zatražila zaštitu svojih prava zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine, jer smatra da su povrijeđena njezina prava iz člana II/3.к Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

19. Apelantica navodi da joj je pričinjena šteta zbog toga što ne može obavljati svoju krojačku djelatnost u objektu koji je adaptirala svojim sredstvima, zatim, što ne može mirno uživati u svojoj imovini, a od uložениh sredstava za adaptaciju objekta nema nikakve koristi od 1992. godine do danas.

20. Stoga apelantica, kako nema mogućnosti da kod redovnih sudova u Republici Srpskoj u razumnom roku ostvari svoja prava, predlaže da Ustavni sud odluči o meritumu slučaja tako što će poništiti čl. 2, 12, 13, 14. i 17. Ugovora o zakupu poslovnih prostorija broj 1672 od 11. oktobra 1988. godine i obavezati ODP “Zavod za izgradnju” Banja Luka da joj isplati na ime naknade štete iznos od 24.000 KM u roku od 15 dana.

b) Odgovor na apelaciju

21. Osnovni sud u Banjoj Luci, u odgovoru na apelaciju od 13. augusta 2003. godine, ističe da postupak u ovoj pravnoj stvari ponovo teče, te da će, s obzirom na novi Zakon o parničnom postupku, biti okončan u razumnom roku. Navodi se da postupak u ovom sporu nije pravosnažno okončan, te da je apelacija preuranjena. Također, smatra da je apelantica znatno doprinijela dužini postupka jer nije postupala blagovremeno prema uputama suda i predlaže da se apelacija odbije.

22. U svom odgovoru na apelaciju, ODP “Zavod za izgradnju” Banja Luka je ukazao na nedostatak pasivne legitimacije, jer je na osnovu Odluke o raspolaganju, upravljanju,

dodjeli i davanju u zakup poslovnih zgrada, poslovnih prostorija i garaža u vlasništvu Grada Banja Luka (“Službeni glasnik Grada Banja Luka”, broj 15/98), poslove upravljanja poslovnim prostorom preuzeo Grad Banja Luka. Smatra da je apelacija nedopustiva jer nisu iskorišteni redovni i izvanredni pravni lijekovi. Također ističe da je apelantica doprinijela dužini postupka jer je sedam puta mijenjala tužbeni zahtjev, a konačno postavljen tužbeni zahtjev je bio nejasan. Navodi da je apelantica i dalje u posjedu spornog poslovnog prostora i da za taj prostor ne plaća zakupninu.

VI. Dopustivost

23. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, “*Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni Hercegovini.*”

Prema članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

24. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz “presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključiti sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi odluku Ustavnog suda, broj U 23/00 od 2. februara 2001. godine, objavljenu u “Službenom glasniku BiH”, broj 10/01).

Apelantica je zatražila zaštitu prava zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine zbog nemogućnosti da dođe do konačne sudske odluke o njenim građanskim pravima u razumnom roku.

Između ostalog, apelacijom se osporava međupresuda Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P-403/93 od 27. maja 1999. godine. Prema relevantnom zakonu Republike Srpske, međupresudom se odlučuje samo o osnovanosti tužbenog zahtjeva, a ne i o meritumu tog zahtjeva. Iz navedenog proizlazi da međupresudom nije rješavano o apelantičnim pravima i obavezama, već da je predmet apelacije propuštanje nadležnog suda da meritorno odluči o njenim građanskim pravima i obavezama.

Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom II/1. Ustava, Bosna i Hercegovina i oba entiteta treba da osiguraju najviši nivo građanskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu sa članom II/2. prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Ustavni sud apelaciju tumači tako da se apelantica poziva na svoje pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer nije u mogućnosti da dođe do sudske odluke o svojim građanskim pravima u razumnom roku.

25. Ustavni sud, polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se prilikom primjene pravila iz člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stepen fleksibilnosti, te bez pretjeranog formalizma (vidi presudu Evropskog suda *Cardot v. France* od 19. marta 1991. godine, serija A br. 200, stav 34). Ustavni sud naglašava da pravilo o iscrpljivanju pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno niti se može primjenjivati automatski i, prilikom ispitivanja je li bilo poštovano, bitno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi presudu Evropskog suda *Van Oosterwijk v. Belgium* od 6. decembra 1980., serija A, br. 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i lične prilike apelanta.

26. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Republici Srpskoj, ne postoji stvarno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantici da se žali zbog predugog trajanja postupka (vidi, *mutatis mutandis*, *Tome Mata v. Portugal* br. 32082/96, ECHR 1999-IX), te smatra da je apelantica bila u pravu kada je smatrala da nijedno drugo pravno sredstvo u Republici Srpskoj ne bi bilo djelotvorno u odnosu na njenu tužbu. Ustavni sud smatra da nedostaci u organizaciji pravosudnog sistema entiteta, odnosno države, ne smiju imati utjecaja na poštovanje individualnih prava i sloboda predviđenih Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i zahtjeva i garancija iz člana 6. Evropske konvencije.

Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava.

Ustavni sud zapaža da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost je države da organizira svoj pravni sistem tako da omogućí sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima koje nameće član 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, br. 194, stav 21).

27. Ustavni sud konstatira da se u konkretnom slučaju radi o propuštanju da nadležni sud donese odluku u razumnom roku, te da apelantica nije imala na raspolaganju efektivan pravni lijek kojim bi osporila dužinu postupka.

28. S obzirom da je odlaganje postupka bilo kontinuirano i da ovaj postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci još nije okončan, te da apelantica nije imala na raspolaganju efektivno pravno sredstvo da izdestvuje konačnu odluku, Ustavni sud, uzevši u obzir izuzetne okolnosti u konkretnom slučaju, prihvata da je apelacija dopustiva.

VII. Meritum

29. Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni sud je nadležan da preispita da li je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije na koje se apelantica žali.

30. Apelantica tvrdi da je povrijeđeno njeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu, iz člana II/3.k) Ustava BiH i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

j 9Član 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na razuman rok

31. Ustavni sud je ispitao da li je postupak u predmetnom slučaju prevazišao "razuman vremenski rok" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, koji, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava ... svako ima pravo na raspravu u razumnom roku. [...]"

Primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije

32. Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak tiče prava na imovinu, dakle radi se o zahtjevu da se u sporu o građanskom pravu dobije konačna odluka u razumnom roku. Stoga je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u ovom predmetu.

Period koji se uzima u obzir

33. Ustavni sud podsjeća na konstantnu sudsku praksu organa Evropske konvencije u odnosu na predmete o dužini postupka, gdje su postupci pokrenuti prije nego što su organi Evropske konvencije zasnovali svoju vremensku nadležnost. Organi Evropske konvencije smatraju da period koji se uzima u obzir za svrhu žalbe u pogledu dužine trajanja postupka počinje sa danom zasnivanja njihove vremenske nadležnosti - u ocjenjivanju razumnosti vremena koje je prevazišlo taj datum mora se uzeti u obzir stadij postupka dostignut tog datuma (vidi, npr. Evropski sud za ljudska prava, *Foti i drugi protiv Italije*, presuda od 10. decembra 1982., serija A broj 56, stav 53; *Styranowski v. Poland*, broj 28616/95, ECHU 1998-VIII).

34. Ustavni sud zapaža da je postupak u konkretnom slučaju započeo 23. aprila 1993. godine, kada je apelantica podnijela tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci za poništenje Ugovora o zakupu poslovnog prostora. Međutim, period koji spada u nadležnost Ustavnog suda nije počeo tog datuma već 14. decembra 1995. godine, kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu. Dakle, do danas postupak traje više od 10 godina, od kojih sedam godina i 10 mjeseci spadaju u period koji Ustavni sud treba ispitati. Postupak se još uvijek vodi pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci.

35. Ustavni sud nadalje ističe da je u svrhu određivanja razumnosti dužine vremenskog perioda potrebno uzeti u obzir i stanje predmeta na dan 14. decembra 1995. godine (*Kelečević protiv Republike Srpske*, Konačni izvještaj Ombudsmana broj (13)30/96 od 20. juni 1997., st. 47. i 48).

36. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumno trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta i uzimajući u obzir posebno složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, sjedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane, kao i važnosti onoga što se za apelanticu dovodi u pitanje u sporu (vidi Evropski sud za ljudska prava, predmet *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A, broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

a) Složenost predmeta

37. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta ovog spora, tj. dokaza koje sud treba izvesti i procijeniti i u svjetlu pravne prirode spora i postupaka vezanih za ovaj predmet.

38. Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak tiče utvrđivanja ništavosti dijela Ugovora o zakupu poslovnih prostorija. Ustavni sud također zapaža da su u postupak uključene samo dvije strane i ne smatra da se predmet koji se razmatra pred nadležnim sudom može opisati kao naročito složen, kako u pogledu činjeničnog stanja tako i pravnih pitanja.

b) Ponašanje podnosioca apelacije

39. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima saslušanje u razumnom roku zavisi od ponašanja strane koja učestvuje u postupku (vidi, Evropska komisija za ljudska prava, No. 11541/85, Dec. 12.4.89, O.I. 70).

40. Ustavni sud zapaža da u periodu koji je relevantan za Ustavni sud apelantica nije bez opravdanih razloga propustila da se pojavi na zakazanim ročištima. Ona nije tražila od suda da se ročište odgađa, niti je koristila ikakve metode koje su mogle dovesti do odlaganja postupka. Ustavni sud smatra da u odnosu na druga pitanja apelantičino ponašanje samo po sebi ne može opravdati dužinu postupka.

41. Prema tome, Ustavni sud nalazi da se odlaganje postupka ne može pripisati apelantici.

c) Ponašanje suda

42. Ustavni sud zapaža da je od 14. decembra 1995. godine pa do dana donošenja odluke Ustavnog suda Osnovni sud u Banjoj Luci zakazao 31 raspravu; da je apelantica aktivno sudjelovala na tim raspravama, izuzev kada nije bila uredno obaviještena o zakazanoj

raspravi; tri rasprave su odložene zbog toga što se nisu pojavili tuženi, svjedoci ili sudija, a od 21. novembra 2001. godine, nakon odluke Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-341/01 od 21. novembra 2001. godine, održane su četiri rasprave, od kojih je jedna odložena zbog ustupanja spisa na uvid Nezavisnoj pravosudnoj komisiji u Sarajevu.

43. Iako je Osnovni sud u Banjoj Luci donio međupresudu broj P-403/93 od 27. maja 1999. godine, koju je ukinuo Okružni sud u Banjoj Luci rješenjem broj GŽ-341/01 od 21. novembra 2001. godine, pa se predmet opet nalazi pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci, Ustavni sud nije našao uvjerljivim objašnjenja Osnovnog suda u Banjoj Luci za odugovlačenje postupka.

44. Ustavni sud zapaža da ukupna dužina postupka u ovom predmetu od sedam godina i 10 mjeseci, a koji je još uvijek u postupku rješavanja pred prvostepenom instancom, nije opravdana. Ustavni sud nalazi da se apelantica ne može smatrati odgovornom za odugovlačenje postupka, da slučaj nije kompleksan i da ponašanje sudova ukazuje na nedostatak potrebne posvećenosti predmetu. Ustavni sud nalazi da se period od sedam godina i 10 mjeseci, koliko traje ovaj postupak, ne može smatrati "razumnim".

45. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sistem.

46. U svjetlu navedenog i imajući u vidu sve okolnosti ovog predmeta, Ustavni sud smatra da su sudovi koji su odlučivali u ovom postupku neopravdano tolerirali odugovlačenje postupka, a da je brži ishod postupka bio od posebne važnosti za apelanticu, s obzirom da je predmet spora poslovni prostor koji je ona zakupila i adaptirala vlastitim sredstvima u namjeri da se bavi samostalnom djelatnošću. Slijedi da apelantica nije bila u prilici da dođe do odluke suda u meritumu u pogledu svojih građanskih prava u razumnom roku.

47. Polazeći od navedenog, Ustavni sud zaključuje da zahtjev razumnog vremenskog roka nije ispoštovan, što predstavlja povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije na sudsko odlučenje u razumnom roku.

2. Pravo na imovinu

48. U odnosu na apelantičine navode o navodnoj povredi prava na imovinu, zaštićenog članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, s obzirom na okolnosti slučaja i zaključka Ustavnog suda u pogledu povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije, nije neophodno razmatrati taj dio apelantičine žalbe (vidi Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Zanghi protiv Italije* od 19. februara 1991., serija A broj 194, stav 23).

VIII. Zaključak

49. Polazeći od navedenog, a na osnovu člana 61. stav 1. tačka 1. Poslovnika Ustavnog suda, jednoglasno je odlučeno kao u dispozitivu ove odluke.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne ; i Hercegovine, odluke Ustavnom suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 33/03

Apelacija S. S., iz Banje Luke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-219/00 od 29. juna 2001. godine, presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-1367/99 od 3. aprila 2000. godine i presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2923/97 od 7. aprila 1999. godine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 50. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Čazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof., dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se kao neosnovana apelacija S. S. iz Banje Luke podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev-219/00 od 29. juna 2001. godine, presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-1367/99 od 3. aprila 2000. godine i presude Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P-2923/97 od 7. aprila 1999. godine.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. S. (u daljnjem tekstu: apelantica), iz Banje Luke, koju zastupa Z. B., advokat iz Banje Luke, podnijela je 25. oktobra 2001. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev-219/00 od 29. juna 2001. godine, presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-1367/99 od 3. aprila 2000. godine i presude Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P-2923/97 od 7. aprila 1999. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Učesnicima u postupku, u smislu člana 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, dostavljena je apelacija radi davanja odgovora. Vrhovni sud dostavio je odgovor 2. oktobra 2003. godine.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Apelantica tvrdi da je sa bakom S. D., koja je bila nositeljica stanarskog prava na spornom stanu u Banjoj Luci, živjela od djetinjstva, tj. od 1971. godine, pa i nakon udaje za Z. S. 21. januara 1988. godine nastavila je živjeti u porodičnom domaćinstvu sve do bakine smrti 28. oktobra 1992. godine.

5. Apelantica se, kako navodi, 25. decembra 1992. godine obratila GP "Krajina" u Banjoj Luci, kao davaocu stana na korištenje, tražeći prijenos stanarskog prava. Kako GP "Krajina" na ovaj zahtjev nije odgovorilo, apelantica se obratila nadležnom organu općine Banja Luka za prijenos stanarskog prava. Općinski sekretarijat za privredu, Odsjek za upravno-pravne poslove, Rješenjem broj 03-372-2758/93 od 15. novembra 1993. godine, naložio je Z. S. i apelantici da predaju u posjed sporni stan.

6. Rješenjem Ministarstva za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti i građevinarstvo Banja Luka, broj 01-372-135/94 od 15. marta 1994. godine, odbijena je žalba S. i Z. S., izjavljena na rješenje Općinskog sekretarijata za privredu, Odsjek za upravno-pravne poslove Banja Luka, broj 03-372-2758/93 od 15. novembra 1993. godine, pa je na zahtjev GP "Krajina" apelantica deložirana iz stana 5. jula 1994. godine.

7. GP "Krajina" je sporni stan dodijelila Lj. B., radnici Medicinskog centra. Na osnovu ovog rješenja Lj. B. je zaključila ugovor o korištenju stana sa Zavodom za izgradnju grada Banja Luka.

8. Protiv konačnog rješenja Ministarstva za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti i građevinarstvo, broj 01 -372-135/94 od 15. marta 1994. godine, apelantica je kod Vrhovnog suda pokrenula upravni spor.

9. Nezavisno od navedenog postupka pred nadležnim upravnim organom i pokretanja upravnog spora, smatrajući da je stekla stanarsko pravo na spornom stanu, po osnovu člana porodičnog domaćinstva umrle S. D., apelantica je 24. novembra 1997. godine podnijela tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci protiv GP "Krajina" Banja Luka, Lj. B. iz Banje Luke i Zavoda za izgradnju grada Banja Luka radi utvrđenja.

10. Osnovni sud u Banjoj Luci donio je 7. aprila 1999. godine presudu broj P-2923/97 kojom se odbija kao neosnovan apelantičin zahtjev da se naloži prvotuženoj GP "Krajina" i drugotuženoj Lj. B. da isprazne i predaju u posjed i slobodno raspolaganje apelantici trosoban stan u Banjoj Luci u ulici Ejuba Kobašlića broj 19/IV (sada Radoja Domanovića broj 25), odbacuje zbog nenadležnosti tužbeni zahtjev te odbacuje kao nedopušten tužbeni zahtjev o dodjeli spornog stana.

11. Okružni sud u Banjoj Luci, odlučujući o žalbi apelantice protiv presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2923/97 od 7. aprila 1999. godine, presudom broj Gž-1367/99 od 3. aprila 2000. godine odbio je kao neosnovanu apelantičinu žalbu i osporenu presudu potvrdio.

12. Vrhovni sud, odlučujući o reviziji apelantice protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-1367/99 od 3. aprila 2000. godine, donio je presudu broj Rcv-219/00 kojom se revizija kao neosnovana odbija.

13. Protiv navedenih presuda apelantica je podnijela apelaciju Ustavnom sudu.

14. U toku postupka pred Ustavnim sudom apelantica je 13. maja 2003. godine Ustavnom sudu dostavila presudu Vrhovnog suda broj U-475/99 od 11. decembra 2001. godine, koja joj je, kako tvrdi, uručena 18. aprila 2003. godine. Ova presuda je donesena u upravnom sporu po apelantičinoj tužbi protiv rješenja Ministarstva za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti i građevinarstvo, Banja Luka, broj 01-372-135/94 od 13. maja 1994. godine.

15. Navedenom presudom Vrhovni sud je tužbu uvažio i osporeni akt poništio kao nezakonit, sa obrazloženjem da je za pravilnu primjenu materijalnog prava u ovoj pravnoj stvari potrebno raspraviti i utvrditi da li je apelantica u momentu smrti S. D. bila član njenog porodičnog domaćinstva i korisnik spornog stana u smislu odredbi Člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima. Vrhovni sud je ukazao da je potrebno imati u vidu činjenicu da je apelantica unuka S. D. i da za tu kategoriju korisnika stana nije potreban desetogodišnji rok trajnog življenja i stanovanja u ekonomskoj zajednici u istom stanu sa nosiocem stanarskog prava da bi se smatrala članom njegovog porodičnog domaćinstva, pa ako bi se utvrdilo da je apelantičin zahtjev osnovan, onda, po prirodi stvari, ne bi bilo osnova za njeno iseljenje, a otuda ni za iseljenje njenog supruga.

16. Postupajući prema uputama Vrhovnog suda, Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti, građevinarstvo i ekologiju donijelo je 15. februara 2002. godine rješenje broj 01-372-135/94 kojim se poništava prvostepeno rješenje Općinskog sekretarijata za privredu, Odsjek za upravno-pravne poslove Općine Banja Luka broj 03-372-2758/93 od 15. novembra 1993. godine i spis vraća prvostepenom organu na ponovni postupak.

17. Prema obavijesti Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju od 3. septembra 2003. godine, u ponovnom postupku do dana obavijesti Ustavnom sudu nije doneseno novo rješenje o predmetnoj upravnoj stvari.

IV. Relevantni propisi

18. **Zakon o parničnom postupku**, koji je važio u vrijeme donošenja osporenih presuda (“Službeni list SFRJ”, br. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 27/90 i 35/91 i “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 17/93, 14/94 i 32/94)

“Član 172.

Tužilac može u tužbi tražiti da sud utvrdi samo postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

Ovakva tužba može se podići, kada je to posebnim propisima predviđeno, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa, ili kad tužilac ima neki drugi pravni interes za podizanje ovakve tužbe. Ako odluka o sporu zavisi od toga da li postoji ili ne postoji neki pravni odnos koji je u toku parnice postao sporan tužilac može pored postojećeg zahtjevu istaći i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtjev.

Isticanje zahtjeva u smislu odredbe stava 3. ovog člana neće se smatrati preinačenjem tužbe

19. **Zakon o stambenim odnosima** (“Službeni list SRBiH”, br. 14/84, 12/87 i 36/89 i “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 19/93, 22/93, 12/99 i 31/99)

“Član 6.

Korisnikom stana, u smislu ovog zakona, smatraju se: nositeljica stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva koji zajedno s njim trajno žive i stanuju, kao i lica koja su prestala da budu članovi toga domaćinstva a ostala su u istom stanu.

Članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka, usvojena,

pastorčad) bračni drugovi djece, roditelji bračnih drugova (otac, majka, očuh, maćeha, usvojilac), braća ili sestre, unučad bez roditelja, kao i lica koja je nositeljica stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava ili su ta lica dužna po zakonu da izdržavaju nosioca stanarskog prava, a koja zajedno s njim trajno žive i stanuju, kao i lica koja sa nosiocem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od deset godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nosioca stanarskog prava.

Član 10.

Sporove o stambenim odnosima rješava nadležni sud, a općinski organ uprave nadležan za stambene poslove (u daljem tekstu: stambeni organ) kada je to određeno ovim zakonom.

Postupak po sporovima u primjeni ovog zakona smatra se hitnim.

Član 11.

Stanarsko pravo građanin stiče danom zakonitog useljenja u stan.

Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana, zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta, ili drugog akta utvrđenog ovim zakonom koji predstavlja punovažnu osnovu za useljenje u stan.

Zabranjeno je prodavati odnosno kupovati ili na drugi način, suprotno odredbama ovog zakona, prenositi odnosno stjecati stanarsko pravo. Stjecanje stanarskog prava koje je u suprotnosti s odredbama ovog zakona ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

Član 21.

Korisnici stana (član 6. stav 1) koji stanuju zajedno sa nosiocem stanarskog prava imaju pravo da trajno i nesmetano koriste taj stan pod uvjetima koji su propisani ovim zakonom.

Članovima porodičnog domaćinstva (član 6. stav 2) pripada pravo iz prethodnog stava i poslije smrti nosioca stanarskog prava, kao i kada nositeljica stanarskog prava iz drugih razloga trajno prestane da koristi stan, osim ako je prestao da koristi stan na osnovu otkaza ugovora o korištenju stana odnosno raskida tog ugovora ili na osnovu ugovora o zamjeni tog stana, kao i u slučaju kada je stekao stanarsko pravo na drugi stan koji mu je dodijeljen i za članove porodičnog domaćinstva, kao i u slučaju iz člana 13. ovog zakona.

Član 22.

Kad nositeljica stanarskog prava umre ili iz drugih razloga trajno prestane da koristi stan, a članovi njegovog porodičnog domaćinstva nastave s korištenjem stana, ukoliko u stanu nije ostao bračni drug kao nositeljica stanarskog prava, članovi porodičnog domaćinstva će sporazumno između sebe odrediti jedno lice za nosioca stanarskog prava i o tome obavijestiti davaoca stana na korištenje.

Ako članovi porodičnog domaćinstva u roku od tri mjeseca ne postignu sporazum iz prethodnog stava nadležni sud će u vanparničnom postupku, na zahtjev članova porodičnog domaćinstva ili davaoca stana na korištenje, odrediti koji će član porodičnog domaćinstva biti nositeljica stanarskog prava vodeći računa o materijalnom i zdravstvenom stanju svakog člana domaćinstva kao i drugim okolnostima.

Ako davalac stana na korištenje smatra da nijedno od lica, koja su ostala u stanu poslije smrti nosioca stanarskog prava, ili kad je on iz drugih razlogu trajno prestao da koristi stan, nema pravo da po odredbi člana 21. stav 2. ovog zakona nastavi s korištenjem stana, može po isteku roka od tri mjeseca tražiti od stambenog organa iseljenje svih lica koja su ostala u stanu.

Prilikom prinudnog iseljenja iz prethodnog stava ne osigurava se nužni smještaj.

Član 28.

Ako jedna od ugovornih strana neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od dana useljenja u stan odnosno ako jedna od ugovornih strana u slučaju iz čl. 21, 22, 32. stav 1. i člana 33. st. 3. i 4. ovog zakona neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od podnesenog traženja, stambeni organ, na zahtjev jedne od ugovornih strana, donosi rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana dok taj ugovor ne bude zaključen po odredbama ovog zakona ”.

20. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima**
("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 19/93 i 22/93-923)

“Član 2.

U članu 6. stav 2. mijenja se i glasi:

“Članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka, usvojena ili pastorčad), roditelji bračnih drugova, bračni drugovi djece, kao i lica koja je nositeljica stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava, a koja sa njim trajno žive i stanuju ”.

21. **Odluka Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu**, od 27. oktobra 1999. godine, objavljena u “Službenom glasniku Republike Srpske”, broj 31/99, u relevantnom dijelu, glasi:

“Član 1.

U Zakonu o izmjenama Zakona o stambenim odnosima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 19/93 i 22/93), brišu se sljedeći članovi, tj. članovi 2, 3, 6.7. i 7.

Član 2.

Ovaj zakon stupa na snagu 28. oktobra 1999. godine.”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

22. Apelantica tvrdi da je imala i da sada ima pravni interes za vođenje parnice po tužbi koju je podnijela Osnovnom sudu u Banjoj Luci broj P-2923/97, zbog čega su navedene presude kojim se odbija njena tužba nezakonite.

b) Odgovor na apelaciju

23. Vrhovni sud, u svom odgovoru, ističe da su navodi apelacije neprihvatljivi i da ovaj sud u cijelosti ostaje kod činjeničnih i pravnih zaključaka iznijetih u presudi Rev-219/00 od 29. juna 2001. godine.

VI. Dopustivost

24. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud *“ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini*

25. U članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda propisano je da *“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositeljica apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio”*.

26. Ustavni sud zaključuje da je apelantica, obraćajući se Vrhovnom sudu, iscrpila sve raspoložive pravne lijekove. Apelantičin punomoćnik primio je presudu Vrhovnog suda 6. septembra 2001. godine, a kako je apelacija podnesena 25. oktobra 2001. godine, slijedi da je apelantica ispoštovala i rok od 60 dana.

VII. Ustavni sud je odlučio

27. Na osnovu člana 26. Poslovnika Ustavnog suda, kod odlučivanja, Ustavni sud ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

28. Nadležnost Ustavnog suda u apelacionim postupcima ograničena je *“na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu”* i Ustavni sud nije nadležan da preispituje činjenično stanje ili način tumačenja ili primjene zakona redovnih sudova osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava. To je slučaj ukoliko je neki redovni sud pogrešno tumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih zakona (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvorne pravne lijekove i u drugim slučajevima) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine.

29. U apelaciji se osporavaju presude sve tri sudske instance u Republici Srpskoj za čije presude apelantica smatra da su nezakonite. Pri tom se u apelaciji ne poziva na odredbe Ustava Bosne i Hercegovine i odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koje bi ukazivale na eventualne povrede ljudskih prava počinjene pred redovnim sudovima.

30. Također, u apelaciji ne postoji nikakav element koji bi ukazao da je procedurom ili načinom na koji je Vrhovni sud odlučio u ovom slučaju, prekršeno bilo koje pravo navedeno u Ustavu Bosne i Hercegovine i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

31. Ustavni sud smatra da je predmet spora, o kojem je konačno odlučio Vrhovni sud, spor o utvrđenju, a u apelaciji se ne navodi da je tokom vođenja postupka došlo do kršenja bilo kojeg prava iz Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava. Ustavni sud smatra da samo podnošenje apelacije, bez pozivanja na Ustav Bosne i Hercegovine ili prava zaštićena Ustavom Bosne i Hercegovine, ne može dovesti do ispitivanja navodnih povreda prava utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine. I pored toga, Ustavni sud, *prima facie*, zapaža da u apelaciji ne postoje argumenti koji bi ukazivali da je vođenje postupka pred sudovima Republike Srpske prekršilo bilo koje pravo iz Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

32. Iz navedenih razloga, Ustavni sud zaključuje da u predmetnom slučaju, presudom Vrhovnog suda broj Rev-219/00, te presudama nižestepenih sudova, nisu povrijeđena apelantičina prava sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

33. Na osnovu izloženog, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 79/03

Apelacija I. B., iz Vogošće, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-662/02 od 10. aprila 2002. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se kao neosnovana apelacija I. B. iz Vogošće, podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-662/02 od 10. aprila 2002. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. I. B. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Vogošće, podnio je 6. juna 2002. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj U-662/02 od 10. aprila 2002. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa članom 16. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je 11. septembra 2003. godine od Vrhovnog suda zatražio odgovor na apelaciju.

3. U skladu sa članom 20. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je 15. oktobra 2003. godine dostavio apelantu odgovor Vrhovnog suda.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na slijedeći način.

5. Apelant je bio pripadnik Armije Bosne i Hercegovine od 15. maja 1992. do 18. aprila 1993. godine. Ranjen je 12. marta 1993. godine. O apelantovom liječenju nema izvorne medicinske dokumentacije.

6. U toku upravnog rješavanja apelantovog zahtjeva za priznavanje statusa ratnog vojnog invalida na temelju nalaza, ocjene i mišljenja prvostepene i drugostepene ljekarske komisije (broj 285/01 od 12. septembra 2001. i broj 291/01 od 21. novembra 2001. godine), utvrđeno je da je invaliditet kod apelanta ispod 20%, te mu je iz tog razloga zahtjev odbijen kao neosnovan.

7. Vrhovni sud, u presudi broj U-662/2002 od 10. aprila 2002. godine, odlučujući u upravnom sporu o apelantovom zahtjevu za priznavanje prava na ličnu invalidninu, protiv akta tuženog Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida domovinskog rata, broj UP-11-04/1-41-485/01 od 11. decembra 2001. godine, odbio je tužbu kao neosnovanu, prihvaćajući u cijelosti činjenično i pravno stanje koje su utvrdili prvostepeni i drugostepeni organ uprave.

8. Vrhovni sud je ocijenio da su organi uprave potpuno i istiniti) utvrdili činjenično stanje konkretne upravne stvari i da su na utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalno-pravne propise, te da su to i razlozi zbog kojih je Vrhovni sud odbio apelantov tužbeni zahtjev.

IV. Relevantni propisi

9. **Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca** (“Službeni list SFRJ”, br. 31/86 i 42/90, koji se primjenjuje u Federaciji Bosne i Hercegovine i “Službeni list RBiH”, br. 2/92 i 13/94)

“Član 4.

Ratnim vojnim invalidom se smatra lice koje je vršeći vojne ili druge dužnosti za vojne ciljeve u ratu zadobilo ranu, povredu, ozljedu ili bolest, pa je zbog toga nastupilo oštećenje njegovog organizma najmanje 20%.”

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant se žali da je pravosnažnim Rješenjem Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida domovinskog rata, broj UP-II-04/1-41-485/01 od 11. decembra 2001. godine, povrijeđeno njegovo pravo da mu se prizna svojstvo ratnog vojnog invalida i, po tom osnovu, pravo na ličnu invalidninu. Iz tih razloga apelant smatra da osporena presuda Vrhovnog suda povređuje njegova ustavna prava.

Zatražio je da Ustavni sud odluči o zaštiti njegovih ustavnih prava.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da se osporena presuda broj U-662/02 od 10. aprila 2002. godine temelji na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni zakona i da je donesena uz poštovanje pravila postupka. Predložio je da se apelacija odbije kao neosnovana.

VI. Dopustivost

12. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini”.

Član 11 . stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

“Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio”.

13. U konkretnom predmetu osporena presuda Vrhovnog suda je konačna u pogledu uvjeta za iscrpljivanje pravnih lijekova određenog članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog

suda. Naime, prema članu 45. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 8/00), nije dopušten zahtjev za izvanredno preispitivanje sudske odluke.

14. Osporena presuda donesena je 10. aprila 2002. godine, a apelacija je primljena u Ustavnom sudu 6. juna 2002. godine. Slijedi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana propisanim članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

15. Prema navedenom, apelacija je dopustiva.

VII. Meritum

16. Apelant nije naveo konkretno koja prava iz člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine su mu povrijeđena presudom Vrhovnog suda. Prema navodima u apelaciji i dokumentima iz spisa predmeta, proizlazi da se apelant žali na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

a) Pravo na pravično suđenje - član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

17. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava

2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom".

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

18. Pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, na koje se posredno poziva apelant, jamči, *inter alia*, pravo na pravičan postupak u građansko-pravnim stvarima.

U konkretnom slučaju postavlja se pitanje odnose li se apelantovi navodi na građanska prava u okviru značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije, odnosno pitanje primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije na apelanta, kao pripadnika oružanih snaga - Armije Bosne i Hercegovine.

Primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije

19. Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom 11/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U skladu s članom II/2. Ustava, prava i slobode određene Evropskom konvencijom i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Stoga, izjašnjenje Ustavnog suda o relevantnim odredbama Evropske konvencije odnosi se i na odgovarajuće odredbe Člana II/3. Ustava. Ustavni sud ističe da se kriteriji primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije, izraženi u praksi Evropskog suda za ljudska prava, primjenjuju prilikom razmatranja člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju organi uprave i Vrhovni sud odlučili o predmetu spora i to utvrdili u svojim odlukama (Rješenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, broj UP-II.04/1 -41-485/01 od 12. septembra 2001. godine i drugostepeno Rješenje istog ministarstva, broj UP-II-04/1 od 11. decembra 2001. godine i presuda Vrhovnog suda broj U-662/02 od 10. aprila 2002. godine).

21. U pogledu primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije u konkretnom slučaju, Ustavni sud ističe da je Evropski sud za ljudska prava prihvatio nadležnost u pogledu rješavanja predmeta koji se tiču prava na penziju, ali samo u slučajevima u kojima je penzija stečena prethodnim dobrovoljnim (kontributivnim) uplatama doprinosa apelana u penzioni fond.

Međutim, u konkretnom predmetu, u pitanju je domaći zakon koji predviđa stjecanje prava na penziju za invalide rata obaveznim uplatama doprinosa u odgovarajući fond.

22. U skladu sa navedenim, Ustavni sud smatra da član 6. Evropske konvencije nije primjenjiv u konkretnom slučaju.

VIII. Zaključak

23. S obzirom na navedeno, a polazeći od člana 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

24. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 148/03
Apelacija Mesne industrije "Lijanovići", d.o.o. Široki Brijeg protiv
presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 54. i člana 61. stav 2. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Čazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

udor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

- **Usvajaju se apelacije Mesne industrije "Lijanovići" d.o.o. Široki Brijeg, podnesene protiv presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-2461/02 od 29. maja 2003. godine i broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. jula 2003. godine.**
- **Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.**
- **Ukidaju se presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-2461/02 od 29. maja 2003. godine i broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. jula 2003. godine.**

- **Predmeti se vraćaju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, na hitan ponovni postupak, u skladu sa članom 61. st. 3. i 4. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mesna industrija “Lijanovići” d.o.o. (u daljnjem tekstu: apelant), iz Širokog Brijega, podnijela je apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-2461/02 od 29. maja 2003. godine i broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. jula 2003. godine, sa prijedlogom za obustavu izvršenja rješenja Federalnog ministarstva finansija - Carinske uprave, Carinarnice Tomislavgrad, pobliže navedenih u dodatku ove odluke, do donošenja odluka o apelacijama (privremena mjera).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je 29. septembra 2003. godine primio 10 apelacija (navedenih u dodatku ove odluke), koje je apelant podnio pozivajući se na član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

3. Ustavni sud je 5. novembra 2003. godine, u skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva Finansija - Carinske uprave i Carinarnice Tomislavgrad zatražio odgovore na navode iz apelacija, a od Federalnog ministarstva finansija - Carinske uprave zatražio Uputstva o obračunu i naplati posebne takse za robu iz tarifne oznake 0207.14 00 00 koja su aktima 0906 broj D-6105/2 od 4. jula 2000. godine i 0902 broj D-7108 od 25. jula 2000. godine dostavljene svim carinarnicama.

4. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor Ustavnom sudu.

5. Federalno ministarstvo finansija - Carinska uprava, dostavilo je 13. novembra 2003. godine Ustavnom sudu odgovor i tražena Uputstva.

6. Carinarnica Tomislavgrad nije dostavila odgovor Ustavnom sudu.

7. Odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu u skladu sa članom 20. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda.

8. Ustavni sud je, u smislu člana 25. Poslovnika Ustavnog suda, s obzirom da se apelacije AP-277/03, AP-269/03, AP-270/03, AP-271/03, AP-272/03, AP-273/03, AP-274/03, AP-275/03, AP-276/03 i JIP-278/03 odnose na isto pitanje, odlučio da vodi jedan postupak i donese jednu odluku pod brojem U 148/03.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

10. Apelant je firma koja se bavi preradom mesnih proizvoda. Poslovanje apelanta se uglavnom zasniva na uvozu mesa i njegovoj preradi u Bosni i Hercegovini u gotove prehrambene proizvode, što u konkretnom slučaju uključuje i uvoz strojno iskoštenog pilećeg i purećeg mesa i kože.

11. Apelant je 1. aprila 2002. godine, na graničnom prijelazu Kamensko, prijavio robu koju je uvezao u Bosnu i Hercegovinu, prema Jedinostvenim carinskim ispravama Carinske ispostave Tomislavgrad (broj, datum i količina uvezene robe pobliže opisana u dodatku odluke), za koju je plaćena carina od 10% i iznos od 1% za carinsko evidentiranje, dok posebna pristojba (taksa, prelevman) nije obračunata niti plaćena.

12. Nakon provođenja carinskog postupka i apelantove uplate carinskog duga, Carinska ispostava Tomislavgrad je 29. jula 2002. godine, po službenoj dužnosti, pokrenula postupak naknadne naplate posebne pristojbe za robu uvezenu 1. aprila 2002. godine i to za pileće separirano meso (zamrznuto) iz tarifne oznake 0207.14 00 00, koju je uvezao apelant po Jedinostvenim carinskim ispravama (broj i datum navedeni u dodatku ove odluke).

13. Federalno ministarstvo finansija - Carinska uprava, Carinarnica Tomislavgrad je, rješavajući zahtjev Carinske ispostave Tomislavgrad u pravnoj stvari Mesne industrije "Lijanovići" d.o.o. iz Širokog Brijega, radi naplate neobračunate i nenaplaćene pristojbe (prevelmana), donijela rješenja (broj i datum rješenja pobliže naveden u dodatku ove odluke) i obavezala apelanta da na ime neobračunate i nenaplaćene posebne pristojbe (prelevmana) za robu iz tarifne oznake 0207.14 00 00 - pileće separirano meso, zamrznuto uvezeno u Bosnu i Hercegovinu, uplate iznose (pobliže navedene u dodatku ove odluke).

14. Federalno ministarstvo finansija - Carinska uprava, Carinarnica Tomislavgrad, svoju odluku temelji na činjenici da je u upravnom postupku naplate posebne pristojbe (prelevmana) nesumnjivo utvrdila da su navodi Odsjeka za kontrolno-revizijske poslove tačni i poziva se na Odluku o primjeni Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri

njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe u 2002. godini ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 33/01). Prema tački II ove odluke, Odluka se primjenjuje od 1. januara 2002. godine, a prema tački I iste odluke, Odluka o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 2/99, 10/99, 15/99, 17/00, 36/00 i 15/01), primjenjuje se u istovjetnom tekstu do 30. juna 2002. godine.

15. Protiv rješenja Federalnog ministarstva financija - Carinske uprave, Carinarnice Tomislavgrad (broj i datum pobliže naveden u dodatku ove odluke), apelant je izjavio žalbe Federalnom ministarstvu finansija, osporavajući njihovu zakonitost i predložio da se ta rješenja ponište.

16. Zamjenik federalnog ministra finansija, rješavajući apelantove žalbe, izjavljene protiv osporenih 10 rješenja prvostepenog organa, donio je rješenja (broj i datum pobliže naveden u dodatku ove odluke) kojim je odbio apelantove žalbe kao neosnovane, uz obrazloženje da je Carinarnica Tomislavgrad donijela pravilne i zakonite odluke, kada je obavezala apelanta na naplatu posebne pristojbe koja u momentu carinjenja predmetne robe nije obračunata i naplaćena.

17. Protiv rješenja Federalnog ministarstva finansija apelant je podnio tužbe Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u upravnom sporu po apelantovim tužbama protiv rješenja drugostepenog organa, donio je presude (pobliže navedene u dispozitivu ove odluke), kojim se tužbe odbijaju, uz obrazloženje da su osporena rješenja pravilno donesena i na zakonu zasnovana.

18. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu evidentno je da je Federalno ministarstvo finansija, u vezi sa primjenom Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe, dalo tumačenje broj 01-16-2632/00 od 23. juna 2000. godine da se navedena odluka ne primjenjuje na strojno iskošteno pileće i pureće meso i kože namijenjeno za proizvodnju. Navedeno tumačenje je dopisom 0906. broj D-6105/2 od 4. jula 2000. godine dostavljeno svim carinarnicama na provedbu.

19. Aktom Carinske uprave Federalnog ministarstva finansija (0902. broj D-7108 od 25. jula 2000. godine), carinarnice su obaviještene da je mišljenje Federalnog ministarstva finansija (broj 01-16-2632/00 od 23. juna 2000. godine) o neplaćanju prelevmana na strojno iskošteno pileće i pureće meso i kože namijenjeno za proizvodnju - suprotno navedenoj odluci o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu plaća posebna pristojba i o visini te pristojbe. Također je navedeno da će za sve pošiljke, koje su ocarinjene bez plaćanja posebne pristojbe, carinarnice izvršiti naknadni obračun i naplatu posebne pristojbe, o čemu je neophodno izvijestiti Carinsku upravu.

20. Aktom 0901. broj 16-8-3180-2/02 od 5. aprila 2002. godine Carinska uprava je obavijestila sve carinarnice da se akti 0906. broj D-6105/2 od 4. jula 2000. godine i 0902.

broj D-7108 od 25. jula 2000. godine, dostavljeni kao Uputstva o obračunu i naplati posebne pristojbe za robu iz tarifne oznake 0207.14 00 00 za robu (strojno iskošteno pileće i pureće meso i kože namijenjeno za proizvodnju), stavljaju van snage. U cilju jednoobraznog postupanja, naloženo je da se počevši od 8. aprila 2002. godine na svu robu koja se svrstava u tarifnu oznaku 0207.14 00 00 naplaćuje posebna pristojba u visini utvrđenoj navedenom odlukom.

IV. Relevantni propisi

21. **Zakon o vanjskotrgovinskoj politici**
("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 7/98)

Član 31. u relevantnom dijelu glasi:

"1. Vijeće ministara BiH propisuje primjenu zaštitnih mjera na proizvod kada utvrdi da se takav proizvod uvozi u Bosnu i Hercegovinu u povećanim količinama, apsolutno ili relativno u odnosu na domaću proizvodnju i pod takvim uvjetima pod kojima se prouzrokuje ili prijete opasnost ozbiljne povrede domaće proizvodnje istih ili sličnih proizvoda...."

Član 33. u relevantnom dijelu glasi:

"Vijeće ministara BiH može propisati primjenu zaštitnih mjera u ograničenom periodu budući da može biti potrebno da spriječi ili otkloni ozbiljnu štetu, te da olakša podešavanje"

22. **Odluka o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna taksa i o visini te takse**

("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 2/99, 10/99, 15/99, 17/00, 36/00 i 15/01)

Odluka u relevantnom dijelu glasi:

"Na osnovu čl. 31. 32. i 33. Zakona o vanjskotrgovinskoj politici (...) i člana 14. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i ministarstvima Bosne i Hercegovine (...), na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (...), donijelo je

ODLUKU

I

Ovom odlukom, radi zaštite domaće proizvodnje, određuju se proizvodi za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna taksa i visina te takse."

II

"Utvrdjuje se posebna taksa po mjernoj jedinici na uvezene proizvode, i to:

....

<i>Tarifna oznaka</i>	<i>Naziv</i>	<i>Mjerna jedinica</i>	<i>Visina posebne takse po mjernoj jedinici u KM</i>
	- kokoši, domaćih		
	...		
0207.14 00 00	isječeni komadi i otpaci, smrznuti	1 kg	2 KM

23. **Odluka o primjeni Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna taksa i o visini te takse u 2002. godini** (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 33/01)

Odluka u relevantnom dijelu glasi:

I

"Odluka o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna taksa i o visini te takse ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 2/99, 10/99, 15/99, 17/00, 36/00 i 15/01), primjenjivat će se u istovjetnom tekstu do 30. juna 2002. godine.

II

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", a primjenjivat će se od 1. januara 2002. godine".

24. **Zakon o upravnim sporovima** (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. ^98 i 8/00)

Član 30. u relevantnom dijelu glasi:

"O upravnim sporovima sud rješava u nejavnoj sjednici.

Zbog složenosti sporne stvari, ili ako inače, nade da je to potrebno radi boljeg razjašnjenja stanja stvari, sud može riješiti da se održi usmena rasprava (u daljnjem tekstu: rasprava).

Iz razloga navedenih u stavu 2. ovog člana i stranka može predložiti da se održi rasprava".

V. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelant pobija presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, rješenja Carinarnice Tomislavgrad i rješenja Federalnog ministarstva finansija, jer smatra da su pobijanim odlukama povrijeđena njegova ustavna prava, i to:

- pravo na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), i člana II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine;

- pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (član 11/3.к) Ustava Bosne i Hercegovine);
- zabrana diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije (član 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine).

26. Apelant traži od Ustavnog suda da na osnovu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda donese privremenu mjeru, kojom bi se obustavilo izvršenje pobijanih odluka, do donošenja odluke Ustavnog suda jer bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti nesagledive i nenadoknadive štetne posljedice za apelanta.

Apelant navodi da se pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine vodi još upravnih postupaka u sporu radi poništenja velikog broja osporenih rješenja, zasnovanih na istom činjeničnom i pravnom osnovu čije je izvršenje u toku. Apelant ističe da bi izvršenje osporenih odluka, budući da nemaju sredstava na žiro-računu, prouzrokovalo blokadu žiro-računa što bi dovelo do pokretanja stečajnog postupka i prestanka apelantovog rada i djelovanja na tržištu.

Apelant smatra da su postupanjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva finansija i Carinarnice Tomislavgrad, povrijeđena njegova prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije jer prije donošenja prvostepenog rješenja nije proveden postupak i nije mu data mogućnost izjašnjenja na činjenice i dokaze koji prethode donošenju rješenja. Također ističe da navodi njegove žalbe nisu razmatrani ni procijenjeni u drugostepenom postupku, niti su navodi tužbe procijenjeni u postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, a obrazloženja donesenih odluka su nepotpuna i ne sadrže razloge o odlučnim činjenicama.

27. Apelant predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju i ukine presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i predmet vrati Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine na ponovni hitan postupak i donošenje presude.

b) Odgovor na apelaciju

28. U odgovoru na apelaciju Federalno ministarstvo finansija je istaklo da u cijelosti potvrđuje sve razloge navedene u osporenim presudama Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i smatra da tim presudama nisu povrijeđene odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni odredbe Evropske konvencije i predlaže da Ustavni sud podnesene apelacije odbije.

VI. Dopustivost

29. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini".

30. Pitanja koja proizlaze iz apelacije odnose se povredu apelantovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom. Iz člana 11/2. Ustava Bosne i Hercegovine slijedi da se prava i slobode predviđena u Evropskoj konvenciji i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i da imaju prioritet nad ostalim zakonima.

Član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda glasi:

"Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kad je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio

31. U ovom predmetu osporene su presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine protiv kojih nema daljnjih redovnih pravnih lijekova.

32. Apelant je presudu Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-2461/02 od 29. maja 2003. godine primio 4. augusta 2003. godine, a presude broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. jula 2003. godine 31. jula 2003. godine, a apelacije protiv navedenih presuda su podnesene Ustavnom sudu 26. septembra 2003. godine.

33. Slijedi da su apelacije podnesene u roku koji je propisan članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

Prema tome, apelacije su dopustive.

VII. Meritum

34. Apelant pobija presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, jer smatra da su pobijanim presudama i rješenjima povrijeđena njegova ustavna prava (pravo na pravičan postupak - Član 6. Evropske konvencije, prava na imovinu - član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, nediskriminaciju - član 14. Evropske konvencije, što odgovara čl. II/3.e), II/3.k) i 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine).

Ustavni sud prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine mora ispitati da li su u postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine povrijeđena apelantova prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije.

Član II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije

35. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom. "

36. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u prvoj rečenici, glasi kako slijedi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

1. Postojanje "spora" u smislu značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije

37. U vezi sa postojanjem "spora" o pravu, Ustavni sud upućuje na principe iznijete u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i sažete u njegovoj presudi *Bentham* od 23. oktobra 1985. godine (serija A, broj 97, strane 14-15, stav 32).

38. U ovom predmetu jasno proizlazi da je spor nastao pokretanjem postupka carinskih organa radi naknadne naplate posebne pristojbe za robu uvezenu 1. aprila 2002. godine i to pileće separirano meso (zamrznuto) iz tarifne oznake 0207.14 00 00 koju je uvezao apelant po Jedinstvenim carinskim ispravama. Spor pred carinskim organima je okončan rješenjem zamjenika federalnog ministra finansija da odbije žalbu apelanta kao neosnovanu. Postupak pred carinskim organima je vođen i okončan bez pozivanja apelanta ih njegovog zastupnika. Spor je nastavljen podnošenjem tužbe Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je u upravnom sporu po apelantovoj tužbi protiv rješenja drugostepenog organa donio presude kojim se tužbe odbijaju, uz obrazloženje da su osporena rješenja pravilno donesena i na zakonu zasnovana.

39. Nadalje, Ustavni sud zapaža da predmet osporavanja pred Ustavnim sudom nije prosto posljednja odluka Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine već i ono što je prethodilo takvoj odluci Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno postupak koji je vođen pred carinskim (upravnim) organima.

40. U skladu sa iznesenim, Ustavni sud smatra da postupak pred carinskim organima, sam po sebi, ne predstavlja "spor", a da se postupak u upravnom sporu pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, vođen u konkretnom slučaju, može smatrati "sporom" u smislu značenja člana 6. Evropske konvencije. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je cilj vođenja upravnog spora bio utvrđivanje postojanja ili nepostojanja neke činjenice ili prava od kojih mogu zavisiti odluke u upravnom postupku pred carinskim organima. Konačno, Ustavni sud smatra da, ukoliko rješenje upravnog spora pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine može imati za posljedicu poništavanje odluka donesenih u upravnom postupku, onda se taj postupak mora smatrati cjelinom i kao takav biti predmet razmatranja pred Ustavnim sudom pod uvjetom da je i taj postupak obuhvaćen apelantovom žalbom (vidi Odluku Ustavnog suda u predmetu broj U 65/02 od 26. septembra 2003. godine).

2. "Građanska prava i obaveze"

41. Član 6. stav 1. utvrđuje proceduralne garancije za presuđivanje u određenim sporovima. Upotreba izraza "građanska prava i obaveze" je za tvorce Evropske konvencije

imala namjeru utvrđivanja granica primjene člana 6. stav 1. Izraz se ne može primjenjivati na sve sporove u vezi sa “građanskim pravima i obavezama” iz domaćeg prava; ovo pravo ili obaveza mora biti kvalificirano kao “građansko”. Ovaj pojam, međutim, može imati nekoliko značenja.

42. U ovom predmetu potrebno je riješiti preliminarno pitanje da li je konkretni upravni spor “spor” o “građanskim pravima i obavezama”.

43. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, početna tačka u svakom predmetu je karakter koji se da je ovim pravima i obavezama, a prema pravnom sistemu tužene strane. Međutim, ovo ne propisuje više nego početnu naznaku kako je pojam “građanskih prava i obaveza” “nezavisan” u smislu Evropske konvencije i “ne može se tumačiti samo prema domaćem zakonu tužene strane”; “da li se pravo treba smatrati građanskim, u smislu značenja tog izraza u Evropskoj konvenciji, mora biti utvrđeno u odnosu na suštinski sadržaj i efekte tog prava - a ne njegovom pravnom klasifikacijom - prema domaćem pravu relevantne države” (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava u presudi *König* od 28. juna 1978. godine, serija A, broj 27, stavovi 88-89).

44. U ovu svrhu treba, također, uzeti u obzir pravne sisteme drugih država, u stvari da bi se vidjelo da li postoji bilo kakav jednoobrazan koncept “građanskih prava i obaveza” koji bi ili obuhvatio ili isključio činjenice ovog predmeta (vidi gore navedenu presudu *König*, serija A, broj 27, stav 89).

45. Evropski sud za ljudska prava smatra da izraz “sporovi” o “građanskim pravima i obavezama” uključuje sve postupke čiji je rezultat odlučujući za privatna prava i obaveze, čak i ako se postupak tiče spora između pojedinca i javne vlasti koja djeluje nezavisno i bez obzira da li pripadaju, prema domaćem pravnom sistemu tužene države, u sferu privatnog ili javnog prava ili su zaista mješovitog karaktera (vidi presudu *Ringeisen* od 16. jula 1971. godine, serija A, broj 13, stav 94; gore navedenu presudu *König*, serija A, broj 27, stavovi 90 i 94). Štoviše, nije dovoljno da spor ili postupak imaju slabu vezu ih nezatne posljedice koje utiču na građanska prava ili obaveze; “građanska prava ili obaveze moraju biti predmet - ili jedan od predmeta spora; rezultat postupka mora biti direktno odlučujući za to pravo” (*La Compte, Van Leuven i De Meyere* presuda od 23. juna 1981. godine, serija A, broj 43. stav 47).

46. U konkretnom predmetu, predmet postupaka je bila naplata posebne pristojbe na uvezenu robu. Da bi se utvrdio karakter ove pristojbe, neophodno je definirati karakter zakonske odredbe koja regulira naplatu ove pristojbe i prirodu obaveze koja proističe iz ove zakonske odredbe.

47. Obaveza plaćanja posebne pristojbe-prelevmana proističe iz člana I Odluke o određivanju proizvoda za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna taksa i o visini te takse. Tom odlukom je propisano da se radi zaštite domaće proizvodnje određuju proizvodi za koje se pri njihovom uvozu u 1999. godini plaća posebna pristojbe

i visina te pristojbe. U suštini, pristojba-prelevman ne predstavlja carinsku, odnosno poresku obavezu, u tipičnom značenju tih pojmova, već taksu kojom se regulira domaće tržište, odnosno dodatna obaveza za uvoznika robe. Samim tim, obaveza koja proističe iz navedene odluke, u suštini bi predstavljala obavezu iz sfere javnog prava, koju propisuje država u cilju zaštite domaćih proizvođača. Iz navedenog proizlazi da bi spor o obavezama plaćanja posebne pristojbe-prelevmana mogao predstavljati materiju koja je izvan djelokruga zaštite člana 6. Evropske konvencije. Međutim, Ustavni sud zapaža da, iako priroda obaveze ne potpada u djelokrug zaštite člana 6. Evropske konvencije, nacionalni pravni sistem mora biti organiziran tako da garantira minimum procesne zaštite u nacionalnim okvirima koju pruža ovaj član u tim slučajevima. Ovo zato što obaveze u sferi plaćanja obaveza prema državi najčešće imaju veliki utjecaj na imovinska prava privatnih lica. Pravo na imovinu i angažiranost u trgovinske aktivnosti dijele materijalni karakter. U tom smislu praksa Evropskog suda za ljudska prava jasno prepoznaje, kao građansko pravo, pravo na kompenzaciju za materijalni gubitak nastao nezakonitim djelovanjem države.

48. U konkretnom slučaju je van svake sumnje postojanje propisa koji reguliraju ovu oblast, ali je isto tako nesporno da su određeni organi uprave Federacije Bosne i Hercegovine donijeli niz akata kojima su pobliže regulirali ovu oblast tako da su za određeni period isključili obavezu plaćanja posebne pristojbe-prelevmana za uvoz pilećeg mesa koje je uvezao apelant. Na taj načinje stvorena potpuno drukčija pravna situacija od one koja je regulirana navedenom odlukom, prema kojoj ova obaveza za apelanta, u vrijeme uvoza predmetne robe, nije ni postojala. U skladu sa navedenim, postavlja se pitanje postojanja obaveze plaćanja posebne pristojbe-prelevmana za uvoz pilećeg mesa za period za koji je navedena odluka bila na snazi, odnosno zakonitosti akata koje su donijeli određeni organi uprave Federacije Bosne i Hercegovine i utjecaj tih akata na apelantovu obavezu u odnosu na plaćanje posebne pristojbe-prelevmana. Ustavni sud zapaža da ni carinski organi uprave, a ni Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, nisu posvetili dužnu pažnju ovom pitanju koje je pokrenuo apelant pred svim instancama koje su odlučivale o njegovom predmetu. Ustavni sud smatra da se ovo pitanje pojavljuje kao prethodno pitanje od kojeg zavisi ishod postupka i postojanje obaveze apelanta u odnosu na plaćanje ovih posebnih pristojbi-prelevmana.

49. Nadalje, u predmetima u kojima su odluku donijeli upravni organi, mora postojati mogućnost osporavanja pred sudom koji funkcioniše u skladu s članom 6. Evropske konvencije. Imajući u vidu da je upravni spor, u konkretnom slučaju, jednostepen, ta mogućnost zaista postoji, ali s obzirom da se postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine vodi, u pravilu, bez prisustva stranaka, to, po mišljenju Ustavnog suda, ne osigurava minimum procesnih garancija propisanih članom 6. Evropske konvencije.

50. Ustavni sud smatra da on ne predstavlja "četvrtu instancu" u pogledu primjene domaćeg zakona, već da je njegov osnovni zadatak zaštita Ustava Bosne i Hercegovine i

prava koja su sadržana u njemu. Ustavni sud može ispitivati način na koji redovni sudovi tumače i primjenjuju domaće pravo ukoliko su domaći zakoni primijenjeni i tumačeni tako da krše Ustavom zaštićena prava. U odnosu na pitanje da li neko pravo ili obaveza trebaju biti u skladu s Evropskom konvencijom i tako sa zahtjevima iz člana 6. Evropske konvencije, Ustavni sud podsjeća da, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija ima prioritet nad domaćim zakonima, te samim tim i pravo i zakoni koje primjenjuju redovni sudovi moraju biti u saglasnosti sa Evropskom konvencijom, bez obzira na doslovno značenje pojedinih odredbi zakona koji se primjenjuju u pravnom sistemu.

51. U skladu sa navedenim, Ustavni sud smatra da čak i kada bi se neko pravo moglo jasno svrstati u domen javnog prava, koje je izvan djelokruga člana 6. Evropske konvencije, neophodno je, u nacionalnim okvirima, osigurati minimum procesnih pretpostavki u svrhu vođenja postupka u skladu s članom 6. Evropske konvencije. Pri tome najveća obaveza leži upravo na pravosudnim organima koji imaju ustavnu obavezu, bez obzira na karakter spora, da osiguraju puno poštivanje zahtjeva člana 6. Evropske konvencije.

52. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju, djelovanjem određenih organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, nastala potpuno nova pravna situacija, čiji opseg isključuje primjenu javno-pravnog odnosa između apelanta i države. Nadalje, u takvoj pravnoj situaciji organi koji su vodili postupak radi utvrđivanja apelantove obaveze nisu posvetili neophodnu pažnju, pa je kao rezultat takvog djelovanja tih organa nastala finansijska obaveza za apelanta, koja ima nesumnjiv utjecaj na njegova imovinska, tj. "građanska prava i obaveze" u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Konačno, Ustavni sud smatra da pojedinac mora biti zaštićen od proizvoljnog djelovanja države i da svaki propust u tom smislu može imati za posljedicu direktnu primjenu člana 6. stav 1. Evropske konvencije čija svrha i jeste, kao uostalom i cijele Evropske konvencije, upravo zaštita pojedinaca od proizvoljnog djelovanja države.

53. U skladu sa navedenim, Ustavni sud zaključuje da je član 6. stav 1. primjenjiv u predmetnom slučaju.

3. Poštivanje člana 6. stav 1. Evropske konvencije

54. Potrebno je utvrditi da li je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u okviru svoje nadležnosti ispoštovao zahtjeve člana 6. stav 1., odnosno da li je postupak pred tim sudom sadržavao proceduralne garancije kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

55. Ustavni sud zapaža da je postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine voden bez prisustva stranaka, iako je apelant konstantno ukazivao na praksu carinskih organa da odlučuju bez njegovog prisustva i bez pružanja mogućnosti da lično

ospori navode iz prijava. Apelant nije izričito tražio prisustvo na raspravi pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, ali je to bila njegova osnovna zamjerka praksi carinskih organa koju je on izrazio u svojoj tužbi tom sudu. I pored toga, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nije smatrao neophodnim da ni apelanta niti predstavnika carinskih organa, pozove na sjednicu na kojoj se odlučivalo o apelantovoj tužbi.

4. Prisustvovanje sjednici Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i javna rasprava

56. Ustavni sud podsjeća da stranke moraju imati mogućnost da lično prisustvuju sjednici suda. Ovo se odnosi, prvenstveno, na suđenje pred prvostepenim sudom. Međutim, pravo na pravično suđenje također podrazumijeva pravo da se prisustvuje pred sudovima više instance koji odlučuju o žalbama, osim kada je razmatranje pred ovim sudovima ograničeno na procesna ili čisto pravna pitanja, kada lično prisustvo optuženog (ili druge stranke) nije od značaja.

57. Ustavni sud, nadalje, primjećuje da član 6. stav 1. Evropske konvencije govori o javnoj raspravi, dok Zakon o upravnim sporovima govori o nejavnoj sjednici vijeća suda. S obzirom da Evropska konvencija, prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, ima supremaciju nad svim ostalim zakonima, a sve domaće institucije su obavezne da je direktno primjenjuju, ovaj pojam se mora tumačiti u duhu pojma javne rasprave iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

58. Ustavni sud nalazi da je upravni spor, u konkretnom slučaju, jednostepen i da jedino postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine ima karakter redovnog sudskog postupka, pa samim tim, taj postupak mora biti vođen tako da zadovolji zahtjeve "javnog suđenja" i zahtjeve prava javnosti na kontrolu pravosuđa.

59. U konkretnom slučaju, članom 30. Zakona o upravnim sporovima je propisano da se o upravnim sporovima rješava u nejavnoj sjednici, dakle u sjednici koja isključuje javnost. Međutim, st. 2. i 3. ovog člana daju mogućnost da se održi usmena rasprava, pa čak i da jedna od stranaka podnese takav prijedlog. Ustavni sud uočava da konstantna praksa Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine ukazuje da se sjednice Vrhovnog suda, u pravilu, održavaju bez prisustva javnosti i bez pozivanja stranaka u postupku. Nadalje, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju postoji niz krupnih pravnih pitanja od značaja za pravilno rješavanje predmetnih sporova (na koja je Ustavni sud ukazao u ovoj odluci), a da je, i pored toga, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine odlučio da održi nejavnu sjednicu zanemariivši navode apelanta koji se odnose na nesudjelovanje u postupku koji je vođen pred carinskim organima. Iz svega navedenog proizlazi da apelantu ni u postupku koji je vođen pred carinskim organima, a ni u postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, nije osigurana javnost postupka i nije mu data mogućnost da lično ispita navode prijave protiv njega niti da lično obrazloži razloge podnošenja tužbe u upravnom sporu.

60. Ustavni sud zaključuje da, u konkretnom slučaju, pravo na javno suđenje nije ispoštovano.

b) Pravo na imovinu u vezi sa pravom na zabranu diskriminacije
- član II/3. k) Ustava Bosne i Hercegovine, član 1. Protokola broj 1
uz Evropsku konvenciju i član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i
član 14. Evropske konvencije.

61. U odnosu na navode apelanta, koji se odnose na povredu njegovih imovinskih prava i povredu zabrane diskriminacije koji su regulirani čl. II/3.k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i članom 14. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da, u svjetlu svojih zaključaka u odnosu na član 6. stav 1. Evropske konvencije, nije neophodno razmatrati ove navode apelanta.

VIII. Zaključak

62. Na osnovu člana 61. stav 2. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je većinom glasova odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

63. S obzirom na odluku Ustavnog suda, u ovom predmetu nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Predmet broj U 149/03

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 24/99, 26/01 i 6/02), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Ćazim Sadiković, prof. dr., zamjenik predsjednika

Tudor Pantiru, zamjenik predsjednika

Miodrag Simović, prof. dr., zamjenik predsjednika

Hatidža Hadžiosmanović, sudija

David Feldman, prof., sudija

Didier Maus, prof. dr., sudija

Valerija Galić, sudija

na sjednici, održanoj 28. novembra 2003. godine, donio je

ODLUKU

Odbijaju se kao neosnovane apelacije:

2002. S. S.-B. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-226/02 od 1. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1560/00 od 18. februara 2002. godine;

- S. K. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-222/02 od 9. decembra 2002. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1705/00 od 21. februara 2002. godine;

- S. H. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-298/02 od 10. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1604/00 od 1. februara 2002. godine;

- M. D. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-300/02 od 23. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1522/00 od 1. februara 2002. godine;

- Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-301/02 od 10. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1516/00 od 11. marta 2002. godine;

- Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-299/02 od 10. januara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1580/00 od 18. februara 2002. godine;

- D. H. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-330/02 od 19. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1488/00 od 18. februara 2002. godine;

- M. H. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-368/02 od 19. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1534/00 od 12. aprila 2002. godine;

- A. D. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-316/02 od 19. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1502/00 od 11. marta 2002. godine;

- I. K. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-425/02 od 10. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1600/00 od 6. maja 2002. godine;

- E. M. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-424/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1652/00 od 6. maja 2002. godine;

- S. B., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-251/02 od 26. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-323/01 od 22. juna 2001. godine;

- A. D. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-410/02 od 19. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1693/00 od 20. maja 2002. godine;

- F. K i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-271/02 od 26. februara 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1579/00 od 26. februara 2002. godine;
- S. A. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-557/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1664/00 od 11. juna 2002. godine;
- J. Z., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-523/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1820/00 od 19. aprila 2002. godine;
- R. O., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-624/02 od 14. marta 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-319/01 od 25. juna 2001. godine;
- D. S. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-513/02 od 16. aprila 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1688/00 od 14. juna 2002. godine;
- I. J. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-619/02 od 12. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1798/00 od 8. jula 2002. godine i
- M. M. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-643/02 od 12. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1637/00 od 4. jula 2002. godine.
- N. H.-T. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-603/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1752/00 od 14. juna 2002. godine;
- A. H. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-605/02 od 7. maja 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1706/00 od 13. juna 2002. godine;
- A. H. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-508/02 od 23. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1889/00 od 27. maja 2002. godine;
- S. D.-B. i dr. i Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać, podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću, broj Rsž-512/02 od 23. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1744/00 od 14. juna 2002. godine;

- Z. C., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-711/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-317/01 od 11. jula 2002. godine;

- H. H., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-709/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-321/01 od 11. jula 2002. godine;

- S. K i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-877/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-362/01 od 20. augusta 2002. godine;

- M. H. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-891/02 od 15. jula 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1519/00 od 14. oktobra 2002. godine;

- M. B. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-881/02 od 24. juna 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1523/00 od 14. oktobra 2002. godine;

- Đ. S., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-849/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-334/01 od 22. augusta 2002. godine;

- M. H., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-750/02 od 4. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-387/01 od 11. jula 2002. godine;

- Z. D.-R. i dr., podnesene protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Rsž-851/02 od 17. septembra 2003. godine i Općinskog suda u Bihaću broj Pr-1589/00 od 22. augusta 2002. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Lica navedena u dispozitivu ove odluke (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa N. C., advokat iz Bihaća, podnijela su apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: kantonalni sud) i Općinskog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud).

Apelacije su podnesene u periodu od 10. januara 2002. do 14. oktobra 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. U skladu sa odredbama člana 16. st. 1. i 2. Poslovnika Ustavnog suda apelacije su dostavljene kantonalnom sudu i drugim strankama u postupku, radi davanja odgovora.

3. Odgovore su dali: Unsko-sanski kanton 6. oktobra 2003. godine, Kantonalni sud 9. oktobra 2003. godine i Zdravstvena ustanova Gradska apoteka Bosanska Krupa 12. novembra 2003. godine.

4. Na osnovu člana 25. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je, s obzirom da se apelacije odnose na isto pitanje iz nadležnosti Ustavnog suda, odlučio da vodi jedan postupak i donese jednu odluku broj U 149/03. Spojene su sljedeće apelacije: AP-6/03, AP-7/03, AP-46/03, AP-56/03, AP-71/03, AP-72/03, AP-88/03, AP-90/03, AP-92/03, AP-96/03, AP-124/03, AP-126/03, AP-127/03, AP-134/03, AP-148/03, AP-149/03, AP-152/03, AP-153/03, AP-172/03, AP-173/03, AP-179/03, AP-183/03, AP-206/03, AP-207/03, AP-222/03, AP-224/03, AP-243/03, AP-245/03, AP-246/03, AP-301/03, AP-302/03 i AP-303/03.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelanti su u periodu od 1. septembra 1994. godine do 31. decembra 1995. godine bili zaposleni u: Zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja u Bihaću, Zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja u Bosanskoj Krupi, Zdravstvenoj ustanovi Gradska apoteka u Bosanskoj Krupi i u Zdravstvenoj ustanovi Gradska apoteka u Bihaću (u daljnjem tekstu: zdravstvene ustanove). S obzirom da apellantima nisu isplaćene plaće za obavljeni rad u navedenom periodu, podnijeli su tužbe Općinskom sudu protiv zdravstvenih ustanova i Unsko-sanskog kantona.

7. Općinski sud je svojim presudama, navedenim u dispozitivu ove odluke, odlučio da je tužena zdravstvena ustanova obavezna apelantima isplatiti, na ime neisplaćenih plaća, dosuđene iznose, sa zakonskom zateznom kamatom od 1. januara 1996. godine, kao i naknaditi parnične troškove u utvrđenom iznosu. Ujedno je odlučeno da se tužbeni zahtjevi u odnosu na Unsko-sanski kanton odbiju u cijelosti.

8. Apelanti, zdravstvene ustanove i Unsko-sanski kanton, su protiv presuda Općinskog suda, koje se odnose na njih, izjavili žalbe kantonalnom sudu. U izjavljenim žalbama apelanata presude se osporavaju iz svih zakonom predviđenih razloga, s prijedlogom da se presude u odnosu na tuženika (Unsko-sanski kanton) preinače i u tom dijelu u cijelosti udovolji njihovim tužbenim zahtjevima, ili da se osporene presude u odnosu na Unsko-sanski kanton ukinu i predmeti vrate prvostepenom sudu na ponovni postupak i odlučivanje. U izjavljenim žalbama tuženih (zdravstvenih ustanova) ističe se da se presude Općinskog suda osporavaju iz svih zakonom predviđenih razloga, s pozivom na zaključak Vlade Unsko-sanskog kantona od 10. aprila 2001. godine. Predlaže se da se osporene presude preinače i obaveže drugotuženi, Unsko-sanski kanton, na isplate neisplaćenih plaća. U navodima žalbi, koje je izjavio Unsko-sanski kanton, presude Općinskog suda se osporavaju zbog bitnih povreda parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporene presude ponište - preinače, tako da se odbiju tužbeni zahtjevi apelanata.

9. Kantonalni sud je svojim presudama, navedenim u dispozitivu ove odluke, izjavljene žalbe odbio kao neosnovane i potvrdio prvostepene presude.

IV. Apelacije

a) Navodi iz apelacija

10. Apelanti traže da se ukinu osporene presude i naloži tuženima da solidarno isplate dosuđene im iznose na ime zaostalih plaća sa zakonskom kamatom i naknade dosuđene parnične troškove za svakog apelanta. Apelanti - zdravstvene ustanove traže da se ukinu osporene presude i naloži Unsko-sanskom kantonu da radnicima isplati dosuđene iznose prema presudama Općinskog suda. Ističu da su zdravstvene ustanove neprofitabilne i da nemaju vlastitih sredstava za isplatu redovnih plaća, a pogotovo za isplatu ratnih plaća, koje Unsko-sanski kanton nije doznačio, iako je to po zakonu bio obavezan.

11. Apelanti smatraju da je u više navrata Unsko-sanski kanton priznao dug i na taj način prekinuo zastaru. Ukazuju na Uredbu sa zakonskom snagom o ustanovama ("Službeni list RBiH", broj 6/92) koja je u spornom periodu bila na snazi, a prema kojoj je Unsko-sanski kanton supsidijarno odgovoran za obaveze zdravstvenih ustanova kao njihov osnivač, kao i osnivač Unsko-sanskog kantona.

b) Odgovori na apelacije

12. Kantonalni sud, u odgovoru na apelacije od 9. oktobra 2003. godine, navodi da i dalje ostaje pri stavu izraženom u osporenim presudama i predlaže Ustavnom sudu da odbije apelacije kao neosnovane.

13. Kantonalno pravobranilaštvo u Bihaću, koje zastupa Unsko-sanski kanton, u svom odgovoru od 6. oktobra 2003. godine, zauzelo je identično stanovište kao i kantonalni sud i predložilo Ustavnom sudu da odbije apelacije kao neosnovane.

14. Zdravstvena ustanova Gradska apoteka u Bosanskoj Krupi, u svom odgovoru na apelaciju od 12. novembra 2003. godine, saglasna je sa zahtjevima apelanata i smatra da je stvarni dužnik za neisplaćene ratne plaće Unsko-sanski kanton, budući da su, kao ustanove iz oblasti zdravstva, budžetski korisnici. Za sporni period, plaće su jednostavno "preskočene" odlukom Vlade Unsko-sanskog kantona, tako da ovim ustanovama ta sredstva nisu ni doznačena, pa se stoga i ne smatraju dužnicima spornog duga. U prilog tome navode priznanje duga koje je izvršeno aktom broj 01/1-403/03 od 30. maja 2003. godine, u kojem premijer Vlade Unsko-sanskog kantona i predsjedavajući Skupštine Unsko-sanskog kantona decidirano priznaju, kao nesporna, potraživanja zaposlenih u zdravstvu po osnovu neisplaćenih plaća. Činjenično stanje predstavljeno je u apelacijama i dokumentima, pa smatraju da su osporenim presudama oštećeni i traže da Ustavni sud zaštiti njihova ustavna prava.

IV. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** "Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 29/03), relevantne odredbe glase:

Član 262.

- (1) *Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.*
 - (2) *Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zakasni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je uslijed toga pretrpio.*
- (...)

Član 296.

- (1) *Obavezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treće lice.*
 - (2) *Povjerilac je dužan primiti ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.*
- (...)

Član 360.

- (1) *Zastarjelošću prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obaveze.*

- (2) *Zastarjelost nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kome je povjerilac mogao zahtijevati ispunjenje obaveze.*
- (3) *Sud se ne može obzirati na zastarjelost ako se dužnik nije na nju pozvao.*

Član 361.

- (1) *Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.*

(...)

Član 362.

Zastarjelost nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Član 365.

Dužnik se ne može odreći zastarjelosti prije nego što protekne vrijeme određeno za zastarjelost.

Član 366.

- (1) *Pismeno priznanje zastarjele obaveze smatra se kao odricanje od zastarjelosti.*
- (2) *Isto djelovanje ima davanje zaloga ili kojeg drugog osiguranja za zastarjelo potraživanje.*

Član 371.

Potraživanje zastarijeva za pet godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Član 372.

- (1) *Potraživanja povremenih davanja koja dospijevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarijeva za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.*

(...)

Član 387.

- (1) *Zastarijevanje se prekida kada dužnik prizna dug.*
- (2) *Priznanje duga može se učiniti ne samo izjavom povjeriocu, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje osiguranja.*

Član 388.

Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužniku pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja.

Član 391.

Za prekid zastarijevanja nije dovoljno da povjerilac pozove dužnika pismeno ili usmeno da obavezu ispuni.

Član 392.

- (1) *Poslije prekida zastarijevanje počinje teći iznova, a vrijeme koje je proteklo prije prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastarijevanje.*
(2) *Zastarijevanje koje prekine dužnik počinje teći iznova od priznanja. (...)*"

16. U **Zakonu o osnovnim pravima iz radnih odnosa**, koji je primjenjivan u vrijeme nastanka konkretnih potraživanja ("Službeni list SFRJ", br. 60/89 i 42/90 i "Službeni list R BiH", br. 2/92 i 13/94), relevantne odredbe glase:

“Član 49.

(...)
Lični dohodak isplaćuje se najmanje jedanput mjesečno.
(...)

Član 79.

U ostvarivanju pojedinačnih prava iz radnog odnosa radnik ima pravo da zahtijeva zaštitu pred organima u organizaciji, pred nadležnim sudom, ... u skladu sa zakonom.
(...)"

17. U **Zakonu u radu** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 43/99, 32/00 i 29/03) odgovarajuće odredbe člana 13., člana 70. stav 1. i čl. 102. i 106 glase:

“Član 13.

Na sva pitanja koja su u vezi sa ugovorom o radu, a koja nisu uređena ovim ili drugim zakonom, primjenjuju se opći propisi obligacionog prava.

Član 106.

Apsolutna zastara potraživanja iz radnog odnosa nastupa za tri godine od dana nastanka potraživanja, ako zakonom nije drukčije određeno "

18. U **Zakonu o ustanovama** ("Službeni list R BiH", br. 6/92, 8/93 i 13/94), relevantne odredbe glase:

“Član 1.

Ustanova ... osniva se za obavljanje djelatnosti... zdravstva ... i drugih djelatnosti, ako cilj obavljanja djelatnosti nije stjecanje dobiti.

Ustanova ima svojstvo pravnog lica.

Član 39.

Ustanova stiće sredstva za rad iz sredstava osnivača, budžeta sredstava fonda, od naknade za obavljanje zdravstvenih i drugih usluga, od ličnog učešća korisnika usluga pod uvjetima određenim zakonom ili aktom o osnivanju ustanova.

Član 41.

Ustanova je odgovorna za svoje obaveze sredstvima sa kojima raspolaže. Osnivač je supsidijarno odgovoran za obaveze ustanove, ako aktom o osnivanju nije drukčije određeno.

*Kada je osnivač odgovoran za obaveze ustanove, dužan je da:
- pokrije višak rashoda nad prihodima ustanove, u roku od 60 dana od dana usvajanja godišnjeg obračuna.*

VI. Dopustivost

19. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacija, Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

20. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine "*Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini*".

21. Prema članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda "*Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio*".

a) Nadležnost Ustavnog suda *ratione materiae*

22. Iz navoda apelacija proizlazi da se apelanti žale na povrede svojih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u odnosu na pravično suđenje, povredu svojih prava na imovinu zaštićenih članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i na povredu člana 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravičan postupak.

23. Ustavni sud u ovom slučaju ima nadležnost *ratione materiae*.

b) Nadležnost suda *ratione temporis*

24. Prije razmatranja merituma predmeta Ustavni sud mora odlučiti da li prihvatiti apelacije uzimajući u obzir kriterije sadržane u članu XII Ustava Bosne i Hercegovine.

Prema članu XII Ustava Bosne i Hercegovine, Ustav stupa na snagu po potpisivanju Općeg okvirnog sporazuma kao ustavnog akta kojim se amandmanski zamjenjuje i stavlja van snage Ustav Bosne i Hercegovine.

Opći okvirni sporazum potpisan je 14. decembra 1995. godine, pa prema tome, proizlazi da je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu istog dana.

Stoga se postavlja pitanje da li je Ustavni sud i do koje mjere nadležan *ratione temporis* da razmatra predmetne apelacije imajući u vidu da se potraživanja apelanata odnose na period prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud nije nadležan da razmatra pitanja koja su se desila prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, ali ima nadležnost da odlučuje o ustavnim pitanjima po presudama koje su donesene nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 2/98, od 5. juna 1998. godine, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 22/98). U tom slučaju Ustavni sud može da razmatra činjenice vezane za događaje koji su se desili prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine.

25. U predmetnim slučajevima apelanti tvrde da im nisu isplaćene “ratne” plaće. Iako se sporna potraživanja u navedenim slučajevima odnose na potraživanja nastala prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, o pravima apelanata na plaće odlučeno je osporenim presudama sudova koje su donesene nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, Ustavni sud ima nadležnost *ratione temporis*.

e) Iscrpljivanje pravnih lijekova i vremenski rok

26. U konkretnim slučajevima presude kantonalnog suda su konačne odluke. Ustavni sud je utvrdio da su sve apelacije podnesene u roku od 60 dana od dana kada su apelanti primili presude kantonalnog suda. Ustavni sud zaključuje da su apelacije blagovremene.

27. Iz navedenog proizlazi da su apelacije dopustive.

VII. Meritum

28. Iz navoda apelacija proizlazi da se apelanti žale na povrede ljudskih prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog činjenice da Unsko-sanski kanton, kao drugotužena stranka u postupku pred sudovima, nije solidarno obavezan na isplatu neisplaćenih plaća. Osim toga, apelanti ukazuju na povredu prava na nediskriminaciju u vezi sa uživanjem prava na pravičan postupak. Konačno, apelanti se pozivaju na primjenu Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima.

29. Ustavni sud će prvo razmotriti može li zdravstvena ustanova imati aktivnu legitimaciju pred Ustavnim sudom u pogledu zaštite navedenih prava.

30. Prema članu 34. Evropske konvencije, “sud može primati predstave od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, koje je učinila neka visoka strana ugovornica. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno rješenje ovog prava”.

31. Evropska konvencija ne štiti državne organe i javne ustanove koje obavljaju javne djelatnosti. Štoviše, sve vrste državne vlasti, državne institucije i ustanove, na osnovu člana 1. Evropske konvencije, preuzimaju obavezu poštivanja Evropske konvencije u obavljanju

svojih funkcija, tj. državnih zadataka. Zdravstvene ustanove su javne ustanove koje obavljaju javnu djelatnost vi oblasti zdravstva. Iz ovoga razloga, javne ustanove ne uživaju zaštitu Evropske konvencije, niti zaštitu odgovarajućih odredbi iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine, jer ne spadaju u krug aktivno legitimiranih lica, analogno članu 34. Evropske konvencije (vidi Rješenje Ustavnog suda, AP 96/01, od 22. decembra 2002. godine). U vezi s tim, apelacije zdravstvenih ustanova su *ratione personae* inkompatibilne s Evropskom konvencijom. Konkretni predmeti ne daju povoda za drukčije ili šire tumačenje odredbi Evropske konvencije. Osim toga, apelanti nisu naveli nijednu drugu odredbu Ustava Bosne i Hercegovine koja bi dala povoda Ustavnom sudu da uzme u razmatranje njihove apelacije.

32. Iz ovih razloga, Ustavni sud, u skladu sa članom 60. Poslovnika Ustavnog suda, odbija apelacije zdravstvenih ustanova kao neosnovane, jer su inkompatibilne *ratione personae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

33. Ustavnom sudu preostaje da preispita apelacije ostalih apelanata.

Primjena Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima

34. U pogledu primjene Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima na koju se apelanti pozivaju, Ustavni sud podsjeća da je Deklaracija drukčijeg pravnog karaktera i nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (Odluka Ustavnog suda, broj U 17/00 od 4. maja 2001. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 17/01). Slijedi da Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima nije primjenjiva u konkretnim slučajevima.

Pravo na pravičan postupak

35. Pravo na pravičan postupak zaštićeno je članom II/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije.

36. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom "

37. Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

38. Prema članu II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, "Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda".

Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, “prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.”

39. Ustavni sud zaključuje da su sporovi oko isplate zarađenih, a neisplaćenih plaća građansko-pravne prirode, pa i kada se kao poslodavac pojavljuje javna ustanova (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Darnell protiv Velike Britanije*, od 26. oktobra 1993. godine, serija A, broj 272). Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije garantiraju svakome pravo da iznese pred sud bilo koji zahtjev koji se odnosi na njegova građanska prava i obaveze kao i da ima “pravo na pravično suđenje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom” (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Colder protiv Velike Britanije*, od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18, stav 36). Pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68; Odluka Ustavnog suda, broj U 63/01 od 27. juna 2003. godine.

40. Ustavni sud, nadalje, smatra da svaka država ima pravo i obavezu da funkcionalno organizira svoj pravni sistem. Pravni sistem svake države mora biti efikasan i omogućiti *svakome* da iskoristi prednosti toga sistem prilikom *utvrđivanja* [između ostalih] *građanskih prava* u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. To znači da pravo pristupa sudu predstavlja element inherentan pravu iskazanom u članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18, stav 36).

41. Ipak, postoji opravdano ograničenje prava pristupa sudu, kao i ograničenje ostvarivanja građanskih prava u određenim slučajevima, koji su potrebni da bi pravni sistem pravilno funkcionirao. Koja će se ograničenja nametnuti zavisi od konkretnog pravnog sistema države, uzimajući u obzir, prije svega, mogućnosti i potrebe zajednice i pojedinaca (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, od 9. februara 1967, serija A, broj 6, stav 5).

42. U okviru tih ograničenja u pogledu ostvarivanja građanskih prava spadaju i norme koje određuju subjekte koji su odgovorni za poštivanje građanskih prava apelanata. To pitanje treba da bude efikasno i jasno regulirano pravnim propisima, a tumačenje i primjena tih propisa je zadatak redovnih sudova u svakom konkretnom slučaju. Ovo ograničenje ima za cilj da se fokusira odgovornost kod određenih subjekata i da postupak za ostvarivanje građanskih prava bude olakšan. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da nosilac građanskih prava ima obavezu da ostvaruje svoja prava isključivo u odnosu na odgovorne subjekte. Ustavni sud je, pri tome, ograničen na pitanja kontrole zloupotrebe toga prava i obaveze redovnih sudova. Ovo zbog toga što Ustavni sud nije nadležan da

ocjenjuje utvrđeno činjenično stanje ili tumačenje i način primjene zakona redovnih sudova, osim u slučaju kada je to potrebno radi utvrđivanja činjenica da li je došlo do kršenja ustavnih prava (Odluka Ustavnog suda, broj U 29/02 od 27. juna 2003. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj U 31/03).

43. Ustavni sud primjećuje da su sudovi udovoljili zahtjevima apelanata u pogledu poslodavca (prvotuzenog) i naredili isplatu plaća u traženim iznosima. U pogledu ostvarivanja građanskih prava apelantima u odnosu na Unsko-sanski kanton, sudovi su, konstatirajući da kanton nije poslodavac, odbili apelante zbog nedostatka pasivne legitimacije Unsko-sanskog kantona. Dalje se navodi u presudama da su javne ustanove pravna lica koja samostalno odgovaraju za svoje obaveze. Na ovaj zaključak suda nije uticala ni činjenica da kanton finansira javne ustanove. Pri tome, sudovi su se pozvali na Zakon o ustanovama i Zakon o radu.

44. Ustavni sud smatra da je apelantima u predmetnim slučajevima pružena mogućnost da iznesu i brane svoje zahtjeve pred nadležnim sudovima tokom cjelokupnog sudskog postupka, i to na dvije sudske instance pune jurisdikcije. Sudovi su prikupili dovoljno dokaza s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja, a apelanti nisu osporili nijednu specifičnu procesnu radnju u postupku donošenja odluka. Nadalje, sudovi su uzeli u obzir sve apelantove navode i tvrdnje, pri čemu su nekim dali veći, a nekim manji značaj. Međutim, sudovi su dovoljno jasno obrazložili svoje odluke u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud ocjenjuje da nije došlo do procesnih povreda, koje bi bile od važnosti za poštivanje principa pravičnog suđenja.

45. U skladu s tim, Ustavni sud, prije svega, zaključuje da u konkretnim slučajevima postoji efikasan sistem ostvarivanja građanskih prava apelanata. U konkretnim slučajevima, to se najbolje pokazuje time što su apelanti uspjeh sa svojim tužbenim zahtjevima. Ustavni sud, također, smatra da je opravdano tumačenje i obrazloženje redovnih sudova u pogledu ograničenja ostvarivanja ovih prava u odnosu na Unsko-sanski kanton. Razlog ograničenja je proporcionalan cilju koji se želi postići. Tim ograničenjem, što je najvažnije, nije došlo do ograničenja građanskog prava u svojoj suštini. Iz tih razloga, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

46. U pogledu tvrdnji apelanata da neće moći realizirati svoja potraživanja u izvršnom postupku, pa samim tim da nema pravičnog postupka, Ustavni sud navodi da, u principu, izvršni postupak ne može povrijediti pravo na pravičan postupak. Naime, u izvršnom postupku se ne utvrđuju građanska prava i obaveze. Ipak, pod nekim uvjetima, neizvršenje odluka može voditi ka povredi ovoga člana (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Vasilopoulou v. Greece*, od 21. marta 2002. godine, aplikacija broj 47541/99, stav 16 f). Međutim, u ovoj fazi postupaka, navodi apelanata o nemogućnosti izvršenja su samo pretpostavke i Ustavni sud ih mora odbiti kao neosnovane.

47. Ustavni sud zaključuje da osporene presude nisu povrijedile prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravičan postupak u vezi sa pravom na zabranu diskriminacije

48. Apelanti smatraju da su žrtve diskriminacije u vezi sa poštivanjem prava na pravičan postupak. Naveli su da su sudovi njihove predmete drukčije riješili nego identičan predmet u drugom sudskom postupku. Smatraju da su imali pravo na identičan sudski ishod.

Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.”

Član 14. Evropske konvencije glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

49. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba, koje se nalaze u analognoj situaciji, različito tretiraju na osnovu spola, rase, boje, jezika, vjere (...) u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ih upotreba sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, od 9. februara 1967., serija A, broj 6, stav 10). Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ih primjene samog zakona (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, od 18. januara 1978., serija A, broj 25, stav 226).

50. Različit tretman u pogledu različite primjene identičnih zakona u identičnim situacijama treba da se uzme u obzir u slučajevima u kojim sudovi ne uživaju pravo slobodne procjene, kao što je slučaj sa odmjeravanjem kazne u sličnim krivičnim predmetima. U takvim slučajevima treba da se poštuje nezavisnost sudova u pogledu njihovog odlučivanja (vidi aplikaciju bivšoj Evropskoj komisiji za ljudska prava, E 15252, u predmetu *K. protiv SR Njemačke*, od 21. novembra 1990). Ipak, ako ne postoji slobodna procjena, identični predmeti bi trebali biti odlučeni na identičan način. Takva obaveza proizlazi iz principa pravne sigurnosti, koji operira kao sastavni element principa vladavine zakona unutar demokratskog društva u pogledu svih ustavnih prava (vidi

mutatis mutandis presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, od 25. marta 1999., Izvještaji i odluke 1999-11, stav 58).

51. Ipak, različita primjena zakona u sličnim predmetima dozvoljava se ako iza nje stoji razuman i opravdan razlog. Ovo je slučaj, na primjer, kada je odluka koja se pobija zakonita i ustavna. Čim je odluka zakonita i ustavna, gubi se pravni interes za dokazivanjem diskriminacije i traženjem jednakog tretmana. Takvo tumačenje vodi ograničenju principa zabrane različitog tretmana u smislu principa pravne sigurnosti, ali je u skladu sa principom pravne države iz člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, u takvim slučajevima princip pravne države ima prevagu.

52. Da bi dokazali diskriminaciju, apelanti su se pozvali na Odluku Ustavnog suda broj U 4/02 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 4/03/. Ipak, ova odluka nije relevantna za konkretne predmete, jer sadrži samo definiciju pojma "diskriminacije", pa se ne može primijeniti na ove predmete. Apelanti, također, smatraju da su sudovi trebali odlučiti na isti način kao i u predmetu Gž.650/00 (presuda Kantonalnog suda u Bihaću od 6. novembra 2000. godine, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Bihaću, broj PR-125/99 od 5. maja 2000).

53. U predmetu PR-125/99 radi se o tužbi radnice suda protiv Unsko-sanskog kantona zbog zarađenih, a neisplaćenih plaća za isti vremenski period kao i kod apelanata. Tužiteljica nije tužila i samog poslodavca. Tuženi Unsko-sanski kanton je isticao prigovor nedostatka pasivne legitimacije i prigovor zastare. Sudovi su, smatrajući Unsko-sanski kanton pasivno legitimiranim u sporu, obavezali Kanton na isplatu neisplaćenih plaća. Prigovor zastare je odbijen, jer je trogodišnji rok zastare prekinut 8. januara 1999. godine, kada je Kanton izdao potvrdu o dugovanim plaćama radnici suda.

54. Da bi utvrdio diskriminaciju, Ustavni sud, prema definiciji *Belgijskog jezičnog slučaja*, mora analizom predmetnih slučajeva doći do zaključka da li se radi o: (a) različitom tretmanu, (b) analognoj situaciji, (c) iz nekog od razloga navedenih u odredbi o zabrani diskriminacije, (d) bez objektivnog i razumnog opravdanja za takav tretman. Ipak, radi racionalnosti postupka, Ustavni sud će prvo utvrditi da li su osporene presude u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, jer bi u tom slučaju nestao pravni interes apelanata da dokazuju diskriminaciju.

55. Prema Zakonu o ustanovama, ustanove se osnivaju radi obavljanja određenih djelatnosti u koje spada i zdravstvo. Ustanove imaju svojstvo pravnog lica i stječu sredstva za rad iz sredstava izmirivača, od naknade za obavljanje usluga i drugih izvora, u skladu sa zakonom. Na kojem se nivou osnivaju javne ustanove zavisi od organizacije svake pojedinačne države. Tako, prema članu III/2. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, zdravstvo je u zajedničkoj nadležnosti federalne vlasti i kantona. Na koji način će se regulirati zdravstvo (zajednički ili odvojeno) zavisi od međusobnog dogovora (član III/3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine). Ako je nadležnost dogovorom prenesena na

kantonalnu vlast, onda kanton ima obavezu da financira rad kantonálnih javnih zdravstvenih ustanova. Način financiranja kantonálnih javnih ustanova, modaliteti i opseg tog financiranja, je predmet daljnjeg dogovora i zakonske operacionalizacije predmetne materije. U tom smislu, prema zakonu, javna ustanova je odgovorna za svoje obaveze sredstvima kojima raspolaže, a osnivač je supsidijarno odgovoran za obaveze ustanove, ako aktom o osnivanju nije drukčije određeno. Prema članu 41. Zakona o ustanovama kada je osnivač odgovoran za obaveze javne ustanove, dužan je, pored ostalog, da pokrije visak rashoda nad prihodima ustanove, u roku od 60 dana od dana usvajanja godišnjeg obračuna. Navedeno upućuje da zakonsko reguliranje i konkretna operacionalizacija financiranja moraju biti efikasno uređeni, kako bi, između ostalih, radnici kantonálnih javnih ustanova mogli efikasno ostvarivati svoja stečena prava, kao što je pravo na plaću.

56. Bez obzira na način financiranja kantonálnih javnih ustanova, radnici ne mogu ostvarivati svoja prava prema instituciji koja u državi, na određenom nivou, operira kao nosilac ili sunosilac budžetskih obaveza. Zakonom o ustanovama je određeno da svi radnici ostvaruju svoja prava u ustanovama u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i pravilima ustanove (član 4). To je i logično, jer javna ustanova ima svojstvo pravnog lica, ima prava i obaveze i uživa zakonsku slobodu u pogledu svojih prava i obaveza. Prema tome, samo javna ustanova može odgovarati za obaveze prema svojim radnicima.

57. Međutim, ako se pojavi spor radnika javne ustanove i same institucije, nadležni kanton se, bez obzira što ne može biti stranka, pa ni imati pasivnu legitimaciju u sporu, ne može oglasiti o ishod spora, ako je njegova intervencija neophodna da bi se ostvarila efikasna zaštita prava radnika koja proizlaze iz presude nadležnog suda. Da li je intervencija neophodna, zavisi od slučaja do slučaja. Slijedi da efikasnost ostvarenja ovih građanskih prava radnika treba da budu na prvom mjestu, ukoliko ne postoje ograničenja u njihovom ostvarenju, koja bi bila opravdana i u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

58. Iz dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu, proizlazi da je Unsko-sanski kanton pripremao svoju finansijsku intervenciju, kako bi konkretne javne ustanove izvršile svoje obaveze u pogledu isplate neisplaćenih plaća. (Npr., pismo Unsko-sanskog kantona zdravstvenim ustanovama broj 09/1 -37/SL-1/01 od 13. aprila 2001. godine, Zaključak sa sastanka nadležnih subjekata od 1. aprila 2001. godine povodom dogovora oko isplate ratnih plaća u oblasti sudstva, zdravstva i obrazovanja, i, posredno, Ugovor o kompenzaciji od 27. augusta 1998. godine između Unsko-sanskog kantona i Društvenog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja BiH). Međutim, takve aktivnosti Kantona ne znače postojanje njegove pasivne legitimacije u ovim sporovima.

59. Na osnovu izloženoga, Ustavni sud zaključuje da Unsko-sanski kanton nije imao pasivnu legitimaciju u sporovima navedenih predmeta. Presude nadležnih sudova,

zasnovane u granicama zakonskih odredbi, su donesene u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije. U skladu sa navedenim, Ustavni sud zaključuje da apelanti nemaju pravni interes dokazivanja diskriminacije. Samim tim, nije potrebno da se ulazi u pitanje je li postojao različit tretman, analogna situacija i osnova diskriminacije u pogledu drugih građana koji su ostvarivali slična prava.

60. Ustavni sud zaključuje da osporene presude redovnih sudova nisu povrijedile prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

61. Pravo na imovinu zaštićeno je članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu. ”

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

62. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode, i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, nadzirati korištenje imovine u skladu sa javnim interesom. Ova tri pravila nisu “različita”, u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te se stoga trebaju tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52, stav 61).

63. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava plaće spadaju u djelokrug zaštite člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi presudu Evropskog suda za ljudska

prava, *Smokovits i dr. protiv Grčke*, presuda od 11. aprila 2002. godine, aplikacija broj 46356/99, stav 32). Na ovo ne utiče činjenica da apelanti nisu dobili plaće, jer oni imaju zakonski opravdano očekivanje za njihovu isplatu.

64. Ustavni sud primjećuje da su nadležni sudovi udovoljili apelantima u pogledu tužbenih zahtjeva. Ograničenje pristupa sudu u smislu člana 6. Evropske konvencije i nemogućnost ostvarivanja svojih prava u odnosu na Unsko-sanski kanton je opravdano. Ipak, kako je to objašnjeno u dijelu ove odluke koji se odnosi na diskriminaciju, ova činjenica neće utjecati na efikasnu zaštitu prava apelanata. Kanton je interno odgovoran za funkcioniranje javnih institucija i njegova se intervencija, ako je neophodna, ne može izbjeći.

65. U pogledu tvrdnji apelanata da neće moći realizirati svoja potraživanja u izvršnom postupku, Ustavni sud podsjeća na tačku 47. ove odluke i na činjenicu da apelanti nisu ni tražili, odnosno podnijeli zahtjev za izvršenje osporenih presuda, pa su navodi apelanata o nemogućnosti izvršenja, također, samo pretpostavke i Ustavni sud ih mora odbiti kao neosnovane.

66. Ustavni sud zaključuje da osporene presude redovnih sudova nisu povrijedile prava apelanata na imovinu iz člana II/3.κ) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

67. Na osnovu člana 60. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

68. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

О Д Л У К Е
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Децембар 2003. године

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Предмет број У 12/02

**Апелација Croatia осигурање ДД Љубушки, против пресуде
Кантоналног суда у Тузли, број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана V1/3 б) Устава Босне и Херцеговине и члана 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине- Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Тазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantigu, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хаџиосмановић, судија

Јово Росић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија,

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Croatia осигурање ДД Љубушки, поднесена против пресуде Кантоналног суда у Тузли, број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Croatia осигурање ДД (у даљњем тексту: апелант) из Љубушког, које заступа Ј. П., правни заступник апеланта, поднијело је 14. децембра 2001. године апелацију Уставном

суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд), број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је 18. фебруара 2002. године, у складу са чланом 16 став 1 Пословника Уставног суда, доставио апелацију Кантоналном суду ради давања одговора. С обзиром да одговор на апелацију није достављен у остављеном року, 3. априла 2002. године је поново затражено достављање одговора.

3. Одговор на апелацију од Кантоналног суда Уставни суд је примио 5. априла 2002. године.

4. Наведени одговор на апелацију Уставни суд је 17. априла 2002. године доставио апеланту и његовом пуномоћнику, а у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда.

5. Апелант је 26. априла 2002. године доставио Уставном суду свој коментар на одговор Кантоналног суда. Уставни суд је апелантов коментар на одговор Кантоналног суда доставио законском заступнику Д. М., који је о томе доставио своје мишљење Уставном суду 8. маја 2002. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин:

Општински суд у Живиницама, правоснажном пресудом број К-236/98 од 6. новембра 1999. године, прогласио је кривим З. М., из Доњих Дубрава, општина Живинице, због кривичног дјела - тешко дјело против безбједности и имовине м изрекао му казну затвора у трајању од седам мјесеци, условно на двије године.

7. У наведеном кривичном поступку, односно у пресуди број К-236/98 од 6. новембра 1999. године, Општински суд у Живиницама утврдио је да је окривљени 27. новембра 1996. године у дворишту школе у Доњим Дубравама, управљајући својим аутомобилом изазвао удес у ком је тешке тјелесне повреде задобио Д. М. Пошто је возило којим је управљао З. М. било осигурано код апеланта (Croatia осигурања ДД Љубушки), Д. М. је, преко свог пуномоћника, покренуо парнични поступак против апеланта ради надокнаде штете.

8. Пресудом Општинског суда у Живиницама, број П-124/00 од 13. децембра 2000. године, утврђено је да је тужилац Д. М., рођен 1989. године, у удесу за који је апелантов осигураник проглашен кривим и кажњен, задобио прелом лијеве бутне кости, да је оперисан и да је извршена фиксација са металном плочом и вијцима који су у другом оперативном захвату извађени. Након повреде и операција, код тужиоца је општа

животна активност умањена за 10%. Болови су били дуготрајни и врло интензивни и то у почетку јаки (три до четири дана) и при првој операцији истог интензитета још два дана, затим средњи (један мјесец) и слаби (око три мјесеца). Страх је био веома интензиван због животне угрожености, затим средњег и слабијег интензитета, а као последица повреде остао је посттрауматски стресни поремећај који се манифестује у напетости, слабом сну и кошмарним сновима. На основу таквог утврђења, одлучено је да се тужбеном захтјеву удовољи у проценту од 83%, па је апелант обавезан да тужиоцу Д. М., на име надокнаде штете, исплати за душевне болове због умањења опште животне активности 4.200 КМ, за претрпљене физичке болове 3.300 КМ и на име претрпљеног страха 3.200 КМ, односно укупно 10.700 КМ, са законском затезном каматом почев од 13. децембра 2000. године до исплате. Истом пресудом апелант је обавезан да Д. М. надокнади парничне трошкове у износу од 1.670 КМ, док је преостали дио тужбеног захтјева одбијен.

13. Кантонални суд, пресудом број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године, одлучујући о апелантовој жалби против пресуде Општинског суда у Живиницама, број П-124/00 од децембра 2000. године, жалбу је као неосновану одбио и потврдио првостепену пресуду.

IV. Релевантни прописи

9. Закон о преузимању Закона о облигационим односима

(“Службени лист СФРЈ”, број 29/78, са измјенама и допунама и
“Службени лист Републике Босне и Херцеговине” бр. 2/92 и 13/93)

Члан 158

“Кривица постоји када је штетник проузроковао штету намјерно или непажњом.”

Члан 200

“(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледи, части, слободе права или права личности, смрт блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану надокнаду, независно од надокнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивања о захтјеву за надокнаду нематеријалне штете, као и о висини њене надокнаде, суд ће водити рачуна о значају повријеђеног добра и циљу коме служи та надокнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.”

Члан 940

“(1) У случају осигурања од одговорности, осигуравач одговара за штету насталу осигураним случајем само ако треће оштећено лице захтијева њену надокнаду.

(2) Осигуравач сноси, у границама своје осигурања, трошкове спора о осигураниковој одговорности.”

11. Закон о парничном поступку (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 42/98 и 3/99)

Члан 12 став 3

“У парничном поступку суд је у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности извршиоца везан за правоснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени оглашава кривим.”

V. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апелант наводи да су му пресудом Кантоналног суда, број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године на дискриминаторан начин повријеђена имовинска права која су гарантована сваком лицу чл. II/3 к) и 11/4 Устава Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

Апелант предлаже да се апелација усвоји и да Уставни суд оспорену пресуду укине и предмет врати на поновни поступак и одлуку.

13. У суштини, апелант се жали на висину досуђене надокнаде нематеријалне штете и на недостатак разлога у одлуци за ту пресуду, и да је надокнада штете досуђена ван критеријума судске праксе за територију Федерације Босне и Херцеговине, односно да су оспореном пресудом повријеђена његова права на имовину и недискриминацију која су гарантована Уставом Босне и Херцеговине. У вези са тим, апелант је предложио да Уставни суд од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине затражи мишљење у циљу основаности навода апелације, односно да закаже јавну расправу. У истом циљу апелант је доставио Уставном суду правоснажне пресуде других судова у Федерацији Босне и Херцеговине као доказ за своје наводе о кршењу његовог права на имовину и забране дискриминације у конкретном случају.

б) Одговор на апелацију

14. У одговору на апелацију, Кантонални суд сматра да ниједна од тврдњи апеланта није основана и да и првостепена и другостепена пресуда садрже потпуне разлоге за досуђену висину надокнаде, као и да је досуђена надокнада нематеријалне штете

утврђена у складу са чланом 200 Закона о облигационим односима и усвојеним критеријумима судске праксе. Наиме, тужиоцу, малољетном Д. М., који је без своје кривице у школском дворишту задобио тешку тјелесну повреду због које је оперисан и лијечен, досуђена је надокнада у утврђеним новчаним износима, за три вида нематеријалне штете и то за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности, за претрпљене физичке болове и за претрпљени страх. Опис повреда и посљедице које је повреда остварила, интензитет и дужина трајања болова и страха као и посљедица коју је страх оставио, према мишљењу Кантоналног суда, објективно су наведени у пресуди.

15. У одговору се, као аргуменат за наведено, наглашава да је у сличним случајевима досуђивана иста висина надокнаде о чему се и у другостепеном поступку водило рачуна, као и да су, у сврху уједначавања критеријума за досуђење ове врсте надокнаде штете, усвојени “Оријентациони критеријуми” (за интерну употребу), водећи при томе рачуна о степену инвалидности, посљедицама које инвалидност оставља, годинама повријеђеног лица, те степену интензитета и дужине трајања болова и страха, тако да свако лице за повреду истог или сличног добра добије приближну надокнаду, те да су критеријуми овакве судске праксе, без изузетка, прихваћени у поступцима ревизије пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине.

16. Љ. Ј., мајка и законски заступник малољетног тужиоца Д. М., у одговору на апелацију навела је да никакав новчани износ ме може да буде адекватна надокнада за проузроковану штету њеном сину и њој.

17. У крајем осврту на одговор Кантоналног суда, апелант сматра праксу тог суда нереалном и необјективном, а апелацију основаном.

VI. Допустивост

18. Против пресуде Кантоналног суда број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године, која се апелацијом оспорава, исцрпљени су сви правни лијекови могући по законима Федерације БиХ јер се апелацијом оспорава правоснажна судска пресуда против које, ради ниске вриједности предмета спора, није могућа ревизија као ванредан правни лијек. Наиме, чланом 364 Закона о парничном поступку, прописало је да ревизија није дозвољена у имовинско-правним споровима у којим се тужбени захтјев односи на потраживање у новцу, ако вриједност предмета спора оспораваног дијела правоснажне пресуде не прелази 15.000 КМ, као ни у имовинско-правним споровима у којима се тужбени захтјев не односи на потраживање у новцу, ако вриједност предмета спора коју је тужилац у тужби навео не прелази 15.000 КМ.

19. Пуномоћник апеланта је оспорену пресуду Кантоналног суда број Гж-457/01 од 10. октобра 2001. године примио 26. новембра 2001. године. Апелација је примљена у Уставном суду 14. децембра 2001. године. Слиједи да је апелација поднесена унутар рока предвиђеног чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда.

20. Апелација садржи све елементе предвиђене чланом 14 став 2 Пословника Уставног суда.

21. На основу изнесеног, Уставни суд је оцијенио да је апелација допуштима.

VII. Меритум

22. У овом предмету поставља се питање да ли је Кантонални суд у Тузли оспореном пресудом повриједио апелантово право на имовину, одлучујући о висини надокнаде нематеријалне штете, коју је као осигуравајуће друштво обавезан да надокнади оштећеном. Такође се поставља питање да ли је Кантонални суд, на штету апеланта, у конкретном случају повриједио право забране дискриминације.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини."

Члан 11/2 Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима."

Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

(...)

к) Право на имовину.

(...)"

а) Прано на мирно уживање имовине (члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију)

23. Апелант наводи да је повријеђено његово право на мирно уживање имовине. Ово право је заштићено чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, који гласи:

"Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и опитим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с опитим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни".

24. У конкретном предмету, тужилац Д. М. је покренуо парнични поступак против апеланта (осигуравајућег друштва) ради надокнаде штете. Пресудом Општинског суда у Живиницама, број П-124/00 од 13. децембра 2000. године, апелант је обавезан да Д. М., на име надокнаде штете, исплати за душевне болове због умањења опште животне активности 4.200 КМ, за претрпљене физичке болове 3.300 КМ и на име претрпљеног страха 3.200 КМ, односно укупно 10.700 КМ, са законском затезном каматом почев од 13. децембра 2000. године до исплате. Истом пресудом апелант је обавезан да тужиоцу Д. М. надокнади парничне трошкове у износу од 1.670 КМ, док је вишак тужбеног захтјева одбијен. Ову пресуду је потврдио Кантонални суд, по апелантовој жалби.

25. Уставни суд истиче да члан 200 Закона о преузимању закона о облигационим односима предвиђа да ће суд за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе права или права личности, смрти блиског лица као и за страх, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану надокнаду, независно од надокнаде материјалне штете, као и о њеном одсуству, те да ће приликом одлучивања о захтјеву за надокнаду нематеријалне штете, као и о висини њене надокнаде, суд водити рачуна о значају повријеђеног добра и циљу коме служи та надокнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Члан 940 истог закона прописује одговорност осигуравача и наводи да, у случају осигурања од одговорности, осигуравач одговара за штету насталу осигураним случајем само ако треће оштећено лице захтијева да осигуравач сноси, у границама своте осигурања, њену надокнаду и трошкове спора о осигураниковој одговорности. Из наведеног произлази да је апелант још увијек формално власник имовине која је у питању, али да је судском пресудом успостављена његова одговорност за надокнаду штете, у складу са наведеним законским одредбама и споменутиим судским пресудама.

26. Уставни суд сматра да се овај предмет тиче надокнаде штете с тим да висина надокнаде мора да се “разумно односи” на заштићену вриједност. Држава има широко поље оцјене у одређивању висине надокнаде.

27. Апелант се жали да су судови при одлучивању погрешно примијенили домаће законске прописе наведене у тачки 12 ове одлуке и на тај начин повриједили уставно начело према ком сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају иста људска права и основне слободе, односно да су повриједили апелантово право на имовину из члана II/3 к) Устава Босне и Херцеговине, и да су судови у конкретном парничном поступку неоправдано одбили његове захтјеве.

28. У вези са апелантовим наводима, Уставни суд сматра неспорним чињенице да је Општински суд у Живиницама, у складу са чланом 158 Закона о облигационим односима, утврдио у правоснажној пресуди (број К-236/98 од 6. новембра 1999. године) да постоји одговорност по основу кривице и да је штетник - оптужени З. М. из Доњих Дубрава, проузроковао штету Д. М. на начин утврђен том пресудом. У смислу члана 12

став 3 Закона о парничном поступку, суд је, у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности извршиоца, везан за правоснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени проглашава кривим. Такође, сходно члану 940 Закона о облигационим односима, неспорна је одговорност апеланта - туженог за штету насталу конкретним осигураним случајем па је оштећени Д. М. имао право да тужбом у парничном поступку затражи надокнаду штете од апеланта као осигураваача.

29. У вези са апелантовим наводима да су судови погрешно примијенили домаће законске прописе наведене у тач. 10 и 11 ове одлуке, Уставни суд је закључио да испуњење уговорних обавеза у складу са чланом 940 Закона о облигационим односима ни у ком случају не може да значи повреду права својине у смислу значења члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

30. Уставни суд, имајући у виду напријед наведено, није установио било какву неправилност из које би произлазило да су судови приликом досуђивања надокнаде нематеријалне штете поступали супротно суштини и циљевима члана 200 Закона о облигационим односима и усвојене судске праксе. Напротив, Уставни суд сматра да су судови при одлучивању посебно водили рачуна о степену инвалидности оштећеног Д. М., посљедицама које инвалидност оставља, старосној доби повријеђеног, те степену интензитета и дужини трајања болова и страха, тако да тужилац за учињене повреде добије правичну надокнаду.

31. Уставни суд, на основу свега наведеног, закључује да судови нису повриједили апелантово право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

и) Недискриминација

32. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

" Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус. "

Члан 14 Европске конвенције гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко али друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус. "

33. Уставни суд подсјећа на чињеницу да члан 14 Европске конвенције обезбјеђује заштиту од дискриминације у питањима која потпадају под оквир других чланова Европске конвенције (Европски суд за људска права, *Marckx против Белгије*, види пресуду од 13. јуна 1979, серија А, број 31, став 32).

34. Из навода апелације произлази да се апелант жали на дискриминацију у поступању судова који су одлучивали о његовим имовинским правима.

35. Уставни суд наводи да је забрана дискриминације централни циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини као и Устава Босне и Херцеговине, чему мора да се придаје посебна важност. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине утврђује да је уживање права и слобода, предвиђених у међународним споразумима наведеним у Анексу 1 Устава Босне и Херцеговине, обезбијеђено свим лицима без дискриминације по било ком основу.

36. Уставни суд подсјећа да постоји дискриминација ако резултира различитим третманом појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективног или разумног оправдања. Да би био оправдан, третман мора да тежи законитом циљу, те мора да постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који треба да се оствари (Европски суд за људска права, *Marckx против Белгије*, став 33). Стога је потребно да се установи да ли се према апеланту поступало другачије него према другима у истим или сличним ситуацијама. Свако различито поступање има да се сматра дискриминаторним ако нема разумно и објективно оправдање, тј. ако не стреми легитимном циљу или ако нема разумног односа пропорционалности између употребе средстава и циља који се жели остварити (види одлуке у предметима Дома за људска права бр. ЦХ/97/67, *Захировић*, Одлука о прихватљивости и меритуму од 10. јануара 1999, тачка 120, одлуке јануар-јули 1999; ЦХ/9750, *Рајућ*, Одлука о прихватљивости и меритуму од 3. априла 2000, тачка 53, одлуке јануар-јуни 2000; ЦХ/98/1309 и други, *Кајтаз и други*. Одлука о прихватљивости и меритуму од 4. септембра 2001, тачка 154).

37. Уставни суд запажа да апелант није доставио аргументе на којима заснива своје наводе, сем неколико пресуда судова у Босни и Херцеговини који су одлучивали о сличним случајевима. Поред тога, Уставни суд подсјећа да је надлежност Уставног суда у апелационим поступцима ограничена "на питања која су садржана у овом Уставу" и да Уставни суд није надлежан да преиспитује чињенично стање или начин тумачења и примјену закона редовних судова сем у случајевима у којима су одлуке нижих судова повриједиле уставна права, тј. то је случај уколико је редовни суд погрешно тумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторна, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворне правне лијекове и у другим случајевима) или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава.

38. Имајући у виду закључак до ког је Уставни суд дошао у погледу наводне повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те праксу Уставног суда изражену у тачки 37 ове одлуке, Уставни суд сматра да у конкретном случају није било повреде члана 14 у вези са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

39. Уставни суд је закључио да није дошло до повреде апелантовог права на мирно уживање имовине зајемченог чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине, као ни повреде права на недискриминацију у вези са правом на мирно уживање имовине утврђених чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције, у вези са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

40. Полазећи од наведеног, у складу са чланом 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 38/02

Апелација С. Б.

Против Рјешења број 11-622/2000 Општинског суда у Ливну од 21. децембра 2000. године, рјешења Кантоналног суда у Ливну број Гж-72/2000 од 28. јуна 2000. године и Гж-194/2001 од 8. фебруара 2001. године, те Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-106/01 од 18. маја 2001. године и Одлуке Хрватске заједнице Херцег-Босне број 01-023-463/93 од 27. јула 1993. године

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 и члана 61 ст. 1-4 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Тазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 19. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација С. Б. из Ливна, против рјешења Општинског суда у Ливну број 11-622/00 од 21. децембра 2000. године, Кантоналног суда у Ливну број Гж-72/00 од 28. јуна 2000. године и Гж-194/01 од 8. фебруара 2001. године и Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-106/01 од 18. маја 2001. године.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се повреда права на забрану дискриминације у вези са правом на запослење из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине а у вези са чланом 5 е) и и)

Међународне конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације, члана 6 и члана 7 а) и и) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

Укидају се рјешења Општинског суда у Ливну број П-622/00 од 21. децембра 2000. године, Кантоналног суда у Ливну број Гж-72/00 од 28. јуна 2000. године, број Гж-194/01 од 8. фебруара 2001. године и Рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-106/01 од 18. маја 2001. године.

Налаже се послодавцу да апеланткињи одмах понуди могућност да се врати на радно мјесто под условима и у складу са њеним ранијим запослењем и под једнаким условима које имају остали запосленици на сличним задацима.

Налаже се надлежном суду да о апеланткињином захтјеву за надокнаду изгубљених плата и доприноса за здравствено осигурање ријешити по хитном поступку и у складу са правним схватањем Уставног суда Босне и Херцеговине у овој одлуци.

Апелација се одбацује у дијелу који се односи на Одлуку Хрватске заједнице Херцег-Босна, број 01-023-463/93 од 27. јула 1993. године, јер је *ratione temporis* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. С. Б. (у даљњем тексту: апеланткиња), из Ливна, поднијела је 27. јуна 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Одлуке Хрватског вијећа одбране Херцег-Босне. Општинског хрватског вијећа одбране. број 01-023-463/93 од 27. јула 1993. године, рјешења Кантоналног суда у Ливну (у даљњем тексту: Кантонални суд), број Гж-72/00 од 28. јуна 2000. године и Гж-194/01 од 8. фебруара 2001. године и Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број Рев-106/01 од 18. маја 2001. године.

10. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је 21. маја 2000. године, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, послао дописе Кантоналном суду и Врховном суду ради давања одговора.

3. У допису од 25. априла 2002. године Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине је доставило своје коментаре Уставном суду.
4. Кантонални суд је доставио свој одговор 5. јуна 2002. године.
5. Општина Ливно је доставила свој одговор 12. јуна 2002. године.
6. У писму од 4. јула 2002. године, апеланткиња је обавијестила Уставни суд да је повукла своју апликацију поднесену Дому за људска права за Босну и Херцеговину, у вези са истим питањем.
7. У писму од 1. априла 2003. године Уставни суд је затражио од Општинског суда и Кантоналне комисије за provedбу члана 143 Закона о раду (у даљњем тексту: Кантонална комисија) да доставе одговор да ли је апеланткињин спис достављен Кантоналној комисији на даље одлучивање. Општински суд је доставио одговор 8. априла 2003. године, а Кантонална комисија 14. априла 2003. године.
8. У писму од 16. априла 2003. године Уставни суд је тражио да апеланткиња наведе конкретне уставне одредбе на које се позива. Апеланткиња је одговорила писмом од 19. априла 2003. године.
9. У писму од 14. маја 2003. године Уставни суд је затражио од Фонда за становање Ливно додатне податке о апеланткињином радно-правном статусу, као и о томе да ли је неко други запослен на њено раније радно мјесто. Фонд за становање је доставио одговор 28. маја 2003. године.
10. Секретар Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине је, 16. септембра 2003. године, доставио изводе са сједнице Парламента о усвајању федералног Закона о раду.
11. У писму од 6. октобра 2003. године апеланткиња је доставила Уставном суду, између осталог, и Рјешење Кантоналне комисије број 10-2-34-228/00 од 11. јуна 2003. године.

III. Чињенично стање

12. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.
13. Фонд за становање Ливно (у даљњем тексту: послодавац), Рјешењем о неплаћеном одсуству, број 142/93 од 20. септембра 1993. године, одлучио је да апеланткињу упути на неплаћено одсуство почев од 21. септембра 1993. године. Рјешењем је такође одлучено да током неплаћеног допушта “права запосленика која произлазе из радног односа мирују”, те да она треба “да се јави на дужност када је позове директор Фонда за становање Ливно”. Апеланткиња је била запослена код послодавца од 1979. године и то као шеф техничке службе. Послодавац је засновао своје рјешење на Одлуци о

начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно број 01-023-91 од 2. јуна 1993. године и Одлуци о допунама Одлуке о начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно број 01-023-463/93 од 27. јула 1993. године. У рјешењу није наведено упутство о правном лијеку, а апеланткиња није ни оспорила то рјешење.

14. С обзиром да апеланткиња није позвана на посао, она је у фебруару 1998. године упутила захтјев послодавцу да јој укине рјешење о неплаћеном одсуству, да је врати на радно мјесто, те да јој надокнади изгубљене плате, укључујући камату и доприносе и сва друга права из радног односа. Апеланткиња тврди да релевантни закони не нуде могућност неплаћеног одсуства, сем ако то сам запосленик не захтијева. Она није захтијевала неплаћено одсуство, али је била присиљена да напусти своје радно мјесто “због њеног имена и презимена” и као посљедица “недемократских” радњи које су повриједиле основна људска права и законе Босне и Херцеговине.

15. Послодавац није одговорио на апеланткињин захтјев. Стога је апеланткиња, у априлу 1998. године, поново доставила свој захтјев послодавцу и, пошто послодавац није одговорио, поднијела је тужбу Општинском суду у Ливну.

16. Општински суд у Ливну је, у пресуди број П-371/98 од 26. марта 1999. године, навео да апеланткињин радни однос није престао. Остали дио тужбеног захтјева, који се односи на обавезу послодавца да је врати на радно мјесто и понуди јој права из радног односа, је одбацио као преураћен. Општински суд је установио да је рјешење о неплаћеном одсуству постало коначно, с обзиром да га апеланткиња није оспоравала, те да је њен радни статус стога одређен овим рјешењем. На основу тога, послодавац је закључио апеланткињину радну књижицу о чему је она обавијештена тек у поступку пред судом. Општински суд сматра да, у складу са Законом о раду (“Службени лист Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине”, број 20/90) и Законом о основним правима из радног односа (“Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије”, број 60/89) рјешењем о неплаћеном одсуству, а ни закључењем радне књижице, није престао апеланткињин радни однос.

17. Кантонални суд је, Рјешењем број Гж-66/99 од 16. септембра 1999. године, укинуо пресуду Општинског суда јер није нашао да је захтјев преураћен и вратио је предмет Општинском суду на поновни поступак и одлучивање. Кантонални суд је нашао да је првостепени суд повриједио одредбе поступка из члана 336 Закона о парничном поступку, те је утврдио да образложење оспорене пресуде није било јасно и изричито, те да је диспозитив био сам себи противрјечан као и разлози на којима је заснован.

18. Нови Закон о раду је ступио на снагу 5. новембра 1999. године. На основу овог закона Општински суд, у пресуди број П-557/99 од 13. марта 2000. године, је наредио послодавцу, под пријетњом извршења, да врати апеланткињу на њено радно мјесто или да јој обезбиједи ново радно мјесто у складу са њеним стручним квалификацијама, у року од 15 дана од дана достављања пресуде. Општински суд је утврдио да, у складу са чланом 144 Закона о раду, запосленик чија права из радног односа мирују има право да се врати

на радно мјесто у року од 6 мјесеци, а да би радни однос престао уколико запосленик не би захтијевао да се врати на радно мјесто. Апсолутна обавеза послодавца је да запосленика врати на радно мјесто, без икаквог позивања на члан 143 Закона о раду.

19. Кантонални суд је по жалби послодавца, 28. јуна 2000. године, одлучио у предмету број Гж-72/00 и укинуо пресуду Општинског суда број П-557/99 од 13. марта 2000. године те предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак. Кантонални суд је заузео став да пресуда Општинског суда није садржавала довољно правних аргумената о одлучним чињеницама, што представља повреду члана 336 став 2 тачка 13 Закона о парничном поступку. Надаље, Кантонални суд је стао на становиште да је пресуда Општинског суда занемарила члан 143 Закона о раду, према ком ће радник на чекању остати у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу тог закона, сем у случају када послодавац, прије истека овог рока, запосленика не позове на посао. Кантонални суд је навео да је Закон о раду ступио на снагу 5. новембра 1999. године и да се апеланткиња лимено обратила послодавцу прије истека рока, тражећи да буде враћена на посао. С обзиром да послодавац апеланткињу није позвао на рад, Кантонални суд је сматрао да је Општински суд погрешно примијенио члан 144 Закона о раду. Пошто апеланткињина права из радног односа не мирују, сходно прописима који су примјењивала прије ступања на снагу Закона о раду, на њен случај је требало да се примијени члан 143 Закона о раду Федерације.

20. Закон о измјенама и допунама Закона о раду (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 32/00) је ступио на снагу 7. септембра 2000. Члан 51 овог закона прописује да ће све жалбе, које се односе на члан 143 Закона о раду, бити упућене комисији за провођење члана 143. Општински суд је, 21. децембра 2000. године (Рјешење број П-622/00), сходно Закону о измјенама и допунама Закона о раду, одлучио да прекипе поступак и да предмет, када рјешење постане правоснажно, врати Кантоналној комисији у Томиславграду.

21. Апеланткиња је у јануару 2001. године уложила жалбу на Рјешење Општинског суда број П-622/00, и то Кантоналном суду, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права. Апеланткиња је истакла да су, упркос чињеници да чл. 143 и 144 Закона о раду праве разлику између статуса чекања и неплаћеног одсуства, судови “побркали та два концепта” и погрешно примијенили члан 143 (умјесто члана 144). Истакла је да је њено радно мјесто попуњено другим лицем “погодне националности” и да ту чињеницу послодавац није негирао. Апеланткиња сматра да је то у супротности са чланом 143 став 8 Закона о раду.

22. Кантонални суд је стао на становиште да апеланткињи не мирују права из радног односа у складу са прописима који су били на снази до ступања на снагу Закона о раду и да треба да се примијене одредбе члана 143 ст. 1 и 2, а не одредбе члана 144 тог закона јер њен радни однос не мирује у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

23. Против пресуде Кантоналног суда апеланткиња је поднијела ревизију Врховном суду која је одбијена Рјешењем тог суда број Рев-106/01 од 18. маја 2001. године. Врховни суд је заузео становиште да су одредбе члана 143 Закона о раду примјенљиве на апеланткињин предмет и да је за њен захтјев надлежна Кантонална комисија у Томиславграду.

24. Кантонална комисија је, Рјешењем број 10-2-34-228/00 од 11. јуна 2003. године, одлучила да апеланткиња испуњава критеријуме из члана 143 Закона о раду, те да ће је послодавац сматрати запослеником на чекању. Послодавцу је наређено да ријешити апеланткињин радно-правни статус у складу са чланом 143 Закона о раду. Након тога, у двије прилике, слиједом писама од 26. августа 2003. године и 19. септембра 2003. године, апеланткиња је позвана да дође код послодавца, с циљем да се регулише њен радно-правни статус. Када се апеланткиња појавила код послодавца није јој понуђено да се врати на своје старо радно мјесто, већ да потпише рјешење којим се потврђује њен статус на чекању за период од 5. фебруара 1998. до 5. маја 2000. године, те да јој се исплати надокнада у висини од 20 КМ мјесечно за наведени временски период. Апеланткиња је одбила да потпише то рјешење и у писму од 26. септембра 2003. године затражила да буде враћена на своје радно мјесто.

IV. Релевантни прописи

1. Закон о основним правима из радног односа ("Службени лист СФРЈ", број 60/89)

“Члан 83

Радник који није задовољан коначном одлуком надлежног органа у организацији или ако тај орган не донесе одлуку у року од 30 дана од дана подношења захтјева, односно приговора, има право да у наредном року од 15 дана тражи заштиту својих права пред надлежним судом.

Заштиту права пред надлежним судом не може да тражи ако претходно није тражио заштиту права пред надлежним органом у организацији, осим права на новчано потраживање.

Пословодни орган или овлашћени радник у организацији, односно послодавац, дужан је да правоснажну одлуку суда, донесену у поступку за заштиту права радника, изврши у року од 15 дана од дана достављања ако у судској одлуци није одређен други рок.

Ако пословодни орган или овлашћени радник у организацији не изврши одлуку суда у року из става 3 овог члана, чини тежу повреду радне обавезе због које му се изриче мјера престанка радног односа. "

2. Одлука о начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно, број 01-023-91/92 од 2. јуна 1993. године:

“Члан 1

Овом одлуком уређује се начин провођења и извршења радне обавезе у: предузећима, организацијама друштвених дјелатности, банци и другим финансијским организацијама, организацији за осигурање, радним заједницама државних органа, друштвеним организацијама и удружењима грађана (у даљњем тексту: организације), запатским и другим радњама у власништву грађана (у даљњем тексту: послодавац).

Ова Одлука примјењује се на организације, односно послодавце, као и на њихове дијелове који послују на подручју опћине Ливно.

Члан 2

За вријеме рата или непосредне ратне опасности, радник који ради у организацији, односно код послодавца, обавезан је да извршава послове радног мјеста у складу са налозима и упутама руководиоца организације, односно послодавца (радна обавеза).

Члан 3

Радној обавези не подлијежу радници који на позив војног или другог органа учествују у јединицама Хрватског вијећа одбране или у цивилној заштити. За вријеме учешћа у јединицама ХВО или цивилној заштити, раднику припада надокнада личног дохотка у висини мјесечне аконтације личног дохотка који би радник остварио да је радио.

Члан 5

Радник се може ослободити радне обавезе и из сљедећих разлога:

- *уколико има пребивалиште, односно боравиште у непосредној зони ратних дјеловања, ради збрињавања чланова породице и имовине,*
- *ради спрјечавања дефетизма, субверзивних дјелатности, као и из других сигурносних разлога,*
- *у другим случајевима када се то оцијени неопходним.*

Члан 6

Рјешење у случајевима из претходног члана доноси руководиоца организације, односно послодавац.

Радник се ослобађа од радне обавезе све док не престану околности које су условиле ослобађање.

За вријеме одсуствовања са рада, у случајевима из члана 5 раднику мирују права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада.

Члан 7

Одредбе закона о радним односима које нису у сагласности са одредбама ове Одлуке неће се примјењивати.

Члан 8

Ова Одлука примјењиваће се привремено, за вријеме трајања рата или непосредне ратне опасности на подручју општине Ливно.”

3. **Одлука о измјенама и допунама Одлуке о начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно број 01-023-93 од 27. јула 1993. године** (“Службени гласник општине Ливно”, број 3/93)

“Члан I

Одлука о начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно, број 01-023-91 од 2. јула 1992. године допуњује се тако да се иза члана 5 додају четири нова члана означена 5а – 5д, који гласе:

(...)

Члан 5b

Свим радницима за које се оперативном обрадом утврди да су криви за непосредно учествовање, припремање и организирање побуне уручит ће се рјешење о престанку радног односа са 21. јулом 1993. године.

Податке о радницима из оперативне обраде дат ће директорима предузећа и државних установа Војна полиција ХВО и Полицијска управа Ливно.

(...)

Члан 5d

Војници ХВО који су предали оружје и нису активно учествовали у побуни, а нису на протухрватским позицијама, враћају се према могућностима на посао који су обављали прије мобилизације у ХВО, уз препоруку да се у запошљавању води рачуна о националној заступљености.”

4. **Закон о радним односима** (“Службени лист СРБиХ”, број 20/90)

“Члан 21

Радник има право да одсуствује са рада без надокнаде личног дохотка - неплаћено одсуство у случајевима, под условима и у трајању утврђеним опћим актом односно колективним уговором и за то вријеме његова права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада, мирују.”

5. **Закон о радним односима**
 (“Службени лист Републике Босне и Херцеговине”, бр. 21/92 и 13/94)

“Члан 7

Радник за чијим радом привремено престане потреба због смањења обима посла за вријеме ратног стања или у случају непосредне ратне опасности може се упутити на чекање, а најдуже до престанка ових околности.

Радник упућен на чекање има право на новчану надокнаду у износу утврђеном одлуком директора односио послодавца, у складу са материјалним могућностима предузећа или другог правног лица односно послодавца, ако плату односно новчану надокнаду не остварује по другом основу.

Члан 10

Радник се, због немогућности доласка на посао, може упутити на неплаћено одсуство у случајевима:

- *ако станује или му се радно мјесто налази на окупираном подручју или подручју захваћеном борбеним дејством,*
- *ако је заробљен,*
- *ако о раднику нема никаквих сазнања нити података.*

Неплаћено одсуство може трајати до престанка околности из става 1 овог члана, ако радник у року од 15 дана по престанку околности докаже да није могао долазити на посао.

За вријеме неплаћеног одсуства раднику мирују права и обавезе које проистичу из рада и по основу рада.”

6. Заком о раду (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 43/99)

“Члан 5

Лице које тражи запослење, као и лице које се запосли, не може бити стављено у неповољнији положај због расе, боје коже, пола, језика, вјере, политичког или другог мишљења, националног или социјалног поријекла, имовног стања, рођења или какве друге околности, чланства или нечланства у политичкој странци, чланства или нечланства у синдикату, те тјелесних и душевних потешкоћа.

Члан 142

Послодавци су дужни у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона понудити запосленику закључивање уговора о раду, у складу са овим законом.

Запосленик, којем послодавац не понуди уговор о раду из става 1 овог члана, остаје у радиом односу на неодређено односно одређено вријеме.

Уговор из става 1 овог члана не може бити неповољнији од услова под којима је радни однос заснован, односно под којима су били уређени радни односи запосленика и послодавца до дана закључивања уговора из става 1 овог члана, ако одредбама овог закона та питања нису другачије уређена.

Ако запосленик не прихвати понуду послодавца да закључи уговор о раду у складу са ставом 1 овог члана, престаје му радни однос у року од 30 дана од дана доставе уговора о раду на закључивање.

Ако запосленик прихвати понуду послодавца, а сматра да уговор који му је понудио послодавац није у складу са ставом 3 овог члана, може пред надлежним судом да оспори ваљаност понуде послодавца у року од 15 дана од дана прихватања понуде.

Члан 143

Запосленик који се на дан ступања на снагу овог закона затекао на чекању посла, остаће у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, ако послодавац прије истека овог рока запосленика не позове на рад.

Запосленик који се затекао у радном односу 31. децембра 1991. године и који се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона писмено или непосредно обратио послодавцу ради успостављања равноправног статуса, а у овом временском раздобљу није засновао радни однос код другог послодавца сматраће се, такође, запослеником на чекању посла.

За вријеме чекања посла запосленик има право на надокнаду плаће у висини коју одреди послодавац.

Ако запосленик на чекању посла из ст. 1 и 2 овог члана не буде позван на рад у року из става 1 овог члана, престаје му радни однос, уз право на отпремнину најмање у висини три просјечне плате исплаћене на нивоу Федерације у претходна три мјесеца, коју објављује Федерални завод за статистику, до навршених пет година стажа осигурања, а за сваку наредну годину стажа осигурања још најмање једну половину просјечне плате.

Изузетно, умјесто отпремнине послодавац и запосленик могу се договорити и о другом виду надокнаде.

Начин, услови и рокови исплате отпремнине из ст. 4 и 5 овог члана утврђују се писменим уговором између запосленика и послодавца.

Ако запосленику престане радни однос у смислу става 4 овог члана, послодавац не може у року од једне године запослити друго лице које има исту квалификацију или исти степен стручне спреме, осим лица из ст. 1 и 2 овог члана, ако је то лице незапослено.

Члан 144

Запосленици, чији радни однос мирује у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона, а који по овом закону немају право на мировање радног односа, имају право да се врате на послове које су прије обављати или на друге одговарајуће послове у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 145

Поступаши остваривања и заштите права запосленика, започети прије ступања на снагу овог закона, завршиће се по одредбама прописа који су се примјењивали на територији Федерације до дана ступања на снагу овог закона, ако је то за запосленика повољније. "

7. Закон о измјенама и допунама Закона о раду (“Службени новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 32/00)

“Члан 51

Иза члана 143 додају се нови чл. 143а, 143б и 143с, који гласе:

Члан 143а

Запосленик који сматра да је послодавац повриједио његово право које је утврђено у члану 143 ст. 1 и 2 може у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона поднијети жалбу Кантоналној комисији за имплементацију члана 143 Закона о раду (у даљњем тексту: Кантонална комисија), коју формира Кантонални министар надлежан за послове рада (у даљњем тексту: кантонални министар).

О жалбама, изјављеним против рјешења Кантоналне комисије, рјешава Федерална комисија за имплементацију члана 143 (у даљњем тексту: Федерална комисија) коју формира федерални министар.

У случају да Кантонална комисија не извршава функцију ради које је формирана, Федерална комисија преузеће надлежности Кантоналне комисије.

Ако је пред надлежним судом покренут поступак који се односи на права запосленика из члана 143 ст. 1 и 2 овог закона, суд ће уступити захтјев на надлежно поступање Кантоналној комисији и донијети одлуку о прекиду поступка.

Члан 143б

Чланове Федералне односно Кантоналне комисије именује федерални односно кантонални министар на основу њиховог професионалног искуства и исказане способности за извршавање ове функције.

Чланови комисије морају бити независни и објективни и не могу се бирати из реда изабраних дужносника, нити могу имати било какав политички мандат.

Федерално министарство односно надлежни орган кантона сносиће трошкове Федералне односно Кантоналне комисије.

Члан 143с

Федерална односно Кантонална комисија може:

1. саслушати запосленика, послодавца и њихове представнике;
2. позвати свједоке и вјештаке;
3. тражити од одговарајућих органа власти и послодавца да доставе све релевантне информације.

Одлуке Федералне односно Кантоналне комисије су:

1. коначне и подлијежу судском преиспитивању у складу са законом;
2. правно утемељене;
3. достављене подносиоцу у року од седам дана.

Члан 52

Овај закон не односи се на уговоре и исплате настале између послодавца и запосленика у примјени члана 143 Закона о раду прије дана ступања на снагу овог закона.

Члан 53

Овај закон не односи се на коначне одлуке које је суд донио у периоду прије ступања на снагу овог закона у примјени члана 143 Закона о раду.

Члан 54

Поступци остваривања и заштите права запосленика, започети прије ступања на снагу овог закона, завршит ће се по одредбама прописа који су се примјењивали на територији Федерације прије ступања на снагу овог закона, ако је то за запосленика повољније, изузимајући члан 143 Закона о раду.”

8. Закон о парничном поступку

(“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 42/98)

“Члан 426

У поступку у парницама из радних односа, а особито при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати посебну пажњу на потребу хитног рјешавања радних спорова. ”

V. Апелација

а) Наводи из апелације

25. Апеланткиња наводи да су јој повријеђена сљедећа права: право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком, из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција); право на недискриминацију у раду, из члана 11/4 Устава Босне и Херцеговине, права из Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима и Међународне

конвенције о уклањању свих облика расне дискриминације; право на приватни и породични живот из члана II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

26. Апеланткиња тврди да је повријеђено њено право на правично суђење због дужине поступка и пристрасности одређених судија. У том контексту, апеланткиња указује на чињеницу да је судија, који је донио одлуку у њеном предмету пред Врховним судом, претходно био судија у Врховном суду тзв. Хрватске Републике Херцег-Босне. Апеланткиња је такође довела у питање непристрасност једног од судија Општинског суда у Ливну ког је Високи представник смијенио због пристрасности.

27. Апеланткиња тврди да је жртва дискриминације због свог етничког поријекла и, између осталог, наводи да је њено радно мјесто попунио неко “подобне националности”. Апеланткиња је обавијестила Уставни суд у писму од 4. јула 2002. године да још увијек намјерава да се врати на посао.

б) Одговор на апелацију

28. Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине је, у писму од 25. априла 2002. године, затражило да Уставни суд узме у обзир спорна питања у овом случају и да по хитном поступку донесе одлуку.

29. Кантонални суд је, у писму од 5. јуна 2002. године, одговорио на захтјев Уставног суда да достави одговарајуће поднеске остајући код навода из претходних судских пресуда.

30. Општина Ливно је, у писму од 12. јуна 2002. године, предложила да се апеланткињин захтјев одбије с обзиром да су претходне судске одлуке донесене у складу са законом и да нису прекршиле одредбе Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

31. Општински суд је обавијестио Уставни суд, у писму од 8. априла 2003. године, да је доставио апеланткињин спис Кантоналној комисији.

32. Кантонална комисија је обавијестила Уставни суд, у писму од 14. априла 2003. године, да је примила апеланткињин захтјев од 30. новембра 2000. године, али да је спис од Општинског суда примила тек 10. априла 2003. године. Кантонална комисија је навела да је од апеланткиње затражено да допуни свој захтјев, те да је затражено од послодавца да одговори на апелацију. Према Кантоналној комисији, о предмету би се одлучило тек након примитка додатних доказа и документације.

33. Послодавац је доставио свој одговор Уставном суду 28. маја 2003. године и у њему навео да апеланткињин радни однос није окончан, већ да она има статус радника на чекању. Сходно исказу послодавца, апеланткиња ће, уколико се њен предмет повољно оконча, бити враћена на своје радно мјесто са надокнадом за период када је поднијела захтјев да се врати на радно мјесто до 5. маја 2000. године. Уколико се успостави да

апеланткиња не жели да се врати на посао, њен уговор о радном односу ће се закључити и биће јој уручена отпремнина. Послодавац је обавијестио Уставни суд да апеланткињино радно мјесто није попуњено.

VI. Допустивост

Апелациона надлежност Уставног суда

34. Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у Уставу Босне и Херцеговине када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. У конкретном предмету апеланткиња тврди да је дошло до повреда Устава Босне и Херцеговине као и до повреда права из међународних споразума који обавезују Босну и Херцеговину.

35. Што се тиче надлежности *ratione temporis* Уставног суда, Уставни суд може само да одлучује о пресудама које су донесене након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу. Ово је већ потврђено у предмету број У 2/98 од 5. јуна 1998. године (објављен у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 22/98). Стога, нема сумње да Уставни суд има апелациону надлежност над оспораваним одлукама које су донесене након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу. Уколико се апелација односи на акте и одлуке који су усвојени прије него што је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу, Уставни суд у тим случајевима није надлежан за одлучивање. С тим у вези, Одлука о начину провођења и извршења радне обавезе на подручју општине Ливно, број 01-023-463/93 од 27. јула 1993. године, је *ratione temporis* ван надлежности Уставног суда за одлучивање.

36. Чињенице у вези са овим предметом су се углавном десиле прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине. У случају да се наводне повреде тичу догађаја који су се десили прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд није надлежан *ratione temporis*. Међутим, Уставни суд јесте надлежан да одлучи о таквим догађајима уколико се покаже да се њихово дејство протеже и након ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине.

37. У конкретном предмету се апеланткињи континуирано онемогућава да ради. У складу са чланом 143 Закона о раду, апеланткињин радни однос је престао шест мјесеци након што је ступио на снагу Закон о раду, јер је у међувремену послодавац није позвао да се врати на посао. Слиједом те чињенице, Уставни суд је надлежан да испита уставност престанка апеланткињиног радног односа јер се десило након ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине.

Исцрпљивање правних лијекова

38. У складу са чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда, Уставни суд је надлежан да одлучи о апелацијама након исцрпљивања свих правних лијекова, и када је апелација поднесена у року од 60 дана.

39. Правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек, који је ефикасан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном тако и у правном погледу. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може да се сматра коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана прописан чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда (види Рјешење Уставног суда, број У 15/01 од 4. и 5. маја 2001. године).

40. У конкретном случају, последњи ефикасни правни лијек, рјешење Врховног суда, апеланткињи је донесено 18. маја 2001. године, а апеланткиња је апелацију поднијела Уставном суду 27. јуна 2001. године. Из наведеног произлази даје апелација поднесена у року од 60 дана и да је апеланткиња исцрпила све расположиве правне лијекове могуће по закону, како је то прописано чланом 11 став 3 Пословника Уставног суда.

VII. Меритум

а) Право на правнично суђење, члан II/3 с) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције

41. Члан II/3 е) Устава Босне и Херцеговине, у релевантном дијелу, гласи:
"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у Грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком

42. Члан 6 став 1 Европске конвенције, у релевантном дијелу, гласи:

"1. Приликом утврђивања Грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом."

43. Први услов члана 6 став 1 Европске конвенције је да право или обавеза на које се позива апелант мора да постоји као такво у домаћем законодавству. У конкретном случају, апеланткиња се позвала на право на забрану дискриминације у погледу њеног права на рад. Сходно чл. 6 и 7 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима и члану 5 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације, свако има право да не буде дискриминисан у погледу запошљавања. Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима и Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације су наведени у Анексу 1 на Устав Босне и Херцеговине, а уживање права и слободе утврђене тим међународним споразумима, сходно члану II/4 Устава Босне и Херцеговине, заштићена су од свих

облика дискриминације. Сходно томе, слиједи да се апеланткиња позвала на право које штити Устав Босне и Херцеговине.

44. Друго, мора да се утврди да ли је право или обавеза на које се позива апеланткиња грађанско право и обавеза. Сходно пракси Европског суда за људска права, грађанска права и обавезе имају самостално значење у ком је одлучујући фактор карактер тог права, без обзира на то како је то право класификовано у домаћем законодавству. Суштина утврђивања да ли се неки случај односи на *грађанско* право или обавезу, зависи од тога да ли је исход поступка одлучујући за права и обавезе које проистичу из приватних права и обавеза. Када се то право односи на однос између појединца и државе, нпр. питање запослења, спорно је било да ли се то односи на грађанско право. Међутим, Европски суд за људска права је успоставио своју праксу тако да се сви захтјеви који се односе на запослење, са изузетком захтјева државних службеника који извршавају своја овлашћења на основу релевантног закона и чија дужност је да штите опште интересе државе, потпадају под појам грађанских права и обавеза (види, нпр. *Pellegrin против Француске*, пресуда од 8. децембра 1999. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1999-VIII, став 66-67).

45. Апеланткиња тврди да јој је ускраћено право на запослење. Она је раније била запослена у Фонду становања у Ливну на радном мјесту шефа техничке службе и била је одговорна за руковођење и организацију те службе. Међутим, њено запослење не представља вршење посебних државних овлашћења и реципроцитета права и дужности између ње и државе. Ово се нарочито види из чињенице да је могло да је запосли неко приватно предузеће. Сходно томе, њено право на запослење је грађанско право на које се примјењују стандарди правичног суђења у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

Пристап суду

46. Иако то није изричито наведено у члану 6 став 1 Европске конвенције, Европски суд за људска права је утврдио да је право на пристап суду саставни дио члана 6 (види, Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975. године, серија А 18, став 36). Европски суд за људска права је навео да "члан 6 став 1 сваком лицу обезбјеђује право да пред суд или трибунал изнесе свој захтјев који се односи на Грађанска права и обавезе."

47. У конкретном случају, апеланткиња је покренула радни спор пред судовима који су одбили да одлучују у меритуму због ненадлежности. У складу са Законом и измјенама и допунама Закона о раду, предмет је прослијеђен надлежној Кантоналној комисији.

48. Међутим, како је већ наведено, Кантонална комисија није овлашћена да нареди да се апеланткиња врати на посао већ само може да размотри да ли апеланткиња може да се сматра запослеником на чекању, у складу са чланом 143 Закона о раду, уз примање отпремнине (такође, види Дом за људска права, *Младен Вановац против Федерације Босне и Херцеговине*, одлука бр. ЦХ/99/1714 од 8. новембра 2002. године, став 59).

49. Сходно Закону о раду, одлука Федералне комисије за примјену члана 143 Закона о раду је коначна и може да је преиспита било који суд у складу са законима Федерације Босне и Херцеговине. Међутим, Врховни суд је 13. децембра 2001. године, у свом Рјешењу број У 3866/01, навео да би о одлукама Кантоналне комисије, у управном поступку, требали да одлучују редовни судови. Другим ријечима, такве предмете треба вратити судовима пред којима су првобитно поднесене тужбе и који су већ одлучили у предмету који је повод апелације Уставном суду.

50. Очигледно је да је поступак пред надлежним комисијама за имплементацију члана 143 Закона о раду дуготрајан и да, у довољној мјери, не гарантује утврђивање апеланткињиног грађанског права. Сходно томе, поступак који се води може да траје јако дуго без назнака да ће се о апеланткињином захтјеву за враћање на радно мјесто одлучити у разумном року.

51. У суштини, појам “приступ суду” захтијева ефикасан и транспарентан поступак у складу с којим би суд могао брже да одлучи о захтјеву. Наведене законске одредбе из ове области не испуњавају те стандарде, те самим тим крше члан II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење у разумном року пред независним и непристрасним судом

52. Апеланткиња наводи да јој је ускраћено право на правично суђење у разумном року пред независним и непристрасним судом. С обзиром на чињеницу да је Уставни суд већ одлучио да је дошло до повреде апеланткињиног права на правично суђење јер јој није био омогућен приступ суду, Уставни суд сматра да нема потребе да оцјењује да ли је повријеђено апеланткињино право на правично суђење у разумном року пред независним и непристрасним судом.

н) Право на недискриминацију, члан II/4 Устава Босне и Херцеговине

53. Апеланткиња тврди да је упућена на одсуство против своје воље и да је она захтијевала да се врати на радно мјесто те да добије надокнаду изгубљених плата. Упоредо са овим случајем, велики број лица који нису хрватске националности су били отпушени или упућени на неплаћено одсуство у Ливну током конфликта, те им послодавци нису упутили захтјеве да се врате на радна мјеста након завршетка конфликта. Сходно питању ког је објавила Организација за безбједност и сарадњу у Европи (у даљњем тексту: ОСЦЕ) у јуну 1999. године, највећи број отпуштених, током конфликта, су били етничког карактера и били су дио систематског етничког чишћења (види Извјештај о дискриминацијама из радног односа у Босни Херцеговини, јуни 1999. године ког је објавио ОСЦЕ, стране 4-7). На примјер, у Кантону 10, већина оних који нису хрватске националности су били или удаљени или отпуштени са посла у периоду од јула до октобра 1993. године, на основу Одлуке о провођењу и извршењу радне обавезе на подручју општине Ливно број 01-023-91/92 од 2. јуна 1993. године и Одлуке

о измјенама и допунама Одлуке о провођењу и извршењу радне обавезе на подручју општине Ливно од 27. јула 1993. године, број 01-023-93 које је усвојило Општинско хрватско вијеће одбране Ливно. Сходно наведеним одлукама, они који су учествовали у “побуни” су отпуштени 21. јула 1993. године. Извјештај ОСЦЕ-а наводи да је скоро свако лице које није хрватске националности у подручју Ливна и Томиславграда било отпуштено или упућено на чекање у периоду од јула до октобра 1993. године (види Извјештај о дискриминацији из радног односа у Босни и Херцеговини, јуни 1999. године, ОСЦЕ, стране 4-7 и 17). У апеланткињином случају, одлука да се упути на одсуство је била заснована на горе наведеној одлуци од 27. јула 1993. године, али без образложења.

54. Законом о раду се утврђује да ће они који сматрају да су на чекању у складу са чланом 143 став 1 овог Закона, остати у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу тог закона, ако послодавац прије истека овог рока запосленика не позове на рад. С друге стране, у складу са чланом 143 став 2 овог закона, запосленик који се затекао у радном односу 31. децембра 1991. године и који се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона писмено или непосредно обратио послодавцу ради успостављања радно-правног статуса, сматраће се, такође, запослеником на чекању. У оба случаја, ако запосленик на чекању не буде позван на рад у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, престаје му радни однос у складу са чланом 143 став 4 Закона о раду. У том случају, лице има право на отпремнину и послодавац не може да запосли некога са сличним квалификацијама као запосленика на чекању у року од једне године након престанка радног односа. Ако запосленик сматра да је послодавац повриједио његово или њено право, он има право да поднесе жалбу Кантоналној комисији.

55. У конкретном случају, апеланткиња није позвана на посао у наведеном року те је њен радни однос, по сили закона, морао да престане. Ову чињеницу оспорава послодавац који тврди да радни однос мирује. Међутим, Кантонална комисија, у Рјешењу број 10-2-34-288/00 од 11. јуна 2003. године, утврђује да апеланткиња има статус запосленика на чекању те да, слиједом тога, њен предмет потпада под оквир члана 143 Закона о раду. Кантонална комисија није одлучила о томе да ли да врати апеланткињу на посао јер, као што је већ речено, није ни надлежна да то уради. Зато је послодавац понудио апеланткињи статус запосленика на чекању, позивајући се на члан 143 став 2 Закона о раду, укључујући право на надокнаду али без могућности да апеланткиња настави са радом. Уставни суд закључује да је таквим поступањем апеланткињи ускраћено право да настави са радом.

Уставне одредбе

56. Устав Босне и Херцеговине обезбјеђује највиши ниво заштите међународно признатих људских права и слобода (члан II/1), укључујући и одредбу о недискриминацији која се односи на уживање права и слободе заштићених Уставом Босне и Херцеговине или међународним споразумима који су наведени у Анексу I Устава Босне и Херцеговине.

Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.”

57. Дакле, када се узимају у обзир тврдње о дискриминацији из члана II/4 увијек се мора позивати на међународне уговоре из Анекса I Устава Босне и Херцеговине. Сходно Анексу I Устава Босне и Херцеговине, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима се примјењују у Босни и Херцеговини. Релевантне одредбе Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима гласе:

“Члан 2

2. Државе чланице овог пакта обавезују се да гарантују да ће сва права који су у њему формулирана бити остваривана без икакве дискриминације засноване на раси, боји, полу, језику, вјери, политичком или каквом другом мишљењу, националном или социјалном поријеклу, имовинском стању, рођењу или каквој другој околности.

Члан 4

Државе чланице овог пакта признају да, у погледу уживања права која држава осигурава према овом пакту, држава може ограничити та права само законом, и то у оној мјери која је у сагласности са природом ових права и искључиво у циљу унапређења опћег благостања у демократском друштву.

Члан 6

1. Држава чланице овог пакта признају право на рад, које обухваћа право које има свако лице на могућности зарађивања кроз слободно изабран или прихваћен рад и подузимају одговарајуће мјере за очување овог права.

Члан 7

Државе чланице овог пакта признају право које има свако лице да се користи правичним и повољним условима за рад који нарочито осигуравају:

а) награду која минимално осигурава свим радницима:

(i) правичну зараду и једнаку награду за рад и исте вриједности без икакве разлике, а посебно жене морају да имају гаранцију да услови њиховог рада нису гори од услова које користе мушкарци и примају исту награду као они за исти рад;

(ii) пристојан живот за њих и њихову породицу према одредбама овог пакта; ”

58. Релевантне одредбе Међународне конвенције о забрани свих облика расне дискриминације гласе:

“Члан 1

1. У овој конвенцији, израз “расна дискриминација” односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснивају на раси, боји, прецима националном или етничком поријеклу који имају за сврху или за резултат да наруше или да компромитирају признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, права човјека и основних слобода на политичком, економском, социјалном и културном пољу или у свакој другој области јавног живота.

(..)

4. Специјалне мјере које су донесене једино у сврху да се осигура одговарајући напредак извјесних расних или етничких Група или особа којима је нужна заштита која може бити потребна ради јамчења, уживања и остварења права човјека и основних слобода под једнаким условима не сматрају се као мјере расне дискриминације, под условом да немају за резултат одржање различитих права за разне расне групе и да се не одржавају на снази када се постигну циљеви због којих су ове мјере биле предузете.

Члан 5

Према основним обавезама наведеним у члану 2 ове конвенције, државе чланице обавезују се да забране и да укину распу дискриминацију у свим њеним облицима и да јемче право свакоме на једнакост пред законом без разлике на расу, боју или национално или етничко поријекло, нарочито у погледу уживања слиједећих права:

е) економских, социјалних и културних права, нарочито:

(i) права на рад, на слободан избор рада, на правичне и задовољавајуће услове рада, на заштиту у случају незапослености, на једнаку зараду за једнак рад, на правичну и задовољавајућу награду. ”

59. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине, када се анализира са наведеним одредбама, обезбјеђује уставну заштиту против било каквог облика дискриминације, између осталог, у области радних односа (члан 5 е) и и) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације п чл. 2, 6 и 7 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима). Слично томе, недискриминација је централни дио Закона о раду (члан 5 овог закона прописује да лице које тражи запослење, као и лице које се запосли, не може да буде стављено у неповољнији положај због расе, боје коже, пола, језика, вјере, политичког или другог мишљења, националног или социјалног поријекла).

60. Као прво, мора да се оцијени да ли је било мијешања у апеланткињино право на недискриминацију, и друго, у случају да је дошло до таквог мијешања, одредити да ли је било законских основа које би то мијешање оправдавало.

61. Као опште правило, одредба је дискриминаторска ако прави разлику између лица и група лица који су у сличној ситуацији и та разлика нема објективног и разумног оправдања или ако нема разумне пропорционалности између употребијених средстава и циља који се тежи остварити. Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, сами по себи не забрањују различит третман. На примјер, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације дозвољава посебне мјере како би се обезбиједило једнако уживање људских права групе у неповољном положају (члан 1 став 4). Слично томе, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима дозвољава ограничење права из овог пакта м то у оној мјери која је у сагласности са природом ових права и искључиво у циљу да се унаприједи опште благостање у демократском друштву. Обично морају да се изнесу крупни разлози како би се оправдало различито третирање људи, нарочито када се ради о прављењу разлика између етничких и расних група. Надаље, ако се такви разлози установе, циљ ком се тежи мора да буде законит, а средства коришћена пропорционално. Ово значи, између осталог, да мора да се постигне правичан баланс између општег јавног интереса и права појединца.

62. Члан 143 Закона о раду не прави разлику између лица или група лица и стога је *prima facie* недискриминаторски. Међутим, иако закон сам по себи није дискриминаторски, ефекат провођења тог закона може да буде дискриминаторски (види нпр. *Белгијски језички случај* 23. јули 1968. године, серија А, број 6 (1979-1980), став 10). Слично томе, Уставни суд је у својој пракси утврдио да постоји више начина на које може да настане дискриминација: закон је *prima facie* дискриминаторски; закон, иако је *prima facie* неутралан и примјењиван у складу са својим претпоставкама, је донесен с циљем дискриминисања што произлази из историјског тумачења закона, изјава законодаваца, диспаратног утицаја закона, или других посредних доказа о намјери; ефекти претходне *de iure* дискриминације су подржали одговарајући јавни органи на свим државним нивоима не само својим дјеловањем, већ и недјеловањем (види Одлуку

Уставног суда број У5/98-Ш од 30. јуна 2000. године, објављену у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 23/00 став 79).

63. У случају да је одредба закона дискриминаторска на било ком од горе наведених основа и као посљедица повреде Устава Босне и Херцеговине, судови су обавезни да директно примјењују Устав Босне и Херцеговине и људска права и основне слободе које су заштићене њиме и имају приоритет над свим другим законима.

64. У предметном случају је јасно да ће ефекат провођења члана 143 Закона о раду имати веће посљедице по становнике Кантона 10 који нису хрватске националности, него по становништво хрватске националности који су били упућени на чекање или отпуштени током рата. Слично томе, Дом за људска права је закључио да је третман етничких мањина након конфликта био дискриминаторски (види Дом за људска права, *Сакиб Захировић против Федерације Босне и Херцеговине*, Одлука број ЦХ/97/67 од 8. јула 1999. године, став 130; Дом за људска права, *Ариф Бркић против Федерације Босне и Херцеговине*, Одлука број ЦХ/99/2696 од 12. октобра 2001. године, став 78). Ефекат примјене Закона о раду стога резултира различитим третманом становништва које није хрватске националности, када се пореди са становништвом хрватске националности.

65. У овом предмету утицај провођења члана 143 Закона о раду је дискриминаторски и послодавац такође подржава дискриминацију тако што није вратио апеланткињу на радно мјесто.

66. У конкретном случају Уставни суд примјењује да су нижестепени судови утврдили да апеланткињин предмет потпада под оквир члана 143 Закона о раду сходно којем се радни однос аутоматски прекида сем ако је запосленик враћен на радно мјесто позивом послодавца у року од шест мјесеци. Међутим, није на Уставном суду да одлучи да ли су судови тачно одредили да је споменути члан примјенљив на предмет, али разматрање Уставног суда ће се ограничити на оцјену да ли је дошло до повреде било ког од Уставом Босне и Херцеговине заштићених људских права п основних слобода када су судови примјењивали члан 143 Закона о раду.

67. Примјеном члана 143 Закона о раду, генерално на све запослене на чекању током рата. престанак радног односа је у већини имао утицаја на различите етничке групе. Сходно ставу Уставног суда, у времену тешког економског стања, неки закон може да има оправдани циљ да се запосленици привремено ставе на чекање. Међутим, то неће бити случај ако се стављање на чекање или престанак радног односа врши по дискрецији послодавца, произвољно, а посебно по основу дискриминације. Не само да то има дискриминаторски ефекат по оне који су отпуштени или који су на чекању током рата, него су им ускраћиване и процесне гаранције у остваривању њихових грађанских права у складу са чланом III/3 е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд уважава економске потешкоће кроз које пролази велики број фирми у Босни и Херцеговини и немогућност поновног запослења свих

предратних и ратних запосленика. Овакав став је Уставни суд заузео у предмету У 26/00 (Одлука Уставног суда број У 26/00 од 21. децембра 2001. године, објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, број 8/02), међутим, то не може да буде објективан и разуман разлог за аутоматски прекид радног односа, без појединачног утврђивања разлога у сваком поједином случају, у складу са законом.

68. Уставни суд не сматра како би престанак апеланткињиног радног односа са обавезом исплате отпремнине, олакшао економске потешкоће послодавца.

69. Уставни суд је, слиједом тога, закључио да је апеланткињино право на недискриминацију повријеђено начином примјене члана 143 Закона о раду.

с) Право на поштивање приватног и породичног живота које штити члан II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције

70. Апеланткиња, такође, тврди да је дошло до повреде њеног право на поштивање приватног и породичног живота које штити члан II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције.

Члан II/3 ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

(...)

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.”

Члан 8 Европске конвенције гласи:

“1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.”

71. За ове одредбе се генерално сматра да штите појединца од произвољног мијешања јавне власти те се њима држава обавезује да обезбиједи поштивање приватног и породичног живота. Сходно томе, заштита коју пружа члан 8 Европске конвенције не обухвата право на рад и право на забрану дискриминације приликом запослења. На основу тога, Уставни суд закључује да у конкретном случају није дошло до повреде наведеног права.

VIII. Закључак

72. На основу наведеног, а полазећи од одредбе члана 61 ст. 1 до 4 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

73. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 89/03

**Апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева,
против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине,
број У-233/01 од 10. маја 2001. године**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине п чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева, против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-233/01 од 10. маја 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Друштво једног лица “Алис-комерц” (у даљњем тексту: апелант), из Сарајева, поднио је 27. јуна 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број У-233/01 од 10. маја 2001. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је 23. септембра 2003. године, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, доставио апелацију Врховном суду ради давања одговора.

3. Одговор на апелацију од Врховног суда Уставни суд је примио 25. септембра 2003. године.

4. Одговор на апелацију Уставни суд је 29. октобра 2003. године, у складу са чланом 20 став 2 Пословника Уставног суда, доставио апеланту.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.

6. Апелант је поднио Царинарници Сарајево, 20. новембра 2000. године, преко овлашћене шпедиције ДТС “Шпед” д.о.о. Сарајево, захтјев за поврат наплаћених посебних пристojби по увозној царинској декларацији УЦД бр. 23932 од 8. децембра 1997. године, у вриједности од 2.604,00 КМ.

7. Царинарница Сарајево је, Рјешењем број УП-5705/00 од 21. новембра 2000. године, одбила захтјев као неоснован, позивајући се на члан 249 став 1 тачка 2 Царинског закона и члана 217 Закона о царинској политици, који прописују да захтјев за поврат царине може да буде поднесен у року од једне године од дана подношења декларације. Захтјев је, у предметном случају, поднесен након истека рока.

8. Апелант, незадовољан наведеним рјешењем, уложио је жалбу надлежном друго-степеном органу.

9. Федерално министарство финансија је, Рјешењем број 05-УП/П-05-1552/01 од 19. фебруара 2001. године, одбило апелантову жалбу против Рјешења Царинарнице Сарајево.

10. Апелант је, тужбом поднесеном Врховном суду, покренуо управни спор против акта број 05-УП/11-05-1552/01 од 19. фебруара 2001. године, против туженог Федералног министарства финансија, тражећи да тај суд донесе одлуку којом ће тужбу уважити и оспорено рјешење поништити.

11. Врховни суд је, пресудом број У-233/01 од 10. маја 2001. године, установио да је истекао законом прописани рок од годину дана за поврат царине. Стога је тај суд одбио апелантову тужбу против рјешења број 05-УП/11-05-1552/01 од 19. фебруара 2001. године.

12. Врховни суд је, пресудом број У-233/01 од 10. маја 2001. године, установио да су оба управна органа правилно одбила апелантов захтјев јер је истекао законом прописани рок од годину дана за поврат царине. Врховни суд је, стога, одбио апелантову тужбу против Рјешења Федералног министарства финансија.

IV. Релевантни прописи

13. **Царински закон** ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95, 9/96, 18/96 и 25/97)

"Члан 249 став 1 тачка 2

- (1) *Ако се на основу података из декларације, од којих зависи обрачун царине и из исправа што су поднесене уз декларацију утврди да обрачун царине не одговара стварном стању робе или ако царина буде плаћена у мањој или већој своти или ако је царина плаћена више пута: (...)*
- (2) *подносилац декларације може у року године дана од дана подношења декларације да поднесе захтјев царинарници код које је платио царину да накнадно обрачуна царину, донесе рјешење о наплати или поврату царине".*

Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ", број 21/98)

"Члан 217

1. *Овај закон, укључујући и његове Прилоге, у цијелости је обавезујући и директно се примјењује у оба ентитета*
2. *Прописи садржани у царинским законима ентитета, а који су у супротности са одредбама овог закона, сматрају се неважећим.*
3. *Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у 'Службеном Гласнику БиХ' и исти ће се објавити у службеним Гласилима ентитета.*
4. *Даном примјене овог закона престаје да важи Закон о царинској политици Босне и Херцеговине ("Службени Гласник БиХ", бр. 1/97, 8/98 и 12/98).*
5. *Закон се примјењује од 1. јануара 1999. године".*

V. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант наводи да му је оспораваном пресудом повријеђено право на имовину. Он захтијева да Уставни суд, у складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине,

поништи Рјешење Царинарнице Сарајево од 21. новембра 2000. године, Рјешење Федералног министарства финансија број 05-УГТ/II-05-1552/01 од 19. фебруара 2001. године, те пресуду Врховног суда од 10. маја 2001. године.

15. Апелант тражи да Уставни суд одлучи да му се изврши поврат износа наплаћеног на име посебне пристojбе за оцарињену робу по УЦД-у број 23932 од 8. децембра 1997. године у износу од 2.604,00 КМ и утврди да је закон био погрешно примијењен јер су посебне пристojбе биле наметнуте на основу одредаба које нису биле примјењиве за робу увезену од 1997. године.

16. Апелант се жали и на повреду његовог права на недискриминацију зајемченог чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У вези са тим апелант се жали да је доведен у неједнак положај, јер је неким правним лицима из Херцеговине враћен новац који им је одузет по истом основу као и њему.

б) Одговор на апелацију

17. Врховни суд је, 25. септембра 2003. године, доставио одговор у ком је навео да остаје у цијелости код разлога наведених у пресуди број У-233/01 од 10. маја 2001. године. Врховни суд налази да је наведена пресуда донесена у складу са процесним и материјалним законима, те потпуно и правилно утврђеним чињеничним стањем. Врховни суд сматра да су неосновани приговори апеланта да му је оспореном пресудом повријеђено уставно право на мирно уживање имовине, с обзиром да је захтјев за поврат плаћене посебне пристojбе поднесен након протеча материјално-правног преклузивног рока, чијим је протеком престало и само право на поврат.

18. Врховни суд сматра да апелација из наведених разлога треба да се одбије као неоснована.

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Питања која произлазе из апелације односе се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом и њеним Протоколом број 1, као и чл. II/3 и II/4 Устава Босне и Херцеговине. Права и слободe, предвиђени Европском конвенцијом, су заштићени и Уставом Босне и Херцеговине.

20. Сходно члану 11 Пословника Уставног суда, Уставни суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

21. У овом предмету оспорена је пресуда Врховног суда број У-233/01 од 10. маја 2001. године против које нема даљњих редовних правних лијекова.
22. Поступак пред Уставним судом је у овом предмету покренут 27. јуна 2001. године. Имајући у виду да је Врховни суд оспорену пресуду донио 10. маја 2001. године, очигледно је да је апелација поднесена у предвиђеном временском року.
23. Апелација је, с обзиром на наведено, допуштена.

VII. Меритум

24. Уставни суд у овом предмету треба да испита да ли се пресудом Врховног суда број У-233/01 од 10. маја 2001. године, у управној ствари враћања уплаћеног износа на име посебне пристојбе, крши апелантово уставно право загарантовано чланом II/3 Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.
25. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:
“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.
Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.”
26. Уставни суд истиче да је право на имовину гарантовано у Уставу Босне и Херцеговине, који у члану II/2 утврђује да се права и слободе, заштићени Европском конвенцијом и њеним протоколима, директно примјењују у Босни и Херцеговини, а у члану II/3 посебно се штити право на имовину.
27. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три принципа. Први принцип, који се налази у првој реченици првог става, је генерални принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специјалним условима, који су дефинисани у другој реченици првог става. Трећи принцип се тиче контроле државе над коришћењем приватне имовине, што је допуштено под условима који су дати у другом ставу. Држава, између осталог, има право да контролише коришћење имовине у складу са општим интересима, доносећи законе потребне у ту сврху или како би се обезбиједило плаћање пореза и осталих доприноса и казни.
28. Уставни суд истиче да се одлука о наметању обавезе апеланту по основу посебних пристојби и одбијање поврата наплаћених пристојби тичу права апелантовог предузећа на поштовање његове имовине. Међутим, став 2 члана 1 Протокола број 1 уз Европску

конвенцију предвиђа изузетак за примјену закона за које држава сматра да обезбјеђују наплату пореза или других доприноса.

29. Уставни суд истиче да наметање обавезе апеланту, по основу посебних пристојби, има правни основ у Царинском закону.

30. Тачно је да се у овом случају апелант жали на погрешно тумачење и примјену Царинског закона. У погледу овога, Уставни суд истиче да је основ за одбијање апелантовог захтјева за поврат наплаћених пристојби био тај што апелант није поднио захтјев за поврат у предвиђеном временском року. Међутим, задатак Уставног суда није да испитује да ли су управни органи и Врховни суд правилно тумачили закон. Довољно је да се истакне да је у конкретном случају постојао правни основ за доношење пресуде Врховног суда и да Врховни суд није тумачио и примијенио закон на арбитражан и произвољан начин.

31. У складу са наведеним, Уставни суд закључује да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члан II/3 Устава Босне и Херцеговине нису повријеђени.

32. Члан 14 Европске конвенције, који гарантује заштиту против дискриминације, гласи:

“Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус”.

33. Уставни суд још једном истиче да је апелантов захтјев за поврат наплаћених пристојби одбијен јер није био испоштован временски рок за подношење захтјева. Апелант није доставио никакав доказ који би показао да је био третиран различито од осталих предузећа или лица који су се налазили у истој ситуацији. Из овога произлази да апелант није био изложен дискриминаторском поступању противно члану 14 Европске конвенције или члану 11/4 Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

34. Полазећи од наведеног, а на основу члана 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 90/03

**Апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева,
против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине,
број У-234/01 од 10. маја 2001. године**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Маго Тадић, председник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-234/01 од 10. маја 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Друштво једног лица “Алис-комерц” (у даљњем тексту: апелант), из Сарајева, поднио је 27. јуна 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број У-234/01 од 10. маја 2001. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је 23. септембра 2003. године, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда, доставио апелацију Врховном суду ради давања одговора.
3. Одговор на апелацију од Врховног суда Уставни суд је примио 22. октобра 2003. године.
4. Одговор на апелацију Уставни суд је 3. новембра 2003. године доставио апеланту у складу са чланом 20 став 2 Пословника Уставног суда.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на следећи начин.
6. Апелант је поднио 20. новембра 2000. године, Царинарници Сарајево, преко овлашћене шпедиције ДТС “Шпед” д.о.о. Сарајево, захтјев за поврат наплаћених посебних пристojби по увозној царинској декларацији УЦД број 23129 од 27. новембра 1997. године, у вриједности од 4.121,00 КМ.
7. Царинарница Сарајево је, Рјешењем број УП-5706/00 од 21. новембра 2000. године, одбила захтјев као неоснован, позивајући се на члан 249 став 1 тачка 2 Царинског закона и члан 217 Закона о царинској политици, који прописују да захтјев за поврат царине може да буде поднесен у року од једне године од дана подношења декларације. Захтјев је, у овом случају, био поднесен након истека рока.
8. Апелант, незадовољан наведеним првостепеним рјешењем, уложио је жалбу другостепеном органу.
9. Федерално министарство финансија је, Рјешењем број 05-УП/П-05-1551/01 од 19. фебруара 2001. године, одбило апелантову жалбу против Рјешења Царинарнице Сарајево.
10. Апелант је тужбом, поднесеном Врховном суду, покренуо управни спор против акта број 05-УП/П-05-1551/01 од 19. фебруара 2001. године туженог Федералног

министарства финансија, тражећи да тај суд донесе одлуку којом ће тужбу уважити, оспорено рјешење поништити и предмет вратити на поновни поступак.

11. Врховни суд је, пресудом број У-234/01 од 10. маја 2001. године, установио да је истекао законом прописани рок од годину дана за поврат царине.

Стога је Врховни суд одбио апелантову тужбу против Рјешења број 05-УП/П-05-1551/01 од 19. фебруара 2001. године.

IV. Релевантни прописи

12. **Царински закон** ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95, 9/96, 18/96 и 25/97)

"Члан 249 став 1 тачка 2

(1) Ако се на основу Података из декларације, од којих зависи обрачун царине и из исправа што су поднесене уз декларацију утврди да обрачун царине не одговара стварном стању робе или ако царина буде плаћена у мањој или већој своти или ако је царина плаћена више пута:

(...)

2) подносилац декларације може у року године дана од дана подношења декларације да поднесе захтјев царинарници код које је платио царину да накнадно обрачуна царину, донесе рјешење о наплати или поврату царине".

Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ", број 21/98)

"Члан 217

- 1. Овај закон, укључујући и његове Прилоге, у цијелости је обавезујући и директно се примјењује у оба ентитета*
- 2. Прописи садржани у царинским законима ентитета, а који су у супротности са одредбама овог закона, сматрају се неважећим.*
- 3. Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном Гласнику БиХ" и исти ће се објавити у службеним Гласилима ентитета.*
- 4. Даном примјене овог закона престаје да важи Закон о царинској политици Босне и Херцеговине ("Службени Гласник БиХ", бр. 1/97, 8/98 и 12/98).*
- 5. Закон се примјењује од 1. јануара 1999. године".*

V. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант наводи да му је оспораваном пресудом повријеђено право на имовину. Он захтијева да Уставни суд, у складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, поништи Рјешење Царинарнице Сарајево од 21. новембра 2000. године, Рјешење

Федералног министарства финансија број 05-УП/11-05-1550/01 од 19. фебруара 2001. године. те пресуду Врховног суда од 17. маја 2001. године.

14. Апелант тражи да Уставни суд одлучи да му се изврши поврат износа наплаћеног на име посебне пристојбе за оцарињену робу у износу од 4.121,00 КМ и утврди да је закон био погрешно примијењен јер су посебне пристојбе биле наметнуте на основу одредаба које нису биле примјенљиве за робу увезену од 1997. године.

15. Апелант се жали и на повреду његовог права на недискриминацију зајемченог чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У вези са тим апелант се жали да је доведен у неједнак положај, јер је неким правним лицима из Херцеговине враћен новац који им је одузет по истом основу као и њему.

б) Одговор на апелацију

16. Врховни суд је 22. октобра 2003. године доставио одговор на апелацију у ком је навео да остаје у цијелости код разлога наведених у пресуду број У-234/01 од 10. маја 2001. године. Врховни суд налази да је наведена пресуда донесена у складу са процесним и материјалним законима и на основу потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања. Врховни суд у одговору посебно истиче да је цијену увезене робе апелант, као и остали увозници, формирао по измирењу фискалних обавеза, па, сходно томе, и посебне пристојбе, чиме су фактички терет ове обавезе сносили потрошачи, односно купци увезених производа, а не апелант који тражи да се изврши поврат враћене пристојбе. Врховни суд је предложио да се апелација одбије.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Питања која произлазе из апелације односе се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом и њеним Протоколом број 1, као и чл. II/3 и II/4 Устава Босне и Херцеговине. Права и слободе, предвиђени Европском конвенцијом, су заштићене и Уставом Босне и Херцеговине.

18. Сходно члану 11 Пословника Уставног суда, Уставни суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

19. У овом предмету оспорена је пресуда Врховног суда број У-234/01 од 10. маја 2001. године против које нема даљњих правних лијекова.

20. Поступак пред Уставним судом је у овом предмету покренут 27. јуна 2001. године.
21. Имајући у виду да је Врховни суд оспорену пресуду донио 10. маја 2001. године, очигледно је да је апелација поднесена у предвиђеном временском року.
22. Апелација је, с обзиром на наведено, допуштена.

VII. Меритум

23. Уставни суд у овом предмету има задатак да испита да ли се пресудом Врховног суда, број У-234/01 од 10. маја 2001. године, у управној ствари враћања уплаћеног износа на име посебне пристојбе, крши апелантово уставно право загарантовано чланом II/3 Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.
24. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:
*"Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.
Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни".*
25. Уставни суд истиче да је право на имовину гарантовано у Уставу Босне и Херцеговине, који у члану II/2 утврђује да се права и слободе, заштићени Европском конвенцијом и њеним протоколима, директно примјењују у Босни и Херцеговини, а у члану II/3 посебно се штити право на имовину.
26. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три принципа. Први принцип, који се налази у првој реченици првог става, је генерални принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специјалним условима, који су дефинисани у другој реченици првог става. Трећи принцип се тиче контроле државе над коришћењем приватне имовине, што је допуштено под условима који су дати у другом ставу. Држава, између осталог, има право да контролише коришћење имовине у складу са општим интересима, доноси законе потребне у ту сврху или како би се обезбиједило плаћање пореза и осталих доприноса и казни.
27. Уставни суд истиче да се одлука о наметању обавезе апеланту по основу посебних пристојби и одбијање поврата наплаћених пристојби тичу права апелантовог предузећа на поштовање његове имовине. Међутим, став 2 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију предвиђа изузетак за примјену закона за које држава сматра да обезбјеђују наплату пореза или других доприноса.

28. Уставни суд истиче да наметање обавезе апеланту, по основу посебних пристојби, има правни основ у Царинском закону.

29. Тачно је да се у овом случају апелант жали на погрешно тумачење и примјену Царинског закона. У погледу овога, Уставни суд истиче да је основ за одбијање апелантовог захтјева за поврат наплаћених пристојби био тај што апелант није поднио захтјев за поврат у предвиђеном временском року. Међутим, задатак Уставног суда није да испитује да ли су управни органи и Врховни суд правилно тумачили закон. Довољно је да се истакне да је у конкретном случају постојао правни основ за доношење пресуде Врховног суда и да Врховни суд није тумачио и примијенио закон на арбитраран и произвољан начин.

30. У складу са наведеним, Уставни суд закључује да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члан II/3 Устава Босне и Херцеговине нису повријеђени.

31. Члан 14 Европске конвенције, који гарантује заштиту против дискриминације, гласи:

“Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус”.

32. Уставни суд још једном истиче да је апелантов захтјев за поврат наплаћених пристојби одбијен јер није био испоштован временски рок за подношење захтјева. Апелант није доставио никакав доказ који би показао да је био третиран различито од осталих предузећа или лица који су се налазили у истој ситуацији. Из овога произлази да апелант није био изложен дискриминаторском поступању противно члану 14 Европске конвенције или члану II/4 Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

33. Полазећи од наведеног, а на основу члана 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 91/03

**Апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева,
против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине,
број У-235/01 од 17. маја 2001. године**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Назим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се као неоснована апелација Друштва једног лица “Алис-комерц” из Сарајева против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-235/01 од 17. маја 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине“, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Друштво једног лица “Алис-комерц” (у даљњем тексту: апелант), из Сарајева, поднио је 27. јуна 2001. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд), број У-235/01 од 17. маја 2001. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је 15. септембра 2003. године, у складу са чланом 16 став 2 Пословника Уставног суда доставио апелацију Врховном суду ради давања одговора.

3. Одговор на апелацију од Врховног суда Уставни суд је примио 30. септембра 2003. године.

4. Одговор на апелацију Уставни суд је 21. октобра 2003. године доставио апеланту у складу са чланом 20 став 2 Пословника Уставног суда.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произлазе из навода апеланта и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Апелант је поднио Царинарници Сарајево, 20. новембра 2000. године, преко овлашћене шпедиције ДТС “Шпед” д.о.о. Сарајево, захтјев за поврат наплаћених посебних пристojби по увозној царинској декларацији УЦД број 22838 од 22. новембра 1997. године, у вриједности од 1.218,30 КМ.

7. Царинарница Сарајево је, Рјешењем број УП-5707/00 од 21. новембра 2000. године, одбила захтјев као неоснован, позивајући се на члан 249 став 1 тачка 2 Царинског закона и члан 217 Закона о царинској политици, који прописује да захтјев за поврат царине може да буде поднесен у року од једне године од дана подношења декларације.

Захтјев је, у предметном случају, био поднесен након истека рока.

8. Апелант, незадовољан наведеним рјешењем, уложио је жалбу надлежном другостепеном органу.

9. Федерално министарство финансија је, Рјешењем број 05-УП/П-05-1550/01 од 19. фебруара 2001. године, одбило апелантову жалбу против рјешења Царинарнице Сарајево.

10. Апелант је тужбом поднесеном Врховном суду покренуо управни спор против акта број 05-УП/И-05-1550/01 од 19. фебруара 2001. године туженог Федералног

министарства финансија, тражећи да тај суд донесе одлуку којом ће тужбу уважити и оспорено рјешење поништити.

11. Врховни суд је, пресудом број У-235/01 од 17. маја 2001. године, установио да је истекао законом прописани рок од годину дана за поврат царине. Стога је Врховни суд одбио апелантову тужбу против Рјешења број 05-УП/П-05-1550/01 од 19. фебруара 2001. године.

IV. Релевантни прописи

12. Царински закон

(“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 2/95, 9/96, 18/96 и 25/97)

“Члан 249 став 1 тачка 2

(1) *Ако се на основу података из декларације, од којих зависи обрачун царине и из исправа што су поднесене уз декларацију утврди да обрачун царине не одговара стварном стању робе или ако царина буде плаћена у мањој или већој своти или ако је царина плаћена више пута:*

(...)

(2) *подносилац декларације може у року године дана од дана подношења декларације да поднесе захтјев царинарници код које је платио царину да накнадно обрачуна царину, донесе рјешење о наплати или поврату царине”.*

Заком о царинској политици

(“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 21/98)

“Члан 217

1. *Овај закон, укључујући и његове Прилоге, у цијелости је обавезујући и директно се примјењује у оба ентитета*
2. *Прописи садржани у царинским законима ентитета, а који су у супротности са одредбама овог закона, сматрају се неважећим.*
3. *Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном Гласнику БиХ” и исти ће се објавити у службеним гласилима ентитета.*
4. *Даном примјене овог закона престаје да важи Закон о царинској политици Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 1/97, 8/93 и 12/98).*
5. *Закон се примјењује од 1. јануара 1999. године ”.*

V. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант наводи да му је оспораваном пресудом повријеђено право на имовину. Он захтијева да Уставни суд, у складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, поништи рјешење Царинарнице Сарајево од 21. новембра 2000. године, Рјешење Федералног министарства финансија, број 05-УП/11-05-1550/01 од 19. фебруара 2001. године, те пресуду Врховног суда Федерације од 17. маја 2001. године.

14. Апелант тражи да Уставни суд одлучи да му се изврши поврат износа наплаћеног на име посебне пристојбе за оцарињену робу у износу од 1.218,30 КМ и утврди да је закон био погрешно примијењен јер су посебне пристојбе биле наметнуте на основу одредаба које нису биле примјењиве за робу увезену од 1997. године.

15. Апелант се такође жали и на повреду права на недискриминацију зајемченог чланом II/4 Устава и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У вези с тим, апелант наводи да је доведен у неједнак положај, јер је неким правним лицима из Херцеговине враћен новац који им је одузет по истом основу као и њему.

б) Одговор на апелацију

16. Врховни суд је 30. септембра 2003. године доставио одговор на апелацију у ком је навео да остаје у цијелости код разлога наведених у пресуду број У-235/01 од 17. маја 2001. године. Врховни суд налази да је наведена пресуда донесена у складу са процесним и материјалним законима и на основу потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања.

17. Врховни суд је посебно указао да нису основани апелантови приговори да му је оспореном пресудом повријеђено право на мирно уживање имовине, с обзиром да је захтјев за поврат плаћене посебне пристојбе поднесен након протеча материјално-преклузивног рока, чијим протеком је престало и само право на поврат. Врховни суд сматра, такође, да апелант није доведен у неравноправан положај са другим правним лицима којим су тражена средства враћена. Ово зато што је чланом 2 Одлуке о начину измиривања потраживања царинских обвезника за више плаћене царинске дажбине за 1997. и 1998. годину, којом је уређен начин измиривања потраживања правних лица - царинских обвезника за више наплаћене царинске дажбине за 1997. и 1998. годину и Одлуком о одређивању производа за које се при њиховом увозу у 1998. години плаћа посебна пристојба и о висини те пристојбе, утврђено да се она примјењује на враћање више наплаћених царинских дажбина. Дакле, на случајеве када је рјешењем царинарнице већ утврђено да странка има право на поврат новчаних средстава плаћених на име посебних пристојби, а што у конкретном предмету није случај. Из наведених разлога Врховни суд сматра да апелација треба да се одбије као неоснована.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Питања која произлазе из апелације односе се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом и њеним Протоколом број 1, као и чл. II/3 и 11/4 Устава Босне и Херцеговине. Права и слободе, предвиђени Европском конвенцијом, су заштићене и Уставом Босне и Херцеговине.

19. Сходно члану 11 Пословника Уставног суда, Уставни суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

20. У овом предмету оспорена је пресуда Врховног суда број У-235/01 од 17. маја 2001. године против које нема даљњих редовних правних лијекова.

21. Поступак пред Уставним судом је у овом предмету покренут 27. јуна 2001. године. Имајући у виду да је Врховни суд оспорену пресуду донио 17. маја 2001. године, очигледно је да је апелација поднесена у предвиђеном временском року.

22. Апелација је, с обзиром на наведено, допуштива.

VII. Меритум

23. Уставни суд у овом предмету има задатак да испита да ли се пресудом Врховног суда, број У-235/01 од 17. маја 2001. године, у управној ствари враћања уплаћеног износа на име посебне пристојбе, крши апелантово уставно право загарантовано чланом II/3 к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

24. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује таксе законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни",

25. Уставни суд истиче да је право на имовину гарантовано у Уставу Босне и Херцеговине, који у члану II/2 утврђује да се права и слободе, заштићени Европском

конвенцијом и њеним протоколима, директно примјењују у Босни и Херцеговини, а у члану II/3 посебно се штити право на имовину.

26. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три принципа. Први принцип, који се налази у првој реченици првог става, је генерални принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специјалним условима, који су дефинисани у другој реченици првог става. Трећи принцип се тиче контроле државе над коришћењем приватне имовине, што је допуштено под условима који су дати у другом ставу. Држава, између осталог, има право да контролише коришћење имовине у складу са општим интересима, доносећи законе потребне у ту сврху или како би се обезбиједило плаћање пореза и осталих доприноса и казни.

27. Уставни суд истиче да се одлука о наметању обавезе апеланту по основу посебних пристојби и одбијање поврата наплаћених пристојби тичу права апелантовог предузећа на поштовање његове имовине. Међутим, став 2 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију предвиђа изузетак за примјену закона за које држава сматра да обезбјеђују наплату пореза или других доприноса.

28. Уставни суд истиче да наметање обавезе апеланту по основу посебних пристојби има правни основ у Царинском закону ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95, 9/96, 18/96 и 25/97).

29. Тачно је да се у овом случају апелант жали на погрешно тумачење и примјену Царинског закона. У погледу овога, Уставни суд истиче да је основ за одбијање апелантовог захтјева за поврат наплаћених пристојби био тај што апелант није поднио захтјев за поврат у предвиђеном временском року. Међутим, задатак Уставног суда није да испитује да ли су управни органи и Врховни суд правилно тумачили закон. Довољно је да се истакне да је у конкретном случају постојао правни основ за доношење пресуде Врховног суда и да Врховни суд није тумачио и примијенио закон на арбитражан и произвољан начин.

30. У складу са наведеним, Уставни суд закључује да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члан II/3 Устава Босне и Херцеговине нису повријеђени.

31. Члан 14 Европске конвенције, који гарантује заштиту против дискриминације, гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус".

32. Уставни суд још једном истиче да је апелантов захтјев за поврат наплаћених пристојби одбијен јер није био испоштован временски рок за подношење захтјева.

Апелант није доставио никакав доказ који би показао да је био третиран различито од осталих предузећа или лица који су се налазили у истој ситуацији. Из овога произлази да апелант није био изложен дискриминаторском поступању противно члану 14 Европске конвенције или члану II/4 Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

33. Полазећи од наведеног, а на основу члана 60 Пословника Уставног суда, Уставни суд је једногласно одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 96/03

**Захтјев Акционарског друштва “Боксит” Милићи за оцјену уставности
Измјена и допуна Општег колективног уговора, број 02/1-020-748/01 од 17. маја 2001.
године (“Службени гласник Републике Српске”, број 21/01)**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана V1/3 а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55 став 1 тач. 1 и 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине- Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Акционарског друштва “Боксит” Милићи за оцјену уставности Измјена и допуна Општег колективног уговора број 02/1-020-748/01 од 17. маја 2001. године (“Службени гласник Републике Српске”, број 21/01), јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавиш у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Акционарско друштво “Боксит” (у даљњем тексту: подносилац захтјева), из Милића, поднијело је 28. јула 2003. године захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) за оцјену уставности и законитости Измјена и допуна Општег колективног уговора број 02/1-020-748/01 од 17. маја 2001. године (“Службени гласник Републике Српске”, број 21/01, у даљњем тексту: Измјене и допуне Општег колективног уговора).

II. Чињенично стање

2. Чињенице предмета, које произлазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

3. На основу члана 80 ст. 2, 3 и 4 Општег колективног уговора - Пречишћени текст (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 13/98 и 39/99), Влада Републике Српске, Привредна комора и Савез синдиката Републике Српске, 17. маја 2001. године, закључили су Измјене и допуне Општег колективног уговора. Ове измјене и допуне односе се на права радника из радних односа, у вези са питањем годишњих одмора, висине отпремнине, отказног рока и дужности послодаваца прије престанка радног односа радника, у смислу Закона о раду.

III. Захтјев

4. Подносилац захтјева наводи да је одредбом члана 60 став 2 Закона о радним односима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 п 10/98) било предвиђено да Општи колективни уговор закључују Савјет синдиката Републике Српске, Влада Републике Српске и Привредна комора Републике Српске. С обзиром да је Закон о радним односима престао да важи ступањем на снагу Закона о раду (16. новембра 2000. године), овлашћени су, у складу са Законом о раду, Влада Републике Српске, Асоцијација синдиката и Удружење послодаваца на нивоу Републике, да у складу са Законом о раду закључују Општи колективни уговор.

Подносилац захтјева истиче да је Привредна комора Републике Српске прекорачила своја овлашћења која произлазе из члана 131 Закона о раду и члана 20 Закона о измјенама п допунама Закона о раду (“Службени гласник Републике Српске”, број 47/02). Према мишљењу подносиоца захтјева, потписник Општег колективног уговора или његових измјена и допуна у име послодаваца могло је да буде, према прописаној процедури, само Удружење послодаваца организовано на нивоу Републике Српске.

IV. Допустивост

5. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покренати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета".

6. Сходно наведеним одредбама, спор пред Уставним судом могу да покрену само Уставом одређени субјекти у које на спада подносилац захтјева. Зато је захтјев недопуштен.

V. Закључак

7. С обзиром да подносилац захтјева није овлашћени субјекат који може да покрене поступак пред Уставним судом, Уставни суд је, у складу са чланом 55 став 1 тач. 1 м 2 Пословника Уставног суда, једногласно одлучио као у изреци ове одлуке.

8. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Гадић

Предмет број У 97/03

**Захтјев Акционарског друштва “Боксит” Милићи за оцјену уставности
Уредбе о статусу државних станова откупљених прије доношења Закона «
приватизацији државних станова
 (“Службени гласник Републике Српске”, број 86/02)**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55 став 1 тач. 1 и 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Тазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Акционарског друштва “Боксит” Милићи за оцјену уставности Уредбе о статусу државних станова откупљених прије доношења Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 86/02), јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Акционарско друштво “Боксит” (у даљњем тексту: подносилац захтјева), из Милића, поднијело је 28. јула 2003. године захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) за оцјену уставности Уредбе о статусу државних станова откупљених прије доношења Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 86/02 - у даљњем тексту: Уредба).

II. Чињенично стање

2. Чињенице предмета, које произлазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

3. На основу члана 33 и члана 34 став 1 Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 3/97 и 3/98) и члана 1 Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 11/00, 18/01, 35/01 и 47/02), Влада Републике Српске је, 7. октобра 2002. године, донијела Уредбу о статусу државних станова откупљених прије доношења Закона о приватизацији државних станова. Сходно члану 1 ове уредбе, утврђују се права и обавезе лица која су откупила станове на којима су имали станарска права у Републици Српској прије ступања на снагу Закона о приватизацији државних станова.

III. Захтјев

4. Подносилац захтјева сматра да су оспореном Уредбом повријеђене одредбе Устава Босне и Херцеговине, члан II/3 к) - право на имовину, безбједност и друга права предвиђена Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, као и одредбе чл. 16, 45, 54 и 58 Устава Републике Српске, Закона о промету непокретности и Закона о облигационим односима. Подносилац захтјева указује да се Уредбом, као подзаконским актом, стављају ван снаге одредбе Закона о промету непокретности (“Службени лист СРБиХ”, број 37/78). Уредбом се, како наводи подносилац захтјева, налаже Републичком јавном правобранилаштву да покрене поступке код надлежних судова за утврђивање ништавности уговора о откупу станова који су закључени прије 29. јула 2001. године, што је у супротности са Законом о промету непокретности. Надаље, подносилац захтјева истиче да су оспореном Уредбом изузета лица која су откупила станове из стамбеног фонда бивше ЈНА м савезних органа и организација бивше СФРЈ, што значи да се Уредбом доводе у неравноправан положај лица која су станове откупила по Закону о промету непокретности.

IV. Допустивост

5. Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне а Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покренути само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета".

6. Сходно наведеним одредбама, спор пред Уставним судом могу да покрену само Уставом одређени субјекти у које на спада подносилац захтјева. Зато је захтјев недопуштен.

V. Закључак

7. С обзиром да подносилац захтјева није овлашћени субјекат који може да покрене поступак пред Уставним судом, Уставни суд је, у складу са чланом 55 став 1 тач. 1 и 2 Пословника Уставног суда, једногласно одлучио као у изреци ове одлуке.

8. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Предмет број У 98/03

**Захтјев Акционарског друштва “Боксит”, Милићи,
за оцјену уставности члана 5 Закона о измјенама и допунама Закона о приватизацији
државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 65/03)**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хаџиосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Акционарског друштва “Боксит”, Милићи, за оцјену уставности члана 5 Закона о измјенама и допунама Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 65/03), јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

И. Увод

1. Акционарско друштво “Боксит” (у даљњем тексту: подносилац захтјева), из Милића, поднијело је 28. јула 2003. године захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) за оцјену уставности члана 5 Закона о измјенама и допунама Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 65/03 - у даљњем тексту: Закон).

II. Чињенично стање

2. Чињенице предмета, које произлазе из навода подносиоца захтјева и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

3. Народна скупштина Републике Српске, 23. јула 2003. године, усвојила је Закон о измјенама и допунама Закона о приватизацији државних станова. Одредбом члана 5 Закона, на коју указује подносилац захтјева, прописано је да се иза члана 59 Закона о приватизацији државних станова додају нови чл. 60 и 60а. Одредбом члана 60 прописано је да су уговори о продаји станова на којима је постојало станарско право, који су закључени 29. јула 2001. године противно важећим принудним прописима о промету непокретности, ништавни. Став 1 овог члана не односи се на уговоре о откупу станова из стамбеног фонда бивше ЈНА и савезних органа и организација бивше СФРЈ, који су закључени према посебним законима за приватизацију тих станова. Одредбом члана 60а. предвиђено је да купац стана из члана 60 став 1 овог закона има право на откуп стана према одредбама овог закона без обзира на спор о правној ваљаности уговора. Уговор о откупу стана закључује се са Фондом становања Републике Српске, а откупна цијена стана умањује се за износ који је купац платио сходно уговору из члана 60 овог закона и то без ограничења. Фонд има право на регрес од продавца стана за износ који је купац платио на основу уговора из члана 60 овог закона, као и обавезу да приликом наплате тог износа врати купцу дио наплаћеног износа који је већи од откупне цијене стана, уколико купац није обештећен на други начин.

III. Захтјев

4. Подносилац захтјева сматра да је “овакво регулисање правних односа и омогућавање закључивања новог уговора о промету непокретности, прије него што се претходно закључени уговор о промету непокретности, у поступку пред надлежним судом, не прогласи ништавним, у супротности са уставним начелом о владавини права, праву на једнаку заштиту права и права на правну безбједност (члан 5 став 1 алинеја 4 и члан 16 Устава Републике Српске)”.

IV. Допустивост

5. Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са пеком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета”.

6. Сходно наведеним одредбама, спор пред Уставним судом могу да покрену само Уставом одређени субјекти у које на спада подносилац захтјева. Зато је захтјев недопуштен.

V. Закључак

7. С обзиром да подносилац захтјева није овлашћени субјекат који може да покрене поступак пред Уставним судом, Уставни суд је, у складу са чланом 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, једногласно одлучио као у изреци ове одлуке.

8. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Гадић

Предмет број У 99/03

**Захтјев И. З., из Сарајева, за оцјену уставности Кривичног закона
Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и
Херцеговине”, број 36/2003) и Закона о кривичном поступку Федерације Босне и
Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 35/2003)**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55 став] тачка 2 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99, 26/01 и 6/02), у саставу:

Мато Тадић, председник

Ћазим Садиковић, проф. др, замјеник председника

Tudor Pantiru, замјеник председника

Миодраг Симовић, проф. др, замјеник председника

Хатица Хациосмановић, судија

Didier Maus, проф. др, судија

Валерија Галић, судија

Јово Росић, судија

на сједници, одржаној 20. децембра 2003. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев И. З. из Сарајева за оцјену уставности Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 36/03) и Закона и кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 35/03), јер га је поднијело неовлашћено лице.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. И. З. (у даљњем тексту: подносилац захтјева), из Сарајева, поднио је 28. августа 2003. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 36/2003) и Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 35/2003).

II. Захтјев

2. Подносилац захтјева наводи да оспорени закони повређују Устав Босне и Херцеговине и, у том оквиру, начело једнакости свих пред законом, а посебно у погледу права физичких и правних лица, њихових обавеза и одговорности. Такође, наводи да оспорени закони нису донесени вољом народа него вољом државне администрације и вољом мањине. Сходно мишљењу подносиоца захтјева, прокламовани принцип акузаторности из члана 17 оспореног Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине није у функцији изграђивања правне државе, јер штити тужиоца, судију, државника и друге државне функције и парализује правни поредак државе. Сматра, такође, да носиоцима судских и тужилачких функција не треба да се омогући да се позивају на имунитет у вршењу њихове функције и да су ранији закони били демократичнији у односу на оспорене законе.

3. Подносилац захтјева предлаже да Уставни суд својом одлуком оспорене законе стави ван снаге јер нису у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

III. Допустивост

4. Члан VI/3 а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, председавајући Министарског савјета, председавајући или замјеник председавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког дома законодавног вијећа једног ентитета”.

Члан 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, у релевантном дијелу, гласи:
“...Суд доноси одлуку којом одбацује захтјев. Овакву одлуку Суд ће
донијети кад утврди да:

....
2. је захтјев поднесен од неовлашћеног лица...

5. Сходно наведеним одредбама Устава Босне и Херцеговине и Пословника Уставног суда, спор пред Уставним судом могу да покрену само Уставом одређени субјекти.
6. И поред тога што оспорени закони чине дио законодавства ентитета, захтјев у смислу члана VI/3 а), у погледу сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, може да поднесе само овлашћени субјекат. Међутим, подносилац захтјева није овлашћени субјекат који може да покрене поступак пред Уставним судом. Стога, конкретни захтјев није допустив.

IV. Закључак

7. Полазећи од одредаба члана 55 став 1 тачка 2 Пословника Уставног суда, једногласно је одлучено као у изреци ове одлуке.
8. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Р Ј Е Ш Е Њ А
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Децембар 2003. године

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић, Tudor Pantiru и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број АП 78/02, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3, члана 12 став 1 и члана 77 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Не ставља се на листу предмета за одлучивање апелација И. В., из Живиница, поднесена против пресуде Кантоналног суда у Тузли, број К-84/00 од 1. јуна 2001. године, због новонастале правне ситуације.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. И. В. (у даљњем тексту: апелант), из Живиница, поднио је 6. маја 2002. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Кантоналног суда у Тузли број К-84/00 од 1. јуна 2001. године. Апелант је предложио, позивајући се на члан 75 Пословника Уставног суда, да Уставни суд "у потпуности и трајно обустави кривични поступак пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине".

2. Кантонални суд у Тузли, по оптужници Кантоналног тужилаштва Тузла број КТ-83/00, у кривичном поступку против апеланта због кривичног дјела злоупотребе положаја или овлашћења из члана 358 став 3 у вези са ставом 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, 1. јуна 2001. године донио је пресуду број К-84/00 којом је утврдио да је апелант крив што је, радећи као министар за пољопривреду, шумарство и водопривреду ТПК Тузла (на описани начин у пресуди), учинио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 358 став 3 у вези са ставом 1

Кривичног закона Републике Босне и Херцеговине, те га осудио на казну затвора у трајању од три године. На основу члана 113 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, одређено је да се Кантоналној привредној комори Тузла одузима имовинска корист од 63.000,00 КМ. Тузлански кантон, као оштећени, на основу члана 101 став 2 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, упућен је на парницу са имовинскоправним захтјевом.

3. Апелант је, 21. августа 2001. године, изјавио жалбу Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине против пресуде Кантоналног суда у Тузли број К-84/00 од 1. јуна 2001. године. Сходно наводима апеланта, поступак је у току пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине.

4. Апелант наводи да је био члан Владе Тузланско-подрињског кантона, тј. министар пољопривреде, водопривреде и шумарства од 17. септембра 1994. до 30. децембра 1998. године. Кантонално тужилаштво је 2000. године покренуло кривични поступак против апеланта за радње које је, како наводи апелант, учинио у редовном раду у обављању своје функције. Апелант се позива на Уставни закон Тузланско-подрињског кантона ("Службене новине Тузланско-подрињског кантона", број 1/94), сходно коме по члану 43 предсједник Кантона и министри не могу да буду кривично гоњени, нити одговорни у грађанском поступку за било коју радњу учињену у вршењу своје функције. Истиче да се током поступка, још у фази истраге, позивао на имунитет. Апелант сматра да Кантонални суд у Тузли, у конкретном случају, није радио у складу са Уставом Тузланско-подрињског кантона. Признајући да је поступак по његовој жалби, на пресуду Кантоналног суда, у поступку пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине, апелант предлаже Уставном суду да обустави кривични поступак пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине.

5. Приликом испитивања допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3, члана 12 став 1 и члана 77 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини."

Члан II став 3 Пословника Уставног суда гласи:

"Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио".

Члан 12 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

"Суд ће одлучивати само о оним апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање".

Члан 77 Пословника Уставног суда гласи:

"О питањима поступка пред Судом, која нису уређена овим Пословником, Суд ће одлучити у сваком конкретном случају."

6. Сходно наведеним одредбама, апелација може да се поднесе само против пресуде којом је поступак у одређеном предмету завршен.

7. Из доказа достављених уз апелацију произлази да је 21. августа 2001. године Кантонални суд у Тузли примио жалбу апеланта против пресуде Кантоналног суда у Тузли број К-84/00 од 1. јуна 2001. године, изјављену Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине. Апелација против наведене пресуде поднесена је тек 6. маја 2002. године, дакле ван рока од 60 дана од дана пријема. Иако апелант признаје да је поступак по жалби у току, позивајући се на свој имунитет, тражи од Уставног суда да изда привремену мјеру у циљу обустављања кривичног поступка ког су започели Кантонално тужилаштво и Кантонални суд у Тузли.

8. У току поступка пред Уставним судом, Високи представник донио је, 6. октобра 2002. године, Одлуку о измјенама и допунама Устава Федерације Босне и Херцеговине и Одлуку којом се проглашава Закон о имунитету Федерације Босне и Херцеговине. Наведене одлуке, односно амандмани и Закон, објављени су у "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", број 52/02.

9. Амандманом LXVI допуњен је члан IV.Ц.3.10 Устава Федерације Босне и Херцеговине, сходно коме Уставни суд Федерације "одлучује о питањима која проистичу из закона којима се уређује имунитет у Федерацији."

10. Амандманом LXVII на Устав Федерације Босне и Херцеговине одређено је да "чланови законодавних органа кантона не подлијежу кривично-правној ни грађанско-правној одговорности за радње које чине у оквиру својих дужности у законодавним органима кантона."

11. Законом о имунитету Федерације Босне и Херцеговине, који је ступио на снагу одмах, тј. даном доношења, утврђен је циљ закона (члан 1), предмет и примјена закона (члан 2), лица које имају право на имунитет (искључење од кривичне и грађанске одговорности) (члан 3), трајање и дефиниција имунитета (члан 4), важећи закони (члан 5), а у чл. 6 и 7 овог закона прописано је да ће се о праву на имунитет расправљати и рјешавати одлуком надлежног суда, с тим да ће ресорно министарство донијети стандардна процедурална правила којима се уређује рјешавање тих питања, те одређује суд надлежан за њихово рјешавање. Одлука тог суда је коначна и обавезујућа, а против ње може да се поднесе жалба Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине. У члану 8 Закона прописано је да се, на дан ступања на снагу овог закона, стављају ван снаге претходне процедуралне забране кривичног гоњења или покретања парничног поступка против оних лица која су иначе имала право на имунитет. Такво стављање ван снаге не прејудира право на одбрану у кривичним и парничним поступцима које је раније регулисано законом.

12. Федерални министар правде донио је 16. јануара 2003. године Правилник о надлежности и начину рада судова приликом рјешавања питања имунитета у кривичном и парничном поступку (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 1/03).

13. С обзиром да, сходно измијењеној правној ситуацији, Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине одлучује о питањима која проистичу из закона којима се уређује имунитет у Федерацији Босне и Херцеговине, али тек након што је о том питању рјешавао надлежни суд чија је одлука коначна и обавезујућа, Уставни суд Босне и Херцеговине је ријешо да конкретну апелацију не стави на листу предмета за одлучивање, јер не испуњава услове из члана II став 3 Пословника Уставног суда.

14. Полазећи од изнесеног, Уставни суд закључује да нема потребе да разматра апелантов приједлог да се изда привремена мјера.

15. Имајући у виду одредбе члана 77 Пословника Уставног суда, једногласно је одлучено као у диспозитиву овог рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: председник Мато Тадић, замјеници председника проф. др Ђазим Садиковић, Tudor Pantiru, проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број АП 187/02, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3, члана 12 став 1 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Не ставља се на листу предмета за одлучивање апелација М. М., поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске, број Рев-319/01 од 21. јуна 2002. године, због неисцрпљивања правних лијекова.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1 М. М. (у даљњем тексту: апелант), из Милића, поднио је 3. октобра 2002. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Републике Српске, број Рев-319/01 од 21. јуна 2002. године.

2. Основни суд у Власеници, 16. јуна 2000. године, у правној ствари апеланта као тужиоца против Дионичарског друштва "Боксит Милићи ради утврђивања незаконитости и поништења директоровог рјешења о упућивању на чекање апеланта, донио је пресуду број П I-23/00, којом је утврђено да је Рјешење број I-A-I-MK-2369/98 од 30. јула 1998. године незаконито, те је то рјешење поништено, а тужени је обавезан да апеланта врати на посао и исплати му припадајућа примања на основу плате од дана упућивања на чекање до враћања на посао, све у року од 15 дана до правноснажности пресуде. Основни суд је утврдио да је апелант, који је био распоређен на послове радних односа и образовања у сектору правних послова 21. јула 1998. године упућен на чекање

по директоровом рјешењу, све док постоји смањени обим послова, а најдаље до 31. јула 1999. године. Рјешењем од 30. марта 1999. године апелант је поново упућен на чекање од 1. априла 1999. до 31. октобра 1999. године, са накнадом плате од 70% коју је радник остварио у мјесецу који претходи мјесецу у ком је упућен на чекање. На чекање је упућена и апелантова супруга, и то од 30. марта 1999. до 31. октобра 1999. године. Суд је кроз доказни поступак утврдио да ДД “Боксит” као послодавац није испунио обавезе према чл. 44 до 49 Колективног уговора металске индустрије и рудара. Суд наводи да ове чињенице, као и чињеница да је апелантова супруга била упућена на чекање, говоре да апеланту као раднику није пружена заштита синдиката, нити су поштоване интенције радно-правног законодавства.

3. Рјешавајући жалбу туженог против пресуде Основног суда у Власеници, број П ј-23/00 од 16. јуна 2000. године, Окружни суд Српско Сарајево је 22. јуна 2001. године донио пресуду број Гж-343/00 којом је жалбу ДД “Боксит” Милићи одбио као неосновану и првостепену пресуду потврдио.

4. Врховни суд Републике Српске, 21. јуна 2002. године, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Српском Сарајеву број Гж-343/00 од 22. јуна 2001. године, донио је Рјешење број Рев-319/01 којим се ревизија ДД “Боксит” Милићи уважава, а обје нижестепене пресуде се укидају у утврђујућем дијелу и предмет у том дијелу враћа првостепеном суду на поновно суђење. Врховни суд истиче да схватања нижестепених судова за сада не могу да се прихвате као правилна, јер су пресуде засноване на погрешној примјени материјалног права. Судовима се указује да су дужни у даљем поступку да отклоне недостатке, односно да поступе у складу са датим упутствима (члан 399 у вези са чланом 377 став 1 Закона о парничном поступку).

5. У апелацији, поднесеној Уставном суду, апелант наводи да је рјешењем Врховног суда угрожено његово право и право његове породице на живот, личну слободу и безбједност, јер кроз исти третман пролази и његова супруга. Истиче да се ради о притиску на његову породицу због његовог јавног и политичког ангажовања, позивајући се на чл. 6 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Према апелантовом мишљењу, рјешење Врховног суда заснива се на фалсификованим документима као што је “критеријум за утврђивање вишка радника”.

6. Приликом испитивања допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3, члана 12 став 1 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.”

Члан II став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима

ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.“

Члан 12 став 1 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд ће одлучивати само о оним апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање.

....“.

7. Сходно наведеним одредбама, апелација може да се поднесе само против пресуде којом је поступак у одређеном предмету завршен.
8. Уставни суд подејећа да правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек, који је ефективан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном тако и у правном погледу. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење законских услова и сл.) не може да се сматра коначном.
9. Рјешењем Врховног суда Републике Српске, број Рев-319/01 од 21. јуна 2002. године, ревизија је уважена и обје нижестепене пресуде су укинуте у утврђујућем дијелу, те је предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Основни суд у Власеници, имајући у виду упутства Врховог суда, обавезан је да утврди све правно релевантне чињенице на које указују учесници у конкретном поступку. Дакле, рјешењем Врховног суда није окончан поступак.
10. Сходно томе, за разматрање апелације није испуњен услов исцрпљивања свих правних лијекова могућих по закону.
11. Имајући у виду одредбе члана II став 3 Пословника Уставног суда, сходно којима Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по закону и члана 12 став 1 сходно којима ће Уставни суд одлучивати само о апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање, Уставни суд је одлучио да апелацију не стави на листу предмета за одлучивање и то због неисцрпљивања правних лијекова.
12. На основу изложеног, једногласно је одлучено као у диспозитиву овог рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић, Tudor Pantiru и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број **АП 51/03**, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3 и члана 12 став 3 тачка 3 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Не ставља се на листу предмета за одлучивање апелација "ХРЦОМЕРЦ" Сански Мост, поднесена против Рјешења Федералног савјета за прекршаје, број Пж-1396/02 од 15. новембра 2002. године, због протеча рока за подношење.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. "ХРЦОМЕРЦ" Сански Мост (у даљем тексту: апелант), из Санског Моста, кога заступа В. Р., адвокат из Бање Луке, поднио је 17. фебруара 2003. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) против Рјешења Федералног савјета за прекршаје, број Пж-1396/02 од 15. новембра 2002. године.
2. Апелант је Рјешењем Федералног министарства финансија, Пореске управе - Кантоналне канцеларије Бихаћ, Комисије за пореске прекршаје, број П-10-1/04-870/01 од 12. јуна 2002. године, проглашен одговорним као порески обвезник због неплаћања пореза на промет производа у износу од 14.530,10 КМ, у законском року и 8.812,05 КМ накнаде за путеве обрачунате на реализацију остварену продајом нафте и нафтних деривата, на је правно лице кажњено новчаном казном у износу од 2.000 КМ, а одговорно лице новчаном казном у износу од 200 КМ и обавезни су да плате трошкове прекршајног поступка у износу од 15 КМ.

3. Против рјешења првостепеног органа апелант је изјавио жалбу Федералном савјету за прекршаје зато што је у накнадно остављеном року, у складу са чланом 32 Закона о порезу на промет производа, платио цијелокупан износ пореза, накнаду за путеве, као и законску камату, прије покретања прекршајног поступка, те тако у цијелости надокнадио штету.
4. Федерални савјет за прекршаје је, Рјешењем број Пж-904/02 од 26. јуна 2002. године, одбио апелантову жалбу и потврдио рјешење првостепеног органа.
5. Апелант је у овој прекршајној ствари поднио захтјев за понављање поступка, који је Рјешењем Комисије за пореске прекршаје - Федералног министарства финансија - Пореске управе, Кантонална канцеларија Бихаћ, број П-10-1/04-870-5/01 од 30. септембра 2002. године, одбачен уз образложење да не постоје законски услови за понављање поступка.
6. Против рјешења Комисије за пореске прекршаје - Федералног министарства финансија - Пореске управе, Кантонална канцеларија Бихаћ од 30. септембра 2002. године, апелант је уложио жалбу Федералном савјету за прекршаје који је, рјешавајући апелантову жалбу, Рјешењем број Пж-1396/02 од 15. новембра 2002. године, жалбу одбио и потврдио рјешење о одбачају захтјева за понављање прекршајног поступка.
7. Приликом испитивања допустивости апелације, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3 и члана 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

“Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини. ”

Члан II став 3 Пословника Уставног суда гласи:

“Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета а ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примао одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио ”.

Члан 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда гласи:

“На листу предмета неће се ставити апелација ако постоји који од ових случајева:

(...)

3. ако је протекао рок за подношење

8. Уставни суд подсјећа да правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек који је ефикасан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном тако и у правном погледу. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није

испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење законских услова и сл.), не може да се сматра коначном.

9. У предметном случају, захтјев да се понови поступак је Рјешењем Комисије за пореске прекршаје - Федералног министарства финансија - Пореске управе, Кантонална канцеларија Бихаћ од 30. септембра 2002. године одбачен, јер надлежни орган није прихватио обнову поступка зато што се нису стекли услови за обнову прекршајног поступка прописани чланом 149 став 1 тачка 4 Закона о прекршајима којима се повређују федерални прописи.

10. Узимајући у обзир ову чињеницу, као и чињеницу да је Федерални савјет за прекршаје, поступајући сходно апелантовој жалби, потврдио рјешење првостепеног органа о одбачају захтјева да се понови прекршајни поступак, Рјешењем број Пж-1396/02 од 15. новембра 2002. године, овај правни лијек не може да се сматра ефективним и одлука којом је он одбачен не може да се узме као коначно одлучење.

11. Сходно судској пракси Европске комисије за људска права, захтјев за понављање поступка не може да се сматра ефективним правним лијеком, сем ако је успјешан и резултира поновним отварањем поступка (одлука бивше Европске комисије за људска права Е1043/83 Г. *против Федералне Републике Њемачке* од 16. децембра 1983. године, ОИ 35).

12. Произлази да је у конкретном случају коначна одлука Рјешење Федералног савјета за прекршаје, број Пж-904/02 од 26. јуна 2002. године.

13. Апелант је Рјешење Федералног савјета за прекршаје Сарајево, број Пж-904/02 од 26. јуна 2002. године, примио преко пуномоћника 22. јула 2002. године, а апелација против тог рјешења поднесена је Уставном суду БиХ 17. фебруара 2003. године.

14. Како је Рјешење Федералног савјета за прекршаје Сарајево, број Пж-904/02 од 26. јуна 2002. године, уручено апеланту преко пуномоћника 22. јула 2002. године, а апелација је поднесена Уставном суду 17. фебруара 2003. године, произлази да је поднесена након што је протекао рок за подношене апелације предвиђен Пословником Уставног суда. У складу са наведеним, Уставни суд је закључио да је апелација поднесена неблаговремено, односно након протеча рока од 60 дана од дана када је апелант примио оспорено рјешење.

15. Имајући у виду одредбе члана II став 3 и члана 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда, сходно којима се на листу предмета за одлучивање не стављају апелације које нису поднесене у року од 60 дана, једногласно је одлучено као у диспозитиву овог рјешења.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Маго Тадић, замјеници предсједника проф. др Тазим Садиковић, Tudor Pantiru и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број АП 71/03, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана II став 3, члана 12 став 3 тачка 3 и члана 54 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Не стављају се на листу предмета за одлучивање, због протеча рока за подношење, апелације:

- А. Б., С. П., Ћ. У., З. Р., Х. Р.-Ч. и Ф. М., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-301/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број 11 Р-1516/00 од 11. марта 2002. године;
- Н. И., Х. М., З. Ф., М. М., А. Ј., А. Ч., Е. В., Ћ. Ч. и Д. Г., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-299/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-1580/00 од 18. фебруара 2002. године;
- А. П., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-381/02 од 20. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-2162/00 од 10. априла 2002. године;
- А. Б., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-254/02 од 26. децембра 2002. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-2357/00 од 17. јануара 2002. године;
- Р. В., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-270/02 од 26. децембра 2002. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-81/00 од 26. фебруара 2002. године;
- Е. Ч., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-313/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-2085/00 од 26. фебруара 2002. године;

- Е. К.-М., С. Ч., Ш. В., Е. П., А. Ц., К. М., Ц. Д., Ш. Ш., Ј. К., А. Ш. и З. С., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-233/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ГТР-1804/00 од 8. фебруара 2002. године;
2002. М. Д., З. Х., Е. Т., С. Ј., С. Ћ., Х. К.-Р. и Е. Ш., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-268/02 од 26. децембра 2002. године и Општинског суда у Бихаћу број 11 Р-1806/00 од 1. фебруара 2002. године;
- С. В., С. И., С. Ф., М. С. и А. Ш., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-379/02 од 20. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-2188/00 од 10. априла 2002. године;
- А. Ф., Н. Д., Н. Ш., С. Ф., М. Ћ., С. Д., С. И., М. А., .1. Б. и М. Л., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-234/02 од 26. децембра 2002. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-193/00 од 5. фебруара 2002. године;
- Д. Л., Б. К., С. М., Е. М. и С. А., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-383/02 од 20. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-2032/00 од 3. априла 2002. године;
Б. И., Ф. Ж., Б. Б., Р. Х., Ф. М., К. М., Б. И., Р. К., А. С. и Х. Р., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-295/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-187/00 од 25. фебруара 2002. године, и
- Д. И., из Бихаћа, поднесене против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број Рсж-311/02 од 10. јануара 2003. године и Општинског суда у Бихаћу број ПР-1831/00 од 28. фебруара 2002. године.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Лица наведена у диспозитиву оног рјешења (у даљњем тексту: апеланти), поднијела су апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуда Кантоналног суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд) и Општинског суда у Бихаћу, која су наведене у диспозитиву овог рјешења.

2. Оспореним рјешењима коначно је одлучено о тужбеним захтјевима апеланата за исплату неисплаћених плата за обављени рад у здравственим установама у периоду од 1. септембра 1994. до 31. децембра 1995. године.

3. Уставни суд је, на основу члана 25 Пословника Уставног суда, с обзиром да се апелације односе на исто питање из надлежности Уставног суда, одлучио да се води један поступак и донесе једно рјешење, број АП 71/03. Спојене су сљедеће апелације: АП 71/03, АП 72/03, АП 115/03, АП 116/03, АП 117/03, АП 118/03, АП 123/03, АП 125/03, АП128/03, АП 129/03, АП 130/03, АП 132/03 и АП 135/03.

4. Приликом испитивања допустивости апелација, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 11 став 3 и члана 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине:

“Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни а Херцеговини.”

Члан 11 став 3 Пословника Уставног суда:

“Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.”

Члан 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда:

“На листу предмета неће се ставити апелација ако постоји који од ових случајева:

(...)

3. ако је протекао рок за подношење”.

5. Уставни суд подсеја да правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек, који је ефикасан и адекватан да испита нижестепену одлуку, како у чињеничном тако и у правном погледу. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није испоштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење законских услова и сл.), не може да се сматра коначном.

6. У овом предмету коначне су одлуке Кантоналног суда, којима је одлучено о жалбама апеланата изјављеним против пресуда Општинског суда у Бихаћу, донесеним у њиховој правој ствари ради исплате. С обзиром да вриједност предмета спора није прелазила 15.000 КМ, апеланти нису имали могућност да изјаве ревизију против пресуда Кантоналног суда (члан 364 Закона о парничном поступку “Службени лист Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 42/98 и 3/99).

7. Апеланти су поднијели апелације Уставном суду како слиједи:

- А. Б. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-301/02 од 10. јануара 2003. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- Н. И. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-299/02 од 10. јануара 2003. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- А. П. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-381/02 од 20. јануара 2003. године, примила је 27. јануара 2003. године, а апелацију је поднијела 23. априла 2003. године;
- А. Б. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-254/02 од 26. децембра 2002. године, примила је 15. јануара 2003. године, а апелацију је поднијела 23. априла 2003. године;
- Р. В. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-270/02 од 26. децембра 2002. године, примио је 15. јануара 2003. године, а апелацију је поднио 23. априла 2003. године;
- Е. Ч. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-313/02 од 10. јануара 2003. године, примила је 20. јануара 2003. године, а апелацију је поднијела 28. априла 2003. године;
- Е. К.-М. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-233/02 од 10. јануара 2003. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- М. Д. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-268/02 од 26. јануара 2002. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- С. В. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-379/02 од 20. јануара 2003. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- А. Ф. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-234/02 од 26. децембра 2002. године, примили су 15. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- Д. Л. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-383/02 од 20. јануара 2003. године, примили су 27. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године;
- Б. И. и др. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-295/02 од 10. јануара 2003. године, примили су 20. јануара 2003. године, а апелацију су поднијели 28. априла 2003. године, и
- Д. И. пресуду Кантоналног суда у Бихаћу, број Рсж-379/02 од 20. јануара 2003. године, примила је 20. јануара 2003. године, а апелацију је поднијела 28. априла 2003. године.

8. Из наведеног произлази да су апелације поднесене након што је протекао рок за подношење апелације, предвиђен Пословником Уставног суда. У складу са наведеним, Уставни суд је закључио да су апелације поднесене неблаговремено, односно након протеча рока од 60 дана од дана када су апеланти примили оспорену пресуду Кантоналног суда, која се на њих односи.

9. Имајући у виду одредбе члана II став 3 и члана 12 став 3 тачка 3 Пословника Уставног суда, сходно којима се на листу предмета за одлучивање не стављају апелације које нису поднесене у року од 60 дана, једногласно је одлучено као у диспозитиву овог рјешења.

10. На основу члана VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: председник Мато Тадић, замјеници председника проф. др Ђазим Садиковић, Tudor Pantiru и проф. др Миодраг Симовић, судије Хагица Хаџиосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број АП 86/03, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 12 став 1 и чл. 54 и 77 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Не ставља се на листу предмета за одлучивање апелација М. П., поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске, РЕВ-160/01 од 29. новембра 2002. године, јер је поступак пред Домом за Људска права за Босну и Херцеговину са идентичним захтјевом покренут прије него што је захтјев упућен Уставном суду Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. М. П. (у даљњем тексту: апеланткиња), из Добоја, поднијела је 11. марта 2003. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Републике Српске, РНВ-160/01 од 29. новембра 2002. године.
2. Полазећи од апеланткињиних навода, а с циљем да се утврде процесне претпоставке за разматрање апелације пред Уставним судом, од Дома за људска права за Босну и Херцеговину затражена је информација о томе да ли је апеланткиња покренула поступак са идентичним захтјевом пред Домом за људска права за Босну и Херцеговину и када, као и да ли је о предмету, евентуално, донесена одлука.

3. Утврђено је да је апеланткиња 31. августа 2001. године поднијела идентичан захтјев - апликацију Дому за људска права за Босну и Херцеговину, да је предмет регистрован под бројем ЦХ/01/7280 и да о предмету није донесена одлука.

4. Чланом 12 став 1 Пословника Уставног суда предвиђено је да ће Уставни суд одлучивати само о апелацијама које су стављене на листу предмета за одлучивање. Међутим, с обзиром да околности конкретног случаја нису изричито предвиђене Пословником Уставног суда, у овом предмету је релевантна одредба члана 77 овог Пословника, којом је прописано:

*“О питањима поступка пред Судом, која нису уређена овим Пословником,
Суд ће одлучивати у сваком конкретном случају”*

5. Имајући у виду наведене одредбе Пословника Уставног суда и став Уставног суда да у случају истовјетног захтјева упућеног Уставном суду Босне и Херцеговине и Дому за људска права за Босну и Херцеговину предмет рјешава институција која је прије примила апелацију (види рјешења Уставног суда Босне и Херцеговине број У 30/00 од 16. децембра 2000. и АП 69/00 од 23. марта 2001. године), Уставни суд је једногласно одлучио да апелацију не стави на листу предмета за одлучивање због покретања поступка пред Домом за људска права за Босну и Херцеговину са идентичним захтјевом, прије него што је захтјев упућен Уставном суду.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Уставни суд Босне и Херцеговине, у саставу: предсједник Мато Тадић, замјеници предсједника проф. др Ђазим Садиковић, Tudor Pantiru и проф. др Миодраг Симовић, судије Хатица Хациосмановић, проф. др Didier Maus, Валерија Галић и Јово Росић, на сједници одржаној 20. децембра 2003. године, у предмету број **АП 306/03**, на основу члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 24/99, 26/01 и 6/02), донио је

РЈЕШЕЊЕ

Одбија се као неоснован захтјев Ф. Ш., Х. Х. и Р. Х., из Кључа, да се донесе привремена мјера, поднесен против пресуде Кантоналног суда Бихаћ, број Кж-62/03 од 8. јула 2003. године и Општинског суда Бихаћ, број К-178/02 од 16. децембра 2002. године.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине" и "Службеном гласнику Републике Српске".

Образложење

1. Ф.Ш., Х. Х. и Р. Х. (у даљњем тексту: апеланти), из Кључа, које заступа Н. Х., адвокат из Санског Моста, поднијели су 22. октобра 2003. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуде Кантоналног суда Бихаћ, број Кж-62/03 од 8. јула 2003. године и Општинског суда Бихаћ, број К-178/02 од 16. децембра 2002. године.

Апеланти су затражили да Уставни суд донесе привремену мјеру у складу са чланом 75 Пословника Уставног суда.

2. Сходно наводима у апелацији и документима предоченим Уставном суду, апеланти се жале да су им наведеним пресудама Кантоналног и Општинског суда повријеђена права на правично суђење која су сваком лицу загарантована чланом III/3 е) и чланом 11/4 Устава Босне и Херцеговине, те чл. 6, 7, 13, 14 и 17 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

3. Апеланти као разлог за доношење привремене мјере наводе захтјев за примјену члана 121 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације БиХ”, број 36/03), који је ступио на снагу 1. августа 2003. године, сходно коме кривично гоњење не може да се предузме ако је од извршења дјела протекло пет година, што у конкретном случају значи застару гоњења.

4. Апеланти нису навели никакве друге чињенице нити доказе на основу којих би могло да се утврди да би извршењем казне затвора, која им је изречена правоснажном пресудом Општинског суда Бихаћ број К-178/02 од 16. децембра 2003. године, могле да наступе неотклоњиве штетне последице.

5. У овом предмету поступало је Општинско тужилаштво Кључ које је, актом број КТ-28/97 од 26. новембра 1997. године, одустало од гоњења и о томе обавијестило оштећеног.

Оштећени С. П., преко свог пуномоћника, поднио је тужбу против Р. Ц. због кривичног дјела злостављања у вршењу службе из члана 189 став 1 Кривичног закона и тешке тјелесне повреде из члана 177 став 1 Кривичног закона и против апеланата због кривичног дјела злостављања у вршењу службе из члана 189 став 1 Кривичног закона. Током поступка Општинско тужилаштво Кључ је предузело кривично гоњење, а затим је гоњење наставило Општинско тужилаштво Бихаћ.

Оштећени С. П. је током поступка поставио имовинскоправни захтјев.

6. Општински суд у Бихаћу, пресудом број К-178/02 донесеном 13. децембра 2002. године и јавно објављеном 16. децембра 2002. године, осудио је апеланте за кривично дјело злостављања у вршењу службе из члана 189 став 1 Кривичног закона на казну затвора у трајању од по три мјесеца. Истом пресудом, оштећени С. П., са постављеним имовинскоправним захтјевом, упућен је на парницу. Суд је утврдио да су апеланти 16. марта 1997. године, као припадници Станице јавне безбједности, сада Полицијске управе Кључ, на начин поближе описан у диспозитиву наведене пресуде, као службена лица у вршењу службе, другог злостављали наносећи му теже физичке и душевне патње, при чему је првоокривљени једном лицу нанио и тешку тјелесну повреду.

7. Кантонални суд Бихаћ, пресудом број Кж-62/03 од 8. априла 2003. године, одлучујући о жалбама апеланата, жалбе је одбио и потврдио пресуду Општинског суда Бихаћ, број К-178/02 од 16. децембра 2002. године.

8. Приликом испитивања допустивости захтјева да се донесе привремена мјера, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине, члана 54 став 3 и члана 75 став 1 Пословника Уставног суда.

Члан VI/3 б) Устава Босне и Херцеговине:

“Уставни суд такође има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.“

Члан 75 став 1 Пословника Уставног суда:

“Суд може, до доношења коначне одлуке, у цјелини или дјелимично, привремено да обустави извршење одлука, закона (акта) или појединачних аката (привремена мјера) ако ба због њиховог извршавања могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице.

(...)

9. Уставни суд подсјећа да је члан 75 Пословника Уставног суда примјењив у случајевима у којима Уставни суд оцијени да би могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице, чије евентуално наступање Уставни суд може да процијени једино на основу разлога и доказа о оправданости достављених уз захтјев за доношење привремене мјере, односно уз апелацију.

10. Уставни суд сматра да захтјев да се донесе привремена мјера, односно да се одложи извршење пресуда Кантоналног суда Бихаћ, број Кж-62/03 од 8. јула 2003. године и Општинског суда Бихаћ, број К-178/02 од 16. децембра 2002. године, чију ће уставност Уставни суд оцјењивати у поступку покренутом апелацијом против наведених пресуда, није основан јер апеланти у апелацији, односно у захтјеву за доношење привремене мјере, нису навели никакве чињенице, нити поднијели доказе о томе да би због извршења оспорених пресуда могле да наступе неотклоњиве штетне посљедице.

11. Имајући у виду да апеланти нису доставили Уставном суду чињенице и доказе о основаности њиховог захтјева да се донесе привремена мјера у складу са чланом 75 став 1 Пословника Уставног суда, Уставни суд је оцијенио да нису испуњени услови да се привремено обустави извршење оспорених пресуда, на је једногласно одлучено као у диспозитиву овог рјешења.

12. Уставни суд подсјећа да одлука о привременој мјери ни у ком случају не прејудира одлуку о допуствости, односно о меритуму овог предмета.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

LISTA SLUČAJEVA

1. Akcionarsko društvo “Boksit” iz Milića, V Izmjene i dopune Općeg kolektivnog ugovora broj 02/1-020-748/01 od 17. 5. 2001. godine,
Odluka U 96/03 od 20. 12. 2003. godine strana 598
2. Akcionarsko društvo “Boksit” iz Milića, V Uredbe o statusu državnih stanova otkupljenih prije donošenja Zakona o privatizaciji državnih stanova,
Odluka U 97/03 od 20. 12. 2003. godine strana 601
3. Akcionarsko društvo “Boksit” iz Milića, V Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji državnih stanova, član 5.,
Odluka U 98/03 od 20. 12. 2003. godine strana 604
4. A. B. iz Kiseljaka, V Zakona o sigurnosti saobraćaja na putevima i Pravilnika o dimenzijama, ukupnim masama i osovinskom opterećenju vozila, te o osnovnim uvjetima kojima moraju udovoljavati uređaji i oprema na vozilima u saobraćaju na putevima,
Odluka U 59/02 od 25. 7. 2003. godine strana 170
5. Beriz Belkić, član Predsjedništva BiH, V Zakona o Vijeću ministara Bil I i ministarstvima Bil I, član 3. stav 2., član 6. stav 5., član 9. stav 1. i član 10., 17. i 47.,
Rješenje AP 23/02 od 26. 6. 2003. godine strana 109
6. Croatia osiguranje DD iz Ljubuškog, V Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-457/01 od 10. 10. 2001. godine,
Odluka U 12/02 od 20. 12. 2003. godine strana 545
7. D. A. iz Sarajeva, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-196/00 od 25. 10. 2000. godine,
Odluka U 23/03 od 24. 10. 2003. godine strana 406
8. D. B. iz Banje Luke, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev. 56/00 od 15. 6. 2000. godine,
Odluka U 64/01 od 26. 9. 2003. godine strana 209

9. D. L. iz Banje Luke, V Medupresude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-403/03 od 27. 5. 1999. godine,
Odluka U 15/03 od 28. 11. 2003. godine strana 483
10. D. M. iz Zvornika, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kv1-39/01 od 19. 11. 2001. godine, Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-215/01 od 5. 9. 2001. godine i Osnovnog suda u Zvorniku broj K-89/01 od 27. 6. 2001. godine,
Odluka U 48/02 od 25. 7. 2003. godine strana 158
11. D. T. iz Zvornika, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-152/99 od 17. 5. 2000. godine,
Odluka U 5/01 od 24. 10. 2003. godine strana 325
12. Društvo jednog lica "Alis-komerc" iz Sarajeva, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-233/01 od 10. 5. 2001. godine,
Odluka U 89/03 od 20. 12. 2003. godine strana 579
13. Društvo jednog lica "Alis-komerc" iz Sarajeva, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-234/01 od 10. 5. 2001. godine,
Odluka U 90/03 od 20. 12. 2003. godine strana 585
14. Društvo jednog lica "Alis-komerc" iz Sarajeva, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-235/01 od 10. 5. 2001. godine,
Odluka U 91/03 od 20.12.2003. godine strana 591
15. Dž. A. iz Sanskog Mosta, V rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-146/00 od 1. 6. 2001. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 0-1528/99 od 8. 11. 1999. godine,
Odluka U 65/02 od 26. 9. 2003. godine strana 259
16. Dž. 11, iz Sarajeva, V presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-11/OO od 18. 5. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj Pž-60/99 od 25. 6. 1999. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1657/98 od 29.12.1998. godine,
Odluka U 47/01 od 24.10.2003. godine strana 332
17. E. B. iz Sarajeva V rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-530/01 od 15. 1. 2002. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-38/01 od 13. 9. 2001. godine broj Kv-116/01 od 19. 9. 2001. godine broj Kv-119/01 od 25. 9. 2001. godine, Optužnice Kantonalnog tužilaštva u Bihaću broj Kt-23/01 od 22. 4. 2002. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-6^02 od 15. 5. 2002. godine,
Rješenje AP 14/02 od 26. 9. 2003. godine strana 291

18. E. i D. S. iz Banje Luke, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv-7/98 od 17. 6. 1999. godine,
Odluka U 35/00 od 26. 6. 2003. godine strana 11
19. F. C. iz Zenice, V presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kvl-z.9/01 od 16. 5. 2001. godine, Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-390/00 od 7. 11. 2000. godine i Kantonalnog suda u Zenici broj K-41/00 od 24. 7. 2000. godine,
Odluka U 2/02 od 26. 6. 2003. godine strana 45
20. F. Dž., V rješenja Općinskog suda II Sarajevo broj P-3086/98 od 11.1. 1999. godine, Kantonalnog suda Sarajevo broj Gž-149/99 od 10. 6. 1999. godine i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev. 13/00 od 24. 2. 2000. godine,
Odluka U 28/00 od 28. 11. 2003. godine strana 443
21. F. S., H. 11, i R. 11, iz Ključa, V presuda Kantonalnog suda Bihać broj Kž-62/03 od 8. 7. 2003. godine i Općinskog suda Bihać broj K-178/02 od 16. 12. 2002. godine,
Rješenje AP 306/03 od 20. 12. 2003. godine strana 630
22. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, V Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine,
Odluka U 15/02, 16/02 i 25/02 od 28. 11. 2003. godine strana 451
23. G. K. iz Dervente, V Presude Okružnog suda u Doboju broj U 50/01 od 12. 12. 2001. godine i Rješenja Javnog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske broj 6067416010 od 5. 9. 2001. godine,
Rješenje AP 23/02 od 26. 9. 2003. godine strana 295
24. G. L. i U. L. iz Sarajeva, V Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provođenju penzijskog i invalidskog osiguranja,
Odluka U 6/03 od 24. 10. 2003. godine strana 394
25. Grupa građana - penzionera Republike Srpske iz Bijeljine, koju čine O. Dž., S. D., R. Z., Lj. M. i R.G., V Zakona o sigurnosti saobraćaja na putevima, član 90. stav 1.,
Odluka U 26/02 od 26. 6. 2003. godine strana 74
26. 11. M., V rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-417/01 od 19. 11. 2001. godine i Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-106/01 od 4. 9. 2001. godine,
Rješenje U 44/03 od 26. 9. 2003. godine strana 297

27. 11. K. iz Velike Kladuše, V presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kvl-z-19/01 od 24. 7. 2001. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj Kž-136/00 od 6. 2. 2001. godine i Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj K-23/00 od 31.7. 2000. godine,
Odluka U 8/02 od 24. 10. 2003. godine strana 354
354
28. H. Z. iz Sarajeva, V Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-29/00 od 25. 10. 2000. godine,
Odluka U 33/01 od 26. 6. 2003. godine strana 35
29. “HRCOMERC” Sanski Most iz Sanskog Mosta, V Rješenja Federalnog savjeta za prekršaje broj Pž-1396/02 od 15. 11. 2002. godine,
Rješenje AP 51/03 od 20. 12. 2003. godine strana 620
30. I. B. iz Vogošće, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-662/02 od 10. 3. 2002. godine,
Odluka U 79/03 od 28. 11. 2003. godine strana 504
31. I. H. iz Živinica, V rješenja Općinskog suda u Živinicama broj P: 8/00 od 23. 6. 2000. godine, Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-952/00 od 16. 3. 2001. godine i Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž- 546/02 od 16. 9. 2002. godine,
Odluka U 64/02 od 24. 10. 2003. godine strana 377
32. F K., V Pravilnika o utvrđivanju kriterija plaća radnika u ustanovama osnovnog obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu,
Rješenje U 54/02 od 26. 6. 2003. godine strana 116
33. I. Š. iz Breze, V Zakona o radu, član 143.,
Odluka U 41/03 od 26. 9. 2003. godine strana 277
34. I. V. iz Živinica, V Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj K-84/00 od 1. 6. 2001. godine,
Rješenje AP 78/02 od 20. 12. 2003. godine strana 613
35. I. Z. iz Sarajeva, V Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine,
Odluka U 99/03 od 20. 12. 2003. godine strana 607
36. J. J. iz Bijeljine, V Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 142.,
Odluka U 82/03 od 24. 10. 2003. godine strana 427
37. Javno preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine, Općina Konjic i Općina Jablanica, V Presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

- broj U-14/00 od 9. 1. 2001. godine,
Rješenje U 29/01 od 26. 9. 2003. godine strana 283
38. Kantonalni sud u Tuzli, odlučivanje o prigovoru imuniteta optuženog A. Đ,
Odluka U 2/03 od 26. 9. 2003. godine strana 271
39. L. M. iz Banje Luke, V presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Kž-252/01 od 18. 9. 2001. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj K-813/90 od 28. 8.2000. godine,
Odluka U 13/03 od 24. 10. 2003. godine strana 397
40. M. C. iz Milica, V Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-226/02 od 29. 4. 2003. godine,
Rješenje AP 188/03 od 26. 9. 2003. godine strana 309
41. M. C. iz Trebinja, V Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-141/2000 od 7. 6. 2000. godine,
Odluka U 14/01 od 26. 6. 2004. godine strana 20
42. M. B. iz Cazina, V rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-64/01 od 27. 12. 2001. godine, Kv-6/02 od 10. 1.2002. godine i Kv-11/02 od 21. 1. 2002. godine,
Rješenje U 24/02 od 26. 6. 2003. godine strana 112
43. M. D. iz Sanskog Mosta, V presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj Gž-579/01 od 13. 11. 2001. godine i Općinskog suda u Sanskom Mostu broj P-378/00 od 22. 5. 2001. godine,
Odluka U 11/02 od 26. 6. 2003. godine strana 63
44. M. D. iz Zavidovića, V Zakon o amnestiji, član 1.,
Odluka U 40/03 od 24. 10. 2003. godine strana 415
45. M. 1. iz Rogatice, V presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvlp. 12/01 od 23. 4. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj Kž-534/99 od 11.5. 2000. godine i Rješenja Osnovnog suda u Rogatici broj K-5/95 od 30. 4. 1997. godine,
Odluka U 9/02 od 26. 6. 2003. godine strana 53
46. M. J. iz Zvornika, V rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-151/99 od 16. 6. 2000. godine, Okružnog suda u Bijeljini broj Gž-217/98 od 5. 5. 1999. godine i Osnovnog suda u Zvorniku broj P-167/97 od 24. 4.1998. godine,
Odluka U 23/01 od 26. 6. 2003. godine strana 28

47. M. M. iz Doboja, V Pravilnika o ovjeri političkih stranaka, neovisnih kandidata, koalicija i listi neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima, član 6. stav 1. alineja 1. i 2.,
Odluka U 41/02 od 26. 6. 2003. godine strana 88
48. M. M. iz Milica, V Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-319/01 od 21. 6. 2002. godine,
Rješenje AP 187/02 od 20. 12. 2003. godine strana 617
49. M. P iz Doboja, V Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-160/01 od 29. 11. 2002. godine,
Rješenje AP 86/03 od 20. 12. 2003. godine strana 628
50. Mesna industrija “Lijanovići” d.o.o. iz Širokog Brijega, V presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-2461/02 od 29. 5. 2003. godine i broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. 7. 2003. godine,
Odluka U 148/03 od 28. 11. 2003. godine strana 509
51. MP “GRADINA”, d.d. Maglaj, V Odluke Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-328/99 od 2. 4. 1999. godine,
Odluka U 58/02 od 26. 6. 2003. godine strana 91
52. N. H, iz Tuzle, V Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-980/00 d 12. 4. 2001. godine,
Odluka U 44/02 od 25. 7. 2003. godine strana 145
53. N. O. i H. O. iz Velike Kladuše, V presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rcv-44/01 od 13. 9. 2001. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj Gž-208/99 od 1. 12. 1999. godine i Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj P-45/98 od 28. 9. 1998. godine,
Odluka U 35/02 od 26. 9. 2003. godine strana 234
54. N. S. i dr. iz Banje Luke, V Zakona o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava Republike Srpske po osnovu isplata naknade materijalne i nematerijalne štete nastalih uslijed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje,
Odluka U 52/02 od 26. 9. 2003. godine strana 246
55. N. T. iz Zenice, V rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj Kv.188/01 od 2. 8. 2001. godine i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-392/01 od 6. 11. 2001. godine,
Rješenje U 33/02 od 24. 10. 2003. godine strana 433

56. O. S. iz Sarajeva, V. Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1615/00 od 29. 5. 2000. godine i Rješenja Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida rata odbrambeno-oslobodilačkog rata broj UP-11-04-41-368/00 od 14. 6. 2000. godine,
Odluka U 53/02 od 25.7.2003. godine strana 165
57. Općinsko udruženje penzionera iz Foče (Srbinja), V Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 10.,
Odluka U 67/02 od 26. 6. 2003. godine strana 99
58. D. V iz Banje Luke, V Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provođenju penzijskog i invalidskog osiguranja, čl. 2. i 3.,
Odluka U 60/02 od 26. 6. 2003. godine strana 95
59. O. G. iz Dervente, V Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 1.,
Odluka U 4/03 od 24. 10. 2003. godine strana 391
60. Općinsko udruženje penzionera Foča (Srbinje), V Odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu iz aprila/maja 2000. godine,
Odluka U 57/02 od 24. 10. 2003. godine strana 374
61. Općinsko udruženje penzionera iz Foče (Srbinja), V Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, član 48. i 200.,
Odluka U 70/02 od 26. 6. 2003. godine strana 101
62. Osnovni sud u Doboju, V Zakona o stambenim odnosima, član 20.,
Odluka U 55/02 od 26. 9. 2003. godine strana 249
63. P I. iz Banje Luke, V rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Pvl-19/01 od 28. 5. 2001. godine, Republičke uprave carina broj P/II-41/01 od 28. 2. 2001. godine i Carinarnice Banja Luka broj 02-P-483-269/00 od 31. 1. 2001. godine,
Rješenje U 17/02 od 25. 7. 2003. godine strana 185
64. Predsjedništvo skupštine SUBNOR-a općine Foča (Srbinje), SUBNOR Republike Srpske, V Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske,
Odluka U 71/02 od 26. 6. 2003. godine strana 105
65. R. B. iz Banje Luke, V Statuta grada Banjaluke, član 17.,
Odluka U 22/02 od 26. 6. 2003. godine strana 71

66. R. R. iz Banje Luke, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-163/00 od 22. 11. 2000. godine,
Odluka U 58/01 od 24. 10. 2003. godine strana 347
67. R. R. iz Srpa, V presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev: 26/00 od 16. 5. 2001. godine i Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-699/99 od 13. 9. 1999. godine,
Rješenje U 65/01 od 25. 7. 2003. godine strana 132
68. R. T. iz Banje Luke, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-94/01 od 7. 9. 2001. godine,
Odluka U 29/02 od 26. 6. 2003. godine strana 77
69. R. T. iz Kotor Varoši, V presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kž-123/01 od 30. 7. 2001. godine i Okružnog suda u Banjoj Luci broj K-28/01 od 9. 4. 2001. godine,
Odluka U 39/02 od 26. 6. 2003. godine strana 83
70. S. B. iz Livna, V Odluke Hrvatskog vijeća odbrane Herceg-Bosne, Općinskog hrvatskog vijeća odbrane broj 01-023-463/93 od 27. 7.1993. godine, rješenja Kantonalnog suda u Livnu broj Gž-72/00 od 28. 6. 2000. godine i Gž-194/01 od 8. 2. 2001. godine i Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-106/01 od 18. 5. 2001. godine,
Odluka U 38/02 od 20. 12. 2003. godine strana 555
71. S. Đ. iz Brčkog, V Rješenja Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj Gž-125/02 od 25. 4. 2002. godine,
Odluka U 74/03 od 24. 10. 2003. godine strana 418
72. S. M. iz Zenice, V rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-380/00 od 2. 3. 2001. godine i Kantonalnog suda Zenica broj Gž-407/01 od 15.10.2001. godine,
Odluka U 32/02 od 24. 10. 2003. godine strana 365
73. S. P iz Zenice, V presuda Kantonalnog suda u Zenici broj Gž.740/00 od 15. 12. 2000. godine i Općinskog suda u Zenici broj P442/99 od 21. 2.2000. godine,
Odluka U 25/01 od 26. 9. 2003. godine strana 202
- S. S. iz Banje Luke, V presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-219/00 od 29. 6. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-1367/99 od 3. 4. 2000. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2923/97 od 7. 4. 1999. godine,
Odluka U 33/03 od 28. 11. 2003. godine strana 496

75. S. S. iz Doboja, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-121/99 od 27. 12. 1999. godine,
Odluka U 4/01 od 26. 9. 2003. godine strana 197
76. S. R. iz Sarajeva, V Odluke o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije,
Odluka U 53/01 od 25. 7. 2003. godine strana 121
77. “Sanas” d.j.l. iz Sanskog Mosta, V rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu broj Ps-28/00 od 23. 8. 2000. godine, Općinskog suda u Sanskom Mostu broj Ps-28/00 od 13. 12. 2001. godine i Kantonalnog suda u Bihaću, broj PŽ-49/02 od 11. 3. 2002. godine,
Rješenje AP 73/02 od 25. 7. 2003. godine strana 191
78. Udruženje građana “Majke Srebrenice i Podrinja” iz Vogošće i “Nacionalna asocijacija intelektualaca Bil i - Bosanaca” iz Sarajeva, V Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Aneksa 4 istog sporazuma,
Odluka U 1/03 od 25. 7. 2003. godine strana 176
79. Udruženje građana stare devizne štednje Republike Srpske iz Banje Luke, V Zakona o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate materijalne i nematerijalne štete nastale uslijed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 192.,
Odluka U 69/02 od 25. 7. 2003. godine strana 173
80. Udruženje za pomoć izbjeglicama i prognanim licima u SR Jugoslaviji, ogranak u Budvi, odjeljenje u Lukavcu, V Zakona o privatizaciji društvenog stambenog fonda u Federaciji Bosne i Hercegovine,
Odluka U 3/03 od 26. 9. 2003. godine strana 274
81. V. C. iz Novog Grada, V Presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine broj Rev-530/91 od 3. 11. 1993. godine,
Rješenje U 62/02 od 24. 10. 2003. godine strana 439
82. V. G. iz Zagreba, M. G., I. G., M. G. i J. M. rod. G., iz Širokog Brijega, V presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-125/00 od 20. 11. 2000. godine, Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj Gž-264/99 od 18. 11. 2000. godine i Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/90 od 3. 6. 1999. godine,
Odluka U 56/01 od 25. 7. 2003. godine strana 123

83. V R iz Beograda, V presuda Okružnog suda Srpsko Sarajevo broj GŽ-436/02 od 10. 3. 2003. godine i Osnovnog suda u Sokocu broj P-162/01 od 17. 5. 2002. godine,
Rješenje AP 165/03 od 26. 9. 2003. godine strana 306
84. V R. iz Banje Luke, V Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-165/99 od 6. 4. 2000. godine,
Odluka U 2/01 od 24. 10. 2003. godine strana 315
85. V Z. iz Banje Luke, V Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-383/99 od 16. 5. 2000. godine,
Odluka U 1/02 od 26. 9. 2003. godine strana 223
86. Z. M. iz Sarajeva, V Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-231/02 od 9. 1. 2003. godine,
Rješenje AP 108/03 od 26. 9. 2003. godine strana 302
87. Z. I. iz Sarajeva, V Rješenja Općinskog suda II u Sarajevu broj P-527/01 od 14. 5. 2001. godine,
Odluka U 63/01 od 26. 6. 2003. godine strana 41
88. Zdravstveni radnici, V presuda Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici, Općinskog suda u Bihaću i Općinskog suda u Cazinu,
Odluka U 49/00 od 28. 11. 2003. godine strana 459
89. Zdravstveni radnici, V presuda Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici i Općinskog suda u Bihaću,
Odluka U 149/03 od 28. 11. 2003. godine strana 523
90. Zdravstveni radnici, V Presuda Kantonalnog suda u Bihaću i Općinskog suda u Bihaću,
Rješenje AP 71/03 od 20. 12. 2003. godine strana 623
91. Zoran Vukšić, predsjednik Skupštine Županije zapadno-hercegovačke, V Amandman XXV na Ustav Županije zapadno-hercegovačke, o načinu izbora dopredsjednika Skupštine Županije, s odredbama Amandmana LXXIX na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine,
Odluka U 5/03 od 25. 7. 2003. godine strana 179

REGISTAR PREDMETA

- Amandman XXV na Ustav Županije zapadno-hercegovačke, o načinu izbora dopredsjednika Skupštine Županije, s odredbama Amandmana LXXIX na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine,
strana 179
- Izmjene i dopune Općeg kolektivnog ugovora broj 02/1-020-748/01 od 17. 5. 2001. godine (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 21/01),
strana 598
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 24/99, 26/01 i 6/02),
strana 607
- Međupresuda Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-403/03 od 27. 5.1999. godine,
strana 483
- Odluka Hrvatskog vijeća odbrane Herceg-Bosne, Općinskog hrvatskog vijeća odbrane broj 01-023-463/93 od 27. 7. 1993. godine, Rješenje Kantonalnog suda u Livnu broj Gž-72/00 od 28. 6. 2000. godine i Gž-194/01 od 8. 2. 2001. godine i Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-106/01 od 18. 5.2001. godine,
strana 555
- Odluka o općim uvjetima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije,
strana 121
- Odluka Vlade Republike Srpske broj 02/1-020-328/99 od 2. 4.1999. godine,
strana 91
- Odluku Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu iz aprila/maja 2000. godine,
strana 374
- Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i Aneks 4 istog sporazuma,
strana 176
- Pravilnik o ovjeri političkih stranaka, neovisnih kandidata, koalicija i listi neovisnih kandidata za sudjelovanje na izborima, član 6. stav 1. alineja 1. i 2. (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 8/02 i 12/02),
strana 88

- Pravilnik o utvrđivanju kriterija plaća radnika u ustanovama osnovnog obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu,
strana 116
- Presuda Kantonalnog suda u Bihaću i Općinskog suda u Bihaću,
strana 623
- Presuda Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici i Općinskog suda u Bihaću,
strana 523
- Presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-457/01 od 10. 10. 2001. godine,
strana 545
- Presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-980/00 od 12. 4. 2001. godine,
strana 145
- Presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj K-84/00 od 1. 6.2001. godine,
strana 613
- Presuda Okružnog suda u Doboju broj U 50/01 od 12. 12. 2001. godine i Rješenje Javnog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske broj 6067416010 od 5. 9. 2001. godine,
strana 295
- Presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-14/00 od 9. 1. 2001. godine,
strana 283
- Presuda Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine broj Rev-530/91 od 3. 11. 1993. godine,
strana 439
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-196/00 od 25. 10. 2(XM). godine,
strana 406
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-231/02 od 9. 1. 2003. godine,
strana 302
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1615/00 od 29. 5. 2000. godine i Rješenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida rata odbrambeno-oslobodilačkog rata broj UP-11-04-41-368/00 od 14. 6. 2000. godine,
strana 165
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-233/01 od 10. 5. 2001. godine,
strana 579
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-234/01 od 10. 5. 2001. godine,
strana 585
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-235/01 od 10. 5. 2(K) 1. godine, *
strana 591
- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-662/02 od 10.3. 2002. godine,
strana 504

- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.56/2000 od 15. 6. 2000. godine,
strana 209
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-121/99 od 27. 12. 1999. godine,
strana 197
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-152/99 od 17. 5.2000. godine,
strana 325
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-163/00 od 22. 11. 2000. godine,
strana 347
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-7/98 od 17. 6. 1999. godine,
strana 11
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-94/01 od 7. 9. 2001. godine,
strana 77
- Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-383/99 od 16. 5. 2000. godine,
strana 223
- Presude Kantonalnog suda Bihać broj Kž-62/03 od 8. 7. 2003. godine i Općinskog suda
Bihać broj K-178/02 od 16. 12. 2002. godine,
strana 630
- Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj Gž-579/01 od 13. 11. 2001. godine i Općinskog
suda u Sanskom Mostu broj P-378/00 od 22. 5. 2001. godine,
strana 63
- Presude Kantonalnog suda u Bihaću, Kantonalnog suda u Zenici, Općinskog suda u Bihaću
i Općinskog suda u Cazinu,
strana 459
- Presude Kantonalnog suda u Zenici broj Gž.740/00 od 15. 12. 2000. godine i Općinskog
suda u Zenici broj P442/99 od 21. 2. 2000. godine,
strana 202
- Presude Okružnog suda Srpsko Sarajevo broj Gž-436/02 od 10. 3. 2003. godine i Osnovnog
suda u Sokocu broj P-162/01 od 17. 5.2002. godine,
strana 306
- Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Kž-252/01 od 18. 9. 2001. godine i Osnovnog
suda u Banjoj Luci broj K-813/90 od 28. 8. 2000. godine,
strana 397
- Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kvl-z.9/01 od 16. 5. 2001.
godine, Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-390/00 od 7. 11. 2000.
godine i Kantonalnog suda u Zenici broj K-41/00 od 24. 7. 2000. godine,
strana 45

- Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kvl-z-19/01 od 24. 7. 2001. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj KŽ-136/00 od 6. 2. 2001. godine i Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj K-23/00 od 31.7. 2000. godine, strana 354
- Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-125/00 od 20. 11. 2000. godine, Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj GŽ-264/99 od 18. 11. 2000. godine i Općinskog suda u Širokom Brijegu broj P-437/90 od 3. 6. 1999. godine, strana 123
- Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-44/01 od 13. 9. 2001. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj GŽ-208/99 od 1. 12. 1999. godine i Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj P-45/98 od 28. 9. 1998. godine, strana 234
- Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-2461/02 od 29. 5. 2003. godine i broj U-2472/02, U-2477/02, U-2473/02, U-2474/02, U-2471/02, U-2478/02, U-2479/02, U-2475/02, U-2476/02 od 17. 7. 2003. godine, strana 509
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvl-39/01 od 19. 11. 2001. godine, Okružnog suda u Bijeljini broj KŽ-215/01 od 5. 9. 2001. godine i Osnovnog suda u Zvorniku broj K-89/01 od 27. 6. 2001. godine, strana 158
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kvlp. 12/01 od 23. 4. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj KŽ-534/99 od 11. 5. 2000. godine i Rješenje Osnovnog suda u Rogatici broj K-5/95 od 30. 4. 1997. godine, strana 53
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-123/01 od 30. 7. 2001. godine i Okružnog suda u Banjoj Luci broj K-28/01 od 9. 4. 2001. godine, strana 83
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev:26/00 od 16. 5. 2001. godine i Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-699/99 od 13. 9. 1999. godine, strana 132
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv-11/00 od 18. 5. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj PŽ-60/99 od 25. 6. 1999. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1657/98 od 29. 12. 1998. godine, strana 332
- Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-219/00 od 29. 6. 2001. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-1367/99 od 3. 4. 2000. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2923/97 od 7. 4. 1999. godine, strana 496

- Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-64/01 od 27. 12. 2001. godine, Kv-6/02 od 10. 1. 2002. godine i Kv-11/02 od 21. 1. 2002. godine,
strana 112
- Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj Kv.188/01 od 2. 8. 2001. godine i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-392/01 od 6. 11. 2001. godine,
strana 433
- Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-146/00 od 1. 6. 2001. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 0-1528/99 od 8. 11. 1999. godine,
strana 259
- Rješenja Općinskog suda II Sarajevo broj P-3086/98 od 11. 1. 1999. godine, Kantonalnog suda Sarajevo broj Gž-149/99 od 10. 6. 1999. godine i Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev. 13/00 od 24. 2. 2000. godine,
strana 443
- Rješenja Općinskog suda u Sanskom Mostu broj Ps-28/00 od 23. 8. 2000. godine, Općinskog suda u Sanskom Mostu broj Ps-28/00 od 13. 12. 2001. godine i Kantonalnog suda u Bihaću, broj PŽ-49/02 od 11. 3. 2002. godine,
strana 191
- Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-380/00 od 2. 3. 2001. godine i Kantonalnog suda Zenica broj Gž-407/01 od 15. 10. 2001. godine,
strana 365
- Rješenja Općinskog suda u Živinicama broj P: 8/00 od 23. 6. 2000. godine, Kantonalnog suda u Sarajevu broj GZ-952/00 od 16. 3. 2001. godine i Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-546/02 od 16. 9. 2002. godine,
strana 377
- Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-417/01 od 19. 11. 2001. godine i Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-106/01 od 4. 9. 2001. godine,
strana 297
- Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-530/01 od 15. 1. 2002. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj Ki-38/01 od 13. 9. 2001. godine broj Kv-116/01 od 19. 9. 2001. godine broj Kv-119/01 od 25. 9. 2001. godine, Optužnicu Kantonalnog tužilaštva u Bihaću broj Kt-23/01 od 22. 4. 2002. godine i Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj Kv-62/02 od 15. 5. 2002. godine,
strana 291
- Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Pvl-19/01 od 28. 5. 2001. godine, Republičke uprave carina broj P/II-41/01 od 28. 2. 2001. godine i Carinarnice Banja Luka broj 02-P-483-269/00 od 31. 1. 2001. godine,
strana 185

- Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-151/99 od 16. 6. 2000. godine,
Okružnog suda u Bijeljini broj GŽ-217/98 od 5. 5. 1999. godine i Osnovnog suda u
Zvorniku broj P-167/97 od 24. 4. 1998. godine,
strana 28
- Rješenje Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-125/02 od 25. 4.
2002. godine,
strana 418
- Rješenje Federalnog savjeta za prekršaje broj PŽ-1396/02 od 15. 11. 2002. godine,
strana 620
- Rješenje Općinskog suda II u Sarajevu broj P-527/01 od 14. 5. 2001. godine,
strana 41
- Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-29/00 od 25. 10. 2000. godine,
strana 35
- Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-141/2000 od 7. 6. 2000. godine,
strana 20
- Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-160/01 od 29. 11. 2002. godine,
strana 628
- Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-165/99 od 6. 4. 2000. godine,
strana 315
- Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-226/02 od 29. 4. 2003. godine,
strana 309
- Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv-319/01 od 21. 6. 2002. godine,
strana 617
- Sporazum o međusobnim pravima i obvezama u provođenju penzijskog i invalidskog
osiguranja, član 2. i 3. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 24/00
i “Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 15/00),
strana 95
- Sporazum o međusobnim pravima i obvezama u provođenju penzijskog i invalidskog
osiguranja (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 24/00 i “Službeni
glasnik Republike Srpske”, broj 15/00),
strana 394
- Statut grada Banjaluke, član 17.,
strana 71
- Uredba o statusu državnih stanova otkupljenih prije donošenja Zakona o privatizaciji
državnih stanova (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 86/02),
strana 601

- Zakon o sigurnosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SFRJ”, br. 50/88, 80/89, 11/91, “Službeni list RBiH”, br. 2/92, 13/93, 13/94 i 2/96 i “Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj 13/97), i Pravilnik o dimenzijama, ukupnim masama i osovinskom opterećenju vozila, te o osnovnim uvjetima kojima moraju udovoljavati uređaji i oprema na vozilima u saobraćaju na putevima (“Službeni list SFRJ”, br. 50/82, 11/83, 4/85, 65/85 i 64/86),
strana 170
- Zakon o amnestiji, član 1. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/99),
strana 415
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 10. (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 47/02),
strana 99
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 1. (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 34/02),
strana 391
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, član 48. i 200. (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00),
strana 101
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 32/00, 40/00, 37/01,23/02 i 47/02),
strana 105
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji državnih stanova, član 5. (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 65/03),
strana 604
- Zakon o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 25/02) i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 192. (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00),
strana 173
- Zakon o odlaganju izvršenja sudskih odluka na teret sredstava Republike Srpske po osnovu isplata naknade materijalne i nematerijalne štete nastalih usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 25/02),
strana 246
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, član 142. (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 32/00, 40/00, 37/01,32^2 i 47/02),
strana 427
- Zakon o privatizaciji društvenog stambenog fonda u Federaciji Bosne i Hercegovine,
strana 274

- Zakon o radu, član 143. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 43/99, 32/00),
strana 277
- Zakon o sigurnosti saobraćaja na putevima, član 90. stav 1. (“Službeni list SRBiH”, br. 3/90, 9/90, 11/90, 40/90 i 38/91),
strana 74
- Zakon o stambenim odnosima, član 20. (“Službeni list SRBiH”, br. 14/84, 12/87, 36/89 i “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 19/93 i 22/93),
strana 249
- Zakon o Vijeću ministara BiH i ministarstvima Bil i, član 3. stav 2., član 6. stav 5., član 9. stav 1. i član 10., 17. i 47. (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 11/00),
strana 109